- İşte Atatürk -
www.isteataturk.com
sitesinden indirilmiştir

KAYNAKÇALI ATATÜRK GÜNLÜĞÜ

KISALTMALAR[1]

A. : Akşam Gazetesi.
A.A. : Atatürk'ü Anarken, Afetinan, 1956.
A.A.B.Y.V. : Atatürk'e Ait Bilinmeyen Yedi Vesika, M. Fahrettin Kırzıoğlu, 1976.
A.A.D.E. : Atatürk'ün Askerliğe Dair Eserleri, Afetinan, 1959.
A.A.G. : Atatürk'ün Almanya Gezisi, Mehmet Önder, 1981.
A.A.G.K. : Atatürk'ün Anafartalar Grubu Komutanlığı'ndan İstifasına Dair Bazı Belgeler, Uluğ İğdemir, 1968.
A.A.H.M. : Ankara Adliye Hukuk Mektebi'nden Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne, Ahmet Mumcu, 1977.
A.A.K. : Atatürk'ün Askerî Kişiliği, Fahri Belen, 1963.
A.A.M.S. : Atatürk'ün Amerikan Milleti'ne Seslenişi, İsmail Arar, 1981.
A.An. : Atatürk Anadolu'da (1919-1921)I, Tevfik Bıyıklıoğlu, 1959.
A.A.S. : Atatürk'ün Adana Seyahatleri, Taha Toros, 1939.
A.A.S. : Atatürk ve Askerî Sanatı, Nusret Baycan, 1985.
A.B. : Atatürk'le Beraber, Aslan Tufan Yazman, 1969.
A.B.B.K. : Atatürk'ün Bilinmeyen Bir Konuşması, İhsan Güneş, 1986.
A.B.C.H.S.İ.N. : Atatürk'ün Bütün Cihana Hitaben Söylenmesini İstediği Nutuk, Anlatan Şükrü Kaya, Yazan: Yekta Rağıp Önen, Dünya Gazetesi 10.XI.1953
A.B.E.B. : Atatürk Biyografisinin Esasları ve Belgeleri, Nasit Hakkı Uluğ, 1975.

1 Kısaltmaların ait olduğu eserlere ait daha geniş bibliyografik bilgi için, yazarların soyadlarına göre düzenlenen,
kitabımızın sonundaki "Yararlanılan Kaynaklar" bölümüne bakılmalıdır.

A.B.H.D.Y. : Atatürk'ün Bir Hatıra Defterine Yazdıkları, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı:1, 1984.
A.Bi. : Atatürk'ün Biyografisi
A.B.İ.B.T.B.H. : Atatürk'ün Biyografisi İle İlgili Bazı Tarih ve Belgeler Hakkında, Faik Reşit Unat, 1963.
A.B.K.M. : Atatürk'ün Bir Kadına Mektupları, Peyami Safa, Milliyet Gazetesi, 21.XI.1954-6.XII.1954.
A.B.Z. : Atatürk ve Büyük Zafer, Osman Atilla, 1972.
A.C.M. : Atatürk'ün Cehaletle Mücadelesi, Baki Vandemir, Yerli, Yabancı 80 İmza Atatürk'ü Anlatıyor (tarihsiz).
Açık Söz : Açık Söz gazetesi (Yeni harflerle).
A.Ç.P.R. : Atatürk ve Çok Partili Rejim, Sait, A. Terzioğlu, Cumhuriyet Gazetesi, 10.XI.1963.
A.D. : Atatürk Diyarbakır'da, Kadri Kemal Kop, 1938.

A.D.B.B. : Atatürk'e Dair Bazı Belgeler, Münir Aktepe, 1968.
A.D.İ.A.B. : Atatürk'e Dair En Eski İki Yabancı Arşiv Belgesi Hakkında, Abdurrahman Çaycı, 1971.
A.D.İ.H. : Atatürk'ün 908 İnkılabında da Çok Büyük Hizmeti Vardır, Galip Pasiner, Akşam Gazetesi, 16.XI.1938.
A.D.K. : Atatürk Devrimi Kronolojisi, Sami N. Özerdim, 1966.
A.D.M.P. : Atatürk Dönemi Maliye Politikası, I.Kitap, Cihan Duru-Kemal Turan-Abdurrahman Öngeoğlu, 1982.
A.Dö : Atatürk Dönemi (19 Altın Yılın Öyküsü), Nejat Saner, 1975.
A.E. : Atatürk Evi, Ömer Yörükoğlu, Beğendik Kültür Hizmetleri Serisi:2.
A.E.A.M. : Atatürk Evleri-Atatürk Müzeleri, Mehmet Önder, 1970.
A.F.D. : Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Haz.Utkan Kocatürk, 1984.
A.G.G. : Atatürk Göçüp Giderken, Mahzar Leventoğlu, 1971.
A.G.İ.A. : T.B.M.M. Hükümeti Umur-u Hariciye Vekili Yusuf Kemal Tengirsenk'in 1922 Martında Yaptığı Avrupa Gezisiyle İlgili Anılar, Hikmet Bayur, 1976.
A.G.M.K. : Atatürk Gazi Mustafa Kemal, Foto Cemal Işıksel, 1969.
A.G.O.İ.T.B.K. : Atatürk'ün Günümüz olaylarına Işık Tutan Bazı Konuşmaları, İsmail Arar, 1981.
A.G.S.G. : Atatürk'ün Geleceği Seziş Gücüne ve İnsandan Anlayışına Üö Örnek, 1968.
A.H. : Atatürk'ün Hatıraları (1914-1919), Falih Rıfkı Atay, 1965.
A.H.I. : Atatürk'ten Hatıralar, I., Hasan Rıza Soyak, 1973.
A.H.II. : Atatürk'ten Hatıralar, II., Hasan Rıza Soyak, 1974.
A.H.A.,1973 : Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1973.
A.H.A.,1974 : Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1974.
A.H.A.,1975 : Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1975.
A.H.A.,1977 : Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1977.
A.H.A.,1978 : Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1978.
A.Ha. Atatürk'ün Hayatı, Hamza Eroğlu, 1986.
A.H.A.A. : Dr. Neşet Ömer'in Ağzından Atatürk'ün Hastalığına Ait Anılar, Leyla Çambel, Ulus Gazetesi 10.XI.1959-19.IX.1959.
A.H.D. : Atatürk'ün Hatıra Defteri, Şükrü Tezer, 1972.
A.H.D.Y. : Atatürk'ün Hatıra Defterine Yazdıkları; Derleyen:Utkan Kocatürk, 1971.
A.H.E. : Atatürk'ün Hayatı ve Eseri, Yusuf Hikmet Bayur, 1963.
A.H.H. : Atatürk'ün Hususi Hayatı, Asaf İlbay, Tan gazetesi, 8.6.1949-6.9.1949.
A.H.H.B. : Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, Afetinan, 1968.
A.H.N.R.B.M. : Atatürk'ün Hastalığı, Prof. Dr. Nihat Reşat Belger'le Mülâkat, Ruşen Eşref Ünaydın, 1959.
A.H.P. : Atatürk'ün Halkçılık Programı, İsmail Arar, 1963.

A.Hu. : Atatürk'ün Hususiyetleri, Kılıç Ali, 1955.
A.H.Y.H. : Atatürk'ün Hayatından Yazılmamış Hatıralar, Cevat Abbas Gürer, Yeni Sabah, 14.2.1941-25.5.1941.
A.İ. : Anadolu İhtilali, Sabahattin Selek, 1968.
A.İ.B. : Adana'nın İstiklal Beyannamesi, Yusuf Ayhan, 1970.
A.İ.B.T. : Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı, İsmail Arar, 1969.
A.İ.G. : Ankara'nın İlk Günleri, Yunus Nadi, 1955.
A.İ.H.I. : Atatürk'ün İstanbul'daki Hayatı I., Hazırlayan:Niyazi Ahmet Banoğlu, 1973.
A.İ.H.II. : Atatürk'ün İstanbul'daki Hayatı II., Hazırlayan Niyazi Ahmet Banoğlu, 1974.
A.İ.İ.A.B. : Atatürk İle İlgili Arşiv Belgeleri (1911-1921), 1982.
A.I.M.İ.H.R. : Atatürk'ün II.Meşrutiyet İnkılabı'nın Hazırlanmasındaki Rolüne Ait Bir Belge, Faik Reşit Unat, 1962.
A.İ.Ü.B. : Atatürk'le İlgili Üç Belge;Mithat Sertoğlu, 1967.
A.İ. ve A.M. : Atatürk İzmir'de ve Atatürk Müzesi, İlay Hamuroğlu, 1979.
A.İ.Y.I. : Atatürk İle Yazışmalar (1920-1923), Bilal N.Simsir, 1981.
A.K. : Atatürk Kayseri'de, Ömer Çelebi, 1973.
A.K.D.D.A.Y. : Atatürk (Komutan, Devrimci, ve Devlet Adamı Yönleriyle), Haz.:Cihat Akçakayalı, T.C. Genelkurmay Askerî tarih ve Staratejik Etüt Başkanlığı, 1980.
A.Kı. : Atatürk Kırklareli'nde, Nazif Karaçam, 1969.
A.K.M.K.M. : Anafartalar Kumandanı Mustafa kemal ile Mülakat, Ruşen Eşref (Ünaydın), 1930.
A.K.M.V.C. : Milli Mücadele'de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, Bekir Sıtkı Baykal, 1986.
A.K.S. : Atatürk ve Kurtuluş Savaşı (1919-1922), Selahattin Tansel, 1965.
A.K.T.K.P.S. : Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası, Feridun Kandemir, 1965.
A.K.Y.Y.A.S.B.H.: Atatürk'ün 40 Yıl Yanından Ayırmadığı Salih Bozok'un Hatıraları, Milliyet Gazetesi, 5.XI.1979-7.12.1979.
Almanak, 1933 : 1933 Matbuat Almanağı, 1933.
Almanak, 1935 : 1935 Matbuat Almanağı, 1935.
A.Ma. : Atatürk Manisa'da, Sadık Karaöz
A.M.D.P.I. : Atatürk'ün Milli Dış Politikası (Milli Mücadele Dönemine ait 100 belge) 1919-1923, cilt:I, Haz.:Dışişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı yayını, 1981.
A.M.D.P.II. : Atatürk'ün Milli Dış Politikası (Milli Mücadele Dönemine Ait 100 belge) 1923-1938, cilt:II, Haz.:Dışişleri bakanlığı,Kültür Bakanlığı Yayını, 1981.
A.Me. : Atatürk'e Mektuplar, Mehmet Önder, 1987.
A. Mektuplar : Atatürk'ten Mektuplar, Afetinan, 1981.

A.M.F.A.Ç.A. : Birinci Dünya Savaşı'nda Atatürk'le Mareşal Falkenhayn Arasında Çıkan Anlaşmazlığa Dair Yeni Belgeler, Uluğ İğdemir, 1969.
A.M.R. : Arıburnu Muharebeleri Raporu, Mustafa Kemal, Yayına Hazırlayan: Uluğ İğdemir, 1968.
A.M.T. : Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe, Mustafa Kemal, Yayınlayan: Uluğ İğdemir, 1962.
A.N.D. : Atatürk'ün Nöbet Defteri, Toplayan: Özel Şahingiray, 1955.
A.N.M. : Atatürk'ün Nişan ve Madalyaları, Nusret Baycan, 1986.
A.N.Z.D. : Atatürk Ne Zaman Doğdu?, Mustafa Baydar, Milliyet Gazetesi 10.XI.1966.
A.O.A.Z.İ.K. : Atatürk ve 30 Ağustos Zaferinin İlk Kutlanışı; Bedrettin Tuncel, 1972.
A.Ö. :Atatürk'ü Özleyiş, Hatıralar, Ruşen Eşref Ünaydın, 1957.
A.Ö.A.S. : Atatürk'ün Özel Arşivinden Seçmeler, Hazırlayan: T.C. Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, 1981.
A.Ö.M. : Atatürk'ün Özel Mektupları, Haz.:Sadi Borak, 1970.
A.R.H. : Atatürk Ve Resim-Heykel, Gültekin Elibal, 1973.
A.R.Y.G.S. : Atatürk'ün Resmi Yayınlara Girmemiş Söylev, Demeç, Yazışma ve Söyleşileri, Sadi Borak, 1980.
A.S. : Atatürk Silifke'de, İzzet Aslan, 1969.
A.S.A.H.A.H. : Atatürk'ün Selanik'teki Askerlik Hayatına Ait Hâtıralar, Behiç Erkin 1956.
A.S.A.K. : Atatürk'ün Sofya Ataşemiliterliği'ne Kadar İttihat ve Terakki Cemiyeti İle Olan Münasebetleri ve Bu Hususta Alâkalı Bir Belge, Münir Aktepe, Belleten T.T.K., cilt:XXXVIII, sayı:150, s.254-263.
A.S.Ç : Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Fethi Tevetoğlu, 1971.
A.S.D.I. : Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, 1961.
A.S.D.II. : Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, 1959.
A.S.D.II. : Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III, 1961.
A.S.D.V. : Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V, 1972.
A.Se. : Atatürk'e Sevgi, Melahat Özgü, 1972.
A.S.E.G. : Atatürk'ün Savarona'da 56 Günü, İkdam gazetesi 13.6.1939-13.8.1939.
A.S.Gü. : Atatürk'ün Son Günleri, Kılıç Ali, 1955.
A.S.G.B.V.K.A. : Atatürk'ü Samsun'a Götüren Bandırma Vapuru Kaptanı (İsmail Hakkı Durusu) Anlatıyor, Kurun, 20.5.1938.
A.S.Gü. : Atatürk'ün Son Günleri, Rahmi Yağız, İkdam Gazetesi 14.8.1939-22.XI.1939.
A.S.Gün. : Atatürk'ün Son Günleri, Cemal Kutay, 1981.
A.S.H. : Atatürk'ün Sağlık Hayatı, Bedi Şehsuvaroğlu, Hürriyet yayınları, İstanbul, 1981.
A.S.İ.G. : Atatürk'ün Sofrasında İlk Gece, Anlatan: Ruşen Eşref Ünaydın, 1956.

A.So. : Atatürk'ün Sofrası, Atatürk'ün Sofrasında Bulunmuş Kişilerin hatıraları, Haz.:Rıfkı Konay, Vakit Gazetesi, 8.9.1947-11.10.1947
A.Soh. : Atatürk'ün Sohbetleri, Derleyen: Utkan Kocatürk, 1971.
A.S.D.K.İ.S. : Atatürk'ün Şapka Devriminde Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri (1925), Mustafa Selim İmece, 1959.
A. Tarihi : Ayın Tarihi.
Ata ve İ. : Ata ve İstanbul, Sadi Borak, 1983.
A.T.B.D. : Askerî Tarih Belgeleri Dergisi (Harp Tarihi Belgeleri Dergisi) (Sayı: 67 ve devamı), Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayını, Ankara.
A.T.C. : Aydın Tarihi ve Coğrafyası, Leman Kısa, 1960.
A.T.D.K. : Atatürk Tarih ve Dil Kurumları (Hâtıraları), Ruşen Eşref Ünaydın, 1954.
A.T.D.P. : Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938), Mehmet Gönlübol-Cem Sar, 1963.
A.T.K.H.K. : Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılması, Afetinan, 1964.
A.T.T. : Atatürk'ün Toplanmamış Telgrafları; Derleyen: Utkan Kocatürk, 1971.
A.T.T.B. : Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV, 1964.
A.T.Y. : Atatürk'ün Toplanmamış Yazıları I., Fethi Tevetoğlu, 1986.
A.Ü.O.B. : Atatürk 3. Ordu Bölgesinde, 3. Ordu Komutanlığı yayını, Erzurum, 1981.
A.Ü.R.İ.N. : Atatürk'ün Üniversite reformu ile İlgili Notları, Utkan Kocatürk, 1984.
A.V. : Atatürk'ün Vasiyeti, Mahzar Leventoğlu, 1968.
A.ve D. : Atatürk ve Donanma, Raşit Metel, 1966.
A.ve De. : Atatürk ve Demokrasi, Afetinan, 1959.
A.ve Di. : Atatürk ve Diyarbakır, Şevket Beysanoğlu, 1981.
A.ve İ. : Atatürk ve İnönü (Bir Amerikan Elçisinin Hâtıraları), Joseph Grew, Çev.:Muzaffer Aşkın, 1966.
A.ve L. : Atatürk ve Lyautey; Fuat Pekin, 1956.
A.ve S.G. : Atatürk ve Sosyal Güvenlik, Ankara, 1981.
A.ve T.K. : Atatürk ve Türk Kadını, Perihan Naci Eldeniz, 1956.
A.ve İ. : Atatürk ve İnönü, Uğur Mumcu, Cumhuriyet Gazetesi, 11.XI.1986.
A.V.T. : Afyon Vilâyeti Tarihçesi, Haydar Özdemir, 1961.
A.Y. : Atatürk'ün yaşamı, 1.cilt (1881-1928), Uluğ İğdemir, 1980.
A.Y.A. : Askerî Yönüyle Atatürk, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayını, 1981.
A.Ya. : Atatürk'ün Yazdırdıkları, Derleyen: Utkan Kocatürk, 1971.
A.Y.B.N. : Atatürk'ün Yazdırdığı Bazı Notlar, Neşe Yeşilçayır, 1988.
A.Y.D. : Atatürk Yürür Dururken, Mazhar Leventoğlu, 1971.
A.Y.D.A.G. : Atatürk'ün Yabancı Devlet Adamlarıyla Görüşmeleri (Yedi Belge), Bilal N.Simsir, 1981.

A.Y.G. : Atatürk'ün Yurt Gezileri, Mehmet Önder, 1975.
Ay.İ.Y. : Aydın İl Yıllığı, 1967.
A.Y.T.K.Y. : Atatürk ve Yeni Türkiye'nin Kuruluş Yıllarındaki İki Fransız Tanık, Ali Özçelebi, 1978.
A.Z.T.B.Y. : Ebedî Şef, Kurtarıcı Atatürk'ün Zengin tarihinden Birkaç Yaprak, Cevat Abbas Gürer, 1939.
B.A.K. : Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ve Hacim Muhittin Çarıklı'nın Kuvayı Millîye Hatıraları, Şerafettin Turan, 1967.
B.A. ve T.D. : Büyük Atamız ve Türk Denizciliği, Arif Büyüktuğrul, 1969.
B.D.H.T.H. : Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, cilt:IV, kısım:II, Harp Tarihi ve Stratejik Etüt Başkanlığı, 1987.
B.G. : Başımıza Gelenler, Galip Kemalî Söylemezoğlu, 1939.
B.G.A.D.C.D.G.M.K.: Büyük General, ASİL Düşman ve Cömert Dost… Gazi Mustafa Kemal", Salâhi R.Sonyel, 1979.
B.H.Ü.S.M.K. : Büyük Harbin Üçüncü Senesinde Mustafa Kemal (1916) I. Kısım, İzzettin Çalışlar, Ulus Gazetesi, 24.3.1940.
B.H.Ü.S.M.K. : Birinci Harbin Üçüncü Senesinde Mustafa Kemal (1916) II. Kısım, İzzettin Çalışlar, Ulus Gazetesi, 14.3.1940.
B.İ.D.S.T.D.P. : Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında Türkiye'nin Dış Politikası, G.Jaeschke, Çev.:Mihin Lugal, 1977.
B.K.A. : Büyük Kardeşim Atatürk, Anlatan: Makbule Atadan, Yeni İstanbul gazetesi, 1.XI.1952-22.3.1953.
B.M.İ. : Büyük Meclis ve İnkılâp, Neşet Halil, 1933.
Bolu T. :Bolu Tarihi, M. Zekâi Konrapa, 1960.
Borak : Atatürk, Sadi Borak, 1973.
B.R.G. : Bir Roman Gibi, Bezmi Nusret Kaygusuz, 1955.
B.S.A.K. : Bilgin Sivaslı Ali Kemalî, Mehmet Önder, 1954.
B.S.D.T.H. : Bir Sovyet Diplomatın Türkiye Hatıraları, S.İ.Aralov, Çev: Hasan Ali Ediz, 1967.
B.S.S.E.K. : Balkan Savaşı Sonlarında Edirne'nin Kurtarılması Hususunda Hemen Teşebbüse Geçilmesi İçin Atatürk'ün Harbiye Nezaretini Uyarısına Dair Bilinmeyen Bir Belge, Mithat Sertoğlu, 1968.
B.T. : Bilinmeyen Tarihimiz, Cemal Kutay, İstanbul, 1974.
B.T.B.C.K.S. : Büyük Taarruz'da Batı Cephesi Komutanları ve Şehitleri, Afyon İli Turizm Komitesi yayını, 1972.
B.T.D.C.F.A.Z. : Büyük Türk Dostu Claude Farrère'in Atatürk'ü Ziyareti, Muharrem Giray, 1962.
B.T.K.A.G. : Basın Tarihimizin Kara ve Ak Günleri, Niyazi Ahmet Banoğlu, 1960.
B.T.S.T.A. : Belgeleri İle Türk Spor Tarihinde Atatürk, Halûk San, 1981.
B.T.T. : Büyük Tarih Trabzon'da, 1938.
B.Y.A. : Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk, Sadi Borak, 1966.
B.Y.G.A.G. : Türkiye'nin Kuruluş Yıllarında Bir Yabancı Gazetecinin Ankara

Yolculuğu ve Atatürk'le Görüşmesi, Ergun Özbudun, 1984.
B.Y.T. : Brunga Yarımca Tarihi, Avni Öztüre, 1971.
C. : Cumhuriyet Gazetesi.
C.B.B.K. : Celal Bayar'la Bir Konuşma, Utkan Kocatürk, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı:5, s.323-359, 1986.
C.D. : Cumhuriyete Doğru (1921-1922), Mahmut Goloğlu, 1971.
C.E.Y.T.T.K. : Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Tarihi Kurumu, Uluğ İğdemir, 1973.
C.K.A. : Cumhuriyet Kooperatifçiliği ve Atatürk, Remzi Saka, 1966.
C.N.K. : Cumhuriyet Nasıl Kuruldu?, Feridun Fazıl Tülbentçi, 1955.
C.O.Y.B. : Cumhuriyetin 15. Yılında Bolu, Bolu, 1938.
Ç.A. : Çankaya Akşamları, Berthe G.Gaulis, Türkçesi: Füruzan Tekil, 1983.
Ç.C.S. : Çanakkale Conkbayırı Savaşları, Cemil Conk, 1959.
Ç.E. : Çerkes Ethem, Yunus Nadi, 1955.
Ç.E.H. : Çerkes Ethem'in Hatıraları, 1962.
Ç.İ. : Çanakkale İzleri, İbrahim Alâettin (Gövsa), 1932.
Ç.M.B.M.A.O.R. : Çanakkale Muharebeleri, Bu Muharebelerde Atatürk'ün Oynadığı Rol, Necati Ökse, 1986.
Ç.O. : Çanakkale Olayı, David Walder, Türkçesi: M. Ali Kayabal, 1971.
Ç.R. : Çanakkale Raporu, Halis, 1975.
D.B.A. : Dış Basında Atatürk ve Türk Devrimi, cilt:I, Bilal N.Simsir, 1981.
D.B.Ç. : Dünkü ve Bugünkü Çankırı, Tayip Baser, 1956.
D.B.Y.1967 : Dışişleri Bakanlığı 1967 Yıllığı, 1968.
D.C.İ.K.A. : Doğumundan Cumhuriyetin İlânına Kadar Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk'ün Hususiyetleri, Hasan Rıza Soyak, 1965.
D.H.B.I. : Kurmay Albay Daday'lı Halit Beğ (Akmansü), cilt:I, Dr. Ziya Göğem, 1954.
D.H.B.II : Kurmay Albay Daday'lı Halit Beğ (Akmansü), cilt:II, Dr. Ziya Göğem, 1956.
D.T. : Devrim Tarihi, Sadi Irmak, 1967.
D.V.Y., 1953 : Dışişleri Vekâleti Yıllığı 1953, 1954.
D. ve T. : Devrimler ve Tepkileri, Mahmut Goloğlu, 1972.
D.Y. 1944-1945 : Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı (1944-1945), 1945.
E. : Eskişehir, Faruk Şükrü, 1931.
E.Ç. : Edebiyatçılar Çevremde, Halit Fahri Ozansoy, 1970.
E. : Edremit, Gıyas Yetkin, 1939.
E.H. : Efelerden Haber, Kemal Özkaynak, Aydın 1946.
E.H.A.A.D. : Edouard Herriot'nun Anılarında Atatürk ve Devrimleri, Ali Kas, 1981.
E.K. : Erzurum Kongresi, Mahmut Goloğlu, 1968.
E.K.İ.B. : Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Bekir Sıtkı Baykal, 1969.
E.K.S.B. : Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken, Nurdoğan Taçalan, 1970.

E.K.T. : Emperyalizme Karşı Türkiye (1922-1924), Naşit Hakkı Uluğ, 1971.
E.K. ve T.B.B. : Erciyes Kayserisi ve Tarihine Bir Bakış, Kara Mehmet Ağazade Kemaleddin. 1934.
E.M.K. : Etnografya Müzesi Kılavuzu, Hamit Zübeyr Kosay, 1956.
E.O.B. : Kuruluşundan Bugüne Kadar Edremit'te Olup Bitenler, Gıyas Yetkin, 1957.
E.Ö.K.A.B. : Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, cilt:I-II, Mazhar Müfit Kansu, 1966-1968.
E.E.Ç.A. : Esat Paşa'nın Çanakkale Anıları, Yayıma hazırlayan:İhsan Ilgar, 1975.
E.P.Ç.H. : Esat Paşa'nın Çanakkale Hatıraları, Hayat Dergisi, Sayı:27 (3 Temmuz 1959)-Sayı:41 (9 Ekim 1959).
Erden : Atatürk, Ali Fuat Erden, 1952.
E.W.H. : An Encyclopedia of World History, William L. Langer, 1952.
F.Ç.I. : 23 Nisan ve Mareşal Çakmak (Fevzi Çakmak'la Konuşma), Konuşan: Selime Seden, 1948.
F.Ç.II. : 19 Mayıs 1919'u Sayın Mareşal'dan Dinledim (Fevzi Çakmak'la Konuşma), Konuşan:Selime Seden, 1948.
F.O.G.H. : Fethi Okyar'ın Günlük Hatıraları, Yayımlayan: Fethi Tevetoğlu, 1969.
G : Giresun, Sacit Karaibrahimoğlu,1965.
G.C.Z. : Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları, cilt:1-4, 1980.
G.D.D. : Gördüklerim Duyduklarım Duygularım, Asım Us, 1964.
G.G.I. : Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, cilt:I, Ahmet Emin Yalman, 1970.
G.G.II. : Yakın tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, cilt:II, Ahmet Emin Yalman, 1970.
G.G.III. : Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, cilt:III, Ahmet Emin Yalman, 1970.
G.H.A.G. : General Harbord'un Anadolu Gezisi ve Ermeni Meselesine Dair Raporu, Seçil Akgün, 1981.
G.H.İ.H. : Gerilla Hakkında İki Hatıra, Afet İnan, 1937.
G.İ. : Görüp İşittiklerim, Ali Fuad Türkgeldi, 1951.
G.K.G. : Gazi'nin Kuzeydoğu Gezileri (Eylül-Ekim 1924), M. Fahrettin Kırgızoğlu, 1974.
G.M.K.A.E.İ.K. : Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 Eskişehir-İzmit Konuşmaları, Yayıma hazırlayan: Arı İnan, 1982.
Gö. : Görüşlerim, II.Kitap, Tevfik Rüştü Aras, 1968.
G.S. : Gaziantep Savunması, Ali Nadi Ünler, İstanbul, 1969.
H. : Hatıralarım, Hilmi Uran, 1959.
H.A. : Hemşerimiz Atatürk, Nasit Hakkı Uluğ, 1973.
Ha. : Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

Haber : Haber Gazetesi, İstanbul.
H.A.Y. : Hep Atatürk'ün Yanında (Baba-Oğul Bozok'lardan Anılar), Salih Bozok-Cemil S. Bozok, 1985.
H.H.V. : Hariciye Hizmetinde 30 Senen (1892-1922), Galip Kemalî Söylemezoğlu, 1955.
H.K.İ.H.Ç. : Hatay'ın Kurtuluşu İçin Harcanan Çabalar, Tayfur Sökmen, 1978.
H.M. : Harp Mıntıkaları, Şehir ve Kasabaların İşgal, İstirdat ve Bombardıman Tarihleri, Genelkurmay Bşk. Harp Tarihi Encümeni, 1940.
H.M.M. : Hatıralarım (Milli Mücadele), Damar Arıkoğlu, 1961.
H.R.O. : Hatıraları ve Söyleyemedikleri ile Rauf Orbay, Feridun Kandemir, 1965.
H.S. : Hatay Savaşı, Hulki Öcal, 1953.
H.T.D.A.A. : Genelkurmay başkanlığı, Harp tari,hi dairesi Atatürk Arşivi, Ankara.
H.T.K. : Heyet-i Temsiliye Kararları, Bekir Sıtkı Baykal, 1974.
H.T.M.K. : Harbokulu Tarihi ve Mustafa Kemal, Tahsin Ünal, 1964.
H.T.T. : Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Hazırlayan: Uluğ İğdemir, 1975.
H.T.Ü.K.A.G.G.I-IV: Heyet-i Temsiliye Üyeleri İle Komutanlar Arasında Gizli Görüşmeler, Yayıma Hazırlayan:Hayri Mutluçağ, 1973.
H.T.V.D. : Harp Tarihi Vesikaları Dergisi, Genel Kurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Başkanlığı yayını, Ankara.
H.T. ve M.K.K. : Heyet-i Temsiliye ve Mustafa Kemal Kırşehir'de, Sırrı Kardeş, 1950.
H.Y.F. : Her Yönüyle Fethiye, M. Kâzım Yılmaz, 1969.
İ : İkdam gazetesi.
İ.A. : İslâm Ansiklopedişi, Atatürk Maddesi, 10.Cüz, 1960.
İ.A.İ.İ. : İkinci Adam İsmet İnönü, Birinci Cilt (1884-1938), Şevket Süreyya Aydemir, 1968.
İ.B.A.I. : İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:I, Hazırlayan: Bilal N.Simsir, 1973.
İ.B.A.II. : İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:II, Hazırlayan: Bilal N.Simsir, 1975.
İ.B.A.III. : İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:III, Hazırlayan: Bilal N.Simsir, 1979.
İ.B.A.IV. : İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:IV, Hazırlayan: Bilal N.Simsir, 1984.
İ.B.I.A.S.G. : İngiliz Belgelerinin Işığında Atatürk'ün Son Günleri, Salâhi R.Sonyel, 1971.
İ.B.I.M.K.M.M.I-II: 1919 Yılı İngiliz Belgelerinin Işığında Mustafa Kemal ve Milli Mukavemet, Salâhi R.Sonyel, 1969-1970.
İ.B.S.İ. : İngiliz Belgeleriyle Sakarya'dan İzmir'e (1921-1922), Bilal N.Simsir, 1972.

İ.Ç. : İmparatorluğun Çöküşü, Mithat Şükrü Bleda, 1979.
İ.D.P.A. : İki Devrin Perde Arkası, Anlatan:Hüsamettin Ertürk, Yazan: Samih Nafiz Tansu, 1969.
İ.G.B.G.İ.G.T.S.G. : İngiliz Gizli Belgelerine Göre İşgal Gücünün Türkiye'de Son Günleri ve Cumhuriyet'in Kuruluşu, Salâhi R.Sonyel, 1978.
İ.G.B.T. : İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, Erol Ulubelen, 1967.
İ.H. :İstiklâl Harbimiz, Kâzım Karabekir, 1969.
İ.H.E. : İstiklâl Harbimizin Esasları, Kâzım Karabekir, 1951.
İ.H.E.P. : İstiklâl Harbimizde Enver Paşa ve İttihat Terakki Erkânı, Kâzım Karabekir, 1967.
İ.H.K. : İstiklâl Harbinde Kastamonu, Hüsnü Açıksöz, 1933.
İ.H.S.K. : İstiklâl Harbinde Süvari Kolordusu, Fahrettin Altay, 1949.
İ.H. ve M.M. :İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele, Sina Aksin, 1976.
İ.İ. : İsmet İnönü, Ali Fuad Erden, 1952.
İ.İ.H. : İsmet İnönü, Hatıralar, 2.Kitap, Yayıma Hazırlayan: Sabahattin Selek, 1987.
İ.İn. : İsmet İnönü, Top.: Faik Reşit Unat, 1945.
İ.K.T.K.S. : İngiliz Kaynaklarında Türk Kurtuluş Savaşı, Taner Baytok, 1970.
İ.Ma.I. : İstiklâl Mahkemeleri (1920-1923), Ergün Aybars, 1975.
İ.Ma.II. : İstiklâl Mahkemeleri (1923-1927), Ergün Aybars, 1982.
İ.M.E.P. : İstiklâl Mücadelesi ve Enver Paşa, Sami Sabit Karaman, 1949.
İ.M.T.T. : İstiklâl Madalyası, Tarihçesi ve Tanımı, 1983.
İ.O.K.V.M.K.P.R. : 2. Ordu Kumandan Vekili Mustafa Kemal Paşa'nın 230 Numaralı Raporu, Fahrettin Kırzıoğlu, 1962.
İ.O.T.K.IV : İzahlı Osmanlı Kronolojisi, İsmail Hâmi Danismend, 4.cilt 1955.
İ.R. : İçer Rehberi, cilt:I, Haz:Fuad Akbas-Sait Uğur, 1944.
İ.S.C. : İstanbul'dan Samsun'a Cehennemî 215 Saat, Hikmet Gerçekçi, Hayat Dergisi, sayı:21, 1969.
İ.S.İ.I :İzmir Suikastının İç Yüzü, Birinci Cilt, Kandemir, 1955.
İ.S.İ.II : İzmir Suikastının İç Yüzü, İkinci Cilt, Kandemir, 1955
İ.S.T.D. : İstiklâl Savaşında Türk Denizcileri, Haz:İsmail Kayabalı-Cemender Arslanoğlu, 1972.
İ.S.V.R. : İstiklâl Savaşı'nın Vesika ve Resimleri, Nurettin Peker, 1955.
İ. ve T. : İttihat ve Terakki (1908-1914) Feroz Ahmad, çeviren:Nuran Yavuz, 1984.
İ.Y. : Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri İzmir Yollarında, 1923.
J.T.İ.T. : Jön Türkler ve İttihat Terakki, Sina Aksin, 1987.
K.A. : Komutan Atatürk, Celâl Erikan, 1972.
K.A.B. : Kemal Atatürk ve Bulgaristan, Stefon Velikov, VIII.Türk Tarih Kongresi, Ankara 11-15 Ekim 1976, Kongreye Sunulan Bildiriler, 1983.
K.A.B.K.Ö. :Komutan Atatürk'ün Başarıları, Kazandığı Ödüller ve Şaşmaz Önerileri, Nusret Baycan, 1981.

K.A.M.M.T. : Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, Enver Behnan Sapolyo, 1958.
K.Atatürk :K.Atatürk, Feridun Ergin, 1978.
K.B.G. : Kutladığımız Büyük Gün, Cevat Abbas Gürer, Yeni Sabah, 19.V.1943.
K.C.T.E. : Kars (Coğrafya, Tarih, Ekonomi), M.Tarhan Toker, 1938.
K.İ.K.T. : Kütahya İlinin Kısa Tarihi, Mustafa Yeşil, 1937.
K.K. : Kendi Kitabım, Ahmet Hilmi Kalaç, 1960.
K.K.S. : Kurtuluş, Kuruluş ve Sonrası, Avni Doğan, 1964.
K.M.A. : Bir İngiliz Kadını Gözüyle Kuva-i Milliye Ankarası, Grace M. Ellison, Türkçesi:İbrahim S.Turek, 1973.
K.M.Y.O. : Kumandanlar Madunlarından Yüksek ve Alim Olmalıdırlar, Afetinan, 1956.
K.S.G.B.S. : Kurtuluş Savaşı Günlerinde Batı Siyasamız (Nisan 1920-Mart 1921), Salâhi R.Sonyel, 1981.
K.S.G.D.S. : Kurtuluş Savaşı Günlerinde Doğu Siyasamız (Nisan 1920-Mart 1921) Salâhi R.Sonyel, 1977.
K.S.İ. : Kurtuluş Savaşında İçel, Haz.:"Kurtuluş Savaşında İçel" Tarihini Yazma Komitesi, 1971.
K.S.İ.İ.B. : Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Gotthard Jaeschke, 1971.
K.S.İ.K. : Kurtuluş Savaşı'nın İki Kitabı, Tahir Karauğuz, İstanbul, 1965.
K.S.İ.Y.I : Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları, cilt:I, Hüsnü Himmetoğlu, 1975.
K.S.İ.Y.II : Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları, cilt:II, Hüsnü Himmetoğlu, 1975.
K.S.T.P.İ.M.K.M. : Kurtuluş Savaşında Talât Paşa ile Mustafa kemal'in Mektuplasmaları, İlhan Tekeli-Selim İlkin, 1980.
K.T.R. : Kocaeli Tarih ve Rehberi, Rıfat Yüce, 1945.
Ku. : Kurun gazetesi.
L.I : Lozan, Birinci cilt, M.Cemil (Bilsel), 1933.
L.II : Lozan, İkinci cilt, M.Cemil (Bilsel), 1933.
Lozan : Lozan, Ali Naci Karacan, 1971 (Kitabın I.Basımı 1943 yılında "Lozan Konferansı ve İsmet Paşa" ismiyle yayımlanmıştır).
M : Milliyet gazetesi.
M.A. : Milliyetçi Atatürkçü, Fethi Tevetoğlu, 1965.
M.A.M : Mukaddes Ankara'dan Mektuplar, Kadriye Hüseyin, Çeviren: Cemile Necmeddin Sahir Sılan, 1987.
M.D.M.K.P.A.İ.B. : Mütareke devrinde Mustafa Kemal Paşa'ya Ait İki Belge, Bekir Sıtkı Baykal, 1973.
M.E.C.A. : Millî Eğitim Cephesiyle Amasya, Necip Güngör Kısaparmak, 1966.
M.G.G.C. : Mütareke Gayyasından Gurbet Cehennemine, Tarık Mümtaz Göztepe, Yeni Sabah, 16.8.1944-1.2.1945.

M.H. : Moskova Hatıraları, Ali Fuat Cebesoy, 1955.
M.H.K.Y. : Millet Hizmetinde 40 Yıl C.H.P., 1963.
M.İ. : Minelbab İlelmihrab, Refik Halid Karay, 1964.
M.K.A. : Mustafa Kemal Paşa'nın Ataşemiliterliği, Tahsin Ünal, 1970.
M.K.A.A.O.B.F. : Mustafa Kemal'in Askerî Ataşe Olarakc Bulgaristan'daki Faaliyeti, Atlan Deliorman, 1964.
M.K.A.B.M. : Mustafa Kemal'in Amiral Brock'a Mektubu, Gotthard Jaeschke, Çeviren:Nimet Arslan, 1972.
M.K.A.F.B. : Mustafa Kemal Atatürk Ankara Hukuk Mektebi'nin Öğretim Kurulu Fahrî Başkanı, A. Afetinan, 1975.
M.K.A.K.H. : Mustafa Kemal Atatürk'ün Karisbat Hatıraları, Afetinan, 1983.
M.K.B. : Mustafa Kemal Balkanlarda, Atlan Deliorman, Akşam Gazetesi 10.XI.1958-29.XI.1958.
M.K.B.B. : Mustafa Kemal'in Bir Beyannamesi, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı:14, s.26-27, 1968.
M.K.C.P.M. : Mustafa Kemal ile Cemal Paşa'nın Muhaberatı, Tahsin Ünal, 1968.
M.K.F.Ç. : Mustafa Kemal'in Falkenhayn'la Çatışmasıyla İlgili Henüz Yayınlanmamış Bir Raporu, Hikmet Bayur, 1956.
M.K.İ.D. : 1918 Bırakışması Sırasındaki Tinsel Durum ve Mustafa Kemal'in İki Demeci, Hikmet Bayur, 1968.
M.K.İ.S. : Mustafa Kemal'in İlk Savaşı, Hale Sıvgın, 1987.
M.K.İ.S.N.G. : Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Samsun'a Nasıl Gitmişti?, Hüsrev Gerede, 1956.
M.K.L.İ.Z. : Önderliğin Başlangıç Yılları: Mustafa Kemal'in Libya'yı İlk Ziyareti, Rachel Simon, çeviren:Tüten Özkaya, 1980.
M.K.M.S.P. : Mustafa Kemal'den Mahmut Şevket Paşa'ya, Mithat Sertoğlu, Cumhuriyet gazetesi, 5.3.1986.
M.K.P. : Mustafa Kemal Paşa ve Millî Mücadele'nin İç Alemi, Enver Behnan Sapolyo, 1967.
M.K.P.P.E.E. : Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum'daki Evi, M.Fahrettin Kırgızoğlu, 1974.
M.K.P.P.B.B. : 1918 Bırakışmasından Az Önce Mustafa Kemal Paşa'nın Başyaver Naci Bey Yolu ile Padişaha Bir Başvurması, Hikmet Bayur, 1957.
M.K.P.K. : Mustafa Kemal'in Pozantı Kongresi ve Adana'nın Kurtuluşu, Yusuf Ayhan, 1963.
M.K.P.S. : Mustafa Kemal Paşa Samsun'da, Yunus Nadi, 1955.
M.K.S.A.A. : Mustafa Kemal Sofya Askerî Ataşemiliterliğinde, Hüseyin Kabasakal, 1982.
M.K.Ü.M. : Mustafa Kemal'in Üç Mektubu, Hikmet Bayur, 1960.
M.M. : Millî Mücadele, cilt:I, Kâzım Özalp, 1971.
M.M.II : Millî Mücadele, cilt:II, Kâzım Özalp, 1971.

M.M.A.A.K. : Millî Mücadele'de Anadolu Ajansı'nın Kuruluşu ve Faaliyetine Ait Bazı Belgeler, Yücel Özkaya, 1985.
M.M.B. : Millî Mücadele'de Bursa, Mümtaz Şükrü Eğilmez'in Hatıraları, Yayıma hazırlayan: İhsan Ilgar, 1980.
M.M.B.I : Millî Mücadele Başlarken, Birinci Kitap, M.Tayyip Gökbilgin, 1959.
M.M.B.II : Millî Mücadele Başlarken, İkinci Kitap, M.Tayyip Gökbilgin, 1965.
M.M. Basını : Millî Mücadele Basını, Ömer Sami Coşar, (tarihsiz).
M.M.E. : Millî Mücadele'de Erzurum, Cevat Dursunoğlu, 1946.
M.M.H. : Millî Mücadele Hatıraları, Ali Fuat Cebesoy, 1953.
M.M.İ.İ.K. : Millî Mücadele VE İnkılâplarla İlgili Kanunlar, cilt:I, Haz.:Kemal Arıburnu, 1957.
M.M.Ka. I-IV : Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, cilt:I-IV, Selâhattin Tansel, 1973-1974.
M.M.M.K.P.G.H.G.
I-IV : Millî Mücadele'de Mustafa Kemal Paşa-General Harbord Görüşmesi, Fethî Tevetoğlu, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:76, 77, 80, 81. 1969.
M.M.M.T. : Mondros ve Mudanya Mütarekelerinin Tarihi, Ali Fuad Türkgeldi, 1948.
M.M.U.K.S.I. : Millî Mücadele (Ulusal Kurtuluş Savaşı), cilt:I, Sabahattin Selek, 1970.
M.M.U.K.S.II. : Millî Mücadele (Ulusal Kurtuluş Savaşı), cilt:II, Sabahattin Selek, 1971.
M.M.Ü.Y.T.H. : Mîsâk-ı Millî Üzerinde Yapılan Tartışmalar Hakkında, Nejat Kaymaz,, VIII.Türk Tarih Kurumu Kongresi, 1976.
M.M.V. ve V. : Millî Mücadele'de Vilayetler ve Valiler, Kâmil Erdeha, 1975.
M.O.E.P.III : Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa, Üçüncü Cilt (1914-1922), Şevket Süreyya Aydemir, 1972.
M.S. : Malta Sürgünleri, Bilal N.Simsir, 1976.
M.S.P.G.N.D. : Mahmut Şevket Paşa'nın Günlük Not Defteri, Hayat Mecmuası, Sayı:1 (1 Ocak 1965)-31 (29 Temmuz 1965).
M.T. : Mukaddes Tabanca, Afet İnan, 1937.
N.I. : Nutuk, cilt:I, Kemal Atatürk, 1961.
N.II : Nutuk, cilt:II, Kemal Atatürk, 1961.
N.III : Nutuk, cilt:III, Vesikalar, Kemal Atatürk, 1960.
N.İ.T. : Nicomedia (İzmit) Tarihi, Avni Öztüre, 1969.
N.M.T.D. : Ne Mutlu Türküm Diyene, Faik Reşit Unat, 1963.
O.D.S.S. : Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, İbnülemin Mahmud Kemal İnal, 1969.
O.G.B.G. : O Günden Bu Güne, Vasfi Rıza Zobu, 1977.
O.H. : O'dan Hâtıralar, Yücel Mecmuası, cilt:XVI, Sayı:91-93, 1942.

O.İ.H. ve K.M.K. : Osmanlı-İtalyan Harbi ve Kolağası Mustafa Kemal, Hamdi Ertuna, 1984.
O.İ.İ.H.M.M. : Osmanlı İmparatorluğunda İnkılâp Hareketleri ve Millî Mücadele, Ahmed Bedevî Kuran, 1959.
O.M. : 19 Mayıs, Cevat Abbas Gürer, 11 Mayıs 1937 gecesi Ankara Halkevinde verdiği Konferans, 1937.
O.M.K. ve L. : Osmanlı Muahedeleri ve Kapitülâsyonlar ve Lozan Muahedesi, Reşat Ekrem Koçu, 1934.
O.M.Y. : 19 Mayıs Yolu, İbrahim Talî Öngören, Yeni Sabah, 19.51945.
O.S.P.S.V.G.C. : Osmanoğullarının Son Padişahı Sultan Vahideddin Gurbet Cehenneminde, Tarık Mümtaz Göztepe, 1968.
O.S.P.S.V.M.G. : Osmanoğullarının Son Padişahı Sultan Vahideddin Mütâreke Gayyasında, Tarık Mümtaz Göztepe, 1969.
O.S.S.G. : Osmanlı Sarayının Son Günleri, Lütfi (Simavi) Bey, 1972.
O.S.S.H. : 30 Senelik Siyasî Hâtıralarımın Üçüncü ve Son Cildi (1918-1922), Galip Kemalî Söylemezoğlu, 1953.
O.T.P. : Osmanlı Tarihinin Panaroması, Reşad Ekrem Koşu, 1964.
O.Y.K. : On Beşinci Yıl Kitabı, 1938.
O.Y.S. : 10 Yıl Savaş (1912-1922) ve Sonrası, Fahrettin Altay, 1970.
Ö.A.A. : Özalp Atatürk'ü Anlatıyor, (Kâzım Özalp'ın Hatıraları), Milliyet gazetesi, 10.XI.1969-27.XI.1969.
Ö.A.Ö.M. : Öyküleriyle Atatürk'ün Özel Mektupları, Sadi Borak, 1980.
Ö.H. : Öğrenci Hareketleri, Muammer Taylak, 1969.
R.A. : Resimli Amasya (Tarih, Coğrafya, Salname, Klavuz ve Kazalar), Hazırlayan: Ahmet Demiray, 1954.
R.B. : Rauf Bey, Erberk İnam, 1965.
R.G. : Resmî Gazete.
R.O.H. : Rauf Orbay'ın Hâtıraları, Rauf Orbay, Yakın Tarihimiz Dergisi, Sayı:1-52, 1962-1963.
R.P.H. : Reşit Paşa'nın Hatıraları, Nesreden: Cevdet R. Yularkıran, 1939.
S.A.A. : Sınıf Arkadaşım Atatürk, Ali Fuat Cebesoy, 1967.
S.A.P.H. : Hayat Mücadeleleri (Selâhattin Adil Paşa'nın Hatıraları), 1982.
S.C.F. : Serbest Cumhuriyet Fırkası Nasıl Doğdu, Nasıl Fesh Edildi?, Ali Fethi Okyar, 1987.
S.F.H. : Serbest Fırka Hatıraları, Ahmet Ağaoğlu, 1969.
S.G. : Savarona'yı Gezerken, Cemaleddin Bildik, Akşam Gazetesi 11.6.1950-24.6.1950.
S.G.A. : Son Günlerinde Atatürk, Dr. Asım Arar'ın Hatıraları, 1958.
S.H.I. : Siyasî Hatıralar, I.Kısım, Ali Fuat Cebesoy, 1957.
S.H.II. : Siyasî Hatıralar, II.Kısım, Ali Fuat Cebesoy, 1960.
S.İ.Y. : Samsun İl Yıllığı, 1971.
Siyasal T. : Siyasal Tarih (1789-1950), Coskun Üçok, 1967.
Siyasî T. : Siyasî Tarih (1789-1960), Fahir H.Armaoğlu, 1964.

Siyasî Ta. : Siyasî Tarih, A.Şükrü Esmer, 1944.
S.K. : Sivas Kongresi, Vehbi Cem Aşkun, 1963.
S. Kongresi : Sivas Kongresi, Mahmut Goloğlu, 1969.
S.K.T. : Sivas Kongresi Tutanakları, Uluğ İğdemir, 1969.
S.L. : Sevres'den Lausanne'a, Nejat Göyünç, 1982.
S.N.D. : Son Nöbet Defteri, Özel Sahingiray, 1955.
S.O.M.M.F.V.İ. : Son Osmanlı Meclis-i Mebusanında "Felah-ı Vatan İttifakı", Tülay Duran, 1972.
S.P. : Son Posta gazetesi.
S.S. : Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin Sonbahar Seyahatleri (1924), Ankara 1925.
S.T. : Samsun Tarihi, Ali Sarcan, 1966.
S.Y.K.S. : Siyasî Yönleriyle Kurtuluş Savaşı, Nasit H.Uluğ, 1973.
S.S.İ. : Seyh Sait İsyanı, Behçet Cemal, 1955.
T. : Tan gazetesi.
T.IV : Tarih IV(Türkiye Cumhuriyeti), Haz:Türk tarihi Tetkik Cemiyeti, 1931.
T.A. : Tekirdağ'da Atatürk, Aydın Oy, 1965.
T.A.E.T. : Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi, Şevket Aziz Kansu, 1940.
T.A.İ. : Türk'ün Ateşle İmtihanı, Halide Edip-Adıvar, 1962.
T.A.İ.Y.K. : Türk-Amerikan İlişkilerinin Yeniden Kurulması ve Ahmet Muhtar Bey'in Vaşington Büyükelçiliği (1920-1927), Bilal N.Simsiri 1977.
T.A.M.K.I : Tek Adam Mustafa Kemal, Birinci cilt, Şevket Süreyya Aydemir, 1969.
T.A.M.K.II : Tek Adam Mustafa Kemal, İkinci cilt, Şevket Süreyya Aydemir, 1971.
T.A.M.K.III : Tek Adam Mustafa Kemal, Üçüncü cilt, Şevket Süreyya Aydemir, 1969.
T.A.M.K.B.B. : Türk-Amerikan Münasebetlerine Kısa Bir Bakış (1800-1959), Akdes Nimet Kurat, 1959.
T.A.S.İ.A.Ç. : Türk-Amerikan Siyasal İlişkilerinin Ana Çizgileri, İsmail Soysal, 1977.
T.A.T.D.T.G. : Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi, Ahmet Mumcu, 1971.
T.B.M.M. : Türkiye Büyük Millet Meclisi, Haz:Sacit Karaibrahimoğlu, 1968.
T.B.M.M. Albümü : "Dönem I" (Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 25. Dönümünü Anıs), 1945.
T.B.T. : Türk Basın Tarihi (1919-1965 Cumhuriyet Dönemi), Fuat Süreyya Oral, İkinci Kitap, 1968.
T. Bugüne : Tarihten Bugüne, Afetinan, 1970.
T.B.Y. : Türkiye'de Beş Yıl, Liman Van Sanders, Çeviren:M.Sevki Yazman, 1968.
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti (1923), Mahmut Goloğlu, 1971.

T.C.M.B. : Para ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Aşama Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, İlhan Tekeli-Selim İlkin, 1981.
T.C.T. : Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (1918-1965), Enver Ziya Karal, 1973.
T.C.Ta. : Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Ergün Aybars, 1984.
T.D.D.S. : Türkiye Devletinin Dış Piyasası, Yusuf Hikmet Bayur, 1938.
T.D.İ. : Türk Dili İçin, Sadri Maksudi (Arsal), 1930.
T.D.M.İ.B.S.A. : Türkiye'nin Dış Münasebetleriyle İlgili Başlıca Siyasî Antlaşmaları, İsmail Soysal, 1965.
T.D.P.E.Y.K.S. : Türkiye Dış Politikasında 50 Yıl Kurtuluş Savaşımız (1919-1922), 1973.
T.D.T. : Türk Devrim Tarihi, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayını, 1971.
T.G.T. : Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın, Enver Behnan Sapolyo, 1969.
T.H.K.İ. : Trablusgarp'ta Hürriyete Karşı İsyan; Afetinan, 1944.
T.İ.H.c.I : Türk İstiklâl Harbi, I.cilt, Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1962.
T.İ.H.c.II, ks.I : Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), I.Kısım, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1963.
T.İ.H.c.II, ks.II : Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 2.Kısım, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1965.
T.İ.H.c.II, ks.III : Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 3.Kısım, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1966.
T.İ.H.c.II, ks.IV : Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 4.Kısım, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1974.
T.İ.H.c.II, ks.V,kp.I: Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 5.Kısım, I.Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1972.
T.İ.H.c.II, ks.V,kp.II: Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 5.Kısım, II.Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1973.
T.İ.H.c.II, ks.6,kp.I: Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 6.Kısım, I.Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1967.
T.İ.H.c.II, ks.6,kp.II: Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 6.Kısım, II.Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1968.
T.İ.H.c.II, ks.6,kp.III: Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 6.Kısım, III.Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1969
T.İ.H.c.II, ks.6,kp.IV: Türk İstiklâl Harbi, II.cilt (Batı Cephesi), 6.Kısım, IV.Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi dairesi, 1969.
T.İ.H.c.III : Türk İstiklâl Harbi, III.Cilt (Doğu Cephesi), T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi, 1965.
T.İ.H.c.IV : Türk İstiklâl Harbi, IV.Cilt (Güney Cephesi), T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi, 1966.
T.İ.H.c.V : Türk İstiklâl Harbi, V.Cilt (Deniz Cephesi ve Hava Harekâtı), T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi, 1964.

T.İ.H.c.VI : Türk İstiklâl Harbi, VI.Cilt (İç Ayaklanmalar), T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi, 1964.
T.İ.H.c.VII : Türk İstiklâl Harbi, VII.Cilt, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi, 1975.
T.İ.H.K. : Türk İstiklâl Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı, 1972.
T.İ.İ. : Türk-İngiliz İlişkileri (1919-1926), Ömer Küçükoğlu, 1978.
T.İ.K. : Türkiye İktisat Kongresi (1923-İzmir), A.Gündüz Ökçün, 1968.
T.İ.T. : Türk İnkılâp Tarihi ve Büyük Harpten Sonra Avrupa, Samih Nafiz Tansu, 1938.
T.İ.T.K.I : Türk İnkılâbı Tarihi Kronolojisi (1918-1923), I.cilt, Gotthard Jaeschke, Çev.:Niyazi Recep Aksu, 1939.
T.İ.T.K.II : Türk İnkılâbı Tarihi Kronolojisi (29.10.1923-1.1.1930), II.cilt, Gotthard Jaeschke, Çev.:Niyazi Recep Aksu, 1941.
T.K. : Tarihte Kütahya, Hamza Güner, 1961.
T.K.S. : Askerî, Siyasal ve Sosyal Yönleriyle Türk Kurtuluş Savaşı, Fahri Belen, 1973.
T.K.S.K. : Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi (Mondros'tan Mudanya'ya Kadar), Gotthard Jaeschke, 1970.
T.Me. : Tarihî Mektuplar, Yayınlayan: Hüseyin Cahit Yalçın, Tanin gazetesi 15.X.1944-2.IV.1945.
T.M.M.I : Trakya'da Millî Mücadele, I.cilt, Tevfik Bıyıklıoğlu, 1955.
T.M.T.V : Türkiye Maarif Tarihi (Beşinci Cilt), Osman Ergin, 1943.
T.R.İ.T. : Türk-Rus İlişkileri Tarihi, Ali Kemal Meram, 1969.
T.S. : Türkiye Sanayi "Devlet İşletmeleri", cilt.I, Hüsamettin Toros, 1954.
T.S.D.II : Türkiye'de Siyasî Dernekler II, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü nesriyatı, 1950.
T.Se. : Tarihin Sesi, Sayı:1 (24.4.1962).
T.S.K.F. : Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960), Fethi Tevetoğlu, 1967.
T.S.P. : Türkiye'de Siyasî Partiler (1859-1952), Tarık Z.Tunaya, 1952.
T.S.T.C.H.P.M. : Türk Siyasî Tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Mevkii, cilt:1, Fahir Giritlioğlu, 1965.
T.T.A. : Tekirdağ Tarihi Araştırmaları, Hikmet Çevik, 1949.
T.T.O.M.A.R. : Türkiye'nin Taraf Olduğu Milletlerarası Antlaşmalar Rehberi (1920-1961); A.Gündüz Ökçün, 1962.
Türk D.T. : Türk Devrim Tarihi, Hamza Eroğlu, 1972.
Türk D.T.D. :Türk Devrim Tarihi Dersleri (1919-1938); Yılmaz Altuğ, 1973.
T.V. : Tarih Vesikaları Dergisi.
U. : Ulus gazetesi.
U.A.S.G. : Ulu Atamızın Son Günleri, Anlatan:Mim Kemal Öke, Yazan:

Niyaz, Ahmet Okan, 1939.
U.B. : Unutulmuş Belgeler, Enver Ziya Karal, 1967.
U.B.S.B.D. : Ulusal Bağımsızlık Savaşı Boyunca Yararlı ve Zararlı Dernekler, Yücel Özkaya, 1987.
U.İ.Y. : Usak İl Yıllığı, 1967.
U.S.T. : Ulusal Savaşta Tokat, Halis Asarkaya, 1936.
Ü.D.B.A. : Üç Devirde Bir Adam, Fethi Okyar, Yayıma Hazırlayan: Cemal Kutay, 1980.
Ü.M. : Üçüncü Mesrutiyet (1920), Mahmut Goloğlu, 1970.
Ünaydın : Hâtıralar (Türk Dili Tetkik Cemiyetinin Kuruluşundan İlk Kurultay'a kadar), 1943.
V. : Vakit gazetesi.
V.H. : Vatan Hizmetinde, Yusuf Kemal Tengirsenk, 1967.
V.İ.M.B. : Vatandas İçin Medenî Bilgiler, I.Kitap, Afet (İnan), Devlet Matbaası, 1933.
V.K.S. : Vahdettin'in Kaçısı ve Sonu, Bilâl N.Simsir, Cumhuriyet gazetesi, 26.XI.1973-29.XI.1973.
V. ve H. : Vatan ve Hürriyet, Afetinan, 1937.
V. ve H.İ.T. : Vatan ve Hürriyet İttihat ve Terakki, Hüsrev Sami Kızıldoğan, 1937.
V.Y. : Vatan Yolunda, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 1958.
Y. : Yarın gazetesi.
Y.A.A. : Yakınlarının Ağzından Atatürk, Selâhaddin Güngör, 1944.
Y.B.B.G. : Yanlıs Bilinen Bir Gün, Ali Muhlis Tümtürk, 1966.
Y.H. : Yükselen Hilâl (Dünkü, Bugünkü ve Yarınki Türkiye), Dr.Ernest Jackh, Çeviren: Perihan Kuturman, 1946.
Y.İ. : Yeni İstanbul gazetesi.
Y.S. : Yeni Sabah gazetesi.
Y.T. : "Yakın Tarihimiz" dergisi, 1962.
Yu. :Yurdumuz, Havzalı Zübeyroğlu M.Fuat, 1925.
Z : Zaman gazetesi.
Z.C. : Zabıt Cerideleri (Türkiye Büyük Millet Meclisi).
Z.G.S.S. : Belgelerin Işığı Altında Ziya Gökalp'ın Son Saatleri ve Atatürk'ün Yakın İlgisi, Mehmet Önder, 1987.
Z.K.H. : Zabit ve Kumandan ile Hasbıhal, Mustafa Kemal (Atatürk), Rusen Esref Ünaydın'ın giris yazısıyla, 1956.

DOĞUMUNDAN ÖLÜMÜNE KADAR KAYNAKÇALI ATATÜRK GÜNLÜĞÜ

-1881-

1881 : Atatürk'ün Selanik'te Kocakasım Mahallesi, Islahhane Caddesindeki üç katlı pembe evde dünyaya gelişi2. (Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi3, annesi Zübeyde Hanım'4dır) (K.A.M.M.T., s.17-23; İ.A.,s.719; A.A.K.,s.51; A.H.E.,s.7; K.A.,s.72; Borak,s.11-12; A.Bi.,s.13; A.Y.,s.3;

A.Y.A.,s.5; A.A.S.,s.7).

-1886-

1886 : Atatürk'ün Selânik'te ilköğrenime Başlaması (Küçük Mustafa, ilköğrenimine bir süre annesinin arzusuna uyarak Hafız Mehmet Efendi'nin mahalle mektebine devam etti; fakat çok geçmeden babasının isteği ile çağdas eğitim yapan Semsi Efendi Mektebi'ne geçti ve ilkokulu burada bitirdi. Semsi Efendi, yeni öğrencisinin yeteneklerini ve zekâsını tâkdir ettiğinden, küçük Mustafa'nın kendi okulunda bulunmasından son derece memnundu. Ali Rıza Efendi de

2 Atatürk'ün doğduğu ev, bugün Selanik'te Apostolu Pavlu sokağında 71 numaralı ev olup, Türkiye Konsolosluğu'nun bahçe sınırları içindedir ve müze haline getirilmistir. Ali Rıza Efendi, bu evi Atatürk'ün doğumundan birkaç yıl önce kiralamıs, son yıllarını burada geçirmisti. O zamanlar evin Karşısında, yetimler için açılmıs Mithat Paşa Sanayi Mektebi bulunuyordu ve bu okul, ıslahhane olarak anılıyordu. Ali Rıza Efendinin ölümünden sonra, Zübeyde Hanım çocuklarıyla beraber bu evin bitisiğindeki daha küçük bir eve tasınmıstı.

Atatürk 1907 yılında Selanik'e atanınca, doğduğu ve ilk çocukluğunu geçirdiği eski evi satın alarak, annesi ve kız Kardeşi ile tekrar buraya yerlestiler. Onun Selanik'ten ayrılmasından sonra annesi ve kız Kardeşi, bir süre daha bu evde oturmuslar, ancak Mart 1915'de ayrılarak İstanbul'a gelmislerdir. Bu ev daha sonra Lozan Antlaşmasına göre Yunan Hükümetine geçmis, Yunanlı bir aileye satılmıstı. Selanik Belediyesi 29 Ekim 1933 tarihinde aldığı bir kararla 4 Kasım 1933 de evin Dış duvarını –Atatürk'le İlişkisini göstermek üzere- bir hatıra levhası koydu. 12 Subat 1937 tarihinde ise evi, sahibinden satın alarak Atatürk'e armağan etti (A.E.A.M., s.4).

3 Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi 1839 yılında doğmustu. Ailesi Selanik'in yerlilerindendi; uzak dedeleri Vidin'den ayrılarak Serez'de yerlesmisler, oradan da Selanik'e gelmislerdi. Ali Rıza Efendi 32 yaslarında iken 1871 yılında Zübeyde Hanım'la evlendi. Uzun süre gümrük memurluğu yapan Ali Rıza Efendi, daha sonra memuriyeti bırakarak dükkan açmıs, kereste ticareti ile mesgul olmustu. 1888 yılında 49 yaslarında iken öldü.

4 Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım 1857 yılında doğmus, çocukluğu ve ilk gençlik yılları Langaza'da geçmisti.

Ailesi, soy olarak Anadolu'dan Rumeli'ye geçmis Yörüklerdendi ve Varyemezoğulları olarak tanınıyordu.

Zübeyde Hanım 14 yaslarında iken 1871 yılında Ali Rıza Efendi ile evlendi. Ailenin, Atatürk'ün doğumundan evvel Fatma, Ahmet ve Ömer adlı üç çocukları dünyaya gelmisse de bunlar hastalık nedeniyle ölmüslerdi.

Atatürk'ün en küçük Kardeşi Naciye de genç kız iken ölmüstü. Bu surette ailenin Mustafa ve Makbule olmak üzere iki çocukları hayatta kaldı. Zübeyde Hanım 66 yıllık bir ömür sürerek 1923 yılında öldü.

oğluyla yakından ilgileniyor, onun çağdas eğitim içinde yetismesinden

büyük mutluluk duyuyordu. Küçük Mustafa, bu okulda okurken bir süre sonra babası öldü; artık kendisinin yetistirilmesi görevi, büyük Türk kadını Zübeyde Hanıma düsmüstü. İ.A.,s.719; A.H.E., s.8; Borak, s.12; A.Y., s.3).

-1888-

1888 : Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi'nin ölümü (Ali Rıza Efendi öldüğü zaman küçük Mustafa'nın isimleri Makbule ve Naciye olmak üzere kendisinden küçük iki kız Kardeşi bulunuyordu. Bu sıralarda küçük Mustafa yedi, Makbule bir yasını henüz doldurmustu; Naciye ise kırk günlüktü. Ali Rıza Efendi'nin ölümü üzerine, Zübeyde Hanım ü.çocuğu ile bir süre Selânik yakınlarındaki Rapla çiftliğinde subasılık yapan Kardeşi Hüseyin Efendi'nin yanına yerlesti. Çiftlik hayatı nedeniyle küçük Mustafa'nın öğrenimi ister istemez bir süre Akşamıstı. Fakat çok geçmeden Selânik'e dönen Mustafa, halasının yanında, bıraktığı yerden öğrenimine devam etti.B.K.A., Y.İ., 12.11953-14.1.1953; A.H.E., s.8, K.A.M.M.T., s.21).

-1893-

1893 : Atatürk'ün Selânik Askerî Rüstiyesi'ne girisi (Küçük Mustafa, Semsi Efendi İlkokulundan sonra bir süre Selânik Mülkiye Rüstiyesi'ne devam etti ise de Kaymak Hafız adlı matematik öğretmeninin haksız yere sopa ile vurması üzerine aynı yıl bu okuldan ayrıldı ve kendi istek ve kararı ile Askerî Rüstiye'ye basvurarak öğrenimine burada devam etti. Mustafa bu okulu gerçekten sevmisti. Arkadaşları arasında zekâsı ve üstün yetenekleri ile kısa zamanda kendisini gösterdi ve öğretmenlerinin sevgisini kazandı. Bu okulda matematik öğretmenliği yapan Yüzbası Mustafa Efendi, genç öğrencisinin yetenekleri ve zekâsı Karşısında onu, sınıftaki diğer Mustafalardan ayırt etmek üzere adının sonuna "Kemal" ismini ilâve etti. Artık genç öğrenci, Mustafa Kemal olmustu (B.K.A., Y.İ., 14.2.1953; K.A.M.M.T.,s.37;A.A.K. s.51;İ.A., s.719;A.H.E., s.8; K.A., s.867; A.Y., s.4).

-1896-

1896 : Atatürk'ün Manastır Askerî İdadisi'ne girisi (Atatürk, Selânik Askerî Rüştüyesi'ni bitirdikten sonra 1896 yılında Manastır Askerî İdadisi'ne girdi. Burada –Bursa Askerî İdadisi'nden gelen- Ömer Naci ile de Arkadaşlık etti. İlerde ünlü bir hatip olarak tanınacak olan bu kisi, Mustafa Kemal'in hitabet ve edebiyat sevgisinde etkin rol oynadı. Genç Mustafa Kemal, askerî öğreniminin yanı sıra yabancı dil öğrenimini de ihmal etmiyor; yazları izin olarak Selânik'e döndüğü zaman Fransızca dersleri alıyordu. A.A.K., s.51; S.A.A., s.8; H.T.M.K., s.39; A.H.E., s.9; K.A., s.867; Borak, s.21).

-1898-

Kasım 1898 : Atatürk'ün Manastır Askerî İdadisi'nden ikincilikle mezun olmustu (S.A.A., s.9; Borak, s.21; A.Y.A., s.7).

-1899-

13 Mart 1899 : Atatürk'ün İstanbul'da Harp Okulu'nun Piyade sınıfına yazılısı (Genç Mustafa kemal, Manastır Askerî İdadisi'ni bitirdikten sonra İstanbul'a gelerek Harp Okulu'na girdi ve 3 senelik Başarılı bir öğrenimden sonra bu okulu bitirerek Harp Akademisi'ne devam etti. K.A.M.M.T., s.48, 617; İ.A., s.719; S.A.A.,s.13; H.T.M.K., s.39; K.A., s.867; Borak, s.27; A.Y., s.5). Bu tarihi bazı kaynaklar 14 Mart 1899 olarak göstermektedir (A.H.E., s.9; A.A.K., s.51; A.Y.A., s.7;A.Bi., s.13; K.A.B.K.Ö., s.97).

-1902-

10 Subat 1902 : Atatürk'ün teğmen rütbesiyle Harp Okulu'nun bitirisi ve öğrenimine Harp Akademisi'nde devam etmesi (K.A.M.M.T., s.53, 617; Borak, s.38; A.Bi., s.13. Bazı kaynaklar bu tarihi,gün ve ay belirtmeksizin 1902 olarak vermislerdir: İ.A., s.720; S.A.A., s.38;K.A., s.867;A.Y.A.,s.7. Bu tarih, K.A.B.K.Ö., s.97'de 2 Ekim 1902 olarak gösterilmiştir).

-1903-

1903 : Atatürk'ün Harp Akademisi'nin ikinci sınıfına geçisi ve üsteğmen olusu (A.A.K., s.51; A.H.E.,s.12; A.Bi., s.13).

-1905-

11 Ocak 1905 : Atatürk'ün Kurmay Yüzbası rütbesiyle Harp Akademisi'nden mezun olusu (K.A.M.M.T., s.56,617; İ.A., s.720;K.A., s.867; Borak, s.46; A.Bi., s.13; A.Y., s.8; A.Y.A., s.7; A.A.S., s.8; A.N.M., s.175. Bazı kaynaklar bu tarihi Aralık 1904 olarak göstermektedir: Erden, s.9; S.A.A., s.70; A.H.E. s.10,11; A.H.H., T. 14.6.1949; A.A.K., s.51).

Atatürk, Harp Okulu'nda ve Harp Akademisi'nde de zekası, yetenekleri ve üstün kisiliği ile kendisini Arkadaşlarına ve hocalarına tanıtmıs, onların içten sevgi ve saygısını kazanmıstı. Askerlik derslerine büyük ilgisi yanında matematiğe, edebiyata ve güzel söz söylemeye Karşı da merakı ve eğilimi vardı. Harbiye'de ve Harp Akademisi'nde, memleket ve millet davaları ile ilgilenmesi, düsüncelerini cesaretle ifadeden çekinmemesi sebebiyle aydın ve inkılâpçı bir subay olarak tanınmıstı. Devir istibdat idaresi idi ve bu davranısları aleyhine olabilirdi; ancak çevresince gerçekten çok sevilisi, düsüncelerinde samimi olusu, onun herhangi bir tertibe kurban gitmesini önlemisti. Bununla beraber Harp Akademisi'nden mezuniyetini izleyen günlerde istibdat ve Padişahlık rejimi aleyhindeki düsünceleri ve durumu, süphe çekerek kısa bir süre İstanbul'da tutuklu kaldı; sonra Suriye bölgesine, Sam'a atandı. Kâzım Özalp hatıralarında, Atatürk'ün tutuklanma sebebine söyle açıklamaktadır: "Atatürk, Harp Akademisi'nin üçüncü sınıfında iken Arkadaşları arasında bir yardım sandığı kurdular. Arkadaşlarından ihtiyacı olanlara az bir faizle sandık'tan para verirlerdi. Sınıflarından bir hafiye, menfaat temin etmek amacıyla Jön Türkler'e yardım için bir sandık kurulduğunu jurnal etmis. Hemen tahkikat Başladı. Sandık

dağıtıldı. Bu esnada Atatürk, öğrenimini bitirmis, kurmay yüzbası olmustu. Bu sandık isinde önayak olduğu zannıyla Harbiye Nezareti'nde Bekir Ağa Bölüğü'ne götürüldü ve oradan Beşinci Ordu'ya atama ile Sam'a gönderildi" (Ö.A.A., Milliyet 10.XI.1969).

5 Subat 1905 : Atatürk'ün –kurmaylık stajı için- Sam'da 5.Ordu emrine atanması (Burada 30Süvari Alayı'nda göreve Başlamıştır. A.A.K., s.52;S.A.A., s.85; K.A.,s.867; Borak, s.53; A.Y., s.9) (Bazı kaynaklarda Atatürk'ün Sam'a atanma tarihi, Harp Okulu'nu bitiris tarihi ile birlestirilerek 11 Ocak 1905 gösterilmiştir: K.A.B.K.Ö., s.97).

10 Subat 1905 : Atatürk'ün Sam'a gitmek üzere İstanbul'dan hareketi (Ata ve İ, s.34).

11 Mart 1905 : Atatürk'ün Sam'da staj yapmakta olduğu süvari alayıyla beraber Dürzî harekâtını bastırmak üzere Havran'a gidişi (Atatürk burada 4 ay kalarak tekrar Sam'a dönmüstür) (A.İ.M.İ.H.R., s.340,344;V.Ve H.,s.289, 297).

Temmuz 1905 : Atatürk'ün Dürzî Harekâtı'nın bastırılmasını takiben Havran'dan Sam'a dönüşü (A.İ.M.İ.H.R., s.340).

Ekim 1905 : Atatürk'ün Sam'da bazı Arkadaşları ile gizli olarak "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurusu. Atatürk Sam'da 5. Ordu'nun emrinde kaldığı üç yıl içinde Suriye'nin hemen her yerini görevle dolasmıs,memleket idaresindeki aksaklıkları,ordunun eğitim ve öğretimindeki eksiklikleri daha da yakından görmüstü. Atatürk,burada Dr. Mustafa (Cantekin), Müfit (Özdes) ve diğer bazı Arkadaşlarıyla gizli olarak "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu. Bu Arkadaşlarıyla beraber Beyrut, Yafa ve Kudüs'te kurdukları cemiyeti genisletti. Bir ara Yafa'dan gizli olarak Selânik'e geçerek burada da "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"nin bir subesini açtı ve Yafa'ya döndü. Atatürk Yafa'dan sonra bir süre daha Sam'da kalarak kıta stajını tamamladı. (K.A.M.M.T., s.78.89,617; V. Ve H., s.297, 298; M.T., s.605, 610; V.ve H.İ.T., s.619,622, İ.A., s.720;A.A.K.,s.52; S.A.A., s.90,91; A.H.E.,s.16; K.A.,s.77; Borak, s.58;S.A.A., s.95;A.Y.,s.9,11; A.Y.A., s.8). (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin Sam'da Kuruluş tarihi hemen bütün kaynaklarda Ekim1906 olarak gösterilmıştır.oysaki Faik Reşit Unat'ın Araştırması bu tarihin Ekim 1905 olması gerektiğini göstermektedir. Biz de olayların seyrini göz önüne alarak bu son tarihi benimsenmis bulunuyoruz. A.İ.M.İ.H.R., s.344).

-1906-

Nisan 1906 : Atatürk'ün Yafa'dan, Mısır-Yunanistan yoluyla Selânik'e gelişi, burada da bir kısım Arkadaşlarıyla gizli olarak Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin bir subesini açısı (A.İ.M.İ.H.R., s.345; A.S.A.K., s.263). (Atatürk, Selânik'e gelişini takiben Ömer Naci, Hüsrev Sami (Kızıldoğan), Hakkı Baha (Pars), Mustafa Necip gibi yakın Arkadaşlarıyla Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin subesini faaliyete geçirmis, dört ay kadar burada kalışını takiben tekrar Yafa'ya

dönmüstür.).
Temmuz 1906: Selânik'te gizli olara açılan Vatan ve Hürriyet Cemiyeti subesinin, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ne katılarak faaliyetini bu cemiyet için sürdürmesi (A.İ.M.İ.H.R., s.344).
25 Aralık 1906: Atatürk'e Suriye bölgesindeki üstün hizmetleri nedeniyle Beşinci Rütbeden Mecidî Nisanı verilmesi (A.Y.A., s.9; K.A.B.K.Ö., s.97; İ.M.T.T. ,s.80; A.N.M., s.45, 175). (Bu tarih, A.H.E., s.359'da 25 Ocak 1908 olarak gösterilmiştir).
-1907-
20 Haziran 1907 : Atatürk'ün kolağası (kıdemli yüzbası) olusu ve Sam'daki Ordunun Kurmay Başkanlığında bir göreve getirilisi (İ.A.,s.721; A.A.K., s.52; S.A.A., s.63; A.H.E., s.23; K.A., s.867; Borak, S.62; A.Bi., s.13; A.S.A.K., s.263; A.Y., s.12; A.Y.A., s.9; K.A.B.K.Ö., s.98; A.N.M., s.175).
27 Eylül 1907 : Selânik'te gizli olarak faaliyette bulunan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin, Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ile birlesme kararı (Doktor Nazım, 1907 yılı Eylülünde Paris'ten gizlice Selânik'e gelerek buradaki Osmanlı Hürriyet Cemiyeti kurucuları ile iki cemiyetin birlesmesi hususunda bir anlasma yapmıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti, bu tarihten itibaren Rumeli'nin her tarafına yayılarak kuvvetli örgüt olusturmustur. A.İ.M.İ.H.R., s.339, 345; S.A.A., s.113; A.H.E., s.20; V. Ve H.İ.T., s.624-625; İ.Ç., s.24-31).
13 Ekim 1907 : Atatürk'ün Sam'dan, merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu Karargâhına atanması (A.H.E.., s.23; A.S.A.K., s.263; A.Bi., s.13. Bu tarih bazı kaynaklarda Eylül 1907 olarak gösterilmiştir; Erden,s.9; İ.A., s.721;S.A.A., s.111; K.A., s.867; Borak, s.62,295; A.Y., s.12; A.A.K., s.52). (Atatürk, bu atama üzerine 3. Ordu Karargâhının Selânik'teki Kurmay Subesi'nde çalışmak üzere Selânik'e geldi. Bu sıralarda Selânik'teki "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti" subesi'nin kurucularını da içine almıs olan "İttihat ve Terakki Cemiyeti" faaliyet halinde idi. Mustafa Kemal de bu cemiyete dahil olarak Selânik'te hizmet görmeye Başladı. Memleketin istibdat idaresinden kurtarılması, yapılacak yenilikler onun da bas düsüncesiydi. Aynı subede çalışan Fethi (Okyar) Bey ile yakın Arkadaşlığı da bu devreye rastladı).
29 Ekim 1907: Atatürk'ün Selânik'te gizli olarak kurulan İttihat Ve Terakki Cemiyeti'ne üye olusu (A.İ.M.İ.H.R.,s.343; A.S.A.K., s.264).
-1908-
Ocak 1908 : Atatürk'ün Selânik civarında Sedes çiftliği etrafında yapılan askerî manevraya katılması (A.S.A.H.A.H., s.600).
23 Subat 1908: Atatürk'ün General Litzmann'dan çevirdiği "Takımın Muharebe Talimi" adlı –askerî eğitimle ilgili- kitabın Selânik'te yayımlanması (A.A.D.E., s.9; K.A., s.59). (Bu kitabın basım tarihi bazı kaynaklarda 1909 gösterilmiştir: Erden, s.11; K.A.M.M.T., s.617;İ.A. s.721;A.H.E.,

s.29; A.Y., s.20).
22 Haziran 1908: Atatürk'e, Üçüncü Ordu Karargâhı'nın Selânik subesindeki görevinin yanı sıra Üsküp-Selânik arasında demiryolu müfettisliği (Doğu Demiryolu Müfettisliği) görevinin de verilmesi (A.A.K., s.52; A.H.E., s.23; K.A., s.867; Borak, s.63; A.Bi., s.13; A.N.M., s.175).
23 Temmuz 1908: Atatürk'ün Selânik'ten Üsküp'e gelişi, gece İttihat ve Terakki Cemiyeti Üsküp subesinin toplantısında bulunusu (A.D.İ.H., Akşam 16.XI.1938).
23 Temmuz 1908: İkinci Mesrutiyet'in ilânı (K.A.M.M.T., s.617; İ.A., s.721; S.A.A.,
s.133; Borak, S.64; a.s.a.k., S.265; İ.ve T., s.33,36;J.T.İ.T., s.77; A.Y., s.13; A.K.D.D.A.Y., s.7; A.Y.A.,s.9; A.Bi., s.17). (Rumeli'de büyük faaliyet gösteren "İttihat ve Terakki Cemiyeti" aylardan beri Abdülhamit'i, 1876 Anayasa'nı yeniden yürürlüğe koymaya ve kapatılan Meclis-i Mebusan'ı tekrar toplantıya çağırmaya zorluyordu. "İttihat ve Terakki Cemiyeti"nin bu girisimleri nihayet II.Mesrutiyet'in ilânına uzandı. II.Mesrutiyet ilk defa Manastır'da ilân edilmis, bunu aynı gün Rumeli'nin diğer şehirlerinde de ilân izlemisti. Haberlerin İstanbul'a ulasması üzerine Padişah Abdülhamit de 23-24 Temmuz gecesi Mesrutiyeti resmen ilân mecburiyetinde kaldı. İkinci Mesrutiyet ilân edildiği zaman Mustafa Kemal, Kolağası rütbesiyle Selânik'te askerî görevini sürdürmekte, bir yandan da "İttihat ve Terakki Cemiyeti" içinde çalışarak İstanbul'daki siyasî gelismeleri yakından izlemekte idi. Ancak o, II.Mesrutiyet gibi büyük bir inkılâbı takiben yapılanları kâfi görmüyor, bu fırsattan yararlanılarak memlekette daha büyük ve daha köklü değisikliklerin gerçeklestirilmesi gereğine inanıyordu; fakat kendisinin görüsleri, "İttihat ve terakki Cemiyeti" ileri gelenlerinin görüs ve düsüncelerine uymadı. Buna rağmen fikirleriyle zamanın söz sahibi kisilerini uyarmaktan da çekinmiyordu).
: Atatürk'ün sabah Üsküp'ten hareketle Selânik'e dönüşü (A.D.İ.H., Akşam 16.XI.1938).
Ağustos 1908 : Atatürk'ün, Avusturya-Macaristan Hükûmeti'nin Bosna, Hersek bölgesine asker yığması üzerine bu girisimler hakkında bilgi edinmek üzere gizlice Bosna'ya gönderilmesi (A.H.E., s.30'da bu tarih, Kasım 1908 olarak gösterilmiştir. Atatürk'ün Eylül 1908 sonunda Trablusgarp'a geldiği ve Ocak 1909 basında tekrar Selânik'e döndüğü kesin olduğuna göre, söz konusu tarihin Ağustos 1908 olabileceği düsünülmektedir).
20 Eylül 1908 : Atatürk'ün Trablusgarp'a gitmek üzere Selânik'ten İstanbul'a hareketi (İstanbul'dan da denizyoluyla Trablusgarp'a geçmistir). (Atatürk'ün Selânik'ten ayrılıs tarihi kesin değildir; olayların seyrine göre bu tarihin18-20 Eylül 1908 tarihleri arasına düşmesi gerekmektedir).

Eylül sonu 1908: Atatürk'ün Trablusgarp'a gelişi (A.D.İ.A.B., s.596; M.K.L.İ.Z., s.83, 85; T.H.K.İ., s.387,396; A.Y., s.13). (Trablusgarp'ta II. Mesruitiyet'e Karşı halk arasında bazı seyhlerin önayak olmasıyla ayaklanmaya benzer bir hazırlık olmustu. Bazı kisiler, tutukluları tahrik ederek genel af çıkarılmasını istiyor, Osmanlı Devleti'nin atadığı idarecilere Karşı tepki gösteriyorlardı. Temmuz sonu ve Ağustos ayı bu gösterilerle geçmisti. Atatürk, İttihat ve Terakki Cemiyeti Merkez Komitesi tarafından kendisine verilen görev üzerine Selânik'ten İstanbul'a, buradan da denizyoluyla Trablusgarp'a geçti. Askerî ve siyasî bazı girisimlerde bulunarak bölgedeki huzursuzluğun giderilmesinde büyük rol oynandı; ordunun ve devlet otoritesinin bölgede hakim olmasını sağladı. Durumun normale dönüşünü takiben hakim olmasını sağladı. Durumun normale dönüşünü takiben tekrar Selânik'e döndü). (Atatürk'ün Trablusgarp'a gelis tarihinin 1908 yılı Eylül sonuna rastladığı, gerek Trablusgarp'ta bulunan İngiltere, Fransa ve İtalyan konsoloslarının gerekse Bingazi'deki İngiliz konsolosunun, Atatürk'ün temas ve faaliyetleriyle ilgili olarak memleketlerine gönderdikleri raporlarla kesinlikle kazanmaktadır. A.D.İ.A.B., s.593, 597; M.K.L.İ.Z., s.83, 96) (Bu tarihin A.H.E.,s.31; K.A., s.81; A.K.D.D.A.Y., s.14; A.Y.A., s.9;'da Aralık 1908 olarak gösterilisi yanlıstır). (Borak, s.76,77'de bu tarihi bir yıl ileriye alarak 22 Eylül 1909 olarak göstermistir).

3 Ekim 1908 : Trablusgarp'taki Fransız Konsolosu A.Alrick'in Fransız Dışişleri Bakanlığı'na raporu:"Muhtemelen Selânik İttihat ve Terakki Komitesi üyesi olan bir Türk subayı, birkaç günden beri bu civarda olup bitenler ve kisiler hakkında sorusturma yapmaktadır. Kendisini daha simdiden birçok memur ve esrafı anayasaya ve onun Başlıca ilkelerine sadakat yemini yapmaya, davet ettiği, hürriyet ilkesi konusunda dindaslarının menfi davranıslarıyla veya hiç değilse bazı tereddütleriyle Karşılastığı söylenmektedir" (A.D.İ.A.B.,s.593).

6 Ekim 1908 : Girit Meclisi'nin, Girit adasının Yunanistan'a katıldığını ilân etmesi (B.S.S.E.K., s.459) (Bu tarih İ. ve T., s.54'de 5 Ekim 1908 olarak gösterilmiştir).

11 Ekim 1908 : Trablusgarp'taki Fransız Konsolosu A.Alrick'in, Fransa Dışişleri Bakanlığı'na –Atatürk'le Görüşmesine dair- raporu:
"…Selânik İttihat ve Terakki Komitesi üyesi Yüzbası Kemal Bey İngiliz ve İtalyan meslektaslarımı olduğu gibi, beni de ziyaret etti. Kendisini n ziyaretini iade ile bir Görüşme yaptım" (A.D.İ.A.B., s.594).

18 Ekim 1908 : Selânik'te İttihat ve Terakki Birinci Büyük Kongresi'nin toplanısı (J.T.İ.T., s.150; A.D.İ.A.B., s.596) (İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1911 yılı da dahil olmak üzere yıllık genel kongrelerini Selânik'te yapmıs, 1912 yılından itibaren bu kongreler, Genel Merkez'in İstanbul'a alınması sebebiyle İstanbul'da yapılmıştır.

J.T.İ.T., s.154).
19 Ekim 1908 : Atatürk'ün Trablusgarp'ta güvenliği temin ettikten sonra buradan Bingazi'ye hareketi (Atatürk Bingazi'de de bir süre kalmış, bu arada bir kısım kuvvetlerle, II.Mesrutiyet'e isyan halinde olan asiret reisi Seyh Mansur'un evini sararak seyhi teslim olma zorunluluğunda bırakmış ve bölgede devlet otoritesini sağlamıştır. M.K.L.İ.Z., s.93,94; T.H.K., s.396-401).
29 Ekim 1908 : Atatürk'ün Bingazi'den, Hanya'da yayımlanan İstikbal gazetesine mektubu: "Millet fertleri arasında bölücülüğü değil, birlik ve beraberliği temine, birbirlerine intikam duygularını yaratmaya değil, karanlık istibdat devrinin kiri olan fena hişlerin kalplerinden atılmasına yarayacak yararlı makaleler yayımlanmasına gayret edilse gazetenizin şerefi yükselir, hizmeti faydalı olur. …Gazetelerimizde ahlâkımıza yükseklik, hişlerimize temizlik ve mâneviyatımıza kuvvet verecek makalelere yer verilmesini görmek isteriz." (Borak, s.78,79). (Borak bu mektubun tarihini 29.10.1909 olarak göstermistir).
17 Aralık 1908: II.Mesrutiyet'i takiben Meclis-i Mebusan'ın yeniden toplanısı (İ.O.T.K.IV, s.368; İ.ve T., s.61,62; A.D.İ.A.B., s.596).
Ocak bası 1909: Atatürk'ün Bingazi'den Selânik'e dönüşü (A.H.E., s.31; S.A.A., s.145; A.K.D.D.A.Y., s.15).
13 Ocak 1909 : Atatürk'ün Üçüncü Ordu Selânik II.Redif Tümeni Kurmay Başkanlığına getirilisi (A.H.E., s.34; K.A., s.83, 867. Bu tarih, Borak, s.80, 297'de 13 Ocak 1910 gösterilmiştir).
26 Subat 1909 : Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile Antlaşma imzalaması (Bu Antlaşma ile Bosna-Hersek Avusturya'ya bırakılmıştır. Borak, s.70; İ.O.T.K.IV, s.367).
13 Nisan 1909: İstanbul'da İkinci Mesrutiyet'e Karşı –avcı taburlarının ayaklanmasıyla- büyük isyan çıkması (31 Mart İsyanı) (İ.A.,s.721; A.A.K., s.53; S.A.A., s.147; A.H.E., s.34; K.A., s.85; Borak, s.71; A.S.A.K., s.367; A.Y., s.15; İ. Ve T., s.79,80; J.T.İ.T., s.125-130; A.K.D.D.A.Y., s.7; A.Y.A., s.9). Avcı taburları, Mesrutiyetin korunması amacıyla Rumeli'den İstanbul'a gönderilmis birliklerdi. Bunlar, gericiler tarafından aldatılarak 13 Nisan 1909 sabahı "Seriat isteriz!" sözleriyle Mesrutiyet aleyhine ayaklandılar. İsyanın eleBaşları, Mesrutiyetçi tanınan bazı milletvekillerini ve subayları öldürdüler (Ö.A.A., Milliyet 10.XI.1969).
14 Nisan 1909: Atatürk'ün İstanbul'daki olaylar üzerine Selânik II.Redif Tümeni Komutanı Hüseyin Hüsnü Paşa ve III.Ordu Komutanı Mahmut Şevket Paşa ile görüserek "Yapılacak tek seyin İstanbul'a kuvvet sevki olduğunu" söylemesi (A.H.E., s.35).
15/16 Nisan 1909: Atatürk'ün Hüseyin Hüsnü Paşa komutasındaki Hareket Ordusuyla –bu ordunun Kurmay Başkanı olarak- Selânik'ten İstanbul'a hareketi (S.A.A., s.150; K.A., s.91; A.S.A.K., s.267,268). (Selânik'ten yürüyüse

geçen Hareket Ordusu Hüseyin Hüsnü Paşa'nın komutasında idi. Ancak bu ordu İstanbul yakınlarında Hadımköy'e geldiği zaman Mahmut Şevket Paşa, komutayı ele alacağını bildirdi ve Selânik'ten hareketle 22 Nisan 1909 günü Hadımköy'e geldi. Komutadaki bu değişiklikle Kurmay Başkanlığına da Binbası Enver Bey getirilmisti. Hareket Ordusu 24 Nisan 1909 günü Mahmut Şevket Paşa'nın komutasında İstanbul'a girdi A.H.E., s.39,40; K.A., s.91-93; Borak, s.73,74; A.S.A.K., s.267,268; A.K.D.D.A.Y., s.14).

19 Nisan 1909: Atatürk'ün, Hareket Ordusuyla beraber Hadımköy'e gelişi (A.H.E., s.35; Borak, s.74; A.K.D.D.A.Y., s.9). (Bugün, Mahmut Şevket Paşa'nın komutayı ele almak üzere Selânik'ten hareket edeceği bildirilmis, bu emir üzerine Hareket Ordusu 20-21-22 Nisan günlerini Hadımköy'de geçirmisti. A.H.E., s.39,40;K.A., s.91,92).

: İstanbul'a yaklasan Hareket Ordusu'nun halka bildirgesi "…Millet, yıllardan beri zulüm yapan istibdat kuvvetini parçalayarak mesrutiyet hükümetini kurdu." (Bu bildirgeyi Atatürk yazmıs, Hareket Ordusu Komutanı Hüseyin Hüsnü Paşa imzalamıştır. A.K.D.D.A.Y.,s.10; A.H.E. s.35,37; S.A.A., s.150; Borak, s.74).

21 Nisan 1909: Hareket Ordusu'nun Mustafa Kemal imzasıyla 1 sayılı emri: "Hareket Ordusu görevini yalnız askeri yönden yapacaktır. Politik konular ve bu konuda İstanbul ile Görüşme yapmak simdilik görev dışıdır" (A.K.D.D.A.Y., s.9).

22 Nisan 1909: Hadımköy'e gelen Mahmut Şevket Paşa'nın Hareket Ordusu Komutanlığını fiilen üzerine alısı (S.A.A., d.150; A.H.E., s.40; A.K.D.D.A.Y., s.14).

24 Nisan 1909: Hareket Ordusunun Mahmut Şevket Paşa komutasında İstanbul'a girisi ve İstanbul'a girisi ve İstanbul'da sıkıyönetim ilânı (S.A.A., s.151; K.A., s.91,92; Borak, s.74; İ.veT., s.85; J.T.İ.T., s.132,134).

25 Nisan 1909: Hareket Ordusu Komutanı Mahmut Şevket Paşa'nın bildirisi: "…Hareket Ordusunun İttihat ve Terakki ile bir ilgisi yoktur" (A.H.E., s.40; A.K.D.D.A.Y., s.14).

27 Nisan 1909: Ayan ve Mebusan Meclişlerinin müsterek toplantısında alınan karar gereğince fetva ile İkinci Abdülhamit'in tahttan indirilerek yerine V.Mehmet (Reşat)'in Padişah yapılması (S.A.A., s.46,151; A.H.E., s.40; Borak, s.75; İ.veT., s.85; J.T.İ.T., s.134).

30 Nisan 1909: 13 Nisan (31 Mart) isyanının bastırılarak asayisin sağlanması ile askeri harekâtın son bulması ve harekâta katılan birliklerin garnizonlarına ve kıslalarına dönmeye Başlaması (A.K.D.D.D.A.Y., s.14).

15 Mayıs 1909: Atatürk'ün rahatsızlığı sebebiyle İstanbul'da Gülhane Hastanesine yatısı (3 günlük bir tedaviyi takiben 18 Mayıs 1909 tarihinde hastaneden çıkmıştır. H.T.D.A.A., Klasör:57, Dosya:10, Fihrist:10-47).

20 Mayıs 1909: Atatürk'ün İstanbul'dan Selânik'e hareketi.

22 Mayıs 1909: Atatürk'ün İstanbul'dan Selânik'e dönüşü (H.T.D.A.A., Klasör:57; Dosya:10, Fihrist:10-47). (Bu tarih Ata ve İ. S.36'de 16 Mayıs 1909 olarak gösterilmiştir).
Ağustos 1909: Atatürk'ün, Makedonya'da Vardar ırmağı havzasında –Mareşal Von der Goltz'un da izlediği- askerî tatbikata katılması (Bu tatbikatta Atatürk'ün hazırladığı plan uygulanmıs ve Mareşal'ın takdirini, kazanmıştır.K.M.Y.O., s.507-509; A.H.E., s.41,42; K.A.,s.94; A.Y., s.18,19).
30 Ağustos 1909: Atatürk'ün –kolağası rütbesiyle- Cumalı Karargâhı'ndaki askerî manevraya katılısı (A.A.D.E., Cumalı Ordugâhı s.3; Borak, s.75). (Tatbikata denetlemek üzere giden 3. Ordu Kurmay Başkanı Ali Rıza Paşa'nın yanında bulunmuştur. A.A.D.E., Cumalı Ordugâhı, s.3; K.A.M.M.T., s.618; S.A.A., s.153).
8 Eylül 1909 : Cumalı Karargâhı'ndaki askerî manevranın sona erisi ve Atatürk'ün Cumalı'dan ayrılısı (A.A.D.E., s.3; Borak, s.75).
22 Eylül 1909 : Selânik'te "İttihat ve Terakki Cemiyeti 2. Büyük Kongresi'nin toplanısı, bu Kongre'ye Trablusgarp delegesi olarak katılmıs olan Atatürk'ün bir Konuşma yaparak ordunun siyasetten çekilmesi gereğini savunması: "Ordumuzun içinde bulunan Cemiyet Arkadaşlarımız, politikada devam etmek istiyorlarsa, ordunun çıkmalı ve Cemiyetimizin halk içindeki teskilâtı arasına girmelidirler. Bu suretle gün bile kaybına meydan vermeyerek, ordumuz politikadan uzaklasmalıdır. Ve ordu içinde kalacak dostlarımız da, artık politika ile mesgul olmamalı ve bütün gayretlerini ordumuzun kuvvetlenmesine çevirmelidirler. Cemiyetimiz de bir an önce, teskilatımızı, halkın içinde genisleterek, milletimize dayanan siyasî bir parti haline gelmelidir." (Atatürk, II.Mesrutiyet'i takriben ordunun "İttihat ve Terakki Cemiyeti" ile sıkı alâkasının ve siyasete karısmasının tehlikelerini sezinlemeye Başlamıs, bu görüslerini kongrede açıkça dile getirmisti. Fakat Cemiyetin önde gelenleri onun bu görüslerini paylasmadılar. Mustafa Kemal de kendisini Cemiyetten uzak tutarak doğrudan doğruya askerî vazifesine verdi. "İttihat ve Terakki Cemiyeti" ile anlasmazlığı ve aralarının açılması böyle Başladı. Gö., s.218;A.H.E.,s.43,44; K.A., s.93; A.A.K., s.53; A.S.A.K., s.269,270). (İttihat ve Terakki Cemiyeti 2. Büyük Kongresi'nin tarihi, J.T.İ.T., s.147, 148'de Eylül-Ekim 1909 olarak gösterilmiştir).
5 Kasım 1909 : Atatürk'ün Selânik II.Redif Tümeni Kurmay Başkanlığından tekrar Üçüncü Ordu Karargâhı'na atanması (K.A., S.867; A.K.D.D.A.Y., s.14; A.N.M., s.175). Kâzım Özalp hatıralarında, bu atamanın 31Mart (13Nisan) 1909 olayından birkaç ay sonra olduğunu belirtmektedir. (Ö.A.A., Milliyet 11.XI.1969).
1909 : Atatürk'ün "Cumalı Ordugâhı" adlı kitabının Selânik'te yayımlanması (A.A.D.E., s.9; I.A., s.722; K.A., s.59; S.A.A., s.54). (Bu küçük kitap,

30 Ağustos-8 Eylül 1909 arasında Cumalı Karargâhı'nda yapılan askerî manevra esnasında tutulan not ve krokilerden olusmustur).

-1910-

Mayıs 1910 : Atatürk'ün, Arnavutluk'ta çıkan isyanı bastırmak üzere düzenlenen harekâtta Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın yanında yer alısı (Bu tarih K.A.M.M.T., s.101, 618'de 1910, Borak, s.80'de 1 Nisan 1910, K.A., s.868'de Ekim 1910, A.H.E., s.47, Erden, s.11, A.A.K., s.53-54'de Mart 1911 olarak gösterilmiştir). (Bu harekâtta bulunan Kâzım (Özalp), konu ile ilgili olarak su bilgileri vermektedir: "Otuz bir Mart (13 Nisan) vakasından birkaç ay sonra biz Rumeli'ye döndük. Atatürk, 3. Ordu Kurmayı'na memur edildi. Bu sıralarda Arnavutluk'ta büyük bir isyan çıktı. Oraya gönderilen bir tümen asker, isyanı bastırmaya muvaffak olamadı. Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa bizzat tedip kuvvetlerinin basında bulunmaya karar vererek Selânik'e geldi. Atatürk beni, Nuri Conker'i, Kara Vasıf, Şükrü Naili, Aziz ve Bahattin Beyleri karargâhına aldı. Her taraftan hazırlanan kuvvetlerle Arnavutluk'a hareket ettik. Bir ay içerisinde isyan bastırıldı ve Arnavut halkın elindeki bütün silâhlar toplatıldı." Ö.A.A., Milliyet 11.XI.1969).

28 Haziran 1910: Atatürk'ün Makedonya'da 3. Ordu Kurmay Başkanı Ali Rıza Paşa idaresinde yapılan kurmay tatbikatına katılması (Bu Manevra 31 Temmuz 1910gününe kadar devam etmis; tatbikat sonunda Ali Rıza Paşa adına Atatürk tarafından bir kritik hazırlanmıştır). (Borak, s.81,90; A.S.A.H.A.H., s.600).

6 Eylül 1910 : Atatürk'ün Selânik'te Üçüncü Ordu Subay Talimgâhı Komutanlığına atanması (A.Bi., s.14; A.A.S., s.157; A.N.M., s.175. Bu tarih Erden, s.11'de 6 Eylül 1909, K.A., s.868'de 4 Eylül 1910, A.H.E., s.47'de 6 Haziran 1910 olarak verilmıştır). (Bu olay esnasında Selânik'te bulunan Behiç Erkin hatıralarında, Atatürk'ün isteği ile olan bu atamanın orduca önerilmesine rağmen, rütbesinin küçüklüğü gerekçe gösterilerek yerine getirilmediğini, komutanlığa bir Alman yarbayının gönderildiğini ifade etmektedir. A.S.A.H.H., s.600).

Eylül 1910 : Atatürk'ün orduyu temsilen, Pikardi manevralarını izleme amacıyla Fransa'ya gönderilisi (Bu tarih, K.A.M.M.T., s.618; İ.A., s.722; A.A.K., s.53; A.Y.A., s.1011; Ü.D.B.A., s.127; A.Y., s.22'de ay verilmeksizin 1910 olarak gösterilmektedir. A.H.E., s.47'de 1910 sonları, K.A., s.94'de ise 1910 güzü olarak ifade edilmıştır).

1 Kasım 1910 : Atatürk'ün Üçüncü Ordu Subay Talimgâhı Komutanlığından tekrar Üçüncü Ordu Karargâhı'na atanması (A.H.E., s.47; A.Bi., s.14. Bu tarih, K.A., s.94 ve A.N.M., s.175'de Ekim 1910 olarak gösterilmiştir).

-1911-

15 Ocak 1911 : Atatürk'ün, 3. Ordu Karargâhı'ndaki görevinden alınarak kısa bir süre 5. Ordu Karargâhı'nda, daha sonra yine Selânik'te bulunan 38. Piyade Alayı'nda görevlendirilmesi (A.H.E., s.47; A.Bi., s.14. Bu tarih bazı

kaynaklarda gün belirtmeksizin Ocak 1911 olarak gösterilmiştir: K.A., s.95,868; A.N.M., s.175). (Olayların seyri esnasında Selânik'te bulunan Behiç Erkin ve Cevat Abbas Gürer hatıralarında Atatürk'ün 38. Piyade Alayı'ndaki görevinin Komutan Vekilliği olduğunu kaydetmektedirler. A.S.A.H.A.H., s.600; A.H.Y.H., Yeni Sabah 20.2.1941).
19 Nisan 1911: Atatürk'ün 5. Kolordu'nun Selânik-Kılkıs arasında yaptığı manevralara –kolağası rütbesiyle- katılması (manevra 20 Nisan 1911 Akşamı sona ermistir). (A.A.D.E., Tâbiye Tatbikat Seyahati, s.7).
27 Ağustos 1911: Atatürk'ün, Harbiye Nezareti tarafından –geçici olarak- Trablusgarp Tümeni Kurmay Başkanlığı'na atanması (A.H.E., s.48; Borak, s.92).
13 Eylül 1911 : Atatürk'ün, -geçici olarak Trablusgarp Tümeni Kurmay Başkanlığı'na atanmasını takiben- Harbiye Nezareti tarafından İstanbul'a çağrılması (K.A.M.M.T., s.618;İ.A., s.722; A.H.E., s.48, A.Y., s.22. Bu tarih A.Bi., s.14'de 27 Eylül 1911 olarak gösterilmiştir).
24 Eylül 1911 : Atatürk'ün İstanbul'dan Selânik'te bulunan (Salih Bozok) Bey'e mektubu; "Genelkurmay 1.Sube'ye memur edildim. Orduyu, memleketi kurtarmak için çok defa fedakârane çalışmak lâzım. Başka çare yok! …İstanbul muhiti pek pis, herkes kisisel çıkarından Başka bir sey düsünmüyor!" (H.A.Y., s.153).
29 Eylül 1911 : İtalyanların Trablusgarp'ta Osmanlı Devletine harp ilânı (A.H.E., s.46,49; K.A., s.97;Borak, s.92; A.K.D.D.A.Y., s.15; İ.ve T., s.161). (İtalyanlar 28/29 Eylül 1911 tarihinden itibaren Trablusgarp'a çıkarma yapmaya ve tüm kıyı şehirlerini bombalamaya Başlamıslardı. 3 ve 4 Ekim 1911'de Tobruk'a, 5 Ekim 1911'de Trablus'a, 16 Ekim 1911'de Derne'ye, 16 Ekim 1911'de Homs'a ve 19 Ekim 1911'de Bingazi'ya çıkarma yaparak bu şehirleri İşgal ettiler K.A., s.98; A.Y.A., s.13).
5 Ekim 1911 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Selânik'te Salih (Bozok) Bey'e mektubu:
"…Birinci Sube'ye devam ediyorum. Mümkünse annemi görüp müteselli et!" (H.A.Y., s.154).
17 Ekim 1911 : Atatürk'ün İskenderiye'ye giderken vapur'dan Fuat (Bulca)'ya mektubu: "15Ekim'de İstanbul'dan hareket ettim. Lüzum ve fayda görürsem seni ve daha bazı Arkadaşları da isteyeceğim. …Vatanı kurtarmak için simdiye kadar olduğundan ziyade gayret ve fedakârlık zorunludur" (H.A.Y. s.155).
21 Ekim 1911 : Atatürk'ün İstanbul'dan İskenderiye'ye gelişi (Borak, s.93) (Bu tarihin, A.H.E., s.50'de 16 Ekim 1911 olarak gösterilisi yanlıstır).
23 Ekim 1911 : Atatürk'ün İskenderiye'den Trablusgarp'a hareketi (Borak, s.9) (Atatürk, yolda hastalanması üzerine tekrar İskenderiye'ye dönerek 15 gün kadar hastane'de tedavi gördükten sonra 29 Kasım 1911 günü yeniden Trablugarp'a hareket etmistir. 15 Ekim 1911'de İstanbul'dan beraber hareket eden Arkadaşları ise yollarına devam etmislerdir.)

7 Kasım 1911 : Nuri (Conker)'in İstanbul'dan Selânik'te bulunan Salih (Bozok)a mektubu: "Pazar günü buraya geldim. Beni Mustafa Kemal yazmıs" (H.A.Y., s.157).
12 Kasım 1911 : Nuri (Conker)'in İstanbul'dan vapurla İskenderiye'ye gelişi (H.A.Y., s.158)
15 Kasım 1911 : Atatürk'ün İskenderiye'den –Serif takma adıyla- Selânik'te Salih (Bozok)'a mektubu: "…Ben seyahatin bir noktasında tedavi için İskenderiye'ye geldim. İyilesmek üzereyim. Birkaç gün sonra tekrar yola çıkacağım" (H.A.Y., s.160).
: Nuri (Conker)'in İskenderiye'den, Selânik'te Salih (Bozok)'a mektubu: "…Burada bir Hemşeri daha bulduk: Bizim Serif (Mustafa Kemal). Kendisini n evvelce buralara geldiğini biliyordum; fakat burada kalacağını tahmin etmiyordum. Kendisi burada hastalanmıs, yolculuğa devama muvaffak olamayarak hastaneye yatmıs. Simdi tedavi olunmaktadır. Kendisini gördüm. Hastalığı ehemmiyetsizdir. Üç, dört güne kadar çıkacaktır. Beraber seyahat edeceğiz" (H.A.Y., s.158-159).
21 Kasım 1911 : İstanbul'da Hürriyet ve İtilâf Fırkası'nın Kuruluşu (A.S.A.K., s.273; İ.ve T., s.171).
27 Kasım 1911 : Atatürk'ün binbasılığa yükselisi (K.A.M.M.T., s.108,618; A.H.E., s.51; K.A., s.868; Borak, s.93;A.A.K., s.54; A.Y.A., s.15; A.Y., s.25; O.İ.H. ve K.M.K., s.56; A.A.S., s.8; K.A.B.K.Ö., s.98; A.N.M., s.176).
28 Kasım 1911 : Atatürk'ün, İskenderiye'den –Serif takma adıyla- Selânik'te Salih (Bozok)'a mektubu: "Yolculuğun ilk devresini savdık. Simdi ikinci yolculuğa çıkıyoruz. …Bizim valide acaba ne haldedir?" (H.A.Y., s.160).
29 Kasım 1911 : Atatürk ve Arkadaşları (Nuri "Conker", Fuat "Bulca" v.s.)'nın İskenderiye'den Trablusgarp'a hareketi (H.A.Y., s.161). (Atatürk ve Arkadaşları İskenderiye'den trenle Ebülhaccac istasyonu'na, oradan da 1 Aralık 1911 günü hareketle 8günlük bir yolculuktan sonra Bingazi toprağına geçmislerdir).
8 Aralık 1911 : Atatürk ve Arkadaşlarının Mısır sınırını geçerek Bingazi toprağına geçişleri (A.H.E., s.50; Borak, s.94; H.A.Y., s.161). (Atatürk, burada Topruk Bölgesi komutanı Ethem Paşa'nın Kurmay Başkanı olarak göreve Başlamıştır. A.A.K., s.54; O.İ.H. ve K.M.K., s.54; A.Y.A., s.14).
12 Aralık 1911 : Atatürk ve Arkadaşlarının Defne (Resuldefne)'ye gelişi (H.A.Y., s.162-163).
14 Aralık 1911 : Nuri (Conker)'in Defne'den Selânik'te Salih (Bozok)'a mektubu: "…Mustafa Kemal, Fuat beraber olarak çadırdayız. Mektup hepimizdendir" (H.A.Y., s.164).
15 Aralık 1911 : Atatürk ve Arkadaşlarının Defne'den Tobruk'a hareketi (H.A.Y., s.163).

16 Aralık 1911 : Atatürk ve Arkadaşlarının Defne'den Tobruk'a gelişi (H.A.Y., s.163).
19 Aralık 1911 : Atatürk'ün –Ethem Paşa'nın yerine- Tobruk Bölgesi Komutanlığına getirilisi (A.Y.A., s.15; O.I.H. ve K.M.K., s.56).
22 Aralık 1911 : Atatürk komutasındaki yerli kuvvetlerin Tobruk bölgesinde İtalyanlara baskın seklinde taarruzu ve Düşmana ağır zayiat verdirilmesi (Erden, s.12; A.A.K., s.54; A.H.E., s.50; K.A., s.99; Borak, s.94; A.Y.A., s.16; İ.O.İ.H. ve K.M.K., s.97-99, 208; M.K.İ.S., s.190).
30 Aralık 1911 : Atatürk'ün Derne'ye gelişi ve Derne Doğu Kolu Komutanlığı'nı üzerine alısı (M.K.İ.S., s.190,193). (Bu tarih, O.İ.H. ve K.M.K., s.30-
31, 208'de 22 Aralık 1911 olarak verilmis, A.A.K., s.54; K.A., s.100, A.H.E. s.50; A.Y.A., s.16; A.N.M., s.176'da ise ay belirtmeksizin 1912 olarak gösterilmiştir).
1911 : Atatürk'ün, "Tâbiye Tatbikat Seyahati" adlı kitabının Selânik'te yayımlanması (A.A.D.E., s.8; K.A., s.59). (Bu küçük kitap, 5. Kolordu'nun 19-20 Nisan 1911 günleri yaptığı ve Atatürk'ün de kolağası rütbesiyle katıldığı bir askerî tatbikatın not ve krokilerinden olusmustur).
-1912-
16/17 Ocak 1912 : Atatürk komutasındaki yerli kuvvetlerin Derne'de İtalyanlara Karşı baskın seklinde taarruzu (K.A., s.100; Borak, s.95; O.İ.H. ve K.M.K., s.171-174,208; M.K.İ.S., s.190).
18 Ocak 1912 : Atatürk'ün Derne'de Hilâliahmer (Kızılay) Hastanesine yatısı (Bir ay tedavi gördükten sonra çıkmıştır) (O.İ.H. ve K.M.K., s.280-
281).
3 Mart 1912 : Derne bölgesindeki yerel kuvvetlerin İtalyanlara baskın seklinde taarruzu, siddetli çarpısmalar olması ve Atatürk'ün komuta ettiği Doğu Kolu'nun taarruzu Karşısında Düşmanın bozguna uğrayarak ağır zayiat verisi (O.İ.H. ve K.M.K., s.179-181,209).
6 Mart 1912 : Atatürk'ün Derne Komutanlığı'na atanması (M.K.İ.S., s.190,193). (Bu tarih K.A., s.868 ve A.N.M., s.176'da 12 Mart 1912 olarak gösterilmiştir).
2 Nisan 1912 : Atatürk'ün Derne'den Selânik'te bulunan Binbası Behiç (Erkin) Bey'e –İtalyan kuvvetleri Karşısında 3 Mart 1912 günü kazanılan Başarı hakkında- mektubu (A.So. V.8.X.1947 A.S.A.H.A.H., s.600; Ö.A.Ö.M., s.46-47.
8/9 Mayıs 1912 : Atatürk'ün Derne'de Aynımansur Karargâhı'ndan, Selânik'te Salih (Bozok)'a mektubu: "…Biz vatana borçlu olduğumuz fedâkarlık derecelerini düsündükçe bugüne kadar yapılan hizmeti pek değersiz buluyoruz. Vicdanımızdan gelen bir ses, bize vatanın bu sıcak ve samimi ufuklarını tamamen temizlemedikçe, gemilerimizin Tobruk, Derne, Bingazi ve Trablusgarp limanlarında tekrar demir atmıs

olduğunu görmedikçe vazifemizi bitirmis sayılamayacağımızı ihtar ediyor! …Vatan mutlaka selâmet bulacak, millet mutlaka mesut olacaktır. Çünkü kendi selâmetini, kendi saadetini memleketin ve milletin selâmet ve saadeti için feda edebilen vatan evlâtları çoktur" (H.A.Y., s.164-165).

22 Mayıs 1922 :Atatürk'ün, Derne'de Aynımansur Karargâhı'ndan KerimBey (Abdülkerim Paşa)'e mektubu: "…İstanbul'dan hareket tarihimiz olan 15 Eki,m 1911'den bugüne kadar geçen 7-8 ay içinde size ancak bir iki ve pek kısa mektup göndermistim. Bunların elinize geçip geçmediğini bilmiyorum" O.İ.H. ve K.M.K., s.207-210.

Mayıs 1922 : İstanbul'dan bir kısım subayların "Halaskâr Zabitan Grubu" adıyla gizli bir örgüt kurmaları (Bu tarih İ.ve T., s.181'de Mayıs-Haziran 1912 olarak gösterilmiştir).

2 Temmuz 1912 : Askerlerin siyasetle uğrasmasını yasaklayan kanunun Meclis-i Mebusan'da kabulü (A.H.E., s.46; Borak, s.103; A.K.D.D.A.Y., s.17). (Atatürk bu görüsü 22 Eylül 1909'da toplanan İttihat ve Terakki Kongresi'nde savunmus, ancak o zaman bir sonuç alınamamıştır).

9 Temmuz 1912 : Mahmut Şevket Paşa'nın Harbiye Nazırlığından istifası (A.H.E., s.49).

16 Temmuz 1912 : Said Paşa'nın istifası üzerine Sadrazamlığa Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın getirilisi (A.S.A.K., s.273-274;A.H.E., s.49).

29 Temmuz 1912 : Atatürk'ün, Derne'den Selânik'te Binbası Behiç (Erkin) Bey'e mektubu: "…Askerleri siyasetle uğrasmaktan men için bir kanun maddesi yapmıslar. Ben iki yıl önce tesadüfen bulunduğum bir kongre'de, "Askerleri bırakınız" dediğim için gerici oldum;idama mahkûm edildin. Zaman ve olaylar, her türlü gerçekleri kanıtlar ve belirtir; fakat bazen böyle bir öldürücü darbe indirerek!" (A.So., V.9.X.1947; A.S.A.H.A.H., s.599-560; A.H.E., s.46; Borak, s.48-49; A.K.D.D.A.Y., s.17).

4 Ağustos 1912 : Atatürk'ün Derne Komutanı olarak günlük emri:"…Bütün subaylar ve askerî kisiler harbe katıldıkları günden bugüne kadar gözlem ve izlenimlerine dair gayet kısa ve maddî esaslara dayalı birer defter yapacaklardır. Bu defterler bir aya kadar tamamlanmalıdır" (K.A., s.13-14;Borak, s.103; A.Y., s.26; O.İ.H. ve K.M.K, s.213-214).

11 Eylül 1912 : İtalyanların Genral Reissoli komutasında takviyeli kuvvetlerle Derne üzerine üç koldan taarruzu; ancak Atatürk komutasındaki kuvvetlerin Karşı taarruzuyla ilerlemelerine imkân verilmemesi (K.A., s.101-102; A.Y.A., s.17).

15 Eylül 1912 : Salih (Bozok), Mahmut (Soydan) ve Vasıf (Çınar) Bey'lerin İstanbul'dan, Derne'de bulunan Atatürk'e, Halaskâr Zabitan Grubu'nun eylemleri hakkında bilgi veren müsterek mektupları: "…Bizim içimizde ruh ve beyin olacak bazı vücutlar var ki, onların bugün aramızda bulunmamalarını pek siddetle hissetmekte olduğumuz içindir ki bunları

yazıyoruz!" (H.A.Y., s.167-169).
30 Eylül 1912 : Selânik'te İttihat ve Terakki Üçüncü Büyük Kongresi'nin toplanısı (A.S.A.K., s.274).
8 Ekim 1912 : Karadağ'ın Osmanlı Devletine harp ilânı ile Balkan Harbi'nin Başlaması (İ.O.T.K.IV, s.388;K.A., s.106; Borak, s.107; A.A.S.K., s.275; A.K.D.D.A.Y., s.16; A.Y.A., s.18; O.İ.H. ve K.M.K., s.190) (Sırbistan, Yunanistan, Bulgaristan ve Karadağ Osmanlı Devletine Karşı aralarında bir anlasma yapmıslardı. Bu anlasmayı kısa süre sonra 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın, 18 Ekim 1912'de Yunanistan ve Bulgaristan'ın, 20 Ekim 1912'de de Sırpların harp ilânı izledi. Osmanlı Devleti de adı geçen Balkan devletlerine Savaş ilân etti A.K.D.D.A.Y., s.16; O.İ.H. ve K.M.K., s.190).
15 Ekim 1912 : Osmanlı Devletinin İtalyanlarla "Ouchy Antlaşması" imzalaması (Bu Antlaşma sonucu Osmanlı Devleti, Trablusgarp ve Bingazi'yi İtalyanlara bırakmıs, buradaki Türk subay ve askerlerini geri çekmıştır. İ.O.T.K.IV., s.395-396; K.A., s.102; A.Y.A., s.18; O.İ.H. ve K.M.K., s.194-196).
16 Ekim 1912 : Bingazi Umum Komutanı Enver Bey'in, Atatürk'ün balkan harbinde görev almak üzere Trablusgarp'tan ayrılma izni istediğine dair Baskomutanlık Kurmay Başkanlığına yazısı (M.K.İ.S., s.193-194).
24 Ekim 1922 : Atatürk'ün Derne'den İstanbul'a hareketi (Erden, s.12; K.A., s.105; Borak, s.107; M.K.İ.S., s.191,195; Ata ve İ., s.38; A.N.M., s.176) (Atatürk, Derne'den ayrılısını takip eden Mısır'dan geçerek Avrupa yoluyla Romanya üzerinden –Kasım ayı sonunda- İstanbul'a gelmıştır. İ.A., s.722; A.Y., s.26).
29 Ekim 1912 : Bulgar taarruzu üzerine Osmanlı kuvvetlerinin Çatalca önlerine çekilmesi (A.S.A.K., s.275).
: Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın istifası üzerine Sadrazamlığa Kâmil Paşa'nın getirilisi (İ.O.T.K.IV, s.396).
8 Kasım 1912 : Selânik'in Yunanlılar tarafından İşgali (Borak, s.111; A.S.A.K., s.275; İ.ve T., s.194).
10 Kasım 1912 : Atatürk'ün, Derne'den Mısır'a gelişi (O.İ.H. ve K.M.K., s.221; M.K.İ.S., s.194-195).
17 Kasım 1912 : Bulgarların –İstanbul'a girme amacıyla- Çatalca taarruzu, fakat yenilgiye uğramaları (A.S.A.K., s.276; A.Y.A., s.19).
20 Kasım 1912 : Atatürk'ün, Derne'den İstanbul'a dönüşü ve Genel Karargâh emrine verilisi (Bu tarih, A.K.D.D.A.Y., s.17'de gün belirtilmeksizin 1912 Kasım sonu olarak gösterilmiştir).
25 Kasım 1912 : Atatürk'ün, Gelibolu'da bulunan Bahr-i Sefid (Akdeniz) Boğazı Kuvay-ı Mürettebesi Komutanlığı Harekât Subesi Müdürlüğüne atanması (Erden, s.13; İ.A., s.722; A.A.K., s.54; A.H.E., S.53; A.Y.A., s.19; K.A.B.K.Ö., s.99; A.Y., s.27. Bu tarih, K.A.M.M.T., s.618'de 20 Kasım 1912, K.A., s.106,868, Borak,s.111, A.K.D.D.A.Y., s.17'de 21

Kasım 1912 olarak gösterilmiştir). (Bu kuvvetin adı daha sonra Bolayır Kolordusu adını almıs, Atatürk de Kurmay Başkanlığına getirilmıştır. A.Y., s.27).
1 Aralık 1912 : Atatürk'ün İstanbul'dan Gelibolu'ya hareketi (Ata ve İ., s.38).
1912 : Atatürk'ün, General Litzmann'dan çevirdiği "Bölüğün Muharebe Talimi" adlı –askerî eğitimle ilgili- kitabının İstanbul'da yayımlanması (A.A.D.E., s.9; K.A., s.59; A.H.E., s.48; Borak, s.111).
-1913-
23 Ocak 1913 : İttihatçılar tarafından Kâmil Paşa'nın Sadaret'ten uzaklastırılarak yerine Mahmut Şevket Paşa'nın getirilmesi (Babıâli baskını) (İ.O.T.K.IV, s.397-401; A.H.E.,s.59; Borak,s.112;A.S.A.K., s.276; B.S.S.E.K., s.462; A.Y.A., s.154).
8 Subat 1913 : Bulgarlara Karşı, Bolayır'daki kuvvetlerin taarruza geçmesi (Baskın seklinde gelistirilen taarruz, 10.Kolordunun takviyesi geciktiğinden etkisini kaybetmis, Düşman Karşısında yalnız kalan Bolayır kuvvetleri ağır kayıplar vererek Bolayır tahkimli hattının gerisine çekilmıştır. Atatürk bu harekâtta Mürettep Kuvvet'in Harekât Subesi Müdürü olarak istirak etmıştır.A.Y.A., s.19).
17/18 Subat 1913 : Atatürk'ün, Harbiye Nezareti'ne ve baskomutan Vekili Ahmet İzzet Paşa'ya Fethi (Okyar) Bey'le beraber imzalayarak sundukları Bulgarlara yapılacak taarruz ile Trakya ve Edirne'nin kurtarılması hakkında harekât planı önerisi (B.S.S.E.K., s.462,466-468; A.Y., s.27-30; A.Y.A., s.20, 153; Borak, s.112; Ata ve İ. S.39-40). (Bu plân gerçekçi olmasına rağmen Harbiye Nezareti ve Baskomutanlıkça uygulanmıs, sonunda olaylar Edirne'nin düsüsüne uzanmıştır. A.Y.A., s.20). (Atatürk ve Fethi Bey bugün birer yazı ile –kuvvetleriyle Gelibolu'ya nakledilen- Hursit Paşa komutasında çalışamayacakları gerekçesiyle istifalarını da bildirmislerdir).
19 Subat 1913 : Baskomutan Vekili Ahmet İzzet Paşa'nın, Atatürk ve Fethi (Okyar) Bey'in imzalarını tasıyan 17/18 Subat 1913 tarihli raporu, görüslerini bildiren bir yazı ile Sadrazam ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'ya sunması (M.S.P.G.N.D., Hayat dergisi, sayı:3, 1965; A.S.A.K., s.283-285; A.Y., s.30-32). (Yayımlanan belgelerde Ahmet İzzet Paşa'nın mektubunun tarihi 9 Subat 1328 (22 Subat 1913) gösterilmiştir. Oysaki, Mahmut Şevket Paşa,günlük not defterinde bu yazıyı 6 Subat 1328 (19 Subat 1913) tarihinde aldığını, bu yazı üzerine 7 Subat 1328 (20 Subat 1913) günü Gelibolu'ya geldiğini kaydetmıştır. Bu bakımdan mektup üzerindeki 9 Subat 1328 (22 Subat 1913) olabileceği düsünülmektedir).
20 Subat 1913 : Mahmut Şevket Paşa'nın –Ahmet İzzet Paşa'nın yazısı üzerine durumu yerinde incelemek ve komuta zincirindeki anlasmazlığı gidermek üzere- İstanbul'dan Gelibolu'ya gelişi, Bolayır'a geçerek Hursit Paşa, Fahri Paşa, Fethi Bey, Enver Bey ve Atatürk'le Görüşmesi

(M.S.P.G.N.D., Hayat dergisi, sayı:3, 1965; A.S.A.K., s.286-288).
21 Subat 1913 : Atatürk ve Fethi (Okyar) Bey'in, Mahmut Şevket Paşa'ya müsterek mektupları: "Buradan alınacaksak, Fahri Paşa ile beraber alınmamızın en iyi çare olacağı" (M.S.P.G.N.D., Hayat Dergisi, sayı:3, 1965; M.K.M.S.P., Cumhuriyet 5.3.1986).
26 Subat 1913 : Edirne'nin Bulgarların eline geçisi (A.H.E., s.58; A.Y., s.33; A.Y.A., s.20-21).
30 Nisan 1913 : Atatürk'ün, Harbiye Nezareti'nde sadrazam ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'yı ziyareti (M.S.P.G.N.D., Hayat dergisi, sayı:16,s.26).
30 Mayıs 1913 : Osmanlı Devleti'nin Balkan devletleri ile Londra Barıs Antlaşması'nı imzalaması (İ.O.T.K.IV, s.401-402;B.S.S.E.K., s.465; A.Y.A., s.21). (Bu Antlaşma ile Osmanlı Devleti Midye-Enez hattını sınır olarak kabul etmis, Edirne'yi Bulgaristan'a bırakmıştır).
11 Haziran 1913 : Sadrazam Mahmut Şevket Paşa'nın suikast sonucu ölümü (İ.O.T.K.IV, s.402;B.S.S.E.K., s.465; Borak, s.113; A.S.A.K., s.290; A.Y., s.33; A.Y.A., s.21).
12 Haziran 1913 : Sait Halim Paşa'nın –Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülüsü üzerine- Sadrazam olusu (İ.O.T.K.IV, s.402).
21 Temmuz 1913 : Atatürk'ün Kurmay Başkanı olduğu Bolayır Kolordusu'nun Edirne'ye girisi ve Edirne'nin Bulgarlardan geri alınısı (A.A.K., s.55; B.S.S.E.K., s.465; A.H.E., s.58; İ.O.T.K.IV, s.406-407; Borak, s.113; A.Y., s.34; A.Y.A., s.21; A.Y.E., s.17-18). (Bolayır Kolordusu 15 Temmuz 1913'de Kesan'ı, 17 Temmuz 1913'de Enez ve İpsala'yı, 18 Temmuz 1913'de Uzunköprü'yü Bulgarlardan kurtarısını takiben 21 Temmuz 1913 günü de Karaağaç ve Dimetoka'yı kurtararak Edirne'ye girmıştır A.Y.E., s.17-18).
10 Ağustos 1913 : Atatürk'ün Edirne'den ayrılısı (A.Y.E., s.22).
29 Eylül 1913 : Osmanlı Devleti'nin Bulgaristan'la İstanbul Antlaşması'nı imzalaması (İ.O.T.K.IV, s.407; A.H.E.,s.58; A.K.D.D.A.Y., s.17; A.Y.A., s.21). (Bu Antlaşmaya göre, Edirne Osmanlı Devleti'nde kalıyor, Trakya'daki Türk sınırını Meriç nehrinin 25-30km.kadar batısından geçiyordu. A.Y.A., s.21).
27 Ekim 1913 : Atatürk'ün Sofya Ataşemiliterliğine atanması (Erden, s.12; K.A.M.M.T., s.618; İ.A.,s.722; A.A.K., s.55; A.H.E., S.61; Borak, s.114; K.A., s.868; A.Bi., s.14; A.Y., s.34; A.K.D.D.A.Y., s.18; M.K.S.A.A., s.73; A.Y.A., s.22; A.A.S., s.8; K.A.B.K.Ö., s.99; A.N.M., s.176). (Aynı Tarihte Fethi(Okyar) Bey de Sofya'ya elçi olarak atanmıştır).
Kasım bası 1913 : Atatürk'ün, Ataşemiliterlik görevine Başlamak üzere Sofya'ya gelişi (Bu tarih A.K.D.D.A.Y., s.18; M.K.S.A.A., s.73'de Ekim sonu 1913, A.A.K., s.55; A.H.E., s.61'de 20 Kasım 1913 olarak gösterilmiştir. Gerçeğe en uygun tarih 1913 yılı Ekim sonu veya Kasım

bası olmalıdır). (Atatürk, Sofya'ya gelişinden kısa süre sonra Bulgaristan isçinde Filibe, Plevne, Tırnova, Gabrova, Sumnu, Varna, Kızanlık ve Köstendil'i içine alan genis bir gezi yapmıştır. Bir süre sonra manevralar sebebiyle çıktığı ikinci gezisinde de Plevne, Niğbolu ve Vidin'e uğrayarak tekrar Sofya'ya dönmüstür M.K.A.A.O.B.F., s.46).

5 Kasım 1913 : Atatürk'ün Sofya'dan Harbiye Nezareti'ne raporu: "Genelkurmay Başkanı General Fiçef'in, Osmanlı Genelkurmayının planlarını ve bütün stratejik yığınak hesaplarını tümüyle Alman subaylarından öğrenmis bulunduğunu söylediği; sözü edilen bilgilerin kaynağı Alman subayları, Alman kaynakları ise bu hususun gelecek için dikkatle durulacak bir sorun olarak göz önüne alınması gereği" (M.K.S.A.A., s.72; K.A.B.K.Ö., s.99).

6 Kasım 1913 : Atatürk'e Bingazi muharebelerinde gösterdiği liyakat ve kahramanlık nedeniyle Dördüncü Rütbeden Osmanî Nisanı verilmesi (Borak, s.114; K.A.B.K.Ö., s.98; İ.M.T.T., s.80; A.N.M., s.176).

14 Kasım 1913 : Osmanlı devleti'nin –Balkan Savaşı sonunda- Yunanistan'la Atina Antlaşması'nı imzalaması (A.K.D.D.A.Y., s.17).

16 Kasım 1913 : Atatürk'ün Sofya'dan Madam Corinne'e Fransızca mektubu: "…Ekseriya sefarethane'de büromdayım ve çalışıyorum. Fethi Bey de Başka bir sey yapmıyor" (A.B.K.M., 23.XI.1954; Ö.A.Ö.M., s.64).

6 Aralık 1913 : Atatürk'ün Sofya'dan –Bulgar ordusundaki gelismeler hakkında- Genelkurmay Başkanlığına raporu (A.H.A., 1975, s.73; A.K.D.D.A.Y., s.19).

14 Aralık 1913 : General Liman von Sanders başkanlığında Alman Askerî Islah Heyeti'nin İstanbul'a gelişi (Bu heyet, Trablusgarp ve Balkan harplerinden sonra Osmanlı ordusunu düzeltmek için hükûmet tarafından davet edilmistir. İ.O.T.K.IV, s.407-408).

27 Aralık 1913 : Atatürk'ün Sofya'dan Madam Corinne'e Fransızca mektubu: "…İstanbul hadiseleri üzerine bana verdiğin malûmat beni çok ilgilendirdi, görüyorum ki her seyden haberin var" (A.B.K.M., 24.XI.1954; Ö.A.Ö.M., s.66-67).

-1914-

3 Ocak 1914 : Enver Paşa'nın –Ahmet İzzet Paşa'nın yerine- Harbiye Nazırı olusu (İ.O.T.K.IV, s.408; A.H.E., s.61; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.21). (Enver Paşa, Genelkurmay Başkanlığı görevini de kendi üzerine almıştır).

11 Ocak 1914 : Atatürk'e, Sofya Ataşemiliterliğine ilâveten Bükres, Belgrat ve Çetine Ataşemiliterliklerini, de yürütme görevi verilmesi (A.A.K., s.55; A.H.E., s.62; Borak, s.115; A.Bi., s.14; A.Y.A., s.22; K.A.B.K.Ö., s.99; A.N.M., s.176).

23 Ocak 1914 : Atatürk'ün Sofya'da Madam Hilda'ya resmini armağanı: "Hakikatli ve pek nazik Madam Hilda'ya" Ta.S., sayı:1, s.31; sayı:2, s.35; Borak, s.115; Ö.A.Ö.M., s.86. (Hilda Christianus Atatürk'ün 1914 yılında

Sofya'da villalarının bir odasında pansiyoner olarak kaldığı evin kızıdır. Atatürk bu aile ile tanısmıs, sık sık sofralarında yemek yemisti. Hilda, 1961 yılında 70 yaslarında iken Atatürk hakkında sunları söylemisti: "O, bir dâhi idi. Mustafa Kemal gibi bir kimse yeryüzüne bir daha gelmedi. Çok enteresan, çok mühim, büyük bir insandı o!" (Ta.S., sayı:1, 24.4.1962).

25 Ocak 1913 : Atatürk'ün Sofya'dan Madam Corinne'e Fransızca mektubu "…Benim ihtiraslarım var, hem de pek büyükleri; fakat bu ihtiraslar, yüksek yerler İşgal etmek veya büyük paralar elde etmek gibi maddî emellerin tatminiyle ilgili değil. Ben bu ihtirasların gerçeklesmesini vatanıma büyük faydaları dokunacak, bana da liyakatle yapılmıs bir vazifenin canlı iç rahatlığını verecek büyük bir fikrin Başarısında arıyorum. Bütün hayatımın ilkesi bu olmustur. Ona çok genç yasımda sahip oldum ve son nefesime kadar da onu korumaktan geri kalmayacağım" (A.B.K.M., 22.XI.1954;Ö.A.Ö.M., s.68-69).

10 Subat 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Harbiye Nezareti'ne yazısı: "Sofya'ya gelişim gününden bugüne kadar ödeneklerimin düzensiz ödenmesi yüzünden, her bakımdan büyük güçlükler içinde kaldım" (A.H.A., 1975, s.85).

13 Subat 1914 : Atatürk'ün –Bulgar ordusundaki gelismeler hakkında- Genelkurmay Başkanlığına sunduğu 6 Aralık 1913 tarihli raporuna ek raporu (A.H.A., 1975, S.71).

16 Subat 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Harbiye Nezareti'ne raporu: "Burada, sosyal yasamımın da bilgi toplamama pek büyük etkisi bulunduğunu açıklamak gereksizdir. Simdiye kadar ödeneklerimin gönderilmesindeki düzensizlik, her hangi bir otelin üçüncü katında bir odaya bağlı kalmaya ve gerekenlere gerektiği gibi İlişkilerde bulunmaya engel olmaktadır. Bu nedenle önceki isteklerimin göz önüne alınması uygun olur" (M.K.S.A.A., s.74).

1 Mart 1914 : Atatürk'ün yarbaylığa yükselisi (K.A.M.M.T., s.618; İ.AS., s.722-723; A.A.K., s.55; A.H.E., s.62; K.A., s.868; A.Bi., s.13; A.Y., s.34; M.K.S.A.A., s.76; K.A.B.K.Ö., s.100; A.Y.A., s.21-22; A.N.M., s.176) (Bu tarih, Borak, s.116; 304'de 11 Mart 1914 olarak gösterilmiştir).

6 Mart 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan –Balkan devletlerinin siyasi durumu, siyasi amaçları ve İlişkileri hakkında- Genelkurmay Başkanlığına raporu (A.K.D.D.A.Y., s.20; A.H.A., 1975, s.97-100).

11 Mart 1914 : Atatürk'e, Fransız Hükûmeti tarafından Sövalye Rütbesi'nden "Légion d'honneur" nisanı verilmesi (K.A.B.K.Ö., s.100; İ.M.T.T., s.80; A.N.M., s.176.

13 Mart 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Madam Corinne'e Fransızca mektubu: "Yarbaylığa yükselisim münasebetiyle yolladığınız çok sevimli tebrikler beni derinden derine duygulandırdı.son zamanlarda Sofuya, Belgrad ve Petinya Ataşemiliterliklerine atanmam üzerine son derece

mesguldü." (A.B.K.M., s.26.XI.1954; Ö.A.Ö.M., s.70-71).
14 Mart 1914 : Osmanlı devleti'nin, -Balkan Savaşı sonunda-Sırbistan'la İstanbul Antlaşması'nı imzalaması (A.K.D.D.A.Y., s.17).
27 Mart 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Harbiye Nezareti'ne yazısı: "Bir Ataşemiliterin memuriyet şerefine uygun bir yer tutabilmek ve demirbas esya alabilmek için Nezaretçe para gönderilmesi" (M.K.A., s.362-363; Borak, s.117-118). (Bu yazı üzerine Harbiye Nezareti tarafından kiralanacak evin esya alımında kullanılmak üzere 219 Osmanlı lirası gönderilmistir. M.K.A., s.363-364).
14 Nisan 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Genelkurmay Başkanlığı'na Osmanlı Devleti ile Bulgaristan ve Yunanistan'ın Karşılıklı İlişkileri hakkında raporu (A.H.A., 1975, s.107-109).
11/12 Mayıs 1914 : Atatürk'ün Sofya'da Askerî Kulüp'te tertiplenen Kıyafet Balosu'na katılması (Atatürk bu baloya yeniçeri elbisesiyle Gitmiştir. M.K.B., Akşam 20.X.1958; Borak, s.119-123,304; M.K.S.A.A., s.76-77).
26 Mayıs 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Madam Corinne'e Lâtin harfleriyle Türkçe mektubu: "Dünya insanlar için bir sınav meydanıdır. İmtihan edilen insanın her soruya mutlaka pek uygun cevaplar vermesi mümkün olmayabilir. Fakat düsünmelidir ki, hüküm cevapların tümünden olusan sonuca göre verilir" (A.B.K.M., M.25.XI.1954; Ö.A.Ö.M., s.72-73).
Mayıs 1914 : Atatürk'ün, Nuri (Conker)'in "Zabit ve Kumandan" adlı, konferanslardan olusan eseri üzerine, -onunla sohbet seklinde- "Zâbit ve Kumandanla Hasbihal" adlı kitabını yazması (Bu kitap, bir süre gecikme ile 1918 Aralık ayında İstanbul'da yayımlanmıştır. A.A.D.E., s.9.20; K.A., s.59;Borak, s.124-125).
14 Temmuz 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Harbiye Nezareti'ne raporu: "Bilgi toplamada para harcama zorunludur. Önemli fırsatların ortaya çıkması halinde gereği kadar paranın yanımda bulunmamıs olmasıyla bu fırsat kaçırılacaktır" (M.K.S.A.A., s.75).
1 Ağustos 1914 : Almanya'nın Rusya'ya harp ilânı ile I. Dünya Savaşı'nın Başlaması (A.H.E., s.70; Borak, s.125; A.Y.A., s.26). Almanya 3 Ağustos 1914 günü de Fransa'ya harp ilân etmistir (Borak, s.125;A.Y.A., s.26; Ç.M.B.M.A.O.R., s.108). (Bazı kaynaklar, Avusturya-Macaristan Veliahtı'nın 28 Haziran 1914'de öldürülüsünü takiben Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a harp ilânını, I. Dünya Savaşı'nın Başlangıcı olarak almaktadırlar).
2 Ağustos1914 : Osmanlı Devleti'nin İtilâf devletlerine Karşı Almanya ile gizli anlasma yapması: "Türk Orduları, fiilen Alman Komutanların emrinde olarak, Alman Genelkurmayı'nın istediği anda harekâta katılacaktır (!)" (İ.O.T.K.IV,s.411; A.Y.A.,s.23; İ.A.,s.723; Borak, s.125; B.D.S.T.D.P., s.734; M.K.S.A.A., s.80; Ç.M.B.M.A.O.R., s.108).

2/3 Ağustos 1914 : Birinci Dünya Harbi'nin Başlaması üzerine Osmanlı Devleti'nin seferberlik ilânı (A.H.E., s.70; B.İ.D.S.T.D.P., s.734; A.Y.A., s.26; Ç.M.B.M.A.O.R., S.108).
10 Ağustos 1914 : Enver Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Talât ve Fethi beylerle görüsülmüs olduğu gibi gerek Bulgar Harbiye Nazırı'na gerekse öteki önemli askerî yetkililere, Sırbistan'a Karşı kesin bir süratli hareketin önem ve gereğinin anlatılması, bu yolda telkin ve tesvikte bulunulması, bizim gerektiğinde harekete hazır olduğumuza inandırılması" (M.K.S.A.A., s.81).
11 Ağustos 1914 : İngiliz filosunun Çanakkale boğazı Karşısında beklemeye Başlaması (Ç.M.B.M.A.D.R., s.108). (Bu tarihten itibaren devamlı gemi takviyesi ile kuvvetlenen İngiliz filosu Boğaz'dan çıkısları da kontrol altına almaya Başlamıştır).
: İngiliz takibinde olan Goeben ve Breslau isimli Alman kruvazörlerinin –Osmanlı hükûmetinin izni ile- Çanakkale boğazından geçerek Marmara denizine girisi (İ.O.T.K.IV, s.413).
21 Ağustos 1914 : Atatürk'ün, Enver Paşa'nın 10 Ağustos 1914 tarihli telgrafına cevabı: "Sırbistan'a hızlı bir hareketin gerekliliği, emrinize göre, telkin edilmektedir. Ancak, Bulgarların hiç olmazsa Alman-Fransız muharebe sonuçları görülmeden, Rusları gücendirmemek ve Rusların istek ve öğütleriyle tarafsızlığı korumak kararında bulundukları görülüyor" (M.K.S.A.A., s.81).
: Atatürk'ün Sofya'dan Harbiye Nezareti'ne Bulgaristan, Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'ın Osmanlı Devleti ile Karşılıklı İlişkileri hakkında raporu (A.H.A., 1975, s.117-118).
Ağustos 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan İstanbul'da bulunan Doktor Tevfik Rüştü (Aras) Bey'e mektubu: "…Bu Savaş çok uzun sürecektir. Ona girmekten geç kalınmaz, bundan korkulup acele etmeyelim!" (A.Y.A., s.23; A.H.E., s.66-67; A.Y., s.34; M.K.S.A.A., s.82-83).
17 Eylül 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan İstanbul'da bulunan Tevfik Rüştü (Aras) Bey'e I. Dünya Harbi'nin seyri ve geleceği hakkında görüslerini ve kisisel duygularını yansıtan mektubu: "…Pekala bilirsiniz ki benim bütün hayatımda, bu ana kadar takip ettiğim gaye hiç. Bir vakit sahsi olmamıştır. Her ne düsünmüs ve her neye tesebbüs etmis isem daima memleketin, milletin ve ordunun nam ve menfaatine olmustur. Hiçbir zaman sahsımın sivrilmesini ve üste çıkmasını göz önüne almamısımdır" (A.G.S.G., s.431-433; U.B., s.94-96; Ö.A.Ö.M., s.52-55).
29 Ekim 1914 : Osmanlı Devleti'nin, I.Dünya Savaşı'na girisi (İ.A., s.723; A.H.E., s.68; A.K.D.D.A.Y., s.20; A.Y., s.34). Boeben (Yavuz) ve Breslau (Midilli) adlı Alman kruvazörleri 11 Ağustos günü –hükûmetin izni ile- Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Marmara denizine girmislerdi. Ancak 16 Ağustos 1914 günü Osmanlı Hükûmeti, bu iki kruvazörün

satın alınarak donanamaya katıldığını ilân etti. 27 Ekim 1914 günü Alman Amirali Souchon komutasında Karadeniz'e açılan Türk-Alman filosu 29 Ekim 1914 günü de –Hükûmetin kararıyla- Sivastopol, Odesa, Kefe ve Novorossisk limanlarını bombaladı ve Rus donanmasına ates açtı. Bu olay sonucu Osmanlı Devleti de Alman ve Avusturyalıların safında fiilen I.Dünya Savaşı'na girmis oluyordu. 31 Ekim 1914'de Kafkas sınırını asarak Türk ordusuna taarruza geçen Rusya da 3 Kasım 1914 tarihinde Osmanlı Devleti'ne harp ilân etti. 11 Kasım 1914'de ise Osmanlı Devleti, I.Dünya Savaşı'na katıldığı ilân etti (K.A.M.M.T., s.115; Borak, s.127; İ.O.T.K.IV, s.413-419; B.İ.D.S.T.D.P., s.735-736; A.Y.A., s.26,27; A.A.S., s.8; A.Y., s.34; Ç.M.B.M.A.O.R., s.108).

31 Ekim 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Fuat (Bulca)'ya evliliği nedeniyle tebrik mektubu: "Hayat kısadır. Bunu kutlamak ve taçlandırmak için insanların genellikle makul gördükleri vasıta evliliktir" (H.A.Y., s.172).

: Atatürk'ün Sofya'dan Salih (Bozok)'a –Fuat (Bulca)'nın evliliği nedeniyle- mektubu: "Biz Fuat için lâtif ve saadetli manzaralarla evlilik hayatının taçlanmasını dua edelim" (H.A.Y., s.172)

3 Kasım 1914 : İngiliz ve Fransız harp gemilerinin Boğaz girisindeki tabyaları topa tutması (Düşmanın, Çanakkale Boğazına yönelen ve Ertuğrul, Seddülbahir, Kumkale ve Orhaniye tabyalarını hedef alan bu ilk deniz taarruzu ileriki aylarda da tekrarlanacaktır. A.Y.A., s.27; A.A.S., s.9; Ç.M.B.M.A.O.R., s.109).

6 Kasım 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Baskomutanlık Vekâleti Genelkurmay Başkanı Yarbay İsmail Hakkı Bey'e mektubu: "Bence, bütün harekâtımızda Bulgaristan'ı hareket etmis görmedikçe ona Karşı gereken önlemleri almakta müsamaha etmek doğru değildir. Ordumuzun Balkan Harbi'nde yüzüne sürülen namus lekelerinin silinmesi mesut zamanının doğusunu bekleyerek gözlerinizden öperim, Kardeşim" A.H.A., 1975, s.123-124).

7 Kasım 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Salih (Bozok)'a mektubu: "…Her defasında sizi
(Salih ve Fuat'ı) bütün sıcak ve samimi sevgilerimle gözümün önüne getirir, iç hazzı duyarım" (H.A.Y., s.173).

11 Kasım 1914 : Osmanlı Devleti'nin, I. Dünya Savaşı'na katıldığını ilân etmesi (İ.O.T.K.IV., s.410; A.Y.A., s.27; Ç.M.B.M.A.O.R., s.108). Olayların Gelişimi için bk. 29 Ekim 1914.

14 Kasım 1914 : Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi üzerine Cihad-ı Ekber ilânı (İ.O.T.K.IV., s.419-420; A.Y.A., s.27).

17 Kasım 1914 : Rus donanmasının Trabzon'u bombardımanı (İ.O.T.K.IV., s.420).

Kasım 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Salih (Bozok)'a mektubu: "Genel durum hakkındaki görüsümü soruyorsun. Bu hususta görüsüm yalnız sende kalmak sartıyla yazıyorum. Ben Almanların bu harpte muzaffer

olacaklarına katiyen emin değilim. Bir vazifeye atanmam için Harbiye Nazırına yazdım. Ataşemiliterlikte kalmak istemediğimi, millet ve memleketin büyük bir Savaşa hazırlandığı bir sırada benim de herhangi bir kıtanın basında bulunmak istediğimi bildirdim. Henüz cevap alamadım" (H.A.Y., s.173-175) (1914 yılı sonlarında yazılan bu mektupta ay kaydı bulunmamaktadır. Olayların akısına göre mektup tarihi muhtemelen Kasım veya Aralık olmalıdır).

Aralık 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan Baskomutan Vekili Enver Paşa'ya mektubu: "Vatanın müdafaasına ait faal vazifelerden daha mühim ve yüce bir vazife olamaz. Arkadaşlarım muharebe cephelerinde, ates hatlarında bulunurken ben, Sofya'da Ataşemiliterlik yapamam! Eğer birinci sınıf subay olmak liyakatinden mahrumsam, kanaatiniz bu ise, lütfen açık söyleyiniz!" (Atatürk I. Dünya Harbi'nin Başlaması üzerine Baskomutanlık Vekâletine müracaat ederek cephede bir görev istemis, kendisine "Sizin için orduda her zaman bir görev vardır. Ancak Sofya Ataşemiliterliğini daha önemli gördüğümüzden sizi orada bırakıyoruz) cevabı verilmisti. Atatürk bu cevap üzerine muhtemelen Aralık 1914'de Baskomutanlık Vekâleti'ne yukarıdaki yazıyı yazdı ve bu yazının da etkisiyle 20 Ocak 1915'de 19. Tümen Komutanlığına atandı. K.A.M.M.T., s.117-118;A.H.E., s.68.; A.Y., s.35; A.B.K.M., 22.XI.1954).

-1915-

20 Ocak 1915 : Atatürk'ün, -Esat (Bülkat) Paşa komutasındaki- 3. Kolordu'ya bağlı olarak Tekirdağ'da teskil edilecek 19. Tümen Komutanlığına atanması (A.M.R., s.5; A.H.E., s.70; K.A., s.868; Borak,s.127; A.Bi., s.14; A.Y.A., s.24; A.Y. s.35; A.A.S., s.9; A.N.M., s.176. Bu tarih A.A.K., s.1,56'da 18 Ocak 1915 olarak gösterilmıştır).

25 Ocak 1914 : Atatürk'ün Sofya'dan İstanbul'a dönüşü ve yeni görevi hakkında Harbiye Nazırı Enver Paşa ile Görüşmesi A.K.D.D.A.Y., s.20; A.Y., s.35; M.K.S.A.A., s.84. Bu tarih Ocak sonu olmakla beraber gün kesin değildir. Olayların akısı muhtemel tarihin 25 Ocak 1915 olduğunu düsündürmektedir).

27 Ocak 1914 : Atatürk'ün Madam Hilda'ya İstanbul^dan mektubu: "…Sanıyorum ki size yazmak fırsatını uzun zaman bulamayacağım. Simdilik size bir adres vermem mümkün değil' Fakat sonradan size yazacağım" (Ö.A.Ö.M., s.88).

1 Subat 1914 : Atatürk'e Üçüncü Rütbeden Osmanî Nisanı verilisi (Borak, s.128; İ.M.T.T., s.80; A.N.M., s.45,179).

2 Subat 1914 :Atatürk'ün Tekirdağ'a gelişi ve 19. Tümeni kurma çalışmalarına Başlaması (Erden, s.13; K.A.M.M.T., s.618; A.A.K., s.1,56; K.A., s.868; Borak, s.128; A.Y., s.36). (A.H.E., s.70'de bu tarihin 24 Ocak

1915 olarak gösterilisi yanlıstır).
19 Subat 1915 : İngiliz ve Fransız donanmasının Çanakkale'nin Dış tabyalarını topa tutması ve karaya asker çıkarma girisimi (A., s.10; A.H.E., s.71).
25 Subat 1915 : Tekirdağ'daki 19.Tümen Komutanlığı'nın –görülen lüzum üzerine- Maydos (Eceabat)'a nakli ve Atatürk'ün 19. Tümen Komutanlığı üzerinde olmak üzere Maydos Bölgesi Komutanı olarak görevini sürdürmesi (A.M.R., s.5-6; K.A.M.M.T., s.122,618; İ.A., s.723; A.H.E., s.71,72; K.A., s.868; A.Y., s.36; A.K.D.D.A.Y., s.20; A.A.S., s.9. Bu tarih Borak, S.128 ve A.K.D.D.A.Y., s.20'de 24 Subat 1915, Erden, s.13'de 23 Mart 1915 olarak gösterilmiştir). (19. Tümene ilâveten 9. Tümenin 2. Piyade Alayı ve bazı topçu birlikleri de Maydos Bölgesi Komutanlığı emrine verilmıştır).
27 Subat 1915 : Atatürk'ün İngilizlerin Seddülbahir'e asker çıkarma girisimi üzerine o bölge de bulunan 26. Alay Komutanı'na telefon emri: "Bizzat simdi yanınıza hareket ediyorum. Benim oraya varısıma kadar sahile çıkmıs olan Düşman mutlaka denize dökülecektir!" (A.M.R., s.6-7). (Bu emri takiben Atatürk de Maydos (Eceabat)'dan Kirte'ye, oradan da Seddülbahir'e gelmis; varısında Düşmanının karaya ayak basmıs olan küçük bir kuvvetinin oradaki kuvvetlerimizin süngü hücumu ile yok edildiğini ve Düşmanın Seddülbahir'den uzaklasarak Kumkale'ye yöneldiğini görmüstür. Bilâhare Kumkapı'daki çıkarma girisimi de püskürtülmüstür. A.M.R., s.6-7; A.K.D.D.A.Y., s.21-22).
13 Mart 1915 : Atatürk'ün 19. Tümen birliklerine yazısı: "İlk Fırsat çıktığında, bütün subay Arkadaşlarımın en büyük taltiflere hak kazanacak kahramanlıklar göstereceklerine inanıyorum" ()Ç.R., s.80-81.
18 Mart 1915 : Çanakkale Boğazını geçmeye tesebbüs eden Amiral de Robeck komutasındaki İngiliz ve Fransız donanmalarının, ağır zayiat vererek Başları kazanamaması (Düşman donanması 7 saat süreyle tüm boğaz tahkimatını atesi sayesinde sonuçsuz kalmıştır. Bugünkü mayınlar Düşman donanmasına ağır kayıplar verdirmıştır) (A.M.R., s.8-9; İ.A., s.723; K.A., s.122; A.Y., s.37-38; A.K.D.D.A.Y., s.22-23; A.Y.A., s.278; Ç.M.B.M.A.O.R., s.109).
: Atatürk'ün, Maydos (Eceabat)'a gelen Müstahkem Mevki Komutanı Cevat (Çobanlı) Paşaile –Seddülbahir kıyı bölgesinin korunmasında aldığı önlemleri göstermek üzere –Kirte'ye gidişi, daha sonra tekrar Maydos'a dönüsleri (Kirte'de iken Düşman donanmasının boğaz girisini ates altına aldığını görmüslerdir. A.M.R., s.8; Borak, S.128; A.K.D.D.A.Y., s.22-23).
19 Mart 1915 : Atatürk'ün, Maydos (Ecebat)'tan 19. Tümen birliklerine emri: "…Türlü kaynaklardan gelen bilgilerde, Düşmanın çıkarma için hazırlıklarda bulunduğu anlasılmaktadır. ..Birlikler, kendi bölgelerinin savunma tertibatını bir an önce bitirmelidir" (A.K.D.D.A.Y., s.22-24).
23 Mart 1915 : Çanakkale Cephesinin önem kazanması üzerine, Genelkurmay

Başkanlığı'nca Gelibolu'da 5. Ordu'nun kurulması kararı ve komutanlığına Alman Generali Liman von Sanders(5)'in atanması (İ.A., s.723; A.A.K., s.56; A.Y., s.38. Beşinci Ordu'nun Kuruluşu kararı T.B.Y., s.77'de 24 Mart 1915, A.Y.A., s.28'de 25 Mart 1915 olarak gösterilmiştir). (General Liman von Sanders, 26 Mart 1915 günü Gelibolu'ya gelmıştır. K.A., s.124).
: Atatürk'e Bulgar hükûmeti tarafından Sen Aleksandr Nisanı'nın Komandör Rütbesi verilmesi (A.N.M., s.125).
: Çanakkale'de Müstahkem Mevki Komutanlığı'nın emriyle Maydos Bölgesi Komutanlığı'nın genisletilerek "Müstahkem Mevki Rumeli Bölgesi Komutanlığı" adını alması ve Komutanlığına -9. Tümen Komutanı- Albay Halil Sami Bey'in getirilisi (Bu düzenlemede Atatürk'ün komuta ettiği 19. Tümen ordu yedeğine alınarak 3. Kolordu 5 Alman ordusunda general olarak görev yapan Liman von Sanders'e Osmanlı ordusunda Mareşal rütbesi, verilmistir. Komutanlığının emrinde olmak üzere yine Maydos'ta bırakılmıştır. A.M.R., s.11-12).
24 Mart 1915 : Atatürk'ün -25 Subat 1915 tarihinden beri üstlendiği- Maydos Bölgesi Komutanlığını Albay Halil Sami Bey'e devrederek 19. Tümen Komutanlığına dönüşü (A.M.R., s.12; K.A., s.123; A.K.D.D.A.Y., s.25).
28 Mart 1915 : Çanakkale'de İngiliz ve Fransız kuvvetlerinin denizden yeni bir çıkartma girisiminde bulunması (A., s.10).
31 Mart 1915 : 5. Ordu Komutanı General von Sanders'in, 3. Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'yla beraber Maydos (Eceabat)'a gelişi ve 19. Tümen Komutanı Atatürk, 9. Tümen Komutanı Albay Halil Sami'nin de katılmasıyla Kabatepe ve Alçıtepe bölgelerinde savunma düzeni bakımından incelemelerde bulunması (A.M.R., s.15; K.A., s.124; A.K.D.D.A.Y., s.25-26).
13 Nisan 1915 : Atatürk'ün Maydos'tan Madam Hilda'ya mektubu: "…Simdi Çanakkale boğazı üzerinde Maydos'tayım. Türk dostunuzdan pek çok selâmlar" (Ö.A.Ö.M., s.89).
18 Nisan 1915 : Atatürk'ün komutasındaki 19. Tümenin, 5. Ordu'nun yedeğini olusturmak üzere Bigalı'ya gönderilisi (Liman von Sanders, muhtemel Düşman taarruzunda Karşı kuvvetlerini üç gruba ayırarak plânını yapmıs; Mustafa Kemal'in basında bulunduğu kuvvetleri ordu ihtiyatına almıstı. Mustafa Kemal, bu plân gereğince Tümeniyle Maydos'tan Bigalı köyü yöresine geçti) (A.H.E., s.72; Bu tarih A.A.K., s.56'da 14 Nisan 1915, İ.A., s.723 ve A.Y., s.38'de 19 Nisan 1915 olarak gösterilmiştir).
21 Nisan 1915 :Çanakkale'de General Hamilton'un İtilâf birliklerine emri: "…Düşmanlarımızın ele geçirilemez diye adlandırdıkları sahillere denizci Arkadaşlarımızla birlikte çıkmak zorundayız (!) Bize verilen büyük harp görevine lâyık olduğumuzu ispat edelim (!) (T.B.Y., s.86).

25 Nisan 1915 : İngilizlerin Çanakkale'de sabaha Karşı Fransız kuvvetleri ve ANZAK Kolordusu'yla beraber Arıburnu, Seddülbahir ve Kumkale sahillerinden çıkarma yapmağa Başlaması (Erden, s.13-14; İ.A., s.723; A.A.K., s.2-3,56-57; A.H.E., s.75; K.A., s.128-129; Borak, s.130; A.Y.A., s.30-33; Ç.M.B.M.A.O.R., s.110-113). (Seddülbahir'e çıkarma yapan Düşman, kıyı topçusunun yoğun atesi ve kuvvetlerimizin Karşı taarruzu ile durdurulmus, Kumkale kıyılarından yapılan çıkarma gelisememis, takviyeli kuvvetlerle Arıburnu'na çıkan İngilizler ise Atatürk komutasındaki birliklerimiz tarafından taarruzla ağır yenilgiye uğratılmıştır).
: Arıburnu'ndan çıkarma yapan İngiliz birlikleri ve ANZAK Kolordusu'nun Atatürk komutasındaki 19. Tümen kuvvetleri tarafından Conkbayırı önlerinde durdurulması (Atatürk, çıkarmanın Başladığını görür görmez, kuvvetlerinin bir bölümünü süratle Bigalı'dan harekete geçirerek Kocaçimen tepesi üzerinden Conbayır'ına sevk etmisti. Arıburnu'ndan Conbayır'ına ilerleyen İngiliz kuvvetleri, bugün, Atatürk'ün komuta ettiği 19. Tümen kuvvetlerinin taarruzu ile geri çekilmeye mecbur edildi. Conkbayır'ı taarruzunda Türk askeri görülmemis bir inanç ve cesaretle Savaşıyordu, tarihin en büyük kahramanlık sahneleri sergileniyordu. Dâhi komutan, kumandanlara verdiği emre su cümleleri de ilave etmisti: "Ben, size taarruzu emretmiyorum; ölmeyi emrediyorum! Biz ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize Başka kuvvetler ve kumandanlar geçebilir!" (A.M.R., s.19-29; İ.A., s.723-724; A.K.M.K.M., s.29; K.A., s.129-138; Borak, s.130; A.H.E., s.75-76; A.K.D.D.A.Y., s.27-32; A.Y.A., s.32-33; Ç.M.B.M.A.O.R., s.113-117). (Bugünkü Çatışmalarla Başlayan ve 16 Mayıs 1915'e kadar uzanan süre içinde Arıburnu cephesinde Savaşan 19. Tümen ile bu tümeni takviye etmek üzere gönderilen diğer tümenlere bağlı bazı piyade ve topçu alayları, bu bölgede Atatürk'ün emrinde bir "Arıburun Kuvvetleri Grubu" olusmasına uzanmıstı ve bu kuvvetler bütünüyle bu adla anılıyordu. Atatürk, 19. Tümen Komutanı olmakla beraber emrindeki tüm kuvvetlere 25 Nisan 1915'den 16 Mayıs'a 1915'e kadar "Arıburun Kuvvetleri Komutanı" olarak komuta etti. A.K.D.D.A.Y., s.36,43-44).
: İngiliz Kolordusu Komutanı General Birdwood'un Türk taarruzu Karşısında Akşam General Hamilton'a önerisi: "Bütün askerlerin geri çekilmesi" (General Birdwood'un bu önerisi, İngiliz Kuvvetleri Komutanlığı'nca, birlikleri çekecek vasıtaların bulunmaması nedeniyle yerine getirilememis, ancak siper kazılıp içine gömülme tavsiyesinde bulunulmustur) (Ç.M.B.M.A.O.R., s.116).
26 Nisan 1915 : Çanakkale'deki Düşman çıkarma ve taarruzunun gündüz ve gece devam edişi; ancak Atatürk komutasındaki kuvvetlerimizin siperlerini kahramanca savunması ve Conkvbayırı üzerinden yeni bir taarruzu

Karşısında Başarısız kalısı (Atatürk bugünkü taarruzu Kemalyeri'nden yönetmis, Kanlısırt-Kırmızısırt hattındaki Düşman ağır kayıplar vererek kıyıya çekilmistir. A.M.R., s.52; K.A., s.139; Borak, s.130; A.K.D.D.A.Y., s.32).

27 Nisan 1915 : Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'nın Atatürk'e yazısı: "Başarınızı kutlarım. Raporlarınızı Baskomutanlık Vekâleti Yüksek Makamına arz ediyorum. …Emrinize verilen 33. Alayla birlikte Düşmanı denize dökünüz! Donanmamız, bizi atesiyle destekleyecektir. Tanrının yardımı bizimledir!" (A.K.D.D.A.Y., s.33).

: İngiliz birliklerinin Arıburnu'ndan asker çıkartmaya devam etmeleri, Atatürk'ün emri ile 19 Tümen birliklerinin Düşmana yeni bir taarruzu (Bugünkü taarruz ve çarpısmalarda yer yer Başarılar kazanılmıssa da asırı subay ve er kaybı, askerlerdeki genel yorgunluk nedeniyle takviye zorunluluğu doğmustur. Atatürk, raporunda son iki gündeki Başarıları sonuçlandıracak olan bugünkü harekâtın bağlı kuvvetlerce iyi değerlendirilememis olduğunu belirtmektedir. A.M.R., s.57-61; K.A., s.130; A.K.D.D.A.Y., s.33).

28 Nisan 1915: Atatürk'ün Arıburnu cephesindeki 25-27 Nisan günlerindeki büyük Başarıları takiben subay ve er kaybı, askerin yorgunluğu, sevk ve idaredeki bazı eksiklikler nedeniyle taarruzları bir süre durdurma ve bulunulan çizgide savunmaya geçme kararı (Yeni taarruza hazırlık için Kolordudan kuvvet istemisse de bu takviye bir süre gönderilememistir. Düşman bugün de çıkarmaya devam ederek ileri hatlarını takviye etmis, bazı taarruzlarda bulunmussa da Başarı sağlayamamıştır. A.M.R., sd.61-66).

29 Nisan 1915 : İngilizlerin Arıburnu Cephesinde sağ kanadımız üzerine taarruz girisimi; fakat Atatürk komutasındaki kuvvetlerimizin Karşı taarruzu ile püskürtülmesi (A.M.R., s.67-68).

: Atatürk'ün Akşam, 19. Tümen birliklerinin komutan ve subaylarına emri: "…İnsallah Karşımızdaki Düşmana son kesin darbeyi vuracağız. Bes gün ve bes geceden beri takdire değer kahramanlıklarımızın mükâfatını toplamak için bulunduğunuz mevzilerin bu gece tahkimatını artırarak kıtalarınızın İlişki, düzen, emir ve komutasını bir daha kuvvetlendirmek ve yedek kuvvetinizi lüzumundan hemen kullanacak bir halde bulundurmak hususunda simdiye kadar gösterdiğiniz gayrete devam etmenizi ve askerlerinizi mümkün olduğu kadar çok istirahat ettirmek ve uyutmak yönlerini göz önünde tutmanızı tavsiye ederim" (A.M.R., s.68-69; Ç.R., s.151-152; A.K.D.D.A.Y., s.34).

30 Nisan 1915 : Arıburnu cephesinde Düşmanın sağ kanadımız üzerindeki siperlere taarruzu, fakat birliklerimizin süngü hücumuyla püskürtülmesi (A.M.R., s.69).

: Atatürk'ün, bölge komutanlarını Kemalyeri'nde toplayarak onlara yapılması gerekenler hakkında sözlü emri: "Karşımızda bulunan

Düşmanı mutlaka ölerek denize dökmek lâzım olduğu kanaatindeyim. …İçimizde ve komuta ettiğimiz askerlerde Balkan utancının ikinci bir safhasının görmektense burada ölmeyi tercih etmeyenlerin bulunacağını katiyen kabul etmem. …Bu gece katılacak taze kuvvetlerle Cenab-ı Hakkın yüce yardımına sığınarak yarın Düşmana taarruz eylemek niyetindeyim" (A.M.R., s.70-71; Borak, s.131-132).
: 3. Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'nın Atatürk'e kutlama telgrafı: "Geceli gündüzlü devam eden harbi Başarı ile yöneterek her an bir Başka surette belirmekte olan fedakâr hizmetlerinizin devamını bekler, sizi yürekten kutlarım" (A.M.R., s.69; K.A., s.141; A.K.D.D.A.Y., s.34).
: Atatürk'ün 3. Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'nın kutlama yazısına teşekkür ü: "Komutanımızın yerinde emir ve talimatları içinde hareket olundukça, kesin Başarının görülmesi için yüksek sahsınızın daha uzun zaman bekletmeyeceğimi kesinlikle umarım" (A.K.D.D.A.Y., s.34-35).
: Atatürk'e, gösterdiği fedakarlık ve kahramanlıklar nedeniyle "Muharebe Gümüs İmtiyaz Madalyası" verilmesi (A.M.R., s.69; A.N.M., s.87; A.K.D.D.A.Y., s.34; K.., s141).
1 Mayıs 1915 : Atatürk komutasındaki 19. Tümen'in Arıburnu cephesinde Düşmana taarruzu (Sabaha Karşı topçu atesiyle Başlayan bugünkü taarruz, gündüz ve gece sürdürülmesine, zaman zaman Düşman mevzilerine girilmesine rağmen, kayıplarımız ve taze kuvvet yetersizliği sebebiyle mevziler tümüyle ele geçirilemedi. Bunun üzerine Atatürk 2 Mayıs 1915 sabahı birliklere, taarruzu durdurarak bulundukları hatta savunmaya geçmeleri emrini verdi. A.M.R., s.69-86; K.A., s.141-142; Borak, s.132; A.K.D.D.Y., s.35-36; A.Y., s.36-37).
2 Mayıs 1915 : Üçüncü Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'nın Arıburnu Cephesindeki durumu yakından görmek üzere Kemalyeri'ne gelerek Atatürk'le Görüşmesi (A.M.R., s.87-88).
3 Mayıs 1915 : Atatürk'ün, 19 Tümen birliklerine emri: "Bütün muharebelerde, gerek subayların gerekse erlerin gösterdikleri kahramanlık cidden san ve namus örneği olacaktır. Subaylar ve erlerin Karşımızdaki Düşmanı, tek kisi kalıncaya kadar denize atabileceğine tam inancım vardır. …Karşımızdaki Düşmanı tümüyle yok etmekten ibaret olan görevimizi yapmak için sahip bulunduğumuz kuvvetlerden Başka kuvvet istemek, Kitre bölgesinde ve vatanın diğer sınırlarında yapılan muharebeleri hatırlamamaktan ileri gelebilir. Benimle beraber burada harp eden bütün askerler kesinlikle bilmelidir ki, bize verilen vatan ve namus görevini tam olarak yapmak için, bir adım geri gitmek yoktur. Bu sırada uyku ve istirahat aramanın, bu istirahattan yalnız bizim değil, bütün milletimizin ebediyen mahrum kalmasına sebep olabileceğini hepinize hatırlatırım. Bütün Arkadaşlarımın benimle aynı düsüncede olduklarına

ve Düşmanı tamamen denize dökmedikçe yorgunluk isaretleri göstermeyeceklerine süphe yoktur" (A.M.R., s.93; A.K.D.D.A.Y., s.38; A.Y., s.80; A.Y.A., s.39).

4 Mayıs 1915 : Düşmanın sabah, Arıburnu cephesinden Kabatepe'ye –topçu atesi desteğinde- asker çıkarmaya Başlaması üzerine Atatürk'ün Kabatepe'deki 77. Alay Komutanına emri: "Kuvvetiniz karaya çıkan Düşmanı defetmeğe kâfidir. Taarruz edip uzaklastırınız!" (Taarruz sonucu çıkarma yapan Düşman ağır kayıp vererek tekrar gemilerine dönmüstür. A.M.R., s.94-95).

5 Mayıs 1915 : Düşmanın sabah tekrar Kabatepe ve Arıburnu'ndan karaya asker çıkarmaya Başlaması (Bu gece 19. Tümene bağlı bir kısım kuvvetlerin yaptığı taarruzlarla Düşmana ağır zayiat verdirilmis, bir siper de zapt edilmıştır. A.M.R., s.97).

6 Mayıs 1915 : 5 Mayıs 1915günü Kabatepe ve Arıburnu'ndan karaya çıkan Düşmanın yerlestiği siperlerde tahkimatla mesgul olması ve karaya yeni çıkardığı topçuların Kanlısırt'taki mevzilerimizi dövmeye Başlaması üzerine Atatürk'e Sol Kanat Kuvvetleri Komutanlığı'nın emri: "Düşman ihtimal bir taarruz hazırlığı yapmaktadır. Tahkimat yapılarak mevziin hiçbir zayıf kısmı kalmaması ve sol kanat kuvvetleri parçalarının birbirini himaye edebilecek vaziyetin temini" (A.M.R., s.97-99).

7 Mayıs 1915 : Atatürk'ün 19. Tümen birliklerine emri: "Subaylar ve küçük subayların, ates yönetimine pek ziyade önem vermelerini ve hücum sürelerinde, komsu birliklerin daha ziyade dikkat etmelerini kesinlikle isterim" (Ç.R., s.168-169).

7/8 Mayıs 1915 : Atatürk'ün emri ile Üsteğmen Safvet komutasındaki Fedai Müfrezesi'nin Düşmana Kanlısırt bölgesinde baskın seklinde taarruzu ve bu taarruzu takiben sabah saat 9.00'da sağ kanattaki bir kısım askerlerimizin de taarruzuyla bazı Düşman siperlerinin ele geçirilisi; keza Düşmanın giristiği bir Karşı taarruzun Cesarettepesi'nde Mehmet Çavus müfrezesi tarafından püskürtülmesi (Bugün büyük kahramanlıklar gösteren 140 kisilik Fedai Müfrezesi, taarruzları sonucu Düşman siperleri içine girmis, onları bozguna uğratmıs, ancak kayıplarının ağırlığı, özellikle komutanların Safvet Efendi'nin omzundan yaralanması, takviye kuvvetlerin kendilerine yeterli yardımı sağlayamaması gibi nedenlerle, girisimleri tam bir sonuca ulAşamamıştır. A.M.R., s.102-104; A.K.D.D.A.Y., s.40-41).

8 Mayıs 1915 : Atatürk'ün Kanlısırt'a baskın yapan Fedai Müfrezesi gazilerini Kemalyeri'ne çağırarak –gösterdikleri kahramanlık nedeniylekutlaması (A.M.R., s.105).

9 Mayıs 1915 : Atatürk'ün erlerin yorgun düşmesi nedeniyle Başarısızlık gösteren 72.
Alayın 3. Tabur Komutanı Binbası Mahmut Efendi'ye söyledikleri:
"Dün icrası emrolunan taarruzu sonuna kadar bitirecek ve Karşınızdaki

Düşman siperlerini zaptedeceksin! Göndereceğim taze asker sizinle ancak bu sartla yer değistirecek! Askerlerinizi, Düşman siperlerini zapt ve İşgal etmek üzere yönlendirme ve uyarmada Başarısızlığınız veyahut askerinizin bir münasebetsizliği halinde yerini alacak yeni kuvvet evvelâ sizi ortadan kaldıracak ve ondan sonra yerinize geçecektir" (Bu tabur 9/10 Mayıs 1915 günkü Düşman taarruzlarını Karşılamada büyük yararlık ve fedakârlıklar göstermıştır. A.M.R., s.106-107).

9/10 Mayıs 1915 : Arıburnu Cephesinin sağ yanından taze kuvvetlerle taarruza geçen Düşmanın 19. Tümen'e bağlı birlikler tarafından ağır zayiat verdirilerek püskürtülmesi (A.M.R., s.107; A.K.D.D.A.Y., s.42)

10 Mayıs 1915 : Atatürk'ün, Arıburnu Kuvvetleri Komutanı olarak muharebeleri idare ettiği tepeye –Kolordu Komutanlığının günlük emriyle- "Kemalyeri" adının verilmesi (E.P.Ç.H., Hayat dergisi, sayı: 30, 1959, s.10; Borak, s.133).

: Atatürk'ün 19. Tümen birliklerine emri: "Bölge Komutanları ve Alay Komutanları Savaşın durum ve gidişini daima yakından izleyerek çıkacak fırsattan faydalanıp, daima zafere doğru yürümeyi asıl amaç eylemelidirler!" (Ç.R., s.175-176).

: Atatürk'ün, Arıburnu Cephesi'nin durumu ve geleceği hakkında Kuzey Grubu Komutanlığı'na raporu: "Arıburnu'ndaki Düşmanı biran önce denize dökmek lâzımdır. Bunun için Arıburnu kuvvetlerini ağır topçu ile ve bir tümen taze kuvvetle takviye etmek gerekir" (Kuzey Grubu Komutanlığı 12 Mayıs 1915 tarihli cevabında bu rapordaki önerileri uygun bulduğunu bildirmıştır) (A.M.R., s.111-115, 117-118; E.P.Ç.A., s.75-88).

11 Mayıs 1915 : Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın öğleden sonra, 3.Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'yla Kemalyeri'ndeki "Arıburun Kuvvetleri Karargâhı"na gelişi, cephe hakkında Atatürk'le Görüşmesi, bütün subay ve erlere gösterdikleri cesaret ve fedakârlık sebebiyle takdir ve tebriklerini bildirmesi (A.M.R., s.111; Ç.R., s.178; K.A., s.144-145; Borak, s.133; E.P.Ç.A., s.83; A.K.D.D.A.Y., s.42; A.Y.A., s.37).

: Atatürk'ün, 19. Tümen birliklerine emri: "Daima tetikte bulunulacak,açıkgöz ve cesur kesif kolları düzenlenerek Düşmanın durumu kesfedilecek ve Düşmanın kesif kollarını tutsak almaya ve kesfine engel olmaya pek ziyade önem verilecektir. Düşman yakınında bulunan siperlerin, çok askerle tutulacak surette bir an önce uzatılıp genisletilmesine olağanüstü önem verilecektir" (Ç.R., s.177-178).

12 Mayıs 1915 : Atatürk'ün 19. Tümen birliklerine günlük emri: "…Askerlerimizin, yapılacak Düşman hücumunu defedeceğine inancım tamdır. Ancak,yalnız Düşman hücumlarını defetmek,amaç ve görevimizin güzel bitirilmesi için yeterli olmayıp, tersine Düşman hücumu defolunduğu halde, hemen Bölge Komutanları, o noktada

dayanak ve yedeklerini birinci hatta sürerek Karşı saldırı ve hücumla Düşman mevziine girmek gerekir. Bundan Başka,Düşman hücumunun reddi haberini değil, Karşı hücum ile Düşman mevziine girilmis olduğu haberini beklerim!" (Ç.R., s.178-179).

13 Mayıs 1915 : Atatürk'ün Kuzey Grubu Komutanlığına raporu: "Kolordu'nun isteği gereğince Karşımdaki Düşmanı Arıburnu'ndan atmak için canımı fedadan bir an tereddüt etmem. Komuta ettiğim birliği dahi son ere kadar ölüme gönderebileceğime güvenim var. Ancak, fayda verecek sonucu ortaya koyacağına kesin olarak inandığım evvelki raporumda da arz ettiğim üzere ağır topçunun ates himayesi altında yeni bir tümenle taarruzun yapılması gerekli olduğunu arz eylerim" (A.M.R., s.118-119; E.P.Ç.A., s.90)

: Atatürk'ün, Düşmanın günlerdir Arıburnu'ndan devamlı asker çıkarması üzerine –subay ve askerlerimizi maddeten ve mânen uyanık ve emirlere hazır bulundurmak üzere- bildirisi: "…Bölge komutanları son erimize kadar ölmek veyahut karımızdaki Düşmanı bir fert kalıncaya kadar denize dökmek amacıyla taarruz ve hücuma hazırlanacaktır. Komutanlar bu görüs açısından her türlü tertibat ve incelemelerini bitirip hücuma hazır olduklarını bana bildireceklerdir" (A.M.R., s.120-122; Ç.R., s.181-182).

14 Mayıs 1915 : Düşmanın Arıburnu'na yeniden asker çıkarması; gece Bombasırtı'na yaptığı taarruzun kuvvetlerimiz tarafından süngü ile püskürtülmesi ve Düşmana ağır zayiat verdirilmesi (A.M.R., s.122).

15 Mayıs 1915 : Atatürk'ün 19. Tümen birliklerine günlük emri: "…Düşmanın gece saldırı ve hücumlarını Ateşlerimizle etkisiz hale getirdikten sonra, Karşı hücum yaparak izlenmesi halinde, kesin sonucun elde edilmesine kadar, Başarı umulduğundan, bu gibi fırsatların kaçırılmamasını bölge alay ve tabur komutanlıklarından ve bütün subay ve erlerden isterim" (Ç.R., s.186).

16 Mayıs 1915 : Atatürk'ün, 19. Tümen birliklerine günlük emri: "…Düşman tarafından ortaya çıkan önemli hedeflere ates açılması için, her defasında benim dikkati çekmem veya topçu alay komuta'nın emir vermesini beklemek doğru değildir!" (Ç.R., s.187-188).

: Edirne Valisi Hacı Adil Bey ile Gelibolu Mutasarrıfı Rıfat, Eceabat Kaymakamı Rahmi, Kesan Kaymakamı, Gelibolu Jandarma Komutanının olusturduğu heyetin Kemalyeri'nde 19. Tümen Komutanı Atatürk'ü ziyaretleri ve cephede gösterdiği fedakarlık ve kahramanlık nedeniyle tebrik edişleri (E.P.Ç.A., s.95-96; Borak, s.133).

17 Mayıs 1915 : Atatürk'ün Arıburun Kuvvetleri Komutanlığı'ndan ayrılarak 19. Tümen Komutanlığı görevine dönüşü (K.A., s.144; A.K.D.D.A.Y., s.45; A.Y.A., s.38). (Bugün, 3. Kolordu Komutanlığı'nın emriyle Çanakkale'deki kuvvetler yeniden düzenlenmis ve bölge savunması 4 gruba ayrılmıştır. Bu düzenlemede Atatürk'ün komutan olduğu 19.

Tümen, "Kuzey Grubu Komutanlığı"na bağlanmıs ve bu grup kuvvetlerinin sağ kanadında yer almıştır. A.K.D.D.A.Y., s.43-44; A.M.R., s.130-132; K.A., s.146).
: Atatürk'e Arıburnu muharebeleri hatırası olmak üzere Padişah adına "muharebe Altın Liyakat Madalyası" verilmesi (A.M.R., s.130-131; A.K.D.D.A.Y., s.44).
: Atatürk'ün Arıburun Kuvvetleri Komutanlığı'ndan ayrılısı nedeniyle emrindeki birliklere Kemalyeri'nden veda yazısı: "23ndığım siz demir kitlenin, Tanrıya sığınarak yaptığı hücum iledir ki, Düşmanın 20.000'i asan kuvveti Arıburun'da yok edildi. …Yirmi üç günlük atesli ve kanlı ortak çabalarımız anısının, samimî ve temiz duyguyla korunacağından eminim" (A.M.R., s.113; A.K.D.D.A.Y., s.45; K.A., s.146).
: Atatürk'ün Maydos (Eceabat)'daki Karargâhından Madam Corinne'e Fransızca mektubu: "…İki aydır Maydos'tayım ve Çanakkale Boğazını, Müttefiklerin çıkarma girisimlerinde bulunan donanmalarına ve kuvvetlerine Karşı savunuyorum. Bu ana kadar hep muvaffak oldum ve aynı yerde kalırsam, kuvvetle ümit ediyorum ki, daima da muvaffak olacağım" (A.B.K.M.M., 27.XI.1954).
18 Mayıs 1915 : Kemalyeri'nden ayrılan Atatürk, Tümen'ine ait siperleri dolasarak subay ve erlerle Görüşmesi ve kuvvetlerini yeni bir taarruza hazır hale getirmesi (A.M.R., s.137; K.A., s.148).
19 Mayıs 1915 : Kuzey Grubu'nun kendine bağlı tümenlere Arıburnu doğusundan Düşmana sabaha Karşı baskın seklinde taarruzu (Bugünkü taarruzda Atatürk komutasındaki 19. Tümen birliklerinin, Düşmanın sol yanına taarruz ederek birçok mevzileri ele geçirmelerine Karşın cephedeki genel harekâtın tam gelisememesi nedeniyle büyük bir Başarı sağlanamamıs; saat 9.00 sıralarında Kuzey Grubu Komutanı'nın emri ile taarruz durdurulmustur. A.M.R., s.143-145; K.A., s.148-149; Ç.R., s.192-194, 196; A.K.D.D.A.Y., s.47-48).
24 Mayıs 1915 : Çanakkale cephesinde İngilizlerin isteği ileölü ve yaralıları toplamak üzere sabah 7.30'dan Akşam 16.30'a kadar bir ateskes yapılması (A.M.R., s.148; Ç.R., s.197; E.P.Ç.A., s.105; A.K.D.D.A.Y., s.47).
: Atatürk'ün Arıburnu'ndan Madam Corinne'e Fransızca kartı: "Arıburnu'nda İngilizlerle Savaştayım. Düşmanın esaslı kuvvetini ezdim, arka kalanı da cesur kuvvetlerim tarafından sahilde donanmaları ile himaye edilen bir noktaya sürüldü. Pek ziyade ümit ederim ki, Düşmanın tam imhası haberini yakında alacaksınız!" (A.B.K.M.M., 28.XI.1954; Ö.A.Ö.M., s.77-78).
29 Mayıs 1915 : Atatürk'ün, 19. Tümen birliklerine tahkimat hakkında talimatı: "…Herkes ve bütün erler iyi bilmelidirler ki, siperler yalnız savunma için değildir ve saldırıyı sağlamayan siperler, zararlı ve Başarısızlığa uğratıcıdır. Mevcut siperler iyilestirilip düzenlenecek ve tahkimat

yalnız Düşman atesinden korunup az telefat vermek görüsüne dayanmayıp, Düşmanı ezecek ve saldırıyı kolaylastırabilecek mükemmel sekle sokulacaktır" (Ç.R., s.210-213).
30 Mayıs 1915 : Çanakkale'de Ağıldere bölgesinde İngilizlerle siddetli çarpısmalar olması (31 Mayıs 1915 günü de devam eden Ağıldere muharebesi, Anafartalar Bölgesi Komutanı tarafından Başlatılmıs, ancak Atatürk tarafından idare edilerek Başarı ile sonuçlandırılmıştır. A.M.R., s.154-155; A.M.T., s.4)
: İngilizlerin, Arıburnu cephesinde 19. Tümen'în sol kanadını oluşturan 27. Alay cephesine taarruzu; ancak ağır kayıplar verdirilerek geri çekilmeye mecbur edilişleri (A.M.R., s.154). (Düşman, bu taarruzu Ağıldere muharebesi seyrederken, yedekteki kuvvetlerimizi bu cephede tespit etmek için yapmıştır. A.M.R., s.154).
1 Haziran 1915 : Atatürk'ün albaylığa yükselisi (K.A.M.M.T., s.123, 618; İ.A., s.724; A.H.E., s.79; K.A., s.150; Borak, s.134; A.Bi., s.13; A.Y., s.45; A.Y.A., s.38; K.A.B.K.Ö., s.100; A.N.M., s.177).
: Atatürk'ün, -180 râkımlı tepe üzerindeki- 19. Tümen Karargâhına gelen 5. Ordu Kurmay Başkanı Kâzım (İnanç) Bey'e –Liman von Sanders'e- iletilmek üzere "Kuzey Grubu" cephesinin düzeni, emir ve komutası hakkında görüslerini açıklaması (A.M.R., s.155-156; A.M.T., s.5).
2 Haziran 1915 : Kuzey Grubu Komtanlığı'nca 5. Tümen'in Arıburnu cephesinden geriye alınması ile Atatürk'ün komuta ettiği 19. Tümen Cephesi'nin genisletilmesi (A.M.R., s.154; A.M.T., s.3; K.A., s.150; A.Y., s46). Cephenin genisletilmesi ve yeniden düzenlenmesini takiben Tümen Karargâhı, 4 Haziran 1915 günü 180 râkımlı tepe'den Düztepe'ye nakledilmıştır A.M.R., s.155; A.M.T., s.4-6).
4 Haziran 1915 : İngilizlerin Kitre bölgesine yaptıkları taarruzun öğleden sonra 19. Tümen cephesine de yönelisi (A.M.R., s.156).
4/5 Haziran 1915 : Düşmanın Arıburnu cephesinde gece bazı siperlerimize girmeye muvaffak olusu, ancak Karşı hücumla siperlerin bir bölümünün geri alınısı (Atatürk bu gece sabaha Karşı Düztepe'deki karargâhtan Tümen cephesine gelerek askeri harekâtı yönetmıştır. A.M.T., s.6; A.M.R., s.156-157).
5 Haziran 1915 : 19. Tümen Birliklerinin, 4/5 Haziran gecesi Düşman tarafından İşgal edilen siperleri tekrar ele geçirmeleri (A.M.R., s.156-157).
: Dahiliye Nazırı Talât Paşa, Edirne Valisi Hacı Adil, Dr. Nazım ve İsmail Canbulat Beylerin Kemalyeri'nde 3. Kolrdu Karargâhına gelişleri (E.P.Ç.A., s.108).
6 Haziran 1915 : Atatürk'ün Maydos'tan Güstav Christianus'un 26 Nisan 1915 tarihli mektubuna cevabı: "İngilizler ağır sekilde mağlup edildiler. Sizin mektubunuzu aldığım dünkü gün de taburlarımın sevindirici zafer günü olmustur. Bütün Düşmanlarımızı yere serdiğimiz gün nazikâne

davetinize uyacağım" (Ö.A.Ö.M., s.90-91).
: Atatürk'ün Maydos'tan Madam Hilda'ya mektubu: "…Sizin bana verdiğiniz Almanca derslerini asla unutmadım. Sizi temin ederim ki top gürültüleri ve mermi yağmuru altındaki mühim muharebe günlerinde dahi hayatımın en güzel hatıraları bu güzel ve dostane saatlerdi. …Düşmanlarımızı yere serdikten ve sevgili vatanımızı rahata kavusturduktan sonra hemen sizi ziyarete kosacağım" (Ö.A.Ö.M., s.90).
7 Haziran 1915 : Düşmanın Bombasırt'na taarruzu, ancak İşgal ettikleri siperlerden kısa zamanda atılarak imha edilmeleri (A.M.R., s.157). (Düşman, bu sırttaki siperlerimize 11 Haziran 1915 günü yeni bir taarruz daha yapmıssa da ağır kayıplar vererek çekilmek zorunda kalmıştır. A.M.R., s.159).
: Atatürk'ün, 3. Kolordu Komutanı Esat Paşa ile görüserek, tümeni için yeterli miktarda el bombası istemesi (E.P.Ç.A., s.118).
24 Haziran 1915 : Atatürk'ün 19. Tümen'e yaptırılması istenilen yeni bir taarruz hakkında 3.Kolordu Komutanlığına raporu (Atatürk, bu raporunda tümeninin taarruz hazırlıklarının bitirildiğini, ancak Düşman elindeki bazı hatların düsürülmesi için topçu hazırlığına gerek olduğunu bildirmektedir. A.K.D.D.A.Y., s.47-48).
27 Haziran 1915 : Atatürk'ün Maydos'tan madam Corinne'e Fransızca kartı: "İste haberler… Daima büyük Başarılarla Savaşıyoruz. Ümit ederim ki, gümüs imtiyaz, altın harp liyakat madalyaları aldığımı ve son defa da Albaylığa yükseldiğimi duydunuz" (A.B.K.M., M.29.XI.1954; Ö.A.Ö.M., s.78).
29 Haziran 1915 : Baskomutan Vekili Enver Paşa, Sehzade Ömer Faruk Efendi ve İstanbul milletvekili Hüseyin Cahit (Yalçın) Bey'in Kemalyeri'nde III.Ordu Karargâhı'ndan sonra 19. Tümen Karargâhı'nda Atatürk'ü ziyaret edişleri (E.P.Ç.H., Hayat dergisi, sayı:35, 1959, s.11).
29/30 Haziran 1915 : Düşmanın Akşam baskın seklinde taarruzu ve Atatürk'ün emri ile kuvvetlerimizin Yükseksırt'a Karşı taarruzu (A.M.R., s.160-164). (Takviye kuvvetlerinin yerinde ve zamanında kullanılamaması, bu taarruzun Başarısını önlemis ve kayba sebep olmustur. A.M.R., s.164-165).
13 Temmuz 1915 :İngiliz ve Fransızların Seddülbahir'e yeni bir taarruzu, ancak yedekteki birliklerin ileri sürülmesiyle önlenebilmesi (T.B.Y., s.101).
15 Temmuz 1915 : Atatürk'e Fakfan (Nikel, bakır, çinko alasımı)'dan Harp madalyası verilmesi (İ.M.T.T., s.80; K.A.B.Ö.K., s.100; A.H.E., s.359; A.N.M., s.117).
16 Temmuz 1915 : Gazeteci, yazar ve sairlerden olusan bir edebî heyetin-harp alanını ziyaret etmek üzere –İstanbul'dan Çanakkale'ye gelişi (Hamdullah Suphi (Tanrıöver), Ahmet Ağaoğlu,, Ali Canip (Yöntem), Ömer Seyfettin, Mehmet Emin (Yurdakul), İbrahim Alâettin (Gövsa), Hakkı Süha (Gezgin), Enis Behiç (Koryürek)'in de içinde bulunduğu

heyet, Çanakkale cephesine gelerek 5. Ordu ve 3. Ordu karargâhlarını ziyaret etmis, Arıburun ve Seddülbahir harp bölgelerini gezmistir. Heyet, Cesarettepesi'ne giden yolun Düşman kontrolünde ve tehlikeli olusu nedeniyle Atatürk'ü ziyaret edememis, ancak telefonla konusarak Başarılarını kutlamıştır. Ç.İ., s.1-10; A.So.,V.16.9.1947; E.P.Ç.H., Hayat dergisi, sayı:36, 1959, s.15).

1 Ağustos 1915 : Atatürk'ün, Kuzey Grubu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa'ya – Çanakkale Savaşlarındaki yararlıklarından ötürü terfi etmesi nedeniyletebrik yazısı ve Esat Paşa'nın cevabı: "Bu yükseliste en büyük iftiharım, 19.Tümen ve onun muhterem girisken komutanıdır" (Ö.A.Ö.M.İ s.59-60; E.P.Ç.H., Hayat dergisi, sayı:37, 1959, s.22).

2 Ağustos 1915 : Atatürk'ün Arıburnu'ndan Madam Corinne'e Fransızca mektubu: "…Burada hayat o kadar sakin değil. gece gündüz her gün çesitli toplardan atılan sarapneller ve diğer mermiler Başlarımızın üstünde patlamaktan uzak kalmıyor. Kursunlar vızıldıyor ve bomba gürültüleri toplarınkine karısıyor. Gerçekten bir cehennem hayatı yasıyoruz. Çok sükür, askerlerim pek cesur ve Düşmandan daha dayanıklıdır. Bundan Başka hususî inançları, çok defa ölüme sevk eden emirlerimi yerine getirmelerini çok kolaylastırıyor" (A.B.K.M., 30.XI.1954, O.A.O.M., s.78-79).

6 Ağustos 1915 : Düşmanın Arıburnu cephesine topçu atesiyle Başlayan taarruzu ve 16. Tümen cephesindeki Kanlısırt'ı ele geçirmesi (Düşman 16.Tümen'in sol kanadındaki siperlere de hücum etmis; fakat bu hücumlar kendilerine ağır zayiat verdirilerek püskürtülmüstür. A.M.T., s.16; Erden, s.15; A.Y., s.55).

6/7 Ağustos 1915 : Düşmanın gece yarısından hemen sonra Arıburnu Cephesi'nde 19. Tümen'in sol kanadına taarruzu ve bu taarruzun bütün cepheye yayılma eğilimi üzerine Atatürk'ün saat 10.00'da emri: "Umumî vaziyet mühimdir. Komutanlar ve subaylardan her zamandan fazla uyanıklık ve fedakârcasına çalışma isterim!" (A.M.T., s.17; Erden, s.15; A.Y.A., s.39; A.Y., s.56; Ç.M.B.M.A.O.R., s.121).

7 Ağustos 1915 : Düşman topçusunun sabaha Karşı Anafartalar cephesinde yeniden atese Başlaması ve bunu takiben 19. Tümen cephesine taarruzu, fakat askerlerimiz tarafından ağır kayıplar verdirilerek püskürtülmesi (Düşman gece de taarruz girisiminde bulunmus, ancak gece saldırısı da askerlerimizin atesiyle durdurulmustur. A.M.T., s.18-20).

8 Ağustos 1915 : Düşmanın sabah Conbayırı'na siddetli topçu atesiyle Başlayan taarruzu, Conbayırı tepesinin İngilizlerin eline geçmesi sebebiyle durumun, bölgedeki 9. Tümen'e ait kuvvetler açısından kritik hal alması (A.M.R., s.180-182; A.M.T., s.21-23; Erden, s.15; A.A.K., as.57; A.K.D.D.A.Y., s.49-50; A.Y., s.56-58).

: 5. Ordu Komutanlığınca "Anafartalar Grubu Komutanlığı" adıyla Anafartalar ve Kocaçimen bölgelerini içine alan bir komutanlık

olusturulması ve komutanlığına –Sarod Grubu Komutanı- Albay Fevzi Bey'in getirilmesi (A.M.R., s.182; A.M.T., s.23,27; K.A., s.159; E.P.Ç.A., s.265; A..D.D.A.Y., s.50). (Albay Fevzi Bey, 5. Ordu Komutanlığı'nca bugün yapılması emredilen taarruzu,birliklerin yoğun olduğu gerekçesiyle bir gün sonraya bırakmak düsüncesinde olduğundan atanmasını takiben aynı gün komutadan alınmıştır. A.M.T., s.27-28; K.A., s.160; E.P.Ç.A., s.266; A.K.D.D.A.Y., s.50-51; A.Y.A., s.43).
: Conkbayır'ında durumun kritiklesmesi üzerine Atatürk'ün, 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders adına Kurmay Başkanı Kâzım (İnanç) tarafından telefon basına çağrılması ve vaziyeti nasıl gördüğü sorusuna cevabı: "Bütün mevcut kuvvetlerin komutam altına verilmesinden Başka çare kalmamıştır!" Ordu Kurmay Başkanı'nın "Çok gelmez mi?" sözüne Atatürk'ün cevabı: "Az gelir!" (A.M.R., s.186; A.M.T., s.26; K.A., s.155-157; A.A.G.K., s.474).
: Atatürk'ün gece, -5. Ordu Komutanı Liman Von Sanders'in emriyle- Anafartalar Grubu Komutanlığı'na getirilisi ve kendisine 9 Ağustos günü fecirle taarruza geçme emrinin verilmesi (A.M.R., s.187; A.M.T., s.3, 28; Erden, s.16; A.A.K., s.8, 57; K.A.M.M.T., s.618; K.A., s.162-163; A.H.E., s.89; A.A.G.K., s.474; E.P.Ç.A., s.273-274; Ç..C.S., s.54; A.Y.A., s.40,43; K.A.B.K.Ö., s.100; Ç.M.B.M.A.O.R., s.122). (Atatürk'ün Anafartalar Grubu Komutanlığı'na getirilmesiyle 19. Tümen Komutanlığı'na 27. Alay Komutanı Yarbay Sefik (Aker) atanmıştır. A.M.R., s.186; A.M.T., s.28).
8/9 Ağustos 1915 : Atatürk'ün Anafartalar Grubu Komutanlığına atanması nedeniyle 19.Tümen mensuplarına veda yazısı: "Anafartalar Grubu Komutanlığı'nı üzerime almak üzere simdi hareket ediyorum. Bugüne kadar bana, gayret ve fedakârlığınızla kazandırdığınız Başarıları, simdi yeni üzerime aldığım vazifede dahi bana olan sevgi ve güveninizle tamamlayacağıma büyük inanç ile size veda ediyorum" (A.M.T., s.29; A.Y., s.59-60).
9 Ağustos 1915 : Atatürk komutasındaki kuvvetlerin, Anafartalar bölgesinde İngilizlerin taarruzu Düşmanın tepelerden tekrar çıkarma yaptığı kıyılara itilmesi (Atatürk, 7 ve 12. Tümenlerin sabaha Karşı Başlayan taarruzunu, Anafartalar bölgesinin gözleme yeri olan bir tepeden basından sonuna kadar yönetmistir. Bugünkü Türk taarruzu ve muharebeler esnasında bozguna uğrayan Düşman durmaksızın karaya çıkarttığı piyade ve topçu birlikleriyle takviye almıssa da sonunda mağlup edilerek geriye atılmıştır. A.M.R., s.1787; A.M.T., s.36-44; A.A.K., s.57; Ç.C.S., s.54-56; K.A., s.163-167; A.H.E., s.91; A.Y., s.62; A.K.D.D.A.Y., s.53-55; A.Y.A., s.40-43; Ç.M.B.M.A.O.R., s.122).
: Atatürk'ün Akşamüzeri Conkbayırı bölgesine hareketi (Atatürk

bugünkü taarruzun Başarı ile sonuçlanması üzerine Akşamüzeri Anafartalar bölgesindeki gözleme yerinden ayrılarak Conkbayırı bölgesine hareket etmistir. Yolu üzerine Çamlıtekke'de –oraya gelmis bulunan- Limamn von Sanders ile göRüştükten sonra, Akşam Conkbayırı ile Suyatağı arasında bulunan Tümen karargâhına gelmis, burada bölgedeki son durumu tetkik ederek 10 Ağustos 1915'de sabah fecirle beraber taarruz için bütün hazırlıkların yapılması emrini vermıştır. A.M.T., s.45-50; Ç.C.S., s.64; K.A., s.168; A.K.D.D.A.Y., s.56; A.Y., s.65-66, 70-71; A.Y.A., s.45-50; Ç.M.B.M.A.O.R., s.123).

10 Ağustos 1915 : Atatürk komutasındaki kuvvetlerin, -İngilizlerin 8Ağustos'ta ele geçirdiği- Conkbayır'ına sabaha Karşı taarruzu ve hücum safının önünde Atatürk'ün askerlere söyledikleri: "Askerler' Karşımızdaki Düşmanı mağlup edeceğimize hiç süphe yoktur. Fakat siz acele etmeyin. Evvela ben ileri gideyim. Siz, ben kırbacımla isaret verdiğim zaman hep birden atılırsınız!" (8. Tümen alayları tarafından Başlangıçta top ve tüfek atesi olmaksızın sadece süngü hücumuyla baskın seklinde gelistirilen bu taarruz ve süngü muharebeleri sonucu Düşman 4saat içinde Conkbayırı'ndan tamamen atılmıs, ayrıca Sahinsırt'ın en yüksek tepesi de ele geçirilmisti. Düşmana asker ve araç bakımından büyük kayıplar verdirilen bugünkü muharebe esnasında Atatürk, kalbini hedef alan bir sarapnel parçasının, göğüs cebindeki saati parçalayarak geri dönmesi sonucu mutlak bir ölümden kurtulmustur. A.M.T., s.54-57; A.A.K., s.58; K.A., s.171-173; E.P.Ç.A., s.278-283; Ç.C.S., s.64-69; A.Y., s.72-74; .A.K.D.D.A.Y., s.56-57; A.Y.A., s.41-42; Ç.M.B.M.A.O.R., s.123).

: Atatürk'ün, bugünkü taarruzun Başarı ile sonuçlanması üzerine, saat 12.15'de 8. Tümen Komutanlığı'na emri: "Taarruzu durdurunuz. Conkbayırı ve Sahinsırt'ın batıya en hakim noktası daima elde bulundurulacak surette, kıtalarınızla tuttuğunuz hattı kuvvetlendiriniz!" (A.M.T., s.56; A.K.D.D.A.Y., s.57; A.Y.A., s.41-42).

: Atatürk'ün öğleden sonra 8. Tümen'e veda ederek Anafartalar Grubu Karargâhı'na dönüşü (A.M.T., s.57).

: Çanakkale cephesindeki İngiliz Kuvvetleri Komutanı General Hamilton'un notu: "Türkler ancak bizi Conkbayırı'ndan atmak suretiyle görevlerini yapacaklarını anladılar ve öyle yaptılar!" (Ç.M.B.M.A.O.R., s.123).

15 Ağustos 1915 : Düşmanın gece taarruzu ve Anafartalar cephesinde Kireçtepe'nin bazı kısımlarını ele geçirmesi; ancak Karşı taarruzumuzla bu mevzilerin tekrar geri alınısı (A.M.T., s.58; K.A., s.174; A.K.D.D.A.Y., s.58).

16 Ağustos 1915 : Düşmanın takviyeli kuvvetlerle Anafartalar Cephesinde Kireçtepe'ye yeniden taarruzu; ancak 5. Tümen'e bağlı alayların Karşı koyması ile ağır zayiat verdirilerek ilerlemelerine imkân verilmemesi

(Atatürk, bugünkü çarpısmaları da ates hattında, 5. Tümen Karargâhı'nın bulunduğu 161 râkımlı tepeden yönetmıştır. A.M.T., s.58-61; A.H.E., s.144; K.A., s.175; A.K.D.D.A.Y., s.59).
17 Ağustos 1915 : İngiliz Genarali Hamilton'un Londra'ya gönderdiği rapor: "Üzülerek söylemeliyim ki Türkler bizim bazı yeni birliklerimiz üzerinde manevî üstünlük sağlamıslardır. Dolayısıyla eğer Çanakkale seferi çabuk ve Başarılı bir sonuca ulaştırılacaksa bana büyük çapta yardımcı kuvvetler gönderilmelidir. …İyi komuta edilen ve cesaretle Savaşan Türk ordusunun Karşısındayız!" (A.H.E., s.95; Ç.M.B.M.A.O.R., s.124; A.B.E.B., s.110).
19 Ağustos 1915 : Anafartalar Grubu cephesinin, bazı bölgelerin daha Grup emrine verilmesi ile genisletilmesi (A.M.T., s.62).
20 Ağustos 1915 : Atatürk'ün –Anafartalar Grubu cephesinin genisletilmesi üzerine- cepheyi gözetleme yerinden yeniden taktik ederek yeni bazı düzenlemeler yapması (A.M.T., s.62-63).
21 Ağustos 1915 : Düşmanın öğleden sonra Anafartalar bölgesinde 7. ve 12. tümenleri cephesine topçu atesiyle Başlayan taarruzu;ancak topçu ve piyadelerimizin Karşı atesi, askerlerimizin süngü hücumu ile Yusufçuk, İsmailoğlu, Kayacıkağılı tepelerine yönettikleri taarruzların ağır zayiat verdirilerek püskürtülmesi (Atatürk, bugünkü muharebeleri de yaptığı düzenlemeler, tümen komutanlarına verdiği emirlerle kendisi yönetmistir. A.M.T., s.63-67; A.A.K., s.58).
24 Ağustos 1915 : Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın Kocaçimen bölgesinde bazı incelemeler yaptıktan sonra Baskomutanlık Genelkurmay Başkan Vekili Bronzar ve 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders'le beraber Çamlıtekke'deki Anafartalar Grubu karargâhına gelişi ve kendisine harita üzerinde bilgi verilisi (A.K.D.D.A.Y., s.61).
27 Ağustos 1915 : Düşmanın Anafartalar cephesinde Kayacıkağılı bölgesindeki siperlerimize topçu atesiyle Başlayan siddetli taarruzu ve muharebeler esnasında Atatürk'ün 7. Tümen Komutanına emri: "Ben su haberi bekliyorum: Siperlere giren Düşman mahvedilmis, Düşman siperlerine askerimiz girmistir. Bundan Başka hiçbir haber bence önemli değildir!"
(Yedinci Tümen cephesine yönelen bugünkü taarruzu sonucu; Düşman'ın bazı siperlere girmeye muvaffak olusu;tümenin yedek kuvvetlerin tam zamanında siperlere iyice yerlesmesi nedeniyle Karşı taarruzda tam bir sonuç alınamamıştır. A.M.T., s.67-71; K.A., s.178-180; A.K.D.D.A.Y., s.61-62).
28 Ağustos 1915 : 5. Ordu Komutanlığı'nın emri ile Çanakkale cephesinde yeni düzenleme yapılması ve Atatürk'ün komuta ettiği Anafartalar Grubu Komutanlığı'na yeni tümen ve alayların bağlanması (A.M.T., s.71; A.K.D.D.A.Y., s.63).
Ağustos 1915 : Atatürk'ün, Anafartalar'dan Madam Corinnê'e kartı: "Bana göndermek lûtfunda bulunduğunuz kitapları ve hediyeleri aldım"

(A.B.KJ.M., 5.12.1954; Ö.A.Ö.M., s.74).
1 Eylül 1915 : Atatürk'e Anafartalar Grubu Komutanlığındaki üstün Başarıları nedeniyle "Muharebe Gümüs Liyakat Madalyası" verilisi (A.H.E., s.359; Borak, S.137; K.A.B.K.Ö., S.100; İ.M.T.T., S.80;A.N.M., S.177).
2 Eylül 1915 : Atatürk'ün, Geli,bolu Savaşlarında yaralanan ve sakatlanan Osmanlı askerleri için para toplayarak gönderen –Almanya'nın İstanbul Elçiliği görevlilerinden- Dr. Ernest Jackh'a teşekkür mektubu "..Kaderin savurduğu her hasin darbeye bizimle katlanmakla kalmayıp bundan doğan ıstırapları da hafifletmek için akla gelen her yardımı esirgemeyen siz sadık dosta Fevzi (Çakmak) Bey de selâmlarını ve teşekkür lerini yollar" (Y.H., s.310-311).
15 Eylül 1915 : Sofya Elçisi Fethi (Okyar) ve Doktor Tevfik Rüştü (Aras) Beylerin, Atatürk'ün misafiri olarak Çanakkale Cephesine gelişleri ve Anafartalar Grubu karargâhında misafir edilişleri (A.H.Y.H., Y.S., 4-5.4.1941) (Kaynakta, olayın tarihi belirtilmemiştır. Olayların seyri, söz konusu tarihin 15 Eylül 1915 olabileceğini düsündürmektedir.)
21 Eylül 1915 : Atatürk'ün, -kendisine- rahatsızlığı nedeniyle geçmis olsun telgrafı çeken Baskomutan Vekili Enver Paşa'yı cevabı ve isteği: "…Bendenizi yakında meydana gelmesi muhtemel olaylar için hazırlanan kuvvetin basında bulundurarak daha büyük hizmetler görülmesine eristirmekle taltif buyuracağınızdan eminim" (Ö.A.Ö.M., s.206).
22 Eylül 1915 : Atatürk'ün Çanakkale'de Cesarettepesi'nden Fuat (Bulca) Salih (Bozok) ve İbrahim Beylere mektubu: "Telgrafınızı aldım. Duygu ve tebriklerinize teşekkür ederim. Buralarda bugüne kadar komuta ettiğim kuvvetlerle yaptığım görevlere Karşı kolordu, ordu ve baskomutanlıklar tarafından gösterilen yüksek takdir cidden beni mahcup etmistir. Savaşı yönettiğim yere "Kemalyeri", tümenimin Düşmandan geri aldığı ve bu dakikada bulunduğum yere "Cesarettepesi" isimlerini verdikleri gibi gümüs Savaş madalyasından sonra altın liyakat Savaş madalyası da verdiler. Terfiim dahi konu oldu. Tabiî ben, terfi için çalışmadığımdan sıram geldiği zaman cevabını verdim" (A.K.Y.Y.A.S.B.H., Milliyet 24.XI.1979; Ö.A.Ö.M., s.36-37).
Eylül sonu 1915 : Atatürk'ün, -Almanya'nın İstanbul Elçiliği görevlilerinden- Dr. Ernest Jackh'ı çadırında kabulü ve söyledikleri: tam manâsıyla Ruslar gibi karaya tıkıldık. Ruslar çökmeğe mahkûmdurlar; çünkü Boğazları kapayarak onları Karadeniz'e tıkadım. Bu suretle, müttefiklerinden ayrı düsürdüm. Fakat biz de aynı sebep dolayısıyla yıkılmağa mahkûmuz.gerçekten biz, Akdeniz, Kızıldeniz ve Hint okyanusu sahillerine yerlesmis bulunuyoruz; fakat herhangi bir okyanusa çıkmayı göze alamayız. Deniz kuvvetlerine sahip olmayan bir kara kuvveti olmak itibariyle biz, yarımadamızı kara kuvvetlerini hiçbir tehdide uğramaksızın istediği sahile getirebilen deniz kuvvetlerine Karşı

savunmaya asla muktedir olamayacağız" (Y.H., s.190-191).
6 Ekim 1915 : 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders'in emri ile Çanakkale cephesinde yeni bir düzenleme yapılması (A.K.D.D.A.Y., s.65)
11 Ekim 1915 : Atatürk'ün, Çanakkale'den, İstanbul'da bulunan Salih (Bozok)'a mektubu: "Karşımızdaki Düşman, artık güçsüz bir hale gelmıştır. İnsallah yakında tamamen kovulur. Herhalde vatanımız her yönden emindir!" (A.K.Y.A.S.B.H., Milliyet 24.XI.1979; Ö.A.Ö.M., s.37-38; H.A.Y., s.176-177).
: Bulgaristan'ın Almanya-Avusturya yanında ı. Dünya Savaşına girisi (İ.O.T.K.IV., s.428).
17 Ekim 1915 : Çanakkale bölgesinde İngiliz Kuvvetleri Komutanı General Hamilton'un, komutayı General Birdwood'a devrederek cepheden ayrılısı (E.P.Ç.A., s.293).
26 Ekim 1915 : Atatürk'ün, Baskomutanlık Vekâletince 9., 11. ve 12. Tümenlerin birlesmesinden olusacak 16. Kolordu Komutanlığına atanması ve Kolordu Komutanı yetkisiyle "Anafartalar Grubu"nu sevk ve idare ile görevlendirilmesi (A.K.D.D.A.Y., s.65; A.Y.A., s.44).
30 Ekim 1915 : General Liman von Sanders'in, Baskomutan Vekili Enver Paşa'ya Atatürk'ün istifa dilekçesi vermis olduğunu, ancak kabul edilmemesini isteyen mektubu (A.Y., s.75). liman von Sanders,mektubunda bu istifa'ya gerekçe olarak, -Atatürk'e atfen- Enver Paşa'nın son defa Çanakkale'ye gelişinde, üç grubun komutanlarını ziyaret etmesine rağmen Atatürk'ü ziyaret etmemis olmasını kaydetmektedir (A.Y., s.74-75). Diğer taraftan kaynaklarda Atatürk'ün istifa tarihi de değisik olarak gösterilmektedir. Bazı kaynaklar bu istifayı Atatürk'ün Çanakkale'den ayrılıs günü olan istifanın, Liman von Sanders tarafından kabul edilmeyip hava değisimi iznine çevrildiğini söylemektedirler (A.A.K., s.58; A.H.E., s.102; Borak, s.137-138).
2 Kasım 1915 : Enver Paşa'nın Atatürk'e yazısı: "Rahatsızlığını isittim, müteessir oldum. Son defa ki Çanakkale'yi ziyaretimde muhtelif mevzileri görmek istediğimden sizi ziyarete vakit kalmamıstı" (Olayların seyri bu telgrafın 1 veya 2 Kasım 1915 olabileceğini düsündürmektedir) (A.A.G.K., s.477;A.Y., s.76).
4 Kasım 1915 : Atatürk'ün, Enver Paşa'nın 2 Kasım 1915 tarihli yazısına cevabı:
"Rahatsızlığımdan dolayı yüksek iltifatlarınıza teşekkür ederim. Bendenizi çok geçmeden meydana gelmesi beklenilen olaylar için hazırlanan kuvvetin basında da bulundurarak size daha büyük hizmetler yapılmasına mazhariyetle taltif edeceğinizden eminim" (A.A.G.K., s.478; A.Y., s.76).
7 Kasım 1915 : İngiliz Harp Kabinesi'nin Çanakkale'yi bosaltma kararı (K.A., s.182).

10 Aralık 1915 : Atatürk'ün "Anafartalar Grubu"nun emir ve komutasını -5. Ordu Komutanı- Fevzi (Çakmak) Paşa'ya bırakarak sağlık durumu ve yorgunluğu sebebiyle izinli olarak -İstanbul'a gitmek üzereÇanakkale'den ayrılısı (A.M.T., s.72; K.A., s.181; A.Y.A., s.44; K.A.B.K.Ö., s.101; A.Y., s.76; A.K.D.D.A.Y., s.66,70; H.A.Y., s.177;Ç.M.B.M.A.O.R., s.125). (Atatürk İstanbul'a dönüşünü takiben, Çanakkale'den izinli olarak ayrılıs sebebini Salih (Bozok) Bey'e söyle anlatmıştır: "Ben Düşmanın çekileceğini anladığım için bir taarruz yapılmasını teklif etmistim. Fakat benim bu teklifimi kabul etmediler. Bundan dolayı canım sıkıldı. Çok da yorgun olduğum için izin alarak İstanbul'a geldim. Eğer ben orada iken Düşman simdiki gibi çekilmis olsaydı herhalde daha çok sıkılacaktım. Burada bulunmaklığım benim için bir talih eseridir. H.A.Y., s.177).

12 Aralık 1915 : Atatürk'ün, Çanakkale'den İstanbul'a gelişi (Atatürk, Çanakkale'den İstanbul'a döndükten sonra Fethi (Okyar) Bey ve bazı dostlarını ziyaret etmek üzere Ocak 1916 Başlarında kısa bir süre için Sofya'ya gitmıştır. Sofya'da iken –muvafakati alınarak- Çanakkale'den Edirne'ye nakledilen 16. Kolordu Komutanlığı görevine atanmıştır. K.A.M.M.T., s.156; A.A.K., s.58; A.Y., s.77; A.K.D.D.A.Y., s.70; H.A.Y., s.176). (Atatürk, 10 Aralık 1915'te Çanakkale'den ayrıldığına göre kendisi 12 veya 13 Aralık 1915 günü İstanbul'a gelmis olmalıdır. 12 Aralık 1915 tarihi, bu varsayım üzerine oturtulmustur).

19/20 Aralık 1915 : İngilizlerin İşgal ettikleri siperleri bosaltarak gece Anafartalar-Arıburnu bölgesinden gizli olarak çekilmeleri (Bu bölgedeki bosaltma, son günlerde, mevcut sisten de yararlanılarak gizli olarak yapılmakta idi. Ancak birlik ve malzemelerin büyük kısmını kapsayan bosaltma, bu gece gerçeklestirilmistir. İngilizler 8/9 Ocak 1916 gecesi de Seddülbahir bölgesinden çekilmislerdir A.M.T., s.72-73, 77;A.H.E., s.102; İ.O.T.K.IV., s.429; K.A., s.182; A.Y.A., s.44; Ç.M.B.M.A.O.R., s.125).

Aralık sonu 1915 : Atatürk'ün İstanbul'da Hariciye Nazırı Hal,l (Mentese) Bey'i ziyareti ve söyledikleri: "…Ben Türk ordusunun yabancısı bir adam değilim. Ben ordu ile küçük subaylıktan beri derinden temasa gelmis bir askerim. Ben olayların sevki ile ordunun içinde subay, nihayet komutan olarak is görmüs ve zannıma göre muvaffak olmus bir komutanım, Türk ordusunu, onun faziletini, kıymetini ve ordu ile neler yapılabileceğini benim kadar anlayan az olmustur" (A.S.D.V., s.108-111).

8/9 Ocak 1916 : İngilizler Seddülbahir bölgesinden de çekilmeleri (İngilizler daha önce 19/20 Aralık 1915 gecesi Anafartalar-Arıburnu bölgesinden çekilmislerdi) (İ.O.T.K.IV., s.429-430; K.A., s.182; A.Y.A., s.44).

9 Ocak 1916 : Atatürk'ün İstanbul'dan Sofya'ya gidişi (Olayların seyri, söz konusu tarihin muhtemelen 9 veya 10 Ocak 1916 olabileceğini düsündürmektedir). Cevat Abbas Gürer hatıralarında Atatürk'ün 16.

Kolordu Komutanlığı'na atanmasının Sofya'ya gidisinden birkaç gün sonra gerçeklestiğini ifade etmektedir. Atanma tarihi 14 Ocak 1916 olduğuna göre Sofya'ya gidiş tarihinin de 9 veya 10 Ocak 1916 olması gerekmektedir.

10 Ocak 1916 : Atatürk'e, I. Dünya Harbi'ndeki, özellikle Çanakkale Savaşlarındaki üstün Başarıları nedeniyle Alman Devleti tarafından Demir Salip Nisanı verilmesi (A.N.M., s126,177; K.A.B.K.Ö., s.101).

14 Ocak 1916 : Atatürk'ün, karargâhı Edirne'de bulunan 16. Kolordu Komutanlığı'na atanması (K.A.M.M.T., s.618). (Bu tarih, A.Z.T.B.Y., s.21; A.Y.A., s.45'de 16 Ocak 1916, A.H.E., s.106'da 27 Ocak 1916 olarak gösterilmiştir).

16 Ocak 1916 : 16. Kolordu Komutanlığına atanan Atatürk'ün, Sofya'dan İstanbul'a dönüşü (Cevat Abbas hatıralarında, yeni vazifesini telgrafla bildirmesinden bir gün sonra Atatürk'ün İstanbul'a döndüğünü kaydetmektedir. Söz konusu dönüs tarihi, muhtemelen 16 Ocak 1916 olmalıdır. A.Z.T.B.Y., s.22-23).

17 Ocak 1916 : Atatürk'e, "Anafartalar Grubu Komutanlığı" dönemindeki üstün Başarıları nedeni,yle "Muharebe Altın Liyakat Madalyası" verilisi (K.A.B.K.Ö., s.100; İ.M.T.T., s.80; A.N.M., s.177).

26 Ocak 1916 : Atatürk'ün Edrine'ye gitmek üzere İstanbul'dan trenle hareketi (Atatürk, 27 Ocak 1916 da Edirne'ye geldiğine göre İstanbul'dan hareketinin 25 veya 26 Ocak 1916 olması gerekmektedir) (A.Z.T.B.Y., s.23-24).

27 Ocak 1916 : Atatürk'ün 16. Kolordu Komutanlığı görevine Başlamak üzere Edirne'ye gelişi (B.H..Ü.S.M.K.I.; A.A.K., s.58; A.Y.A., s.45; A.Bi., s.20; A.K.D.D.A.Y., s.70-71; K.A.B.K.Ö., s.101; A.N.M., s.177. Bu tarih İ.A., s.31; Borak, s.140; A.Y., s.77'de 14 Ocak 1916, K.A., s.184; ve A.Ü.O.B., s.1'de 16 Ocak 1916 olarak gösterilmıştır). (Cevat Abbas Gürer hatıralarında, Edirne'deki ikametlerinin 44.günü Baskomutan Vekili Enver Paşa'dan Resülayn'a hareket emrini aldıklarını ifade etmektedir. Söz konusu hareket emrinin tarihi 11 Mart 1916 olduğuna göre, bu tarihten 44 gün evveli –Atatürk'ün Edirne'ye geldiği tarihi göstermek üzere- 27 Mart 1916 gününe rastlamaktadır. A.Z.T.B.Y., s.25).

1 Subat 1916 : Atatürk'e, Anafartalar Grubu Komutanlığı döneminde gösterdiği üstün Başarısları nedeniyle "İkinci Rütbe'den Osmanî Nisanı" verilmesi (K.A.B.K.Ö., s.101; İ.M.T.T., s.80; A.N.M., s.45, 177, 179).

16 Subat 1916 : Doğu cephesinde Erzurum'un Ruslar tarafından İşgali (A.H.E., s.107; İ.O.T.K.IV, S.431; A.Y., s.78. Bu tarih A.A.K., s.58'de 5 Subat 1916, A.Ü.O.B., s.1'de 18 Subat 1916 olarak gösterilmiştir).

22 Subat 1916 : Baskomutanlığın, Çanakkale'deki 2. Ordu'yu Doğu bölgesine nakletme kararı (A.Y.A., s.45; A.Y., s.78; A.K.D.D.A.Y., s.78).

Subat 1916 : Atatürk'ün "Tâbiye Meselesinin Halline ve Emirâlerin Yazılıs Sekline Dair Brosür" adlı küçük kitabının Edirne'de yayımlanması (A.Y.A., s.45).
3/4 Mart 1916 : Doğu cephesinde Bitlis'in Rus kuvvetleri tarafından İşgali, (İ.O.K.V.M.K.P.R., s.84. Bu tarih, A.H.D., s.33'de 2 Mart 1916 olarak gösterilmiştir). (Bitlis'in Atatürk komutasındaki kuvvetler tarafından kurtarılısı: 8 Ağustos 1916).
11 Mart 1916 : Atatürk'ün, Karargâhı Diyarbakır'a nakledilmesi kararlastırılan 16. Kolordu Komutanlığına atanması (Baskomutan Vekili Enver Paşa, bugün Atatürk'e telgraf çekerek Kolordu Karargâhıyla Resülayn (Ceylanpınar) üzerinden hemen Diyarbakır'a hareket etmesini istemıştır. B.H.Ü.S.M.I.;K.A., s.186; A.Ü.O.B., s.2).
12 Mart 1916 : Atatürk'ün, -16. Kolordu'nun Edirne'den Diyarbakır'a kaydırılması kararı üzerine- Edirne'den İstanbul'a hareketi (B.H.Ü.S.M.I.;A.H.E., s.107; A.H.D., s.34).
16 Mart 1916 : Atatürk'ün –karargâh erkânıyla beraber- Diyarbakır'daki görevine
gitmek üzere trenle İstanbul'dan hareketi (Atatürk Pozantı'ya kadar yolculuğu trenle yapmıs, Pozantı'dan sonra Toros dağlarından otomobil ile geçerek Halep'e gelmistir. Burada Baron Oteli'nde bir gece kaldıktan sonra trenle Resülayn (Ceylanpınar)'a gelmis, buradan da otomobille hareket ederek Mardin üzerinden Diyarbakır'a ulasmıştır. B.H.Ü.S.M.K.I;A.H.D., s.34).
18 Mart 1916 : Diyarbakır'a gitmekte olan Atatürk'ün trenle Pozantı'ya gelişi (B.H.Ü.S.M.K.I.;A.H.D., s.34).
: Doğu cephesinde Mus, Van ve Hakkâri'nin Rus kuvvetleri tarafından İşgali (İ.O.K.V.M.K.P.R., s.84). (Mus'un Atatürk komutasındaki kuvvetler tarafından kurtarılısı: 7 Ağustos 1916).
21 Mart 1916 : Atatürk'ün Pozantı'dan otomobille Halep'e gelişi (B.H.Ü.S.M.K.I.)
(Olayların akısına bu tarih uygun düsmektedir).
22 Mart 1916 : Atatürk'ün Halep'ten trenle Resülayn (Ceylanpınar)'a hareketi (B.H.U.S.M.K.I). (Olayların akısına bu tarih uygun düsmektedir).
23 Mart 1916 : Atatürk'ün Halep'ten trenle Resülayn (Ceylanpınar)'a gelişi (B.H.Ü.S.M.K.U;K.A., s.187;A.Y.A., s.45; A.Ü.O.B., s.2).
24 Mart 1916 : Atatürk'ün Resülayn (Ceylanpınar)'dan otomobille Mardin'e gelişi (B.H.Ü.S.M.K.U;K.A., s.187;A.Y.A., s.45; A.Ü.O.B., s.2)
25 Mart 1916 : Atatürk'ün Mardin'den otomobille Diyarbakır'a hareketi (Otomobilin yolda bozulması üzerine yolculuğa atla devam edilmıştır. B.H.Ü.S.M.K.I.;K.A., s.187; A.Ü.O.B., s.2).
26 Mart 1916 : Atatürk'ün Diyarbakır'a gelerek 16. Kolordu'nun komutasını üzerine alması (B.H.Ü.S.M.K.I.;K.A., s.189; A.Y.A., s.45; A.K.D.D.A.Y., s.71; A.Ü.O.B., s.2) (Bu tarih, A. Ve Di. S.70'de 27 Mart 1916 olarak

gösterilmiştir).
1 Nisan 1916 : Atatürk'ün generalliğe yükselisi (K.A.M.M.T., s.157, 618; A.A.K., s.58.; S.A.A., s.64; K.A., s.190; A.Y., s.77; A.Y.A., s.45; K.A.B.K.Ö., s.101; A.Ü.O.B., s.2; A.N.M., s.177).
3 Nisan 1916 : Atatürk komutasındaki 16. Kolorduya bağlı 15. Tümen'in Bitlis'i kurtarmak üzere Rus kuvvetlerine taarruzu (5. Tümen'in isteği üzere yapılan bu taarruzun birkaç gün sonra durAkşaması üzerine Atatürk 9 Nisan 1916'da Diyarbakır'dan Bitlis Cephesine hareket ederek 10 ve 11 Nisan gecelerini taarruz bölgesinde geçirmis, Rus birliklerinin bu cepheye yeni kuvvet kaydırmaları üzerine 5. Tümen'in eski mevzilerine çekilmesini emretmistir. A.Ü.O.B., s.2-3).
9 Nisan 1916 : Atatürk'ün Diyarbakır'dan Bitlis cephesine hareketi (A.H.D., s.38; A.Ü.O.B., s.2).
20 Nisan 1916 : Atatürk'ün, Bitlis, Siirt, Silvan bölgesindeki askerî birlikleri denetlendikten sonra tekrar Diyarbakır'a dönüşü (B.H.Ü..S.M.K.II; A.H.D., s.38-41).
13 Mayıs 1916 : 2. Ordu Komutanlığı'na atanan Ahmet İzzet Paşa'nın İstanbul'dan Diyarbakır'a gelişi (A.Y.A., s.46).
19 Mayıs 1916 : Atatürk'ün Siirt'ten Madam Corinne'e Fransızca mektubu: "Batıdan doğuya kadar devam eden uzun ve yorucu bir yolda iki ay kadar seyahat ettikten sonra biri istirahat ânı bulunabileceğine inanılır, değil mi? Fakat heyhât! Görülüyor ki, bu ancak ölümden sonra mümkün olacak!" (A.B.K.M., M.1.XII.1954; Ö.A.Ö.M., s.80-81).
23 Mayıs 1916 : 2. Ordu Kurmay Başkanı Albay İsmet (İnönü) Bey'in, Atatürk'ü Diyarbakır'da ziyareti ve Görüşmeleri (B.H.Ü.S.M.K.II).
3 Haziran 1916 : 16.Kolordu Karargâhı'nın Diyarbakır'dan Silvan'a nakledilmesi (B.H.Ü.S.M.K.II;A.H.D., s.41). (2. Ordu Karargâhı'nın Diyarbakır'da kurulması üzerine 16. Kolordu Karargâhı Haziran'ın ilk haftasında Silvan'a nakledilmistir).
5 Haziran 1916 : Atatürk'ün, Mus cephesini denetlemek üzere Silvan'dan hareketi (A.H.D., s.41).
20 Haziran 1916 : Atatürk'ün, Mus cephesinin denetimini takiben tekrar Silvan'a dönüşü (A.H.D., s.48).
12 Temmuz 1916 : Rusların Kafkas cephesinde 8.Tümene taarruzları (Erden, s.18; A.A.K., s.58; K.A., s.194-195; A.K.D.D.A.Y., s.71; A.Y., s.78; A.Y.A., s.46). (Atatürk bugün 8. Tümen kesimine giderek muharebeyi yakından izlemis, 15 Temmuz 1916'da Rus birliklerinin Mus'ta Kozmadağındaki Türk savunma mevzilerini yarmaları üzerine bu kesimdeki 8. Tümeni Başarıyla Kulp Boğazı'na çekmıştır. A.Y.A., s.46).
27 Temmuz 1916 : Atatürk'e Birinci Dünya Savaşı, özellikle Çanakkale muharebelerindeki üstün Başarıları nedeniyle Avusturya-Macaristan Hükûmeti'nce Üçüncü Rütbe'den Muharebe Liyakat madalyası verilmesi (A.N.M., s.128).

29 Temmuz 1916 : 2. Ordu Komutanı Ahmet İzzet Paşa'nın, Kurmay Başkanı Albay İsmet (İnönü) Bey'le beraber Silvan'a gelerek Atatürk'le Görüşmeleri (B.H.Ü.S.M.K.II).
2 Ağustos 1916 : Atatürk komutasındaki kuvvetlerin Bitlis ve Mus yönünde taarruza geçisi (Bugün ve bugünü izleyen günlerde Ruslarla iki tümenimiz arasında taarruz ve Karşı taarruz seklinde siddetli çarpısmalar olmustur. K.A., s.198-199; A.Y.A., s.47; A.Ü.O.B., s.3).
7 Ağustos 1916 : Atatürk komutasındaki 16. Kolordu'ya bağlı 8. Tümen'in Mus'u Düşman İşgalinden kurtarısı (A. Ve Di. S.78-79) (Mus, 25 Ağustos 1916'da tekrar Rusların eline düsmüstü. Atatürk, 2. Ordu Komutanlığı sırasında, 14 Mayıs 1917'de bu şehrimizi ikinci defa Rus İşgalinden kurtardı).
8 Ağustos 1916 : Atatürk komutasındaki 16. Kolordu'ya bağlı 5. Tümen'in Bitlis'i Düşman İşgalinden kurtarısı (A. Ve Di., s.78-79; K.A.M.M.T., s.158).
: Atatürk'ün, II. Ordu Komutanlığı'na telgrafı: "Mus dün ve Bitlis bugün kolordumuz tarafından zapt ve İşgal edilmıştır" (A. Ve Di., s.80).
17/18 Ağustos 1916 : 2. Ordu Komutanlığının, taarruza istirak etmek üzere 126ç. Kolordu'nun cepheye hareket etmesini bildiren emri (B.H.Ü.S.M.K.II).
18 Ağustos 1916 : Atatürk'ün, askeri harekâtı yakından takip ve idare etmek üzere Silvan'dan cepheye hareketi (B.H.Ü.S.M.K.II; A.H.D., s.53-61).
(Atatürk 25 Eylül 1916'a kadar cephede kalmıs ve bu süre içinde Çapakçur muharebeleri adını alan Savaşları idare etmıştır).
19 Ağustos 1916 : Rusların doğu cephesinde yeniden taarruza Başlaması (Bu8 taarruzlar 2. Ordu birlikleri tarafından durdurulmus, Atatürk 7. ve 87. Tümen kesimlerindeki Başarılı yönetimiyle Rus tümenlerinin ilerlemesine imkân vermemıştır. A.Y.A., s.47; K.A., s.200).
25 Ağustos 1916 : Doğu cephesinde 2. Ordu'nun üç kolordusu ile yeniden taarruza geçmesi ve Rus birliklerini geriletmeleri (A.Ü.OP.B., s.5:; K.A., s.201).
28 Ağustos 1916 : Rus taarruzu'nun yenilenmesi, ancak 16. Kolordu'yu hedef alan taarruzların Atatürk komutasındaki kuvvetler tarafından durdurulması (K.A., s.202).
25 Eylül 1916 : Atatürk'ün cepheden Silvan'a dönüşü (B.H.Ü.S.M.K.II; A.H.D., s.61).
30 Eylül 1916 : Atatürk'ün Silvan'dan Madam Corinne'e Framsızca mektubu: "…Kıymet verdiğimiz insanlarla birlikte atese ve ölüme göğüs germek ne zevk!1 (A.B.K.M., 2.XII.1954;Ö.A.Ö.M., s.81-82).
7 Kasım 1916 : Atatürk'ün tekrar Bitlis cephesini denetlemek üzere beraberinde 5. Tümen Komutanlığı'na yeni atanan Albay Ali Fuat (Cebesoy) Bey olmak üzere Silvan'dan Bitlis'e hareketi ve geceyi Hazo'nun güneyinde geçirisi (A.H.D., s.65; B.H.Ü.S.M.K.II).
8 Kasım 1916 : Atatürk'ün Silvan'dan Ziyaret'e gelişi ve geceyi burada geçirisi (A.H.D., s.66).

9 Kasım 1916 : Atatürk'ün sabah saat 8.00'de Ziyaret'ten hareketi ve geceyi Duyhan'ın kuzeyinde 13. Alayın eski ordugâhında çadırda geçirmesi (A.H.D., s.66).
10 Kasım 1916 : Atatürk'ün sabah Duhan'ın kuzeyi,nden hareketle öğleyin 12.30'da Bitlis'e gelişi (A.H.D., s.67)
11 Kasım 1916 : Atatürk'ün Bitlis yakınındaki 15. Alay cephesini denetlemesi ve tekrar Bitlis'e dönüşü (A.H.D., s.67).
12 Kasım 1916 : Atatürk'ün Bitlis yakınındaki 14. Alayı denetlemesi ve geceyi Alay karargâhında geçirmesi (A.H.D., s.68).
13 Kasım 1916 : Atatürk'ün 14. Alay Karargâhı'ndan hareketle Keltepe'ye gelişi; tümen,alay ve tabur komutanlarıyla göRüştükten sonra Bitlis'e dönüşü (A.H.D., s.69).
14 Kasım 1916 : Atatürk'ün, günü Bitlis'teki karargâhında geçirmesi (A.H.D., s.70).
15 Kasım 1916 : Atatürk'ün, Bitlis'te 5. Tümen Bastabipliği ve İdare Başkanlığı dairelerini gezerek incelemelerde bulunması (A.H.D., s.70).
16 Kasım 1916 : Atatürk'ün, Bitlis'te 5. Tümen Komutanı Albay Ali Fuat (Cebesoy) bey'i makamında ziyareti, daha sonra hastaneleri denetlemesi (A.H.D., s.71).
17 Kasım 1916 : Atatürk'ün, Bitlis'te karargâhında geçirmesi (A.H.D., s.71).
18 Kasım 1916 : Atatürk'ün Bitlis'te tarihi, yerleri gezisi, daha sonra ikametgâhına dönüşü (A.H.D., s.72).
19 Kasım 1916 : Atatürk'ün –okumakta olduğu- Alphonse Daudet'in "Sapho-Moeurs Parisiennes" romanını bitirmesi (A.H.D., s.73).
20 Kasım 1916 : Atatürk'ün, Zübeyde hanım ve bazı dostlarına Bitlis'ten birer kartpostal göndermesi (A.H.D.,s.73).
21 Kasım 1916 : Atatürk'ün Silvan'a dönmek üzere sabah Bitlis'ten hareketi (A.H.D., s.75).
22 Kasım 1916 : Atatürk'ün Bitlis'ten Silvan'a dönerken yolda 16. Kolordu Kurmay Başkanı Yarbay İzzettin (Çalışlar) Bey'le örtünme ve kapanmanın kaldırılması, sosyal hayatın düzeltilmesi, yetenekli, anne yetistirme, kadınlara serbestlik verme v.b. konular üzerine sohbeti (A.H.D., s.75-76).
: Atatürk'ün, sabah Duhan'dan hareketle Ziyaret'e gelişi, Veyselkaranî türbesini ziyareti, daha sonra Alay Merkezi Koh köyüne gidişi (A.H.D., s.76).
23 Kasım 1916 : Atatürk'ün, sabah Kelhük köyünde 23. Alay'ın I.Taburunu denetlemesi, harp oyunu yaptırması, bilâhare tekrar Koh köyüne dönüşü (A.H.D.,s.77).
24 Kasım 1916 : Atatürk'ün, 23. Alay'ın II.Taburun denetlenmesi (A.H.D., s.77).
25 Kasım 1916 : Atatürk'ün, Says köyünde 23. Alay'ın III. Taburunu denetlemesi

A.H.D., s.77.
26 Kasım 1916 : Atatürk'ün, günü 23. Alay karargâhında istirahatla geçirmesi (A.H.D., s.77).
27 Kasım 1916 : Atatürk'ün Siirt'e gelişi ve geceyi burada geçirisi (A.H.D., s.78).
28 Kasım 1916 : Atatürk'ün, günü Vali Memduh Bey',n konağında geçirisi (A.H.D., s.78).
29 Kasım 1916 : Atatürk'ün Siirt'ten hareketle Garzan'a gelişi ve Hükümet dairesinde misafir olusu (A.H.D., s.79).
30 Kasım 1916 : Atatürk'ün Bitlis cephesine yaptığı seyahati tamamlayarak Silvan'a dönüşü (A.H.D., s.82).
2 Aralık 1916 : Atatürk'ün, 2. Ordu Komutanına Van Hareket Müfrezesi'nin gelecekteki hareket planı hakkında raporu (A.H.D., s.83). (Atatürk milislerden ve bir miktar düzenli askerden olusturduğu "Van Hareket Müfrezesi"ni Van'ın geri alınmasıyla görevlendirmisti. B.H.Ü.S.M.K.II).
3 Aralık 1916 : Atatürk'ün Arıburnu muharebelerine ait belge ve notlarını rapor halinde yazmaya Başlaması (A.H.D., s.83).
10 Aralık 1916 : Atatürk'ün okumakta olduğu Namık Kemal'in "Makalât-ı Siyasi,ye ve Edebiye" adlı eserini bitirmesi ve "Tarih-i Osmanî"sini okumaya Başlaması (A.H.D., s.85).
12 Aralık 1916 : Atatürk'e, -Ahmet İzzet Paşa'nın izinli olarak kısa bir süre İstanbul'a gitmesi üzerine- karargâhı Sekerat6'ta bulunan 2. Ordu Komutanlığı'na vekâleten yürütme görevi verilmesi (A.H.D., s.86; İ.A., s.726; A.A.K., s.19; İ.O.K.V.M.K.P.R., s.86; A.Y., s.87). (Bu tarih A.B.İ.B.T.B.H., s.240, A.H.E., s.96'da 3 Ekim 1916, K.A., s.205'de 23 Kasım 1916, K.A.B.K.Ö., s.101; A.Y.A., s.47'de 25 Kasım 1916 olarak gösterilmiştir; ancak bu tarihlerin hiçbiri gerçeğe uygun değildir).
: Atatürk'e Mus ve Bitlis cephelerindeki Başarıları nedeniyle "İkinci Rütbeden Mecidî Nisanı" verilmesi (K.A.B.K.Ö., s.101; İ.M.T.T., s.80; A.Y.A., s.47; A.N.M., s.177). (Atatürk'e 25 Aralık 19806 tarihinde verilen Beşinci Rütbeden Mecidî Nisanını takiben üstün Başarıları nedeniyle Dördüncü ve Üçüncü Rütbeden Nisan süreleri beklenmeksizin İkinci Rütbeden Mecidî Nisanı verilmistir. İ.M.T.T., s.80; A.N.M., s.51-55,177).
14 Aralık 1916 : Atatürk'ün Silvan'dan hareketle Diyarbakır'a gelisli (A.H.D., s.87).
15 Aralık 1916 : Atatürk'ün Diyarbakır'dan hareketle Ergani Madeni'ne gelişi (A.H.D., s.88).
16 Aralık 1916 : Atatürk'ün sabah, Ergani Madeni'nden hareketle Sekerat'ta 2.Ordu Karargâhı'na gelerek Komutan Vekilliği görevini üzerine alısı (Atatürk'e Sekerat'a yaklasırken,İstanbul'a dönmek üzere karargâhı'ndan ayrılmıs bulunan Ahmet İzzet Paşa ile yolda kısa bir

süre görüsmüstür. A.H.D., s.89). (II.Ordu'nun Kurmay Başkanı Albay İsmet (İnönü) Bey'di. Atatürk'ün İnönü ile is basında tanısması, ilk temasları ve yakın çalışması bu döneme rastlamıştır. A.Z.T.B.T.Y., s.78-79).

-1917-

6 Diyarbakır'ın Palu kazasına bağlı bir bucak merkezi.

2 Ocak 1917: Atatürk!'ün –Ahmet İzzet Paşa'nın izinden dönüşü üzerine- 2.Ordu Komutan Vekilliğinden ayrılarak Sekerat'tan Silvan'a hareketi (A.H.D.,s.186; Borak, s.148).

4 Subat 1917 : Talat Paşa'nın –Sait Halim Paşa'nın yerine- Sadrazam olusu (İ.O.T.K.IV., s.434).

17 Subat 1917 : Atatürk'ün Hicaz Kuvve-i Seferiye Komutanlığına atanması (A.A.K., s.12;59 A.H.E., s.110; Borak, s.148; K.A.B.K.Ö., s.101; A.Y.A, s.47. Bu tarih, K.A., s.205'de 14 Subat 1917 olarak gösterilmis, A.H.D., s.95; A.Y., s.87, A.K.D.D.A.Y., s.47'de –gün belirtmeksizin- Subat 1917 olarak ifade edilmıştır). (Arabistan ve Medine cephesinde olusturulması düsünülen bu kuvvet komutanlığına Atatürk, Ordu Komutanı yetkisiyle fakat 4. Ordu emrinde olmak üzere atanmıstı. A.Y.A., s.47).

21 Subat 1917 : Atatürk'ün Sam'a gitmek üzere Diyarbakır'dan ayrılısı (B.H.Ü.S.M.K.II) (Silvan'dan Diyarbakır'a gelen Atatürk, Mardin-Cerablus-Halep yoluyla Sam'a ulasmıştır. A.H.D., s.95-96).

23 Subat 1917 : Atatürk'ün Diyarbakır'dan Sam'a gelişi (Erden, s.19; A.K.K., s.59;Borak, s.148, 311). Bu tarih, A.Y.A., s.48'de 24 Subat 1917 olarak gösterilmis, A.H.E., s.110; A.Y., s.88-89'da ise sadece Subat 1917 olarak ifade edilmıştır. (Atatürk Sam'a gelişini takiben 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa ile görüsmüs, Sina cephesindeki kuvvetleri de denetlenmisti. Ancak bölgedeki incelemeleri sonucu, stratejik açıdan Hicaz'ın savunulması değil, bosaltılması gerektiği görüsünü gerek Cemal Paşa'ya gerekse bir raporla Enver Paşa'ya bildirdi. Atatürk'e göre Hicaz bölgesi bosaltılmalı, buradaki kuvvetlerle Suriye cephesi takviye edilmeliydi. Bu görüs üzerine Enver Paşa da Sam'a gelerek yaptığı inceleme sonucu aynı karara vardı. Bunun üzerine Atatürk'e verilen Hicaz Kuvve-i Seferiyesi Komutanlığı görevi kaldırıldı. A.H.D., s.105-106; K.A., s.207; A.Y.A., s.48; A.Y., s.88-89).

24 Subat 1917 : 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa'nın Baskomutanlık Vekâletine –Atatürk'le Görüşmesini takiben- Medine'nin bosaltılması gerektiğini bildirmesi (Erden, s.23).

2 Mart 1917 : Enver Paşa'nın Sam'a gelişi ve durumu yerinde inceledikten sonra emri: "Medine'nin bosaltılması ve Hicaz'daki kuvvetlerin Filistin'de kullanılmak üzere geri çekilmesi" (Erden, s.239).

7 Mart 1917 : Atatürk'ün, Diyarbakır'daki 2. Ordu'ya vekâleten Komutan atanması (Baskomutanlık Vekâleti'nce 7 Mart 1917 günü, "Kafkas

Orduları Grubu" kurulmus ve komutanlığına 2. Ordu Komutanı Ahmet İzzet Paşa getirilmisti. Atatürk,Hicaz Kuvve-i Seferiye Komutanlığı'nın kaldırılması üzerine vekâleten 2. Ordu Komutanlığı'na atanmıs, 16 Mart 1917 tarihinde ise bu vekâlet asalete çevrilmistir. A.K.D.D.A.Y., s.74. Bu tarih İ.A., s.805; A.B.İ.B.T.B.H., s.240; A.A.K., s.60'da 5 Mart 1917 olarak gösterilmiştir).

11 Mart 1917 : Irak cephesinde İngiliz birliklerinin Bağdat'ı ele geçirmeleri (İ.O.T.K.IV, s.435;K.A., s.211; Borak, s.149; A.Y.A., s.48. Bu tarih, M.K.F.Ç.İ.H.Y.B.R., s.619; M.K.F.Ç., s.619; A.H.E., s.116'da 10 Mart 1917 olarak gösterilmiştir).

: Atatürk'ün 2. Ordu Komutan Vekili olarak Sam'dan Diyarbakır'a dönüşü (A.B.İ.B.T.B.H., s.240; A.H.D., s.107;Borak, s.149; A.Ü.O.B., s.8. Bu tarih A. Ve Di., s.87'de 13 Mart 1917 olarak gösterilmiştir).

16 Mart 1917 : Atatürk'ün asaleten 2. Ordu Komutanlığı'na atanması (A.K.D.D.A.Y., s.74. Bu tarih, İ.A., s.805; A.B.İ.B.T.B.H., s.240'da 18 Mart 1917 olarak gösterilmiştir.

14 Mayıs 1917 : Atatürk'ün ikinci defa Mus'u Düşman İşgalinden kurtarısı (Mus, 7 Ağustos 1916'da kurtarılmıs ise de 25 Ağustos 1916'da tekrar Rusların eline düsmüstü).

20 Mayıs 1917 : Atatürk'ün, 4. Kolordu Komutanlığından 20. Kolordu Komutanlığına atanan Albay İsmet (İnönü) Bey hakkında verdiği ayrılıs sicili: "Ciddî, faal, gayet zeki, yüksek fikirli, astlarına ve Savaş ruhiyatına hâkim ve etkili, iyi bir görüse ve süratli bir kavrayısa sahip.kolordunun her türlü ihtiyacını düsünmekten ve sağlamaya çalışmaktan bir an uzak kalmaz ve Başarır. Askerî bilgisi ve anlayısı güzel ve genis; doğru,kesin ve tereddütsüz karar sahibi, cesur ve kisisel kararıyla hareket etmek kabiliyetine sahip. Ordu ve memlekette,üzerine alacağı mühim vatanî görevlerde kendisinden büyük hizmetler beklenir" (A.H.A., 1978, s.97-98).

22 Mayıs 1917 : Atatürk'ün, İstanbul'da bulunan Salih (Bozok) Bey'e telgrafı: "Seni Başyaverim olarak yanıma almak istiyorum.kabul ettiğin takdirde bana telgrafla bilgi vermelisin!" (Kaynakta, olayı tarihi belirtilmemıştır. Olayların seyri söz konusu tarihin 22 veya 23 Mayıs 1917 olabileceğini düsündürmektedir.) (Salih Bozok, hemen görevi kabul ettiğini bildiren bir telgraf çekmis,atanmasını takiben de Diyarbakır'a gelmıştır. H.A.B., s.178).

20 Haziran 1917 : Atatürk'ün, 2. Ordu bölgesini denetim seyahati sonunda Elaziz (Elâzığ)e gelerek burada Grup Komutanı Ahmet İzzet Paşa ile Görüşmesi (H.A.B., s.1789.(kaynakta, olayın tarihi, belirtilmemıştır. Olayların seyri, muhtemel tarihin 20 Haziran 1918 olabileceğini düsündürmektedir.) (Atatürk, Elaziz'de bulunduğu sırada, Baskomutan Vekili Enver Paşa, Grup Komutanı Ahmet İzzet Paşa'ya bir telgraf çekerek Mustafa Kemal Paşa ile beraber kendisiyle buluşmak üzere

Halep'e hareket etmelerini istemiştir)
21 Haziran 1917 : Atatürk'ün, Grup Komutanı Ahmet İzzet Paşa ile beraber, Halep'teki komutanlar toplantısına katılmak üzere Elaziz'den hareketi. (Elazığ'dan otomobille Diyarbakır'a, oradan da Halep'e hareket edilmıştır. H.A.Y., s.178).
24 Haziran 1917 : Atatürk'ün, Halep'te Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın başkanlığında yapılan komutanlar toplantısına katılması (A.H.E., s.118; K.A., s.213;A.M.F.A.Ç.A., s.507;Borak, s.149; A.Y., s.88; A.Y.A., s.48; A.K.D.D.A.Y., s.75; H.A.Y., s.179; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.69) (Bu toplantıda Enver Paşa'nın teklifiyle Bağdat'ı geri almak amacıyla bir "Yıldırım Orduları Grubu" olusturulması ve bu gurubun harekât plânı görüsülmüstür A.Y.A., s.48; A.K.D.D.A.Y., s.75).
27 Haziran1917 : Atatürk'ün, Diyarbakır'a dönmek üzere Halep'ten hareketi (H.AY., s.179).
5 Temmuz 1917 : Atatürk'ün, Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığına bağlı olarak Halep'te olusturulması kararlastırılan Yedinci Ordu Komutanlığına atanması (K.A.M.M.T., s.619; A.B.İ.B.T.B.H., s.241; K.A., s.211; A.M.F.A.Ç.A., s.505; Borak, s.149; A.Bi., s.14; A.Y., s.90;A.Y.A., s.48; K.A.B.K.Ö., s.102; A.Ü.O.B., s.8; A.N.M., s.178).
9 Temmuz 1917 : Atatürk'ün Diyarbakır'dan İstanbul'a hareketi (A. Ve Di. S.95)
(7. Ordu Karargâhını olusturmak üzere Baskomutan Vekili Enver Paşa tarafından İstanbul'a çağrılmıştır. A.H.D. s.126; Borak, s.149; H.A.Y., s.180-181;A.Ü.O.B., s.8).
Temmuz 1917 : Atatürk'ün Mardin-Halep yoluyla Diyarbakır'dan İstanbul'a gelişi (A.H.D., s.128; Borak, s.149;H.A.Y.,s.181) (Atatürk, İstanbul'a gelişini takiben Baskomutan Falkenhayn7 ile görüsmüs, kısa süre içinde harekete hazır olmak üzere 7. Ordu Karargâhını olusturmustur. H.A.Y., s181).
15 Temmuz 1917 : Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın, Yıldırım Orduları Grubu kurulduğunu bildiren emri: "1-Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı teskil edilmıştır. Grup Komutanlığı, simdilik İstanbul'da kalacaktır. 2-Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı'na Mareşal von Falkenhayn, Kurmay Başkanlığı'na Albay von Dommes atanmıştır" (B.D.H.T.H., c.IV., ks.II, s.83) (General Falkenhayn'ın, Yıldırım Orduları Grubu
7 Alman ordusunda general olarak görev yapan Falkenhayn'a Osmanlı ordusunda Mareşal rütbesi verilmıştır.
Komutanlığı'na atanma tarihi, Erden, s.25'de 20 Temmuz 1917 olarak gösterilmıştır).
15 Ağustos 1917 : Atatürk'ün 7. Ordu Komutanlığı görevine Başlamak üzere İstanbul'dan Halep'e hareketi (7. Ordu Karargâhı Halep'in Aziziye mevkiinde idi) (H.A.Y., s.181-182; A.H.D., s.134-135).
18/19 Ağustos 1917 : Atatürk'ün, Ulukısla istasyonunda –Suriye'den izinli

olarak İstanbul'a dönmekte olan- 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa ile Görüşmesi (H.A.Y., s.182).
23 Ağustos 1917 : Atatürk'ün İstanbul'dan Halep'e gelişi (A.H.D., s.135; H.A.Y., s.182-183). (Atatürk'ün Halep'ten İstanbul'a ilk yazısı 24 Ağustos 1917 tarihini tasıdığına göre Halep'e gelis tarihinin bundan bir veya birkaç gün önce olması gerekmektedir. Bu tarihin A.B.İ.B.T.B.H., s.241'de 20 Temmuz 1917 olarak gösterilisi yanlıstır).
24 Ağustos 1917 : Atatürk'ün Halep'ten İstanbul'da bulunan Yıldırım Orduları Grubu Komutanı Falkenhayn'a telgrafı: "Menzil Bas Müfettisi General Kresman'ın, Gazze'nin Fetan asireti seyhi Hâcim ile bir sözlesme yaptığını gördüm. Bu anlasma amaç ve iç politika itibariyle doğru olmaktan pek uzaktır" (Atatürk bu telgrafın bir suretini de Baskomutanlık Vekâletine göndermıştır. A.K.Y.Y.A.S.B., Milliyet 27.XI.1979;H.A.Y., s.182-183).
25 Ağustos 1917 : General Falkenhayn'ın, Atatürk'ün 24 Ağustos 1917 tarihli yazısına cevabı: "Basmüfettisliğin Arap seyhleriyle yaptığı sözlesmenin, gerçekten politikamıza uymayan bir sonuç verip vermeyeceğini sizin düsüncelerinizi de dikkate alarak inceleyeceğim. Yıldırım Orduları Grubu'nun bölgesindeki bir meselenin Baskomutanlık Vekâleti'ne de bildirilmesinin hangi talimata dayandığının bildirilmesi (!) 8A.K.Y.Y.A.S.B.H., Milliyet 27.XI.1979) (Bu telgrafın tarihi yoktur.olayların seyrine göre 25 veya 26 Ağustos 1917 olması gerekmektedir).
27 Ağustos 1917 : Atatürk'ün, Küfrevî Seyhi Abdulbâki Efendi'ye mektubu (A.T.Y., s.544).
28 Ağustos 1917 : Atatürk'ün, General Falkenhayn'ın 25 Ağustos 1917 tarihli telgrafına cevabı: "…Haberlesmede izlenen yolun usule uygun olduğu General Karargâhça da doğrulanmaktadır. Baskomutanlık, gerekli önlemlerin alınması ve sonucun iletilmesini bildirmistir. Böylece ordu dürüst hareket etmistir. Eğer bu konuda sizin en küçük bir üzüntünüz olmussa ben daha çok üzüntünüz olmussa ben daha çok üzüntü duyarım" (A.K.Y.Y.A.S.B.H., Milliyet 29.XI.1979) (Bu cevabın tarihi yoktur;ancak olayların seyri, söz konusu tarihin 28 veya 29 Ağustos 1917 olabileceğini düsündürmektedir).
9 Eylül 1917 : Atatürk'e Avusturya-Macaristan Hükûmeti tarafından İkinci Rütbeden Harp Alâmeti Askerî Liyakat Madalyası verilisi (A.N.M., s.129).
: Yıldırım Orduları Grubu Komutanı General Falkenhayn'ın, incelemelerde bulunmak üzere İstanbul'dan Sina cephesine gelişi (B.D.H.T.H., c.IV, ks.II,s.99).
20 Eylül 1917 : Atatürk'ün Halep'ten baskomutan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya alınacak önlemler hakkında raporu: "…Elimizde bulunan kuvvetleri iyi kullanmak gereği! ..Sina Cephesinin General

Falkenhayn'dan alınarak bir Türk'e ve özellikle 7. Ordu Komutanı olması sebebiyle kendisine verilmesinin uygun olacağı!" (Raporun bir örneği de Sadrazam ve Dahiliye Vekili Tâlat Paşa ile Dördüncü Ordu Komutanı ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa'ya gönderilmistir) (M.K.F.Ç.İ.H.Y.B.R., s.623-627; M.K.F.Ç., s.623-627; A.B.E.B., s.112; K.A.M.M.T., s.256-265, 619; A.A.K., s.12-60; A.T.T.B., s.5; A.H.E., s.122; A.M.F.A.Ç.A., s.506-507; A.H.D., s.141; Borak, s.150-152; K.A., s.218-220; A.Y., s.90-91, 149-155; A.K.D.D.A.Y., s.78; A.Y.A., s.48; H.A.Y., s.183; B.D.H.T.H.,c.IV, ks.II, s.105-112).

23 Eylül 1917 : Atatürk'e, Doğu cephesindeki muharebelerde gösterdiği yararlılar nedeniyle "Muharebe Altın İmtiyaz Madalyası" verilmesi (A.B.İ.B.T.B.N., s.241; A.H.E., s.359; Borak, s.152; K.A.B.K.Ö., s.102; İ.M.T.T., s.81; A.N.M., s.178).

24 Eylül 1917 : Atatürk'ün Halep'ten Enver Paşa'ya -20 Eylül1917 tarihli, raporuna- ek raporu : "Cephede iki ordu karargâhının bulunmasının lüzumsuz ve hatta savunma için sakıncalı olacağı, Falkenhayn'ın Sina cephesinde kullanılmasında ısrar edilecek olursa kendisinin 7. Ordu Komutanlığı'ndan affolunması" (Raporun birörneği de Dördüncü Ordu Komutanı ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa'ya gönderilmistir.) (M.K.F.Ç.İ.H.Y.B.R.M.K.F.Ç., s.627-632; A.M.F.A.Ç.A., s.507-508; A.B.E.B., s.112; A.Y.A., s.49; A.T.T.B., s.8; A.H.E., s.129; K.A., s.221; A.Y., s.90,92-93,156-160). (Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı tarafından Sina cephesi iki bölgeye ayrılmıs, bir bölge 7. Ordu Komutanı olarak Atatürk'ün, diğer bölge 8. Ordu Komutanı olarak General von Kress'in komutasına verilmıştır. Atatürk raporunda bu noktaya temas ediyor).

29 Eylül 1917 : Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın, Atatürk'ün 20 Eylül 1918 tarihli raporuna cevabı: "…Sina cephesinde Kress Paşa'nın 8. Ordusu yanında 7. Ordu Komutanı sıfatıyla tam bir Başarı ile hizmet göreceğinize eminim" (A.M.F.A.Ç.A., s.150; A.Y., s.93-94; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.112).

30 Eylül 1917 : Atatürk'ün, Baskomutan Vekili Enver Paşa'ya yazısı:"Sina cephesine bu kadar çok ordu karargâhı sığmayacağı hakkındaki görüsümün lütfen dikkate alınmasını rica ederim" (A.M.F.A.Ç.A., s.511; A.Y., s.94).

2 Ekim 1917 : Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın, Atatürk'ün 30 Eylül 1917 tarihli telgrafına cevabı:"Sina cephesinin iki ordu bölgesine ayrılmasını pek tabiî bulurum. …Bundan Başka Sina cephesinde bulunacak kıtaların harekâtını sevk ve idare etmekle görevlendirilmis olan Mareşal Falkenhayn Paşa'nın söz konusu harekâtın muvaffakiyetle neticelenmesi için en doğru karar ve önlemleri alacağına eminim. Bu hususstaki itimadıma zatıâlinizin de istirak buyurmanızı rica ederim" (A.M.F.A.Ç.A.,s.512-513, s.627-632;A.A.K., s.12; A.H.E., s.133;

A.B.E.B., s.112; A.Y., s.95;A.K.D.D.A.Y., s.78-79; A.Y.A., s.49; H.A.Y., s.184; B.D.H.T.H., c.IV, ksII, s.115-116). (Bu tarihin, K.A., s.223'de 15 Ekim 1917 olarak gösterilisi yanlıstır).
: Yıldırım Orduları Grubu Komutanı General Falkenhay'ın Atatürk'e yazısı: "…Sina cephesinde görev almakta tereddüt eylemekte ısrar buyurup buyurmadığınız hakkında acele cevap verirseniz zat-ı devletlerine pek mütesekkir kalacağım" (A.M.F.A.Ç.A., s.514-515; A.Y., s.96-97; Ö.A.Ö.M., s.96-97).
: Atatürk'ün Enver Paşa'nın 2 Ekim 1917 tarihli yazısına cevabı: "Asla benim hatam olmaksızın beni resmî sıfat ve yetkimle kullanmaya imkân görmeyen veya niyet etmeyen, içinden hesaplı bir âmirin8 elinden haysiyet ve şerefi kurtarmak mümkün değildir" (A.M.F.A.Ç.A.,s.513;A.B.E.B., s.122;A.Y., s.95-96). (Atatürk bu yazısına General Falkenhayn'ın 2 Ekim 1918 tarihli yazısı ile buna verdiği 3 Ekim 1918 tarihli cevabın bir örneğini de eklemıştır).

4 Ekim 1917 : General Falkenhayn'ın Atatürk'ün 3 Ekim 1917 tarihli yazısına cevabı: "…Vaziyetimiz son anda bu kadar ehemmiyetli makamların komutanlarında değisiklik yapılmasına müsait olmayacak kadar ciddidir. Bana kalırsa hem bu hususstaki mesuliyeti üzerine alamam, zannediyorum" (Ö.A.Ö.M., s.97-98).

6 Ekim 1917 : Atatürk'ün, General Falkenhayn'ın 4 Ekim 1917 tarihli yazısına cevabı ve 7. Ordu Komutanlığından istifası: "Komuta vaziyetini en iyi bir surette hal için zat-ı devletlerine imkân bırakmak suretiyle olsun

8 General Falkenhayn

hizmet arz edebilmek maksadıyla ordu komutanlığından kesin sekilde istifa ediyorum" (Ö.A.Ö.M., s.99;Borak, s.153;Ata ve İ.,s.59) (Atatürk bu mektubun bir suretini de Baskomutan Vekili Enver Paşa'ya göndermıştır. Ö.A.Ö.M., s.98-99) (Atatürk'ün 7. Ordu Komutanlığından istifası A.A.K., s.13 9 Ekim1917 olarak gösterilmis, A.H.E.,s.136; K.A., s.224;A.K.D.D.A.Y., s.79; A.Y., s.98; H.A. Y., s.184'de ise gün belirtmeksizin Ekim bası olarak ifade edilmistir).
: Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın Atatürk'ün 3 Ekim 1917 tarihli yazısına cevabı: "Sina cephesinin 7. ve 8. Ordulara ne suretle bölüneceğini ve bu kuvvetlerini nasıl kullanacağını Mareşal Falkenhayn Paşa'dan sormustum. Cevap gelinceye kadar mevcut durumu değistirmek istemiyorum. Sizden bir süre daha vaziyetin korunmasını rica ederim" (A.M.F.A.Ç.A., s.515; A.Y., s.97).

7 Ekim 1917 : General Falkenhayn'ın Atatürk'ün 6 Ekim 1917 tarihli yazısına cevabı: "Dünkü mektubunuzun kapsamı tamamıyla anlasılamadığından bu sabah saat on birde beni görmenizi rica ederim. Böyle bir mühim meselede harekete geçmeden önce her seyi açıkça bilmekliğim ve görmekliğim lâzımdır. Sizinle sahsen ve Karşı Karşıya münakasada bulunmaksızın neticeye varmaya muvaffak olamayacağımı sanıyorum"

(Ö.A.Ö.M., s.100).
: Atatürk'ün General Falkenhayn'ın 7 Ekim 1917 tarihli yazısına cevabı: "Dünkü tarihli mektubumla arz ettiğim izahattan Başka bir maruzatta bulunamayacağımdan dolayı affımı rica ederim." (Ö.A.Ö.M., s.101-102).
9 Ekim 1917 : Baskomutan Vekili Enver Paşa'nın Atatürk'ün istifasına cevabı: "Telgrafınızı okudum. Gerçekten bu vaziyette bu vazifeyi yapma müskül olacağını takdir ediyorum. 2. Ordu Komutanı olarak Fevzi Paşa ile Karşılıklı yer değistirmeniz uygun görülerek onaya sunulmustur" (H.A.Y., s.184) (Atatürk, bu telgraf üzerine Baskomutan Vekilliğine istirahata ihtiyacı olduğunu ifade ile İstanbul'a hareket için izin istemis, uygun cevap gelmesi üzerine İstanbul'a hareket etmistir. H.A.Y., s.185).
: Atatürk'ün tekrar Diyarbakır'da bulunan 2. Ordu Komutanlığına atanması (Atatürk, bu atamayı kabul etmediğinden islem yürürlük kazanmamıs, kendisi 2. Ordu Komutanı sıfatıyla izinli sayılarak Halep'ten İstanbul'a gelmıştır. A.A.K., s.60; A.H.E., s.133; Borak, s.154; A.K.D.D.A.Y., s.79; A.N.M., s.178).
11 Ekim 1917 : Atatürk'ün izinli olarak Halep'ten İstanbul'a hareketi (A.Y.A., s.49; K.A.B.K.Ö., s.103; A.N.M., s.178).
15 Ekim 1917 : Atatürk'ün, Halep'ten İstanbul'a dönüşü (A.A.K., s.60; K.A.M.M.T., s.60; A.H.D., s.160; H.A.Y., s.185) (Söz konusu kaynaklarda Atatürk'ün İstanbul'a dönüşü Ekim ortası veya Ekim sonu olarak gösterilmıştır).
31 Ekim 1917 : İngilizlerin, Sina cephesinde taarruza geçmeleri (A.H.E., s.134; A.Y., s.102). (İngiliz taarruzunun gelismesi sonucu Sina cephesindeki Osmanlı ordusu geri çekilmis, 9 Aralık 1917 günü İngilizler Kudüs'ü ele geçirmislerdir. A.H.E., s.134).
7 Kasım 1917 : Atatürk'ün, İstanbul'da Genel Karargâhta görevlendirilmesi (A.H.E., s.136; A.Y.A., s.49; Borak, s.155; Ata ve İ, s.59; A.N.M., s.178).
16 Kasım 1917 : Baskomutan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın Atatürk'e,
beraberinde Suriye cephesinden dönen bazı subayların gelis sebebini soran telgrafı (A.T.T.B., s.12).
18 Kasım 1917 : Atatürk'ün, Enver Paşa'nın 16.XI.1917 tarihli telgrafına cevabı:
"Beraberimde bir kurmay subayı aldığım hakkındaki ifade doğru değildir. Ben yalnız yaverimi beraber aldım" (A.T.T.B., s.12-13).
9 Aralık 1917 : Kudüs'ün İngilizler tarafından İşgali (İ.O.T.K. IV, s.436; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.820) (Bu tarih, M.K.P.P.B.B., s.561'de 11 Aralık 1917 olarak gösterilmıştır).
12 Aralık 1917 : Atatürk'ün Veliaht Vahdettin ile tanısması (Bu tanısma

Almanya seyahatinden 2 gün önce Vahdettin'in Vaniköyündeki köskünde olmustur. A.H.Y.H., Yeni Sabah, 16.5.1941; A.Y., s.103; A.H.E., s.137).

14 Aralık 1917 :Atatürk'ün Akşam Yerebatan'daki sadaret evinde Talât Paşa ile Görüşmesi (A.H.Y.H., Yeni Sabah, 17.5.1941).

15 Aralık 1917 : Atatürk'ün, Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetinde Almanya'ya gitmek üzere İstanbul'dan trenle hareketi (Alman Umumî Karargâhını ve Alman cephelerini ziyaret amacıyla düzenlenen ve 15 Aralık 1917-4 Ocak 1918 arasını kapsayan bu seyahat esnasında Atatürk, Alman askerî çevrelerinde incelemeler yaparak, Alman İmparatoru II.Wilhelm ve devrin tanınmıs komutanlarıyla göRüştü. Onlara –hoslanmasalar da- I.Dünya Harbinin muhtemel sonuçları hakkındaki görüslerini açıkça ve belirgin sekilde anlatmıştır. K.A.M.M.T., s.619;A.K.K., s.60; A.H.E., s.137; K.A., s.229; Borak, s.155; A.H.D., s.167; A.A.G., s.25; A.Y., s.104). (Bu tarihin A.Y.A., s.49 ve K.A.B.K.Ö., s.103'de 20 Aralık 1917 olarak gösterilisi yanlıstır).

16 Aralık 1917 : Atatürk'e, o güne kadarki üstün Başarıları nedeniyle "Birinci Rütbe'den Kılıçlı Mecidî Nisanı" verilisi (İ.M.T.T., s.81; A.N.M., s.178).

19 Ararlık 1917 : Atatürk'ün Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki heyetle beraber Alman General Karargâhı'nın bulunduğu Bad Kreuznach kasabasına gelişi ve Karargâhta İmparator II.Wilhelm tarafından Karşılanısları (Atatürk bugün Karargâhta İmparator II.Wilhelm, Mareşal Hindenburg, General Ludendorff ve diğer karargâh komutanları ile tanısmıştır. A.A.G., s.49-57).

20 Aralık 1917 : Atatürk'ün, Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki heyetle beraber Strazburg'a gelişi, öğleden sonra güney batıdaki Fransız sınırına yakın Alman siperlerini ziyaret edişi, Akşam tekrar Strazburg'a dönüşü (A.A.G., s.61).

21 Aralık 1917 : Atatürk'ün, Veliaht Vahdettin Efendi maiyetindeki heyetle beraber Colmar'daki Alman Karargâhını ve siperlerini ziyareti (Atatürk bugün cephede Alman subayları ile konusarak incelemelerde bulunmuştur. A.A.G., s.63-67).

22 Aralık 1917 : Atatürk'ün Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki heyetle beraber Essen'deki ağır silah yapımıyla ilgili Krupp Fabrikalarını ziyareti (A.A.G., s.71).

23 Aralık 1917 : Atatürk'ün, Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki heyetle beraber Berlin'e gelişi (Heyet burada 10 gün kalmıştır. A.A.G., s.85-86).

-1918-

1 Ocak 1918 : Atatürk'ün, Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki heyetle beraber İstanbul'a dönmek üzere Akşam Berlin'den trenle hareketi

(A.A.G., s.93)
4 Ocak 1918 : Atatürk'ün, Veliaht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki katıldığı Almanya seyahatinden İstanbul'a dönüşü (K.A., s.1918; Borak, s.160; A.A.G., s.94).
8 Ocak 1918 : Amerika Cumhurbaşkanı Wilson'un 14 ilkesini yayımlaması (M.M.M.T., s.12; A.H.E., s.193; K.A., s.252; Borak, s.312).
29 Ocak 1918 : Atatürk'ün Ali Fuat Paşa'ya, Sina cephesindeki Başarıları ve generalliğe yükselisi nedeniyle kutlama mektubu (M.M.H., s.9).
19 Subat 1918 : Atatürk'e, Alman İmparatoru tarafından Birinci Rütbe'den Kılıçlı Cordon de Prusse Nisanı verilisi (K.A.B.K.Ö., s.103; İ.M.T.T., s.81; A.N.M., s.127, 178. Bu tarih A.H.E., s.359'da 17 Subat 1917 olarak gösterilmiştir).
25 Subat 1918 : General Falkenhayn'ın Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı'ndan alınarak yerine General Liman von Sanders'in atanması (A.Y., s.102; A.M.F.A.Ç.A., s.515; B.D.H.T.H., c.IV,kc.II,s.831) (Liman von Sanders, İstanbul'dan hareketle 1 Mart 1918 günü karargâhın bulunduğu Nasıra'ya gelerek komutayı ele almıştır. T.B.Y., s.229).
3 Mart 1918 : Rusya'nın "Brest-Litovsk Antlaşması"nı imzalayarak I.Dünya Savaşı'ndan çekilmesi (E.W.H., s.942; İ.O.T.K.IV, s.446).
7 Mart 1918 : Atatürk'ün yaveri Salih (Bozok) Bey'in, Yeni Ses gazetesine – Birinci Dünya Harbine katılmamız, harbin seyri ve sonucu üzerine- Atatürk'ün görüslerini aksettiren demeci: "Paşa, gönderdiği mektuplarda harbin sonucundan ümitli olmadığını uzun uzun ve açık bir dille Arkadaşlarına anlatmıştır" (Ata ve İ., s.66).
24 Mart 1918 : Rusen Esref (Ünaydın) Bey'in, Atatürk'le Anafartalar Savaşları üzerine uzun mülâkatına Başlaması (Atatürk'ün, o zaman annesi ve kız Kardeşi ile oturmakta olduğu Akaretler'deki evinde gerçeklesen bu Görüşme, 24 Mart 1918 günü Başlamıs, iki günlük bir aradan sonra 27 ve 28 Mart günleri de devam etmistir. Bu Görüşme daha sonra Yeni Mecmua'nın Çanakkale Zaferi için hazırlanan fevkalâde sayısında "Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal İle Mülâkat" baslığı altında yayımlanmıştır. A.K.M.K.M., s.8,50,91,107; A.S.İ.G., s.14-15, Ata ve İ., s.72).
3 Mayıs 1918 : Atatürk'ün İstanbul'da Fenerbahçe Kulübünü ziyareti ve kulübün hatıra defterine yazdıkları: "Fenerbahçe Kulübü'nün her tarafta takdir edilmis çalışmalarını isitmis ve bu gayreti gösterenleri tebrik etmeyi vazife edinmistim. Bu vazifenin yerine getirilmesi bugün mümkün olabilmistir. Takdir ve tebriklerimi buraya kaydetmekle övünüyorum" (A.H.D.Y., s.5).
11 Mayıs 1918 : Atatürk'e Harp Madalyası verilmesi (A.N.M., s.93,179).
24 Mayıs 1918 :Atatürk'ün, Rusen Esref (Ünaydın) Bey'e ithaflı resmini armağan edişi: "Her seye rağmen muhakkak bir nura doğru

yürümekteyiz. Bende bu imanı yasatan kuvvet, yalnız aziz memleketim ve milletim hakkındaki sınırsız muhabbetim değil, bugünün karanlıkları içinde sırf vatan ve hakikat askı ile ısık serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümdendir" (A.Ö., s17; Ata ve İ., s.73).

25 Mayıs 1918 : Atatürk'ün böbrek rahatsızlığı sebebiyle tedavi için İstanbul'dan
Viyana'ya hareketi (Viyana ve Karlsbad'ta 2 ay kadar tedavi görmüstür) (Ata ve İ., s.73) (Bu tarih A.A.K., s.60'da 13 Mayıs 1918 olarak verilmis, A.H.E., s.149; A.Y., s.117'de gün ve ay gösterilmemıştır).

1 Haziran 1918 : Atatürk'ün İstanbul'dan Viyana'ya gelişi ve Cottage Sanatoryumu'nda tedavi altına alınısı (Atatürk'e burada böbrek rahatsızlığı nedeniyle 3 haftalık bir tedavi uygulanmıştır. M.K.Ü.M., s.132) (Atatürk'ün İstanbul'dan Viyana'ya gelis tarihi belli değildir; ancak 1 veya 2 Haziran tarihi olayların akısına uygun düsmektedir).

5 Haziran 1918 : Atatürk'ün Viyana'dan Rasim Ferit (Talay) Bey'e mektubu: "Cottage Sanatoryumu'na girdim. Profesör bizzat tedavi ediyor" (M.K.Ö.M., s.132; Ö.A.Ö.M., s.127-128; Ata ve İ., s.73-74).

30 Haziran 1918 : Atatürk'ün Viyana'dan Karlsbad'a gelişi ve günlük yazmaya Başlaması (5 defter halindeki bu günlükler –bazı günler atlanmak suretiyle- 28 Temmuz 1918 tarihine kadar devam etmıştır. Günlüğün bazı bölümleri Fransızca olarak yazılmıştır. M.K.A.K.H., s.29).

4 Temmuz 1918 :Altıncı Mehmet (Vahdettin)'in Padişah olusu (İ.O.T.K.IV., s.441; A.H.E., s.150).

8 Temmuz 1918 : Talât Paşa'nın Sadrazamlığının hatt-ı hümayun ile yenilenmesi (A.H.E., s.151).

9 Temmuz 1918 : Atatürk'ün Karlsbat'tan, yeni Padişah Vahdettin'in tahta çıkıslını ve Ramazan bayramını kutlayan yazısı (A.A.K., s.61; Ö.A.Ö.M., s.134).

19 Temmuz 1918 : Atatürk'ün Karlsbad'tan Lütfi Simavi Bey'e – Basmabeyinciliğe atanması nedeniyle- tebrik mektubu (A.A.K., s.61; Ö.A.Ö.M., s.134- 135; A.H.E., s.150).

27 Temmuz 1918 : Atatürk'ün Karlsbad'tan hareketle Akşam Viyana'ya gelişi (M.K.A.K.H., s.60) (Atatürk İstanbul'a acele dönmesinin arzu edildiğine dair yaveri Cevat Abbas'tan aldığı telgraf üzerine Karlsbad'tan ayrılmıs, ancak gribe tutulması nedeniyle 4-5 gün Viyana'da kaldıktan sonra İstanbul'a hareket etmistir. A.H.Y.H., Yeni Sabah, 16.4.1941; A.A.K., s.61; A.H.E., s.151; K.A., s.231; A.Y., s.118; Ata ve İ., s.74).

2 Ağustos 1918 : Atatürk'ün Viyana'dan İstanbul'a dönüşü (K.A., s.231; Borak, s.163; Ata ve İ., s.74. Bu tarih A.A.K., s.61 ve A.H.E., s.151'de 4 Ağustos 1918 olarak gösterilmiştir).

4 Ağustos 1918 : Atatürk'ün Pera Palas'ta Ahmet İzzet Paşa ile Görüşmesi

(A.A.K., s.61; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 16.5.1941. Bu tarih Ata ve İ., s.74'de 3 Ağustos 1918 olarak gösterilmiştir).
5 Ağustos 1918 : Atatürk'ün, Padişah Vahdettin'le Görüşmesi (Atatürk, beraberinde Yaver-i Ekrem Ahmet İzzet Paşa olduğu halde Dolmabahçe Sarayı'ndaki Cuma selâmlığından sonra mahfilde gerçeklesen bu Görüşmede yeni Padişaha Baskomutanlığı kendi üzerine almasını, Baskomutan Vekili değil, Genelkurmay Başkanı seçmesini tavsiye etmıştır. Nitekim 8 Ağustos 1918'de Enver Paşa'nın Baskomutanlık Vekili unvanı, Baskomutanlık genelkurmay Başkanı unvanına çevrilmistir. A.A.K., s.61; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 10.6.1941; K.A., s.232; A.H.E., s.153; Borak, s.164; Ata ve İ., s.74; A.Y., s.118-119).
7 Ağustos 1918 : Atatürk'ün, General Falkenhayn'ın yerine Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığına getirilmis olan General Liman von Sanders'in emrindeki 7. Ordu'ya tekrar komutan atanması (Erden, s.36; İ.A., s.727; A.A.K., s.61; K.A.M.M.T., s.161, 619; Borak, s.165; A.Y., s.124; A.K.D.D.A.Y., s.80; A.Y.A., s.50; K.A.B.K.Ö., s.103; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.613,821; Ata ve İ., s.75).
9 Ağustos 1918 : Atatürk'ün, Padişah Vahdettin ile –ikinci defa- Görüşme yapması (Bu Görüşme Dolmabahçe'de Valide Camii mahfilinde olmustur. K.A., s.232; Ata ve İ., s.75).
16 Ağustos 1918 : Atatürk'ün Padişah Vahdettin ile genel yurt sorunları üzerinde – üçüncü defa- Görüşme yapması ve Vahdettin'in bir sözü: "Ben, gereken seyleri Talât ve Enver Paşalarla görüsürüm!" (Bu Görüşme Dolmabahçe'de Valide Camii mahfilinde olmustur. K.A., s.232-233; Ata ve İ., s.77).
19 Ağustos 1918: Atatürk'ün, Tevfik Fikret'i anma töreni nedeniyle, sairin Rumelihisarı'ndaki "Asiyan"ını ziyareti ve ziyaretçi defterini imzalaması (M.K.T.F.A., s.579-580; Borak, s.165; Ata ve İ., s.78-79).
22 Ağustos 1918 : Atatürk'ün Halep'e gitmek üzere İstanbul'dan trenle hareketi (Atatürk'ün Halep'e varıs tarihinin 26 Ağustos 1918 olduğu göz önüne alınırsa, İstanbul'dan hareket tarihinin de 22 veya 23 Ağustos 1918 olması gerekmektedir. (Bu tarih A.H.D., s.172'de 15 Ağustos 1918, A.A.K., s.61; K.A., s.235; Borak, s.165; Ata ve İ., s.80'de 2 Eylül 1918 olarak gösterilmıştır).
26 Ağustos 1918 : Atatürk'ün İstanbul'dan Halep'e gelişi (M.K.Ü.M., s.133-134).
27 Ağustos 1918 : Atatürk'ün Halep'ten Dr. Rasim Ferit (Talay) Bey'e mektubu:
"Dün Akşamüzeri Halep'e geldim ve geceyi burada geçirdim" (M.K.Ü.M., s.133-134).
: Atatürk'ün Akşam Halep'ten Nablus'a hareketi (M.K.Ü.M., s.134).
28 Ağustos 1918 : Atatürk'ün, Nablus'taki 7. Ordu Karargâhı'na gelerek komutayı ele alması (Atatürk, Nablus'a gitmek üzere Halep'ten 27 Ağustos

tarihinin 28 Ağustos 1918 olması gerekir. (Bu tarih, A.H.Y.H., Yeni Sabah, 18.5.0941, A.K.D.D.A.Y., s.80; A.Y.A., s.50'de 1 Eylül 1918, A.A.K., s.13; K.A., s.235-236; Borak, s.165'de 8 Eylül 1918, İ.A., s.727 ve A.Y., s.125'de 18 Eylül 1918 olarak gösterilmıştır).
9 Eylül 1918 : Atatürk'ün 7. Ordu'ya bağlı tümenleri denetlemeye Başlaması (Bu denetlemeler 10 ve 11 Eylül günleri de devam etmıştır. K.A., s.236; Borak, s.165).
11 Eylül 1918 : Atatürk'ün Nablus'tan İstanbul'da bulunan Dr. Rasim Ferit (Talay) Bey'e mektubu: "…İngilizler simdilik muharebeden ziyade propaganda ile bizi kazanacaklarını zannediyorlar; her gün uçaklarıyla bombadan ziyade beyannameler atıyorlar" (M.K.Ü.M., s.134-136; A.H.E., s.156; Borak, s.165; Ö.A.Ö.M., s.126-127).
19 Eylül 1918 : General Allenby komutasındaki İngiliz birliklerinin Filistin cephesinde genel taarruza Başlaması (Bu sabahki İngiliz taarruzu Karşısında 8. Ordu cephesinin yarılması üzerine 4. ve 7. Ordular da Düşman tarafından çevrilme tehlikesinde kalmıslardı. Atatürk bu durumda uygun kosullar altında muharebeye devam için 20 Eylül 1918 günü birliklerine Seria nehrinin doğusuna çekilme emrini verdi. Bu karar üzerine 7. Ordu birlikleri düzeninin ve Savaş kudretini bozmadan Rayak'a, oradan da Halep'e çekildi. A.H.Y.H., Yeni Sabah, 18.5.1941; İ.A., s.727; A.A.K., s.61; A.H.E., s.157-158; İ.O.T.K.IV, s.445-446; K.A., s.239242; A.Y., s.126; A.K.D.D.A.Y., s.81-85; A.Y.A., s.50; K.A.B.K.Ö., s.103; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.622-635; H.A.Y., s.190).
20 Eylül 1918 : Atatürk'ün gelisen İngiliz taarruzu Karşısında 7. Orduyu Seria Nehri'nin doğusuna alma kararı (A.A.K., s.14; K.A., s.239).
: İngilizlerin Nasıra'da bulunan Yıldırım Orduları Grubu Karargâhı'nı esir almak üzere sabah sehre baskını (T.B.Y., s.321-322; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.638) (General Liman von Sanders'in meri ile yapılan üst üste 3 taarruz sonucu İngilizler İşgal ettikleri tepeleri bırakıp çekilmek zorunda kalmıslardır. Ancak bu baskından sonra Liman von Sanders, öğleden sonra Nasıra'da ayrılarak Taberiye'ye oradan da Sam'a çekilmistir) (T.B.Y., s.321-324).
21 Eylül 1918 : Atatürk komutasındaki 7. Ordu birliklerinin Seria nehrinin doğusuna geçmek üzere çekilme hareketine Başlaması (K.A., s.239).
22 Eylül 1918 : Atatürk'e –olağanüstü hizmetleri ve ordusunu imhadan kurtardığı için- fahrî yaverlik unvanı verilisi (A.H.E., s.153; Borak, s.165; Ata ve İ., s.75) (Bu tarih A.K.D.D.A.Y., s.87'de 21 Eylül 1918, A.Y.A., s.50; K.A.B.K.Ö., s.104 ve A.N.M., s.179'da 23 Eylül 1918 olarak gösterilmiştir).
23 Eylül 1918 : 7. Ordu birliklerinin Atatürk'ün sevk ve idaresinde Seria Nehri'nin doğusuna gelişi (Erden, s.37; İ.A., s.728).
25/26 Eylül 1918 : Atatürk'ün ve 7. Ordu Karargâhının Dera'ya gelişi (B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.680; İ.A., s.728).

26 Eylül 1918 : Dera'ya gelmis olan 7. Ordu'nun lağvı, emir ve komutanın 7. Ordu Komutanı Atatürk'e devredilmesi (B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.821).
27 Eylül 1918 : Atatürk'ün Liman von Sanders'in emri ile Rayak Bölgesi Komutanlığına atanması: "…Mustafa Kemal Paşa'nın mümkün olan çabuklukla Rayak'ta emir ve komutayı eline alması" (T.B.Y., s.338; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.690).
İlerleyen İngiliz taarruzu Karşısında geri alınan 7. ve 4. Ordu birliklerinin Sam-Rayak çizgisine çekilmeleri (K.A., s.240; Ata ve İ., s.80).
29 Eylül 1918 : Atatürk'ün Sam'a gelişi ve IV. Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa ile Görüşmesi (Atatürk burada, General Liman von Sanders'in bıraktığı emir üzerine 7. Ordu Kuvvetlerini Sam'ın savunulması için Albay İsmet (İnönü) Bey'e teslim ederek, Rayak bölgesindeki dağınık ve komutasız kuvvetleri emrine almak üzere gece, Rayak'a hareket etmistir. A.H.E., s.157; K.A., s.240; A.Y., s.126-127; A.K.D.D.A.Y., s.99; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.690).
: Atatürk'ün –ilerleyen Düşman taarruzu üzerine- Baskomutanlığa Rayak'ın kuzeyine çekilmenin gerekli olduğunu bildiren raporu: "Sam'ın uzun süre savunulamayacağı, bu nedenle kuzeyden kaydırılacak kuvvetlerle birlikte Rayak kuzeyinde esaslı bir savunma hattı'nın kurulması" (K.A., s.240;Borak, s.166; A.Y.A., s.50-51).
(Atatürk, bu gece ayrıca Sam'da Albay İsmet (İnönü) Bey, Rayak bölgesinde ise Ali Fuat (Cebesoy) Paşa komutasında bulunan kuvvetlerin kuzeye hareket ettirilmesi emrini vermis, bu emrin bir suretini bilgi edinmek üzere Liman von Sanders'e göndermıştır. Ancak, Ordu Komutanı –Sam'ı savunma düsüncesinde olduğundan bu emri uygun bulmamıştır) (Atatürk'ün, komutası altındaki birliklere kuzeye çekilis emrini veris tarihi, B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.704-750'de 1 Ekim 1918 olarak gösterilmiştir) (A.H.E., s.157-158; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 18.5.1941).
: 7. Ordu birliklerinin Sam'ın güneyinde Kisve'ye gelişi (B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.690).
: Bulgarların –Savaştan çekilmek üzere- İtilâf Devletleriyle Selânik Ateskes Antlaşması'nı imzalamaları (İ.A., s.728; A.H.E., s.161; K.A., s.251-252) (Bulgarlar 19 Eylül 1918'de bırakısma istemisti).
29/30 Eylül 1918 : Atatürk'ün Sam'dan gece Rayak'a hareketi (A.H.Y.H., Yeni Sabah, 18.5.1941; İ.A., s728; A.H.E., s.157; K.A., s.240; A.K.D.D.A.Y., s.99-100; A.Y., s.127; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.690-704).
30 Eylül 1918 : Atatürk'ün, kuzeye çeiklme emrini uygun bulmadığını ve hareket tarzının kendisi tarafından emredileceğini bnildiren Liman von Sanders'e raporu: "Bugün, orduya verdiğim talimatın, bu durumda uygulanamayacağı bildiriliyor. ..Emirde ileri sürdüğüm sekilde hareket

olunmadığı takdirde, bundan sonra orduya bir sekil vermeye bile olanak kalmayacağını arzederim" (A.K.D.D.A.Y., s.101-102) (Bu tarih, B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.706'da 1 Ekim 1918 olarak gösterilmiştir).
: Atatürk'ün öğleye doğru Sam'dan Rayak'a gelişi ve bölgedeki dağınık kuvvetleri teslim alarak denetlemesi, daha sonra Baalbek'e hareketi (İ.A., s.728; A.H.E., s.158; A.K.D.D.A.Y., s.99-101; A.Y., s.127; A.Y.A., s.51; K.A.B.K.Ö., s.104; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.704-705).
: Atatürk'ün Akşam Rayak'tan Baalbek'e gelişi, burada Kolordu Komutanı Ali Fuat (Cebesoy) Paşa ile Görüşmesini takiben –General Liman von Sanders'le Görüşmek üzere Humus'a hareketi (A.H.E., s.158; A.K.D.D.A.Y., s.99).
: Atatürk'ün gece Humus'a gelişi ve Yıldırım Orduları Komutanı General Liman von Sanders ile Görüşmesi (General Litani General Liman von Sanders, Atatürk'ün Rayak'ın kuzeyine çekilme emrini tasvip etmemis, birliklerin bulundukları yerlerde savunmaya devam etmelerini emretmisti. Atatürk bu Görüşmede, Yıldırım Orduları Grubu Komutanı'na bu emrin değistirilerek Sam bölgesinde toplanan kuvvetlerin imhadan kurtulma amacıyla vakit geçirmeksizin Halep'e kadar çekilmesi kararının zorunluluğunu anlatmıştır. Bu Görüşme sonucu Liman von Sanders, Atatürk'ün görüsünü gerçekçi bulmus, ancak sunları söylemiştir: "Karar budur. Fakat nihayet ben yabancıyım, bu kararı veremem. Bunu ancak memleketin sahipleri verebilir!" Müteakiben çekilme kararı uygulanmıs ve birlikler Başarı ile Halep'in güneyine alınarak burada bir savunma hattı kurmaya muvaffak olunmustur) (A.A.K., s.15, 62; A.H.E., s.157-158; A.Y.A., s.51; K.A.B.K.Ö., s.104; A.K.D.D.A.Y., s.99-100,103) (Atatürk'ün, Liman von Sanders ile, -Baalbek'te olmak üzere- Görüşme tarihi ve General'in, Yıldırım Orduları Grubu'na bağlı birliklere Halep'in güneyine çekilme emrini verdiği tarih, B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.708-709'da 3 Ekim 1918 olarak gösterilmiştir).
: 7. Ordu'nun Sam'ın güneyinde Kisve civarında toplanması ve Atatürk'ün Kisve'ye gelişi (İ.A., s.728; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 18.5.1941).
1 Ekim 1918 : Sam'ın –Arapların da yardımıyla- İngilizlerin eline geçmesi (K.A., S.241; Borak, s.166; Ata ve İ., s.80; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.822) (Bu tarih İ.A., s.728; A.H.E., s.161; K.A.B.K.Ö., s.104; A.Y.A., s.51'de 30 Eylül 1918 olarak gösterilmiştir).
4 Ekim 1918 : Atatürk'ün gece Halep'e gelişi ve Baron oteline yerlesmesi (A.K.D.D.A.Y., s.104) (Bu tarih İ.A., s.728 ve K.A., s.242'de 5 Ekim 1918 olarak gösterilmiştir. Söz konusu tarihin A.Y.A., s.51 ve K.A.B.K.Ö., s.104'de 15 Ekim 1918 olarak gösterilisi gerçeğe uymamaktadır).
5 Ekim 1918 : Osmanlı Hükûmeti'nin ateskes Antlaşması isteği ile Amerika'ya

Başvurması (A.H.E., s.162; K.A., s.251-252) (4 Ekim 1918'de Almanya, 5 Ekim 1918'de Avusturya-Macaristan'da ateskes isteğinde bulunmuştur. K.A., s.245-252).
8 Ekim 1918 : Talât Paşa'nın sadrazamlıktan istifası (Talât Paşa'nın istifası üzerine, kabineyi kurma görevi Tevfik Paşa'ya verilmis, ancak kendisini n 11 Ekim 1918'de kabineyi kuramayacağını bildirmesi üzerine bu görev 14 Ekim 1918 günü Ahmet İzzet Paşa'ya verilmistir. İ.O.T.K.IV., s.448-449; İ.A., s.728; A.H.E., s.162-163; K.A., s.242).
11 Ekim 1918 : Atatürk'ün Halep'ten Padişah Vahdettin'e iletilmek üzere Başyaver Naci (Eldeniz) Bey'e telgrafı: "…Vatanımın selâmetinin temini bakımından Tevfik Paşa Hazretleri gerçekten müsküläta tesadüf etmislerse sadaretin derhal İzzet Paşa Hazretlerine verilmesi ve onun da esası Fethi (Okyar), Tahsin (Uzer), Rauf (Orbay), Canbulat, Azmi, Seyhülislâm Hayri ve âcizlerinden olusan bir kabine teskil etmesi zaruridir. Adı geçen kisilerin olusturacağı kabinenin vaziyete hâkim olabileceği görüsündeyim" (A.İ., s.728; M.K.P.P.B.B., s.563-564; A.H.E., s.165; K.A., s.242; A.Y., s.132; A.T.T.B., s.13; Borak, s.166; Ö.A.Ö.M., s.132. Kaynaklarda bu telgrafın kesin tarihi yoktur. Olayların akısı 12 veya 13 Ekim 1918 olabileceğini düsündürmektedir) (Atatürk İzzet Paşa'ya da aynı sekilde bir telgraf çekmis, kabinede Harbiye Nazırlığının kendisine verilmesini istemıştır. İ.A., s.728).
13 Ekim 1918 : Atatürk'ün Halep'te askerî birlikleri denetlemesi (A.K.D.D.A.Y., s.109).
: Sina cephesinde 4. Ordu'nun lağvı ve bu orduya ait birliklerin emir ve komutasının 7. Ordu Komutanı Atatürk'e devredilmesi (B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.822).
14 Ekim 1918 : Ahmet İzzet Paşa'nın kabine kurusu, Harbiye Nazırlığı ve Baskomutanlık Genelkurmay Başkanlığı'nı kendi üzerine alısı (İ.O.T.K.IV., s.449; İ.A., s.729; M.M.M.T., s.28; A.H.E., s.165; M.M.H., s.13; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV, s.11; E.K.S.B., s.34).
15 Ekim 1918 : Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın kabineyi kuruslunu takiben Atatürk'e telgrafı: "…Barıstan sonra Tanrı'nın lütfu ile isbirliği yaparız" (A.H.E., s.165; K.A., s.246; A.Y., S.132).
16 Ekim 1918 : Atatürk'ün Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın 15 Ekim 1918 tarihli telgrafına cevabı: "Barıs gecikecektir, barısa kadar çok buhranlı anlar geçireceğiz. Bu devrede vatana faydalı olabilirsem düsüncesiyle barısa kavustuktan sonra onun huzur ve sükûnu içinde Harbiye Nazırlığını benden çok mükemmel yapacak kisiler bulunabilir. Buna nazaran barıstan sonra isbirliğimizi hiç de zorunlu hatta gerekli görmüyorum" (A.H.E., d.165; K.A., s.246; A.Y., s.132).
23 Ekim 1918 : İngilizlerin yerli Ara0p kuvvetleriyle beraber Halep güneyinden taarruza Başlamaları (İ.A., s.728; K.A., s.243; A.Y.A., s.51; K.A.B.K.Ö., s.104). (Bu taarruzlar üzerine Atatürk'ün emri ile Halep'te

ve güneyinde bulunan kuvvetler Halep'in kuzeyine alınarak burada cephe teskil edildi).
25 Ekim 1918 : Halep'te İngilizler ve Araplarla Atatürk yönetimindeki kuvvetler arasında siddetli sokak muharebeleri olması ve Düşmanın püskürtülmesi (Erden, s.37; A.H.E., s.158; K.A., s.243; M.M.M.T., s.23; A.Y., s.130- 131; Ata ve İ., s.80; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.723-726).
25/26 Ekim 1918 : 7. Ordu birliklerinin Halep'in 5.km kuzeyine alınması ve 7. Ordu Karargâhı'nın Halep'ten Katma'ya nakli (İ.A., s.729; K.A., s.243; B.D.H.T.D., c.IV, ks.II, s.728; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 19.5.1941).
26 Ekim 1918 : İngilizlerin Halep'e girisi (B.D.H.T.H., cIV, ks.II, s.727) (Bu tarih, İ.O.T.K.IV, s.449'da 27 Ekim 1918 olarak gösterilmiştir).
: Atatürk komutasındaki 7. Ordu birliklerinin 23 Ekim 1918 gününden beri süren İngiliz taarruzlarını Halep'in kuzeyinde durdurması ve Düşmanın bu hattı geçmesine imkân verilmemesi (Birliklerimiz İskenderun-Belen-Diricemal-Tellürrifat çizgisinden olusan ve 28 Ekim 1918'de Antakya'yı da içine alan bu hattı 30 Ekim 1918 Mondros Antlaşması'na kadar korumuslardır. Bu sebepledir ki Misak-ı Milli'de bu hat güney sınırımız olarak kabul edilmiştir. Erden, s.37; İ.A., s.729; K.A.M.M.T., s.619; A.H.E., s.158; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 19.5.1941; K.A., s.244-245; A.Y.A., s.51; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.730).
: Atatürk Katma'da (Atatürk, 28 Ekim 1918 Akşamına kadar 7. Ordu karargâhının nakledildiği bu ilçede kalmıştır. K.A., s.246; A.Y.A., s.54).
28 Ekim 1918 : Atatürk'ün Akşam, Katma'dan Kilis'e gelerek, İngiliz tehdidine Karşı gereken önlemleri alması (B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.730; A.K.D.D.A.Y., s.113). (Kilis'e, İngiliz kuvvetlerinin muhtemel bir taarruzuna Karşı küçük bir müfreze gönderilmistir).(Bu tarih, K.S.İ., s.21'de 27 Ekim 1918 olarak gösterilmıştır).
30 Ekim 1918 : Osmanlı Devleti ile İtilâf Devletleri arasında Mondros Ateskes Antlaşması'nın imzalanması (İ.A., s.729; K.A., s.253; T.İ.H.c.I, s.33; T.C.Ta., s.105-107; A.Y.A., s.52; R.O.H., c.II, sayı:15, s.49; A.H.E., s.173; M.M.M.T., s.63; E.K.S.B., s.37; T.İ.H., c.II,ks.6, kp.IV, s.11; İ.A., sç729; O.S.S.G., s.420; T.D.D.S., s.23; R.B., s.70; İ.H., s.3; A.K.D.D.A.Y., s.113; O.Y.S., s.150; Siyasî T., s.460; M.M.B.I., s.3; B.G., s.20; M.M.E., s.13; M.M.U.K.S.I., s.54-55; M.M.Ka.I., s.30; L.I., s.194; Türk D.T., s.51; Türk D.T.D., s.10-17; T.C.T., s.1-5; O.M.K., ve L., s.260; İ.O.T.K.IV, s.454).
: Atatürk'ün, -General Liman von Sanders'in yerine- Yıldırım Orduları Komutanlığı'na atanması (A.H.Y.H., Yeni Sabah, 19.5.1941; Erden, s.37; A.Y.A., s.52).
: Atatürk'ün gece, -Yıldırım Orduları Komutanlığı görevini devr almak üzere- Katma'dan Adana'ya hareketi (A.H.Y.H., Yeni Sabah, 19.5.1941; O.M., s.992).

: Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın, General Liman von Sanders'e Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığını Atatürk'e devrederek İstanbul'a dönmesi hakkında telgrafı (H.T.V.D..sayı:27, v.693; T.B.Y., s.352; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.730).

31 Ekim 1918 : Atatürk'ün "Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı" vazifesiyle Katma'dan Karargâhın bulunduğu Adana'ya gelmesi (A.H.Y.H., Yeni Sabah, 19.5.1941; A., s.24; M.M.H., s.26; O.M., s.993; K.S.İ., s.23; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.730).

: General Liman von Sanders'in Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığını Atatürk'e devretmesi ve emir yayınlayarak birliklere vedası: "Yıldırım Orduları Grubu'nun emir ve komutasını bugünden itibaren iftiharlarla dolu bir çok muharebede kendisini göstermis bulunan Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine bırakıyorum" K.A., s.250; H.T.V.D., sayı:27, v.696; T.B.Y., s.353; K.A.M.M.T., s.161-619; M.M.H., s.26; Erden, s.37; T.İ.H., c.I, s.46; İ.A., s.729; A.Y.A., s.53; O.T.P., s.228; B.D.H.T.H., c.IV, ks.II, s.731,822; A.H.D., s.173.

3 Kasım 1918 : Atatürk'ün Adana'dan, Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya "Mondros Ateskes Antlaşması"nın bazı maddelerinin açıklanmasını ve ne gibi önlemler alınması gerektiğini soran telgrafı: "…Toros tünellerinin müttefikler tarafından İşgali hakkındaki maddenin açıklanması lâzımdır… İşgalin mahiyeti, tünel İşletmesini kapsamakta mıdır? Toksa muhafaza tertibatından mı ibaret kalacaktır? Toros tünellerini tutacak İşgal kuvvetinin miktarı nedir? Ve nereden gelecektir?" (T.İ.H., c.I, s.50-51; A.H.E., s.180; A.T.T.B., s.14; K.S.İ.Y.I., s.55; A.Y., s.137).

: İngilizlerin, İskenderun'a bir heyet göndererek limandaki mayınların temizlenmesini ve bunu takiben karaya asker çıkaracaklarını bildirmeleri (A.Y.A., s.53; A.K.D.D.A.Y., s.114).

4 Kasım 1918 : Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın Atatürk'ün 3 Kasım 1918 tarihli telgrafına cevabı: "…Toros tünellerinin İtilâf Devletlerince İşgali yalnız bir koruma niteliğindedir(!)…İşgal kuvvetlerinin nereden geleceği ve miktarı İngiliz Komutanlığı tarafından bildirilir(!)" (T.İ.H., c.I, s.52; A.Y., s.139).

5 Kasım 1918 : Atatürk'ün, Katma'dan çağırdığı Ali Fuat Paşa ile Adana'da Görüşmesi: "…Artık milletin bundan sonra kendi haklarını kendisini n araması ve koruması, bizlerin de mümkün olduğu kadar bu yolu göstermemiz ve bütün ordu ile beraber yardım etmemiz lâzımdır" (M.M.H., s.28-29).

: Atatürk'ün Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya telgrafı: "…Pek ciddî ve samimî olarak arz ederim ki, mütareke sartları arasında yanlıs yorum ve anlamayı ortadan kaldıracak önlemler alınmadıkça, orduları terhis edecek ve İngilizlerin her dediğine boyun eğecek olursak İngilizlerin ihtiraslarının önüne geçmeye imkân kalmayacaktır" (A.H.E., s.182;

İ.A., s.729; T.İ.H., c.I, s.53; A.Y.A., s.53-54; A.Y., s.139).
: Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın Atatürk'e "İngilizlerin İskenderun limanından –liman ve şehrin kendilerine terk edilmesi söz konusu olmadığından- faydalanmalarında bir mahzur görmediğini ve bu görüsünün Suriye'deki İngiliz Ordu Kumandanına tebliğini" bildiren telgrafı (A.H.E., s.182; A.Y., s.14).
: Atatürk'ün, komutası altındaki kuvvetlere "İskenderun'a asker çıkarılması halinde, gerekirse silah kullanılarak bu durumun menedileceğini" bildiren emri (A.H.E., s.184).
6 Kasım 1918 : Atatürk'ün Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya "İskenderun'a çıkacak İngilizlere ates emri verdiğini" bildiren telgrafı (A.H.E., s.184; İ.A., s.729; A.Y.A., s.54; A.B.E.B., s.116; A.Y., s.142).
6/7 Kasım 1918 : Ahmet İzzet Paşa'nın, Atatürk'ün 6 Kasım 1918 tarihli telgrafına cevabı: "İskenderun'a çıkacaklara Karşı tarafınızdan silah kullanılmasının emir verilmis olması, devletin siyasetine ve memleketin menfaatlerine kesinlikle aykırı olduğundan bu yanlıs emrin derhal düzeltilmesi tavsiye olunur(!)…Ateskes Antlaşması'nda bize bu uygunsuz hükümleri kabul ettiren, gaflet değil kesin mağlubiyetimizdir(!)" A.Y., s.143)
7 Kasım 1918 : Atatürk'ün Ahmet İzzet Paşa'ya, İskenderun'a çıkacak İngilizlere Karşı silah kullanılması hakkında verdiği 5 Kasım 1918 tarihli gizli emrin gerekçesini açıklayan telgrafı (A.Y., s.144).
: Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı ile VII. Ordu Karargâhı'nın Padişah iradesiyle kaldırılması ve Atatürk'ün Harbiye Nezareti emrine verilmesi (A.A.K., s.17,62; T.İ.H.c.I, s.63; H.T.V.D., sayı:29, v.756; M.M.H., s.30; A.H.E., s.187; İ.A., s.730; A.K.D.D.A.Y., s.116; A.Y.A., s.55; K.S.İ.Y.I., s.57).
8 Kasım 1918 : Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın, İskenderun'un teslimiyle ilgili olarak Amiral Calthrope'dan aldığı yazı üzerine Atatürk'e telgrafı: "…Müracaat vukuunda şehrin tahliye ve teslim olunması hususunda gerekenlere acele bildirimi lâzımdır… Gevseklik göstermemek sartıyla bu aczimizin göz önünde bulundurulması ve söz ve hareketlerimizin buna uydurulması memleket selâmeti için gereklidir (!)" (A.H.E., s.185; A.Y., s.145-146).
: Atatürk'ün Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya cevabı: "…Acz ve zaafımız derecesini pekâlâ bilirim. Bununla beraber devletin yapmaya mecbur olduğu fedakârlığın derecesini de belirleme ve sınırlama gerekeceği kanaatini muhafaza ederim. Yoksa Almanya ile beraber sonuna kadar harbe devam etmek halinde büsbütün hezimete uğranılacağından, İngilizlerin elde edebilecekleri neticeyi onlara kendi yardımımızla bahsetmek tarihte Osmanlılık için kara bir sahife vücuda getirir. …Bilhassa yüksek sahsiyetinizce yakınan malûm bulunmuştur ki âcizleri her ne hal ve vaziyette bulunursam bulunayım doğru

olduğuna kani bulunduğum ve gerekenlere söylemeyi ve ulaştırmayı memleketin selâmeti gereği kabul ettiğim Görüşlerime tâbi olmaktan nefsimi menetmeğe kadir değilim" (A.H.E., s.187; A.T.T.B., s.21; T.İ.H., c.I, s.202-203; A.Y., s.146-148).
: Ahmet İzzet Paşa'nın, öğleden sonra sadaretten istifası (Yeni kabineyi 11 Kasım 1918 günü Tevfik Paşa kurmustur. İ.O.T.K.IV., s.453-454; A.H.E., s.187; O.D.S.S., s.1717).
10/11 Kasım 1918 : Ahmet İzzet Paşa'nın, Atatürk'e Sadaretten çekildiğini ve onun da İstanbul'a gelmesinin iyi olacağını bildiren telgrafı: "Zat-ı devletleri bir an evvel İstanbul'a gelmelisiniz. Sizinle Görüşmeye ihtiyacım var!" (A.H.E., s.188; O.M., s.994).
: Yıldırım Orduları Gurubu Komutanlığı'ndan ayrılan Atatürk'ün Akşam Adana'dan trenle İstanbul'a hareketi (T.İ.H., c.I, s.63; K.S.İ., s.31; A.Y.A., s.55; T.İ.H., c.IV, s.5; A.H.E., s.188; A.An, s.80).
13 Kasım 1918 : Atatürk'ün İstanbul'a gelişi ve deniz ortasında demirlemis Düşman donanmasını gördüğü zaman yaveri Cevat Abbas (Gürer) Bey'e söylediği söz: "Geldikleri gibi giderler!" (A.Z.T.B.Y., s.164-165; M.K.İ.D., s.479; A.H.E., s.188; Borak, s.179-180; M.M.U.K.S.I, s.76; İ.A., s.730; R.O.H., c.II, sayı:26, s.400; K.A.M.M.T., s.272-273; T.C.Ta., s.120). Cevat Abbas Gürer, bu sahneyi hatıralarında söyle anlatmaktadır: "İstanbul'a geldiğimizi günü hiç unutmam. Şehrin çok hazin bir hali vardı. İstanbul Düşman donanmalarının limana girmeleri felâketinin matemini tutuyor, bu büyük matemine Atatürk'ü de ortak ediyordu. Atatürk'le ben, askerî ulasıma ait bir köhne motor ile deniz ortasında yaslanan bir çelik ormanının içinden geçiyorduk. Atatürk'ün zarif dudaklarından "Geldikleri gibi giderler!" cümlesini isittiğim zaman, Mütareke'nin doğurduğu derin ve elemli ümitsizliği derhal unutmustum. Cevabımda acele ettim: "Size nasip olacak, siz bunları kovacaksınız Paşam!" dedim. Gülümsedi, aziz basının içinde sekillenmeye Başlayan vatanı kurtarma plânlarını bir an için yeniden geçiriyor gibi daldı, sonra: "Bakalım!" dedi (A.Z.T.B.Y., s.165-166).
: Atatürk'ün Pera palas'a yerlesmesi (Atatürk, İstanbul'a gelişini takiben 15 gün kadar Pera Palas'ta kalmıs, kısa bir süre de eski dostlarından Salih Fransa'nın Hava sokağındaki evinde misafir edilmıştır. Daha sonra Sisli'de tuttuğu eve yerlesmistir. A.Z.T.B.Y., s.167).
14 Kasım 1918 : Atatürk'ün Pera Palas'ta İngiliz gazeteci Ward Price ile Görüşmesi (T.K.S.K., s.4).
: Atatürk'ün Pera Palas'ta Rauf (Orbay) Bey ile Görüşmesi (H.R.O., s.29-30; R.O.H., c.II, sayı: 25, s.370).
: Atatürk'ün Rauf Bey'le beraber sadrazamlıktan istifa eden Ahmet İzzet Paşa'yı ziyareti ve Görüşmesi (A.H., s.81; R.O.H., c.II, sayı:25, s.370; H.R.O., s.30-31; Ata ve İ., s.82).

15 Kasım 1918 : Atatürk'ün Cuma selâmlığını takiben mahfil'de Padişah Vahdettin tarafından kabulü (Borak, s.182; S.Y.K.S., s.43; R.O.H., cII, sayı:25, s.371).
16 Kasım 1918 : Atatürk'ün Pera Palas'ta Çanakkale Savaşlarına katılmıs olan İngiliz Generali William Birdwood ile Görüşmesi (Ata ve İ., s.88-89).
17 Kasım 1918 : Atatürk'le yapılan bir Görüşmenin Minber Gazetesi'nde yayımlanması "…Ben en iyi siyasetin, her türlü anlamıyla en çok kuvvetli olmakta bulunduğunu kabul ederim. En çok kuvvetli olmak sözünden amacım, yalnız silah kuvveti olduğunu zannetmeyiniz. Aksine, asker olmama rağmen bu bence, kuvvet bileskesini oluşturan etkenlerin sonuncusudur. Benim belirtmek istediğim moral, bilsim, ahlâk ve teknoloji bakımlarından kuvvetli olmaktır. Bu saydığım niteliklerden yoksun olan bir milletin bütün fertlerinin en son silâhlarla donatıldığını farz etsek bile kuvvetli olduğunu kabul etmek doğru olmaz" (M.K.İ.D., s.488-490; B.Y.A., s.102; U.B., s.91; İ.H. ve M.H., s.88; Ata ve İ., s.100-102).
: Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Abdullah Paşa'yı ziyareti (Ata ve İ., s.102).
18 Kasım 1918 : Atatürk'ün, Meclis-i Mebusan'ın kapatılacağı söylentileri üzerine Vakit gazetesi muhabiri Ahmet Emin'e demeci: "…Herhalde millet ve memleketimizin pek ziyade muhtaç olduğu barısı gerçeklestirecek hükûmetin bugünkü Meclis-i Mebusan'ımıza dayanması bir zorunluluk olmaktadır." (M.K.İ.D., s.490-492; A.S.D., III, s.1; U.B., s.91; G.G.I., s.318).
19 Kasım 1918 : Atatürk'ün Meclis-i Mebusan locasından Tevfik Paşa Kabinesinin güven oylamasını izlemesi (Bu oylamada Atatürk'ün milletvekilleriyle Görüşmesine rağmen Tevfik Paşa güven oyu almıştır. A.H., s.83-83; A.H.E., 238; O.D.S.S., s.1720).
: Atatürk'ün Padişahla Görüşme isteği ve Vahdettin'in 22 Kasım için randevu vermesi (A.H., s.83-84; A.H.E., s.238).
22 Kasım 1918 : Atatürk'ün Cuma Selâmlığını takiben mahfil'de Padişah Vahdettin tarafından kabulü ve Mütareke'den sonraki siyasî durum hakkında Görüşmesi (A.H., s.84-85; A.H.E., s.239; Ata ve İ., s.108) (Mütarekeden sonra -tespit edilen- Atatürk-Vahdettin Görüşmeleri 15 Kasım 1918, 22 Kasım 1918, 29 Kasım 1918, 20 Aralık 1918, 15 Mayıs 1919 ve 16 Mayıs 1919 tarihlerini kapsamak üzere altıyı bulmaktadır. Bununla beraber 1919 Ocak, Subat, Mart ve Nisan aylarındaki Cuma selâmlıklarında Atatürk'ün de bazı kez bulunduğu –gazetelerde yer almamıs olmasına rağmen- mahfil'de daha birkaç kere kabul olunduğu ihtimal dahilindedir. Esasen İstanbul'dan Samsun'a hareketinden önce 16 Mayıs 1919 günkü Cuma selâmlığında da bulunmus olması, bu görüsü desteklemektedir. Fakat bütün bu Karşılasmaların bir hal hatır sorus seklinde seyrettiği, asıl önemli Görüşmelerin ise 22 Kasım 1918

ve 15 Mayıs 1919 günleri yapıldığı anlasılmaktadır).
29 Kasım 1918 : Atatürk'ün Cuma selâmlığını takiben mahfil'de Padişah Vahdettin tarafından kabulü (Borak, s.182; R.O.H.c.II,Sayı:25, s.371; S.Y.K.S., s.43).
20 Aralık 1918 : Atatürk'ün Cuma selâmlığını takiben mahfil'de Padişah Vahdettin tarafından kabulü (Borak, s.182; S.Y.K.S., s.43).
: Katma'dan İstanbul'a dönen Ali Fuat Paşa'nın Akşam Atatürk'ü Sisli'deki evinde ziyareti ve beraber memleket durumunu gözden geçirmeleri (M.M.H., s.35).
21 Aralık 1918 : Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nın kapatılması hakkında Padişah fermanının Meclis'te okunması (T.İ.H., c.II, ks.II, s.93; O.S.S.G., s.459-460; M.M.B.I., s.21; G.İ., s.169; A.H.E., s.196; T.M.M.I., s.194, O.T.P., s.228; İ.H., s.9).
29 Aralık 1918 : İstanbul'da çıkan Söz gazetesinde Atatürk'ün Teceddüt Fırkası'na girdiği haberinin yayımlanması (A.H.E., s.169; T.S.P., s.413).
30 Aralık 1918 : Atatürk'ün, Söz gazetesinde Teceddüt Fırkası'na girdiği söylentilerini yalanlayan tekzibi: "Ben askerî sıfat ve makamımla nispet ve alâkamı muhafaza etmekteyim. Gerçek olmayan haberin tekzibini rica ederim" (A.H.E., s.196; T.S.P.,s.413-414).
Aralık 1918 : Atatürk'ün, -1914 yılı Mayısında Sofya'da yazdığı- Zabit ve Kumandan ile Hasbıhal" adlı eserinin İstanbul'da yayımlanması (Rusen Esref Ünaydın, bu eserin İstanbul'da mütareke Başlarında yayımlandığını bildirmektedir. Z.K.H., s.XIV).
Aralık 1918 : Atatürk'ün, Sisli'deki evinde "Anafartalar Muharebatı Tarihçesi" adlı eserini yazmaya Başlaması (A.Z.T.B.Y., s.139).
-1919-
15 Ocak 1919 : Atatürk'ün, Sisli'deki evinde, -davet ettiği- İsmet (İnönü) Bey'le Görüşmesi: "Hiçbir sıfat ve salahiyet olmaksızın Anadolu'ya geçmek ve orada milleti uyandırarak Kurtuluş çarelerini aramak için en uygun mıntıka ve beni o mıntıkaya götürecek en kolay yol hangisi olabilir?" (A.H., s.90-92; O.M., s.997) (Kaynaklarda bu Görüşmenin tarihi belirtilmemıştır. Ata ve İ., s.126-127'de 30 Mart 1919 tarihi üzerinde durulmussa da biz 15 Ocak 1919 tarihini olayların akısına daha uygun bulmaktayız).
15 Subat 1918 : Refet (Bele) Bey'in, Atatürk'ü, Sisli'deki evinde ziyareti, Görüşmeleri ve Atatürk'ün bir sözü: "Eğer atına binip Anadolu içlerine girmek istiyorsan, ben bir gün senin bu arzunu tatmin ederim" (O.M., s.997) (Kaynaklarda bu Görüşmenin tarihi belirtilmemıştır).
20 Subat 1918 : XX. Kolordu Komutanlığı'na atanan Ali Fuat Paşa'nın, -Anadolu'ya hareketinden önce- Atatürk'ü Sisli'deki evinde ziyareti ve vedaı (A.H., s.93; O.M., s.997) (Kaynaklarda bu ziyaretin tarihi belirtilmemıştır. Ata ve İ., s.119'da 26 Subat 1919 olabileceği ifade

edilmıştır).
24 Subat 1919 : Atatürk ve bazı kisilerin İstanbul'dan uzaklastırılması gerektiği hakkında İngiliz haberalma subayı Yüzbası Hoyland'ın, İstanbul İngiliz İstihbarat Merkezi'ne raporu (Raporda geçen diğer isimler: Fevzi (Çakmak) Paşa, Kâzım Karabekir, Halil (Kut) Paşa, İsmet (İnönü) Bey v.s. İ.B.A.I., s.3-4; M.S., s.60-61). (Bu liste, gereği için Londra'ya gönderilmıştır. M.S., s.60-61).
3 Mart 1919 : Atatürk'ün, Harbiye Nazırlığının 24 Subat 1919 tarihli yazısına cevabı: "…Herhalde ordu komutanlığından istifa etmedim, adı geçen komutanlıktan uzaklastırılmadım veya emekli edilmedim. Yaver Paşa Hazretlerinin bana emsal göstermek istediği kisilerin hiçbiri emsalim değildir. Kanun ve kazanılmıs hakkım göz önüne alınarak gereken islemin yapılması" (M.D.M.K.P.A.İ.B., s.454-456).
11 Mart 1919 : Atatürk'ün resmî elbisesiyle Sanasaryen Hanı'nın taraçasında – bir gün evvel tutuklanan- Fethi (Okyar) ve diğer bazı kisileri ziyareti (A.H., s.97-98; A.H.Y.H., Yeni Sabah, 20.5.1941).
: Atatürk'ün, Bahriye Nazırı Avni Paşa'yı makamında ziyareti (Bu ziyarette Atatürk, Avni Paşa'dan kendisini Osmanlı Hükûmeti'ni oluşturan kisilerle tanıstırmasını istemis, Avni Paşa "Elbette, tabiî!" cevabını vermıştır (G.D.D., s.38-39; O.M., s.995-996; A.H., s.101) (Kaynaklarda bu ziyaretin tarihi belirtilmemıştır).
12 Mart 1919 : Bahriye Nazırı Avni Paşa'nın Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'le beraber Atatürk'ü Sisli'deki evinde ziyareti (Görüşme esnasında Mehmet Ali Bey'in, "-Paşa Hazretleri, bizimle isbirliği yapar mısınız?" sorusuna Atatürk'ün cevabı: "-Niçin etmeyeyim; eğer siz memleketi bugün içine düsmüs olduğu badireden kurtarmağa azmetmis insanlar iseniz…" (Mehmet Ali Bey ayrılırken, ertesi gün için Atatürk'ü Cercle d'oriant'da öğle yemeğine davet etmistir. H.A., s.101; O.M., s.996; G.D.D., s.39) (Kaynaklarda bu ziyaretin tarihi belirtilmemıştır. Ata ve İ., s.159'da bu tarih 23 Nisan 1919 olarak düsünülmüstür).
13 Mart 1919 : Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'in, Cercle d'Oriant'da Atatürk'e öğle yemeği vermesi (Bu yemekte Bahriye Nazırı Avni Paşa da bulunmuştur. O.M., s.996; G.D.D., s.40) (Kaynaklarda bu yemeğin tarihi belirtilmemıştır).
14 Mart 1919 : Atatürk'ün, Hukuk-u Beser gazetesinde ordu kumandanlarını suçlayan bir yazı yayımlanması sebebiyle Harbiye Nezareti'ne yazısı: "…Vatan ve millet için saflık ve masumiyetle her türlü mahrumiyet ve müskilât içinde namus vazifesini hakkıyla yapan Osmanlı ordularını haydut ve aynı mahrumiyet ve müskilâta maruz ve yegâne dayanağı namus ve haysiyetinden ibaret olan adı geçen ordular komutanlarını sefil ve haydutbasılıkla nitelemek ve teshir etmek ne büyük ahlâksızlık ve ne sefil vicdansızlıktır. Osmanlı ordularını, onun namuslu komutanlarını bu suretle teshir edebilmek kabiliyeti, ancak vatan ve

milletin Çöküşünü ve yok almasını arzu eden bir alçak da bulunabilir" (Ata ve İ., s.123-124).

11 Nisan 1919 : XV, Kolordu Komutanlığına atanan Kâzım Karabekir'in Atatürk'ü Sisli'deki evinde ziyareti ve Görüşmeleri (İ.H.E., s.35; İ.H., s.17; O.M., s.997;998; Borak, s.194-195).

17 Nisan 1919 : Rauf Bey'in, Atatürk'ü Sisli'deki evinde ziyareti (Atatürk bugün, Rauf Bey'e bir resmini armağan etmistir. Borak, s.195; Ata ve İ., s.128).

29 Nisan 1919 : Harbiye Nazırı Sakir Paşa'nın Atatürk'ü Bakanlığa davet ederek

"Türklerin Rumlara yaptığı baskıyı yerinde incelemek ve önlemek üzere Karadeniz bölgesine müfettis olarak gönderilmesi"nin kararlastırıldığını bildirmesi (A.H., s.106-110; A.H.E., s.293; Borak, s.197).

30 Nisan 1919 : Atatürk'ün 9. Ordu Kıtaatı Müfettisliğine atanmasının Vahdettin tarafından onaylanması (H.T.V.D., sayı:1, V.2; A.An. s.82; T.İ.H.c.I, s.195; T.V.cilt:II, sayı:12,s.401, 1943; A.H.E., s.292; M.M.H., s.62; A.B.E.B., s.118).

: harbiye Nezareti'nin Sadaret'e yazısı: "…Mustafa Kemal Paşa tarafından yapılacak tebligatı emri altında bulunacak olan vilâyet mülkî memurlarının yerine getirmelerinin genelge ile duyurulması" (H.T.V.D., sayı:1, v.1; M.M.B.I., s.79-80).

1 Mayıs 1919 : Harbiye Nazırı Sakir Paşa'nın, Atatürk'ü, -9. Ordu Müfettisliğine atanma islemlerinin tamamlanmasını takiben- makamına daveti ve kendisini aynı gün Babıâli'de Sadrazam Damat Ferit Paşa ile tanıstırması: "-Efendimiz, yeni vazife ile Anadolu'ya giden Mustafa Kemal Bey'i zat-ı devletinize takdim ederim" (G.D.D., s.40-41; A.H., s.111-112) (Kaynaklarda bu olayın tarihi belirtilmemiştır. Ata ve İ., s.137'de bu tarih 27 Nisan 1919 olarak düsünülmüstür).

: Harbiye Nazırı Sakir Paşa'nın, Atatürk'ü Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'in makamına götürüsü ve Harbiye Nezareti'nce kendisine verilen vazifeyi Nazıra bildirmesi (G.D.D., s.41; A.H., s.112-113) (Kaynaklarda tarih belirtilmemis, bu olayın Damat Ferit Paşa ile tanısma günü olduğu ifade edilmistir.)

5 Mayıs 1919 : Harbiye Nezareti'nin, atanmasının Atatürk'e resmen bildirildiği hakkında Genelkurmay Başkanlığına yazısı (H.T.V.D., sayı:1, v.2; M.M.B.I., s.80).

6 Mayıs 1919 : Harbiye Nezareti tarafından Atatürk'e, müfettislik vazifesiyle ilgili yetkilerini belirtyen talimatın verilmesi ve acele hareketinin istenmesi (T.V., citl:12, s.402,1943; H.T.V.D., sayı:1, v.4; A.A., s.82).

Atatürk'ün Harbiye Nezaretine, İtilâf Devletleriyle yapılan Antlaşma ve alınan kararların Hariciye Nezaretinden, görev sahasına giren vilâyetleri gösteren bir krokinin de Dahiliye Nezareti'nden alınarak kendisine

verilmesi hakkında yazısı (H.T.V.D., sayı:1, v.9,10).
7 Mayıs 1919 : Harbiye Nezareti tarafından Yıldırım Kıtaatı Müfettisliğine, XIII, III ve Xv.Kolordu Komutanlıklarına, Atatürk'ün 9. Ordu Müfettisliğine atandığının bildirilmesi ve yetkilerini gösteren talimatın birlikte gönderilmesi (H.T.V.D., sayı:1, v.5).
: Atatürk'ün Harbiye Nezareti'ne, 9.Ordu Müfettisliği Karargâh mensuplarının 3 aylık ödeneklerinin simdiden ve İstanbul'dan verilmesini isteyen yazısı (H.T.V.D., sayı:1, v.11).
8 Mayıs 1919 : Atatürk'ün 9. Ordu Kıtaatı Müfettisliği'ne atandığının Harbiye Nezareti tarafından bütün kolordulara bildirilmesi (H.T.V.D., sayı:1, v.6).
9 Mayıs 1919 : Atatürk'ün, Süleymaniye'de İsmet (İnönü) bey'i evinde ziyareti ve kendisine söyledikleri: "-Ben yerlesinceye kadar sen de bana yardım edeceksin ve is Başladığı vakit yanıma geleceksin!" (A.H., s.113; Borak, s.216; Ata ve İ., s.127) (kaynaklarda bu ziyaretin tarihi belirtilmemıştır. Biz, bu tarihin Atatürk'ün Samsun'a hareketinden önceki günlere rastlaması gerektiğini düsünüyoruz).
11 Mayıs 1919 :9. Ordu Kıtaatı Müfettisliği'ne atanan Atatürk'ün İstanbul'dan Sivas Vilâyetine, Canik Müstakil Mutasarrıflığına ve4 Sivas'ta 3. Kolordu Komutanlığına –bölgede faaliyette bulunan eskıyaların miktarı ve mahiyetleri hakkında bilgi isteyen eskıyaların miktarı ve mahiyetleri hakkında bilgi isteyen telgrafı: "…Bu bilgi mülkî makamlarla askerî makamların yazısmaları ile tespit edilecek ve Kolordu Komutanı Albay Salâhattin Bey bu bilgiyi Samsun'da bana verecektir" (H.T.V.D., sayı:4, v.61) (Bu telgraf, Atatürk'ün müfettislik vazifesine daha İstanbul'da iken Başladığını göstermektedir).
12 Mayıs 1919 : Atatürk'ün 9. Ordu Müfettisliği Karargâhı'nın "seferî karargâh"
sayılması hakkında Harbiye Nezareti'ne yazısı (H.T.V.D., sayı:1, v.11).
13 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Harbiye Nezareti'ne "9. Ordu Müfettisliği Karargâhı'nın seferi sayılması, karargâh mensuplarının 3 aylık ödenekleri ile fevkalâde masraflar için bir miktar para verilmesi hakkında evvelce yapılan müracaatların (Bak:7.5.1919; 12.5.1919) acele sonuçlandırılmasını isteyen ve bunları takiben 3 gün sonra İstanbul'dan hareket edileceğini" bildiren yazısı (H.T.V.D., sayı:1, v.11).
14 Mayıs 1919 :Atatürk'ün, Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın Nisantası'ndaki evine Akşam yemeğine davet edilmesi ve yemekten sonra Cevat (Çobanlı) Paşa da olduğu halde Sadrazamla yeni vazifesi hakkında Görüşmesi (A.H., s.115-116; G.H.İ.H., s.12-14; A.H.H.B., s.39-40; A.H.E., s.298; G.G.D., s.41-47). Sadrazam'ın yanından ayrıldıktan sonra Atatürk'le Cevat Paşa arasında geçen Konuşma:
-Bir sey mi yapacaksın, Kemal?

-Evet Paşam, bir sey yapacağım!
-Allah muvaffak etsin!
Mutlak muvaffak olacağız!
15 Mayıs 1919 : Atatürk'ün sabah, Genelkurmay Başkanlığına giderek Cevat (Çobanlı) ve Fevzi (Çakmak) Paşalara veda etmesi (A.H., s.188; F.Ç.II).
: Atatürk'ün Babıâli'ye giderek Hükûmet üyelerine veda etmesi (Atatürk Babıâli'ye geldiği zaman kabine toplantı halinde idi ve Yunanlıların İzmir'e çıkısını görüsüyordu. Atatürk Sadaret bekleme salonunda Dahiliye, hariciye ve diğer bir kısım nazırlarla görüserek onlara veda etti. A.H., s.120-121).
: Atatürk'ün Yıldız Sarayı'nda Padişah Vahdettin tarafından kabulü ve Görüşmesi (A.H., s.122-124).
: Atatürk'ün bandırma Vapuru Kaptanı İsmail Hakkı (Durusu) Bey'i (Sisli'deki evine çağırarak hareket sekline dair bilgi alması A.S.G.B.V.K.A., Kurun, 20.5.1938).
16 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Yıldız'da Hamidiye Camii'ndeki Cuma selâmlığından sonra mahfil-i Hümayun^da Padişah Vahdettin tarafından kabulü ve vedaı (M.G.G.C.,Y.S., 13.12.1944; Ata ve İ., s.149).
: Atatürk'ün Cuma selâmlığını takiben Sisli'deki evine dönüşü, annesi ve kız Kardeşine vedaı (A.H.B.H., Yeni Sabah, 25.5.1941).
: Atatürk'ün maiyetiyle beraber Akşamüzeri Bandırma vapuru ile İstanbul'dan ayrılısı (A.H., s.124-125; O.M. s.998; R.O.H.,c.3, sayı:27,s.17; T.İ.H., c.II,ks.1, s.109; İ.A., s.733; A.S.Ç., S.14; t.i.h.,C.ıı, S.195; Z.C. "24.IV.1920"; İ.H.G., no:2,3) (Atatürk sahilden, bir motorla Kızkulesi açığında demirli bulunan Bandırma Vapuru'na binmis, vapur buradan hareket emistir. V.M., s.998).
: Atatürk'ün, Bandırma vapuru Kızkulesi açıklarında aranmasını takiben Düşman zırhlıları arasından geçerek İstanbul'u terk ederken, güvertede Arkadaşlarına söyledikleri: "-Bunlar iste böyle yalnız demire, çeliğe, silah kuvvetine dayanırlar. Bildikleri sey yalnız madde! Bunlar hürriyet uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Biz, Anadolu'ya ne silah, ne cephane götürüyoruz; biz ideali ve imanı götürüyoruz!" (İ.S.C., s.6).
: Atatürk'ün gece Bandırma vapuru kaptanına direktifi: "Düşman devletlerinin herhangi bir vasıtasının gadrine uğramamak için sahile yakın bir nota tutunuz! Sayet kesin tehlike görürseniz gemiyi karaya, en yakın sahile oturtunuz!" (A.H.Y.H., Yeni Sabah, 25.5.1941).
17 Mayıs 1919 : Bandırma vapurunun gece saat 23.00 sıralarında İnebolu'ya gelişi (Siddetli fırtına sebebiyle Atatürk ve Arkadaşları karaya çıkmaksızın yolculuğa devam etmislerdir. İ.S.C., s.7; M.K.İ.S.N.G., s.6-7).

: Atatürk'e verilen müfettislikle ilgili talimatın Vükelâ Meclisinde kabulü (A.An, s.82; A.H.E., s.295; M.M.B.I., s.81).

18 Mayıs 1919 : Bandırma vapurunun saat 12.00 sıralarında Sinop limanına girisi

(Siddetli fırtına sebebiyle Atatürk karaya çıkmamıs, ancak, Üsteğmen Hikmet (Gerçekçi) Bey'i, gemiye yanasan bir sandal aracılığıyla kıyıya göndererek, Samsun'daki Tümen Komutanlığı'na, -gelmekte olduklarını bildiren- bir telgraf çektirmis, müteakiben yola devam edilmıştır. A.H., s.125; İ.H.V.R., s.26; İ.S.C., s.7; O.M.Y., Yeni Sabvah, 19.5.1945.; M.K.İ.S.N.G., s.7).

: Atatürk'ün, kendisini karaya davet eden Sinop Mutasarrıfı'na Bandırma vapurundan gönderdiği kart: "Sinopluların hakkımda gösterdikleri duygulara teşekkür ederim. Rahatsızlığım dolayısıyla davetlerine uyamadığımdan üzgünüm. Kendilerine selâm ve sevgilerimin iletilmesini rica ederim" (İ.S.V.R., s.25-26).

19 Mayıs 1919 : Atatürk'ün sabah Samsun'da çıkısı (A.H., s.125; N.I., s.1; M.M.M.T., s.120; O.M., s.998; A.S.Ç., s.14; İ.S.V.R., s.26; I.A., s.733; O.M.Y., Yeni Sabah, 19.5.1945; T.İ.T., s.91-92; A.A., s.83; A.H.E., s.304; S.T., s.79; A.İ., s.213; T.A.M.K., II, s.19; M.M.U.K.S.I., s.89; İ.H.G., no:5,6; M.M.Ka.I, s.240; K.S.İ.Y.,II, s.228-229) (Bandırma vapuru, sabah saat 6.00 sıralarında Samsun limanına girmis, sandallar aracılığıyla Arkadaşlarıyla beraber karaya çıkan Atatürk, askerî bando esliğinde halk tarafından sevgi ile Karşılanmıştır. İ.S.C., s.7).

: Atatürk'ün Samsun'dan, emrindeki vilâyetler mülkî âmirleri ile XV. Ve XX Kolordu Komutanlıklarına bölgelerindeki asayis durumunu belirten bir rapor göndermeleri hakkında telgrafı (H.T.V.D. sayı:4, v.62).

: İstanbul'da General Milne'in "Mustafa Kemal Paşa'nın niçin Sivas' (!)a gönderildiği hakkında" Harbiye Nezareti'ne yazısı (H.T.V.D.sayı:1, v.15; A.H.E., s.305; A.A., s.83; M.M.B.I., s.81; I.H.G., no:6; K.S.İ.Y.I., s.228-229).

20 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Samsun'dan, Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya telgrafı:

"İzmir'in Yunan askerleri tarafından İşgali hadisesi yakında temasta bulunduğum milleti ve orduyu tasavvur ve tasvir edilemeyecek derecede üzmüstür. Ne millet ve ne ordu, mevcudiyetine Karşı yapılan bu haksız tecavüzü kabul etmeyecektir" (A.T.T.B., s.23; A.İ.İ.B., s.26).

: Atatürk'ün, İngilizlerin Samsun'a bir kısım asker çıkarmaları sebebiyle bu gibi tecavüzlerin men'i ile siyasî vaziyetten gerektikçe haberdar edilmesi hakkında, Samsun'dan Harbiye Nezareti'ne telgrafı (H.T.V.D., sayı:4, v.68).

: Samsun'da görevli İngiliz askerî temsilci Yüzbası Hurst'ın Atatürk ile bölgedeki umumî durum hakkında Görüşmesi (İ.B.A.I., s.4-5;

İ.B.I.M.K.M.M.I., s.35) (Bu Görüşmenin 19 veya 21 Mayıs'ta yapılmış olmak ihtimali de vardır).
21 Mayıs 1919 : Atatürk'ün samsun'dan genelkurmay Başkanlığına, Samsun ve çevresindeki asayissizliğin sebeplerini açıklayan, telgrafı:
"Mütareke'den sonra bütün Rumlar, Yunanlılık millî emelleriyle her tarafta sımardığı gibi bu havalide de Pontus Hükûmetinin kurulması gibi bir safsata etrafında toplanmıs ve bütün Rum çeteleri düzenli bir program altında hemen tamamen siyasî bir sekle dönüsmüstür" (H.T.V.D., sayı:45, v.1051; A.A., s.36-37) (Aynı telgraf 22.5.1919 tarihi ile Sadaret makamına da çekilmistir. A.İ.İ.A.B., s.30-32).
: Atatürk'ün Samsun'dan, Erzurum'da 15.Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir'e telgrafı: "Umumî durumumuzun almakta olduğu vahim sekilden pek elemli ve müteessirim. Millet ve memlekete borçlu olduğumuz en son vicdanî vazifeyi yakından müsterek çalışma ile en iyi yerine getirmek mümkün olacağı kanaatiyle bu son memuriyeti kabul ettim. Bir an evvel zat-ı âlinize kavusmak arzusundayım…" (N.I., s.16; N.III., s.905; İ.H., s.32).
: Samsun'da bulunan İngiliz Yüzbasısı Hursy'un, İstanbul'da İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe'a raporu: "Kemal Paşa 19 Mayıs'ta buraya ulastı. İlçedeki umumi durum hakkında kendisiyle göRüştüm" (İ.B.I.M.K.M.M.I., s.35).
: Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın Atatürk'e, Samsun'a çıkısı sebebiyle Başarı telgrafı (A.İ.İ.A.B., s.27).
22 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Samsun'dan Sadarete raporu: "…Millet birlik olup hâkimiyet esasını, Türklük duygusunu hedef almıştır." (A.T.T.B., s.25; A.İ.İ.A.B., s.28-29).
: Atatürk'ün Samsun'dan, İngilizlerin Hükûmetin varlığına önem vermeksizin memleket içerisine kuvvetlerini sevk ettiklerine dair Genelkurmay Başkanlığına telgrafı: "…Bir gün, her tarafta oldu bittiler Karşısında kalınmak pek ziyade muhtemel olduğunu arz eylerim" (H.T.V.D. sayı:4, v.69).
: Atatürk'ün, yanındaki birkaç kurmay subayı, Samsun^da görevli bazı İngiliz subaylarıyla bölge asayisi hakkında göRüştürmesi (A.İ.İ.A.B., s.28).
: Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın, Samsun bölgesindeki asayis ile ilgili raporlar hakkında Atatürk'e teşekkür telgrafı (A.İ.İ.A.B., s.32).
23 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Samsun'dan, Ankara'da bulunan 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa'ya Samsun'a geldiğini, kendisiyle daha sıkı temasta bulunmak istediğini ve İzmir bölgesine dair alabileceği bilgiden haberdar edilmesini telgrafı (N.I., s.17; M.M.H., s.65).
: Atatürk'ün Kâzım Karabekir Paşa'ya mitingler yapılarak İzmir'in İşgalinin protesto edilmesini isteyen telgrafı (İ.H., s.33).
24 Mayıs 1919 : Atatürk'ün, Samsun'dan Harbiye Nezareti'ne telgrafı: "…Bazı

sikayetleri yerinde tetkik ve önlem almak üzere karargâhımın yarın geçici olarak Havza'ya nakledeceğim" (H.T.V.D., sayı:4, v.72).
: Atatürk'ün, Samsun'dan Genelkurmay Başkanlığına, Ordu'da jandarma kuvvetlerinin takviyesi için İtilâf temsilcileri katında tesebbüste bulunulmasını isteyen telgrafı (H.T.V.D., sayı:4, v.71).
: Atatürk'ün, Samsun'dan Genelkurmay Başkanlığına, Ermeni tecavüzlerine Karşı XV.Kolordu'nun mevcudunun gerekirse artırılması hakkında raporu (H.T.V.D. sayı:4, v.77).
: Harbiye Nazırlığının İngiliz Milne'nin 19 Mayıs 1919 tarihli yazısına cevabı (Bu cevapta Atatürk'ün atandığı 9. Ordu Müfettisliğinin, Harbiye Nezareti adına verilen emirlerin ne derece uygulandığını Araştırma ver vazife bölgesindeki silâhların toplanması ile asayissizliği ortadan kaldırmak için olusturulduğu bildirilmistir. H.T.V.D. sayı:1, v.16; A.H.E., s.305; M.M.H., s.82; K.S.İ.Y.II., s.229).
25 Mayıs 1919 : Atatürk'ün, öğleden sonra otomobille Samsun'dan Havza'ya gelişi (N.I., s22;Yu., s.8; İ.D.P.A., s.343; M.M.B.I., s.85).
26 Mayıs 1919 : Havza ileri gelenlerinin Atatürk'ü ziyareti ve Atatürk'ün sözleri:
"Hiçbir zaman ümitsiz olmayacağız, çalışacağız, memleketi kurtaracağız! Bizi öldürmek değil, canlı mezara atmak istiyorlar. Simdi çukurun kenarındayız. Son bir cüret belki bizi kurtarabilir; zaten Başka türlü de dönüs imkânı yoktur." (Yu., s.36; M.M.B.I., s.141; A.B.E.B., s.118).
: Atatürk'ün, Sait Molla imzasıyla bütün belediye başkanlıklarına gönderilen ve "milletin İngiltere yardımını istediğini bildiren" yazı nedeniyle vilâyetlere ve mutasarrıflıklara tamimi: "Millî ve siyasî bağımsızlığımızın kurtarılması ancak milletin yekvücut olarak müdafaası ile mümkün olacaktır" (N.III, s.915; A.Ö.A.S., s.92).
27 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Yıldırım Kıtaatı Müfettisliklerine, İzmir Müdafaa-i Milliye ve Redd-i İlhak Cemiyeti Merkez Heyetinin halen nerede bulunduğunu soran telgrafı (U.B.S.B.D., s.145).
28 Mayıs 1919 : Atatürk'ün Havza'dan, 3., 15. ve 20. Kolordu Komutanlıklarına
yazısı: "…Milletin esaretten Kurtuluşu, hâkim ve müstakil olarak topraklarımızda yasayabilmesi ancak azimkâr ve namuslu ellerin milleti kısa ve doğru yoldan hukukunu ve bağımsızlığını savunmaya sevk ile mümkün olacaktır. Mülkiye memurlarının itimat edilir zevat ile elele vererek bağımsızlığımızın savunulması yolunda gereken örgütü – süphesiz mahrem- kurmalarını zorunlu sayıyorum. Bu husus ihtisası dolayısıyla biz askerlerin vatanseverlik görevini gerektiriyor" (İ.S.V.R., s.26; İ.H., s.35; A.B.E.B., s.117).
: Atatürk'ün İzmir, Manisa ve Aydın'ın İşgali üzerine Havza'dan valilere, müstakil mutasarrıflıklara ve bazı kolordu komutanlıklarıyla

Konya'da Ordu Müfettisliğine bildirisi: "Siyasi bütünlüğümüzün muhafazası için, milli gösterilerin daha canlı olarak belirtilmesi ve devamı gereklidir…Büyük ve heyecanlı mitingler yapılmasıyla millî gösterilerde bulunulması ve bunun tüm memleketi kapsaması ve bütün Büyük Devletler mümessilleriyle Babıâliye etkili telgraflar verilmesi ve ecnebi olan yerlerde ecnebilere de tesir yapılmakla beraber millî gösterilerde âdap ve sükûnetin fevkalâde korunması ve Hıristiyan halka Karşı taarruz ve nümayis ve Düşmanlık gibi tavır alınmaması zorunludur" (N.I., s.22-23; R.P.H., s.33; İ.S.İ.B., s.29; İ.A., s.735).

29 Mayıs 1919 : Havzalıların, 28/29 Mayıs gecesi kurdukları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni Atatürk'e haber vermeleri ve Atatürk'ün, bu olayın uzak yakın her yere bildirilmesini istemesi (Yu., s.37-38).

: Atatürk'ün, Havza'dan XV. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir'e telgrafı: "İtilâf devletlerinin milletimize haksız bir siyaset uygulaması ve millî bağımsızlığımızı ve devletimizi idama mahkûm etmekte oldukları gerçeklesmıştır. …Silâh ve cephanenin ve iase tarzının zamanında kararlastırılması ve birliklerin mevcutlarının artırılması ve birlikler elinde bulunan silâhların mümkün ölçüde birlestirilmesi, levazım, iase işlerinin güvenliği ve cephanenin tamamlanma tarzı, mühim yol üstlerindeki büyük yapıların gerektiğinde tahrip edilmek üzere hazırlıklı bulunması gibi hususların simdiden düsünülmesiyle son derece mahrem bir sekilde yerine getirilmesi lâzımdır" (İ.H.E., s.51; İ.H., s.35-36).

30 Mayıs 1919 : Atatürk'ün, İşgalleri protesto amacıyla mitingler yapılması ve Büyük Devtler mümessilleriyle Babıâliye etkili telgraflar çekilmesi emri üzerine, beliren millî faaliyetin mahiyet ve genisliği hakkında bilgi edinmek isteyen Harbiye Nezareti'ne Havza'dan cevabı: "…İstanbul'a çekilen telgrafların tamamen milletin sinesinden fıskıran teessüratın birer aksi olduğunu arzeylerim. Bu heyecan memleketin en hücra kösesine kadar sâmildir, umumîdir" (H.T.V.D. sayı:5, v.92).

: Atatürk'ün Havza'dan Kâzım Karabekir'e, Ermenilerin Kars ve Sarıkamıs'ta asker yığdıkları haberlerinin kaynağı ve doğruluğu hakkında bilgi isteyen telgrafı: "İtilâf hükûmetleri atadan kalma mesru hakkımız olan toprakları çiğnemeği Hıristiyanlık adına bir hizmet addediyorlar. Bu cümleden olarak Ermenilerle vilâyetlerimizi peskes çekmeleri de ihtimal dahilinde bulunuyor. Kanaatimce böyle bir hali biz çarpısmaya Başlangıç saymaya, mesru topraklarımızı ve millî bağımsızlığımızı kurtarmak için mecburuz!" (İ.H., s.37; A.T.T.B., s.27-28).

31 Mayıs 1919 : İngiliz Yüzbasısı Hurst'ın havza'da Atatürk'le Görüşmesi ve kendisine vazifesi hakkında süphesi olduğunu söylemesi (İ.M.I.M.K.M.M.I., s.38).

1 Haziran 1919 : Türkiye-havas-Reuter Ajansı'nın "İstanbul'da toplanan Saltanat
Sûrası'nda, heyet-i umumiyenin fikri, Türkiye'nin Büyük Devletlerden birinin yardımını temin merkezindedir" seklinde haberinin Anadolu'ya tamimi üzerine Atatürk'ün Havza'dan Sadrazam'a yazısı: "milletin millî bağımsızlığı korumaya kararlı olduğu ve bütün mesum sonuçlara Karşı son fedakârlığı göze aldığı ve millî vicdanı temsil etmeyen haberlerin endişe verici akisler doğurduğu" (N.I., s.27).
2 Haziran 1919 : Atatürk'ün Havza'dan İstanbul'da toplanan saltanat Sûrası'nın çalışmaları hakkında Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Anılan Sura'da kesin bir karar alınamamıştır. Halen hükümetin yine eski hükümet olduğu, fazla olarak zaafa uğradığı ve İstanbul'da yeniden bir inkılâp ruhu uyandığı anlasılmaktadır" (İ.H., s.42; A.T.T.B., s.28-29).
3 Haziran 1919 : Atatürk'ün, İngiliz Yüksek Komiserliğinden aldığı nota suretini Harbiye Nezareti'nin telgrafına cevabı: "Bağımsızlık ve millî mevcudiyeti imha ve hayatın devamını tehlikeye sokan İşgal, suikast ve tecavüz gibi İzmir havalisinde görülmekte olan olayların benzerlerinin meydana gelmesine Karşı ne milletin heyecan ve vicdanî teessürlerini ve ne de buna dayanan millî gösterileri önleme ve durdurma için nefsimde ve hiç kimsede kudret ve kuvvet göremeyeceğim gibi bu yüzden doğacak vak'aların ve hadiselerin Karşısında da mesuliyet kabul edebilecek ne komutan ne de idareci ve ne de hükûmet tasavvur ederim" (N.I., s.26; H.T.V.D. sayı:5, cv.95; R.P.H., s.35).
: Atatürk'ün, Paris'te toplanacak bir konferansta Osmanlı devletinin hukukunun savunulmasının düsünüldüğünü bildiren resmî bir bildiri ve ajans yayını üzerine bazı kolordu, valilik ve mutasarrıflıklara yazısı: "Sadrazam Paşa Hazretlerinin konferans huzurunda Osmanlı devletinin hukukunu savunmak için çaba gösterecekleri tabiîdir. Ancak milletçe kesinlikle savunulması istenilen ve gerekli görülen hukuk, bilhassa iki noktada incelik gösterir. Birincisi, mutlaka devlet ve milletin tam bağımsızlığı, ikincisi de ana vatan parçalarında çoğunluğun azınlığa feda edilmemesidir. …Sadrazam Paşa Hazretleriyle beraberinde hareket edecek heyetin milletin hukukunu savunmada izleyeceği esaslar ve program milletçe bilinmedikçe yukarda ifade edilen noktalarda endiselenmekten uzak durulamaz!" (N.I., s.28).
: Havza'da Büyük Cami'de, Atatürk^ün de hazır bulunduğu mevlût okutturulması, müteakiben Belediye önünde büyük bir miting düzenlenerek halkın mücadele için yemin etmesi (Yu., s.38-40; İ.B.I.M.K.M.M.I., s.38; İ.B.A., s.15).
: Atatürk'ün, Havza'dan Sadaret'e, Ege bölgesindeki İşgaller üzerine siyasî ve umumî durum hakkında bilgi isteyen telgrafı (A.T.B.D., sayı:77, b.1684.
5 Haziran 1919 : Atatürk'ün Havza'dan Sivas, Amasya, Merzifon, Trabzon,

Erzurum ve Erzincan ile bağlantı kurusu sonucu asayis hakkında edindiği bilgileri sadaret'e bildiren telgrafı (A.İ.İ.A.B., s.34-36).
6 Haziran 1919 : General Milne'in, Atatürk'ün İstanbul'a çağrılması için harbiye Nezareti'ne yazısı (H.T.V.D., sayı:19 v.494; A.A., s.83; A.H.E., s.305; M.M.H., s.82; K.S.İ.Y.II., s.230).
8 Haziran 1919 : Harbiye Nazırı Şevket Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Beraberinizdeki istimbotlardan biriyle İstanbul'a gelmeniz rica olunur" (N.I., s.29; H.T.V.D.sayı: I, v.19; M.M.B.I., s.144; T.İ.H.c.II, ks.I, s.113; K.B.G., Yeni Sabah, 19.5.1943; İ.A., s.735) (Atatürk bu çağrı üzerine, kimler tarafından ne için istenildiğini gizli olarak Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa'dan sormustur. Cevat Paşa'nın cevabı: 11 Haziran 1919).
9 Haziran 1919 : Atatürk'ün Esme'de 17. Kolordu Komutanı Bekir Sami Bey'e telgrafı: "…Memleketin daha doğusundaki komutanlarla bağlantı ve temasın korunması pek mühimdir. Vaziyetin düzeltilmesi için müstereken çareler yaratmaya mecburuz. Yakın gelecekte gerçeklesmesi pek kesin olan umumî bir vaziyette kuvvetli ve kudretli bulunmak için memleketin muntazam bir teskilât altına alınmasına çalışmalıyız. Bunun olusacağına itimat edebiliriz. Vaziyetinizden ve o taraf millî tesekküllerinden ve meydana gelecek olaylardan sık bilgi vermenizi rica ederiz. (A.T.T., s.6).
10 Haziran 1919 : Atatürk'ün Havza'dan Ankara'da bulunan Ali Fuat Paşa'ya telgrafı: "Rauf Bey ve sizinle Görüşmekliğimiz fevkalâde mühim ve gereklidir. Havza'ya ne zaman ulasacağınız hakkında bilgiyi makine basında bekliyorum" (Bu telgraf, Ali Fuat Paşa'nın Rauf Beyin İstanbul'dan Anadolu'ya geçerek Ankara'ya geldiğini bildirmesi üzere çekilmistir) (M.M.H., s.68; A.T.T., s.7).
11 Haziran 1919 : Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa'nın, gizli olarak neden İstanbul'a çağrıldığını soran Atatürk'e cevabı: "Kıymetli bir generalin Anadolu'da seyahati kamuoyuna iyi bir tesir yapmayacağı cihetle İngilizlerin kendisini istediği…" (Z.C. Devre:I, cilt:I., s.10).
: Atatürk'ün Havza'dan, Kâzım Karabekir Paşa'ya telgrafı: "…Hükûmet, aldatarak İstanbul'a getirtmek planını izlediğinden ben de mümkün olduğu kadar zaman kazanmak ve karargâhımı memleket içerisine sokmak için aynı usulde mukabele ve yazısma yapmaktayım" (A.T.B.D. sayı: 79, b.1732).
: Atatürk'ün Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa'nın kendisini İstanbul'a çağıran telgrafına cevabı: "…Davet sebebinin lütfen açıklanmasını rica ederim" (K.S.İ.Y.II., s.232).
12 Haziran 1919 : Atatürk'ün sabah Havza'dan hareketle öğleden sonra Amasya'ya gelişi ve Hükûmet Konağı salonunda Konuşması: "Hep beraber aziz vatanımızı ve bağımsızlığımızı kurtarmak için bütün gücümüzle çalışacağız!" (K.B.G., Y.S. 19.5.1943; R.A., s.135-136;

A.Y.G., s.41; N.I., s.22; R.P.H., s.33; M.M.B.I., s.142; A.B.E.B., s.119; M.E.C.A.I., s.9).
: İngiliz Yüzbasısı Hurst'un İstanbul'da bulunan İngiliz Yüksek Komiseri Calthorpe'a raporu: "Mustafa Kemal Trabzon ve Erzurum bölgelerini ziyaret etmek istediğini bildirdi" (İ.B.I.M.K.M.M.I., s.38).
13 Haziran 1919 : Atatürk'ün sabah kendisini ziyaret eden Amasya heyetine söyledikleri: "Ortada İttihatçılık, İtilâfçılık yoktur; memleket meselesi vardır!" (R.A., s.137).
: Amasya Sultan Beyazıt Camii'nde Müftü Abdurrahman Kâmil Efendi'nin vaazı: "Yegâne Kurtuluş çaresi halkın doğrudan doğruya egemenliği eline alması ve iradesini kullanmasıdır. Hep beraber Mustafa Kemal Paşa'nın etrafında toplanarak vatanı kurtaracağız!" (R.A., s.137; A.Y.G., s.41).
14 Haziran 1919 : Atatürk'ün, Amasya'dan Padişaha telgrafı: "…İstanbul'da iken, milletin bu kadar kuvvetli ve az vakitte felâketlerden bu derece uyanık olduğunu tahayyül edemezdim. …Eğer zorlanırsam görevimden istifa ederek önceden olduğu gibi Anadolu'da ve milletin sinesinde kalacağım ve vatanî görevime bu kez daha açık adımlarla devam edeceğim" (A.T.B.D. say:77, b.1685).
15 Haziran 1919 : Atatürk'ün atandığı 9. Ordu Kıtaatı Müfettisliği adının yeni hazırlanan bir talimata göre 3. Ordu Müfettisliği adını alması (M.M.B. I., s.140).
: Atatürk'ün Amasya'dan, Kâzım Karabekir'e telgrafı: "XIII. Kolordu'ya kaldırma emri verilse bile bunu uygulama ve yerine getirmenin geciktirilmesi lüzumunu Cevat Paşa'ya yazmadım. Hükûmetin her teklif ve müdahale Karşısında direnme gösteremeyisi cidden üzüntü verici ve sasırtıcıdır." (İ.H.E., s.70; İ.H., s.46; A.T.T.B., s.31).
: Atatürk'ün Amasya'dan, Culfa ve Nahçıvan'daki Ermeni zulümleri ve Bolseviklerin Karakilise civarına kadar geldikleri hakkında Erzurum Vilâyeti'ne telgrafı (A.T.B., s.32).
: Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa'nın Atatürk'e, İstanbul'a davet sebebini açıklayan telgrafı: "…İngilizler, İstanbul'a getirilmeniz hakkında istekte bulundular" (A.K.D.D.A.Y., s.166; K.S.İ.Y.II., s.233) (Ayrıca, aynı gün çekilen ikinci bir telgrafla İstanbul'a davetin Hükümet kararı olduğu bildirilmistir. K.S.İ.Y.II., s.233).
16 Haziran 1919 : Atatürk'ün Konya'da 2.Ordu müfettisi Cemal Paşa'ya, İstanbul'da kurulan Kilikyalılar Cemiyeti hakkında bilgi isteyen telgrafı: "Bu heyetin merkezi nerede ve üyeleri kimlerdir? Ne surette İlişki kuralım?" (U.B.S.B.D., s.143)
: Atatürk'ün Amasya'dan, Kâzım Karabekir'e Konya'da Ordu müfettisi Cemal Paşa ile yazısmasına dair bilgi veren telgrafı: "…Cemal Paşa'ya verdiğim cevapta olup bittileri beklemek taraftarı olmadığım ve fakat

hazırlığımızı iyi yapabilmek için biraz zaman kazanmayı uygun gördüğümü bildirdim" (İ.H.E., s.54-55; İ.H., s.49-50; A.T.T.B., s.33).
17 Haziran 1919 : Atatürk'ün Amasya'dan Kâzım Karabekir'e millî birlik gereğine dair telgrafı: "…Anadolu'ya geçisimden simdiye kadar en çok önem verdiğim taraf, milletin geleceğinin ve hayat hakkımızın ancak millî birlikle kurtarılacağını anlamak ve bunun için her çesit siyasî ve kisisel ihtiraslardan uzak ve yalnız milleti hür ve müstakil yasatmağa yönelik örgütün, yani Müdafaa-i Hukuk-u Milliye'nin her bucağa varıncaya kadar yayılması esaslarını hazırlamak oldu. Övemeye değer ki, her tarafta askerî gerek mülkî, sizin gibi aynı fikir ve düsüncede Arkadaşlarımızın çalışma ve önderlikleriyle her taraftan aldığım telgraflar milletin bu ihtiyacı duyduğunu ve genel sekilde bu ise eylemli olarak Başladığını ispet ediyor" (İ.H., s.49; A.T.T.B., s.21-22).
: İstanbul'da İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe'un Atatürk'ün geri çağrılması için Hariciye Nezareti'ne müracaatı (Amiral Calthorpe bu isteğini 6 Haziran 1919'da Harbiye Nezareti'ne bildirmisti. Hariciye Nezareti'ne bugünkü basvurusunu 2 Temmuz 1919'da bir kere daha yineleyecektir. A. An., s.13,83).
18 Haziran 1919 : Atatürk'ün, Amasya'dan, Edirne'de bulunan I.Kolordu Komutanı Albay Cafer Tayyar Bey'e telgrafı: "…Bağımsızlık gayesinin elde edilisine kadar tamamıyla milletle birlikte, fedekarâne çalışacağıma mukaddesatım namına yemin ettim. Artık benim için Anadolu'dan hiçbir yere gitmemek kesindir" (N.I., s.20; A.T.B.D., sayı:82; b.1781; sayı:77, b.1686).
: Atatürk'ün, Erzurum Valisi Münir Bey'in görevinden alınması üzerine Amasya'dan Dahiliye Nezareti'ne –Valinin yerinde bırakılmasının uygun olacağını ve istifa etmis dahi olsa kabul edilmemesini isteyentelgrafı (A.İ.İ.A.B., s.37).
: Atatürk'ün, Amasya'dan Kâzım Karabekir'e Rauf (Orbay) ve Ali Fuat Paşa'nın Amasya'ya bugün geldiklerini bildiren telgrafı (İ.H.E., s.56; İ.H., s.51; A.T.T.B., s.36-37).
20 Haziran 1919 : Atatürk'ün, Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğünün, Redd-i İlhak ve Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyetlerinin telgraflarının çekilmemesi emri üzerine Amasya'dan Sadaret'e, Harbiye Nezareti'ne, valiliklere, kolordulara, Posta ve Telgraf Basmüdürlüklerine genelgesi: "…Milletin sesini boğarak yasal hakkını istemekten menetmeye ve vatanın mahvına sebep olmağa yönelmis bir emri hiçbir namuslu telgraf memurunun yerine getireceğini ümit etmem; fakat böyle bir namussuzluğa cüret edecek olanlar olursa derhal divan-ı harplere gönderilmesini ve durumdan bilgi verilmesini emreylerim" (M.İ., s.129; A.T.T., s.8-9; A.İ.İ.A.B., s.38-39).
: Atatürk'ün Amasya'dan Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü'ne telgrafı: "Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğünün telgrafhanelere

Müdafaa-i Hukuk-u Milliye ve Redd-i İlhak Cemiyetleri tarafından verilecek telgrafların çekilmemesi hakkında bir emir verdiğini haber aldım. Bu emrin hemen geri alınarak milletin itimat ve güvenine zerre kadar zarar getirilmemesi gereğini arzetmeği vicdan vazifesi kabul ettiğimi bildiririm" (M.İ., s.131; A.T.T., s.8).

21 Haziran 1919 : Atatürk'ün İstanbul'da bulunan bazı tanınmış kimselere (Abdurrahman Seref, Reşit Akif Paşa, Ahmet İzzet Paşa, Halide Edip, Kara Vasıf, Ahmet Rıza, Seyit Bey, Ferit (Tek) Bey, Ferit Paşa, Câmi Bey) Amasya'dan mektup göndererek, onları Millî Mücadele'ye davet etmesi: "Artık İstanbul Anadolu'ya hâkim değil, tâbi olmak mecburiyetindedir!" "Size düsen fedakârlık pek büyüktür!" "Millî gaye elde edilinceye kadar âcizleri Anadolu'dan ve milletin sinesinden ayrılmayacağım ve bı noktada nihayete kadar bir millet ferdi gibi çalışacağımı millete Karşı mukaddesatım namına söz verdim ve hiçbir kuvvet bu millî azme mani olamayacaktır!" (N.I., s.35; N.III., s.916-917; A.T.B.D., sayı:82, b.1782; M.M.B.I., s.145).

: Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa'nın Kâzım Karabekir'e –Mustafa Kemal Paşa'nın yerine- 3. Ordu Müfettisliğine vekâleten atanma teklifi (İ.H., s.54; M.M.B.I., s.144).

21/22 Haziran 1919 : Atatürk'ün Amasya Tamimi'ni, yaveri Cevat Abbas'a dikte etmesi ve gece, Ali Fuat Paşa, Rauf Bey ve Samsun'dan gelen Refet Bey ile görüserek tamimi onlara da imza ettirmesi (N.I., s.30-34; K.B.G., Yeni Sabah, 19.5.1943; T.İ.H. c.II, Ks.II, s.117; R.O.H. c.II, sayı:28, s.48-49; M.M.H., s.75-76).

22 Haziran 1919 : Atatürk'ün Amasya'dan Anadolu'da mülkî ve askerî makamlara tamimi: "Vatanın tamamiyeti, milletin bağımsızlığı tehlikededir. Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Sivas'ta millî bir kongrenin acele toplanması kararlastırılmıştır. Bunun için bütün vilâyetlerin her livasından milletin itimadını kazanmıs üç delegenin mümkün olan süratle yetismek üzere hemen yola çıkarılması gerekmektedir. Her ihtimale Karşı, durumun bir millî sır halinde tutulması lâzımdır." (N.I., s.30-31; N.III.,, s.915; R.P.H., s.22-23; A.T.B.D. sayı:77, b.1686; K.B.G., Yeni Sabah, 19.5.1943;T.I.H., c.II, ks.I, s.116; T.IV., s.34; İ.A., s.736; A.K.S., s.41; A.B.E.B., s.120; T.C.Ta., s.163-164).

: Kâzım Karabekir'in harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa'nın 21 Haziran 1919 tarihli telgrafına cevabı: "…Mustafa Kemal Paşa'nın müfettislikten alınması tehlikeli olacaktır" (H.T.V.D. v.41; İ.H., s.54).

: Atatürk'ün Amasya'dan, Konya'da II. Ordu Müfettisi Cemal Paşa'ya mektubu: "…Milli gücü bozmaya çalışacak olanlara kesinlikle Karşı koymak ve kötü etkilerini gidermek, bizim için zorunludur" (A.K.D.D.A.Y., s.176-177).

23 Haziran 1919 : Atatürk'ün Amasya'dan Kâzım Karabekir Paşa'ya telgrafı:

"…İstanbul'da millî bağımsızlığın zevkinden mahrum bazılarının İngiliz esaretine girmekte sakınca görmedikleri anlasılıyor. Bu sebeple Anadolu'dan çıkacak sesin etrafında olan bizler için bu millî vazifenin pek mukaddes olduğu kanaati bir kere daha doğrulanıyor. Merkezî hükûmet millî girisimlerimize Karşı her ne sekilde tecavüz elini uzatırsa uygun surette hemen Karşı harekete girisilerek millî gayenin gerçeklesmesi zorunludur" (İ.H., s.55-57).

: Vükelâ Meclisi'nin Atatürk hakkında kararı: "…Mustafa Kemal Paşa'nın, azledilerek hiçbir resmî nitelik tasımadığının icap eden vilâyetlere duyurulmasının Dahiliye Nezareti'ne bildirilmesi" (M.M.B.I., s.144; A.İ.İ.A.B., s.41; M.İ., s.138).

: Dahiliye Nazırı Ali kemal'in Atatürk'ün azledilmesi sebebiyle emirlerinin dinlenememesi hakkında vilâyetlere gizli tamimi: "Dahiliye Nezareti'nin size kesin emri artık o zatın azledilmis olduğunu bilmek, kendisiyle hiçbir resmî muameleye girismemek, hükûmet işlerine ait hiçbir isteğini yerine getirmemektir(!)" (N.I., s.36; Z.C. Devre:I, cilt:I, s.11; T.İ.H. c.II, ks.I., s.118; İ.A., s.736; R.P.H., s.24; İ.S.V.R., s.36; M.E.C.A., s.10).

: İstanbul'da İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe'un Lord Curzon'a teli: "…Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a varısından beri kendisini milliyetçi akımın merkezi haline getirdiği. Bir diğer tehlikeli kisinin de Rauf Bey olduğu" (İ.B.A.I., s.26; İ.B.I.M.K.M.M.I., s.39).

24 Haziran 1919 : Atatürk'ün, Dahiliye Nazırı Ali Kemal'in 18 Haziran 1919 tarihli genelgesi nedeniyle Padişah Vahdettin'e telgrafı: "Böyle bir zihniyetin hiçbir yerde kabul ve uygulama noktası bulmadığını sükranla arzeylerim" (Z.C., Devre:I, cilt:I., s.11; A.Ö.A.S., s.57).

: Atatürk'ün Yunanlıların ve yerli Rumların Samsun'daki faaliyetleri hakkında XV. Kolordu Komutanlığına telgrafı (A.T.T.B., s.43-44).

: Atatürk'ün, İtalyanların Antalya yöresindeki kuvvetlerini artırdıkları, bu girisimin protesto edilmesi hakkında XV. Kolordu Komutanlığına telgrafı (A.T.T.B., s.45).

: Posta ve Telgraf Umum Müdürü Refik Halit'in Telgrafhanelere, Mustafa Kemal'in azledildiğini, bu sebeple telgraflarının kabul edilmemesini bildiren telgrafı (M.İ., s.138; İ.H., s.64).

24/25 Haziran 1919 : Atatürk'ün, valiliklere, müstakil mutasarrıflıklara, kolordulara ve II.Ordu Müfettisi Cemal Paşa'ya, Ali Kemal'in – Osmanlı Hükûmeti'nin yeni bir Savaşa giremeyeceği hakkında- 18 Haziran 1919 tarihli genelgesini protesto eden yazısı: "…Bağımsızlığını emin görmek isteyen milletin önüne hiçbir haksız set çekilemez!" (A.Ö.A.S., s.59).

25 Haziran 1919 : İbrahim Tali Bey'in Sivas'tan, Dahiliye Nazırı Ali Kemal'in 23.6.1919 tarihli genelgesini sifre ile Amasya'da bulunan Atatürk'e bildirmesi (M.M.V. ve V., s.81-82).

26 Haziran 1919 : Atatürk'ün otomobille sabah Amasya'dan Tokat'a hareketi, bugün ve geceyi Tokat'ta geçirmesi (N.I., s.40; U.S.T., s.18; R.A., s.140; İ.A., s.736).
: Atatürk'ün, aleyhimize yabancı propagandaları nedeniyle Erzurum Vilâyeti'ne telgrafı: "…Hıristiyan unsurların Müslümanlara Karşı siyaseten reva gördükleri her türlü zulüm ve yolsuzluğa ait olayların açık olarak bildirilmesini önemi sebebiyle rica ederim" (a.t.t.b.).
27 Haziran 1919 : Atatürk'ün Tokat'tan Sivas'a gelişi ve şehir girisinde Vali Reşit Paşa tarafından Karşılanısı (N.I., s.40-42; Z.C. Devre:I, cilt:I, s.11; R.P.H., s.59-62; İ.A., s.736).
: Atatürk'ün vilâyetlere, mutasarrıflıklara ve kolordulara Dahiliye Nazırı Ali Kemal'in 23 Haziran 1919 tarihli genelgesi nedeniyle Karşı genelgesi: "…Azlime dair bu ana kadar hiçbir emir almadım!" (Z.C., Devre:I, cilt:I., s.12).
: Atatürk'ün, Elaziz'e geçmek üzere Sivas'ta bulunan Ali Galip Bey'i Kolordu Komutanlık Dairesine çağırtıp Konuşması: "…Askerler mert olur. Türk askeri ise mertlerden mert ve civan-mert olur. Siz cihanın kabul ettiği bu kurala istisna mı teskil ediyorsunuz?" (N.I., s.42; R.P.H., s.61; M.M.V. ve V., s.121-122; E.K., s.62).
: Atatürk'ün 22.6.1919 tarihli mektubuna Konya'da bulunan Ordu Müfettisi Cemal Paşa'nın cevabı: "…Bütün tertibat ve düsüncelerinize katılıyorum" (A.K.D.D.A.Y., s.177).
28 Haziran 1919 : Atatürk'ün Sivas'tan Erzurum yönüne hareketi (N.I., s.43; T.İ.H., c.II, ks.I., s.118-120; R.P.H., s.62).
: Atatürk'ün, Dahiliye Nazırı Ali Kemal'in mülkî âmirlere 23.6.1919 tarihli tamimi nedeniyle Harbiye Nezareti'ne telgrafı: "…Bu tehlikeli ve mesuliyeti cidden ağır düsüncelerin millet ve memleketin gelecekteki Kurtuluşu için ne büyük zararlar doğurabileceğini tekrar arza mecburum" (K.S.İ.Y., II., s.237).
: Şevket Turgut Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Bizden bir heyetin Paris'e gitmesine Dörtler Meclisi müsaade etti. …Hemen Dersaadet'e tesrifinizi rica eylerim" (Z.C. Devre: I, cilt:I, s.12).
30 Haziran 1919 : General Milne'in Harbiye Nazırı Ali Ferit Paşa'ya, Sivas'ta bulunan Atatürk ile Konya'da bulunan Cemal Paşa'nın derhal İstanbul'a çağrılmaları için Osmanlı Hükûmeti ile temasa geçilmesini isteyen yazısı (K.S.İ.İ.B., s.133-134).
: Harbiye Nazırı Ali Ferit Paşa'nın Atatürk'e, Padişahın kendisine hava değisimi almasını, arzu edeceği bir şehir veya kasabada istirahat etmesi tavsiyesini bildiren telgrafı (Atatürk bu telgrafı 2/3 Temmuz gecesi Erzurum yolunda almıştır. Z.C. Devre:I., cilt:I., s.13; T.İ.H. c.II, ks.I., s.119).
1 Temmuz 1919 : Atatürk'ün Erzincan'a gelişi (A.Y.G., s.141).
2 Temmuz 1919 : Atatürk'ün Erzurum'a gitmek üzere Erzincan'dan hareketi

(A.Y.G., s.141).
: Amiral Calthorpe'un Hariciye Nazırına yazısı: "Mustafa Kemal ve Cemal Paşa'ların kayıtsız sartsız ve süresiz olarak getri çağrılmalarının âcil zarureti üzerine bir kere daha dikkatinizi çekmek vazifem icabındandır" (K.S.İ.İ.B., s.134).
3 Temmuz 1919 : Atatürk'ün Rauf Bey'le beraber Erzurum'a gelişi, halk ve asker
tarafından sevgi gösterileriyle Karşılanısı (N.I., s.43; İ.H., s.65; R.O.H., c.III, sayı:38., s.49; H.R.O., s.38; İ.A., s.737; E.Ö.K.A.B., s.23; M.M.E., s.87; T.İ.H. c.II, ks.I., s.120; İ.H.E., s.50; E.K., s.63; A.B.E.B., s.120).
4 Temmuz 1919 : Atatürk'ün Erzurum Valisi'ne yazısı: "…Telgraflarım Erzurum merkezinde alıkonulmak ve çekilmemek gibi kanunsuz hareketlerin ortağı ve uygulama aracı olan Erzurum Posta Basmüdürü ile Merkez Müdürü verdikleri izahat ve belgeler üzerine üzerimdeki devlet vekar ve haysiyetini kuvvetlendirme ve koruma için hapis ve tutuklama ve Divanıharb'e verilmistir. Her tarafta ve bilhassa son günlerde yüksek makamlarla da resmî yazısmalarım kendilerince malûm olduğu halde anlamazlık ve bilmezlikten gelmesi sorumluluklarını artırmıştır. Bilgi için bildirilir" (A.T.T.B., s.48).
5 Temmuz 1919 : Harbiye Nazırı Ali Ferit Paşa'nın, Atatürk'ü Padişah adına İstanbul'a çağırması (İ.H., s.68; T.İ.H. c.II, ks.I, s.119; H.T.V.D., sayı:2, v.29).
: Atatürk'ün Erzurum'dan bütün komutanlara Babıâli'nin muhtemel menfi genelgelerini kontrol altına almak gayesiyle muhabere merkezlerinde önlem alınmasını isteyen emri (N.I., s.43; N.III., s.920).
6 Temmuz 1919 : Atatürk'ün Harbiye Nazırı Ali Ferit Paşa'nın kendisini İstanbul'a çağıran telgrafına cevabı: "…Doğu illeri halkı arasından çıkıp gelmek hususundaki yüksek tekliflerinizi yerine getirmede sahsî irademi kullanmaktan mânen ve maddeten memnu bulunuyorum" (Z.C. Devre:I, cilt:I., s.15).
7 Temmuz 1919 : Atatürk'ün, bazı komutanların İstanbul'a izinli olarak gitmeleri üzerine bütün ordu ve kolordu komutanlarına bildirisi: "Müfettis ve komutanlar herhangi bir sebeple, komutadan alındıkları takdirde kendilerinin yerin geçecek zevat, birlikte çalışabilecek evsafa malik bulunursa komutayı bırakacak ve fakat nüfuz bölgelerinde kalarak millî vazifelerini yapmaya devam edeceklerdir" (N.I., s.50).
: Atatürk'ün müfettislik sınırları içine giren vilâyetlere ve kolordu komutanlıklarına yazısı: "Memleket asayisi ve savunmasının gereği gibi temin ve korunması için kolordu komutanlarına kendi bölgelerinden kesin sekilde sorumludurlar. Vali ve mutasarrıflar, müfettislik makine vermekte oldukları asayis raporlarını bundan böyle doğrudan doğruya bölgelerinde bulunan kolordu komutanlarına verecekler, kolordu

komutanları da birlestirerek müfettislik makamına bildireceklerdir" (AT.T.B., s.49).

8 Temmuz 1919 : Vükelâ Meclisi'nin Atatürk'ün 3. Ordu Müfettisliğinden alınması gerektiğine dair karar tutanağı (A.İ.İ.A.B., s.48-49).

8/9 Temmuz 1919 : Erzurum'da, Atatürk'ün Saray'la telgraf Görüşmesi ve kendisine
resmî memuriyetine son verildiğinin bildirilmesi (N.I., s.47).

: Atatürk'ün gece saat 10.50'de Harbiye Nezareti'ne ve 11.00'den sonra da Padişaha resmî vazifesiyle beraber askerlik mesleğinden istifa ettiğini bildiren telgrafı: "…Büyük bir ask ile bağlı bulunduğum yüce askerlik mesleğimden de istifamı sunarak veda ettiğimi arz ederim" (N.I., s.47; Z.C. Devre:I., cilt:I., s.15; İ.H., s.71; M.İ., s.156; İ.A., s.738; T.İ.H.c.II., ks.I., s.119; A.T.B.D., sayı:77, b.1688; A.B.E.B., s.120; A.H.A., 1982, b.1).

9 Temmuz 1919 : Atatürk'ün orduya, vilâyetlere ve millete resmî göreviyle beraber askerlik mesleğinden istifasını bildiren genelgesi: "Mübarek vatan ve milleti parçalanmak tehlikesinden kurtarmak ve Yunan ve Ermeni isteklerine kurban etmemek için açılan millî Savaş uğrunda milletle beraber serbest surette çalışmağa resmî ve askerî sıfatım artık engel olmağa Başladı. Bu mukaddes gaye için milletle beraber sonuna kadar çalışmağa mukaddesatım adına söz vermis olduğumdan pek âsıkı bulunduğum askerlik mesleğinden bugün veda ve isitfa ettim. Bundan sonra mukaddes millî gayemiz için her türlü fedakârlıkla çalışmak üzere milletin sinesinde bir ferd-i mücahit suretiyle bulunmakta olduğumu arz ve ilân eylerim" (N.I., s.47; A.T.T.B., s.49; E.K.İ.B., s.15; R.P.H., s.70; M.M.E., s.92; İ.A., s.738; A.B.E.B., s.121).

: İngiliz Albayı Rawlinson'un, Erzurum Kongresi'nin 10 Temmuz'da toplanacağını haber alması üzerine Atatürk'ü ziyareti ve Görüşme:

Rawlinson- İsittiğime göre, burada yarın bir kongre açacak imissiniz?

Atatürk- Evet, milletçe açılması kararlastırılmıştır.

Rawlinson- Açılmaması daha münasip olacaktır.

Atatürk- Kongre muhakkak toplanacak ve günüde açılacaktır. Millet buna karar vermıştır. Açılamamasını tavsiye eden düsüncenize hâkim olan sebepleri bile sormayı lüzumlu görmüyorum.

Rawvlinson- Kongreden vazgeçmezseniz zor kullanarak toplantının dağıtılmasına mecburiuyet hasıl olacak.

Atatürk- O halde biz de, mecburî ve zarurî olarak kuvvetla Karşı koyar ve herhalde milletin kararını yerine getiririz. Ne pahasına olursa olsun kongreyi açacağız. Görüşmemiz bitmıştır! (E.Ö.K.A.B., s.44-45).

: Rauf Bey'in –eski Bahriye Nazırı sıfatıyla- Erzurum'dan vilâyetlere bildirge niteliğinde telgrafı: "…Hakkını, toprağını, bağımsızlığını savunma ve korumaya kesinlikle karar veren millî irade uğrunda bir ferd-i âciz sıfatıyla çalışmak için Dersaadet'ten çıktım. Aydın yoluyla

gelerek Mustafa Kemal Paşa Hazretleriyle bütün Arkadaşlarının millî Savaşına istirak eyledim… Mustafa Kemal Paşa ile beraber nihayete kadar çalışmaya mukaddesatımız üzerine yemin ettiğimizi arz ve ilân eylerim" (R.P.H., s.71; M.M.B.I., s.153; M.M.E., s.92; M.M., s.40; H.R.O., s.44; K.S.İ.Y.II., s.239).
: Kâzım Karabekir'in Atatürk'ü ziyareti ve 'hazır ol' vaziyetinde selâmla söyledikleri: "Ben ve Kolordum emrinizdeyiz! Bundan sonra dahi ne emirleriniz varsa ifayı bir seref bilirim!"
: Atatürk'ün Erzurum'da, -Münir (Akkaya) Bey'in ayrılması üzerine- "Vali konağı adı verilen eve yerlesmesi (Bazı Arkadaşlarıyla beraber 52 gün bu evde kalmıştır. M.K.P.E.E., s.192).
: harbiye Nazırı Ali Ferit Paşa'nın, 15.3. Kolordu Komutanlıklarına, Mustafa Kemal Paşa'nın vazifesinde Padişah iradesi ile son verildiğini ve yerine atama yapılıncaya kadar doğrudan doğruya Nezaret'te temasta bulunacaklarını bildiren telgrafı (K.S.İ.Y.II., s.238).
: İstanbul'da İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe'un Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya yazısı: "Mustafa Kemal Paşa'nın ya İstanbul'a dönmesinin temini veya aleyhinde ilgili önemlerin alınması" (İ.B.I.M.K.M.M.I., s.40-41); A.İ.İ.A.B., s.42-43.
10 Temmuz 1919 : Vilâyat-ı Sarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum Subesinin, Atatürk'e, Cemiyet Subesinin basına geçmesini ve Yürütme Kurulu başkanlığını kabul etmesini teklif eden yazısı: "…Tarihimize kıymetli sayfalar ekleyen askerlik hayatından çekilmek yolundaki fedakârlığı minnet ve sükranla Karşıladık. Erzurumluların, vatansever yüksek kisiliğinize Karşı beslemekte olduğu güven ve saygıyı bu vesile ile de arzı borç saydık. Yürütme Kurulu başkanlığının kabul buyurulmasını dileriz" (N.I., s.63; N.III., s.924; A.T.B.D., SAYI:77, B.1689; m.m.b.ı., S.167; m.m.e., S.92; a.b.e.b., S.121).
: Atatürk'ün, öğleden sonra saat dörtte, Vilâyat-ı Sarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum Subesi Yürütme Kurulu ile ilk toplantısını yapması ve o günkü siyasî ve askerî durumu açıklaması (M.M.E., s.94; E.K., s.64).
13 Temmuz 1919 : Atatürk'ün askerlikten istifası üzerine XV. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir'in kendisine telgrafı: "Hizmetleri ve fedakârlığı bütün cihanca kabul edilmis olan ve ordu ve milletin övünme sebebi buluna zat-ı Samilerinin istifaya mecburiyetinden dolayı sahsım ve kolordum son derece üzgündür. Yalnız mukaddes millî gayemiz için Savaşmaktan hiçbir an geri durulmayacağı hakkındaki yüksek vaatleriyle teselli bulduğumuzu arz ile vatan ve milletimiz için her türlü çalışmada Cenab-ı Hakkın muvaffakiyetler ihsan buyurmasını diler ve Kolordumun özel yüksek saygılarını takdim eylerim efendim" (İ.H., s.76).
: Yarbay Ian Smith'in Samsun ve Amasya illeriyle ilgili raporu:

“Mustafa Kemal ve Refet’in buradan alınması, Hıristiyan halk arasında güvenin iadesine oldukça yardım edecek’ Mustafa Kemal, buraya varısından sonra, halka memleketin tehlikede olduğunu, simdiki hükûmetin Türklerin hak ve önemli çıkarlarını savunmadığına vakti gelince herkesin çarpısmaya hazır olması gerektiğine dair Müslümanlar arasında propagandaya Başlamıştır” (İ.B.I.MK.M.M.I., s.41).

14 Temmuz 1919 : Atatürk’ün askerlikten istifası Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin basına geçisinin Erzurum’da yayımlanan Albayrak gazetesinde halka ilânı: “…Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin istifanamesi bir azim ve imam vesikasıdır. Millette, henüz eski kanın sönmemis olduğunu gösterir muazzam delildir. Anafartalar’da, millî şerefi, tarihin bugünkü nesilden beklemekte olduğu mukaddes vazifeyi yükselten ve yücelten bu muhterem Komutanı bugün de Millî Mücadele’nin basında görmek mes’ut bir görüntüdür” (M.M.E., s.94).

17 Temmuz 1919 : Amiral Calthorpe’un Lord Curzon’a teli: “İtilâf Devletlerinin çıkarlarına Karşı bir cereyan Başlatan Mustaf Kemal Paşa ve Konya’da Cemal Paşa’nın vazifelerinden uzaklastırılmaları için 2 Temmuz’da Osmanlı Dışişleri Bakanlığı’na nota verilmıştır” (İ.B.I.M.K.M.M.I., s.41).

19 Temmuz 1919 : Atatürk’ün Erzurum’dan, XX.Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa’ya –İstanbul’da Kara Vasıf Bey’e iletilmek üzere- Amerikan mandası ile ilgili görüslerini bildiren telgrafı: “…Millî arzuya tâbi ve uygun olmayan kararlar hiçbir zaman millet nazarında bir değer ifade etmeyeceği cihetle millî arzunun toplantısını beklemeden hiçbir meselede yetkili görünmemiz uygun değildir” (A.T.B.D., sayı:77, b.1690; A.Ö.A.S., s.102-104; M.M.H., s.173-174).

20 Temmuz 1919 : Atatürk, Mazhar Müfit’in “Başarı takdirinde, hükûmet sekli ne olacak?” sorusuna Erzurum’da cevap veriyor: “-Açıkça söyleyeyim: Hükûmet sekli zamanı gelince, Cumhuriyet olacaktır” (E.Ö.K.A.B., s.74).

: Erzurum’da Cevat (Dursunoğlu) ve emekli Binbası Kâzım (Yurdalan) Beylerin, Vilâyat-ı Sarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti’ne, Umumî Kongre Erzurum temsilciliğinden istifa ettiklerini bildiren yazısı: “…Evvelce görüsüldüğü üzere yerlerimize Mustafa kemal Paşa ve Rauf Beyefendi Hazretlerinin seçilmek üzere Umumî Kongre Erzurum Mümessilliğinden isitfa ettiğimizi arz eyleriz” (Erzurum Kongre Salonunda Asılı belge; M.K.P.E.E., s.190).

: Atatürk’ün askerlikten ve resmî vazifesinden ayrılması sebebiyle Kâzım Karabekir’in XV. Kolordu Komutanlığı üzerinde kalmak üzere –ek görevle- 3. Ordu Müfettis Vekilliğine atanması (H.T.V.D. sayı:2 v.35; A.K.D.D.A.Y., s.172; İ.H., s.80).

21 Temmuz 1919 : Atatürk ve Rauf Bey’in 9.7.1919 tarihli bildirgelerinin komutanlıklara iletilmesi üzerine, Dahiliye Nazırı Aidl Bey’in askerî

bakımdan da önlem alınmasını isteyen yazısı (K.S.İ.Y., II., s.240).
22 Temmuz 1919 : Atatürk'ün Erzurum'dan Harbiye Nazırı Nâzım Paşa'nın kendisini n İstanbul'a davet telgrafına cevabı: "…Hali, mazisi kirli seylerle bulasmıs olanların satılmıs vicdan ve mevcudiyetleri ancak kahredilmeğe ve yok edilmeğe lâyıktır. Siz ve Arkadaşlarınız mevkilerinizi ne kadar çabuk namus sahiplerine bırakırsanız, belki o nispette milletin bağısına mazhar olursunuz" (M.K.P.S.Ç, s.75-76).
23 Temmuz 1919 : Erzurum Kongresi'nin açılışı, Atatürk'ün Başkan seçilisi ve Konuşması: "…Bilinen gerçeklerdendir ki, tarih bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez. Bu nedenle böyle bir bâtıl örtünün arkasından vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanatlar muhakkak iflâsa mahkûmdur. Ve iste bütün bu iğrenç zulümlerden ve bu bedbaht acizlerden, tarihimize Karşı reva görülen haksızlıklardan müteessir olan millî vicdan nihayet uyanıs haykırısını yükseltmis ve Müdafaa-i Hukuk-u Milliye ve Muhafaza-i Hukuk-u Milliye ve Müdafaa-i Vatan ve Redd-i İlhak gibi çesitli isimlerle fakat aynı mukaddesatın korunmasını temin için beliren milli cereyan, bütün vatanımızda artık bir elektrik sebekesi haline girmis bulunuyor. İste bu kararlı sebekenin olusturduğu yiğitlik ruhudur ki mübarek vatan ve milletin mukaddesatını kurtarma ve himayeye dayanan son sözü söyletmek için her seyini buna bağlayan aziz milletimiz içinde bir millî fert gibi çalışmaktan doğan zevk ve övünmeyi burada sükran ve iftiharla arz eylerim" (N.I., s.64; N.III., s.926; T.İ.H., c.II, ks.I, s.120; A.S.D.I., s.3-7; M.M.M.T., s.120; E.K., s.77-82; A.İ., s.271; T.A.M.K., II., s.109; A.K.S., s.45; M.M.U.K.S.I., s.231; İ.A., s.738; T.İ.T., s.94; İ.H.E., s.67; İ.H., s.81; M.M.B.I., s.167; M.M.E., s.107; M.M. Ka.II., s.55; T.IV., s.36; A.B.E.B., s.122).
24 Temmuz 1919 : Atatürk'ün, Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın Erzurum Kongresine İlişkin 23 Temmuz 1919 tarihli ajans demecini, Padişaha, Sadrazama, belediye reişlerine, cemiyetlere, mülkî memurlara ve bütün komutanlara yazdığı bir yazı ile cevaplandırması: "Kongreyi, Meclis-i Mebusan niteliğinde göstererek esasen bir seneye yakın zamandan beri her defa Kanun-u Esasi'nin ilgili maddelerine aykırı hareket eden Hükûmetin milleti haksız yere suçlaması gerçeğin ne derecelerde tahrif edildiğine bariz bir örnektir. Askerî ve mülkî memurların vatanın yüksek menfaatlerini muhafazaya hizmet eden heyetlerden ibaret olması itibariyle de aynı gayeyi temine yönelmis olan millî amaçları için ellerinden gelen kolaylığı ve yardımı göstermeleri icap ederken önleme ve durdurma ile ihtar buyurulmaları insan zihnini iyiye yormaya güç bulamayacağı islerdendir" (N.III., s.932; TİHİc.II., ks.I, s.120; İ.H., s.84).
25 Temmuz 1919 : Dahiliye Nazırı Adil Bey'in Sivas Valisi Reşit Paşa'ya yazısı:

“Gerek Mustafa Kemal Paşa’nın ve gerek Rauf Bey’in girisimleri her ne fikre ve niyete dayanırsa dayansın memleketin yüksek menfaatlerine herhalde aykırı ve zararlıdır (!)… Görevli olmayanların –her kim olursa olsun- devlet işleri ve devlet islemlerine asla hiçbir verile ile karıstırılmaması ve müdahalede ısrar edenlerin aynı sekilde her kim olursa olsun, yakalanarak kanunun pençesine teslimiyle, haklarında kanunen gerekecek islemin yapılması (!)…” (R.P.H., s.74-75) (Reşit Paşa, hâtıralarında der ki: “…İstanbul, Mustafa Kemal Paşa’ya Karşı açtığı harbi siddetlendirmis ve bir hamlede bitirmeye azmetmis olacak ki bize bu telgrafları birbiri ardınca yoluyordu; fakat bu hamlelerde alıklık, saskınlık izleri de yine belli idi. Çünkü Paşa’nın Erzurum’da olduğunu unutup tutuklama emrini bana veriyordu. R.P.H., s.77).

27 Temmuz 1919 : İstanbul’daki İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe’un Lord Curzon’a teli: “…Meclis’in İstanbul’da toplanmasına engel olunsa dahi, bunun dahilde herhangi bir yerde toplanmasına kimse mâni olamayacak! Esasen Mustafa Kemal halen Erzurum’da bir kongre toplamakla mesgul!” (İ.B.I.M.K.M.M.II., s.312).

29 Temmuz 1919 : Vükelâ Meclisi’nin Atatürk ve Rauf Bey’in derhal yakalanarak İstanbul’a gönderilmelerinin mülkî memurluklara bildirilmesi kararı (A.İ.İ.A.B., s.53).

30 Temmuz 1919 : Harbiye Nazırı Nâzım Paşa’nın Kâzım Karabekir Paşa’ya telgrafı: “Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey’in hükûmetin aldığı kararlara aykırı is ve hareketlerinden dolayı hemen yakalanmaları ile Dersaat’e gönderilmeleri Babıâlice uygun görülerek bölgedeki memurlara gerekli emriler verildiğinden Kolorduca da ciddî yardımda bulunulması ve neticesinden bilgi verilmesi rica olunur” (N.I., s.71; T.İ.H., c.II, ks.I, S.120-121; M.M.H., s.119; A.T.B.D. sayı:77, b.1691; İ.H., s.97; İ.H.E., s.74; K.S.İ.Y., II., s.240).

1 Ağustos 1919 : Kâzım Karabekir Paşa’nın, Harbiye Nazırı Nâzım Paşa’nın 30.VII.1919 tarihli emrine cevap telgrafı: “…Mustafa Kemal Paşa gibi memlekette namusu ile ve güzide askerî hizmetleri ve vatanseverliği ile tanınmıs ve bütün askerlerin de pek ziyade bilhassa hürmetini kazanmıs ve özellikle henüz yirmi gün evvel memleketin yarısına komuta etmis olan ve hal ve hareketlerinde vatanî ve millî menfaatlere aykırı bir sey olmayan ve görülemeyen bir zatın tutuklanmasına bir kanunî sebep olamayacağını ve yukarıda arzettiğim durum dolayısıyla halk ve ordu nazarında da iyi bir hareket olarak telâkki edilmeyeceği cihetle Mustafa Kemal Paşa’nın tutuklanmasına ve kolordularca da bunun için yardımda bulunulmasına hal ve vaziyetin asla müsait olmadığını arzeylerim” (M.M.H., s.119; İ.H., s.97; T.İ.H.c.II, ks.I, s.121-225; A.T.B.D. sayı:77, b.1691; İ.H.E., s.74; A.B.E.B., s.122-123).

: Dahiliye Nazırı Adil Bey’in Atatürk’ün tutuklanma emri sebebi (!) ile ilgili, gazetecilere beyanatı (M.M.B.I., s.170).

3 Ağustos 1919 : Atatürk'ün Erzurum'dan Ali Fuat Paşa'ya –millî harekete taraftar olan kisilere ve Amerikan temsilcilerine bildirilmek üzeretelgrafı: "…Millî hareketin gerçek ve kesin gerekçesi İzmir olaylardan, Ermeni istilâsı tehlikelerinden doğmus olup Erzurum Kongresi'nin bütün ruh ve gayesi İttihatçılığın, İtilâfçılığın, sonuç olarak particilikle her türlü siyasî cereyanların üstündedir. Birkaç güne kadar Kongre'nin faaliyet ve çalışması bunu tamamıyla gösterecek ve ispat edecektir" (M.M.H., s.139-140; A.T.T., s.10

7 Ağustos 1919 : Erzurum Kongresi'nin Atatürk'ün kısa bir Konuşmasıyla son bulması: "Milletimizin Kurtuluş ümidi ile çırpındığı en heyecanlı bir zamanda fedakâr muhterem heyetiniz her türlü eziyetlere katlanarak burada, Erzurum'da toplandı. Hassas ve necip bir ruh ve pek sağlam bir iman ile vatan ve milletimizin Kurtuluşuna ait esaslı kararlar aldı. Bilhassa bütün cihana Karşı milletimizin mevcudiyetini ve birliğini gösterdi. Tarih ve kongremizi süphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir" (N.I., s.67; N.III.,, s.932; T.İ.H. c.II., ksd.I., s.121, İ.H., s.104; M.M.U.K.S.I., s.237).

Atatürk'ün Heyet-i Temsiliye Başkanlığına seçilmesi (A., s.30).

: Atatürk'ün, Erzurum Kongresinin sonunda Albay Rawlinson ile uzun Görüşmesi ve "Misak-ı Milli"den bahsetmesi (M.M.E., s.80).

7/8 Ağustos 1919 : Atatürk'ün, Mazhar Müfit Kansu'nun hâtıra defterine yazdıkları: "-Zaferden sonra hükûmet sekli Cumhuriyet olacaktır. Bunun size daha önce bir sorununuz nedeniyle söylemistim. Bu bir. İki: Padişah ve hanedan hakkında zamanı gelince gereken islem yapılacaktır. Üç: Örtünme ve kapanma kalkacaktır. Dört: Fes kalkacak, uygar milletler gibi Şapka giyilecektir" (E.Ö.K.A.B., s.130).

9 Ağustos 1919 : Atatürk'ün, askerlik mesleğinden çıkarılmasına, sahip olduğu nisanların geri alınmasına ve fahrî yaverlik rütbesinin kaldırılmasına dair irade-i seniye çıkması (M.M.B.II., s.270; A.İ.İ.A.B., s.56).

: 3. Ordu Müfettisliği'ne, Atatürk'ün yerine Müsir Abdullah Paşa'nın atanması (Abdullah Paşa önce bu vazifeyi kabul etmisse de daha sonra istifa etmistir. M.G.G.C., Y.S., 1.1.1945; O.S.P.V.M.G., s.212).

: Atatürk'ün Erzurum Kongresi'nin açılışında okuduğu hutbe nedeniyle Siran Müftüsü Hasan fahri Efendi'ye teşekkür yazısı (A.T.T.B., s.50).

10 Ağustos 1919 : Halide Edip (Adıvar)'ın, Atatürk'e mektubu: "…Davamızda yardımcı olabilmesi için, bu fırsat dakikalarını kaybetmeden taksim ve yok olma korkusu Karşısında, kendimizi Amerika'ya müracaata mecbur görüyoruz!" (N.I., s.95-98; E.Ö.K.A.B., s.187).

11 Ağustos 1919 : Erzurum'da bulunan Albay Rawlinson'un İngiltere Harbiye Bakanlığına raporu: "Konferansın son günü Mustafa Kemal'le iki saatten fazla göRüştüm. Sonuç olarak görüsüm su: Bu hareketin büyük Başarı sağlaması için fırsat var!" (İ.B.M.K.M.M.I., s.46-47).

13 Ağustos 1919 : Atatürk'ün, Diyarbakır ve Bitlis bölgesinde bazı kimselere

mektup yazarak, onları Millî Mücadele'yi desteklemeye çağırması (N.I., s.81; N.III., s.939-942).
: Atatürk'ün 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa'ya telgrafı: "Kara Vasıf Bey Amerikan mandası ile çok uğrasıyor. Anadolu'daki milletin gerçek duygularını anlatmaya muvaffak olamıyor muyuz? Acaba yazdıklarımız ulasmıyor mu? Bildirge'nin 7. maddesi amacı üstlenmektedir, sanırım" (A.H.A., 1974, S.43-44).
16 Ağustos 1919 : Atatürk'ün –İngilizlerin tutuklayarak götürmek istediği bazı kimselere Karşı koyan- Sinop Mutasarrıfına telgrafı: "Yerinden olma, vatanseverler için ki söz konusu olamaz. Her ne zaman zaruret Karşısında kalırsan milletin sinesi fedakâr evlâtlarına açıktır" (İ.S.V.R., s.52; A.T.T., s.10).
16 Ağustos 1919 : Atatürk'ün Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya telgrafı: "…Muhakkaktır ki vatan ve milletin mukadderatı için içerde ve Dışarıda kabul ve söz sahibi olmak mutlaka millî iradeye dayanmaya bağlıdır. …gayet samimî olarak arz ederim ki, millet her türlü iradesini gerçeklestirmeğe muktedirdir. Girisimlerinin önüne geçebilecek hiçbir kuvvet mevcut değildir. Millet çizdiği program içinde gayet kesin ve açık adımlarla amacına yürümektedir" (A.T.B.D. sayı:77, b.1693; A.T.T.B., s.51).
18 Ağustos 1919 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine gizli yazısı: "…Telgraf ve posta haberlesmesini temin etmek, Cemiyetimiz için hayat veya ölüm meselesidir. Bu maksadın elde edilmesi için tereddüt etmeksizin en etkili çareye basvurulması gerekir" (A.T.T.B., s.54-55).
: Ordu Komutanlıklarının, bu arada 3. Ordu Komutanlığı'nın da İrade-i Seniyye ile kaldırılması (H.T.V.D. sayı:3, v.58).
20 Ağustos 1919 : Sivas Valisi Reşit Paşa'nın Atatürk'e, Sivas'ta bulunan Fransız Jandarma müfettisi Brunot ile yaptığı Görüşmeye dayanarak, Kongre'nin Sivas'ta toplanması hakkındaki endiselerini bildiren telgrafı: "Kongrenin mutlaka toplanmasına kesin gerek yoksa vazgeçilsin. Var ise, dört taraftan İşgali pek kolay olan Sivas'ın toplantı merkezi olmasından vazgeçilerek İşgal ihtimali pek uzak olan Erzurum'da veyahut uygun görülürse Erzincan'da toplanması girisiminde bulunulmasını memleket Kurtuluşu namına rica ederim" (N.I., s.78; E.Ö.K.A.B., s.152; R.P.H., s.83-84).
: Atatürk'ün, Sivas valisi Reşit Paşa'nın 20.8.1919 tarihli telgrafına cevabı: "Bendeniz ne Fransızların ne de herhangi bir yabancı devletin korumasına tenezzül eden sahsiyetlerden değilim. Benim için en büyük korunma noktası ve sefaat kaynağı millerimin sinesidir. Mösyö Brunot bilmelidir ki Fransızların Sivas'ı İşgale karar vermeleri kendilerine pek pahalıya mal olabilecek yeni kuvvetlerle ve çok paralarla yeni bir harbe karar vermelerine bağlıdır" (N.I., s.80; E.Ö.K.A.B., s.157; R.P.H., s.85-

86).
: Sivas Valisi Reşit Paşa'nın Atatürk'le telgraf Görüşmesinden sonra Dahiliye Nazırı Aidl Bey'e cevabı: "…Mustafa Kemal ve raıf beylerin 6yakalanmaları ve Kongrenin açılışını men için girisimlerde bulunmanın imkansız derecede müskül ve zamansız olduğuna inanıyorum" (R.P.H.,, s.97).
22 Ağustos 1919 : Atatürk'ün Erzurum'dan, İstanbul Rum Patrikhanesi'nde kurulan "Mavri Mira Heyeti" ve memleketteki menfi faaliyetleri hakkında genelgesi (N.I., s.2; N.III., s.899; A.T.B.D., sayı:77, b.1964).
24 Ağustos 1919 : "Sarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" tüzüğünün, resmi islemlerinin tamamlanması için Mustafa kemal imzasıyla Erzurum Vilâyet Makamına verilmesi (Sarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin resmen Kuruluşu) (N.III., s.933; T.V. cilt:I, sayı:2, s.81; E.K., s.114; T.S.P., s.489).
: Atatürk'ün Erzurum'dan, Alaşehir Kongresi Başkanlığına telgrafı: "Alaşehir'deki toplantı bugün doğu illeri halkı üzerinde pek samimi bir tesir uyandırmaktadır. Esasen İzmir için kalbi kan ağlayan bura halı bu girisime bütün ruh ve mevcudiyetiyle yardımcıdır. Hissiyatımızın adı geçen heyete iletilmesine yüksek aracılığınızı rica ederiz" (B.R.G., s.190; A.T.T., s.11).
25 Ağustos 1919 : Sarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Erzurum Merkez Heyeti'nin Atatürk'e Erzurum hemşehriliğini teklif yazısı: "Bu ülkenin tarihinde şehrimizin nasıl nurlu bir yeri varsa, Erzurum tarihinde de yüksek vatansever sahsınız öyle bir özel yer almıştır. Doğum yeriniz istilâ altında bulunduğundan, burada yerlesmekle hemşehriliğimizi kabul buyurmanızı rica ederiz" (E.Ö.K.A.B., s.174; M.M.E., s.139-140; M.K.P.E.E., s.191; A.A.B.Y.V., s.470). (Bu tarih, A.H.A., 1977, 25 Ağustos 1919 olarak gösterilmıştır).
27 Ağustos 1919 : Atatürk'ün, teklif edilen Erzurum hemşehriliğini kabul ettiğini
bildiren mektubu: "Tarihî olan Erzurum'un, bu erler yatağının hemşehrileri arasında bulunmak âcizleri için en büyük saadettir" (M.M.E., s.140; E.K.İ.B., s.37; G.K.G., s.147; M.K.P.E.E., s.191; A.A.B.Y.V., s.470) (Bu tarih, A.H.A.,1977, s.113'de 26 Ağustos 1919 olarak gösterilmiştir).
: Atatürk'ün, Erzurum'da gece, Arkadaşlarına söyledikleri: "…İstanbul bir Amerikan mandasıdır tutturmus gidiyor. Bu olmayacaktır. Türkiye bağımsızlık bütünlüğüne sahip olacaktır. Bunu istemekte devam edeceğiz. …Manda yok! Ya bağımsızlık ya ölüm var! Amerikan mandası diye çırpınanlar, Düşman İşgali altında bulunan sinirleri ve zaafları ile bu millete ve bize inanmayanlardır. Bizim hayal ve macera pesinde kostuğumuzu sananlardır. Eğer, bunlar Anadolu'nun ve Türk milletinin gerçek hissiyatını bilseler, bizim çalışmamızın hedefini

kavrayabilseler, Erzurum Kongresi'nin kararlarının nasıl bir millî vicdan ürünü olduğunu takdir edebilseler, bu yanlıs fikirlerinden dolayı utanç duyarlar. Bunlar, ümitsizlik ve bozgunluk içinde gerçeklerden uzak olarak yasayan ve ne yapacaklarını, ne yapılmakta olduğunu bilmeyen insanlardır. Kongre, hissiyatını açıkça belirtmistir. Heyet-i Temsiliye kararını vermıştır. Millî irade suur ve yönünü bulmustur. Davamız yürümektedir ve yürüyecektir. Muvaffak olmamak için hiçbir sebep yoktur. Hiçbir olumsuz kararı tanımayacağız. Millî egemenlik esasını ve Millî Meclis kararını ifadelendirmeyen hiçbir anlasmayı, hiçbir sözlesmeyi kabul etmeyecek ve tanımayacağız" (E.Ö.K.A.B., s.191-193).

: Atatürk'ün, Erzurum'dan İstanbul'da bulunan annesine mektubu: "Bu mektubumu getirecek olan kisi, size benim hakkımda istediğinizi kadar bilgi verecektir. Kendisi ile bana bazı elbiselerimi gönderiniz. Hemsiremin sağlığı nasıldır? Eve herhangi bir taraftan saldırıda bulunuldu mu? Hâla orada mısınız? Çocuklar ne yapıyor, büyüdüler mi? ben birkaç güne kadar bir kongre için Sivas'a gideceğim. Her isittiğinize önem vermeyiniz. Pekâla bilirsiniz ki, ben yaptığımı bilirim. Netice görmeseydim, Başlamazdım. Saygıyla ellerinizden, hemsiremin gözlerinden öperim" (H.A.Y., s.193) (Atatürk bu mektubu bir adamı vasıtasıyla elden göndermıştır).

: Atatürk'ün Sinop Mutasarrıfı'na teşekkür telgrafı: "Vatanî ve millî durumumuzda sizin gibi kıymetli Arkadaşlara sahip olmakla iftihar ediyorum" (İ.S.V.R., s.53; A.T.T., s.11).

29 Ağustos 1919 : Atatürk'ün Sivas'a gitmek üzere Erzurum'dan ayrılısı (N.I., s.83; İ.H., s.110, 153; E.Ö.K.A.B., s.193 .

30 Ağustos 1919 : Atatürk'ün Erzurum'dan Erzincan'a gelişi ve Mutasarrıfın Belediye'de şerefine Akşam yemeği vermesi (E.Ö.K.A.B., s.199).

31 Ağustos 1919 : Atatürk'ün Erzincan'dan Sivas'a hareketi (E.Ö.K.A.B., s.199).

2 Eylül 1919 : Atatürk'ün Sivas'a gelişi, candan gösterilerle Karşılanması (T.İ.H.c.II, ks.I, s.206; E.Ö.K.A.B., s.203; R.P.H., s.126; T.İ.T., s.96; T.IV., s.37; S.K., s.106; S. Kongresi., s.26; A.B.E.B., s.125).

3 Eylül 1919 : Atatürk'ün, -Harbiye Nezareti tarafından görevinden alınan- Ali Fuat Paşa'ya Sivas'tan telgrafı: "Komutayı asla terk etmeyiniz!" (M.M.H., s.125).

. Dahiliye Nazırı Adil beyle Harbiye nazırı Süleyman Sefik Paşa'nın, Ali Galip'e, derhal Elaziz'den Sivas'a hareketle Atatürk'ün tutuklanması ve Sivas Kongresi'ne mani olunması hakkında telgrafı (N.I., s.127-129; İ.H., s.203; R.P.H., s.136-137; T.İ.H. c.II, ks.II., s.53).

4 Eylül 1919 : Sivas Kongresi'nin Atatürk'ün Konuşması ile açılışı: "…Vatan ve milletin Kurtuluşunu amaçlayan zorlayıcı sebepler, sizleri bunca zahmet ve engel Karşısında Sivas'ta topladı. Yiğitçesine azminizi tebrik

ve hos geldiniz demekle bahtiyarlığımı sunarım. Millî Meclisin henüz toplanmamıs olduğu bu sırada baskı altına alınmıs ve bağımsızlığını kaybetmis olan Hükûmet Merkezinin kendi basına kanunsuz bir kararı veyahut millî emellere aykırı bazı Dış tekliflere boyun eğme gibi olupbittilerin ihtimaline Karşı Erzurum ve Sivas Kongrelerinin millî ruhu temsilen ve birbirini izleyerek toplanması, süphesiz ki, Kurtuluşa götüren iyi bir isarettir" (N.I., s.86; S.K.T., s.1; T.İ.H., c.II, ks.II., s.20; A.S.D.I., s.8-11; T.IV., s.37; T.İ.T., s.95; İ.H.E., s.94; İ.H., s.174; E.Ö.K.A.B., s.218; R.P.H., s.128; M.M.B.II., s.8; İ.A., s.739; B.R.G., s.191; A.İ., s.283; T.A.M.K.II., s.124; A.K.S., s.45; M.M.U.K.S.I., s.281; İ.H.G., no:99-100; S.K., s.111; K.A., s.443; M.M.Ka., II., s.97-99; S.Kongresi, s.65,77; A.B.E.B., s.125).
: Atatürk'ün Sivas Kongresi Başkanlığına seçilmesi (N.I., s.86; S.K.T., s.1).
7 Eylül 1919 : Atatürk'ün Sivas'ta, Akşam Arkadaşlarına sohbet esnasında söyledikleri: "…Her sey bize gösteriyor ve anlatıyor ki, İstanbul'daki devlet ve siyaset adamları vatanın Kurtuluşunu tek ümit halinde "Amerikan Mandası" fikrini kabule bağlı görüyorlar. Çünkü bunlar bizim hedef ve gayelerimizden, Türk milletinin uyanısından, millî irade ve eğilimin gelişim yönlerinden tamamıyla habersiz bulunuyorlar. Onlar bizi, üç bes adamın bir araya gelip hayal pesinden kosması kabilinden kimseler farz ediyorlar. Ve gafletlerinin derecesini bir türlü ölçemiyorlar. İtilâf Devletlerinin baskısı ve hıyanet sebekelerinin propagandası altında belki de sasırmıs ve bunalmıs bulunuyorlar. Simdilik bunlara 'biçareler!' demekten Başka yapacağımız bir sey yoktur!" (E.Ö.K.A.B., s.236).
9 Eylül 1919 : Atatürk'ün Sivas Kongresi'nin Beşinci umumi toplantısında Ali Galip'in faaliyetleri hakkında açıklamalarda bulunması (S.K.T., s.45-83; S.Kongresi, s.96-97; M.M.H., s.175).
: Atatürk'ün Sivas Kongresi adına –alınan karar gereğince- Amerikan Senatosu'na mektubu: "Azanızdan olusan bir komiteyi Osmanlı İmparatorluğunun her kösesine göndermenizi diliyoruz. Bu komite, hususi menfaat ve alâkaları olmayanlar ve bir millete has olan berrak görüsle, Osmanlı İmparatorluğunda gerçek sekilde hüküm süren hal ve sartları tetkikten geçirmelidir. Böyle bir tetkik Osmanlı İmparatorluğuna ait nüfusun ve arazinin mukadderatı hakkında bir barıs Antlaşması gereğince keyfi kararlar verilmesine meydan bırakılmazdan evvel yapılmalıdır" (A.T.T.B., s.57).
: Atatürk'ün, Ali Fuat Paşa'ya Sivas Kongresi kararınca "Anadolu Umum Kuva-yi Milliye Komutanlığı"na atandığını bildiren telgrafı: "…Hareketleriniz ve girisimlerinizde Heyet-i Temsiliye ile İlişkinizin korunması rica olunur" (A.T.T.B., s.58; M.M.H., s.183; H.T.K., s.1-2; T.İ.H., c.II, ks.II, s.27).

: Atatürk'ün 13. Kolordu Kurmay Başkanı Halit (Akmansü) Bey'e Sivas Kongresi adına teşekkür yazısı (D.H.B.I., s.87).

10 Eylül 1919 : Sivas Valisi Reşit Paşa'nın, Dahiliye Nazırı Adil Bey'e telgrafı: "…Verdiğiniz emir, Ali Galip Bey'in üzerine aldığı vazife, doğrusu saskınlık ve hayretime sebep oldu… Maksadınız Mustafa kemal Paşa ile Rauf Bey'i tutmak ve Kongreyi dağıtmak ise, buna imkan olmadığını evvelce arz etmistim" (N.III., s.965-966; E.Ö.K.A.BN., s.349; R.P.H., s.142).

11 Eylül 1919 : "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" teskil edildiğine dair bildirgenin, Atatürk'ün imzası ile Sivas Vilâyetine verilmesi: "İdare merkezi simdilik Sivas'ta bulunmak ve Rumeli ve Anadolu'nun her tarafında subeler açılmak üzere bir cemiyet kurulmustur" (A.M.D.P.I., s.91; S.K., s.152; S.Kongresi., s.111; E.Ö.K.A.B., s.343; T.S.P., s.509; A.T.T.B., s.58; T.V. cilt:I, sayı:I, s.5).

: Atatürk'ün, Ali Galip hadisesiyle ilgili olarak Dahiliye Nazırı Adil Bey'e telgrafı: "Alçaklar, caniler! Düşmanlarla millet aleyhinde haincesine tertiplerde bulunuyorsunuz. Milletin kudret ve iradesini takdirden aciz olduğunuza süphe etmiyordum. Fakat vatan ve millete Karşı haincesine ve boğazlanmısçasına harekette bulunacağınıza inanmak istemiyordum. Aklınızı basınıza toplayın! Galip Bey ve yandasları gibi akılsızların ahmakça olan bos vaitlerine kapılarak ve Mr. Nowill gibi milletimiz ve vatanımız için zararlı olan yabancılara vicdanını satarak yaptığınız alçaklıkların milletçe tatbik olunacak mesuliyetini göz önünde tutunuz! Güvendiğiniz kisiler ve kuvvetin akıbetini öğrendiğiniz zaman kendi akıbetinizle mukayeseyi unutmayınız!" (N.I., S.131; i.h., S.190; r.p.h., S.146).

12 Eylül 1919 : Atatürk'ün, İngiliz Albayı P.Peel'in Halep'ten Malatya'ya gelişi nedeniyle Malatya'daki 15. Alay Komutanlığına emri: "…Kim olursa olsun vesikasız bir yabancı subayının Osmanlı ülkesi içinde isi yoktur. Kendisine incelikle fakat askerce kesin sekilde durumu bildirme ile geldiği yere hemen dönmesini ihtar ediniz" (N.I., s.135-136).

13 Eylül 1919 : Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın İngiliz Yüksek Komiseri Amiral J. De Robeck'e demeci: "…Mustafa Kemal'in ezilmesi için İtilâf Devletlerinin müsaadesini dilerim. Taraftarları hem delilik hem de hamiyetsizlik edip harbin devamını isterler(!)" (T.K.S.K., s.63).

14 Eylül 1919 : Atatürk'ün, Sivas Kongre Heyeti adına Padişah Vahdettin'e, Damat Ferit Paşa'nın ihanetlerini belirten uyarı yazısı: "…Kötü maksatlarında muvaffak olmak için milletin ruhundan doğan milli örgütü dağıtmak, devletin egemenlik hakkını yabancı ihtiraslarına oyuncak etmek, ordunun kuvvetini azaltmak için muktedir subaylarımızı görevden almak ve Düşmana teslim etmek, sifre askerî haberlesmelerin çaldırılmasına Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğünü yetkili kılmak, bir takım Düşman subaylarının memleket dahilinde

dolasarak ülke bütünlüğümüzü bozacak siyasî tahriklerde bulunmalarına ayrdım etmek, memleketi ihtilâl içinde gösterip yabancı müdahalesini davet eylemek cüretinde bulunmak gibi her biri belli baslı bir millî cinayete teskil eden yasa dışı durumlara girismekten de bir türlü vazgeçemiyorlar" (N.III, s.998-1000; A.T.B.D., sayı:82, b.1787).
: Sivas'ta Atatürk'ün direktifiyle kurulan "İrade-i Milliye" gazetesinin ilk sayısı (M.M. Basını, s.114; S.K., s.163; T.G.T., s.192; T.B.T.II, s.41).
15 Eylül 1919 : Atatürk'ün Sivas'tan, Heyet-i Temsiliye'nin, milletin yetkili makamı olduğunu ilân etmesi (A.B.E.B., s.125).
16 Eylül 1919 : Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk örgütüne, Heyet-i temsiliye tarafından verilmis ve verilecek tüm kararların en küçük idare heyetlerine kadar ulaştırılması hakkında bildirisi (A.T.T.B., s.64; H.T.K., s.4).
17 Eylül 1919 : Atatürk'ün, İstanbul Hükümeti'ni destekleyen Eskişehir Mutasarrıfı Hilmi Bey'e telgrafı: "…Milletin mukadderatı söz konusu olduğu su nazik ve mühim zamanda yanlıs düsünmesi nedeniyle her ferdinin içi kan ağlayan milletin, mevcut hükümeti tanımamasında, halâ ne için muhalefet ediyorsunuz? Ya bu telgrafı alır almaz sizin de bir millet ferdi olmak üzere hemen millî arzuya uymanızı ve millî kongre bildirisine bağlı kalarak mevcut hükümet ile İlişkinizi keserek bütün işlerinizde Heyet-i Temsiliye'ye basvurmanızı ihtar ederiz; aksi taktirde millî arzuya az bir zaman bile Karşı koyamayacaksınız. Sizden millî arzuya uymanızı rica ederiz" (A.T.T.B., s.66-67).
: İngiliz Yüksek Komiseri Amiral J.de Robeck'in Lord Curzon'a raporu: "…Hükümet ve İtilaf Devletleri kuvvetsizdir. Mustafa Kemal'in hareketi Anadolu'da müstakil bir Cumhuriyete doğru gelişiyor!" (T.K.S.K., S.64; M.S.Ç. S.157; İ.B.I.M.K.M.M.II., S.312).
18 Eylül 1919 : Atatürk'ün vilâyetlere İstanbul hükümetinin demeçlerine inanılmaması gereğini hatırlatan genelgesi: "İktidar mevkiine mesru bir kabine kabine geçinceye kadar İstanbul'la resmî İlişkiler kesilmis bulunduğundan, oradan gelebilecek her türlü demecin gerçek dışı sayılacağı süphesizdir" (A.T.T.B., s.67-68).
19 Eylül 1919 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'in 17 Eylül 1919 tarihli "…Heyet-i Temsiliye ve Kongre kararlarının daima imzasız, sadece "Heyet-i Temsiliye" diye nesrini rica ederim… Yüksek sahsiyetinizin herhalde ortada tek bir sekilde görülmemesi memleket yararı gereğidir" seklindeki yorumu üzerine cevabı: "…Böyle umumi bir tabirin isaret ettiği sahsiyetler ve kuvvet gizli kalıyor. Ortada mesul kimdir? Bazı taraflardan, bilhassa Kastamonu, Ankara, Malatya, Niğde, Canik gibi yerlerden doğrudan doğruya sahsen makine basına çağrılmaya Başlandım. Âdeta "Heyet-i Temsiliye" unvanı altında gizlenen sahıslarla, sahsî beraberliğim olup olmadığına dair tereddüt isareti

hissolundu. …Bütün cihan benim bu isin içinde bulunduğumu bilir!" (N.III., s.153-155; İ.H., s.261-263).
: Atatürk'ün, Heyet-i Temsiliye'nin ve Sivas Kongresi'nin faaliyetlerinin İngiliz Hükûmetince İtilâf Devletlerine Karşı taarruz seklinde sayıldığını belirten ve İstanbul Hükûmetiyle anlasma teklifinde bulunan Urfa Mutasarrıfı Ali Rıza Bey'e cevabı: "Zat-ı âlileri gibi hamiyet sahiplerinin vazifesi, millî istekler ve millî irade dairesinde milletin işlerini yürütmektir" (E.Ö.K.A.B., s.198-300).
20 Eylül 1919 : Atatürk'ün Amerikan heyeti başkanı General Harbord ile Sivas'ta Görüşmesi. Harbord'un "Millet düsünülmesi mümkün her türlü girisim ve fedakârlıkta bulunduktan sonra dahi muvaffak olunamazsa ne yapacaksınız?" sorusuna Atatürk'ün verdiği cevap: "Bir millet varlığını ve bağımsızlığını temin için düsünülen girisim ve fedakârlığı yaptıktan sonra muvaffak olur. Ya muvaffak olamazsa demek, o milletin ölmüs olduğuna hükmetmek demektir. Bu sebeple millet yasadıkça, fedakârane girisimlerine devam eyledikçe Başarısızlık söz konusu olamaz!" (N.I., s.172; H.T.K., s.7; M.M.M.K.P.G.H.G.I., s.259; III., sç541-544; IV., s.590-591; İ.H., s.217; R.O.H.c.III, sayı:32, s.178-179).
: Atatürk'ün vilâyetlere, mutasarrıf Samih Fethi Bey basta olmak üzere Çorumluların millî mücadele saflarında yer aldığını bildiren telgrafı (A.T.T.B., s.68-69).
21 Eylül 1919 : Heyet-i Temsiliye adına Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne Damat Ferit Kabinesinin iktidardan çekilmesini temin için Padişaha yazı yazılmasını bildiren genelgesi: "…Ferit Paşa kabinesi vatan hıyanetine devam etmektedir. Kabine'nin bu devam ve ısrarı memleket için her dakika ayrı bir zarar doğuruyor. Bunların iktidar mevkiinden çekilmelerine çalışmak, en büyük bir vatan vazifesidir. Bunun için zat- sahaneye gereken maruzatta bulunulması gereği bildirilir" (İ.H.K., s.22).
: Atatürk'ün, Damat Ferit Paşanın, Anadolu hareketini bolsevizm propagandası olarak göstermesi üzerine, Erzurum Vilâyeti'ne bildirgesi: "…Kalp ve vicdanını yabancı çıkarlarına satan bir takım kisilerin ne olduğu milletimizce meçhul bir isim ve sebep uydurarak milletin bağımsızlık ülküsünü boğmaya ve milletin çok sükür kendi kuvvetiyle simdiye kadar olusturduğu hayırlı tesirleri bozmaya çalıştığı açıkça anlasılıyor. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi, milletin kendi istekleri ve kendi görüsüne bütün kuvvetiyle ısrarlı ve bağlı kalacağını bütün uygarlık âlemine ilân eyler" (A.T.T.B., s.70-71).
: Atatürk'ün, General Harbord'la yaptığı Görüşme hakkında Kâzım Karabekir'e yazısı: "…General, bütün millî hareket ve girisimlerimizi takdir ve 'Bir Türk olsaydım ben de ancak bu sekilde hareket ederdim'

demis ve pek samimi ve lehimizde ümit verici fikir ve görüsler de söylemistir" (A.T.T.B., s.72-73).
22 Eylül 1919 : Atatürk'ün, Vahdettin'in İstanbul Hükümeti'ne yardımcı olunmasını isteyen 20 Eylül 1919 tarihli bildirgesini cevaplandırması ve Damat Ferit Paşa Hükûmetinin derhal düsürülmesini istemesi (N.I., s.159; N.III., s.1007; İ.H., s.283).
24 Eylül 1919 : Atatürk'ün, Millî Mücadele ve Kuva-yi Milliye'nin amaçları hakkında General Harbord'a uyarı yazısı: "…Eğer memleketimiz yabancıların entrika ve müdahalelerinin kâbusundan kurtarılırsa ve memleketin meselelerini millî irade ve arzulara hürmet eden muktedir bir hükûmet tarafından idare edilirse memleketin bütün dünya için memnuniyet kaynağı olacak bir duruma geleceğine dair en kesin teminatları verebiliriz." (A.T.T.B., s.74-84; M.M.M.K.P.G.H.G. IV, s.593-603; G.H.A.G., s.164-177. bu muhtıra 9 Ekim 1919 günü Batum'dan Samsun'a dönen Harbord'a iletilmıştır).
: Atatürk'ün Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya Yüksek Komiserleri ile Felemenk, İspanya, İsveç ve Danimarka Elçiliklerine telgrafı: "…Bütün Osmanlı vatanında tam sükûn ve ayrımın yapılmaksızın cins ve mezhep hürriyetinin korunması hüküm sürdüğü halde bazı kötü amaçlı kisiler, millî vicdandan doğan cereyanı Müslüman olmayan unsurlar aleyhinde göstermek istedikleri haber alındığından bütün tebaanın aynı hakka sahip ve memleketimizdeki yabancıların da vatan ve milletimiz aleyhinde bulunmamak sartıyla Osmanlı misafirperverliğini görmekte devam ettikleri 16.9.1919 tarihi ile bildirilmisti. Bu sebeple memleketimiz dahilinde mevcut olan asayisin devamının ve Müslüman olmayan vatandaslarımızın her türlü korunmasının güven altında bulunduğunu ifade etmekle seref kazanırız" (A.T.T.B., s.85-86).
: Atatürk'ün Millî Mücadele aleyhinde faaliyetleri görülen Eskişehir Mutasarrıfı Hilmi Bey hakkında bildirgesi (A.T.T.B., s.86; M.M.B.II., s.45).
27 Eylül 1919 : Atatürk'ün Konya halkına bildirgesi: "…Cemal Bey'in hareketlerindeki hıyanet orada bulunan yabancıların dahi nefretini gerektirdiğinden kendisi milletle Karşı Karşıya bırakılmıştır" (E.Ö.K.A.B., s.321).
27/28 Eylül 1919 : Atatürk'ün, Padişah ve Damat Ferit Hükûmetiyle Heyet-i Temsiliye arasında aracı trol oynayan Abdülkerim Paşa ile telgraf Görüşmesi (Bu Görüşme telgraf makinesi basında 27.9.1919 gecesi saat 11'de Başlamıs ve sabah 7.30'a kadar devam etmıştır. Kerim Paşa, Damat Ferit Paşa'nın hıyanetlerini sergileyen bu Görüşme tutanaklarını aynen Padişaha göstermis ve 3 gün sonra Damat Ferit Paşa Kabinesi istifa etmistir. N.I., s.175-188; E.Ö.K.A.B., s.352; T.İ.H.c.II, ks.II, s.57; İ.H. ve M.M., s.587).

28 Eylül 1919 : Atatürk'ün Sivas'tan vilâyetlere yazısı: "…Bölgeniz dahilindeki seçim hazırlıklarının derecesini ve belirlenmis ise adaylarınızı ve kimin milletvekili olmak istediklerini iki gün içinde bildirmenizi Heyet-i Temsiliye özellikle rica eder" (A.T.T.B., s.90-91).
30 Eylül 1919 : İngiliz Yüksek Komiseri Amiral J.de Robeck'in, Lord Curzon'a yazısı: "…Mustafa kemal'in tesiri gittikçe artıyor" (İ.G.B.T., s.211; İ.B.I.M.K.M.M.II., s.315; İ.B.A.I.), s.121-123.
1 Ekim 1919 : Atatürk'ün Sivas'tan Kâzım Karabekir'e telgrafı: "Vaziyet insallah lehimize mesut gelismesine devam ettikçe aynı zamanda Heyet-i Temsiliye Karargâhının Ankara'ya ve daha batıya nakil suretiylr İstanbul'a yaklasmak hususunda da etkili olabileceğini düsünüyoruz. Bu yoldaki görüslerinizi anlamak istiyoruz" (A.T.T.B., s.97-98).
2 Ekim 1919 : Atatürk'ün İstanbul Sehremaneti'ne yazdığı bir yazıda Anadolu Hareketi'nin manasını izah ile İstanbul'u da bu mücadeleye katılmağa çağırması: "Simdiye kadar bütün mukadderatımızı payitaht idare ediyor ve millet ve memleketimizi kurtaracak girisimler Anadolu'dan değil, hemen daima İstanbul'dan çıkıyordu. Payitaht'ın bugün maruz olduğu tehlikeleri göz önüne alan Anadolu, mevcut sartlar altında İstanbul'dan Kurtuluş ümit etmek imkânı olmadığını gördüğünden yasal hukukumuzun savunulmasının kendi üzerine düstüğünü takdir edip vazifesini yapmaya Başlamıştır. …Anadolu, bugün İstanbul'un da bir millî vazifesi bulunduğu kanaatindedir. Ve bu vazife de payitahtın her tarafında millî örgüt merkezleri kurarak maddeten ve mânen Anadolu Millî hareketine katılmak ve bir baykus edasıyla milletin mukadderatı üstünde durmakta olan mevcut hükûmeti artık bu milletin basından gitmeğe her surette davet etmektir" (N.III, s.1003-1004).
: Atatürk'ün, İzmit Mutasarrıfı Ali Suat ile telgraf Görüşmesi. Mutasarrıfın "Bendeniz her kim ve her ne için olursa olsun neticesi meçhul bir maceraya Başkalarını Şevketmeyi doğru görmem. Hükmüm bu hususta yalnız kendime geçer. Bu sebeple ileriyi görerek yavas ve tedbirli davranılması taraftarı olduğumu tecrübem üzerine arzederim" görüsüne Atatürk'ün cevabı: "Zatıâlinize pek içtenlikle ve fakat, bütün kesinliği ile sunu arz ederim ki, zatıâliniz henüz Ferit Paşa Kabinesine itimat beslemiyorsanız bunu, Dahiliye Nezaretine resmen bildirmelisiniz. Eğer milletin hükmü ve arzusu hilafına olarak Ferit Paşa Kabinesine itimadınız mevcut ise, İzmit'in muhterem halını millî yasal hareketinde serbest bırakmak üzere derhal yerinizi terk ile İstanbul'a hareket ediniz!1 (N.I., s.192).
3 Ekim 1919 : Atatürk'ün Sadrazam Ali Rıza Paşa'ya telgrafı: "…Yeni kabine, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde tayin ve tespit edilen millî örgüt ve amaçlara saygı gösterdiği takdirde Kuva-yi Milliye ona yardımcı olacaktır" (N.I., s.195; N.III., s.1060; E.Ö.K.A.B., s.366).

4 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Sadrazam Ali Rıza Paşa'ya bir yazı ile "Sivas Kongresi
Bildirgesi"ni göndermesi (N.III., s.1062-1063).
: Yahya kaptan'ın, Atatürk'e telgrafı: "…Size İzmit'ten tavsiye edilen Yahya'yım. Telgraf baslında emirlerinizi almaya geldim!" Atatürk'ün cevabı: "Bulunduğunuz bölgede kuvvetli bir örgüt yapınız!" (N.I., s.310-311).
5 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Balıkesir'de Kuva-yi Milliye Reisi Hacim Muhittin Bey'e telgrafı: "…Aydın vilâyetimizin mukaddes topraklarını kirleten Yunanlıları kesinlikle kovup uzaklastıracağımıza kesin güvenimiz mevcuttur. Bu kanatları orada bulunan bütün aynı millî imanı kahraman Arkadaşlarımıza iletmenizi" (B.A.K., s.81).
6 Ekim 1919 : Harbiye Nazırı Cemal Paşa tarafından Nezaret'e davet edilen Yunus nadi Bey'in, Atatürk'le telgraf Görüşmesi (Bu Görüşme Harbiye Nazırı'nın direktifiyle, Ali Rıza Paşa Kabinesi ile Heyet-i Temsiliye arasında anlasma zemini yaratmak için yapılmıştır) (N.I., s.208-214).
7 Ekim 1919 : Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın, Kabine adına Atatürk'e telgrafı: "Kabine, sizinle aynı fikirdedir ve millî iradenin egemenliğini kabul eder. Devletin Dışarıya Karşı seref ve haysiyetini iade için millî iradeye ve Heyet-i Temsiliye'ye dayanacaktır" (N.I., s.214; M.M.B.II, s.57).
: Atatürk'ün Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya Başarı temenni eden cevap telgrafı (N.I., s.214).
: Atatürk'ün, Ali Rıza Kabinesinin Heyet-i Temsiliye ile aynı fikirde olduğunu belirtmesi üzerine vilâyetlere, kazalara ve basına bildirisi: "…Hükûmetle millî istekler arasında tam anlasma meydana geldiğini memnuniyetle müjdeleriz. Bu sebeple Ferit Paşa kabinesine Karşı resmî yazısmaların kesilmesi hususunda telgrafhanelerce zorunlu olarak alınmıs olan önlemler derhal kaldırılacaktır" (A.T.T.B., s.100).
: Atatürk'ün, Heyet-i Temsiliye adına millete bildirgesi: "En ağır tarihî sartlar altında bile millî vakalarından ve herkesin hukukuna saygı göstermedeki mazisinden gelen hasletlerinden zerre kadar ayrılmamıs olan milletimizin bundan sonra da aynı tarz ve harekette sabit kalacağından ve bu suretle bu mübarek topraklara sahip olmaktaki uygarlık yeteneğini bütün cihana onaylatacağında süphe yoktur" (N.III., s.1076; N.I., s.217; M.M.B.II, s.57; E.Ö.K.A.B., s.385).
: Atatürk'ün, sabık kabinenin millî müracaat ve sikâyet üzerine düsürülmesiyle yerine millî istekler dairesinde işleri yürütecek yeni bir kabine kurulması nedeniyle Padişah Vahdettin'e teşekkür telgrafı (N.III., s.1076-1077).
8 Ekim 1919 : Atatürk'ün tüm telgraf memurlarına teşekkür ü: "…Telgraf memurlarının her türlü güç sartlara rağmen yasal isteklerimizi desteklemesi, millî birliğin pek kıymetli bir etkeni olduğundan bütün millet adına hepinizi tebrik ile teşekkür ederim" (A.T.T.B., s.101).

9 Ekim 1919 : Atatürk'ün Teke Mutasarrıfı Celâl Bey'e telgrafı: "Bölgeniz dahilindeki yabancıların hareket ve demeçlerine dair muntazam bilgi verilmesi, bilhassa İtalyanların vaziyetinin dikkatle izlenmesi" (A.M.D.P.I., s.106).
: Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın, Atatürk'e Heyet-i Temsiliye ile Görüşmek üzere İstanbul Hükümetince Bahriye Nazırı Salih Paşa'nın Anadolu'ya hareketinin uygun görüldüğünü bildiren ve Görüşme yerini soran telgrafı (N.I., s.234; E.Ö.K.A.B., s.414; M.M.B.II, s.76).
: General Harbord'un, Amerika'ya gitmek üzere bindiği Martha Washington gemisinden Samsun'da iken Atatürk'e mektubu: "…Başkanı olduğunuz Cemiyet'in siyasal amaçlarını belirten mektubunuzu Samsun'da aldım" (G.H.A.G., s.115; A.B.E.B., s.126; A.M.D.P.I., s.104).
: İngiltere Harbiye Bakanı Winston Churchill'in genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan bir raporu ilgililere göndermesi: "Mustafa Kemal'in liderliğindeki millî hareketin gayesi, Türk topraklarının Yunan, İtalyan ve Ermeniler arasında paylasılmasına engel olmaktır" (İ.B.I.M.J.M.M.I., s.318).
10 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya "Salih Paşa ile Görüşme yeri olarak Amasya'yı tespit ettiklerini ve Heyet-i Temsiliye adına kendisi ile Raıf ve Bekir Sami Beylerin bulunacağını" bildiren cevap telgrafı (N.I., s.234; M.M.B.II., s.77).
: Atatürk'ün İstanbul gazetelerinde yayımlanan tamimi: "…Ferit Paşa Kabinesine Karşı resmî haberlesmelerin kesilmesi hususunda zorunlu olarak alınmıs önlemler derhal kaldırılacaktır!" (M.M.B.II., s.67).
: Atatürk'ün, İstanbul Matbuat Cemiyeti Reisi Velit (Ebüziyya) Bey'in Tasvir-i Efkâr, Vakit, Akşam, Türk Dünyası ve İstiklâl gazeteleri adına 9 Ekim 1919 tarihli telgrafla sorduğu sorulara cevapları: "…Bugünkü hükûmetin iç ve Dış siyasetimizi iyi idareye muktedir olup olmadığı hakkında simdilik kesin bir sey söyleyemeyiz; bunu uygulama gösterecektir" (N.III., s.1082; E.Ö.K.A.B., s.408).
: İstanbul'da İngiliz Yüksek Komiseri Amiral J.de Robeck'in Lord Curzon'a gizli raporu: "…Anadolu'daki millî hareketin baskısıyla Ferit Paşa Hükûmetinin istifa ettiği. Mustafa Kemal'in Karşısında İngiliz Arslanı'nın prestijinin sarsıldığı. Mütarekeyi imzalayan Türkiye'nin yerine bugün bamBaşka bir Türkiye'nin doğduğu ve bu yeni Türkiye'ye barıs sartlarını zorla kabul ettirmenin kolay olmayacağı" (İ.B.A.I., s.LVIII, s.134-143).
11 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Yenigün gazetesinin Sivas'ta bulunan muhabirine millî örgüt hakkında demeci: "…Ben sırf vatan ve milletime böyle bir tarihî dakikada tamamıyla kendimi verebilmek gayesiyle mukaddes mesleğimden ayrılıp milletin sinesine katıldım. Bu sebeple tamamıyla milletimin umumî iradesine boyun eğmis durumdayım" (A.S.D.III., s.2-

5).
12 Ekim 1919 : Atatürk'ün, "Askerî Nigehban Cemiyeti"nin ortadan kaldırılması hakkında Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya telgrafı: "…Bu fesat kaynağının hemen kökünden sökülüp atılmasını, mensuplarının diğerlerine ibret olacak surette cezalandırılmasını ve bu icraat ve takibattan ordunun resmî genelgeler ile haberdar edilmesini fedakâr ve namuslu subayları açısından hayatî bir mesele saydığımızdan arzını ödev kabul ederiz" (N.I., s.236; N.III., s.1093; H.T.K., s.17; E.Ö.K.A.B., s.402).
: Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya Aydın Cephesinin desteklenmesi ve alınması gereken tedbirler hakkında yazısı (Cemal Paşa'nın cevabı: 14.10.1919) (M.K.C.P.M., s.109).
13 Ekim 1919 : Atatürk'ün Müdafaa-i Hukuk örgütüne genelgesi: "…Millî varlığımızı dost ve Düşman nazarında gösteren ve ispat eden örgütün, tüzük gereğince sekillendirilmesi ve bilhassa küçük büyük bütün merkezlerin birbirleriyle ve merkezî heyet ile sıkı bir bağ kurmaları bugünün en mühim hayatî ve millî ve vatanî bir vazifesidir" (M.M.B.II, s.68; M.K.B.B., s.26-27).
: Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukukj Cemiyeti önemli kısımlarını belirten genelgesi: "…Tüzüğün elinize ulasmasına kadar bu esaslar içinde örgüte Başlanması ve örgütün bir an evvel kurulmasına gayret gösterilmesi" (A.T.T.B., s.105-106).
: Atatürk'ün Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tüzüğünün onbirinci maddesi hakkında görüsünü isteyen telgrafı: "Mebuslar Meclisi'nin açılışından sonra cemiyetin ne gibi bir siyasî durum alması lâzım geleceği hakkındaki yüksek düsüncelerinizin bildirilmesi" (A.H.A., 1977, 57).
: Tasvir-i Efkâr gazetesi sahibi Velit Bey'in Atatürk'e telgrafla Kuva-yı Milliye'nin vaziyeti hakkında soruları ve Atatürk'ün cevapları: "Millî örgütün ileri gelenleri, vatanın müdafaası ve bağımsızlığı için kalpleri çırpınan milletin umum güzide evlâtlarıdır. Ana maksat, vatanın bütünlüğünü ve milletin bağımsızlığını temin etmektir" (E.Ö.K.A.B., s.409; N.III., s.1084-1088; A.S.D.V., s.77).
: Atatürk'ün, Sivas'ta halkın "kahrolsun İşgal!" diye gösteride bulunması üzerine, "Kahrolsun İşgal tarzındaki yazılar, Hükûmetin bugünkü siyasetine uygun değildir" seklinde Sivas Vilâyetine uyarıda bulunan Dahiliye Nazırı Mehmet Serif Paşa'nın bu davranısı sebebiyle Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya telgrafı: "Milletin gerçek hissiyatına dayanarak Hükûmetin bu haksız İşgalleri, siyasî resmî dille ret ve mütareke hükümlerine aykırı bugüne kadar vuku bulmus müdahaleleri protesto edeceğini beklemekteyiz!" (N.I., s.237; N.III., s.1095).
14 Ekim 1919 : Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın, Atatürk'ün 12.10.1919 tarihli telgrafına cevabı: "Yüksek takdirleri gereği Hükûmetin, Kuva-yi

Milliyenin harekâtı ile zahiren alâkadar gözükmesi siyasete uygun değildir. Fakat herhalde Aydın Cephesinin takviyesi ve düzenlenmesi lâzımdır" (Cemal Paşa bu yazısında alınmasını düsündüğü önlemleri bildirmistir) (M.K.C.P.M., s.110).

15 Ekim 1919 : Ankara Vali Vekili Yahya Galip Bey'in, İstanbul Hükûmetinin Ankara valiliğine –Sabık Bitlis Valisi- Ziya Paşa'yı ataması nedeniyle Atatürk'e telgrafı: "Madem ki bugünkü Hükûmet, buraya yeniden vali göndermeye kalkımıştır, su halde buradaki milli hareketin söndürülmesi gerekli görülüyor, demektir. Nasıl ki zat-ı âlileri askerlikten istifa ederken bir millet ferdi gibi çalışmaya karar verdiniz; bendeniz de buradan çekilerek aynı suretle milletimin vazifesini yerine getirmeye karar verdim!" (N.I., s.260; H.T.K., s.19; E.Ö.K.A.B., s.439).

16 Ekim 1919 : Atatürk'ün, bir kısım Heyet-i Temsiliye üyeleriyle Sivas'tan Amasya'ya hareketi (N.I., s.242; İ.H., s.357; E.Ö.K.A.B., s.418).

: Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Mebuslar Meclisi'nin İstanbul'da açılması gereğini arz ederim; aksi halde İstanbul'un hükûmetsiz olduğunu gösterecektir" (A.H.A., 1977, s.61).

18 Ekim 199 : Atatürk'ün, Sivas'tan Amasya'ya gelişi (N.I., s.242; E.Ö.K.A.B., s.418; A.İ., s.310).

: Atatürk'ün Amasya'dan, Edirne'de I. Kolordu Komutanı Albay Cafer tayyar Bey'e telgrafı: "…Trakya'daki umumî örgütün genisletilmesinde mümkün olduğu kadar Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin tüzüğünü esas tutmak ve bu suretle zahiren dahi umumî birliğimizde bir fark olmadığını göstermek mühimdir" (N.III., s.1266).

19 Ekim 1919 : Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Atatürk'e, kendisini İstanbul Mebuslar Meclisi'ne Erzurum'dan aday gösterdiğini bildiren telgrafı (A.H.A., 1977, s.117).

20 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Amasya'dan Rauf ve Bekir Sami Beylerle beraber İstanbul Hükûmeti'nin Bahriye Nazırı Salih Paşa ile Görüşmelere Başlaması (Amasya Mülâkatı) (N.I., s.243; H.T.K., s.25-30; M.M.B.II., s.103; T.İ.H.c.II, ks.II, s.62; İ.A., s.740; A.İ., s.310; M.M.U.K.S.I., s.315; K.A., s.462; M.M.H., s.252; E.Ö.K.A.B., s.418; O.T.P., s.213).

: General Milne'nin raporu: "…Millî liderler silâhlı mukavemete iyiden iyiye kendilerini kaptırmıslardır… Mustafa Kemal'in başkanlığındaki millî bir parti çetin bir cevize benzer!" (T.K.S.T., s.72).

: Sivas Valisi Reşit Paşa'nın, Seyh Recep olayı hakkında Amasya'da bulunan Atatürk'e telgrafı (M.M.V. ve V., s.113).

21 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Ermeni Ptriği Zaven Efendi'nin "Neologos" gazetesinde Ermeni âilelerinin göçe Başladıkları ve millî hareketi bir azınlık aleyhtarlığı seklinde gösteren mektubu üzerine Amasya'dan basına gönderdiği cevabın gazetelerde yayımlanması: "Patrik Vekili Zaven Efendi'ni Neologos gazetesinde ne amaçla yayınladığı bizce bilinen mektubun içeriğine gereğinden fazla önem vermeyi lüzumsuz

görürüz" (A.T.T.B., s.108; M.M.B.II., s.99).
: Atatürk'ün, millî örgüte hizmetleri ve halkı aydınlatmadaki yardımları Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya bu atamanın durdurulmasını isteyen telgrafı (A.T.T.B., s.107-108).
24 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Ankara Valiliğine Ziya Paşa'nın atanması nedeniyle Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya bu atamanın durdurulmasını isteyen telgrafı (N.I., s.261).
24/25 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Amasya'da Tasvir-i Efkâr muhabiri Rusen Esref (Ünaydın) Bey'e, millî hareketin karakteri hakkında demeci: "…Dünya, milletimizin hayatına ya hürmet edip onun birlik ve bağımsızlığını onaylayacaktır, ya da son topraklarımızı son insanlarımızın kanıyla suladıktan sonra bütün bir milletin ölüsü üstünde reddolunmus istilâ hırsını tatmin etmek mecburiyetinde kalacaktır!" (A.S.D.III., s.5-12).
25 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Amasya'da Le Temps (Tan) gazetesi muhabirine Kuva-yı Milliye hakkında demeci: "…Millî örgütün her hususta ki görüs noktalarını, Sivas Kongresi'nde tespit olunup Eylül 1919 tarihinde yayımlanan bildirge tamamen kapsamaktadır!" (A.S.D.III., s.12-14).
: Atatürk'ün, Aznavur İsyanı üzerine 61. Tümen Komutanı Kâzım (Özalp) ve 56. Tümen Komutanı Bekir Sami Beylere bölgelerinde fevkalâde yetkiler verildiğini bildiren bildirgesi (A.T.B.D., sayı:77, b.1699).
: Konya'ya gelerek göreve Başlayan XII. Kolordu Komutanı Albay Fahrettin (Altay) Bey'in Atatürk'e bağlılık telgrafı (A.T.B.D., sayı:77, b.1700).
26/27 Ekim 1919 : Atatürk'ün XIII. Kolordu'ya direktifi: "…Urfa, Maras ve Antep'in İngilizler tarafından Fransızlara devredileceği Avrupa basınının yayınlarından anlasılıyor. …Urfa, Maras ve Antep'i Fransızlara İşgal ettirmemek ve İşgal etseler bile, onları, orada barındırmamak için her tedbire basvurmak gerekmektedir" (A.A., s.56).
27 Ekim 1919 : Atatürk'ün sabah Amasya'dan hareketle Tokat'a gelişi (U.S.T., s.33).
27/28 Ekim 1919 : Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın Atatürk'e Meclis'in İstanbul Dışında toplanmasının tehlikeli göründüğünü bildiren telgrafı (A.S.D.I., s.42; M.M.B.II, s.111).
28 Ekim 1919 : Atatürk'ün Tokat'ta "İhtiyat Zabitleri Teavün Cemiyeti"ni ziyareti ve gençlerle Konuşması (U.S.T., s.33).
: Atatürk'ün Tokat'tan hareketle öğleden sonra Sivas'a dönüşü (A.Y.G., s.323,337).
: Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tüzüğüne ek olarak hazırlanan yönetmeliğin Atatürk'ün imzası ve gizli kaydıyla teskilâta duyurulması (T.İ.H., c.II, ks.II, s.29; N.I., s.278; N.III., s.1143-1145).
29 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın 27 Ekim 1919 tarihli telgrafına cevabı: "…Kabinenin düsüncesi Millî Meclis'in toplantı yeri

hakkındaki görüsümüzü değistirecek güveni hernüz vermemektedir" (M.M.B.II, s.114).
: Atatürk'ün, Sivas'ta Heyet-i Temsiliye üyelerine Amasya Görüşmesi hakkında açıklamaları (H.T.K., s.36).
: Atatürk'ün, XV. XX. XII. VeIII. Kolordu Komutanlarını Sivas'ta yapılacak toplantıya daveti (N.I., s.271).
29/30 Ekim 1919 : Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın, Atatürk'e, Meclis-i Mebusan'ın İstanbul Dışında toplanmasının imkânsızlığı ve devlet ve memleket için büyük mahzurları davet edeceği hakkında İstanbul Hükûmetinin görüsünü bildiren telgrafı (M.M.B.II., s.115-116).
30 Ekim 1919 : Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın 29/30 Ekim 1919 tarihli telgrafına cevabı: "…İstanbul İşgal altında ve gerçekten tehlike mevcuttur. Millî Meclisin toplanmasının ise mutlak güven içinde olması ilk ve esaslı sarttır. Bu sebeple tasrada tam bir güven mevcut olan bir yerde toplanması kesin zaruret halinde görülmektedir" (A.S.D.I., s.44-48; M.M.B.II., s.116-120).
31 Ekim 1919 : Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Neclis-i Mebusanımızın baskentimizden Başka yerde toplanmasını, genel siyasetimiz bakımından sakıncalı görüyorum" (A.H.A., 1977, s.67).
: Ahmet İzzet Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Heyet-i Temsiliye"nin simdi öğrendiğim bir teklifine Karşı asağıdaki düsünceleri bildirmeyi vatanseverlik vazifesi sayarım: Meclis-i Mebusan'ın tasrada açılışının birinci sakıncası, İstanbul'un kaybına yer verebilmesidir" (A.H.A., 1977, s.63-64).
3 Kasım 1919 : Millî Kongre Başkanı Esat (Isık) Paşa'nın –Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri tarafından milletvekili seçimlerine müdahale edildiği hakkında- Atatürk'e telgrafı (U.B.S.B.D., s.158).
4 Kasım 1919 : Atatürk'ün İstanbul'da bulunan kara Vasıf'a telgrafı: "…Tekraren arz edelim ki Meclis-i Mebusan'ın her açıdan güven verici bir yerde toplanması ilk sarttır" (N.III., s.1136).
4/5 Kasım 1919 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e Millî Meclis'in nerede toplanması gerekeceği hakkında görüs isteyen telgrafı (A.T.T.B., s.111-113).
5 Kasım 1919 :Atatürk'ün Millî Kongre Başkanı Esat (Isık) Paşa'nın 3 Kasım 1919 tarihli telgrafına cevabı: "…Bu haberi verenlerin amacı, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne mensup herhangi bir kisi veya kisilerin milletvekili seçiminde kanunen kendilerine tanınmıs hakkı ve vazifeyi her millet ferdî gibi yapmaları ise, bu pek tabiidir. …Milletvekili seçiminde milleti aydınlatmak için bütün siyasî partilere faaliyet alanı açıktır" (U.B.S.B.D., s.159-160; A.T.T.B., s.113-115).

6 Kasım 1919 : Atatürk'ün Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya telgrafı: "Milletvekillerinin sahısları her türlü yabancı müdahale ve tesirinden uzak, Meclis-i Mebusan güven içinde is görecek bir halde bulunmadıkça, hatıra gelen mahzurlara rağmen İstanbul'da toplanmasının uygun ve doğru olamayacağına inanıyorum" (A.H.A., 1977, s.77).
: Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine Urfa, Antep ve Maras'ın Fransızlar tarafından İşgalini protesto amacıyla İtilâf Devletleri temsilcilerine, Avrupa ve Amerika kamuoyuna telgraflar çekilmesini isteyen telgrafı (A.T.T.B., s.115).
7 Kasım 1919 : Atatürk'ün, İstanbul'a toplanması kararlastırılan Osmanlı Meclis-i Mebusanı için yapılan seçimlerde Erzurum milletvekilliğine seçilmesi (K.A.M.M.T., s.619; A.H.H.B., s.330; İ.A., s.741; A.B.E.B., s.127).
: 56. Tümen Komutanı Bekir Sami Bey'in Bursa'dan Atatürk'e telgrafı: "Millî Meclis'in burada toplanması kesinlikle gereklidir. İlk baskent olması dolayısıyla tarihî bir önemi bulunan Bursa hatıra gelmektedir. Bu şehir, Millî Meclis'in toplanması için gerekli bütün sartları kendisinde toplanmıştır" (A.H.A., 1977, s.79).
9 Kasım 1919 : Atatürk'ün, güney bölgelerinin İngilizlerin çekilmesinden sonra Fransızlar tarafından İşgali üzerine Antep, Adana, Sis, Mersin, Cebelibereket Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerine telgrafı: "…Türk Hükûmeti parçalarından olan bu yerlerin Fransızlar tarafından İşgalinin bütün hükûmet memurlarıyla Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyeleri ve belediye başkanları tarafından kamuoyu ve Amerika katında protesto edilmesi ve bu haksızlığın düzeltilmesinin istenmesi bildirilir" (G.S., s.177; A.T.T., s.12).
: Atatürk'ün Müdafaa-i Hukuk Merkez Heyetlerine, Bahriye Nazırı Salih Paşa'nın Amasya Görüşmelerinde Millî Meclis'in Anadolu'da toplanmasını kabul ettiğini bildiren yazısı (A.T.T.B., s.117.
: Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "…Millî örgüt adına hükûmet işlerine müdahale edilmemesi hakkında hükûmetin tarafınıza yapılmıs olan bildirisi kesindir. …Simdiki hal bir müddetçik daha devam edecek olursa, Heyet-i Vükela'nın çekileceği muhakkaktır(!)" (N.III, s.1146-1147).
10 Kasım 1919 : Atatürk'ün 56. Tümen Komutanı Albay Bekir Sami Bey'e Dış siyaset hakkında cevabı: "…Bugün dostumuz yoktur; ancak dostumuz millî bütünlüğümüz, örgütümüzdür" (T.İ.H.c.II, ks.II, s.10,348; A.M.D.P.I., s.109-110).
: Atatürk'ün İstanbul'daki Millî Kongre bildirgesine ve bu Kuruluşun Heyet-i Temsiliye'ye basvurusuna verdiği cevabın İstanbul gazetelerinde yayımlanması (M.M.B.II., s.161).
12 Kasım 1919 : Edirne'de bulunan I.Kolordu Komutanı Albay Cafer Tayyar Bey'in, Atatürk'e, Sivas'ta Heyet-i Temsiliye üyeleriyle komutanların yapacağı toplantıya durumu gereği gelemeyeceğini, hakkında gösterilen

teşekkür ettiğini bildiren telgrafı (A.T.B.D., sayı:80, b.1755).
12/13 Kasım 1919 : Atatürk'ün Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya telgrafı: "…Millî örgüte Karşıt düsüncede bulunanlar ancak memleket ve millete Düşman onlardır!" (N.III., s.1148).
14 Kasım 1919 : Atatürk'ün, -Suriye ve Kilikya'daki İşgal kuvvetlerinin değistirilmesi hakkında İngiliz-Fransız anlasması nedeniyle- Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine ve basına genelgesi: "İngilizler Fransızlarla 1916 yılında imzaladıkları Antlaşmayı esas kabul ederek bu yıl Eylülün on Beşinci günü "Suriye Anlasması" adıyla milletin tarihine yeni bir zulüm ve tecavüz sayfası daha ilâve ettiler. Milletimiz Erzurum ve Sivas Kongreleriyle mukaddes ve mesru hukukunu savunma hususundaki azim ve kararını cihana ilân etmisti. Bu sebeple bu ve bu gibi varlığımıza ve mesru bağımsızlığıma kasteden caniyane kararlara asla boyun eğmeyecektir!" (A.T.T.B., s.120).
15 Kasım 1919 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk cemiyeti Merkez Heyetlerine, İtilâf temsilcileri katında İzmir'in bosaltılmasına dair müracaatta bulunulması hakkında genelgesi (A.T.T.B., s.121).
: Atatürk'ün, Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyeti Başkanlığına telgrafı: "…Kabine âciz tavrı bizi de düsündürüyor. Fakat yeniden kabine buhranı çıkarmak, belki bunlardan da fenalarının gelmesine sebep olabileceğinden simdilik uygun görülmüyor. İzlediğimiz esas, zaman kazanmak, Millî Meclis'in toplanmasını temin etmek, millî örgütü memleketin her tarafına yaymaktır" (A.T.T.B., s.123).
16 Kasım 1919 : Atatürk'ün başkanlığından, Heyet-i Temsiliye üyeleriyle bir kısım komutanların Sivas'ta toplanmaları (Bu Görüşmeler 28 Kasım 1919'a kadar devam etmıştır) (N.I., s.271; H.T.Ü.K.A.G.G.I., s.4-16; II, s.17-27; III, s.21-30; IV, s.21-31; H.T.T., s.3-17; T.İ.H. c.II, s.79; M.M.H., s.250; M.M. Ka.II:s.168).
: Atatürk'ün heyet-i temsiliye üyeleriyle bir kısım komutanların Sivas'taki müsterek toplantısının birinci birlesiminde söyledikleri: "…Millî Meclis'in her türlü güvenlik sartlarını tasıyan bir yerde toplanması gerekir" (H.T.Ü.K.A.G.G.I., s.15; A.R.Y.G.S., s.22).
: Atatürk'ün Antep, Maras ve Urfa'nın İngiliz İşgalinden Fransız İşgaline devredilmesi nedeniyle İtilâf devletleri temsilcilerine protestosu: "…Yunanlılara İşgal ettirilen Aydın vilâyetindeki öldürme ve imha facialarının simdi de Ermenileri âlet eden Fransızların İşgal ettiği Adana vilâyetinde, Maras, Urfa ve Antep'te aynen islenmesi, bütün bu siyasî haksızlıklara bir ilâve teskil ediyor. İtilâf devletlerinin yapmıs ve yapmakta olduğu haksız davranısları siddetle protesto eder ve onların memleketimiz ve milletimiz için daha insani ve daha adaletli duygulara arzularıyla dönmelerini temenni ederiz. Milletimiz, topraklarının ayrılması ve taksimine ve esarete düsmeğe razı

olmaktansa bütün maddî ve mânevî kuvvetleriyle varlığını ve mesru hukukunu korumada kararlılıkla devam ve ısrar edecektir. Bu mesru ve kutsal kararda milletimizin bütün anlamıyla beraber olduğunu İtilâf devletlerine haber vermek isteriz. Bu hususta milletimizin yükselen mesru sesini duymak istemeyerek tutulan insanlık Dışı yolda devamın verebileceği sonuç, pek acı olabilir!" (A.T.T.B., s.124-125).
: Atatürk'ün, harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya, Kuva-yi Milliye erlerinin yedirilme, giydirilme, donatım ve gereken silahlarının Nezaretçe teminini isteyen telgrafı (Cemal Paşa'nın cevabı: 24.11.1919) (M.K.C.P.M., s.111).
17 Kasım 1919 : Atatürk'ün heyet-i Temsiliye üyeleri ile bir kısım komutanların bir arada yaptıkları toplantının ikinci birlesiminde söyledikleri: "Eğer uygun görürseniz, milletvekilleri İstanbul'a gitmeden önce aydınlatmak ve bazı temel ilkelerimizi kendilerine anlatmak, bu amaçla toplanacakları yerleri belirtmek üzere simdiden bir yönetmeliğin esaslarını kararlastıralım" (H.T.Ü.K.A.G.G.II, s.20; A.R.Y.G.S., s.27).
18 kasım 1919 : Atatürk'ün Heyet-i Temsiliye üyeleri ile bir kısım komutanların müsterek toplantısının üçüncü birlesiminde söyledikleri: "Millî Meclis İstanbul'da toplanacağına göre Mebusan Meclisi'nde, millet ve memleketin haklarını tüzük ve bildirilerimizdeki temel ilkelere uygun bir tarzda savunabilmek için bir grup olusturmamız gerekiyor" (H.T.Ü.K.A.G.G.II, s.25;A.R.Y.G.S., s.45).
19 Kasım 1919 : Atatürk'ün, heyet-i temsiliye üyeleri ile bir kısım komutanların müsterek toplantısının dördüncü birlesiminde söyledikleri: "Bağımsızlığımız sağlanıncaya kadar, yani barısa kadar, simdikinden daha çok örgütlenmek, Merekez Heyetleri ile Heyet-i Temsiliye arasındaki bağlantıları daha hassas hale getirmek için bazı tedbirlerin alınması gereklidir" (H.T.Ü.K.A.G.G.IV., s.24;A.R.Y.G.S., s.60).
21 Kasım 1919 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine yazısı: "…Amerika resmî çevreleri, İtilâf hükûmetlerinin İşgal bölgelerinde seçimlere engel olma ve diğer bölgelerde karısıklık, asayisi bozma ve eskıyalığı tesvik suretiyle yaptıkları tahriklere ait belgeleri, büyük bir önem ve ilgi ile istemektedirler. Bu sebeple, bu gibi belge ve delillerin elde olunarak toplanılması ve Heyet-i Temsiliye'ye bildi verilmesi rica olunur" (A.T.T.B., s.126-127).
23 Kasım 1919 : Atatürk'ün Heyet-i Temsiliye üyeleri ile bir kısım komutanların müsterek toplantısının yedinci birlesiminde söyledikleri: "…Mütareke tarihindeki topraklarımız anavatandan ayrılamaz. Düşmanlarımız bu sartlar altında barıs yapmamakta direnirlerse, biz de onların isteklerini hiçbir zaman hükûmete (Meclis'e) tasdik ettirmeyiz. O halde ilke olarak Millî Meclis'in ve onunla beraber yürüyecek olan hükûmetin, daha Başlangıçta böyle bir teklifi reddetmesi gerekir" (H.T.Ü.K.A.G.G.V., s.28; A.R.Y.G.S., s.87).

24 Kasım 1919 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk örgütüne ve komutanlara millî teskilatın mahalle ve köylere kadar yayılmasını isteyen telgrafı: "..Bu pek hayatî ve mühim meseleye ivedi çare bulmak, vatanın geleceğiyle ilgili olan millî örgütü, sağlam esasa dayandırmak amacıyla kolordu ve tümen komutanlarının ev askerlik dairesi başkanlarının bu mukaddes vazife ile doğrudan doğruya mesgul olmaları, bu yolda temasta bulundukları başkanlar ve mülkiye memurlarının vatansever yardımlarından azami istifade etmeleri gereği, karar altına alınmıştır" (A.Ö.A.S., 51-52; A.T.T.B., s.128-129).
: Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya yazısı: "…Kuva-yi Milliye direnmesinin esası paraya bağlı olduğundan, Amasya'da Salih Paşa ile de görüsüldüğü üzere Donanma Cemiyeti'nin 400.000 lirasının bu cepheye –Aydın Cephesine- ayrılması zorunludur" (M.K.C.P.M., s.112; H.T.K., s.63).
: Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın, Atatürk'ün 16.11.1919 tarihli yazısına cevabı: "…Nezaret Kuva-yi Milliyeye giydirme, donatım, silâh gibi elinden gelen her türlü yardımı yapıyor ve yapacaktır" (M.K.C.P.M., s.111).
26 Kasım 1919 : Atatürk'ün Heyet-i Temsiliye üyeleri ve bir kısım komutanların müsterek toplantısının sekizinci birlesiminde söyledikleri: "…Bu hükûmet, yahut bir Başkası, bizimle anlasmaya yanasmazsa bizim isimiz, teskilâtımızı daha da güçlendirerek devam ettirmekten ibaret kalacaktır" (H.T.Ü.K.A.G.G.VII, s.24; A.R.Y.G.S., s.110).
29 Kasım 1919 : Atatürk'ün Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya telgrafı: "Millî Meclis'in İstanbul'da toplanması gereği hakkında hükûmetin görüsüne uygun karara, Mebuslar Meclisi'nin her türlü dokunulmazlığını sağlama zorunluluğunu kabineye bırakarak, mecburiyet Karşısında uyulmustur" (A.H.A., 1977; s.101-102).
3 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya Adana'da Ferda adıyla yayımlanan Kuva-yi Milliye aleyhindeki gazetenin Anadolu'ya girmemesi hususunda telgrafı (N.I., s.331; H.T.K., s.69).
: Demirci Mehmet Efe'nin Nazilli'den Atatürk'e yörede bulunan İngiliz Albayı ile Görüşmesini bildiren telgrafı: "İzmir ve Aydın vilâyetinde bir tek Yunan askeri kalmayıncaya kadar mücadeleye karar verdiğimiz, araya İngiliz ve Fransız kuvvetleri girmis olsa bile silâh kullanmaya mecbur olacağımız evvelce kesin bir dille bildirildi. Karşımıza her kim çıkarırsa çıksın vatanı kurtarmak için bundan Başka sözümüz olmadığını, olamayacağını arz eylerim, efendim" (A.M.D.P.I., s.112).
7 Aralık 1919 : Atatürk'ün Sivas'ta, Fransız Hükûmetinin Suriye temsilcisi Picot'u kabulü ve Görüşmesi. Bu Görüşme esnasında Atatürk ile Picot arasında geçen Konuşmadan:
Picot: - Türk-Fransız gelecek dostluğu ve müsterek menfaati elinizdedir. Kilikya'ya doğru yürümekte olan millî ordularınızın bulundukları yerlerde

kalmaları için derhal emir verirseniz her sey esasından halledilmis olacaktır.
Atatürk: - Fakat benden mümkün olamayacak bir sey istiyorsunuz! Milletin bağımsızlığı tehlikeye girdiği vakit millet, ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da Kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek! Eğer Kilikya'da Türkün bağımsızlığını almak gibi bir niyetiniz olmadığını gerçekten ispat edecek olursanız, bu orduların üzerinize yürüyerek sizinle muharebeye tutusacaklarını zannetmem. Görüyorsunuz, istediğiniz sey gerçekten benim elimde değildir!" (M.M.H., s.270;H.T.K., s.73).
: Atatürk'ün, Salihli Cephesi Komutanlığı'na telgrafı: "Batı Anadolu millî hareketinin Birleşik yönetimi XX. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa'ya verilmıştır" (A.T.T.B.D. sayı:77, b.1701).
9 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Konya'da 12. kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) Bey'e, memleketin içinde bulunduğu durum hakkında mektubu: "…Memnuniyet vericidir ki, bugün istisnasız bütün kolordu komutanları Arkadaşlarımız büyük bir iyi niyetle vatanın Kurtuluşu noktasında görüslerini birlestirmıştır" (OY.S., s.196-200).
12 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Osmanlı Padişahı adına Damat Ferit Paşa'nın İngiltere temsilcileriyle Türkiye'nin İngiliz mandasını kabul ettiğine dair 12.9.1919 tarihinde imzaladığı gizli anlasma metnine dair Kâzım Karabekir'e telgrafı (A.T.T.B., s.135-136).
: Anadolu Kadınları Müdafaa-i vatan Cemiyeti Yönetim Kurulu'nun Atatürk'e telgrafı: "Sizleri kendimize rehber kabul ederek Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti adıyla bir dernek kurduk. Amaç vatan müdafaasıdır. Biz hemsireleriniz de siz muhterem Kardeşlerimizle beraber olacağız, yahut beraber yAşamak hakkını kazanacağız ve bugünden itibaren derneğimiz muhterem Kardeşlerimizin vatanî her emirlerini yapmağa hazırdır" (A.K.M.V.C., s.3).
13 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Anadolu Kadınları Müdafaa-i vatan Cemiyeti Yönetim kurulu'nun 13 Aralık 1919 tarihli telgrafına cevabı: "..Anadolu'nun bilhassa pek büyük inkılâplara muhtaç olan kadınlık hayatında gelecek için pek büyük ilerleme ve uyanıs vaat eden bu takdire değer girisim, memleketin her türlü iyiliğini ve mutluluğunu amaç edinmis olan Cemiyetimizin gerçekten teşekkür ünü gerektirdi. Türk kadınlarının nezaket ve ciddiyeti, sefkat ve cömertlik ile karısmıs fedâkârlıkları bu gibi toplumsal vesileler belirdikçe bütün cihan nazarında, özellikle Avrupa'nın bize Karşıt olan kamuoyu Karşısında geleceğin çağdas bir Türkiyesini kuracak millî yeteneğimizi ispat edeceğinden millî ve vatanî menfaatlerde hanımefendilerin de fikrî ve ruhî ortaklığı memleket adına iftiharı gerektiren durumdur" (A.K.M.M.C., s.4).
15 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Urfa Mutasarrıfı Ali Rıza bey'e telgrafı:

"…Mütareke'ye, milletlerarası hukuka aykırı en ufak bir hareketi bile protesto etmekten çekinmeyiniz. Millî örgütün kuvvetlenmesine dikkat gösteriniz. Fransızlar Müslüman halka asla zulüm ve yolsuzluk yapmayacaklarına, Ermeni çetelerini İşgal bölgelerinden geri çekeceklerine dair söz vermis olduklarından Müslüman halk ve millî örgüt tarafından silahlı olarak bir tecavüz vaki olmamalıdır. Fakat Fransızlar veya Ermeniler sebebiyet verirse her türlü Karşılık mesru ve vatanîdir" (A.T.T.B., s.137).

17 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Osmanlı Meclis-i Mebusanı'na seçilen milletvekillerinin, Meclis'in açılışından evvel Heyet-i Temsiliye ile Görüşmelerinin önemini ve "Heyet-i Temsiliye"nin yakında İstanbul'a yakın bir yere nakledileceğini duyuran bildirisi (N.III., s.1166; A.Ö.A.S., s.55-56).

18 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Heyet-i temsiliye üyeleriyle bareber sabah, Sivas'tan Ankara yönüne hareketi (E.Ö.K.A.B., s.487; R.P.H., s.161; İ.A., s.741; A.B.E.B., s.127).

: Atatürk'ün Sivas il sınırını geçerken Sivas Valisi Reşit Paşa'ya telgrafı: "Vilâyetiniz sınırını geçerken Sivas'ta hakkımızda gösterdiğiniz misafirseverliğe ve kıymetli yardımlarınıza bir kere daha teşekkür etmeyi bir vazife sayarak cümleten saygılar sunarız" (R.P.H., s.16).

19 Aralık 1919 : Atatürk'ün Sivas'tan Kayseri'ye gelişi (E.Ö.K.A.B., s.490-492; A.K., s.31-43).

20 Aralık 1919 : Atatürk'ün Kayseri'de Hükûmet ve Belediye'yi ziyareti, Rasit Efendi Kitaplığında şehir ileri gelenleri, tüccar ve esnaftan bazıları ile bir toplantı yapması (K.K., s.158; E.Ö.K.A.B., s.492; İ.A., s.741; A.K., s.45-54).

21 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Kayseri'den ayrılırken Heyet-i Temsiliye'nin candan Karşılanıslı nedeniyle şehir halkına bildirgesi: "…Anadolu'nun kalpten gelen heyecanına bu yolculuğumuzun ilk konak yeri Kayseri'de temas ettik. Bu temasın bıraktığı hürmet ve bağlılık dostluk ve nezaket izlerinin doğurduğu sükran hissini ömrümüz oldukça koruyacağız" (A.T.T.B., s.139; A.K., s.61-64).

: Atatürk'ün Kayseri'den Mucur'a gelişi ve geceyi Mucur'da geçirmesi (E.Ö.K.A.B., s.492; H.T. ve M.K.K., s.9).

22 Aralık 1919 : Atatürk'ün Mucur'dan hareketle Hacıbektas'a gelişi ve geceyi Çelebi Cemalettin Efendi'nin misafiri olarak Hacıbektas'ta geçirmesi (E.Ö.K.A.B., s.493-494).

: Talât Paşa'nın Berlin'den Atatürk'e –memleketin geleceğine ait düsüncelerini açıklayan- mektubu (K.S.T.P.I.M., s.315-321).

23 Aralık 1919 : Atatürk'ün Hacıbektas Türbesini ziyareti, Akşamüzeri Mucur'a hareketi ve geceyi Mucur'da geçirmesi (E.O.K.A.B., s.494; H.T. ve M.K.K., s.17; A.K.D.D.A.Y., s.228).

24 Aralık 1919 : Atatürk'ün Mucur'dan hareketle Kırşehir'e gelişi, ziyaret ettiği Gençler Derneği'nde Konuşması ve Derneğin Hatıra Defterine yazdıkları: "Kırşehir gençlerinin, vatanımızda gençliğin kıymetli bir örneği olduklarını ispat edecek sağlam ve yanılmaz fikirlerle donanmıs bulundukları inancıyla imza ederiz" (E.Ö.K.A.B., s.495; T.V., cilt:II, sayı:10, s.242; A.S.D.II., s.2; A.H.D.Y., s.5).
25 Aralık 1919 : Atatürk'ün Kırşehir'den haraketle Kaman'a gelişi ve geceyi burada geçirmesi (E.Ö.K.A.B., s.496; H.T., ve M.K.K., s.41).
26 Aralık 1919 : Atatürk'ün Kaman'dan hareketi ve Beynam'a gelişi, yolların karla kaplı olusu nedeniyle geceyi geri dönerek Beynam'da geçirmesi (E.Ö.K.A.B., s.496-497).
: İngiliz Yüksek Komiseri J de Robeck'in Milne'e demeci: "Mustafa Kemal hareketinin bastırılması, süphesiz pek çok istenir; fakat çok büyük bir kuvvet gerekmektedir. İğneleme politikası büsbütün akılsızlık olur" (T.K.S.K., s.82).
27 Aralık 1919 : Atatürk'ün Heyet-i temsiliye üyeleriyle beraber Ankara'ya gelişi ve büyük törenle Karşılanması. Atatürk, sehre girdikten sonra Vali odasında bir müddet istirahat ederek çay içmis, daha sonra Kolordu'yu ziyaretle buradan kendisine ve Arkadaşlarına ayrılan Ziraat Mektebine gelmistir (N.I., s.332; E.Ö.K.A.B., s.499; T.V.cilt:II,sayı:10, s.249, 1942; İ.A., s.741; T.İ.H. c.II, ks.II, s.94; M.M.H., s.265; M.M. Ka.II, s.172-173; A.B.E.B., s.127).
: Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk örgütüne Ankara'ya geldiğini ve Heyet-i Temsiliye Merkezinin Ankara olduğunu bildiren telgrafı (N.I., s.332; M.M.H., s.268; E.Ö.K.A.B., s.500).
28 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Ziraat Mektebi salonunda Ankara halkına, memleketin içinde bulunduğu durumu anlatan uzun Konuşması: "Efendiler! Millî örgütümüzün bugün izlediği amaç, vatanın parçalanmaktan ve milletin esaretten kurtarılmasına yöneliktir!" (N.I., s.357; N.III, s.1178; İ.A., s.741; A.S.D.II, s.4-15).
29 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Merkeziyelerine bildirisi: "…Görüşme yeri olarak Ankara seçilmıştır. Muhterem milletvekillerinin Ocak'ın besinden itibaren Ankara'ya ulasmaları beklenir" (N.I., s.337; N.III, s.116).
: Vükelâ Meclisi'nin, Atatürk hakkındaki 9.8.1919 tarihli askerlik mesleğinden çıkarılması ve madalyalarının geri alınması kararının düzeltilmesi ve kendisinin askerlikten tart değil, istifa etmis olduğunun kabulü ile alınan nisan ve madalyalarının iadesi hakkında yeni karar alınması (M.M.B.II, s.270; A.İ.İ.A.B., s.74;). (Bu kararın Vahdettin tarafından tasdiki: 4 Subast 1920 A.D.B.B., s.456).
30 Aralık 1919 : Atatürk'ün, "Epoka" gazetesi İstanbul muhabirinin yazılı sorularına cevapları: "Milletin arzuları Sivas Kongresi'nin resmî bildirisinde açıkça gösterilmiştir. Örgüt bu arzusu yerine gelinceye

kadar vazifesini yapmada, hata genislemede devam edecektir" (A.S.D.V., s.81).
: Atatürk'ün Sivas Valisi Reşit Paşa'ya telgrafı: "..Asayisin tam korunması ve her fırsattan yararlanarak Kuva-yi Milliyenin büyüklük ve kuvvetinin dost ve Düşmana gösterilmesi önemle tavsiye olunur" (A.T.T.B., s.140).
: Kâzım Karabekir'in Atatürk'e İngiliz Albayı Rawlinson'la yaptığı Görüşmeyi ve albayın, Mustafa kemal'in Görüşme arzusunu bildiren telgrafı (A.M.D.P.I., s.123-127).
31 Aralık 1919 : Atatürk'ün, Yunanlıların İzmir'i ilhaka karar vermeleri Karşısında izlenecek hareket bakımından komutanlara yazısı: "…Böyle ir hale Karşı bütün kuvvet ve araçlarımızla Yunanlıları vatanımızdan kovmak zarureti Karşısında kalacağız" (A.T.T.B., s.141-142).
-1920-
2 Ocak 1919 : Atatürk'ün, Ankara'dan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne telgrafı: "…Mukaddes birlik, karar ve imanımıza dayanarak mesrû isteklerimizin temini gününe kadar son derece ısrarla çalışılması ve bu demecimizden, köylere kadar milletin dahi haberdar kılınması rica olunur" (M.M.H., s.268).
3 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Trakya'da Yunan faaliyetleri üzerine Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya telgrafı:"…Hükûmetçe kesin girisimlerde bulunularak Yunanlıların Doğu Trakya'da olsun tahriklerine Karşı durulması önemle arz olunur" (N.I., s.404; N.III., s.1220,1221).
: Osmanlı Meclisi'ne katılacak olan milletvekillerinin gruplar halinde Ankara'ya gelmeye ve Atatürk ile Görüşmeye Başlamaları (M.M.H., s.273).
4 Ocak 1920 : Atatürk'ün Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya yazısı: "…Meclis'te kuvvetli milliyetperver bir grubun olusturulması zorunluluğu vardır. Bu çoğunluk grubunun Kuva-yi Milliye ile yakından anlasması ve ancak bu suretle Meclis'te milleti temsil etmesi en önemli bir noktadır. Kasi halde Meclis-i Mebusan yabancılar gözünde milleti temsil edemez" (N.III., s.1171).
: Atatürk'ün –Fransızların Adana ve Kilis'te yaptıkları zulümleri İtilâf Devletleri temsilcileri katında protesto ettiklerini bildiren- Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin telgrafına cevabı:"Türk kadınına, Müslüman kadınına has olan yüksek sefkatin yayılıs kaynağı olan Derneğinize, Heyet-i Temsiliyemiz teşekkür lerini ve minnetlerini sunar. Millet, böyle kız Kardeşlerini mukaddes bütünlüğümüzün öncüsü görmekle mesru mücadelesinde azim ve imanın bir kat kuvvet bulduğunu görmekle mesuttur" (A.K.M.V.C., s.6).
: Atatürk'ün, Kilis'teki Fransız zulümleri hakkında Müdafaa-i Hukuk Merkez Heyetlerine telgrafı: "Vahsi kavimlere bile bu asırda uygulanmasına beser vicdanının kabul etmeyeceği bu zalimane

tedbirlerin, bütün Merkez Heyetlerince protesto olunması tavsiye olunur" (A.T.T.B., s.143).

5/6 Ocak 1920 : Atatürk'ün Erzurum Valisi'nin millî hareket aleyhine çalışmalarıyla ilgili olarak XV. Kolordu Komutanlığı'na telgrafı: "..Durumun lâyık olduğu önemle arastırılıp incelenmesiyle görüsünüzün bildirilmesini bekliyoruz" (A.T.T.B., s.145).

6 Ocak 1920 : Erzurum'da, Atatürk'ün Erzurum milletvekili seçildiğine dair mazbata'nın düzenlenerek imzalanması (Atatürk'e verilmek üzere Ankara'ya gönderilmistir) (G.K.G., s.133; M.K.P.E.E., s.191; A.A.B.Y.V., s.470-471).

7 Ocak 1920 : Atatürk'ün, İzmir'i Yunanistan'a katma hazırlıkları üzerine Müdafaa-i

Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine, bu durumun protesto edilmesini bildiren telgrafı: "Protestonamede, Anadolu'da ikinci bir Makedonya kurulmasına asla müsaade etmeyeceğimizi, bu sebeple, bu haksızlığın bir an evvel düzeltilmesi ile İşgalin hemen kaldırılması gibi esasların yer almıs olması" (A.T.T.B., s.148-149).

: Atatürk'ün, siyasî vaziyet ve yapılması gereken hususlar hakkında Ali Fuat Paşa'ya yazısı (H.T.V.D. sayı:55, v.1260; A.T.B.D. sayı:79, b.1741; A.B.E.B., s.123-133).

8 Ocak 1920 :Atatürk'ün, millî emeller aleyhinde yazılara yer veren gazetelerin Basın Cemiyeti'ne bildirilerek protesto edilmesi hakkında Müdafaa-i Hukuk Heyetlerine genelgesi (A.T.T.B., s.150).

: Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'in 30 Aralık 1919 tarihli telgrafına cevabı: "Eğer Rawlinson, hükûmeti tarafından Heyet-i Temsiliye ile Görüşmeye yetki sahibi bir vaziyette bulunuyorsa, bir an evvel Ankara'ya gelmesi faydalı görülmektedir. Yetki sahibi olmadığı takdirde buraya gelmesine lüzum yoktur" (A.M.D.P.I., s.130).

9 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Yunanlıların resmî ve gayriresmî, Aydın Vilâyeti'nin kendilerine bağlandığını ilân ihtimaline Karşı "Yunanlıları memleketten çıkarmak için uygulanacak plan" hakkında komutanlara gizli telgrafı (A.T.T.B., s.152; A.H.A. 1976, s.23-28; İ.H., s.423-426; M.M.H., s.279, 285-287).

: Atatürk'ün, Erzurum'dan milletvekili seçilmesi nedeniyle Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Erzurum Merkez Heyeti'ne teşekkür telgrafı: "Erzurum halkı muhterem hemşehrilerim tarafından gösterilen yakınlık, sevgi ve güvene teşekkür ü görev sayarım" (A.T.T.B., s.160).

10 Ocak 1920 : General Milne'in raporu: "…sartları ağır bir barıs, Mustafa Kemal'i kuvvetlendirir" (T.K.S.K., s.84).

11 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne ve basına Lloyd George'nin İstanbul ve Boğazlarla ilgili düsüncelerini protesto eden telgrafı (A.T.T.B., s.161).

: Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri Merkez

Heyetlerine, heyet-i Temsiliyenin gözetimi altında yayımlanmaya Başlayan Hakimiyet-i Milliye gazetesine abone kaydedilmeleri hakkında genelgesi (M.M. Basını, s.125-126).
12 Ocak 1920 : İstanbul'da son "Osmanlı Meclis-i Mebusanı"nın açılması (Meclis, İstanbul'un İşgali üzerine 18 Mart 1920 günü son toplantısını yaparak çalışmalarına ara verme kararı almıs, 11 Nisan 1920'de Padişah iradesiyle feshedilmistir. N.I., s.1946; M.M.B.II., s.307; M.M.H., s.313; M.M.Ü.Y.T.H., s.1946; A.K.D.D.A.Y., s.249).
: Atatürk'ün Konya'da bulunan Albay Fahrettin (Altay) ve Trakya'da bulunan Albay Cafer Tayyar (Eğilmez) Beylere telgrafı: "İstanbul'da Prens Sabahattin Bey'le görüsülmüstür. …Kensisi, Kuva-yi Milliye'den yanadır. İzmir Harekâtını pek mesru telâkki etmektedir. Kuva-yi Milliye ileri gelenleriyle İstanbul'da isbirliğine hazırdır" (O.İ.İ.H.M.M., s.741).
14 Ocak 1920 : Atatürk'ün, İstanbul'da Meclis-i Mebusan'ın açılışı nedeniyle Heyet-i Temsliye adına Meclis Başkanlığına tebrik telgrafı: "..Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Örgütü altında kuvvetlerini, emellerini ve ruhlarını birlestirmis olan millet, bugünden itibaren yalnız kendi iradesini temsil ve bilfiil hakim kılacak olan Meclis'in koruyucusu vaziyetindendir ve bağımsızlık ve varlığının sonuna kadar savunulması yolunda onun en fedakâr bir dayanağıdır" (A.T.T.B., s.163-164).
21 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e İsmet (İnönü) Bey'in Ankara'ya geldiğini bildiren telgrafı: "İsmet Bey en nazik ve mühim bir devreye girdiğimizi göz önüne alarak bizi kıymetli çalışmasından yararlandırmak ve bu devrenin gelismesine kadar Heyet-i Temsiliye'de bulunmak üzere gelmistir. Hep beraber gözlerinizden öperiz" (A.T.T.B., s.167).
: Atatürk'ün, -çalışmaları hakkında bilgi sunan- Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'ne telgrafı: "…Vatanperver girisimlerinizi takdir ve tebrik ediyoruz" (A.K.M.V.C., s.8).
22 Ocak 1920 : Atatürk'ün, İtilâf Devletleri temsilcilerinin verdikleri bir ültimatomla "Harbiye Nazırı ile Genelkurmay Başkanı'nın 48 saat içinde değistirilmelerini" istemeleri üzerine Sadrazam Ali Rıza Paşa ile telgraf Görüşmesi (Atatürk, Sadrazam'ın Harbiye Nazırının çekilmesinin uygun olacağı yolundaki görüsünü siddetle reddetmistir N.I., s.366).
: Atatürk'ün, Harbiye Nazırı Cemal Paşa ile telgraf Görüşmesi. Nazırın istifa zorunluluğunu bildirmesi üzerine Atatürk'ün cevabı: "Eğer görev basına gelmemekte ısrar ederseniz, İngilizlerin milletin bağımsızlığını ı bozduğunu ilân ederken, Harbiye Nazırının da vatanî vazifesini yerine getirmemekten sorumlu olduğunu ağır bir sekilde ilâve etmek mecburiyetindeyiz!" (N.I., s.367).
: Atatürk'ün, İngilizlerin İstanbul'da Harbiye Nazırı ile Genelkurmay Başkanı'nın görevden uzaklastırılmalarını istemeleri üzerine

milletvekillerine bildirisi: "…İngilizlerin tecavüzü geri alınmadığı takdirde Meclis'in vazifesi Anadolu'ya geçmek ve milletin kuvvetlerini kendisinde toplamıs olan Kuva-yi Milliye tarafından her araç ile desteklenecektir" (N.I., s.371).
: Atatürk'ün Kolordu Komutanlarına direktifi: "İngilizler İstanbul'da nazır veya mebuslardan bazılarını tutuklarsa, Karşılık olarak Anadolu'da bulunan İngiliz subayları tutuklanacaktır" (N.III., s.1194; İ.H., s.426).
23/24 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine, Merkez Heyetlerinin çekeceği telgraflardan ücret alınmayacağına dair Posta ve Telgraf Basmüdürlüklerine talimat verildiğini bildiren yazısı: "…Aksine harekete cüret edecek memurların isimlerinin Heyet-i Temsiliye'ye bildirilmesi" (A.T.T.B., s.168).
24 Ocak 1920 : Atatürk ve Ali Fuat Paşa'nın imzası ile "Güney cephesindeki hareketler ve yapılması gereken hususlar" hakkında ilgililere genelge yayımlanması: "..Kolorduların bu direktife ve evvelce verilen plâna göre millî kuvvetleri hemen teskil ve harekete hazır bulundurmaları lâzımdır" (M.M.H., s.289; A.T.T.B., s.169-171).
28 Ocak 1920 : Osmanlı Mecsli-i Mebusanı'nın gizli toplantısında Misak-ı Millî kabulü: "İ.H., s.434; Ü.M., s.81; M.M.M.T., s.123; E.Ö.K.A.B., s.542; T.M.M.I., s.195; T.İ.H.c.II, s.95, 100; İ.A., s.742; İ.H.E., s.98-99; T.IV., s.45; A.H.A., 1977, s.45-46,51-52; A.M.D.P.I., s.132-133; A.A., s.85; A.T.D.P., s.8; T.A.T.D.T.G., s.52-53,121; M.M.Ka.III., s.16; M.M.Ü.Y.T.H., s.1944; D.T., s.135; T.C.Ta., s.191-192. (17 Subat 1920'de yabancı parlamentolara ve basına bildirilme kararı alınmıştır).
28-29 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Öğüt gazetesinin İtalyanlar tarafından kapatıldığını bildiren Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığına telgrafı: "…Diğer bir gazete imtiyazı olarak onu yayınlamak uygun olur. İstanbul katında sikâyetinize devam ediniz. Biz de girisimlerimizi takip eder ve sonucu bildiririz" (A.M.D.P.I., s.137).
29 Ocak 1920 : Atatürk'ün İstanbul'da düzenlenen "Pierre Loti'yi anma töreni"ne telgrafı: "Pierre Loti, hakkı temsil eden ve mazlumlar adına haykıran ilk ve son Avrupalıdır. Avrupa'dan en ziyade ümitsiz olduğum su günlerde, Avrupa'dan yükselen bu yegâne hak sesinin sahibimi kutlarım" (M.G.G.C., Yeni Sabah, 20.1.1945).
: Atatürk'ün Maras'ta Fransız ve Ermenilerin yaptıkları katliamlar sebebiyle Müdafaa-i Hukuk subelerine telgrafı: "…Her tarafta mitingler yapılarak Hükûmet Merkezi ve yabancı temsilcilerine bu zulümlere bir son verilmesi için müracaat olunması" (A.T.T.B., s.174).
29/30 Ocak 1920 : Atatürk'ün, İstanbul milletvekili Reşat Hikmet Bey'in İngilizler tarafından tutuklandığını bildiren Rauf (Orbay) Bey'e cevabı: "…Bir milletvekilinin tutuklanması Meclis-i Mebusan'ın güvenliğini bozma olup ve bu tutuklamaya sessiz kalma bütün milletvekillerinin

tutuklanması hakkını onaylamak demektir. Bu sebeple Meclisçe kesin girisimlerin yapılması lâzımdır. Girisimlerin sonucuna göre milletvekillerinin vereceği karar bütün araçlarla yerine getirilecektir. Cevabı bekliyoruz" (A.T.T.B., s.176).
: Atatürk'ün, Meclis-i Mebusan'a katılan Rauf Bey'e telgrafı:
"…Nazırların zorla düsürülmesi, milletvekillerinin tutuklanması ve buna benzer olaylardan Kuva-yi Milliye aleyhtarlığı, Meclis'in kapatılması ihtimali ve millî müdafaaya girisim zamanının yakın olduğunu zannediyoruz" (N.III, s.1199; A.H.A., 1976, s.49).
31 Ocak 1920 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne, -İngilizler tarafından tutuklanan- Reşat Hikmet Bey'in yapılan girisimler sonucu serbest bıraktırıldığını bildiren telgrafı (A.T.T.B., s.178).
2 Subat 1920 : Atatürk'ün Maras'ta Bitlis Defterdarının esinin gösterdiği kahramanlıklar nedeniyle, bütün Müdafaa-i Hukuk subelerine yazısı:
"…Milletimizin fedakârlığı sayesinde varlığını ve bağımsızlığını kurtarmayı hedef edinen, Savaş alanlarında bile kadınları erkekleriyle yarısan milletimizin millî gayede Başarıya ulasacağımız hakkındaki ölmez kanaatimiz bu fedakârlık örneğiyle de takviye edilmektedir" (A.H.A., 1976, s.87).
3 Subat 1920 : Atatürk'ün, Akbas cephaneliğinin Kuva-yi Milliye kahramanlarından Köprülülü Hamdi ve Arkadaşları tarafından basılmasından sonra İngilizlerin Bandırma'ya 200 kisilik bir kuvvet çıkarmaları üzerine Kolordu Komutanlarına emri: "Cephedeki millî kuvvetlerimizin Karşı koymasını azaltabilecek ve lüzumu halinde bağımsızlığımızı savunma esnasında bizi zayıf düsürmek amacıyla yabancıların yeniden meydana gelecek İşgal ve tecavüzlerine Karşı bütün komutanlarımızın son derece kararlılıkla hareket etmelerini bilhassa rica ederim" (N.III., s.1212).
4 Subat 1920 : Atatürk hakkında, aldığı madalya ve nisanların kendisine iadesini öngören 29 Aralık 1919 tarihli Bakanlar Kurulu kararının Padişah vahdettin tarafından onaylanması (A.D.B.B., s.456; A.İ.İ.A.B., s.79; H.T.B.D. sayı:82, v.1783).
: Rauf Bey'in İstanbul'dan Atatürk'e telgrafı: "Grup için uğrasıyoruz. Mebuslar arasında mevki ve rütbe düskünü olanların varlığı, fikirlerde sertlik ve hemen her mebusu ayrı ayrı kazanmak gibi bir zorunluluk doğurmaktadır. Sekil o derece naziktir ki, Müdafaa-i Hukuk'tan olan mebuslardan söz verenlerin büyük bir bölümü bile, bu isim etrafında toplanmaktan kaçınmıslardır" (A.H.A., 1977, s.21-24).
5 Subat 1920 : Atatürk'ün bazı komutanlara ve İstanbul'da Rauf Bey'e genel siyasî durum ve izlenecek yol bakımından görüslerini bildiren yazısı:
"…Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti için ivedi bir vazife, siyasî durumun gereklerine uygun önlemleri, hükûmetle fikir uyumu içinde düsünmeye imkân olup olmadığını bir an evvel kestirmektir. Eğer böyle bir hükûmet kurmaya imkân yoksa ne yazık ki ümitli olmağa sebep

görülmüyor. Aldanmayacak bu vaziyeti simdiden görmeli ve kabul etmeliyiz" (A.T.T.B., s.180, 184; t.s.i.y.ı., S.480).
: Rauf Bey'in İstanbul'dan Atatürk'e telgrafı: "Su kadar var ki, mebusların tümünde büyük bir fikir sertliği ve durAkşama hissolunuyor. Çok içten ve açık davrandığımız halde, ne yazık ki, zorluklar Karşısında çalışıyoruz. Bizden olanlar bile üzücü bir durumda bulunuyorlar. Bununla birlikte kuvvetli bir grup olusacağına kuskumuz yoktur" (A.H.A., 1977, s.25).
6 Subat 1920 : Rauf bey'in, İstanbul'dan Atatürk'e Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda 70 kisilik "Felâh-ı Vatan Grubu" olusturulduğunu bildiren telgrafı (S.O.M.M.F.V.I., s.14).
7 Subat 1920 : Atatürk'ün, 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir'e telgrafı: "İstanbul'dan Rauf Bey'in bildirdiğine göre…Müdafaa-i Hukuk'tan olan mebuslardan söz verenlerin büyük kısmının bile, bu isim etrafında toplanmaktan kaçınıp mecburen gruba "Felâh-ı Vatan" adının verildiği" (A.H.A., 1977, s.33).
9 Subat 1920 : Atatürk'ün Heyet-i Temsiliye bildirilerinin en uzak köylere kadar ulaştırılması hakkında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine telgrafı: "…Memleketin hayat ve devamlılığının söz konusu olduğu bugünlerde Heyet-i Temsiliye tarafından yayımlanan her türlü bildirinin Merkez Heyetleri tarafından köylere kadar yayılması bir vatan vazifesi olduğundan buna son derece önem verilmesi özellikle tavsiye olunur" (A.T.T.B., s.189).
10 Subat 1920 : Atatürk'ün –Maras'taki mahallî kuvvetlere para yardımında bulunan- Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'ne övgü ve teşekkür yazısı: "Feci katliamlara tecavüzlere maruz kalan Maraslı Kardeşlerimizin imdadına kosan fedakâr Kuva-yi Milliye efradı hakkında Sivas hanımlarının yaptıkları gösterilere ve belirtilen hamiyet ve sefkat isaretlerine teşekkür lerimizi sunarız" (A.K.M.V.C., s.11).
10/11 Subat 1920 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine çesitli cephelerde seyreden olaylar hakkında bilgi veren telgrafı (A.T.T.B., s.190-191).
12 Subat 1920 : Atatürk'ün Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine Maras'ta Fransızlara Karşı kazanılan Başarıyı ve Düşmanın şehirden çekildiğini bildiren telgrafı (A.T.T.B., s.193).
: Atatürk'ün Müdafaa-i Vatan cemiyeti subelerine Urfa şehrinin 8/9 Subat 1920 gecesi Fransızlar mağlup edilerek Kuva-yi Milliye tarafından İşgal edildiğini bildiren telgrafı (A.T.T.B., s.194-195).
: Rauf Bey'in, İstanbul'dan Atatürk'ün 5 Subat 1920 tarihli yazısına cevabı: "…Hepimiz aynı fikirdeyiz. …Harbiye Nazırı Fevzi Paşa'ya bu görüse göre izahatta bulundum" (K.S.İ.Y.I., s.492-493).
13 Subat 1920 : Atatürk'ün, çalışma raporlarını sunan Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetine teşekkür yazısı: "Vatanın Kurtuluşu

uğrunda yapılan yüksek çalışmalarınızın beğenilmis olmasını ve bizlere büyük bir cesaret ümidi veren mücadelelerinizin üst üste Başarıya ulasmasını temenni ederiz" (A.K.M.V.C., s.12).
: Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine Maras'taki Fransız ve Ermeni zulümlerini protesto etmeleri isteyen telgrafı: "…İnsanlık tarihinin sayfalarını lekeleyecek olan bu zulümlere süratle bir son verilmesi, hainane bir sekilde zorla girilen sevgili memleketlerimizden İşgalin kaldırılması için büyük mitingler yapılmasıyla, ilgili Osmanlı makamlarına ve İstanbul'da bulunan tarafsız hükûmetler elçilerine ve İtilâf temsilcilerine, barıs konferansına telgraflarla birbiri ardınca müracaatta bulunması önemle rica olunur" A.T.T.B., s.197-198.
14 Subat 1920 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine Kafkas bölgesindeki Ermeni ve Gürcü faaliyetleri hakkında bilgi veren telgrafı (A.T.T.B., s.200-201).
15 Subat 1920 : Atatürk'ün güney bölgesinde yeni bir Düşman taarruzuna Karşı alınacak önlemler hakkında ilgili komutanlara yazısı: "…Gelecekte siyasî vaziyet ne olursa olsun Fransızlarla Ermeniler Maras civarındaki mağlubiyetlerini tamire çalışacakları süphesizdir" (A.T.T.B., s.201-203).
: Atatürk'ün, sıhhî durumunun yolculuğa imkân vermemesi nedeniyle İstanbul Meclis-i Mebusan'ın katılamayacağına dair Doktor Refik (Saydam) tarafından rapor düzenlenmesi (A.A.B.Y.V., s.475).
16 Subat 1920 : Atatürk'ün, Burdur Askerlik Subesi Başkanı'na telgrafı: "Sık sık temasa gelindiği anlasılan İtalyanlara Karşı Kuva-yi Milliye'nin hareket ve girisimleri hakkında gerçek bir ağız sıklığı izlenmesi" (A.M.D.P.I., s.143).
17 Subat 1920 : Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında Misak-ı Millî'nin yabancı parlamentolara ve basına bildirilme kararı (Ü.M., s.79; G.G.II., s.53; İ.A., s.742; T.B.M.M., s.22; M.M.Ka.III, s.16-17; A.A., s.85; M.M.Ü.T.Y., s.1945; T.C.Ta., s.191-192). (Bu tarih A.H.A., 1977, s.10, 52'de 18.2.1920 olarak gösterilmıştır).
: Atatürk'ün, Sadrazam Ali Rıza Paşa'nın millî teskilât aleyhindeki 14.2.1920 tarihli genelgesi nedeniyle Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne genelgesi: "…YAşama ve varlığını sürdürme esasından ibaret olan millî teskilâtın vatanın her kösesinde, genis ve kapsamlı bir sekilde örgütlenmesine önceki gibi devam edilmesini bütün Merkez Heyetlerinden bir kere daha rica ederiz" (N.I., s.379; M.M.B.II, s.365; U.S.T., s.47).
: Atatürk'ün Osmanlı Meclis-i Mebusan Başkanlığına sağlık durumunun elverissizliği sebebiyle İstanbul'a gelemediğini bildiren telgrafı: "Hastalığım sebebiyle bugünlerde hareketime imkân yoktur. İzinli sayılmamı rica ederim" (A.A.B.Y.V., s.475-476). (Bu telgrafın İstanbul'a ulasmasını takiben Meclis Umumî Heyetince izinli olduğu

kabul edilmıştır).
19 Subat 1920 : Harbiye Nazırı Fevzi (Çakmak) Paşa'nın, kolordu komutanlarına gönderdiği İtilâf devletlerinin hosnutsuzluğunu doğuracak hareketlerden kaçınılmasıyla ilgili genelge nedeniyle Atatürk'e telgrafı: "…Sadrazam Paşa Hazretleriyle görüsülerek su önemli ânımızda mevcudiyetimizden memnun olmayan Düşmanlarımıza memleketimiz dahilinde sikâyetler doğuracak vesileler bırakmıs olmamak için siz Kardeşimize de esasen daima esirgememekte bulunduğunuz kıymetli yardımlarını ricaya karar verdik" (A.T.T.B., s.206).
20 Subat 1920 : Atatürk'ün, Talât Paşa'nın Berlin'den gönderdiği 22 Aralık 1919 tarihli mektubuna cevabı (K.S.T.P.İ.M.K.M., s.321-329).
: Atatürk'ün Harbiye Nazırı Fevzi (Çakmak) Paşa'nın 19.2.1919 tarihli telgrafına cevabı: "…Millî mevcudiyetimizin korunması ve hayat ve bağımsızlığımızın kurtarılması zaruretlerinden doğan Kilikya, İzmir millî cephelerinde milletimizin simdiye kadar döktüğü kan, yAşamak hususundaki tarihî kararının büyüklük derecesini ispata kâfi olduğundan millî emellere uygun bir barısa kavusağımızı ümit ettirmektedir. Memlekette tabiî huzurun meydana gelişi, ancak böyle bir barısa kavusmakla mümkün olacaktır" (A.T.T.B., s.207-208).
21 Subat 1920 : Atatürk'ün İstanbul'da bulunan Rauf Bey'e yazısı: "…Hükûmete Karşı kesin bir vaziyet almak zamanı gelmıştır. Sadrazam'a ve Dahiliye Nazırına açıkça söylemek gerekir ki, Kuvay-yi Milliye, sonuca kadar faaliyetine devam edecektir!" (N.I., s.385-387).
: Atatürk'ün, Sadrazam Ali Rıza Paşa'nın millî örgüt aleyhindeki genelgesi nedeniyle, Harbiye Nazırı Fevzi (Çakmak) Paşa'ya telgrafı: "…Memleketimizin İşgal edilmis parçalarından Düşmanların çekildiğini görmeden veya hiç olmazsa çekileceğine tam kanaat hasıl olmadan yerine getirilmeyen vaatlere gereğinden fazla önem vererek memleket talihinin yegâne dayanak noktası kalmıs bulunan Kuva-yı Milliye'yi dağıtmaya yönelik girisimlerin tarihî sorumluluk derecesini Sadrazam Paşa Hazretlerinin lütfen etraflıca düsünmelerini rica ederim. Hükûmetin Kuva-yi Milliye'yi ortadan kaldırma taraftarı olduğunu bir an bile uygulanacak tedbirlerde her seyden evvel Kuva-yi Milliye'nin dokunulmazlığını düsünmek, vatanın yüksek menfaatleri gereğinden olduğu görüsündeyiz" (A.T.T.B., s.209-210).
22 Subat 1920 : Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne, bağımsızlık Savaşı uğrunda gösterilen birlik ve beraberliğin sonuna kadar sürdürülmesini isteyen genelgesi (A.T.B.D. sayı:80, b.1758).
23 Subat 1920 : Atatürk'ün, İstanbul Hükûmeti'nin Kuva-yi Milliye aleyhindeki hareket ve girisimleri hakkında Kâzım Karabekir'e telgrafı (İ.H., s.454-455; A.T.T.B., s.216-218).

: Amiral J. De Robeck'in Lord Curzon'a yazısı: "…Anadolu'daki bütün hareketler Mustafa Kemal Paşa tarafından millî hareketin parçaları olarak tertiplenmektedir. …Bizim aldığımız kararlara hürmet etmeyen yegâne halk Türk halkıdır" (İ.G.B.T., s.257).

24 Subat 1920 : Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne Kuruluşun önemi ve gereği üzerinde köylülerin uyarılmasını isteyen genelgesi (A.T.B.D. sayı:80; b.1758).

25 Subat 1920 : Atatürk'ün, bazı komutanlarla İstanbul'da Rauf ve İsmet Beylere, iç ve Dış siyaset hakkında düsüncelerini açıklayan ve onlardan da görüs isteyen yazısı: "Hükûmet Merkezi, milleti her vesile ile kuvvetten düsürecek yabancı tekliflerini derhal kabul ve gereğine girismektedir. Muhaliflerin eylemli girisimlerine mâni olmak söyle dursun, Kuva-yi Milliye'nin dağılmasına sebep olacak genelgeler yaymaktadır. …İtilâf devletlerinin kuvvete dayanarak yapmaları hatıra gelen menfi teklifleri Karşısında Millî Meclis ile Hükûmetin ne gibi tedbirler ve tertibat hazırladıklarını öğrenmeyi davranıs seklini belirleme için gerekli görmekteyiz" (K.S.İ.Y.I., s.486-489; A.T.T.B., s.219-221).

27/28 Subat 1920 : Atatürk'ün Maras Müdafaa-i Huykuk Merkez Heyetine telgrafı:

"Maraslı kahraman Kardeşlerimizin her çesit isteklerinin süratle yerine getirilmesi, gerekenlere ve Maras Kuva-yi Milliye Komutanlığına yazılmıştır" (A.H.A., 1976; s.79).

29 Subat 1920 : Atatürk'ün, Aznavur ayaklanması ve Ahmediye Cemiyeti hakkında Komutanlıklara –genis bilgi veren- telgrafı (İ.H., s.478-479; A.T.T.B., s.224-226).

1 Mart 1920 : Atatürk'ün İstanbul'da bulunan İtilâf Devletleri temsilcilerine ve Amerika Yüksek Komiseri Amiral Bristol'e Anadolu'da Ermenilerin öldürüldüğüne dair gerçek dışı haberleri yalanlayan yazısı: "..Bu uydurma Ermeni kırımı meselesi ve tüm dünyayı aldatmak için yaratılan bu kin ve hırs ürünü propagandaların niteliği hakkında uygarlık ve insanlık dünyasının bir kere daha aydınlatılması ve bu suretle haksızlığa uğramıs Türk ulusunun iğrenç ve alçakça bir suçlamadan arındırılması için İtilâf Devletleri ile Amerika hükûmetinin adaletseverlik duygularına müracaat ediyoruz" (A.H.A., 1982, b.2).

: Albay İsmet (İnönü) Bey'in, Atatürk'ün 25.2.1920 tarihli yazısına İstanbul'dan cevabı: "…İtilâf Devletleri gene iç anlasmazlığı artırma ve Kuva-yi Milliye aleyhtarlığını cesaretlendirme ve kuvvetlendirme için pek ziyade faaliyete Başlamıslardır. Bizim Karşı önlemlerimiz silah ve cephaneden Başka subay, paraca Anadolu'yu destekleme, Kuva-yi Milliye aleyhtarlığını gizli ve açık sekilde takip ve ortadan kaldırma, Rusya'dan hiç olmazsa doğru bilgi elde edilmesini temin etmektedir" (K.S.İ.Y.I., s.490-492).

1/2 Mart 1920 : Atatürk'ün, İngilizlere silah teslim edilmemesi ve silah depolarının memleketin iç kısımlara nakledilmesi hakkında I.Kolordu Komutanlığına telgrafı (A.İ.İ.A.B., s.84-85).
2 Mart 1920 : Atatürk'ün Cemiyet-i Ahmediye hakkında Kâzım Karabekir'e telgrafı:
"…Ahmediye teskilâtını yapanların yeni bir Dervis Vahdetî faciası doğurmak istediklerine süphe yoktur" (İ.H., s.477; A.T.T.B., s.235.
3 Mart 1920 **:** İsmet (İnönü) Bey'in, İstanbul'daki durum ve Kuva-yi Milliye aleyhindeki faaliyetler hakkında Atatürk'e telgrafı (N.I., s.393-394).
: Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne, merkez subelerin resmî islemlerinin tamamlanmasını isteyen genelgesi (U.S.T., s.47).
: Atatürk'ün, Kara Vasıf ve Baha Sait Beylerin girisimlerinin Heyet-i Temsiliye tarafından uygun görülmediğine dair Kâzım Karabekir'e telgrafı: "İçerde ve Dışarıda siyasî ve icraî tedbirlerden millete Karşı, dünyaya Karşı, tarihe Karşı Heyet-i Temsiliye'nin sorumlu olduğunu açıkça bildirdik. Baha Sait Bey'in Bakû'de bulunduğu anlasılıyor. Oradaki kisilere bu adamın Cemiyetimiz ve memleketimiz adına hiçbir sıfat ve yetkiye sahip olmadığının tarafınızdan bildirilmesi" (İ.H., s.482; A.T.T.B., s.231-232).
3/4 Mart 1920 : Atatürk'ün, Ahmet Anzavur'un milletçe takbih edilmesi hakkında vilâyetlere telgrafı: "…Vatanımızın bütünlüğü ve bağımsızlığı ve milletimizin dayanısma düzeninin aleyhinde çalışan Ahmet Aznavur ve yandaslarını bütün milletçe takbih ve lânetleme suretiyle mukaddes millî birliğimizin bozulmaz olduğunu göstermek üzere Belediye ve Merkez Heyetleri tarafından İstanbul basınına telgraflar çekilmesine yol göstermenizi rica ederiz" (A.T.T.B., s.234).
4 Mart 1920 : Atatürk'ün, Ali Rıza Paşa Kabinesinin istifası üzerine Meclis-i Mebusan Başkanlığına telgrafı: "Bütün millet bu tarihî günlerde, millî iradesinin mutlak vekâletine sahip mebusların kesin kararlarını sabırsızlıkla beklemektedir!" (N.I., s.397; E.Ö.K.A.B., s.547).
: Atatürk'ün Padişaha telgrafı: "…İç ve Dış bin türlü ihtirasın köpürmesiyle huzur ve Kurtuluşu tehdit altında bulunan memleketimizin, millî vicdana güven veremeyecek bir kabine başkanına hiçbir dakika tahammül edemeyeceğini arz etmeyi vatan vazifesi sayarız!" (N.I., s.398; E.Ö.K.A.B., s.547).
: Atatürk'ün komutanlara, valilere, mutasarrıflara ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez subelerine genelgesi: "…Derhal, millî emelleri tatmin edemeyeceğini gayet sert bir dille Padişaha, Meclis-i Mebusan Başkanlığına ve basına bildirmek lâzımdır!" (N.I., s.398-399).
: Atatürk'ün Kuva-yi Milliye'yi destekleyen basının dikkate alacağı hususlar hakkında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine telgrafı: "..İslâm âlemi hakkındaki yayınlarda Turanizm ve Panislâmizm propagandasından sakınarak Asya'daki hareketlerin

Müslüman milletler tarafından kendi sınırları ve milliyetleri dahilinde bağımsızlığa kavusmak davasından ibaret bulunduğunu ilân etmek. Avrupa'da daima emperyalizm kurulmasına hücum etmek! Anadolu ve Rumeli'nin sıkı ve samimî bir millî birlikle varlığını korumaya kararlı olduğunu ispat etmek!" (A.T.T.B., s.239-240).
: Atatürk'ün, Konya'da XII. Kolordu Komutanı Albay Fahrettin (Altay) Bey'e telgrafı: "Her türlü ümit ve bekleyisin tersine olarak Ferit Paşa iktidara gelirse Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin İstanbul'a Karşı kesin ve belli islere girismekten ibaret olan esası uygulaması tabiîdir" (A.T.T.B., s.237).
: Atatürk'ün, -Reşat Hikmet Bey'in ölümü ile bosalan- Osmanlı Meclisi Mebusanına Başkan seçilmesi nedeniyle Celâlettin Airf Bey'e tebrik telgrafı (A.T.T.B., s.236).
6 Mart 1920 : Atatürk'ün, Ahmet Anzavur'un ihaneti ve alınacak önlemler hakkında Kastamonu Valiliği'ne telgrafı: "…Böyle vatansızları bütün varlığımızla basın âlemi katında protesto ederek bir an evvel ortadan kaldırılmaları ve kanunun pençesine teslim edilmeleri için acele tedbirler alınması hususundaki yazıları basın sütunlarında görmek için halk adına belediyelerden, Müdafaa-i Hukuklardan İstanbul'daki namuslu basına yazılmalıdır" (İ.S.V.R., s.151).
7 Mart 1920 : Atatürk'ün İstanbul'da İtilâf devletleri temsilcileri ve Amerika Yüksek Komsieri Amiral Bristol'e, Kilikya ver dolaylarında Ermenilerin katledildiklerine dair çıkarılan söylentileri yalanlayan telgrafı (A.Ö.A.S., s.126-128).
9 Mart 1920 : Atatürk'ün, 3., 12., 13. ve 20. Kolordu Komutanlıklarına telgrafı: "Kilikya bölgesinde beliren Ermeni zulümlerinin bir an evvel bastırılması lâzımdır. Yalnız su aralık her türlü İslâm harekâtını Ermeni kırımı seklinde göstermek istenildiği anlasıldığından harekâtın herhalde bu gibi yanlıs söylenti ve suçlamalara yer bırakmayacak sekilde idaresi" (A.Ö.A.S., s.132-133).
: Atatürk'ün Anadolu kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetine yazısı: "Anadolu Kadınlarının vatan hizmetlerine istiraklerinin devam etmekte olduğunu görmekle pek ziyade duygulandık. Özel takdirlerinizi ve teşekkür lerimizi sunar, kıymetli çalışmalarınızda Başarı kazanmanıza dualar ederek hürmetlerimizi takdim ederiz" (A.K.M.K.V., s.15).
11 Mart 1920 : Rauf Bey'in, İstanbul'dan Atatürk'e Londra'da alına karar gereğince İtilâf Devletleri temsilcileri tarafından, İstanbul'daki Kuva-yi Milliye ileri gelenlerinin tutuklanması veya Meclis'in kapatılması ihtimalini bildiren telgrafı: "…Tabii her ihtimale Karşı da buradan hiçbir yere gidilmeyecek, isin sonuna kadar namus vazifesi yerine getirilecektir!" (N.I., s.408; N.III., s.1228; H.R.O., s.49).
: Atatürk'ün, Rauf Bey'in 11 Mart 1920 tarihli telgrafına cevabı: "İngilizlerin tutuklama kararına, muhaliflerin yaygaralarına Karşı

Meclis'in cesurane nihayete kadar vazifesine devamı pek yararlı ve parlaktır. Ancak sizinle beraber vücutları ileriki girisim ve hareketlerimiz için gerekli olan Arkadaşların neticede bize katılmaları hususu mutlaka sağlanmıs olmalıdır! …Sizlerin hemen buraya gelmeleri çok gereklidir!" (N.I., s.409; N.III., s.1231; H.R.O., s.49).
11/12 Mart 1920 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'e telgrafı: "..Yeni Kabine'nin Meclisçe itimada erisip erismemesi hususunda ekseriyet grubunda hiçbir görüs ileri sürmeyerek serbest bırakmayı tercih ediyoruz" (İ.H., s.489-490; İ.H.E., s.180-181).
16 Mart 1920 : İtilâf Devletleri tarafından İstanbul'un fiilen İşgali (T.İ.H.c.II, ks.II,
s.97, 101; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV, s.16; İ.H., s.498; E.Ö.K.A.B., s.553; B.G., s.197; O.S.S.H., s.327; M.M.M.T., s.124; M.M.B.II., s.373; M.M., s.103; G.İ., s.259; İ.A., s.743; S.A.P.H., s.316; K.S.İ.Y.I., s.436-471).
: Manastırlı Hamdi Efendi adlı bir telgraf memurunun, İtilâf Devletleri tarafından İstanbul'un fiilen İşgal edildiğini Atatürk'e bildirmesi (N.I., s.411; İ.A., s.743; M.M.H., s.308;M.M.Ka.III, s.49).
: İşgal kuvvetlerinin bildirisi nedeniyle Atatürk'ün valilere, Komutanlara ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine genelgesi: "Bu sabah 16 Mart 1920 İngilizler, İstanbul'da Sehzadebası Kararkolu'nu basarak altı erimiz sehit ve on bes eri yaraladıktan sonra, bu karakolu ve bir yandan da Harbiye Nezareti'ni ve Tophane'yi ve bütün telgrafhaneleri ele geçirerek Baskent'in Anadolu ile bağlantısını kesmislerdir" (N.I., s.416; A.H.A., 1979; s.15).
: Atatürk'ün, İstanbul'un İşgali nedeniyle yabancı devlet temsilcilerine, Dışişleri Bakanlıklarına ve Millet Meclişlerine protesto göndermesi: "Osmanlı Milletinin siyasî egemenlik ve hürriyetine indirilen bu son darbe, hayat ve varlığını ne pahasına olursa olsun savunmağa karar vermis olan biz Osmanlılardan ziyade, yirminci uygarlık ve insaniyet asrının mukaddes saydığı bütün esaslara, hürriyet, milliyet, vatan ilkelere ve bu ilkeleri oluşturan insanlığın umumî vicdanına yöneliktir!" (N.I., s.417; E.Ö.T.A.B., s.556).
: Atatürk'ün İstanbul'un İşgali nedeniyle millete bildirgesi: "…Bugün, İstanbul'u zorla İşgal etmek suretiyle Osmanlı Devletinin, yediyüz senelik hayat ve egemenliğine son verildi. Yani, bugün Türk milleti, uygar kabiliyetinin, yAşama ve bağımsızlık hakkının ve bütün geleceğinin savunmasına davet edildi!" (N.I., s.418;419).
: Atatürk'ün İstanbul'un İşgali üzerine Gayve Boğazının ve Geyve santralın İşgalini, Ankara-Pozantı arasındaki tren hattına el konularak bu hat boyundaki İtilâf kuvvetlerinin silahları alınarak tutuklanmalarını, keza Konya'daki tren hattına da el konulmasını bildiren emri (İ.H., s.501; A.T.T.B., s.253).

16/17 Mart 1920 : Atatürk'ün bütün Müdafaa-i hukuk Cemiyeti Merkez Kurullarına bildirisi: "İçinde bulunduğumuz olağanüstü durumun ne derecelerde sağduyu ve birliği gerektirdiği açıktır. Merkez Kurullarımızın bir taraftan milleti düsünce ve amaç birliğine yönelterek en alt düzeydeki insanlara kadar, giristiğimiz mücadelenin kutsallığını ve haklılığını duyurmaları, diğer yandan bulundukları yerlerin askerî ve sivil yöneticileriyle bütün islere birlikte hareket etmeleri kesinlikle gereklidir" (A.H.A., 1979, s.17; A.T.T.B., s.255).
17 Mart 1920 : Atatürk'ün İstanbul'un İşgali nedeniyle İslâm Âlemi'ne bildirgesi:
"…Bu tahrik ve tecavüz darbesinin Düşmanlar tarafından tahmin edildiği gibi maneviyatı bozmak değil, belki bütün siddetiyle mucizeler gösterecek bir kabiliyeti gelistirmek neticesini doğuracağına şüphem iz yoktur!" (A.T.T.B., s.258; M.M.Ka.II., s.67).
: Atatürk'ün, İstanbul ile resmî ve hususî bütün telgraf haberlesmelerinin ve telgraf memurlarının kendiliklerinden gizli yazısmalarının yasaklandığına dair bütün illere, kolordu komutanlıklarına, müstakil livalara ve Posta ve Telgraf Basmüdürlerine genelgesi: "…Özellikle İstanbul'dan Düşman bildirilerini alıp Anadolu içine yayanlar ve Anadolu haberlesmelerini İstanbul'a verenler casus kabul edilerek bu hareketlerinin gerçeklesmesi halinde derhal ve siddetle cezalandırılacaklardır" (A.T.T.B., s.257).
: Kastamonu Valisi Cemal Bey'in Atatürk'e telgrafı: "…Bugünden itibaren Kastamonu Vilâyetinin Heyet-i Temsiliye'yi Hükûmet Merkezi sayarak emirlerine girdiğini ve alacağı her emri tereddütsüz yapacağını arzederim!" M.M.V. ve V., s.224).
18 Mart 1920 : Atatürk'ün, komutanlara Ankara'da bir Meclis toplanması yolunda
acele görüs isteyen telgrafı: "…Görüsünüzü makine basında bekliyoruz. Bu konuda acele karar vermek ve hemen gereğine Başlamak zorunluluğunu hissediyoruz" (A.T.T.B., s.259-261).
19 Mart 1920 :Atatürk'ün, Ankara'da bir Meclis toplanması yolunda acele seçim yapılması için vilâyetlere, mutasarrıflıklara ve kolordu komutanlarına genelgesi: "Ankara'da olağanüstü yetkiye sahip bir Meclis, millet işlerini yönetmek ve denetlemek üzere toplanacaktır!" (N.I., s.421; İ.H., s.516; M.M.B.II., s.379; T.İ.H.c.II, ks.II, s.158; A.T.B.D., sayı:79; b.1746; M.M.Ka.III, s.85; İ.A., s.743; B.M.İ., s.22; İ.S.V.R., s.159-160; A.B.E.B., s.133; A.H.A., 1979, s.19-20).
19/20 Mart 1920 : Atatürk'ün, Bandırma'da 14. Kolordu Komutanı Yusuf İzzet Paşa'ya telgrafı: "…Mümkünse İngilizlerden birkaç rehin subay almamız lâzımdır" (H.A., s.128).
22 Mart 1920 : Atatürk'ün, yabancı devlet temsilciliklerine Ermenilerin doğu bölgesinde halka yaptıkları zulüm ve iskenceleri protesto ettiğimizin ve

bu tecavüzlerin önü alınmazsa cihanın pek büyük facialar doğmasına tanık olacağının bağlı olduğunuz hükûmetlere süratle ulaştırılmasını rica ederiz" (A.T.T.B., s.268-269).
23 Mart 1920 : Atatürk'ün, vilâyetlere, bağımsız livalara ve kolordulara Düşman lehine çalışanlar hakkında telgrafı: "Düşman lehinde propaganda yapanlar, herhangi sekilde Düşmanla haberlesenler ve millî uygulama ve kararlara Karşı koyarak Düşmanların amaçlarının gerçeklesmesine yardım ve herhangi sekilde casusluk yapanlar derhal tutuklanarak o hususta ki kanun maddelerine dayanarak süratle cezalandırılacaklardır" (A.T.T.B., s.269).
: Atatürk'ün, İstanbul Hükûmeti ile İlişkiyi sürdürmenin ülke için yararlı olacağını bildiren 14. Kolordu Komutanı Yusuf İzzet Paşa'nın telgrafına cevabı: "…İstanbul'daki Nezaretlerle bu kosullar altında haberlesmek, İngilizlerle haberlesmekten Başka bir sey değildir!" (A.K.D.D.A.Y., s.259).
24 Mart 1920 : Atatürk'ün, İngilizlerin Anadolu'ya kaçan milletvekillerini izlemesi üzerine Bandırma'da 14. Kolordu Komutanı Yusuf İzzet Paşa'ya telgrafı: "İngilizler, milletvekillerinin İzmit üzerinden Anadolu'ya kaçmakta olduklarını haber almıslardır. Verilen bilgiye nazaran bundan sonra İzmit üzerinden kaçıs imkânsız gösterilmektedir. Önlemlere girisilmıştır" (A.T.T.B., s.271-272).
27 Mart 1920 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelmekte olup o esnada Düzce'de bulunan son Osmanlı Meclis-i Mebusan Başkanı Celâlettin Arif Bey'e telgrafı: "… 19 Mart 1919 tarihli bildiriyi inceledikten sonra yer alan esasları destekleme ve seçimlerin hızlandırılmasıyla toplantının bir an evvel temini için bu görüsümüzün sizin tarafınızdan da kısa bir bildirge seklinde kamuoyuna simdiden bildirilmesini ve ilânını faydalı görüyoruz" (N.I., s.424).
: Celâlettin Arif Bey'in, Atatürk'ün 27 Mart 1920 tarihli telgrafına cevabı: "Yazınızda bildirilen 19 mart 1920 tarihli bildirgeyi görmedim. Bir olağanüstü Meclis'in toplanması ne kadar isabetli ise de böyle bir meclisin elden geldiği kadar kanuna uygun olması lâzımdır… Ankara'ya varısımda danıstıktan sonra bir beyanname yazmak görüsündeyim (!)" (N.I., s.424).
28 Mart 1920 : Atatürk'ün, yabancı millet temsilciliklerine doğu vilâyetlerindeki Ermeni zulümlerini protesto eden telgrafı (A.M.D.P.I., s.154).
: Atatürk'ün, İstanbul ile haberlesmenin kesilmesini gerektirecek bir vaziyetin doğmadığı görüsünü ifa eden Yusuf İzzet Paşa ve Albay Fahrettin (Altay) Bey hakkında, Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Yusuf İzzet Paşa ile Fahrettin Bey'in vaziyetlerini millî esaslarımız açısından hos göremediğimizi arz eyleriz" (İ.H., s.531; A.T.T.B., s.277).
29 Mart 1920 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'in Kafkasya'da Bolsevik ordularına Karşı hazır olunması teklifine cevabı: "XV. Kolordunun, Bolsevik

orduları Karşısında Kafkaslarda hakim bir vaziyette varlığını göstermesi ve bunun için hareket imkânı olusunca faaliyete geçmesi hakkındaki görüsünüze tamamen istirak ediyorum" (A.T.T.B., s.280).
2 Nisan 1920 : Atatürk'ün Ankara'ya gelen Halide Edip, Dr. Adnan (Adıvar), Hüsrev (Gerede), Yunus Nadi, Yusuf Kemal, Rıza Nur, Cami (Baykurt) ve diğer bir kısım kimseleri istasyonda Karşılaması (İ.H., s.596; T.A.İ., s.116,119; A.İ.G., s.77,82).
3 Nisan 1920 : Atatürk'ün Ankara'ya gelen Albay İsmet (İnönü), Celâlettin Arif,
Saffet (Arıkan) ve diğer bir kısım kimseleri Karşılaması (İ.H., s.562, 566).
: Atatürk'ün Lüleburgaz Kongre Başkanlığına telgrafı: "…Kongre'nin toplanmasını tebrik ve vatanın Karşı Karşıya kaldığı felâkete çare bulmak üzere, Edirne Vilâyetinin gösterdiği vatansever gayreti takdir eyleriz. Fevkalâde Millî Meclis için Edirne ilinden seçilecek üyenin süratle gönderilmelerini temenni ederiz" (T.M.M.I., s.220).
4 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Konya heyetiyle beraber Ankara'ya gelen 12. Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) bey'le Görüşmesi (M.M.H., s.341-342; O.Y.S., s.232).
: Atatürk'ün Akşam Ankara'da, Anadolu'ya geçen gazeteci Yunus Nadi'yi kabulü ve Görüşmesi: "…Milletimiz çok büyüktür. Hiç korkmayalım. O esir olmayı ve hıor görülmeyi kabul etmez! Milletin bağımsızlığını vatanın son kaya parçası üzerinde savunacağız, kurtaracağız veya –eğer mukadderse- öleceğiz! Fakat eminiz ki ölmeyeceğiz ve kurtaracağız!" (A.İ.G., s.94-100).
8 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Ankara'da "Anadolu Ajansı"nın kurulduğunu bildiren genelgesi: "Vatan ve milletimizin en büyük tehlikeyle Karşı Karşıya kalması sonucu olarak bütün Rumeli ve Anadolu'nun giristiği millî ve mukaddes Savaş esnasında halkın iç ve dış en doğru haberlerle aydınlatılması ivedi ihtiyacı dikkate alınmıs ve sonucunda Ankara'da "Anadolu Ajansı" adı altında bir kurum olusturulmustur" (A.K.M.V.C., s.17; A.T.T.B., s.286).
: Atatürk'ün, -Salih Paşa'nın yerine- yeni kabineye kuran Damat Ferit Paşa ve heyetinin tanınmayacağına dair vilâyetlere genelgesi:
"…Vatana ihaneti ispatlanmıs olan ve Düşman süngüsü ile görev verilen Damat Ferit Paşa ve kabinesinin hiçbir sekilde tanınmayacağını bildiririz" (A.T.T.B., s.285-286).
9 Nisan 1920 : Atatürk'ün, 14. kolordu Komutanı Yusuf İzzet Paşa'ya kendisini Ankara'ya çağıran telgrafı: "Siyasî ve askerî en önemli kararların verilmesi günlerindeyiz. Sizin de bu Görüşmelerde hazır bulunmanız faydalı olacaktır. Ankara'ya tesrifinizi rica ve hürmetler ederim" (Yusuf İzzet Paşa, bu telgraf üzerine 10 Nisan 1920 günü Ankara'ya hareket etmistir. M.M.H., s.349).

10 Nisan 1920 : Atatürk'ün, 12. Kolordu Komutanı Albay Fahrettin (Altay) bey'e Konya'dan milletvekili seçilmesinin uygun olacağını bildiren telgrafı: "..Konya'dan milletvekili seçilmekle Kolordu Komutanlığından ayrılmanız gerekmeyecektir. Cevabınızı bekliyoruz" (O.Y.S., s.237).
: Seyhülislâm Dürrizade Abdullah'ın Anadolu'daki millî kuvvetleri kâfir ve katlinin gereli olacağını bildiren fetvası (İ.H., s.598; T.K.S., s.162).
11 Nisan 1920 : Atatürk'ün, 56. Tümen Komutanı Albay belir Sami ve 61. Tümen Komutanı Kâzım (Özalp) beylere Millî birliği bozacak davranışta bulunan mülkî ve askerî görevliler için, görevden alma, tutuklama ve idam cezası uygulama yetkisi vermesi (M.M.V., s.54).
12 Nisan 1920 : Atatürk'ün Bursa'da 56. Tümen Komutanlığı'na telgrafı: "İstanbul basının gerek posta ile ve gerek satıcılar için elden Bursa'ya gelenlerinin askerî kontrolden geçirilerek sakıncalı olanların girisinin önlenmesi" (M.M.A.A.K., s.589).
: Atatürk'ün Bursa'da 56. Tümen Komutanlığına telgrafı: "Orada ele geçirilebilecek İstanbul ve yabancı basınından birer nüshanın Heyet-i Temsiliye'ye gönderilmesi" (M.M.A.A.K., s.593).
13 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Kolordulara telgrafı: "Gerek askerî birlikler ve gerekse kuva-yi milliye tarafından esir edilen Düşman askerlerinin hayatlarının korunmasına olağanüstü itina edilmesi" (A.Ö.A.S., s.124; A.H.A., 1982, b.3).
14 Nisan 1920 : Atatürk'ün Afyonkarahisar'da bulunan Refet (Bele) Bey'e telgrafı: "Bölgeniz içindeki İtalyan Ajansı bildirilerinin düzenli olarak buraya iletilmesi" (M.M.A.A.K., s.593).
16 Nisan 1920 **:** Ankara Müftüsü Rıfat Efendi'nin, Seyhülislâm Dürrizade Abdullah'ın fetvasının dinen geçerli olmadığını ilân eden fetvası (İ.H., s.600; T.K.S., s.165). (Rifat Efendi'nin fetvası Anadolu'ya tebliğ edildikten sonra yüzlerce müftü ve din âlimi tarafından tasdik edilerek imzalanmıs ve 22 Nisan 1920 tarihinden itibaren çesitli Anadolu gazetelerinde imzalarıyla beraber yayımlanmaya Başlamıştır. S.Y.K.S., s.206; T.K.S., s.165).
: Atatürk'ün, Kasım Karabekir'e Baha Sait Bey'in Sovyetlerle yaptığı Antlaşmayı imza ettiğini bildiren telgrafı (İ.H., s.593; A.T.T.B., s.294).
18 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Düzce isyanının siddetlenmesi üzerine 24. Tümen Komutanı Yarbay Mahmut bey'e telgrafı: "Düzce isyanı siddetli bir safhaya girmistir. Beraberinizdeki bütün kuvvetlerle vakit geçirmeksizin Düzce'ye hareketle isyanı ortadan kaldırdınız!" (M.M.H., s.360; T.İ.H.c.VI, s.47).
: Atatürk'ün, Konya Posta ve Telgraf Basmüdürlüğü'ne telgrafı: "Anadolu Ajansı haberlerinin günü gününe gereken merkezlere ulaştırılmasında gecikmeye sebep olan, bu konuda müsamaha gösteren

memurların isimlerinin bildirilmesi" (M.M.A.A.K., s.594).
: Atatürk'ün, Anadolu'da tüm telgraf merkezlerine bildirisi: "Anadolu Ajansı bildirilerinin bazı yerlere ulaştırılamadığı yolunda sikâyetler alıyoruz. Milletin havadissiz kalmaması amacıyla yürütülen bu hizmetin bütün telgrafçılımızca da destekleneceğini süphesiz kabul eder, bununla beraber bu yolda meydana gelebilecek kusurların vatan ihaneti olusturacağını bildiririz" (M.M.A.A.K., s.596).
18/19 Nisan 1920 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'e, Ankara'ya bir miktar kuvvet gönderilmesini isteyen telgrafı: "…Dışiplinine, gayretine, imanına tamamen itimat edilecek ve herhangi bir yerde patlayacak bir ayaklanmayı anında tepeleyebilmek üzere güçlü bir yumruk gibi güvenilebilecek seyyar yedeklere ihtiyaç görülmektedir. Bu amacı temin etmek ve millî yedek birliğini olusturmak üzere emrinizdeki tümenlerden seçilecek bes yüz ilâ bin mevcutlu seçkin bir birliğin veya birliklerin bütünlüğü bozulmadan ayrıca gönüllü olarak bir tarzda olusturulacak bir müfrezenin Ankara'ya yollanmasını gerekli görmekteyiz" (İ.H., s.606; A.T.T.B., s.299-300).
20 Nisan 1920 : İstanbul'dan Anadolu'ya geçmekte olan Fevzi (Çakmak) Paşa'nın Kuscalı'ya gelişi (A.T.B.D. sayı;:75, b.1618; F.Ç.I.) ve makine basında Atatürk'le Konuşması (Bu Konuşmada Atatürk, Adapazarı'nda 24. Tümen Komutanı Yarbay Mahmut Bey'in kendisini Karşılayacağını ve trenle Ankara'ya hareketine yardım edeceğini bildirmıştır. F.Ç.I.).
: Atatürk'ün, İstanbul'dan Anadolu'ya geçmek üzere Kuscalı'ya gelen Fevzi (Çakmak) Paşa'ya telgrafı: "…Milleti seçkin hizmetlerinize eristireceğinizden ötürü hepimiz çok mutluyuz. Mümkün olan çabuklukla Ankara'yı sereflendirmenizi bekleriz!" (A.T.B.D., sayı:75, b.1616).
: Fevzi (çakmak) Paşa'nın Kuscalı'dan, kendisine gösterilen ilgi sebebiyle Atatürk'e teşekkür telgrafı: "…İstanbul'da vatanıma edemediğim hizmeti Anadolu'da telâfi edebilirsem, benim için en büyük saadettir" (A.T.B.D. sayı:75, b.1617).
: Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e yazısı: "…Harbiye eski Nazırı Fevzi Paşa davetimiz üzerine beraberinde bazı kıymetli subaylarla birlikte hayatını kurtararak İstanbul'dan çıkmıştır. Ankara'ya gelişi hususu güven altına alınmıştır. Kendisinden mânen ve maddeten azamî istifade için Büyük Millî Meclis'in kararı ile kurulacak İcra Heyeti'nde Millî Müdafaa Vekili olmasını münasip zannediyoruz" (İ.H., s.611).
: Atatürk'ün, İnebolu'da kurulan Gençlik Mahfili'nin Millî Mücadele ile ilgili haberlerin kendilerine de ulaştırılmasını isteyen 4 Nisan 1920 tarihli yazısına cevabı: "Anadolu'nun muhtaç olduğu havadis ihtiyacını Anadolu Ajansı tatmin ediyor. Vazifenin sizlerce de takdir edildiğinin memnuniyetle görülmesi sebebiyle, Ajans bildirilerinin mümkün

olduğu kadar genis bir sahada, hatta köylere varıncaya kadar ulaştırılmasına yardımcı olmanızı rica eyleriz" (M.M.A.A.K., s.595).
: Atatürk'ün, Samsun Mutasarrıflığına telgrafı: "Vatanın su ölüm kalım Savaşında, İstanbul'da Düşman elinde ve emrinde olan İstanbul basınına Karşı pek ciddî bir kontrol uygulanması zorunludur. Gerekli önlemlerin alınması" (M.M.A.A.K., s.590).
21 Nisan 1920 : Atatürk'ün, vilâyetlere Meclis'in 23 Nisan 1920 günü açılacağını bildiren genelgesi: "Nisanın 23 ncü Cuma günü Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılacaktır" (N.I., s.431; H.T.V.D. sayı:14, v.363; İ.H., s.616; M.M.B.II, s.409; T.B.M.M., s.40; T.İ.H. c.II, ks.II, s.160).
: Atatürk'ün Balıkesir'de 61. Tümen Komutanlığı'na telgrafı: "Büyük Millet Meclisi'nin açılışından sonra Anadolu vaziyetinin alacağı fevkalâde önem sebebiyle İstanbul halkının burada seyredecek olaylardan uzak kalmamaları için Anadolu Ajansı günlük bildirilerinin Bandırma'dan emin kayıkçılar ve vapur kaptanlarıyla düzenli olarak İstanbul'a ulaştırılması" (Aynı yazı Mudanya Kaymakamlığı'na da yazılmıştır M.M.A.A.K., s.597).
22 Nisan 1920 : Atatürk'ün bütün vilâyetlere genelgesi: "23 Nisan'dan itibaren bütün mülkî ve askerî makamların ve umum milletin basvuru yerinin, adı geçen Meclis olacağı arz olunur" (N.I., s.432; İ.H., s.614; M.M.B.II, s.409; İ.S.V.R., s.172; T.İ.H.c.II, ks.II, s.161).
: Atatürk'ün, Feke Kaymakamı Serafettin Bey'e telgrafı: "Millî hareketi fırsat sayarak çapulculuğa kalkısacak zorbalar aleyhine Kuva-yı Milliye Komutanları ve Niğde XI. Tümen Komutanı Yarbay Arif Bey'le İlişki kurarak en siddetli önlemleri uygulayınız. Kurtarılan memlekette hükûmetin görevi intizam ve asayisi temin etmektir" (A.T.T.B., s.302).
23 Nisan 1920 : Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması (Z.C., Devre: I, s.1; N.II, s.433; T.İ.H.c.II, ks.II, s.161; T.B.M.M., s.42; M.M.M.T., s.126; M.M.B.II, s.409; M.M., s.120; H.M.M., s.110; T.IV, s.51; B.M.İ., s.18; T.İ.T., s.100; O.T.P., s.234; E.Ö.K.A.B., s.571; İ.H., s.615; Ü.M., s.157; Türk D.T., s.105; Türk D.T.D., s.60; T.C.T., s.60-61; T.T.D.T.G., s.55; D.T., s.126; A.B.E.B., s.133).
: Atatürk'ün, Meclis'in hangi üyelerden olusacağına dair Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde demeci: "Yüksek Meclisiniz, siz bildiğiniz gibi olağanüstü yetkiye sahip olarak yeniden seçilen milletvekilleri ile taarruza uğrayan Hükûmet Merkezinden canını kurtararak buraya gelen milletvekillerinden olusmustur" (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.2).
: Atatürk'ün, Albay Cafer Tayyar Bey'e telgrafı: "…Trakya kesin olarak Anadolu ile beraber Osmanlı Devleti'nin bir parçasıdır" (A.İ.İ.A.B., s.79).
24 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Mütareke'den Meclis'in açıldığı güne kadarki siyasî olayları özetleyen uzun Konuşması: "…Millî egemenliğin her seyden evvel belirmesi amacıyla

Yüksek Meclisiniz olağanüstü yetki ile toplanmıştır. Seçimlerin ivedilikle ve cosku ile yapılması, hukukî durumumuzun bütün milletçe de aynı görüsler içinde kavranıp anlasıldığını ve Yüksek Meclisinizin sekli ve niteliğinin millî iradeye samimiyetle, kuvvetle dayandığını göstermıştır" (Z.C., Devre:I, cilt: I, s.8-30).
: Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi'nde Hükûmet Kuruluşu hakkında Konuşması ve önergesi: "Hükûmet kurulması zorunludur!" (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.30-32).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet meclisi'nde yaptığı genis açıklamalar nedeniyle Meclis'in teşekkür lerini bildirmesi üzerine Konuşması: "…Benim için dünyada en büyük mükâfat, milletin en ufak bir takdir ve iltifatıdır. Yüksek Meclisinizi teskil eden sayın üyeler bütün milletin mümessili olmak itibariyle yakınlıklarını umum milletin yakınlığı gibi sayarım" (Z.C. DEVRE:ı, CİLT:ı, S.33).
: Atatürk'ün, Devlet vazife ve sorumluluğunun Heyet-i Temsiliye'den Meclis'e alınmasına dair Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Bu dakikadan itibaren teklif ediyorum: Derhal memleketin mukadderatını üzerinize alınız! Bütün bu Meclis bütün mânasıyla sorumlu olmak lâzım gelir. Millet bizi ancak bunun için gönderdi; bizi buraya bes kisinin eline milleti terk edelim diye göndermemıştır" (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.36-37).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk gizli oturumunda memleket durumu hakkında konulması: "…Yalnız ve yalnız bir sey düsünmeğe mecburuz; o da memleketin Kurtuluşudur. Bu sebeple bütün gerçekleri açıklığıyla bilerek isabetli kararlarınızı vermenizi, geçen Konuşmamda isaret ettiğim gibi, memleketin menfaatleri adına temenni ederim. Millete bağımsızlık temin edileceği güne kadar bir fert olarak bütün varlığımla çalışmağa mukaddesatım adına söz vermisimdir. Bu sözü burada tekrar etmekle seref kazanırım" (G.C.Z., c.I, s.2-10).
: Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçilmesi (N.II, s.439; A.T.T.B., s.302; Z.C. Devre:I, cilt:1, s.38; T.B.M.M., s.44; A.B.E.B., s.133).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçildikten sonra teşekkür Konuşması: "…Bugün muhterem heyetinizin umumî oylarında belirmis olan millî itimadı, liyakatimin çok üstünde görmekle beraber sahsım için bir amaç olarak değil, beraber giristiğimiz kutsal mücadelenin yöneldiği amaçları elde etmek için milletin bahsettiği bir dayanak olarak kabul ediyorum. Gerek askerî gerekse siyasî hayatımın bütün dönem ve evrelerini İşgal eden mücadelelerimde daima hareket kuralım, millî iradeye dayanarak milletin ve vatanın muhtaç olduğu amaçlara yürümek olmustur" (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.39).
25 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına milleti birlik ve beraberliğe çağıran ve Düşman yalanlarına inanılmamasını isteyen

bildirgesi: “Anadolu’nun her kösesinden gelen vekillerinizin olusturduğu Büyük Millet Meclisi, olanı biteni dinleyip anladıktan sonra millete gerçeği söylemeyi gerekli gördü. Kutsal vatanımızı kurtarmak için, İngiliz casuslarının sizi aldatmak üzere uydurdukları yalanlara inanmayın!” (A.T.T.B., s.303-304; Z.C. Devre:I, cilt:I, s.60; A.T.T.B., s.303-304).
: Atatürk’ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden Albay İsmet (İnönü) Bey’in Genelkurmay Başkanlığı görevini ve bu sıfatla “Geçici İcra Encümeni” içinde çalışmasını Meclis’in onayına sunan Konuşması” (A.S.D.I., s.70).
26 Nisan 1920 : Atatürk’ün, Sovyet Hükûmetine harp malzemesi yardımı isteyen mektubu (Bu mektuba 3 Haziran 1920’de Çiçerin cevap vermistir A.T.T.B., s.304;A.Ö.M., s.115;T.İ.H.c.IV, s.9; T.İ.H.c.II, ks.II, s.171, 340; T.D.P.E.Y.K.S., s.63; K.S.G.D.S., s.662; T.İ.İ., s.99; A.D.M.P., s.346-347; A.An., s.85; Ü.M., s.249).
: Atatürk’ün Kolordulara, Genelkurmay Başkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla Albay ismey (İnönü) Bey’in seçildiğini ve göreve Başladığını bildiren genelgesi (İ.H., s.626).
27 Nisan 1920 : Atatürk’ünb, bir kısım milletvekilleriyle beraber, öğleden sonra Ankara’ya gelen Fevzi (Çakmak) Paşa’yı İstasyonda Karşılaması (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.90-92; F.Ç.I.; A.T.T.B., s.308; M.M.H., s.378; T.İ.H.c.II, ks.II, s.83; M.M., s.124; İ.H., s.634).
: Atatürk’ün, Fevzi (Çakmak) Paşa’nın Ankara’ya geldiğini bildiren genelgesi “..Sabık Harbiye Nazırı Fevzi Paşa, milletin varlığını kurtarma yolundaki mücadelesine bundan sonra Anadolu’da katılmak üzere İstanbul’dan Ankara’ya gelmıştır” (A.T.T.B., s.308).
: Atatürk’ün, Büyük Millet Meclisi adına Padişah Vahdettin’e telgrafı: “Millî savunmamızı Düşmanların bayrakları babalarımızın ocakları üstünden çekilinceye kadar terk edemeyiz. İstanbul mabetleri etrafında Düşman askerleri gezdikçe, öz vatan toprakları üstünden yabancı adamlarım ayakları çekilmedikçe, biz mücadelemizde devam etmeğe mecburuz. Kendi hükûmetimizin idaresi altında bedbaht ve fakir yAşamak, yabancı esareti Karşılığı kavusacağımız huzur ve mutluluğa bin kere üstündür” (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.123-124; A.T.T.B., s.305-307).
:Atatürk’ün –Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışını kutlayan- Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti’^ne teşekkür telgrafı (A.K.M.V.C., s.18-19).
29 Nisan 1920 :Atatürk’ün Konya’da 12. Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) Bey’e sair Mehmet Akif’in Burdur’dan milletvekili seçilmesinin teminini isteyen telgrafı (A.H.A., 1977, s.145).
: Atatürk’ün, yeni kurulan Orenburg İslâm Hükûmeti’ne tebrik telgrafı (İ.H., s.640; A.T.T.B., s.311).

30 Nisan 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışını bir nota ile Avrupa Dışişleri Bakanlıklarına bildirmesi (A.T.T.B., s.314; A., s.69; İ.S.V.R., s.173; K.S.G.D.S., s.658; İ.A., s.746; M.M.Ka.II, s.93).
1 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Genelkurmay başkanı'nın da İcra vekilleri Heyeti arasında bulunmasına dair Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması (Z.C. Devre:I, cilt:I, s.163-164).
4 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen esasları ve İcra Vekilleri Heyetinde görev alan kisileri bildiren genelgesi: "Millî iradenin fiilen vatanın mukadderatına el koymus tanınması esas ilke olarak kabul edilmıştır" (A.TT.B., s.316-317).
5 Mayıs 1920 : Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce seçilen "İcra Vekilleri Heyeti"nin Atatürk'ün başkanlığında ilk toplantısını yapması (V.H., s.145; İ.A., s.745; T.IV, s.350; A.B.E.B., s.133).
6 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Millî Mücadele'ye hizmeti geçenlere Büyük Millet Meclisi adına teşekkür ü: "Mütarekeyi izleyen günlerde haksız yabancı İşgaliyle Karşılasan bütün memleket parçalarında ırz ve vatanın korunması için hizmet veren bütün idareciler ve komutanlarla subaylar ve memurlar ve halk ile millî kahramanlara Büyük Millet Meclisi'nin özel teşekkür lerini sunmaya Meclis tarafından görevlendirildim. Bu görevi yaparken yüksek bir ruh hazzı ile duygulandığımı ilâveten ifade ederim" (A.T.T.B., s.317).
8 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Geyve'de bulunan Ali Fuat Paşa'ya, Ankara'yı tehdit eden isyanlar sebebiyle telgrafı: "…Bugün, Ankara, yani bütün millî varlık tehlike altında saymak lâzımdır. Bu sebeple her seyden evvel Ankara'da tam anlamıyla güvenlik sağlamak için bir fesat sahasını çevreleyen Safranbolu, Çerkes, Kızılcahamam, Beypazarı, Mudurnu, Geyve hattında savunma ile ilgili bir vaziyet muhafazasına çalışılmak gereklidir" (T.İ.H.,c.VI, s.57).
9 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi adına Anadolu Ajansı aracılığıyla İslâm Âlemine bildirgesi: "…İste biz, bir taraftan müstevlileri geldikleri yerlere kovmak diğer taraftan aldatılan ve karısıklığa itilenleri yola getirmekle mesgul olduğumuz bir zamanda sizi hakikaten haberdar etmek istedik!" Orduyu terhis etmek, köylülere Kuva-yi Milliyeyi âsi tanıtmak, milleti kendine seref veren en asil ve civanmert evlâdına Karşı süphe ve tereddüde düsürmek, barısı hazırlamak için İngiliz emri altında çalışan vatansızların ilk isi oldu!" (A.T.T.B., s.323).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda askerî ve siyasî vaziyet hakkında Konuşması (G.C.Z.c.I, s.20-26).
10 Mayıs 1920 :Atatürk'ün, "Chicago Tribun" muhabirine demeci: "..Milliyetçilerin görüsü sudur": "Türkiye, Türkler içindir ve Türkiye bağımsız olmalıdır. Mütareke imza edildiği zaman ki sınırı esas sayıyoruz. Bu sebeple Antlaşma sartlarının bu görüse uymayan kısımlarına Karşı mücadele edilecektir!" (A.S.D.III., s.14).

11 Mayıs 1920 : Atatürk'ün İstanbul'da Divan-ı harp tarafından idama mahkûm edilmesi (kararın, Padişah tarafından onayı: 24 Mayıs 1920 A.İ.İ.A.B., s.83; O.T.P., s.234; E.Ö.K.A.B., s.583-586; İ.D.P.A., s.359; İ.A., s.806; T.VI., s.63; A.B.E.B., s.134).
: Atatürk'ün, Kılıç Ali'nin ayrılısı nedeniyle kendisine telgraf çeken Antep Müdafaa-i Hukuk Merkez heyeti'ne cevabı: "Pek kıymetli olsa bile, vatanın müdafaasını bir tek sahsa bağlı bulundurmak uygun değildir. Orada Kılıç Ali Bey'le beraber yetismis büyük vatanperverler vardır. Ve sizlerin her birinizden Kılıç Ali Bey'in önüne geçecek hizmetler bekleriz. Metin olunuz, telâs etmeyiniz; birliklerinizi emniyetle muhafaza ediniz" (G.S.İ., s.58).
14 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, 9-13 Mayıs günleri arasında toplanan Edirne Kongresi'nin aldığı kararlar hakkında- Trakya Müdafaa-i Hukuk merkez heyeti Başkanlığına telgrafı: "Edirne Fevkalâde Meclisi'nin Yunan İşgali ihtimaline Karşı, Trakyanın savunma esası dahilinde verdiği karar uygundur. Paris'teki Osmanlı delege heyeti, milletin hiçbir sekilde vekâletine sahip değildir" (T.M.M.I., s.200; A.T.T.B., s.329).
14/15 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Edirne'de bulunan I.Kolordu Komutanı Albay Cafer tayyar bey'e telgrafı: "Yunan İşgaline Karşı, Trakya'nın savunulması hususunda I.Kolorducu verilen karar, Büyük Millet Meclisi'nin görüsüne tamamıyla uygundur" (T.M.M.I., s.209; A.T.T.B., s.330).
15 Mayıs 1920 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'e iç isyanların yayılma eğilimine Karşı doğu bölgelerinde gereken önlemlerin alınmasını isteyen telgrafı: "..Biz her seyden evvel bütün kuvvetimizle memleketimizin iç dayanısmasını korumaya Başarırsak sınırlarımızı kurtarmaya muvaffak olacağımız görüsündeyiz. Bu sebeple Kolordunuz birlikleriyle her seyden evvel gericiliği ortadan kaldıracak sekilde batıya doğru harekât ve tertibat düsünmek mecburiyetindeyiz. Bundan Başka bütün iç karısıklıkların kuvvetlerimizi içerde islemez hale getirerek sınırlarımızı yabancılara teslim için maksatlı olarak çıkarıldığına eğer Erzurum halkı gerçekten inanıyorlarsa, bunlar yakındaki, hatta uzaktaki halk gerçekten inanıyorlarsa, bunlar yakındaki, hatta uzaktaki halk ve bilginlere devamlı mektuplar ve telgraflar yazarak mühim uyarma görevi yapabilirler" (İ.H., s.686-687).
17 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda siyasî durum hakkında Konuşması: "..Millî amaçlarımızın temin ve elde edilisi için her Türklü girişimde bulunmamız için İcra Heyeti'ne yetki vermistiniz. Biz o yetkiye dayanarak tabiî her tarafta girisimlerde bulunmaktayız. Ancak bu girisimlerin eylem haline dönüsmesi için tarihe Karşı, millete Karşı çok düsünmek mecburiyetindeyiz ve bu düsünceler son eylemin yaklastığını anlattığı zaman zannediyorum ki, Yüksek Heyetinizde gereken kanaat ve güven olusacaktır" (G.C.Z., c.I,

s.31-35).
20 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, vatana ihaneti ispatlanmıs bulunan Damat Ferit Paşa ve Arkadaşlarının vatandaslık hukukundan çıkarılmasına ve milletimiz arasından kovulmasına dair 19.V.1920 TARİHLİ Büyük Millet Meclisi kararını bildiren genelgesi (A.T.T.B., s.332-333).
23 Mayıs 1922 : Ankara'da, Atatürk'le Fransa'nın Suriye Yüksek Komiserliği Genel Sekreteri Robert de Caix başkanlığındaki heyet arasındaki Görüşmelerin tamamlanması ve 29/30 Mayıs 1920 gece yarısından Başlamak üzere 20 günlük ateskes anlasması yapılmasının karar altına alınması (A.İ.Y.I., s.55-56; K.S.G.B.S., s.330-331).
24 Mayıs 1920 : Atatürk hakkında 11 Mayıs 1920 tarihli idam kararının Padişah tarafından onaylanması (A.İ.İ.A.B., s.82-83; İ.A., s.806; O.T.P., s.234; A.B.E.B., s.134).
: Atatürk'ün, Adapazarı, Düzce ve Bolu yörelerindeki isyanlar ve alınan önlemler hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bilgi sunması (A.S.D.I., s.74-76).
29 Mayıs 1920 : Atatürk'ün, askerî, siyasî ve dış durum hakkında verilen bire gensoru nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "…Kendi kuvvetimizi göz önüne almaksızın Dışarıdan, suradan buradan gelecek kuvvetlere dayanarak emel izlersek ve o kuvvetten ve o imdattan yarım da gelmezse hayal kırıklığına uğrarız. Bunun için her seyden önce kendi kuvvetimize önem veriyoruz" (G.C.Z., s.I, s.46-48).
1 Haziran 1920 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'e telgrafı: "Doğu harekâtı hakkındaki 30.5.1920 tarihli telgrafınız Vekiller Heyet'inde görüsülmüs, gerekçesi tetkik edilmis ve askerî birliklerimizle harekete geçmek suretiyle Ermenistan seferine Başlama zamanının gelmemis olduğuna karar verilmistir" (A.T.T.B., s.334-337).
: Atatürk'ün, Samsun Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığına, milletvekili seçiminin bu derece gecikmesi sebeplerinin ve sorumlularının isimlerinin bildirilmesini isteyen telgrafı (S.M.H., s.15).
3 Haziran 1920 : Atatürk'ün 26 Nisan 1920 tarihli mektubuna Sovyet Hükûmeti adına Dışişleri adına Dışişleri Komiseri Çiçerin'in cevabı (A.M.D.P.I., s.160-161 : T.İ.H.c.II, ks.II, s.172-173; İ.A., s.749; A.A., s.86; İ.H., s.735; T.İ.İ., s.99; A.D.M.P., s.348).
: Cemal Paşa'nın Moskova'dan Atatürk'e mektubu: "…Mustafa Kemal; emin ol ki memleket kurtulacak ve Kurtuluş özellikle kahramanlığı ve esarete Karşı nefreti her türlü süpheden uzak olan Türk unsuruna senin telkin ettiğin ask ve iman sayesinde kabil olacağı için Mustafa Kemal adı, Doğu ve Türk dostları arasında en büyük bir yeri İşgal edecek!" (İ.H.E.P., s.10;İ.H., s.744-746; A.İ.Y.I., s.58-61; K.S.G.D.S., s.667).
5 Haziran 1920 : Atatürk'ün, Roma'da bulunan Osmanlı Elçisi Galip Kemalî (Söylemezoğlu) Bey'e Ankara Hükûmetinin Dışişleri örgütünün

yeniden düzenlenmesi, Dış temsilcilerin seçilmesi hususlarında Görüşmek üzere Ankara'ya davet mektubu (B.G., s.132-133).
: Ahmet İzzet Paşa'nın, Anadolu'da tutsak bulunan İngiliz asker ve subayları hakkında Atatürk'e mektubu (M.S., s.132-133).
7 Haziran 1920 : Atatürk'ün iç ve Dış siyaset hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması (Z.C. Devre:I, cilt:2, s.132-133).
11 Haziran 1920 : Atatürk'ün, Bolu-Düzce isyanını bastırmak üzere gönderdiği efelerin dönüşü nedeniyle Demirci Mehmet Efe'ye teşekkür mektubu: "Kahraman efelerinizi size gönderiyorum. Aydın'ın bu doğru özlü ve fedakâr evlâtları Bolu-Düzce yöresinde memleketimizi Düşmanların esaretine düsürmeye çalışan hainleri pek kahramanca, fedakârane ortadan kaldırdılar ve vatanımıza büyük hizmetler yaptılar. Allah iki cihanda aziz etsin!" (E.H., s.178).
: Cemal Paşa'nın Moskova'dan Atatürk'e mektubu: "Benim Türkistan, Afganistan ve Hindistan dahilinde faaliyet göstermem Rusya Hükûmeti tarafından derhal kabul olundu. Ben o taraflarda, Halil (Kut) Paşa'da İran taraflarında faaliyet göstererek zulüm ve istibdat altında asırlardan beri yAşamakta olan sark milletlerini İngiliz istibdadından ve zulmünden kurtarmağa çalışacağız" (T.Me., Tanin, 30.1.1945; M.H., s.49; İ.H., s.798-801; A.K.T.K.P.S., s.69-71; A.O.M., s.143).
15 Haziran 1920 : Mustafa Suphi'nin Bakû'den Atatürk'e mektubu (M.H., s.36;T.S.K.F., s.221).
17 Haziran 1920 : J. De Robeck'in Lord Curzon'a yazısı: "…Mustafa Kemal'in askerleri Gebze'ye kadar geldi. HaydarPaşa ve Üsküdar'ı Kemalistlerin basmasından korkuyoruz" (İ.G.B.T., s.275).
20 Haziran 1920 : Atatürk'ün Sovyet Rusya Dışişleri Komiseri Çeçirn'in 3.6.1920 tarihli mektubuna cevabı: "…Biz batı emperyalistlerine Karşı yalnız Kurtuluş ve bağımsızlığımızı korumakla yetinmiyoruz. Aynı zamanda batı emperyalistlerinin kuvvetleri ve malûm olan her vasıtalarıyla Türk milletini Emperyalizm'e vasıta olarak görmek istemelerine manî oluyoruz. Bu suretle bütün insanlığa hizmet ettiğimize inanıyoruz" (A.M.D.P., s.165-166; A.T.T.B., s.338).
: Atatürk'ün ilgililere ve Sovyet Cumhuriyeti'ne bildirilmek üzere Kâzım Karabekir'e yazısı: "…Talât, Cemal, Enver Paşaların Büyük Millet Meclisi adına hiçbir siyasî girişimde bulunmağa yetkileri olmadığının ve bizimle hiçbir haberlesme ve İlişkileri bulunmadığının kendilerine bildirilmesi Vekiller Heyeti kararı gereğidir" (H.T.V.D., sayı:55 c.1262; S.Y.K.S., s.263-264).
: Atatürk'ün Batı cephesini denetlemek üzere Akşam, Ankara'dan Eskişehir'e hareketi (H.T.V.D., sayı:51, v.1176,1177).
21 Haziran 1920 : Atatürk'ün, Ankara'dan Eskişehir'e gelişi, cephede temasları, Ali Fuat Paşa ve İstanbul'dan Ankara'ya gelmekte olan Albay Selâhattin Adil Bey'le Görüşmesi (A.Y.G., s.153; M.M.H., s.423;

S.A.P.H., s.320-321).
: Yunan Başbakanı Venizelos'un demeci: "Yunanlıların ilerlemesi Mustafa Kemal'i itibaren düsürecektir(!)" (T.K.S.K., s.109).
22 Haziran 1920 : Yunanlıların Milne hattından genel taarruza geçmeleri (N.II, s.460; T.İ.H.,c.II,ks.II, s.188; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV, s.6; T.İ.H., c.IV, s.227; O.Y.S., s.248; İ.A., s.747).
22/23 Haziran 1920 : Atatürk'ün, Ali Fuat Paşa ve Albay Selâhattin Adil Bey'le beraber trenle Eskişehir'den Ankara'ya hareketi (M.M.H., s.427; S.A.P.H., s.321).
23 Haziran 1920 : Atatürk'ün, Ali Fuat Paşa ve Albay Selâhattin Adil Bey'le beraber Eskişehir'den Ankara'ya gelişi (M.M.H., s.430, S.A.P.H., s.321).
29 Haziran 1920 : Atatürk'ün Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez heyetlerine genelgesi: "Büyük Millet Meclisi aynı zamanda Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Kongresi yetkisine de sahip bulunmakta olduğundan Heyet-i Temsiliye ile olan İlişkinin Büyük Meclis Başkanlığıyla sürdürülmesi" (A.T.T.B., s.341).
2 Temmuz 1920 : Atatürk'ün milleti bağımsızlık için birlesmeye ve Yunanlılarla kesin Savaşa çağıran bildirgesi: "…Düşmanın istilâsı ne kadar genislerse, yıkılısı da o kadar süretli ve kesin olacaktır. Yasam isteyen milletimizin isteği basit bir kelimede saklı ve gayet haklıdır: Bağımsızlık!" (A.T.T.B., s.341-344).
: Cemal Paşa'nın Bakû'den Atatürk'e mektubu (M.H., s.57).
: Çiçerin'in Atatürk'e mektubu (T.K.S.K., s.111; A.Ö.M., s.117).
3 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, askerî, siyasî ve dahilî durumla ilgili gensoru nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "Felâketler Başımıza geldikten sonra müdafaa çareleri vesaire düsünülmez. Bunlar felâket gelmeden evvel düsünülür" (G.C.Z., c.I, s.68-74).
4 Temmuz 1920 : Atatürk'ün İcra Vekillerine ve resmî makamlara gönderilecek bütün yazıların sansürden istisnasına dair önerge nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "Sansürü devam ettirmek gereğine inanıyorsanız kendimnizi ayrı tutmalıyız!" (Z.C. Devre:I, cilt:2, s.152).
7 Temmuz 1920 : Atatürk'ün Yunanlıların Bursa'ya yaklasması üzerine Albay Bekir Sami bey'e telgrafı: "…Şehir millî kuvvetlerden, askerî kurumlardan hemen simdiden bosaltılmalıdır. Fakat Düşman Karşısındaki küçük ve büyük kuvvetlerin çekilmesi mutlaka askerî lüzum ve harp zaruretleri üzerine olmalıdır!" (T.İ.H.c.II, s.219).
: Yunanistan Başbakanı Venizelos'un bir toplantıda söyledikleri: "…Türkleri akıllandıracak en iyi yol Mustafa Kemal'i her cephede mağlup etmektir(!)" (İ.G.B.T., s.246).

8 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanı İsmet Bey'in umumî durum hakkındaki demeci nedeniyle Meclis'te Konuşması: "…Efendiler! Biz bir amaç izliyoruz. Bu amacımız öteden beri çesitli vesilelerle ifade edilmıştır. Ben simdi onu tekrar ediyorum. Milletin devletin bağımsızlığını korumak! Bunun için muharebe ediyoruz. Memleketimizin ellide biri değil bütünü tahrip edilse, bütünü Ateşler içinde bırakılsa, biz bu toprakların sütünde bir tepeye çıkacağız ve oradan savunma ile mesgul olacağız!" (Z.C. Devre:I, cilt:II, s.208).
11 Temmuz 1920 : Cemal Paşa'nın Moskova'dan Atatürk'e mektubu: "…Resmî bildirisini okudum. Bu resmî bildirinizde benim, Talât ve Enver Paşaların Büyük Millet Meclisi adına hiçbir siyasî girişimde bulunmaya yetkimiz olmadığını ihtar ediyorsunuz. ..Sizin ve Büyük Millet Meclisi'nin adına hiçbir siyasî girişimde bulunmadım" (T.Me., Tanin, 28.1.1945).
12 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, Millî Müdafaa örgütünün kuvvetlendirilmesi hususunda alınacak tedbirlerin bir gizli oturumda görüsülmesine dair önerge nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Efendiler kesinlikle söylerim ki, ordumuzun örgütünden muntazam bir ordu örgütü yoktur!" (Z.C., Devre:I, cilt:2, s.248-298).
14 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, -subay birlikleri kurulması hakkında verilen önerge nedeniyle- Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Efendiler, zannettiğiniz gibi subaylarımızın mevcudu israf edilecek kadar değildir. Aksine her biri ayrı pek güzide birer cevher olarak korunması gereken miktardadır" (A.S.D.I., s.91).
18 Temmuz 1920 : Atatürk'ü korumak üzere Ankara'da Muhafız Takımı'nın kurulması (27 Aralık 1920'de tabur haline getirilmistir. H.A., s.230-231).
: Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet meclisi'nin gizli oturumunda milletvekillerinin yolluk ve ödenekleriyle ilgili Görüşmeler esnasında Konuşması (G.C.Z., c.I, s.102-104)
24 Temmuz 1920 : Atatürk'ün Bakû'de bulunan Halil (Kut) Paşa'ya mektubu (T.K.S., s.190).
27 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, milletvekillerinden olusan bir heyetle Ankara'dan Akşam cepheye hareketi (G.C.Z., c.I, s.118).
27/28 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile mülkî ve askerî makamlar arasındaki İlişki ve görevleri düzenleyen Bakanlar Kurulu kararlarını valiliklere, cephe komutanlıklarına ve Müdafaa-i Hukuk Merkez Heyetlerine bildiren genelgesi: "Anadolu ve Rumeli müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez ve idare heyetleri, bölgenin en büyük mülkiye memurunun emri altındadır" (A.T.T.B., s.346-347).
28 Temmuz 1920 : Atatürk'ün Ankara'dan Eskişehir'e gelişi, batı cephesi Komutanı Ali Fuat Paşa ile Görüşmesi ve Bilecik'e hareketi (Geceyi Bilecik'te geçirmıştır G.C.Z., c.I, s.118).

29 Temmuz 1920 : Atatürk'ün, Bilecik çevresindeki kuvvetleri teftisi, Akşam Pazarcık'a gelişi (Geceyi burada geçirmıştır G.C.Z., c.I, s.118-119).
30 Temmuz 1920 : Atatürk'ün Batı cephesinde teftişleri (G.C.Z., c.I, s.119).
: Atatürk'ün valiliklere genelgesi: "…Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez ve idare kurulları en büyük mülkiye memurunun emri altındadır. …Müdafaa-i Hukuk heyetlerinin Hükûmet idaresine müdahale etmesi, kendi emirlerinde silahlı kuvvet bulundurması hiçbir kayıt ve sarta bağlı olmaksızın kesin sekilde yasaktır" (İ.S.V.R., s.222).
31 Temmuz 1920 : Atatürk'ün Usak ve Afyon'da askerî teftişleri (G.C.Z., c.I, s.120) ve Afyon Kolordu Dairesinde subaylara hitaben Konuşması: "…Millet, bağımsızlığının korunmasından ibaret olan hayatî amacının teminini ordudan, ordunun ruhunu olsturan subaylardan bekler. İste subayların yüce olan görevi budur" (A.B.B.K., s.463-465).
3 Ağustos 1920 : Atatürk'ün Fevzi (Çakmak) Paşa ve Albay Fahrettin (Altay) Bey'le Konya'ya gelişi ve Hükûmet Konağında vatanseverlerle Görüşmesi "…Elbirliği ile bu vatanı kurtaracağız!" (B.S.A.K., s.57; A.Y.G., s.244).
4 Ağustos 1920 : Atatürk'ün Konya'da Hastaneyi ve Liseyi ziyareti, öğleden sonra Hükûmet alanında Konuşması (A.Y.G., s.244).
: Atatürk'ün Akşam trenle Konya'dan Pozantı'ya hareketi (Z.C., Devre:I, cilt:3, s.111).
5 Ağustos 1920 : Atatürk'ün Fevzi (Çakmak) Paşa ve diğer bazı Arkadaşlarıyla Konya'dan Pozantı'ya gelişi (M.K.P.K., s.67; H.M.M., s.170).
: Atatürk'ün Çukurova ileri gelenlerinin olusturduğu "Pozantı Kongresi"nde bir Konuşma yapması (M.K.P.K., s.72).
: Atatürk'ün Akşam trenle Pozantı'dan tekrar Konya'ya hareketi (Z.C. Devre:I, cilt:3 s.111; M.K.P.K., s.87).
6 Ağustos 1920 : Atatürk'ün Konya'dan Afyon'a gelişi, buradan da Kütahya'ya hareketi (A.Y.G., s.31).
: Atatürk'ün, beraberindeki Meclis heyeti ile Afyon'dan Kütahya'ya gelişi, istasyonda yeni olusturulan "Birinci Tabur"u denetlemesi ve ayrılırken Mutasarrıf Sait Bey'e telgrafı: "…Kütahya'yı ziyaret eden heyetimiz burada gördüğü iftihar ve güven verici samimi ve yüksek gösterilerden dolayı fevkalâde memnun ve kıvanç duymaktadır. Hissettiğimiz teşekkür ü Büyük Millet Meclisi adına bildirmekle veda eder, bu izlenimimizin bütün halka duyurulmasını rica ederiz" (T.K., s.29-30; A.S.D.V., s.130; K.I.K.T., s.22-23; G.C.Z., c.I, s.120-121).
7 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, beraberindeki Meclis Heyeti'yle beraber cephe seyahatinden Ankara'ya dönüşü (Z.C. Devre:I, cilt: III, s.111).
9 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda
cephedeki seyahat izlenimleri hakkında Konuşması (Z.C., Devre:I,

cilt:III, s.135-148).
10 Ağustos 1920 : İstanbul Hükûmeti ile İtilâf Devletleri arasında "Sevres Antlaşması"nın imzalanması (T.İ.H.c.II,ks.II, s.182; T.İ.H..c.II, ks.6, kp.IV, s.17; A., s.69; M.M.M.T., s.131; T.M.M.I., s.246; T.İ.T., s.101; G.G.II., s.235; İ.A., s.748; B.M.İ., s.17; T.IV, s.64; Siyasal T., s.320; K.S.G.B.S., s.345; O.M.K. ve L., s.274-281; Türk D.T., s.136-137; Türk D.T.D., s.79-84; T.C.T., s.89-92; T.A.T.D.T.G., s.63-64; L.I., s.345; Siyasî Ta., s.538-540).
12 Ağustos 1920 :Ç Atatürk'ün, -İngiltere'nin Karadeniz Ordusu kurmaylarından
Binbası Wey'in mektubunu ileten- Ahmet İzzet Paşa'ya cevabı: "Malta'dan İstanbul'a nakledilen ve edilecek olan tutuklulardan herhangi birinin suskun İstanbul Hükûmeti eliyle olsa dahi idamı halinde –Erzurum'da hükmümüz altında bulunan- Yarbay Rawlinson dahil olmak üzere elimizde mevcut subay, er bütün esir İngilizlerin Karşılık olarak derhal idam edilmelerinin kesin sekilde kararlasmıs olduğunun bu vesile ile adı geçen karargâha bildirilmesine yardımcı olmanızı bilhassa rica ederim" (A.M.D.P.U., s.169-170; M.S., s.378-380).
13 Ağustos 1920 : Cemal Paşa'nın Taskent'ten Atatürk'e mektubu (Cemal Paşa bu mektubunda daha evvel 4 mektup yazdığını; fakat hiçbirine cevap alamadığını kaydetmekte ve "…Sizden iki satırlık bir mektuba gerçekten muhtacım. Sizin iti satırlık yazınız bana gelecekteki hareket seklimin tespiti için rehber olacaktır!" demektedir T.Me, Tanin, 29.1.1945; İ.H.E.P., s.70; A.İ.Y.I., s.91-100).
14 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, Doğu cephesi kuvvetlerinin faaliyetleriyle ilgili bir gensoru nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Biz, memleket ve milletimizin varlığını ve bağımsızlığını kurtarmak için karar verdiğimiz zaman kendi Görüşlerimize bağlı bulunuyorduk ve kendi kuvvetimize dayanıyorduk. Hiçbir kimseden ders almadık, hiç kimsenin kandırıcı vaatlerine aldanarak ise girismedik. Bizim Görüşlerimiz, bizim ilkelerimiz herkesçe malûmdur ki, Bolsevik ilkeleri değildir ve Bolsevik ilkelerini milletimize kabul ettirmek için de simdiye kadar hiç düsünmedik ve girişimde bulunmadık!" (A.S.D.I., s.92-102).
: Atatürk'ün, Trakya'daki durum hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Bu milletin akıbeti, bu Meclis'te kararlastırılacaktır ve bu Meclis de koca Anadolu'ya, büyük millete dayanıyor! Neticede İstanbul'u olduğu gibi Trakya'yı da yine burası kurtaracaktır!" (A.S.D.I., s.102).
: Atatürk'ün, Afyon-Karahisar Mebusu Mehmet Şükrü'nün _bekir Sami, Hâcim Muhittin ve Âsir Beylerle ilgili- Genelkurmay Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığından gensorusu nedeniyle Türkiye Büyük Millet

Meclisi'nde Konuşması: "…İnsanları, harekâtı değerlendirirken, harekâtı yapan komutanların, subayların içinde bulunduğu durumu ve sahip olduğu vasıtaları, Karşısında bulunduğu baskıyı, Karşılastığı müsküllleri o anda tetkik etmek lâzım gelir. Yoksa Yüksek Merclis'te ve aradan bu kadar zaman geçtikten sonra sükûnetle düsünüp yapılacak değerlendirmeler, orada düsünülmüs değerlendirmelere uymayabilir. Bir askerî harekete uzaktan bakmak ve bakanın kendisini n bulunduğu sartlar içinde onu düsünmek, onu hiçbir vakitte doğru sonuçlara ulaştırmaz!" (Z.C. Devre:I, cilt:III, s.195-208; N.II., s.462; A.S.D.I., s.106-114).

20 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, Antep halkının Düşmanla sonuna kadar Savaşmaya karar verdiğini bildiren Antep Mutasarrıfı Sabri Bey'e cevabı: "…Antep halkının gösterdikleri kahramanlık ve vatanseverliğin son derece teşekkür e değer bulunduğunun halka bildirilmesi ve söz konusu kararın yayın ve ilânı rica olunur" (G.S.İ., s.134).

21 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, Batı cephesindeki askerî faaliyetlerle Antep cephesindeki millî mukavemetler hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Ayıntap ve havalisi halkının vatan müdafaasında, onur ve namus ve bağımsızlık müdafaasında gösterdikleri hareket sekli cidden takdire değer ve örnek alınacak niteliktedir" (A.S.D.I., s.114-122).

24 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, Bitlis'te Küfrevîzade Seyh Abdülbaki Efendi'ye, girisilen mücadele hakkında halkı aydınlatmada yardımcı olmasını isteyen mektubu: "..Yakında Müslümanların Avrupalı müstevlîlerden Kurtuluşu hususundaki Başarı haberlerini size insallah bildiririm" (A.T.Y., s.544).

26 Ağustos 1920 : Enver Paşa'nın, Moskova'dan Atatürk'e mektubu (Atatürk'ün cevabı: 4 Ekim 1920 İ.H.E.P., s.21; M.H., s.55; M.Ö.M., s.138).

27 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, bayramlasmak ve Batı cephesini denetlemek üzere Fevzi (Çakmak) Paşa ve Albay İsmet (İnönü) Bey'le beraber Ankara'dan Eskişehir'e gelişi (A.Y.G., s.154).

: Atatürk'ün, Eskişehir'den bayram nedeniyle ordu mensuplarına genelgesi: "…Tedbirli ve kararlı çalışmanın teşekkür e değer bir sonucu olmak üzere meydana getirilen bu ordunun simdiye kadar en olağanüstü fedakârlıklar ve zaferlerle dolu olan tarih ve geleneklerine lâyık fedakârcasına ve gayretle vurusması çok gereklidir" (A.T.T.B., s.347-348; A.Y.G., s.154).

28 Ağustos 1920 : Atatürk'ün, Fevzi (Çakmak) Paşa, İsmet (İnönü) ve Salih (Omurtak) Beylerle Eskişehir'den Afyon'a gelişi, Usak cephesinin durumu hakkında Fahrettin (Altay) Bey'le Görüşmesi ve Yunan taarruzuna Karşı strateji tespiti (O.Y.S., s.263).

29 Ağustos 1920 : Cemal Paşa'nın Taskent'ten Atatürk'e mektubu: "…Bugün Afganistan'a gitmek üzere hareket ediyorum" (H.T.D.A.A. Dosya:109

A, Fihrist:8, 8-1).
5 Eylül 1920 : Galip Kemalî (Söylemezoğlu) Bey'in Roma'dan Atatürk'e mektubu (İ.B.A.II, s.462).
8 Eylül 1920 : Atatürk'ün, İtalya Dışişleri Bakanı Kont Sforza'ya, Câmi (Baykurt) Bey'in Roma temsilciğine gönderilmesi nedeniyle mektubu (A.İ.Y.I., s.84).
13 Eylül 1920 : Atatürk'ün, "Halkçılık Programı" adı altında bir brosür yayımlaması, bu programın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne takdimi ve üyelere dağıtılısı (N.II., s.567,594; T.V.cilt:III, sayı:13, s.2.1944; A.H.P., s.9-11; İ.A., s.750; B.M.İ., s.166; A.B.E.B., s.135).
: Atatürk'ün, Mustafa Suphi'nin 15 Haziran 1920 tarihli mektubuna cevabı (T.S.K.F., s.223).
14 Eylül 1920 : Cemal Paşa'nın, Afganistan'dan Atatürk'e mektubu (İ.H.E.P., s.81).
: Kâzım Karabekir'in, Atatürk'e, Celâlettin Arif'in Vilâyat-i Sarkıye Valiliği'ne atanmasını teklif eden telgrafı (N.II., s.747; İ.H., s.830).
16 Eylül 1920 : Atatürk'ün, memleketteki gizli Bolsevik faaliyetleri hakkında Batı cephesi Komutanı Ali Fuat Paşa'ya telgrafı: "…Kayıtsız sartsız Rus bağımlılığı demek olan içerdeki komünizm örgütü, gaye itibariyle tamamen bizim aleyhimizdedir. Gizli komünizm örgütünü her surette durdurmak ve uzaklastırmak mecburiyetindeyiz. …Kendi arzularını kolaylıkla destekletmek isteyen bir takım kimseler hilekârane bir surette komünizm vesaire örgütüne taraftar olduğumu daima yayıyorlar; fakat yanlıstır!" (M.M.H., s.472-475; A.T.T.B., s.351).
18 Eylül 1920 : Atatürk'ün, 13 Eylül 1920'de Meclis'e sunduğu "Halkçılık Programı"nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunması (Z.C. Devre:I, cilt: III, s.179-181). Bu program, tetkik edilmek üzere "hususî bir komisyon'a gönderilmis, daha sonra 20 Ocak 1921 tarihli ilk Anayasa bu program'dan doğmustur N.II, s.567,594; Ü.M., s.273; B.M.İ., s.166).
20 Eylül 1920 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'in 14 Eylül 1920 tarihli teklifine cevabı:
"…Celâlettin Arif Bey'in Erzurum Valiliğine atanması mümkün değildir. Milletvekilliğinden istifa ettiği takdirde adı geçen vilâyete atanması Vekiller Heyeti'ne teklif olunabilir" (N.II., s.476; İ.H., s.830-831).
28 Eylül 1920 : Atatürk'ün, Matbuat ve İstihbarat Genel Müdürlüğünün faaliyetleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Bugün gerçekten Anadolu'da basın vardır ve bu basın, yine Anadolu'da vuku bulan çalışmaların sonuncusudur. Hemen hemen önemli bir merkezimiz yoktur ki orada bir gazete çıkmamıs olsun. Demek ki Anadolu'da basın vardır; bu nedenle basın ihmal edilmemıştır" (A.S.D.I., s.122-128).

29 Eylül 1920 : Cemal Paşa'nın Herat'tan Atatürk'e mektubu: "Ben Afganistan'a geldim. 15 günden beri Herat'ta bulunuyorum. Bizim mel'un İstanbul Hükûmetinin barıs Antlaşmasını imza ettiğini tiksinti ve lânetle okudum" (T.Me., Tanin, 1.2.1945).
4 Ekim 1920 : Atatürk'ün, diğer komutanlarla beraber fedakâr çalışmaları nedeniyle Kâzım Karabekir'e telgrafı: "Millî emellerin elde edilisi, milletimizin birlik olusu uğprunda harcanan çalışmanın teşekkür e değer olduğunu arz eylerim" (K.K., s.893; A.T.T.B., s.353).
: Atatürk'ün, Enver Paşa'nın Moskova'dan yazdığı 26 Ağustos 1920 tarihli mektubuna cevabı (İ.H.E.P., s.34-35; M.H., s.55; A.Ö.M., s.139).
5 Ekim 1920 : Venizelos'un, Lloyd George'a yazısı: "…Türk Hükûmeti'nin Mustafa Kemal'İ ortadan kaldıramayacağına kanaat getirdim. Sultan'ın daha fazla asker göndermesi milliyetçileri kuvvetlendiriyor. Mustafa Kemal'e Karşı tedbir olarak, 1-Bütün Türkleri İstanbul'dan atalım(!) 2-Karadeniz'de Pontus Devleti'ni kuralım(!)" (İ.G.B.T., s.281-282).
6 Ekim 1920 : Atatürk'ün, kendisine bağlılık duygularını bildiren 9. Tümen Komutanı Halit (Akmansü) Bey'e cevabı: "…Kurtuluşa ermek için yegâne millî dayanak, sizin gibi memleketin büyük komutanlarının vefa ve samimiyetidir. Telgrafınızdan cidden duygulandım, teşekkür ediyorum. Erzurum'un kuvvet ve gayreti ve ordunun disiplin ve bağlılığı bütün memleketin gözünün diktiği bir hedeftir" (İ.H., s.838; A.T.T.B., s.354).
11 Ekim 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Rusya'ya Elçilik heyeti ile beraber gidecek olan "İlmî Tetkikat Heyeti"nin izinli sayılması hakkında Konuşması (G.C.Z., c.I, s.153-154).
16 Ekim 1920 : Atatürk'ün, Sovyet Rusya'nın Antlaşma için Van ve Bitlis'in Ermenilere bırakılması teklifi üzerine Moskova'da bulunan Bekir Sami Bey'e talimatı: "…Gerek Büyük Millet Meclisi'nin ve gerek onun güven ve itimadına sahip bulunan Bakanlar Kurulu'nun, coğrafî, askerî ve iktisadî hiçbir ilke ile izahı ve bağdastırılması mümkün olmayan söz konusu teklifi her ne pahasına olursa olsun kabul edemeyeceği" (M.H., s.88-90; A.T.T.B., s.355-357).
22 Ekim 1920 : Atatürk'ün, Çiçerin'in 2 Temmuz 1920 tarihli mektubuna cevabı (A.Ö.M., s.117; T.R.İ.T., s.263-264).
25 Ekim 1920 : Atatürk'ün Berlin'de bulunan Talât Paşaya yurt Dışında yapacağı girisimlerden Ankara'nın haberdar edilmesini bildiren mektubu: "…Batıda yapacağınız çalışma ve islerden buraya kısım kısım bilgi verildiği takdirde karar ve eylemlerde tam ahenk meydana gelerek amaca erismek kolaylasır" (T.Me., Tanin, 10.2.1945; M.H., s.59; T.İ.İ., s.91; A.Ö.M., s.148).
27 Ekim 1920 : Atatürk'ün, Taskent'te bulunan Cemal Paşa'nın 11 Haziran ve 2 Temmuz 1920 tarihli iki mektubuna cevabı (M.H., s.57; K.S.G.D.S.,

s.667).
30 Ekim 1920 : Atatürk'ün, Kars Kalesinin millî kuvvetler tarafından alınması üzerine Kâzım Karabekir Paşa'ya tebrik telgrafı: "…Kars gibi bir kalenin zaptı milletin tarihinde nadir olan fevkalâde bir askerî Başarıdır!" (A.T.T.B., s.359).
31 Ekim 1920 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Dışarıda bulunan kisilerin yurt içindeki yakın taraftarları, onların memleket ve milletin Kurtuluşu uğrunda hizmette bulunduklarını propaganda etmek suretiyle eski kabahatlerini millete affettirmek ve memleket girmeleri ortamını hazırlamak için çalışmakta oldukları anlasılmıştır. Bu gayretkesler içinde bazı anlayıssızlar da vardır" (İ.H.E.P., s.64).
: Atatürk'ün, Ali Fuat Paşa'ya danısıklı Komünist Partisi kurdurusunun sebeplerini aç.ıklayan telgrafı (M.M.H., s.508-509
1 Kasım 1920 : Atatürk'ün, subay yetistirmek üzere Ankara'da açılan "Zabit Namzetleri Talimgâhı"nın ilk mezunlarını vermesi münasebetiyle yapılan törende Konuşması: "Ordumuz hayat ve haysiyet mücadelesinde milletin ve milletin amaçlarının yegâne dayanağıdır" (A.S.V.D., s.27).
: Atatürk'ün "Zabit Namzetleri Talimgâhı"nın ilk mezunlarını vermesi nedeniyle Okulun Hatıra Defterine yazdıkları: "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti, ya bağımsızlık ya ölüm andıyla yetisen ilk bağımsızlık subaylarının ordu ve milletimize takdim ve emanet olunduğunu görmekle bahtiyardır!" (M.K.P., s.131; A.H.D.Y., s.6).
7 Kasım 1920 : Atatürk'ün, Batı Cephesi Komutanı Ali Fuat Paşa'yı acele Ankara'ya çağırması (N.II., s.502).
8 Kasım 1920 : Atatürk'ün, Eskişehir'den Ankara'ya gelen Ali Fuat Paşa ile Görüşmesi (Bu Görüşmede Ali Fuat Paşa'ya Moskova Büyükelçiliği teklif edilmis, kabulü üzerine resmî islemler tamamlanarak bu atama 21 Kasım 1920'de kendisine resmen bildirilmistir N.II., s.504; T.VI., s.70; M.M., s.166; M.M.H., s.516; M.H., s.7).
: Atatürk'ün, Moskova'da bulunan Bekir Sami Bey'e Sovyet teklifleriyle ilgili görüslerini bildiren telgrafı (V.H., s.190).
10 Kasım 1920 : Atatürk'ün, Ankara Erkek Öğretmen Okulu'nun "Subay Adayları Talimgâhı"nın ilk mezunları şerefine verdiği yemekte bulunması (Ha. 11.XI.1920).
23 Kasım 1920 : Atatürk'ün Ermenilerle yapılacak barıs Görüşmelerine Ankara Hükûmetinin delegeleri olarak katılacak olan Hamdi ve Necati Beylere talimatı: "..Ermenilere vekâlet ve onları himaye amacıyla ise karısmak isteyenlere Karşı aracılık kabul etmediğimizi ifade edebilirsiniz. Hukukumuzdan zere kadar fedakârlığa razı olunamayacağı muhakkaktır. Kâzım Karabekir Paşa Hazretlerine Dışişleri'nden bu konuda gerekli talimat verilmıştır, efendim" (A.M.D.P.I., s.180).
24 Kasım 1920 : Ankara'dan Eskişehir'e gelen Seyh Sunusî'nin Atatürk'e teşekkür ve Başarı telgrafı (Ha. 29.XI.1920).

25 Kasım 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Seyh Sunusî şerefine verdiği yemekte Konuşması (Ha. 27.XI.1920).
27 Kasım 1920 : Umum Seyyar Kuvvetler Komutanı Vekili Tevfik Bey'in, Atatürk'e telgrafı: "…Seyyar Kuvvetler … bu noktalar halledilinceye kadar Batı Ordusunu âmir tanıyamayacaklardır ve Batı Ordusunun gönderdiği Simav ve Havalisi Komutanı'nın Eskişehir'e dönmesi için emir verilmıştır(!)" (Ç.E., s.30).
30 Kasım 1920 : Atatürk'ün, Türk-Sovyet İlişkilerini bozmaya yönelik İngiliz propagandalı hakkında Doğu Cephesi Komutanlığına talimatı: "…Türk milletinin kendi hayatına kastetmis olan emperyalistlerle müstereken hareket edebileceği zannını birçok kere telkine muvaffak olan İngiliz oyunlarına hayret etmemek elden gelmez" (A.M.D.P.I., s.188-189).
1 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Türk-Sovyet İlişkilerine dair esaslar konusunda Moskova Elçisi Ali Fuat Paşa'ya talimatı (Talimatın bir özeti de Bakû ve Tiflis mümessillerimize iletilmek üzere Doğu Cephesi Komutanlığına gönderilmıştır A.M.D.P.I., s.202-206).
2/3 Aralık 1920 : Ermenilerle "Gümrü Antlaşması"nın imzalanması (N.II., s.488; İ.H., s.846; T.İ.H.c.III, s.225; T.İ.H.c.II, ks.6; k.p.IV, s.18; T.İ.H.c.II, ks.III, s.271; İ.S.T.D., s.50; H.M.M., s.178; İ.H., s.748; M.M.M.T., s.133; M.H., s.95; K.C.T.E., s.117; A.M.D.P.I., s.523-528).
3 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Ahmet İzzet Paşa başkanlığındaki İstanbul Heyeti ile Bilecik'te Görüşmek üzere Akşam, Ankara'dan trenle Eskişehir'e hareketi (N.II, s.521).
: Lloyd George'un demeci: "…Mustafa Kemal, Yunanlıları İzmir'den atabilir; bu sebeple Yunanlılara her türlü yardımı yapmalıyız(!)" (İ.G.B.T., s.249).
4 Aralık 1920 : Atatürk'ün beraberindekilerle sabah Ankara'dan Eskişehir'e gelişi (N.II., s.521).
5 Aralık 1920 : Atatürk'ün Bilecik'e gelişi, burada Dahiliye Nazırı Ahmet İzzet Paşa başkanlığında Bahriye Nazırı Salih Paşa, Ziraat Nazırı Hüseyin Kâzım Bey, Rasathane Müdürü Fatin (Gökmen) ve Dışişleri memurlarından Münir (Ertegün) Bey'in dahil olduğu İstanbul Heyeti ile Görüşmesi ve Heyet'in İstanbul'a dönmesine müsaade etmeyeceğini ve beraber Ankara'ya gidileceğini bildirmesi (Bilecik Mülâkatı N.II., s.510,524; T.İ.H.c.II, ks.III, s.9; İ.A., s.752; Ü.M., s.290; K.S.G.B.S., s.379; A.K.D.D.A.Y., s.317-318;A.B.E.B., s.135).
6 Aralık 1920 : Atatürk ve beraberindekilerin, İstanbul Heyeti ile beraber trenle Ankara'ya gelişi (N.II, s.525; T.İ.H., c.II, ks.III, s.9; A.K.D.D.A.Y., s.318; T.A.İ., s.177; A.B.E.B., s.135). (Bu Heyet'teki kisilerin Millî Hükûmet hizmetinde çalışmak istemedikleri anlasıldığından bir süre Ankara'da kalıslarını takiben 7.3.1921'de İstanbul'a dönmelerine izin verilmistir.A., s.752; G.C.Z.c.3, s.31).

9 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumlarında, Diyarbakır milletvekili Hacı Şükrü Bey'le ilgili Görüşmeler esnasında Konuşması (G.C.Z., c.I., s.259-260).
: Çerkez Ethem'in Kütahya'dan Atatürk'e sikâyetlerini bildiren telgrafı: "…Her yerde bol bulunan kimselerin karıstırıcılığıyla, bilhassa zat-ı devletlerinin de evham getirecek dereceye sevkedildiğini dolayısıyla haber alıyorum… Yüksek düsüncelerinizin bildirilmesine emirlerinizi…" (Ç.E., s.39-40).
: Atatürk'ün, Arnavutluk Harbiye Nazırlığı'na seçilen emekli Kurmay Albay Selâhaddin Bey'e hükûmetin memnuniyetini bildiren mektubu (A.M.D.P.I., s.209-210).
13 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla Anadolu'nun özlem ve selâmlarını bildirmek üzere Trakya'ya gönderilen Cevat Abbas (Gürer) ve Galip Bahtiyer Beyler aracılığıyla Trakya ve Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne mesajı: "..Trakya davası Anadolu davası ile estir. Türk milletinin fedakârlığı, gayreti sayesinde her iki dava da kurtarılacaktır. Başarı temenni ve en samimî selâmlarımı sunarım" (T.M.M.I., s.386; A.T.T.B., s.364).
: Atatürk'ün, Çerkez Ethem'in 9 Aralık 1920 tarihli telgrafına cevabı: "…Benim sözlerimi ve teminatımı bütün samimiyet ve ciddiyetimle kabul ederek, her türlü müskülleri, Başka makamlarla halletmekle zorluğa uğradıkça, doğrudan doğruya hususî ve gizli olarak bana bildirmekle halledilebileceğine inanmalısın!" (Ç.E., s.48-49).
21 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Anadolu'ya geçenlere verilen seyahat belgeleri hakkındaki bir soru nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…kayıt ve sarta bağlamaktan vazgeçmeyelim, Düşmanlarımız pek alçaktır" (A.S.D.I., s.132-133).
: Atatürk'ün, Afgan Ordusunu modernlestirme çalışmalarını yürütmek üzere Afganistan'a bir askerî heyet gönderilmesi konusunda Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'ya talimatı (A.M.D.P.I., s.218;219, 275).
22 Aralık 1920 : Atatürk'ün başkanlığında bir kısım Hükûmet üyeleri ve milletvekilleriyle yapılan toplantı sonunda Çerkez Ethem'le Kütahya'da Görüşmek üzere bir mebus heyeti olusturulması kararı (Ç.E., s.71-74).
22/23 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Seyyar Kuvvetler Komutanı Çerkez Ethem'e telgrafı: "Sizinle Görüşmek ve vaziyeti izah etmek üzere Celâl (Bayar), Reşit, Kılıç Ali, Eyüp Sabri ve Vehbi Beylerle Emir Paşa yarın (23.12.1920) saat 12 de hareket ettirilecek trenle Kütahya'ya geleceklerdir!" (Ç.E., s.75).
25/26 Aralık 1920 : Atatürk'ün, -Vekiller Heyeti kararıyla "gelişigüzel gönüllü er toplanmasının yasaklanması üzerine- askerî ve mülkî memurlara, belediyelere ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine bildirgesi: "Hiçbir kimse hiçbir sebep ve suretle Hükûmet merkezinin bilgisi

olmaksızın kuvvet toplamağa yetkili değildir. Bu bildirgenin bildirilisi tarihinden evvel bu yolda girişimde bulunmus olanlar varsa derhal kendilerini ve girisim amaçlarını doğrudan doğruya bana haber vereceklerdir" (A.T.T.B., s.366; Ç.E., s.86; T.İ.H., c.II., ks.III, s.72).
: Atatürk'ün, Çerkez Ethem'in Batı Cephesi Komutanının bilgisi olmaksızın Kuvve-i Seyyare'den bir kısım kuvvetleri Gediz ve Kütahya'da toplaması üzerine Kütahya'da bulunan milletvekili heyetine durumun aydınlatılmasını isteyen telgrafı (N.II, s.537; Ç.E., s.84-85).
26 Aralık 1920 : Ankara'dan Kütahya'ya gelen milletvekili heyetinin Çerkez Ethem ve Kardeşi Tevfik'le Görüşmesi ve 26/27 Ararlık'ta Görüşme sonucunu telgrafla Atatürk'e bildirmeleri (Çerkez Ethem ve Kardeşleri bu Görüşmede bazı sartlar ileri sürmüsler, özellikle Albay Fahrettin ve Refet Beylerin cepheden uzaklastırılmalarını istemislerdir (!) N.II., s.538; ÇEÇ, s.87-89; Ü.M., s.291-292).
27 Aralık 1920 : Kütahya'da Çerkez Ethem'le görüsen milletvekili heyetinin Atatürk'e gönderdiği telgrafın Vekiller Heyeti'nde görüsülmesi, Kuvvei Seyyare'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'nin emrinde olduğu kararının alınması ve Atatürk'ün tesgrafla bu kararı bildirerek Kütahya'daki heyeti Ankara'ya çağırması (N.II., s.540-541; Ç.E., s.90).
: Atatürk'ün, Batı ve Güney Cepheleri Komutanlarına Çerkes Ethem'e Karşı hazırlıklı bulunmaları hakkında yazısı: "Kütahya'daki heyetin cevabı, Kuvve-i Seyyare isinin artık barıs yoluyla ve siyasetle çözümünün olanak Dışı olduğunu kanıtlamıs ve sorunun kuvvet zoruyla çözümlenmesi gerektiği anlasılmıştır!" (A.K.D.D.A.Y., s.320).
29 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Çerkez Ethem meselesi hakkında Konuşması: "..Efendiler, Allaha sükür hükûmetiniz kuvvetlidir. Ordumuz güven vericidir. Süphesiz ki Büyük Millet Meclisi'nin mesruiyetine taarruz edenler, tecavüz edenler hakkında yüksek heyetinizin kanunları uygulanır ve Hükûmetimiz bu kanunları uygulamaya muktedirdir." (G.C.Z., c.I., s.273-288).
30 Aralık 1920 : Atatürk'ün, Çerkez Ethem meselesi ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "…Her halde memleketin her tarafında hükûmet kurulmalıdır. Ve yine gayemizin elde edilisi ve memleketin müdafaası için muntazam ordu meydana gelmelidir. Bu esaslara aykırı olan, muzır olan her türlü görüsler imha edilmelidir" (G.C.Z., c.I., s.299).
: Atatürk'ün, Albay İsmet ve Refet Beylere telgrafı: "…Ethem Bey'le Kardeşlerine kesin sekilde, kuvvet basından ayrılarak Hükûmete sığınmaları için son bir teklif yapılması.." (A.H.B.D. sayı:73, b.1587).
-1921-
3 Ocak 1921 : Atatürk'ün, -Dışişleri Bakan Vekili Muhtar Bey'in Dış siyasetle ilgili beyanatı münasebetiyle- Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Hükûmetin siyaseti, gayet belirgin ve açık bir siyasettir ve bu

siyasette ekseriyetimize veya heyet-i umumiyemize değil, milletin heyet-i umumiyesine dayanmakta olduğuna tam kanaati vardır" (Z.C. Devre:I, cilt:7, s.158-160).
4 Ocak 1920 : Atatürk'ün "Daily Express" gazetesine demeci: "Türkiye Türklerindir" (7 Ocak 1921 günü yayımlanmıştır İ.B.A.III, s.7).
5 Ocak 1921 : Atatürk'ün, Dağıstan'ın bağımsızlığının, Sovyet Rusya tarafından
tanınması münasebetiyle Lenin'e telgrafı (A.T.T.B., s.367).
7 Ocak 1921 : Lenin'in, Dağıstan'ın bağımsızlığının ilânı vesilesiyle 5 Ocak 1921'dev bir mesaj gönderen Atatürk'e cevap telgrafı (.AÖ.M., s.116; T.R.İ.T., s.252-253; A.A., s.86).
8 Ocak 1921 : Atatürk'ün Çerkez Ethem ve Kardeşlerinin isyanına dair Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Efendiler, maksadımız mesrudur, Başarı imanımız sarsılmazdır. Bu sebeple dahilde ve hariçteki Düşmanlarımız ister az olsun, tesebbüslerinin genisliği ne olursa olsun kesin Başarı, son Başarı mesru bir maksat izleyenlerde kalacaktır" (Z.C. Devre:I, cilt:7, s.225-230).
: Enver Paşa'nın Moskova'dan –Rusya'daki faaliyetleri hakkında- Atatürk'e mektubu (İ.M.E.P., s.117).
10 Ocak 1921 : Birinci İnönü Zaferi (O.Y.S., s.293; T.İ.T., s.103; M.M., s.171; M.M.M.T., s.136; T.IV., s.74; T.D.T., s.84-85; K.A., s.616-617; A.İ., s.469; M.M.U.K.S.II., s.185-186; T.C.T., s.144; A.K.D.D.A.Y., s.321).
: Harp durumu hakkında Meclis'e bilgi verilmesine dair önerge münasebetiyle Atatürk'ün son askerî hareketleri izah eden Konuşması: "…Dün Düşman İnönü civarındaki mevzilerimizi temas etti. Cepheden taarruz durduruldu. Bugün aynı mevzilerde muharebe cereyan etmektedir" (Z.C. Devre:I, cilt:7, s.247).
11 Ocak 1921 : Atatürk'ün I.İnönü Zaferi münasebetiyle Batı Cephesi Komutanı İsmet (İnönü) Bey'e tebrik telgrafı: "…Bu muvaffakiyetin mukaddes topraklarımızı Düşman istilâsından tamamen kurtaracak olan kesin zafere bir hayırlı Başlangıç olmasını Allah'tan Dışler ve bu kutlamanın umum Batı Ordusu er ve subayların iletilmesini rica ederim" (Z.C. Devre:I, cilt:7, s.278-279; A.T.T.B., s.368; H.T.V.D. sayı:52, v.1210; A.S.D.I., s.153).
12 Ocak 1921 : Batı Cephesi Komutanı Albay ismet Bey'in, Atatürk'ün tebrik telgrafına cevabı: "…Mukadderatımızı tam istiklâl ile üzerine almış olan Büyük Millet Meclisine kayıtsız sartsız bağlılıktan aldığı mânevî ve kutsî feyz ile mukaddes topraklarımızın kurtarılması vazifesini yerine getireceğine ordunun kesin kanatla emin bulunduğunu arz ve temin etlerim" (A.S.D.I., s.153).
13 Ocak 1921 : Atatürk'ün Birinci İnönü Muharebesi hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "..Düşmana oranla az olan kuvvetlerimiz İnönü'de toplanmıştır. Burada vuku bulan meydan muharebesinde

Düşman, büyük kayıplarla mağlubiyeti his ve idrak etti ve hızlı bir sekilde geri çekilmeye Başladı (Z.C. Devre:I, cilt:7, s.278-279, 285).
17 Ocak 1921 : Atatürk'ün, "United Telegraph" gazetesi muhabirine Türk İstiklâl
Savaşı'nın amaçlarını açıklayan demeci: "..Siyasî, adlî, iktisadiî ve malî bağımsızlığımızı imhaya ve neticede yAşama hakkımızı inkâra ve kaldırmaya yöneltilmis olan Sevr Antlaşması bizce mevcut değildir. Bağımsızlık ve egemenliğimizin gereklerini temin edecek bir barısın yapılması son emelimizdir" (A.S.D.III., s.15).
20 Ocak 1921 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisinde Anayasa Görüşmeleri esnasında Konuşması: "..Antlaşma ve barıs yapma, vatan müdafaası ilânı, yani harp ilânı gibi yetkilerin, mevcut olan kanun-i Esasî'de kime ait olduğu yüksek bilginiz içindedir. Halbuki zannediyorum ki milletin gerçek vekillerinden olusan yüksek Meclis artık bu yetkileri bir sahsa bırakmak istemiyor; kendi yapmak ve tamamen üzerine almak istiyor" (A.S.D.I., s.155-157).
22 Ocak 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Bolseviklik propagandası yapanlarla ilgili Görüşmeler esnasında Konuşması: "..Süphe etmiyorum ve hiç kimsenin süphe etmeyeceğini zannediyorum ki, Büyük Millet Meclisi ve onun Hükûmetinin bugüne kadar izlediği siyaset, tamamen millî emellere uygundur. Bu siyasetin ne olduğunu tekrara lüzum görmem" (G.C.Z.c.I., s.325-345).
25 Ocak 1921 : İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un Paris toplantısında demeci:
"..İstanbul Hükûmeti felç halinde ve Mustafa Kemal Türkiye'nin gerçek hâkimidir" (T.K.S.K., s.137).
27 Ocak 1921 : Sadrazam Tevfik Paşa'nın Atatürk'e "Londra'da toplanacak barış konferansı için Osmanlı Heyetine katılmak üzere Büyük Millet Meclisi'nden üye isteyen" telgrafı (N.II., s.554; T.İ.H.,c.II, ks.III, s.257).28 Ocak 1921 : Atatürk'ün Sadrazam Tevfik Paşa'nın 27 Ocak 1921 tarihli telgrafına cevabı: "Millî iradeye dayanarak Türkiye'nin mukadderatına el koyan yegâne mesru ve müstakil hâkim kuvvet, Ankara'da aralıksız toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Türkiye'ye ait bütün meselelerin halline memur ve her türlü haricî münasebetlere muhatap, ancak bu Meclis'in hükûmetidir… İtilâf devletleri, Londra'da yapacakları konferansta, Doğu meselesini adalet ve hukuk dairesinde halletmeye karar vermislerse davetlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetine doğrudan doğruya yöneltmelidirler" (N.II., s.556; T.İ.H.c.II, ks.III, s.257).
: Atatürk'ün, Sadrazam Tevfik Paşa'ya ikinci telgrafı ve istekleri: "Zat-ı Sahane, Türkiye Büyük Millet Meclisini tanıdığını kısa bir Hatt-ı Hümâyun ile ilân buyuracaklardır" (N.II., s.558).
29 Ocak 1921 : Atatürk'ün, Londra Konferansı'na gönderilecek delege heyeti

vesilesiyle, Sadrazam Tevfik Paşa ile seyreden yazsmalara dair Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Millet ve memleket nam ve hesabına yegâne basvurulacak yer burasıdır, yani Meclis-i Âlinizdir. Bu mesru hakkı, bu millî hakkı, bu tabiî hakkı hiçbir sebep ve bahane ile ve hiçbir mütalâa ile, hiçbir sahsa hiçbir heyete terk edemeyiz" (Z.C. Devre:I, cilt:7, s.410-415).

30 Ocak 1921 : Atatürk'ün Sadrazam Tevfik Paşa'ya Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği Anayasa'nın bir suretini göndermesi: "…Bizce, saydığım esas maddelere aykırı hareket etmeye imkân ve salahiyet olmadığını yüksek dikkatlerinize sunarım" (N.II., s.562-563; İ.A., s.753).

31 Ocak 1921 : Atatürk'ün, Londra Konferansına istirak edecek heyet münasebetiyle Sadrazam Tevfik Paşa ile yazısmaları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "..Gerek İstanbul gerek Londra bilmelidir ki, Meclis'in her görüs açısından emniyet ve itimadına sahip insanlar bu isi yönetmektedir. Eğer bunun aksi bir kanaati, Düşmanlarımızın eline verirsek bunun bizim aleyhimizde ve bütün girisimlerimizin aleyhinde, çok fena olarak kullanırlar" (Z.C. Devre:I, cilt:8, s.21-22).

1 Subat 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda, gizli celselerdeki Konuşmaların Dışarıya sızdırılmasını Araştırmak üzere bir komisyon kurulması teklifi ve Konuşması: "…Bu insanları meydana çıkarmak hepimize ait müsterek bir vatan ve vicdan görevidir. Yalnız bana ait değildir; ûmumi heyetimize aittir" (G.C.Z.,c.I., s.356-357).

4 Subat 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Londra Konferansı'na istirak edecek delege heyeti hakkındaki Vekiller Heyeti tezkeresi üzerinde Konuşması: "Bütün Arkadaşlar, Başkanlık Divanı aracılığıyla ne gibi niteliklere sahip kisileri istiyorsa onları Başkanlığa bildiriler ve Başkanlık Divanı, Vekiller Heyeti de aydınlanır, bu suretle gerek delegeler ve gerek o delegeleri kuvvetlendirecek danısma heyeti daha isabetle tayin edilebilir" (G.C.Z.,c.I, s.377-378).

5 Subat 1921 : Kardinal Gaspari'nin, Papa XV.Benoit adına Roma'dan Atatürk'e telgrafı: "…Papa hazretleri adına Kafkasya ve Anadolu Hıristiyanlarının hayat, mal ve esyalarının güven altına alınması hususunda gerekli emrin verilmesini rica ve niyaz ederim" (Ha. 13.3.1921).

6 Subat 1921 : Atatürk'ün Hakimiyet-i Milliye gazetesi muhabiri Rusen Esref (Ünaydın) Bey'in sorularına verdiği cevapların gazetede yayımlanması: "Komünizm içtimaî bir meseledir. Memleketimizin hali, memleketimizin sosyal sartları, dinî ve millî an'anelerinin kuvveti Rusya'daki komünizmin bizce uygulanmasına müsait olmadığı kanaati doğrular mahiyettedir" (A.S.D.III., s.19).

: Atatürk'ün Gürcistan Elçisi Simon Mdivani'nin mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (N.II., s.489; T.D.D.S., s.69;

Ha.9.2.1921; D.B.Y. 1967, s.1064).
8 Subat 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Londra Konferansı'na katılacak heyet konusunda Sadrazam Tevfik Paşa'ya verilecek cevap hakkında Konuşması: "…Efendiler! Bu Meclis mesrudur ve bunun mesruiyetini kimseye tasdik ettirmek lâzım değildir. İkincisi, bu mesru Meclis, mesru ve yetkili olan delegelerini göndermıştır. Bu heyetin Avrupaca tanınması için Tevfik Paşa'ya ricaya ihtiyacımız yoktur" (G.C.Z., c.I, s.414-415).
10 Subat 1921 : Atatürk'ün, Akşam Ankara'dan Batı Cephesine Hareketi (Z.C. Devre:I, cilt:8, s.1715).
15 Subat 1921 : Atatürk'ün Batı Cephesinden Ankara'ya dönüşü (T.K.S.K., s.140).
21 Subat 1921 : Atatürk'ün, Anayasa'nın 7. maddesinin değistirilmesine dair Kanun teklifi münasebetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "Efendiler, Anayasamız, milletin tamamıyla arzularını ve Meclisin mahiyetini ve gerçek seklini gösterir bir kanundur. Bu kanun mevcut olmasaydı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin esas mahiyeti hakkında dünyaca hiçbir kesin fikir edinilmemis bulunacaktı ve Düşmanlarımız buna çalışmıslardır" (Z.C. Devre:I, cilt:8, s.329-340).
: Atatürk'ün, Gürcistan ve Ermenistan arasında bas gösteren harp ve Kafkasya durumu hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumundaki Görüşmeler esnasında Konuşması (G.C.Z., c.I., s.446-447).
26 Subat 1921 : Atatürk'ün, Philadelphia'da yayımlanan Public Ledger gazetesi muhabiri Clarence K. Streit'in sorunlarına cevabı: "Biz milletlerin kendi mukadderatını bizzat tayin etmeleri ilkesinin Müslümanlar dahil bütün milletlere samimî bir sekilde tatbik edilmesi halinde, insanlığı harbin felâketlerinden kurtarabileceğine inanıyoruz. Türkiye'nin bugünkü ve gelecekteki rejimi "Egemenlik kayıtsız sartsız milletindir" esasına dayalı olacaktır" (A.M.D.P.I., s.270+276).
: Bekir Sami Bey'in Londra'dan –konferans Görüşmeleri hakkında- Atatürk'e telgrafı: "…Tevfik Paşa, kısa birkaç sözden sonra sözün milleti temsil eden heyete ait olduğunu ifade etti" (A.S.D.I., s.162; K.S.G.B.S., s.394).
: Atatürk'ün Bekir Sami Bey'den gelen Londra Konferansı'yla ilgili telgraf hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bilgi sunması (A.S.D.I., s.162).
26 Subat 1921 : Atatürk'ün, Londra Konferansı'na katılan Ankara Heyeti Başkanı Bekir Sami Bey'in 26.2.1921 tarihli telgrafına, barıs ilkelerinin Türklerin millî emellerini kesin güvence altına alması gerektiğini bildiren cevabı (K.S.G.B.S., s.394).
1 Mart 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Devre İkinci Toplantı yılını açıs Konuşması: "…Bugün anlasılmıştır ki Sevr

Antlaşması hükümleri Türkiye'ye zorla uygulanamaz. Efendiler, mağlup sıfatıyla 1918 ateskes Antlaşmalarını imzalamıs olan milletler arasında bu neticeye ancak Türkiye izlediği siyasetinin uzak görürlüğü ve silahlarının kuvveti sayesinde erismistir" (Z.C. Devre:I, cilt:IX, s.2-7; A.S.D.I., s.162-170).
: Atatürk'ün, Londra'da bulunan Ankara Heyeti Başkanı Bekir Sami Bey'e, İngiltere'ye ödün verilmemesi hususunda gizli telgrafı: "Ekselânsınıza ve başkanlığınızdaki kurula verilen yetkiler, Misak-ı Millinin saptadığı sınırları Aşamaz" (K.S.G.B.S., s.394).
2 Mart 1921 : Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi'nin ikinci toplantı yılına Başlaması nedeniyle Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez heyetlerine genelgesi: "…İkinci millî yılda vatanın Kurtuluşunun sağlanmıs olması için orduyla beraber her sınıftan bütün ahali ve memurların aynı fedakârlık hissi ile dolu olarak vatan vazifelerine devam etmelerini temenni eder ve bu bildirinin bütün ilgililere ulaştırılmasını rica ederim. İnsallah Büyük Meclis pek uzak olmayan bir zamanda bütün memleketin Kurtuluşunu tebrik ve müjdelemekle mutlu olacaktır" (A.T.T.B., s.371).
3 Mart 1921 : Atatürk'ün Afganistan'ın Kurtuluş Günü münasebetiyle Afgan Elçiliğinde verilen ziyafette Afganistan Elçisinin söylevine cevap Konuşması (A.S.V.D., s.28).
4 Mart 1921 : Enver Paşa'nın Moskova'dan, Atatürk'e mektubu (İ.H.E.P., s.128- 129).
5 Mart 1921 : Atatürk'ün, Çankaya'da Sovyet Elçisi Budu Mdivani'nin güven mektubunu kabulü (Ha., 6.3.1921; T.D.D.S., s.69).
12 Mart 1921 : Atatürk'ün, Papa XV. Benoit'in –Kardinal Gaspari aracılığıyla gönderdiği 5 Subat 1921 tarihli telgrafına cevabı: "…Kardinal Gaspari, Kafkasya ve Anadolu Hıristiyanları lehine isteklerinizi bana bildirdi. Cins ve mezhep ayırımı yapmaksızın bütün memleketimiz sakinlerinin güven ve refahını temin zorunluluğu, insanlık hişlerimizin ve yüce İslâm dininin bize emrettiği bir borçtur. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin nüfus ve hâkimiyetinin kapsadığı bölgelerin tümündeki Hıristiyanların tam bir huzurdan nimetlenmeleri için dün olduğu gibi bugün de her türlü önlem alınmıştır. Sınırlarımız içinde herhangi bir yabancı ordusunun öldürme ve yıkım yapmadığı yerlerde geçerli olan barıs ve güvenlik, bu sözlerimizin reddedilemez bir delilidir" (Z.C. Devre:I, cilt:9, s.91; Ha. 13.3.1921; A.T.T.B., s.371).
14 Mart 1921 : Atatürk'ün, "Seferberlik ve cephe zamları hakkındaki Kanun" münasebetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Umumî karargahtan Başlayarak ta süngüsünü Düşmana yöneltmis erlere kadar cephe zammı vermek lâzımdır" (Z.C. Devre:ı, cilt:9; A.S.D.I., s.171-172).
16 Mart 1920 : Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Sovyet Rusya arasında "Moskova Antlaşması"nın imzalanması (N.II., s.460; T.İ.H., c.III, 225-

255; M.M.M.T., s.134; V.H., s.238; A.M.D.P.I., s.547;554).
: Bekir Sami Bey'in, Londra Konferansı'nın 12 Mart 1921 tarihli son toplantısında İtilâf Devletleri temsilcilerinin Türk Heyetine sundukları teklifler hakkında, Londra'dan Atatürk'e raporu (V.H., s.234-235).
18 Mart 1921 : Diyarbakır'a gelen Seyh Sunusî'nin, Atatürk'e teşekkür telgrafı:
"Salimen Diyarbakır'a vardım" (Ha., 20.3.1921).
21 Mart 1921 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "…Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti bugünkü sartlara göre Misak-ı Millî'ye aykırı bir barısa imza koyamaz. Bunda mahzurlar vardır" (G.C.Z., c.I, s.451-457).
22 Mart 1921 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkezlerine seçilecek kisilerde aranacak nitelikler hakkında Kâzım Karabekir'e telgrafı:
"Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkezlerinin vatansever ve gayreti, namuslu ve halkın hürmet ve itimadını kazanmıs kisilerden seçilmeleri ve bu merkez aracılığıyla halkı düzenli bir sekilde uyarmak gerekli görüldü. Bölgenizdeki örgütün siyasî emellere ve kisisel çıkarlara âlet olmaması ve zararlı akımlara mâni olacak faziletli kisilerden olusturulması için gereken aracılığın esirgenmemesini rica ederim" (İ.H., s.878; A.T.T.B., s.374).
1 Nisan 1921 : İkinci İnönü Zaferi (N.II., s.580; A., s.46; T.İ.H., c.II., ks.III,s.444;
T.D.T., s.86-87; M.M.M.T., s.139; M.M., s.175; H.M.M., s.214; K.A., s.648,651; A.K.D.D.A.Y., s.336-337;İ.S.V.R., s.310; E., s.119;T.IV, s.81; İ.A., s.754; İ.İ., s.151; A.İ., s.564; M.M.U.K.S.II., s.231-234; T.C.T., s.106-107).
: Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, Metristepe'den Atatürk'e telgrafı: "…Düşman, binlerce ölüleriyle doldurduğu muharebe meydanını silâhlarımıza terk etmıştır" (N.II., s.580; İ.İ., s.152; T.İ.H.c.II,ks.III, s.444; İ.A., s.754).
: Atatürk'ün Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya cevap telgrafı:
"…Siz orada yalnız Düşmanı değil, milletin ters talihini yendiniz. İstilâ altındaki bedbaht topraklarımızla beraber bütün vatan, bugün en uzak köselerine kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın istilâ hırsı, azim ve hamiyetinizin yalçın kayalarına basını çarparak hurdahas oldu" (N.II., s.580; T.İ.H. c.II, ks.III, s.445; İ.A., s.754; İ.İ., s.152-153).
: Atatürk'ün, İstanbul'dan İnebolu'ya gelen millî sairimiz Mehmet Emin (Yurdakul)'e, Anadolu'ya geçisinden büyük memnuniyet duyduğunu bildiren telgrafı: "…Türk milliyetperverliğinin ilâhi müjdecisi olan siirleriniz bugünkü mücadelemizin kahramanlık ruhuna doğus ufku olmustur. Gelişinizden duyduğum memnuniyeti bildirmekle sizi milletimizin mübarek babası olarak selâmlarım" (H.T.V.D., v.1234; M.A., s.57; A.S.V.D., s.131).

3 Nisan 1921 : Zübeyde Hanım'ın –elden- Atatürk'e mektubu: "Bana simdiye kadar pek iyi hizmetlerinden memnun olduğum bizim Sakir'in (Sakir Zümre) amcazadesi Şevket Efendi'ye lâzım gelen yardım hususunda gerekenlere emir ve himayenizin esirgenmemesi" (A.Me., 92).
10 Nisan 1921 : Atatürk'ün, Namık kemal'in oğlu Ali Ekrem (Bolayır)'in, II. İnönü Zaferi'ni tebrik eden telgrafına cevabı: "Anadolu'nun ruhu, bütün direnme feyzini tarihindeki büyüklerden almıştır. Bir bu mukaddes feyzi veren ecdat ruhları arasında muhterem babanızın pek büyük yeri vardır. Yaralı vatanın Kurtuluş ve bağımsızlığı için ölmek yolunda bugünkü kusağa fedakârlığı öğreten büyük Kemal hakkında saygıların tekrarına vesile olan telgrafınıza özel teşekkür lerimi arzeylerim" (A.S.V.D., s.131; M.A., s.57; A.Ö.M., s.150).
12 Nisan 1921 : Atatürk'ün, Yunan ordusunun Anadolu'daki zulümlerini protesto etmek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bu faciaları bütün insanlığın ders alıcı bilgisine arzeder ve bedbaht vatan parçalarımıza ve namus ve bağımsızlığını savunma gibi mukaddes bir görevi yerine getirmekte olan milletimize lâyık görülen bu zulümleri uygarlık âlemi önünde üzüntü ile protesto ederim" (A.T.T.B., s.376).
: Atatürk'ün, 12.Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) beye II. İnönü Zaferinden sonra Düşmanı takipte gösterdiği Başları dolayısıyla tebrik telgrafı (O.Y.S., s.294).
: Atatürk'ün, II.İnönü Zaferinden sonra Düşmanı takipte gösterdiği Başarı sebebiyle Refet Paşa'ya tebrik telgrafı (H.T.V.D., sayı:54, c.1255).
: Atatürk'ün, Sovyet Hükûmeti'nin Yunanlıların yaptığı katliamlardan kurtulabilenlere verilmek üzere Hilâlıahmer (Kızılay)!e otuz bin altın ruble bağısta bulunması nedeniyle Sovyet Elçisine teşekkür yazısı: "..Ana toprağını savunan milletimizin idare ettiği bu harbe gösterdiğiniz ilgiden dolayı bilhassa pek bahtiyarım. Yunanlıların kaçarak geri çekilmeleri esnasında yaptıkları hasar ve zulümler, insanlığın vicdanını isyan ettirecek niteliktedir" (A.T.T.B., s.379-380).
: Atatürk'ün II. İnönü Zaferini kutlayan Afgan Elçisi Ahmet Han'ın telgrafına teşekkür cevabı (A.T.T.B., s.379).
14 Nisan 1921 : Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'in Burdur'dan Atatürk'e hayranlık ve sempati duygularını ileten telgrafı (A.İ.Y.I., s.112).
16 Nisan 1921 : Atatürk'ün, II.İnönü Zaferini kutlayan Mareşal Fuat, Korgeneral Rıza Paşa ve Ayan Meclisi eski Başkanı Rıfat Bey'in tebrik telgraflarına cevabı: "YAşamaya hakkı yok edilmek istenilen milletimizin savunma ve bağımsızlık yolunda gösterdiği kahramanlıklar, pek çok yerden tebrik edildi. Yüksek tebriklerinizi, halen yabancı baskısı bulunan baskentimizden yazılmıs olmak itibariyle bunlar arasında en kıymetlilerden sayıyorum" (A.T.T.B., s.380).

17 Nisan 1921 : Atatürk'ün Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'in 14.4.1921 tarihli telgrafına cevabı (A.İ.Y.I., s.113).
18 Nisan 1921 : Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'in Eskişehir'den Atatürk'e, Ankara'ya geleceğini bildiren telgrafı: "Uzun zamandır sizinle ve sizin davanız üzerine Konuşmak arzusundayım" (A.İ.Y.I., s.114).
22 Nisan 1921 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisinin açısının I. Yıldönümü münasebetiyle Hakimiyet-i Milliye gazetesi muhabirinin sorularına cevapları: "…Hürriyet ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin ve büyük ecdadımın en kıymetli mirasından olan bağımsızlık askı ile yaratılmıs bir adamım. Bence bir millette şerefin, haysiyetin, namusun ve insanlığın olusması ve yasayabilmesi mutlak o milletin hürriyet ve bağımsızlığına sahip olmasıyla mümkündür. Ben sahsen bu saydığım evsafa çok ehemmiyet veririm ve bu evsafın kendimde mevcudiyetini iddia edebilmek için milletimin de aynı nitelikleri tasımasını sart ve esas bilirim" (A.S.D.III, s.21-27).
23 Nisan 1921 : Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi'nin ââ açılışının I. Yıldönümü nedeniyle Meclis binası balkonundan söylevi: "…Eğer Yunanlılar gerçekten barıs arzu ediyorlarsa İzmir Ve Trakya'dan gitmelidirler. Biz bunu simdiye kadar hakkımıza ve adalete güvenerek istiyorduk. Bundan sonra galibiyet hakkı ile istiyorduk!" (A.S.D.V., s.29).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının millî bayram olarak kabulü nedeniyle Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne telgrafı: "…Yeni ve yüce bir tarihe Başlangıç olan bu kutlu günü, milletin hâtırasında ebediyen yasatmak üzere Meclisimizin, bugün 23 Nisan tarihinin millî bayram sayılmasını bir özel kanunla kabul etmistir. Bu mukaddes tarihi oluşturan millî mücadelenin en canlı ve fedakâr etkeni bulunan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk heyetlerini coskuyla tebrik eylerim" (A.T.T.B., s.381-382).
25 Nisan 1921 : Atatürk'ün, Londra Konferansı'ndan dönen Bekir Sami Bey başkanlığındaki heyeti Ankara istasyonunda Karşılayısı (Ha. 26.4.1921; M.A.M., s.25-26; M.S., s.425).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Afgan Elçisi Ahmet Han'ın güven mektubunu kabulü (Ha. 26.4.1921;t.k.s.k., S.149).
27 Nisan 1921 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Anadolu'ya geçmek üzere İnebolu'ya gelen Sehzade Ömer Faruk Efendi'ye, Anadolu'ya geçmesinin sakıncalı olacağını bildiren telgrafı (A.T.T.B., s.382).
1/2 Mayıs 1921 : Atatürk'ün trenle Ankara'dan Eskişehir'e hareketi (T.İ.H., c.II, ks.IV, s.85).
2 Mayıs 1921 : Atatürk'ün Eskişehir'den Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşayla beraber Alayunt'a hareketi (T.İ.H.c.II, ks.IV, s.85).
: Atatürk'ün, beraberinde Fevzi ve İsmet Paşa'lar olduğu halde Refet

Paşa'nın karargâhına gelişi (A.K.D.D.A.Y., s.339).
7 Mayıs 1921 : Atatürk'ün, Moskova dönüşü Kars'tan Erzurum'a gelen Yusuf Kemal
(Tengirsenk) Bey'e tebrik telgrafı ve kendisini Ankara'ya çağırması (V.H., s.244).
9 Mayıs 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki odasında Mısırlı Prenses Kadriye ve esini kabulü (M.A.M., s.67-74).
10 Mayıs 1921 : Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun Kuruluşu (T.S.P., s.533; H.M.M., s.223; İ.A., s.755; B.İ.M., s.170; Ha., 11.5.1921; T.İ.H.,c.II, ks.IV, s.29).
: General Harington'un İngiliz Savunma Baklanlığına telgrafı:
"…Kanaatimce, Mustafa Kemal tamamen hasindir. Bizim içerdeki ve Dışarıdaki güçlerimizi pek iyi bilmektedir. Tarafsızlık çabalarımıza inanmamaktadır. Yunanlıları tekrar yeneceğinden ve sonra bizi önüne katacağından muhtemelen emindir…" (İ.B.S.İ., s.23).
11 Mayıs 1921 : Atatürk'ün "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu" umumî heyet toplantısında Grup Başkanlığına seçilmesi (T.B.M.M. Albümü "I.Dönem", s.242).
12 Mayıs 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Bekir Sami Bey'in Fransızlarla yaptığı Antlaşmayla ilgili Görüşmeler esnasında Konuşması: "…Meclisimizin millete Karşı yerine getirmesini üstlendiği görev, öteden beri ilân ettiğimiz, hepimizce bilinen bir esasta saklıdır. O esası bir daha tekrar etmek isterim: Millî sınırlarımız içinde memleketin bütünlüğünü ve milletin tam bağımsızlığını temin etmek. Bizim millete Karşı üzerimize aldığımız ödev, bunu temin edecektir" (G.C.Z., c.II, s.72-73).
: Atatürk'ün Çankaya'da Mısırlı Prenses Kadriye ve esini kabulü, Görüşme esnasında söyledikleri: "..Biz süphesiz, barıs istiyoruz, serefli bir barıs… Fakat onlar bizi mahvetmek istiyorlar. Ben bunun sebebini biliyorum" (M.A.M., s.75-80).
14 Mayıs 1921 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gixli oturumunda 1921 yılı bütçesi ve mal durum hakkında Konuşması: "…Söz konusu olan, mevcut kaynaklarımızın bize temin edeceği para ile amaçlarımızı temin edebilmektedir" (G.C.Z., c.II, s.84).
: Atatürk'ün, II.İnönü Zaferi ile ilgili bir tablo takdim eden Ankara Erkek Öğretmen Okulu resim öğretmeni Tahsin Bey'e teşekkür mektubu: "İkinci İnönü Muharebesinden duyduğunuz duyguları ifade eden ve sanatkârlık liyakatinizin örneği buluna tabloyu kabul ettim, teşekkür ler ederim" (Görüsler, Adana Halkevi Dergisi, Sayı:13-14, 1939, s.9).
15 Mayıs 1921 : Atatürk'ün askerî durumu hakkında Hakimiyet-i Milliye gazetesi muhabirine demeci: "…Millî ordunun hazırlığı mükemmel, mânevî kuvveti yüksek ve azmi her zamankinden sağlamdır"

(A.S.D.V., s.83).
17 Mayıs 1921 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Enver Paşa ve Arkadaşlarının amacı tamamıyla anlasılmıştır. Bunların memleket dahiline girmemeleri için bölgenizde tedbir alınmasını rica ederim" (İ.H.E.P., s.136).
18 Mayıs 1921 : Fransız yazarı Pierre Loti'nin Atatürk'e mektubu: (A.İ.Y.I., s.127; A.Me, s.93).
22 Mayıs 1921 : Atatürk'ün, Doğu Cephesi Komutanı Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Enver Paşa'nın Karşınıza gelmesi veyahut isim ve kıyafet değistirerek Anadolu'ya girmeye tesebbüsü mümkündür. Bölgenizde müessir önlem alınması uygun olur" (İ.H.E.P., s.136).
30 Mayıs 1921 : Ankara halkının, Çankaya'daki köskü sahibinden satın alarak Atatürk'e hediye edişi; ancak Atatürk'ün bu hediyeyi, vatanı koruyan millî orduya bağıslaması (Atatürk, bu kararını, bugün Mill) Savunması Bakanlığına bildirmis ve tapu tescilini yaptırmıştır Ha. 31.5.1921).
4 Haziran 1921 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Enver hakkında açık yayına karar verdik. Gerektiğinde yayınlayacağız. Enver'in temsil ettiği cereyana Karşı gerektiğinde pek açık uygulamada bulunmak kararındayız" (İ.H.E.P., s.140-141).
10 Haziran 1921 : Atatürk'ün Afgan Elçiliğindeki Bayrak çekme töreninde Elçi'nin söylevine cevap Konuşması (Ha 12.6.1921;İ.B.S.İ., s.97).
12 Haziran 1921 : Atatürk'ün, Diyarbakır'da bulunan Seyh Sunusî'nin gönderdiği bayram tebrikine teşekkür cevabı (A.T.T.B., s.384).
13 Haziran 1921 : Atatürk'ün başkanlığındaki Türk Heyeti ile Franklin Bouillon başkanlığındaki Fransız Heyeti arasında Ankara'da Görüşmelerin Başlaması (V.H., s.250;T.İ.H.c.IV, s.247; T.İ.H.c.II, ks.IV, s.21; M.K.P.K., s.127).
15 Haziran 1921 : Atatürk'ün Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Teklifiniz üzerine Enver Paşa'nın bulunduğu yer ve faaliyetinden daima haberdar olmamızın temini Ali Fuat Paşa'ya yazılmıştır" (İ.H.E.P., s.150).
27 Haziran 1921 : Atatürk'ün Sovyet Elçisi Nazeranus'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 28.6.1921).
29 Haziran 1921 : Atatürk'ün, Millî Hükûmetin telkiniyle istifa etmis olmasına rağmen bir süre sonra yeniden nazırlık kabul etmesi üzerine Ahmet İzzet Paşa'ya telgrafı: "…Vaziyet-i umumiyeye ve zat-ı devletinize telkin edilmis fikirlere nazaran evvelce olduğu gibi bu defa da aldatılmıs olmaktan, korkuyorum" (N.II., s.603-604).
30 Haziran 1921 : Atatürk'ün, Ankara'da kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu)'nin, himayesi altında çalışmasını kabul edişi (Ha., 1.7.1921).
2 Temmuz 1921 : Atatürk'ün, beraberinde Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal (Tengirsenk) Bey olmak üzere Sovyet Elçisi Nazerabus'un ziyaretini iade edişi (Ha. 3.7.1921).

: İngiltere Savunma Bakanlığının, İstanbul'da İtilaf Orduları Baskomutanı General Harington'a, Mustafa Kemal Paşa ile yapacağı Görüşme hakkında talimatı (I.B.A.III, s.450).
3 Temmuz 1921 : Celâlettin Arif Bey'in Paris'ten Atatürk'e Fransa'daki siyasî temaslarını bildiren mektubu (A.İ.Y.I., s.119-125).
4 Temmuz 1921 : General Harington'un Atatürk'e yazısı: "Zat-ı devletlerinin görüslerini dinlemek ve bunları incelemek üzere İngiltere Hükûmetine rapor vermek için bana yetki verildi. . Sizce de uygun ise gerekli hazırlığın yapılabilmesi için size uygun olacak gün ve saati lütfen telleyiniz" (N.II., s.643; İ.B.S.İ., s.115; İ.B.A.III., s.463; T.D.D.S., s.97).
6 Temmuz 1921 : Atatürk'ün, General Harrington'un, 4.VII.1921 tarihli yazısına
cevabı: "…Bizim millî isteklerimiz Ekselânslarınca bilinir. Millî toprağımızın tam Kurtuluşu ile millî sınırlarımız içinde siyasî, malî, iktisadî, askerî, hukukî ve kültürel tam bağımsızlığımız ilkesi kabul edildiği takdirde, Görüşmeye Başlamaya hazır olacağımızı bildiririm" (N.II., s.644; İ.B.S.İ.,s.117; İ.B.A.III., s.470-471; T.D.D.S., s.97).
: Ahmet İzzet Paşa'nın, Atatürk'ün 29 Haziran 1921 tarihli telgrafıuna cevabı: "…İsnat buyurulan gafleti itiraf söyle dursun simdiki gibi siyasî durumu inceden inceye takdir etmis olduğumu görmekle nefsime, fikir ve Görüşlerime itimadım artmıştır(!)" (N.II., s.604).
: Atatürk'ün, Afganistan'a bulunan Cemal Paşa'ya, faaliyetlerinin Heyet-i Vekile katında takdir görmüs olduğunu bildiren mektubu (M.H., s.282).
12 Temmuz 1921 : Atatürk'ün, Fransız yazarı Pierre Loti'nin 18.5.1921 tarihli mektubuna cevabı: "Tarihimizin en karanlık günlerinde, yenilgi ve iftiranın bizi ebediyen yok edecek gibi göründüğü bir zamanda bize güvenini bir an bile yitirmemis olan dosta beslediğimiz ebedî minnettarlığın teminatını, talihin Türk milletine yeniden gülümsemeye Başladığı su sırada yenilemeyken pek mutluluk duymaktayım" (A.İ.Y.I., s.127;A.Me., s.94).
13 Temmuz 1921 : Afganistan Emiri Amanullah Han'ın Afgan ordusunu düzenleme amacıyla Afganistan'a bir Türk Askerî Heyeti gönderilmesi konusunda Atatürk'e mektubu (A.M.D.P.I., s.341-342).
16 Temmuz 1921 : Atatürk'ün Ankara'da toplanan ve 21 Temmuz 1921'e kadar çalışmalarına devam eden Maarif Kongresi'ni açıs Konuşması:
"…Çocuklarımız ve gençlerimiz yetistirilirken onlara bilhassa varlığı ile, hakkı ile, birliği ile çelisen bütün yabancı unsurlarla mücadele lüzumunu ve millî düsünceleri tam bir imanla her Karşı fikre Karşı siddetle ve fedakârane savunma gereği telkin edilmelidir" (A.S.D.II., s.16; T.M.T.V., s.1440).
: Enver Paşa'nın, Moskova'dan Atatürk'e uzun mektubu "…Dışarıda

kalmanın umumî maksadımız olan basta Türkiye olmak üzere kurtarmağa çalıştığımız İslam âlemi için faydasız ve belki de tehlikeli olduğunu hissettiğimiz anda memlekete geleceğiz. İste o kadar (!)" (T.Me., Tanin, 25.2.1945; M.H., s.231; M.K.P., s.109; C.D., s.270).

18 Temmuz 1921 : Atatürk'ün Ankara'dan Karacahisar'daki Batı Cephesi Kararhına gelişi (N.II., s.608; H.T.V.D. sayı:56,v.1292).

: Atatürk'ün Batı Cephesi Karargahı'nda İsmet Paşa'ya direktifi: "Orduyu, Eskişehir'in kuzey ve güneyinde topladıktan sonra, Düşman ordusuyla araya büyük bir mesafe koymak lâzımdır ki, ordunun düzenlenmesi ve takviyesi mümkün olabilsin. Bunun için Sakarya doğusuna kadar çekilmek uygundur" (N.II., s.608-609; T.İ.H. c.II, ks.IV, s.366,547;İ.A., s.755; İ.İ., s.156).

25 Temmuz 1921 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'in Meclis'te kabul edilern Anayasa ve kurulan Müdafaa-i Hukuk Grubu hakkında aydınlatılmasını isteyen 11.7.1921 tarihli telgrafına cevabı: "Bugünkü Büyük Millet Meclisi, Müdafaa-i Hukuk örgütünün esas ilke olarak tespit etmis olduğu görüsler üzerinde ısrarla ve azimle yürümektedir. Müdafaa-i Hukuk Grubu, bu grubun programını teskil eden esas maddede izah olunduğu sekilde memleketin tam bir bağımsızlık içinde barısa kavusmasını temin gibi kısa ve kesin bir gaye ile kurulmustur" (N.II., s.599-600; İ.H., s.921-922; A.T.T.B., s.385-386).

26 Temmuz 1921 : Atatürk'ün Ankara'dan hareketle Polatlı'da Batı Cephesi Karargâhına gelişi ve ordunun durumu hakkında bilgi alısı (M.M., s.189;T.V. cilt:2, sayı:8, s.83; A.T.T.B., s.388).

: Atatürk'ün Batı Cephesi Karargâhı'ndan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne telgrafı: "…Askerî vaziyetimiz her suretle güven vericidir" (A.T.T.B., s.388).

: Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e 25.7.1921 günkü telgrafına ek telgrafı: "…İlerlemek yolunda vuku bulacak her önemli girisimin kendisine göre mühim sakıncaları vardır. Bu sakıncaların asgari düzeye indirilmesi için gerekli önlem ve girisimlerde kusur etmemek lâzımdır" (N.II., s.600; İ.H., s.922; A.T.T.B., s.385-387).

29 Temmuz 1921 : Cemal Paşa'nın Kâbil'den Atatürk'e mektubu: "…İlahî bir nurun kalbinizde doğurduğu ısıkla milletin ruhundaki yiğitlik âbidesini aydınlattınız. Simdi bütün zindeliği ile ayağa kalkmıs milletin basına geçtiniz. Dünyaya harikalar gösteriyorsunuz. Allah yolunuzu açık, kılıcınızı keskin etsin! Benden sizlere, maiyetinizde Türklüğün, Müslümanlığın hayrı için can veren kahramanlara Kardeşçe binlerce selâmlar ve hürmetler!" (T.Me, Tanin, 2.2.1945).

31 Temmuz 1921 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e 25.7.1921 tarihli telgrafa ek telgrafı: "..Anayasa'nın yapılmasında acele sayılan hareket tarzının gerekçesi, bütün dünyada ve memleketimizde hissedilen halkçılık cereyanını esaslı sekil üzerinde tespit ile bu hususlan Başka, karısıklığa

da yer verilmemek, aynı zamanda asırlardan beri devamlı olarak yetkisi olmayanlar elinde kötüye kullanılan millî hukuku korumak için bu hukukun esas sahibi olan millete de söz hakkı tanımak ve bu yüksek fikrin gelismesi için bugünkü mevcut sartlardan yararlanmaktır" (İ.H., s.922-923; A.T.T.B., s.388-389).

1 Ağustos 1921 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subelerine genelgesi ve Genelkurmay Başkanlığına yazısı: "…Pek uzak olmayan bir gelecekte Karşımızdaki hain ve tükenen Yunan ordusunun da imhası imkân altına girecektir. Büyük memleketimiz ve fedakâr milletimiz neticenin elde edilisini tamamen üstüne almıs bulunmaktadır" (H.T.V.D., sayı:57, v.1310; Ha. 2.8.1921; A.T.T.B., s.390-392).

: Atatürk'ün, Meclisteki gruplardan herhangi birine girmemesini öneren Kâzım Karabekir'e cevabı: "…Esas yapısı içinde bütün hüviyetiyle karısmıs bulunduğum Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nden ayrılmaklığıma imkân olmadığından, cemiyetin çalışma sahası bulunan Meclis'te yine o cemiyeti temsil eden grubun içinde bulunmak zorunluluğundayım. Esasen gurp, hemen Meclis'in tümüne yakın bir çoğunluğu içine almaktadır" (N.II., s.601; İ.H., s.923-924; A.T.T.B., s.389-390).

5 Ağustos 1921 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması ve Meclis Başkanlığına sunduğu önergenin okunması: "Meclisin sayın üyelerinin umumî surette tezahür eden arzu ve talebi üzerine Baskomutanlığı kabul ediyorum. Hayatım boyunca millî egemenliğin ve yasaların en sadık bir hizmetkârı olduğumu milletin gözünde bir defa daha doğrulamak için bu yetkinin üç ay gibi kısa bir süre ile sınırlamasını ayrıca istiyorum" (G.C.Z. c.2, s.164; N.II., s.611). (Önerge 4 Ağustos 1921 tarihlidir; ancak Meclis'in 5 Ağustos 1921 günkü gizli oturumunda okunmustur G.C.Z., c.2, s.164).

: Atatürk'e genis yetkilerle ve 3 ay müddetle Baskomutanlık veren Kanun'un Büyük Millet Meclisinden kabulü (Z.C. Devre:I, cilt:XII, s.21; N.II, s.613; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.I, s.194; T.İ.H.c.IV,s.229; T.V.CİLT:II, SAYI:8, S.87; i.a., S.756; H.H.V., s.76; İ.İ., s.156; M.M., s.190; H.M.M., s.244; A.B.E.B., s.136).

: Atatürk'ün, Baskomutanlık verilisinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Efendiler, zavallı milletimizi esir etmek isteyen Düşmanları, Allahın yardımıyla ne olursa olsun mağlup edeceğimize dair olan güven ve itimadın bir dakika olsun sarsılmamıştır. Bu dakikada bu kesin inancımı yüksek heyetinize Karşı, bütün millete Karşı ve bütün âleme Karşı ilân ederim!" (Z.C. Devre :I, cilt:12, s.19).

: Baskomutan Atatürk'ün ordu ve millete bildirgesi: "…Bana bu vazifeyi vermis olan Meclis'in ve o Meclis'te beliren milletin kesin iradesi hareket tarzımın mihrakını teskil edecektir. Hiçbir sebep ve

suretle değistirilmesine imkân olmayan bu kesin irade, ne olursa olsun Düşman ordusunu imha etmek ve bütün Yunanistan'ın silahlı kuvvetlerinden olusan bu orduyu anayurdumuzun mukaddes ocağında boğarak Kurtuluşa ve bağımsızlığa kavusmaktır!" (A.T.T.B., s.392-393).

7 Ağustos 1921 : Baskomutan Atatürk'ün 1-6. tekâlif-i milliye (millî vergi) emirlerini yayımlaması (N.II., s.616; A.T.T.B., s.394-400;K.A., s.708;T.İ.H.c.VII, s.357-362; A.D.M.P., s.287-293).

8 Ağustos 1921 : Atatürk'ün 7-10.tekâlif-i milliye emirlerini yayımlaması (N.II., s.615;A.T.T.B., s.401-404; K.A., s.708-709;T.İ.H.c.VII, s.362-365;A.D.L.P., s.294-298).

: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda askerî vaziyet hakkında Konuşması: "…Millet namusunu, bağımsızlığını kurtarmak için acaba Karşı koyabilir miyiz, koyamaz mıyız muhakemesini düsünmedi. Millet yalnız bir sey düsünür: Namuslu olarak yasarım! Bu sebeple bu yasal hakkımızı kabul edenlerle dost olurum; bana bu hakkı vermeyecek olanlara ölünceye kadar dövüserek ölürüm!" (G.C.Z., c.II, s.196).

: Celâlettin Arif Bey'in, Paris'ten Atatürk'e mektubu (A.İ.Y.I., s.134).

11 Ağustos 1921 : Atatürk'ün, Ankara'da Amerikalı gazeteci Lawrence Shaw Moore ile Görüşmesi ve söyledikleri: "…Biz Türkiye'nin bağımsızlığını ve bütünlüğünü kurtarmağa çalışıyoruz. Allah'ın yardımı ve Türk milletinin yenilmez kuvveti sayesinde amacımıza eriseceğiz!" (A.S.D.III, s.27-29).

: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda cepheye ve cephe gerisine üçer kisilik teftis heyetleri gönderilmesi hakkındaki önerge nedeniyle Konuşması: "…Ben görev yaparken söyle böyle heyetlerle görevime müdahale ettiremem efendiler! Bunda ordu için, memleket için fenalıktan Başka bire sey yoktur" (G.C.Z., cII,298).

: Atatürk'ün, Baskomutan olusunu kutlayan Afganistan Elçisi Ahmet Han'ın tebrik telgrafına teşekkür ü (A.T.T.B., s.405).

12 Ağustos 1921 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşayla Ankara'dan Polatlı'daki Cephe Karargâhına gelişi (N.II., s.617; A.T.B.D. sayı:75, b.1691; A., s.48; İ.A., s.756; K.A., s.715-716; A.B.E.B., s.136). (Bugün Atatürk cepheyi inceledikten sonra geri dönerken atına bineceği sırada –atın âni ürkmesi sebebiyle- yere düserek bir kaburga kemiği kırılmıştır. Tedavisi için 16 Ağustos'ta Ankara'ya Gitmişse de 17 Ağustos'ta tekrar cepheye dönmüstür Tİ.H., c.II, ks.5 KP.ı, S.198).

: Atatürk'ün, Baskomutan olusu sebebiyle kendisini kutlayan Genelkurmay Başkanlığına teşekkür telgrafı: "Milletin ve ordunun bu azim, iman ve kahramanlığı ile millî sınırlarımız içinde tam bağımsızlık temininden ibaret mesrû amacımıza mutlaka eriseceğine itimadım tamdır" (A.T.B.D. sayı:75, b.1620).

14 Ağustos 1921 : Atatürk'ün, Milli Müdafaa Vekili Refet Paşa'ya telgrafı: "Düşman ileri yürüyüse Başlamıştır. Üç, dört gün sonra meydan muharebesinin Başlamasını bekliyoruz. Buna göre, bu müddet içinde ordunun istifadesine verilebilecek ne varsa hemen verilmesini rica ederim" (H.T.V.D.sayı:56, v.1299).
16 Ağustos 1921 : Atatürk'ün Polatlı'dan Ankara'ya dönüşü (P.O.G.H., s.748-749).
: Atatürk'ün Ankara'da yapılan muayenesinde -12 Ağustos 1921 de attan düsüsü sebebiyle- kaburga kemiklerinden birinde kırık bulunduğunun tespiti (A.T.B.D. sayı:75, b.1621; A.T.B.D.sayı:79, b.1751).
Halide Edip Hanım'ın Atatürk'e orduda gönüllü çalışmak istediğini bildiren telgrafı (T.A.I., s.214).
: İngiltere Başbakanı Lloyd George'un Avam Kamarasında Konuşması: "…Kemalist ayaklanmayı bastırmak için Anadolu içlerine kadar İngiliz askeri gönderilemediğine göre, tek bir seçenek vardır; o da her iki tarafı sonuna kadar vurusturmaktır(!)" (İ.B.S.İ., s.140,209).
17 Ağustos 1921 : Atatürk'ün Ankara'dan tekrar cepheye hareketi: (A.T.B.D. sayı:79, b.1751; A.T.B.D. sayı:75,b.1621; T.İ.H., c.II, k..5, kp.I, s.198,312; F.O.G.H., s.748-749).
18 Ağustos 1921 : Atatürk'ün ordu safhalarında gönüllü çalışmak isteyen Halide Edip (Adıvar) Hanım'a cevap telgrafı: "…Askerî hizmete kabul ve Batı cephesinde görevlendirildiğinizi bildirim. İlk vasıta ile cephe karargâhına müracaat ve oradan vazifenizin öğrenilmesi rica olunur" (T.Aİ., s.214; A.S.D.V., s.135). (Halide Edip 20.8.1921'de cepheye hareket etmistir. Ha. 21.8.1921).
20 Ağustos 1921 : Salih Paşa'nın Roma'dan Atatürk'e telgrafı: "…En elverisli barıs sartlarını elde etmek için Avrupa'ya gönderildim. İngiltere'ye Karşı direnip durmak gereksiz ve tehlikelidir. Rusya'ya yaklasmak ve Batıyı ihmal etmek ise felâket olabilir. Vakit geçirmeden barıs arayalım. Bu amaçla Avrupa'dayım. Bir temsilcinizi bana gönderiniz, isbirliği yapalım" (İ.B.A.IV, s.XXI, 58).
21 Ağustos 1921 : Atatürk'ün cepheden Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Bir dağ ve
bir fedakâr kalsa bile bağımsızlık davamızın devam edeceği hakkındaki sarsılmaz kanaatin Yunan ordusu ile meydan muhaberesine tutustuğumuz su anda, tarafınızdan tekrarı ve doğrulanması büyük kalp huzuruna sebep oldu. Askerî harekât planımız düsündüğünüz gibi düsünülmektedir. Yalnız Ankara batısında ciddî bir muharebe vermeyi umumî düsünceye göre gerekli görmekteyiz. Fevzi, İsmet Paşalarla beraber Batı Cephesi Karargahı'ndan selâmlarımızı sunarız" (İ.H., s.933; A.T.T.B., s.405-406).

23 Ağustos 1921 : Yunan Ordusunun taarruzu ve Sakarya Meydan Muharebesi'nin
Başlaması (22 gün 22 gece devam etmistir). (N.II., s.617; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.455; T.K.S., s.350-351; A.K.D.D.A.Y., s.355; H.M.M., s.250; M.M., s.194; İ.A., s.757; T.İ.H.c.IV, s.230; İ.İ., s.156; T.İ.T., s.108; T.IV, s.98).
25 Ağustos 1921 : Yunan Kralı Konstantin'in Eskişehir'de "Daily Telgraph" gazetesi muhabirine demeci: "…Mustafa Kemal bu defa Savaşı kabul ederse, ordusunu yok edeceğiz ya da ordusunun büyük kısmını esir edeceğiz (!) Ankara'ya girmeyi umuyoruz(!)" (İ.B.S.İ., s.217).
26 Ağustos 1921 : Atatürk'ün birliklere emri: "Savunma hattı yoktur, savunma yüzeyi vardır. O yüzey bütün vatandır. Vatanın her karıs toprağı, vatandasın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz!" (N.II., s.618; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.65).
26/27 Ağustos 1921 : Atatürk'ün, bir kısım mevzilerin terke mecbur kalınısı üzerine Ankara'da bulunan Millî Müdafaa Vekili Refet Paşa'ya telgrafı: "Meydan muharebesinin Ankara'ya kadar uzanması ihtimal dahiline girmistir. …Meclis ve Hükûmetin ilk Aşama olarak Keskin'e, ondan sonra zorunluluk halinde Kayseri'ye nakli lâzımdır. Nakil 26 Ağustos Akşamına kadar sonlanmalıdır" (A.T.B.D. sayı:80 b.1762; T.İ.H.c.II, ks.V,kp.II, s.63-65; K.A., s.720).
29 Ağustos 1921 : Atatürk'ün emriyle ordumuzda cephe değisikliği yapılması (A.S.D.I., s.179; K.A., s.723-724; T.K.S., s.354).
1 Eylül 1921 : Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın, Atatürk'e Meclis'in
orduya güvenini ve teşekkür lerini bildiren telgrafı (A.T.B.D. sayı:80, b.1763).
: Atatürk'ün Sakarya cephesinden, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne telgrafı: "…En yüksek azim ve imanla muharebe eden ordunun bağımsızlığımızın savunulması uğrunda namus gereğini yerine getireceğini temin eylerim" (Z.C. Devre:I, cilt:XII, s.135).
2 Eylül 1921 : Ahmet İzzet Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Görüslerinizi bize anlatmak üzere yetkili bir temsilcinizi İstanbul'a göndermenizi rica (!)" (İ.B.A.IV, s.XXXI, 60).
5 Eylül 1921 : Atatürk'ün cepheden Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'e mektubu: "…Askerlerimizin kahramanlığı ve bütün milletin hayranlığa değer bir bağlılıkla bana tam destek olması sayesinde, Yunan istilâcılarını sonunda yurdumdan kovacağımı kuvvetle umuyorum" (A. Ve D., s.24; A.İ.Y.I., s.141-143).
6 Eylül 1921 : Atatürk'ün, "İttihat ve Terakki Kongresi" adıyla Batum'da bir toplantı yapılmasını sağlayanlardan Halil (Kut) Paşa hakkında Kâzım Karabekir'e telgrafı: "Halil Paşa hakkında uygun gördüğünüz islemi uygulayınız. Bu islemin sorumluluğuna ben de Vekiller Heyeti ve

Meclis'e Karşı katılıyorum" (İ.H.E.P., s.187).
9 Eylül 1921 : Atatürk'ün, komutanlarla Zafertepesi'ne gelişi ve Düşmanın durumunu dürbünle tetkik edişi (M.M., s.205).
10 Eylül 1921 : Atatürk'ün Zafertepe'den de daha ileri hatta geçisi (Kâzım Özalp hatıralarında der ki: "Baskumandan, İsmet Paşa ile beraber taarruz hareketini yakından takip ediyordu. Bu sırada topçu atesinin daha tesirli bir sekilde düzenlenmesi için, 15. Tümen'in yanına gitmeye karar verdi. Benim, bulunduğum yerden ayrılmamaklığımı ve muharebeyi Zafertepesi'nden idare etmemi uygun görerek, daha ileri hatta geçti. Baskumandanın böyle önemli bir durumda en ileri hatta taarruz eden kıtaların yanında görülmesi ve muharebeyi fillî harekât hattında takip etmesi subay ve erlerin mâneviyatları üzerine büyük tesir yaptı" M.M., s.207).
12 Eylül 1921 : Yunan Kralı Konstantin'in İstanbul'da yayımlanan Fransızca "Revlille" gazetesinde –Milletler Cemiyeti delegesi- General Gork'a demeci: "…Mustafa Kemal harbi kabul edecek olursa, ancak 50.000 kisiden ibaret olan ordfusunu imha edeceğiz (!) Ankara'ya herhalde gireceğiz(!)" (T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.259).
13 Eylül 1921 : Sakarya Meydan Muharebesi'nin sonuçlanması ve Düşmanın Sakarya nehrinin doğusunda imha ile zaferin kazanılması (N.II., s.618; A.S.D.I., s.181; T.D.T., s.95; K.A., s.730; M.M., s.213; T.V.cilt:II, sayı:8, s.92; H.M.M., s.250; T.İ.H., c.II, ks.V, kp.II, s.269; T.K.S., s.359: A.K.D.D.A.Y., s.358-359; E., s.122; İ.A., s.757; İ.İ., s.157; T.İ.T., s.108; T.IV, s.100; A.T.T.B., s.407; A.İ., s.638; M.M.U.K.S.II, s.287; T.C.T., s.211; A.B.E.B., s.136).
: Sakarya Zaferi üzerine Baskomutan Atatürk'ün Batı Cephesi Komutanlığına emri: "Düşman batıya geri çekilmeye devam etmektedir. Düşmanın geride herhangi bir hatta durmasına ve eski düzenini almasına mani olmak ve geri çekilisini yenilgiye uğratmak lâzımdır" (A.T.T.B., s.408).
: Baskomutanlık Karargâhının, Akşamdan itibaren Polatlı'da Kuruluşu (T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.270;499;A.T.B.D,sayı:75, b.1624).
: Atatürk'ün, Baskomutanlık islemlerinin daha basit sekilde seyretmesi için Baskomutanlık Kalemi'nin kaldırıldığını ve Baskomutan'ın gerek Millî Savunma Bakanlığı ile doğrudan doğruya temasta bulunarak çalışacağı hakkında ilgililere yazısı (T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.275; A.T.B.D.sayı:75, B.1623).
: Baskomutanlığın, Batı cephesinin yeniden kurulup düzenlenmesi emri (Mevcut tümenlerden 5 kolordu olusturulmustur) (T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.269-271, 273).
: Atatürk tarafından hazırlanan, Meclis takdirnamesiyle taltif hakkında Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabulü: "Muharebelerde bilfiil ates altında fekvkalâde yararlıklar gösterenler, Türkiye Büyük

Millet Meclisi takdirnamesiyle mükâfatlandırılır" (Z.C. Devre :I, cilt:XII, s.192-214).
14 Eylül 1921 : Atatürk'ün, Sakarya zaferini takiben cephe'den millete bildirgesi:
"…Avrupa'nın en mükemmel araçlarıyla donatılmıs olan Konstantin ordusundan, ordumuzun donatım itibariyle de geri kalmaması ve hatta ona üste çıkabilmesi gibi inanılmaz mucizeyi Anadolu halkının fedakârlığına borçluyuz" (A.T.T.B., s.140; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, z.c. Devre:I, cilt:12, s.216-217).
: Atatürk'ün, "General Seferberlik İlânı"nı bildiren emri: "14/15 Eylül 1921 gece yarısından itibaren bütün vatanda umumî seferberlik ilân edilmıştır. Mağlup Düşmanı Anadolu içerisinde en son nefesine kadar imha için ilân edilen bu seferberlikte amaçlanan gayeye varıncaya kadar gerek duyuldukça silah altına çağrılacaktır" (M.M., s.214; A.T.T.B., s.408).
: İsmet ve Fevzi Paşaların, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, Baskomutan Atatürk'e Müsirlik rütbesi ve Gazilik unvanı verilmesini teklif eden telgrafı (A.T.B.D. sayı:75; b.1626).
17 Eylül 1921 : Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, cephede bulunan Baskomutan Atatürk'e Sakarya zaferini kutlayan telgrafı: "Türkiye Büyük Millet Meclisi, millî ordunun müstesna fedakârlıklarıyla kazanılan Sakarya Meydan Muharebesi'nin kahramanlarını kutlamıs ve bütün milletin hişlerine tercüman olarak, pek derin olan minnet ve sükranın yüksek aracılığınızla bütün ordu mensuplarına sunmağa kadar vermıştır" (Z.C. Devre:I, cilt:XII, s.225).
18 Eylül 1921 : Atatürk'ün Sakarya zaferini takiben cepheden Ankara'ya dönüşü (T.K.S.K., s.162).
: Atatürk'ün, Sakarya zaferi nedeniyle Batum halkının tebriklerini sunan Batum Bassehbenderi Aziz Samih Bey'e teşekkür telgrafı (Ha., 19.9.1921).
19 Eylül 1921 : Atatürk'ün "Sakarya Muharebesi" hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisinde Konuşması: "…Efendiler! Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunun Sakarya'da kazanmıs olduğu meydan muharebesi pek büyük bir meydan muharebesidir. …Bizi imha etmek görüsü Karşısında varlığımızı silahla korumak ve savunmak pek tabiîdir. Bundan daha tabî ve daha haklı bir hareket olmaz!" (Z.C. Devre:I, cilt:12, s.255-262).
: Atatürk'e Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kanunla Müsir (Mareşal) rütbesi "Gazi" unvanı verilisi (Z.C. Devre:I, cilt: XII, s.264; N.II., s.620; M.M., s.216; T.İ.H.c.II,ks.III, s.584; T.IV, s.101; İ.A., s.757; T.V.cilt:II, sayı:8, s.96; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.323; A.B.E.B., s.136).
: Atatürk'ün, kendisine "Gazilik" unvanı ve "Müsirlik" rütbesi verilisi münasebetiyle Meclis'te teşekkür Konuşması: "…Kazanılan bu Başarı

Yüksek Heyetinizin iradesiyle kuvvet bulan ordumuzun iradesi sayesinde, Düşman ordusunun iradesinin kırılması suretiyle belirmiştir. Bu sebeple ödüllendirilisinizin gerçek muhatabı yine ordumuzdur" (Z.C. Devre:I, cilt:12, s.264).

20 Eylül 1921 : Atatürk'ün, "Gazi" unvanı ve "müsirlik" rütbesinin verilisi nedeniyle orduya bildirgesi: "…Zaferden dolayı sizin kahramanlıklarınızla, sizin gösterdiğiniz nihayetsiz fedakârlıklar pahasına kazanılan bu büyük muzafferiyetlerin millet tarafından takdirini gösteren bu rütbe ve unvanı ancak size mal ederek bütün askerlik hayatımın en büyük iftihar sermayesi olarak tasıyacağım" (A.T.T.B., s.413; A.T.B.D. sayı:80, b.1768).

: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, Sakarya zaferi sebebiyle Baskomutan Atatürk'e telgrafı: "Meclis, ulu ve saygıdeğer Başkanlarının, Düşman ordusunu bozguna uğratan dahiyane karar ve önlemleri sayesinde kazanılan bu büyük zaferle kıvanç duymaktır" (A.T.B.D. sayı:75, b.1628).

21 Eylül 1921 : Atatürk'ün Sakarya zaferi nedeniyle kendisin kutlayan Ankaralıların telgrafına cevabı: "Soylu milletimizin hayat ve bağımsızlığını yok etmek isteyen Yunan ordusunu yirmi bir günlük meydan muharebesinden sonra bozguna uğratan ordumuz ve sahsımız hakkındaki tebriklerinize teşekkür ederim" (A.T.T.B., s.415).

25 Eylül 1921 : Malta'dan kaçarak Kusadası'na gelen Ali İhsan Paşa'nın Söke'den Baskomutan Atatürk'e Anadolu'da vazife isteyen telgrafı (H.H.V., s.37; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.362).

26 Eylül 1921 : Atatürk'ün, Ali İhsan Paşa'nın 25.9.1921 tarihli telgrafına Ankara'ya gelmesini bildiren cevabı (H.H.V., s.38; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.501).

27 Eylül 1921 : İstanbul'da bulunan Zübeyde Hanım'ın Atatürk'e Mareşal rütbesi ve Gazi unvanı verilmesi nedeniyle tebrik telgrafı: "…Milletin hakkınızdaki bu sevgi ve itimadı, benim kadar kimseyi duygulandıramaz. Kız Kardeşinle beraber alnından öperek ve bağrınıza basarak seni tebrik ederiz" (K.S.İ.Y.II, s.416).

29 Eylül 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda, İngilizlerin esir değisimi istekleriyle ilgili Görüşmeler esnasında Konuşması: "…Son zaferi takiben, hemen onun belirdiği günlerde İngilizler bir yakınlasma zemini aradılar ve bunu olusturmak için derhal bize hiç sormaksızın Malta'da bulunan tutuklularımızı bütünüyle bırakmaya karar verdiler" (G.C.Z., c.II, s.244).

: Atatürk'ün, annesi Zübeyde Hanım'ın 27.9.1921 tarihli tebrik telgrafına cevabı: "Benim için dünyevî mükafâtların en yücesi olan tebrikâtınızla mesut oldum" (K.S.İ.Y.II, s.417).

: Atatürk'ün, Sakarya Zaferi'ni tebrik eden Azerbaycan Elçisi Abilof'un telgrafına cevabı (A.T.T.B., s.416).

6 Ekim 1921 : Atatürk'ün Ankara'ya gelen Ali İhsan Paşa ile Görüşmesi (D.H.B.I., s.113).
7 Ekim 1921 : Atatürk'ün, Batı Cephesi Komutanlığı emrinde olmak üzere I.Ordu Komutanlığı'na Ali İhsan Paşa'nın atandığını bildiren yazısı (H.H.V., s.54).
13 Ekim 1921 : Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Kafkas Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan) arasında "Kars Antlaşması"nın imzalanması (İ.H., s.951; M.M.M.T., s.135; T.İ.H.c.II,ks.6,kp.I,s.10; L.İ., s.389; İ.A., s.758; M.H., s.258; T.İ.H.c.III, s.225, 226; T.D.D.S., s.103; K.C.T.E., s.117; T.İ.H.c.II, ks.V, kp.II, s.466; A.M.D.P.I., s.571-579).
14 Ekim 1921 : Atatürk'ün Ankara'da Azerbaycan Elçisi Abilof'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.II, s.18).
16 Ekim 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Fransızlarla yapılacak Antlaşmayla ilgili Görüşmeler esnasında Konuşması: "…Simdi bendeniz için olduğu gibi, bütün Arkadaşlarımız için de ölçü, Misak-ı Millî'dir. Misak-ı Millî'yi darbeyleyen bir Antlaşmayı kabulde mazuruz" (G.C.Z., c.II, s.354).
18 Ekim 1921 : Atatürk'ün Ankara'da Azerbaycan Elçiliğine bayrak çekme töreninde Elçinin Konuşmasına cevap söylevi (A.S.D.II, s.20).
20 Ekim 1921 : Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Fransa Hükûmeti arasında "Ankara Antlaşması"nın imzalanması (N.II, s.624; H.T.V.D., sayı:59, v.1342; V.H., s.253; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.I, s.10; T.İ.H.c.IV, s.249, 252; T.D.M.İ.B.S.A., s.19-29; Erden, s.84; M.M.M.T., s.141; İ.H., s.966; T.D.D.S., s.103; H.S., s.52; H.M.M., s.263; M.H., s.263; İ.A., s.758; L.İ., s.389; A.İ., s.667; T.A.T.D.T.G., s.82; O.M.K. ve L., s.291-292; T.C.T., s.116-117; D.T., s.182; A.T.D.P., s.33; H.K.İ.H.Ç., s.62; A.M.D.P.I., s.587-590).
28 Ekim 1921 : Atatürk'ün, ordu komutanlarına üzerinde bulunan baskomutanlık görevinin 5 Kasım 1921'den itibaren biteceğini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne arz ettiğini bildiren genelgesi (Ha. 29.10.1921).
29 Ekim 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda, asayis ve iç güven hakkındaki gensorunun birlestirilerek görüsülmesi sırasında Konuşması: "…Pek nazik zamanlara tesadüf eden bazı olaylardan dolayı ordu komutanlarının değistirilmesine dair bende kanaat hasıl olmamıştır" (G.C.Z., c.II, s.408-409).
31 Ekim 1921 : Baskomutanlık süresinin 5 Kasım 1921'den itibaren 3 ay daha uzatılmasına dair Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabulü (Z.C. Devre:I, cilt:XIV, s.6:N.II, s.653).
2 Kasım 1921 : Atatürk'ün, Meclis'teki odasında Hataylılar adına geleb Tayfur (Sökmen) ve Faruk (Cengiz) Beyleri kabulü ve Görüşmesi (H.K.İ.H.Ç.,

s.62-63).
3 Kasım 1921 : Atatürk'ün, Fransız yazarı ve Türk dostu Pierre Loti'ye halı gönderilisi nedeniyle mektubu: "Tarihin en karanlık günlerinde sihirli kalemiyle daima Türk milletinin hakkını doğrulamıs ve savunmus olan büyük üstat için Türk milletinin beslediği derin ve sarsılmaz sevgi hişlerine, İstiklâl Mücadelesinde sehit düsen erkeklerimizin yetim bıraktığı kızlarımız tarafından gözyasları arasında dokunan bu halı sahitlik edecektir" (A.Ö.M., s.151-152; M.K.P.K., s.69).
11 Kasım 1921 : General Harington'un İstanbul'dan İngiltere Savunma Bakanlığına raporu: "…İstanbul hükûmeti aracılığıyla Mustafa Kemal'e yaklasmak konusunda iyimser değilim. Tek kaygım su ki, Mustafa Kemal Yunanlıların Anadolu'yu bosaltmaları ve Misak-ı Millî esasları gibi asırı istekler ileri sürebilir" (İ.B.A.IV, s.XXXIV, 72).
12 Kasım 1921 : Cemal Paşa'nın Moskova'dan Atatürk'e telgrafı: "…Enver ve Halil Paşaların Anadolu'da tesebbüs etmekte oldukları hususları öğrendim. Bu tesebbüslere son verdirmek için bütün mevcudiyetimle çalışıyorum" (M.H., s.280-881).
13 Kasım 1921 : Atatürk'ün, Meclis'te olusan İkinci Grup'un faaliyetleri hakkında Kâzım Karabekir'e telgrafı:" …Bir kısım üye vardır ki, her vesile ile millî davaya önder olanların nüfuzunu ortadan kaldırmak, yetenekli ve namuslu askerî liderleri görevlerinden uzaklastırmak ve sonuç olarak maddî ve manevî kuvvetleri kendilerine hizmet edecek bir yöne yöneltmek istiyorlar. Bugünkü güçlü liderlerinden ilgisini kesecek ordunun, herhangi bir vatanî görev yapmağa elverisli nitelik ve niceliği kaydedeceğinin farkına varmaksızın ve yalnız hayale dayanan bir kötü niyetle çalışan bu ikinci grubun faaliyeti, kendilerince istenilen neticeyi verirse doğacak vaziyet, ordunun tamamen dağılması ve sonucunda vatanın mahvı demek olacağından bütün kuvvet ve kudretimizle bu fikir ile mücadele edilmektedir. Bu mücadeleye siddete devam edilecek, memleketin harap ve perisan olmasına uzanacak bu cereyanı durdurmak için gereken her sey yapılacaktır. Bununla beraber söz konusu azınlığın Meclis'te tehlikeyi gerektirecek bir kuvvet olusturması simdilik muhtemel değildir" (İ.H., s.978-979; A.T.T.B., s.418-419).
14 Kasım 1921 : Ankara'da Afgan Elçiliğinde Azerbeycan Elçisi Abilof şerefine
verilen ziyarette, Abilof'un söylevine Atatürk'ün cevap Konuşması (Ha. 15.XI.1921).
16 Kasım 1921 : Cemal Paşa'nın Moskova'dan Atatürk'e mektubu "…Enver Paşa'yı Buhara'dan geri alamazsam bütün bir buçuk senelik çalışmamı mahvetmis olacağım. Buna muvaffak olmak için olanca siddetimle çalışıyorum" (M.H., s.282-283).
20 Kasım 1921 : Atatürk'ün Rus siyasetimizin esasları ve amaçları konusunda Moskova Elçiliğimize sifre talimatı (A.M.D.P.I., s.359).

26 Kasım 1921 : Atatürk'ün Moskova Elçisi Ali Fuat Paşa'ya telgrafı: "…Cemal Paşa simdiye kadar gösterdiği dürüst harekette devam ederse kendisini destekleyeceğiz. Herhalde Enver Paşa ve diğerleri ile alâkasını kesmelidir" (M.H., s.298; T.Me., Tanin, 19.12.1944).
: Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Durumunuzun, kuvvetinizin en ufak bir kusura uğraması aynen sahsın hakkımda ve mukaddes amacımız hakkında en büyük darbeye uğramıs olması kadar gözümde önemlidir. Bozgunculara Karşı gerekli tutumu göstermekte asla tereddüt edilmeyecektir, Kardeşim" (İ.H.E.P., s.199.
30 Kasım 1921 : Cemal Paşa'nın Münih'ten Atatürk'e mektubu: "Bence bugünün en önemli meselesi Encer'in son girisimleridir. Bu mecnunu Anadolu'da sizin basınıza belâ olmaktan meneden talihe teşekkür borçlu olduğum halde ondan sonra giristiği isten dolayı son derece hayretteyim" (T.Me, Tanin, 4.2.1945.
1 Aralık 1921 : Vekiller Heyeti'nin yetki ve vazifesine dair Kanun teklifi münasebetiyle Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Anayasamızın maddelerini düsünecek olursak, bu kanun, doğrudan doğruya her millet ferdinin kalp ve vicdanında belirmis ve ondan sonra yürürlüğe girmıştır. Zaten bu münasebetle demin arzetmistim, kanun, hakikî kanun yalnız böyle olur. Taklit ile kanun olmaz" (Z.C. Devre:I, cilt:XIV, s.423-443.
3 Aralık 1921 : Atatürk'ün Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis ile Görüşmesi ve söyledikleri: "…Bugün ordu, bağımsızlık uğruna Savaşıyor. Türk milleti aldatılmak istemiyor. Onun olumlu gerçeklesmelere ihtiyacı var; bos hayaller bize çok pahalıya mal olmustur. …Ben Panislâmist değilim. Biz Türküz; hepsi o kadar. İyi Müslümanlar olarak kalmak bize yeter. Asya için olduğu gibi, Avrupa için de töremiz aynıdır. Dostlarımız olacaktır, tam bağımsızlığımızı koruyacağız, her seyi Türk olma noktasında göreceğiz. Bu, gerçekçi bir düsünüstür; İmparatorluğu yıkan ideolojiye Karşı bir düsünüs. İttifaklar, iktidar için birer engel olmayacak, onu ufaltmayacak. Bunların birini diğerine Karşı kullanmayacağız, onlara Karşı da her zaman toprak ve siyaset bütünlüğümüzü saklı tutacağız. Devamlı dostluklar kurmanın tek yolu bu değil midir?" (Ç.A., s.43).
5 Aralık 1921 : Atatürk'ün, "Ankara Antlaşması" gereğince Adana'nın tekrar anavatana katılısı münasebetiyle Adanalılara bildirisi: "Asırlardan beri Türkiye'nin ayrılmaz bir parçası iken Büyük Harp sonunda İşgal altına girmis, bu defa Fransa hükûmetiyle imzalanan Antlaşma gereğince yönetimimize dönmüs olan Adana'da hükûmetimiz tekrar kuruluyor" (A.T.T.B., s.420; A.İ.B., s.25-27; M.K.P.K., s.136; A.H.A., 1977, s.147-148)
: Kazım Karabekir'in, Atatürk'e "Baskumandanım Kemal Paşa Hazretlerine" ithafını tasıyan imzalı resmini vermesi (H.T.D.A.A.

Albüm:6, Resim:22).
6 Aralık 1921 : İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a yazısı: "…Mustafa Kemal, Misak-ı Millî'yi kabul ettirmeye çalışıyor. Misak-ı Millî'yi kabul ettirirse kurtarıcı olarak yıldızı parlayacak ve ilerde de Türkiye'nin kaderinde rol oynayacak!" (İ.B.A.IV, s.XLII, 114-115).
8 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Hariciye Vekili Yusuf Kemal Bey'le Bolvadin'e Ali İhsan ve Yakup Sevki Paşalarla Görüşmesi (H.H.V., s.155).
9 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Hariciye Vekili Yusuf Kemal Bey'le Bolvadin'e Ali İhsan ve Yakup Sevki Paşalarla Görüşmesi (H.H.V., s.155).
16 Aralık 1921 : Atatürk'ün Hariciye Vekili Yusuf Kemal Bey'le beraber Akşehir'den Çay istasyonuna gelişi ve Ali İhsan Paşa ile kısa bir Görüşmeyi takiben Ankara'ya hareketi (H.H.V., s.168).
18 Aralık 1921 : Atatürk'ün cepheden Ankara'ya dönüşü (R.O.H.,cilt:3, sayı:38, s.369).
: Atatürk'ün, Akşam Azerbaycan Elçiliği'nde verilen yemeğe katılması ve Konuşması: "…Ne ezen, ne de ezilen vardır; sadece zulme izin verenler vardır, o kadar!" (Ç.A., s.127-128).
19 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Ukrayna Elçisi General Frunze'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.II, s.22; A.M.D.P.I., s.363-371).
20 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Ukrayna Sûralar Başkanı Petrovski ve Umum Rus Sûraları ve Müttefikin Devletler Kongresi Başkanı Kalinin'e, Frunze'nin T.B.M.M'de okunan demecinin olmulu Karşılandığını bildiren mektubu (A.M.D.P.I., s.374-375).
23 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Fransız Mareşali Lyautey'e Millî Mücadele'de Türk davasına hizmet ettiğinden dolayı teşekkür mektubu: "…Her iki tarafın Karşılıklı olarak sarfettiği gayretlerin Ankara Antlaşması'nın imzasıyla meyvelerini vermis olduğunu görmekle bahtiyarız" (A. Evl. Belleten, 80, s.633; A.İ.Y.I., s.160-161).
24 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin fgizli oturumunda Veliaht Abdülmecit Efendi'nin Meclis Başkanlığına gönderdiği T.B.M.M.'ni tanıyan mektubun okunması nedeniyle Konuşması: "…İki yıllı olaylar ve yüksek meclisinizin Kuruluşu artık millete anlattı ki, Meclis'in sahip olduğu yüksek kuvvetten, yüksek iradeden Başka bir kuvvet mevcut değildir" (G.C.Z., c.II, s.524-525).
26 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumlarında ordunun kuvvetlenmesi, muhtaç olduğu araç ve gereçlerin tamamlanması hakkında soru ve gensorular sebebiyle açıklamaları: "…Amacımız mutlaka, Karşımızda bulunan Yunan ordusunu mağlup edecek derecede kuvvetli ve donanmıs ordusunu mağlup edecek derecede kuvvetli ve donanmıs ordu meydana getirmektir" (G.C.Z., c.II, s.541-543).

: Atatürk'ün –Refik (Saydam) Bey'in yerine- Sıhhiye Vekilliğine seçilen Rıza Nur'a Sinop'a telgrafı: "Hastalığınızdan pek müteessirim. Vekiller Heyeti'nde göreceğiniz vazifeyi önemli ve bugünkü vaziyetimizde hizmet ve yardımınızı gerekli gördüğümden, Ankara'da mümkün olan her türlü tedavi ve istirahatınıza kabinece yardım edilmek üzere hareketinizin makine basında bildirilmesi" (A.T.Y., s.534).

29 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Cemal Paşa'nın Ankara Hükûmeti'nin anlayısıyla uyusmayan bazı tavsiyeleri nedeniyle Moskova Elçisi Ali Fuat Paşa'ya mektubu: "Ben, milleti İttihat ve Terakki bayrağı altına davet edemem. Ankara'ya öğüt vermek değil, Ankara'nın tamamen görüsü ve talimatı dairesinde hareket etmekle yararlı olabileceğini ve bu sebeple fikrini düzeltinceye kadar kendisiyle münasebeti sürdürmekte mazur bulunduğumu bildirmenizi rica ederim" (T.Me., Tanin, 19.12.1944; M.H., s.299; M.O.E.P.III, s.596; A.T.T.B., s.423).

30 Aralık 1921 : Atatürk'ün, Ukrayna Elçisi General Frunze şerefine Dışişleri Bakanlığının verdiği ziyafette Konuşması (A.S.D.II, s.24).

31 Aralık 1921 : Atatürk'ün Batı Cephesi, Adana ve Maras bölgesinde seyahat edecek olan Vakit gazetesi basmuharriri Ahmet Emin (Yalman)'a silah verilmesi hakkında yazısı (A.S.D.V., s.203).

-1922-

2 Ocak 1922 : Atatürk'ün Cemal Paşa'ya mektubu: "Paşam, Türkiye'de tahmin edemeyeceğiniz derecede bir inkılâp olmustur. Bütün manasıyla bir halk hükûmeti tesekkül etmistir. Tesrii ve icraî salâhiyetleri kendinde toplayan Türkiye Büyük Millet Meclisi bütün devlet işlerine el koymustur. Hiçbirimiz bu Meclis'in onayını kazanamayacak çalışmalarda bulunamayız. Süphesiz bu takdir ve iftihara değer bir haldir. Sunun veya bunun pazı kuvvetiyle ve zorbalıkla vaziyete hakim olmasına ihtimal yoktur…" (T.Me, Tanin, 19.12.1944).

: Atatürk'ün, Ukrayna Elçisi General Frunze'nin veda ziyafetinde Konuşması (A.S.D.II., s.27).

3 Ocak 1922 : Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'in Adana'dan Atatürk'e
mektubu: "…Avrupa'daki sahsî nüfuzunuz günden güne artmaktadır. Daima iddia ettiğim gibi, bu nüfuzunuz sahsına dayanacak olan gelecek barısın en önemli etkeni olacaktır" (A.H.A., 1974, s.45-47; A.İ.Y.I., s.160; A.Me., s.96-97).

: Atatürk'ün, Anadolu'da yetimhaneler, numune çiftlikleri v.s. hayır kurumları kurma teklifinde bulunan Amerikan Yakın Sark Yardım Heyeti'ne verilecek cevabın esasları hakkında Dahiliye Vekilliği'ne yazısı: "…Ancak bu hususta gerek uzak gerek pek yakın bir mazide bize gayet pahalıya mal olan elim tecrübelere dayanarak bazı göz önüne alınacak kayıtların ifadesine kesin lüzum vardır" (A.M.D.P.I., s.384-886).

4 Ocak 1922 : Atatürk'ün, Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda tenkitleri cevaplandırması: "…Orduya ait yaptığımız işleri kontrol için Meclis'in bir encümen teskil etmesinde bir mahzur görmem. Fakat bu encümen benim başkanlığım altında olur" (N.II., s.632-633).
: Atatürk'ün Ukrayna Elçisi Frunze'nin Ankara'dan ayrılısı nedeniyle Lenin'e mektubu (A.Ö.M., s.118; T.R.İ.T., s.270).
7 Ocak 1922 : Atatürk'ün, Buhara'dan gelen Nazari başkanlığındaki siyasî heyeti Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında kabulü ve törende Konuşması (İ.A., s.759;A.S.D.II, s.30; İ.B.A.IV., s.LLII, 185).
: İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a Ankara ile ilgili elde ettiği bilgileri sunan raporu: "…Mustafa Kemal, her zamankinden daha güçlü durumda. Ankara Hükûmeti, Türkiye'nin baskentini Anadolu'ya kaydırma niyetinde. Türkler "Anadolu Türklerindir" düsüncesinde. Kemalistlerle anlasmaya varılamaz; çünkü Anadolu'nun tam bağımsızlığını istiyorlar" (İ.B.A.IV., s.XLIX, 169-172).
9 Ocak 1922 : Atatürk'ün, Fevkalâde Harp Encümeni kurulmasıyla ilgili kanun teklifi nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "…Sunu açıkça söylemek istiyorum ki, gerçekten böyle bir fevkalâde encümenin sizin arzu ettiğiniz seyleri yapacağıma ben emin değilim. Yapılmıs ve yapılacak olan işleri görmek için bunun kurulmasına taraftarım. Bu encümen de görecektir ki, azamî derecede yapılacak is, ancak yapılabilen islerden ibarettir. Bunu görecekler ver Yüksek Heyetinizi bu suretle tatmin edeceklerdir" (G.C.Z., c.II, s.606-607).
: Atatürk'ün "New York Times" muhabiri Clair Price'ı Ankara'da kabulü (Ha., 10.1.1922).
10 Ocak 1922 : Atatürk'ün, gazeteci Ahmet Emin (Yalman) Bey'le yaptığı – hayatına dair- uzun Görüşmenin Vakit gazetesinde yayımlanması: "…Her tarafta çesitli isimler altında bir takım örgütler Başlamıstı. Bunları aynı program ve aynı ad altında birlestirerek bütün milleti ilgilendirmek ve bütün orduyu da bu amaca hizmet ettirmek gerekti. Anadolu'ya girdiğim zaman daha ordu müfettisi görevi ve yetkisi üzerimde iken bu noktadan ise Başladım ve bu amaç az zamanda belirdi. İzlediğim çalışma sekli İstanbulca anlasılınca İstanbul'a getirtmek istediler. Gitmedim; neticede istifa ettim" (A.S.D.V., s.84-95).
11 Ocak 1922 : Atatürk'ün, Ankara'da, "Entransigeant" gazetesi muhabirine demeci:
"Türk barıs sartları, Misak-ı Millî'nin ilân günü olan 28 Ocak 1920 tarihinden beri bütün cihana malûmdur" (A.S.D.III, s.30).
12 Ocak 1922 : Fransız yazarı Pierre Loti'nin sekreteri G. Janberger'in, Loti'ye gönderilen harp yetimlerinin islediği halı nedeniyle Atatürk'e teşekkür mektubu: "Pierre Loti göz yasartıcı bu yüksek itilafa nasıl teşekkür

edeceğini bilemiyor. Hiç olmazsa bu teşekkür lerini kendi eleriyle yazmalıydı. Ne yazık ki bu sevinçten de mahrumdur" (P. Loti'nin ağır hasta olusu nedeniyle mektubu kâtibi yazıp imzalamıştır. A.İ.Y.I., s.171; Z.C. Devre:I, cilt:XVII, s.51-52; A.Me., S.94-95).

14 Ocak 1922 : Baskomutan Atatürk'ün Başkanlığında Meclis İkinci Reisi ve Maliye ve Millî Müdafaa Vekilleriyle Genelkurmay Başkanı ve Millî Müdafaa ve Maliye Encümenleri Reişlerinden olusmak üzere "Harb Encümeni" kurulması (Baskomutan'ın bu hususu bildiren 16 Ocak 1922 tarihli tezkeresi Meclis'in 19 Ocak 1922 günkü oturumunda okunmus, Encümen'in ilk toplantısını 22 Ocak 1922 günü yapacağı kaydedilmıştır. Z.C. Devre:I, cilt: XVI, s.80; T.İ.H.c.II, ks.6; kp.I, s.108; T.İ.H.c.VII, s.433; A.K.D.D.A.Y., s.376; K.A., s.707).

15 Ocak 1922 : Ukrayna Elçisi General Frunze'nin Trabzon'dan memleketine hareketi esnasında Atatürk'e teşekkür telgrafı (Z.C. Devre:I, cilt:XVI, s.133).
: İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a telgrafı: "…Yeni barıs önerilerini Mustafa Kemal reddedecektir. Bunlar Padişah'a kabul ettirilebilir" (İ.B.A.VI., s.L, 174).

16 Ocak 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda, yargılanmasına karar verilen sabık Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa'dan gelen –savunma niteliğindeki- raporun görüsülmesi sırasında Konuşması: "…Bendenizde olusan kanaat sudur ki, Nurettin Paşa hakkında Yüksek Heyetinizce verilmis olan bu karar biraz ağır bir karar olmustur. Bununla beraber âdilâne bir surette düzeltmek yine Yüksek Heyetinizin elindedir" (G.C.Z. c.II, s.622-623).

21 Ocak 1922 : Atatürk'ün Ankara'da "İzmir Yurdu Cemiyeti"nin tertiplediği çayda Yurd'un fahri başkanlığını kabul edişi nedeniyle Konuşması: "…Yurd'un İzmir'in içinde vazife göreceği güne kavusacağız. O gün uzak değildir!" (A.S.D.II, s.31).

22 Ocak 1922 : Ankara'da "Harp Encümeni"nin, Atatürk'ün başkanlığında ilk toplantısını yapması (Ha., 25.1.1922; T.İ.H., c.VII, s.433).

23 Ocak 1922 : Atatürk'ün, "Petit Parisien" gazetesi muhabirine demeci: "…Büyük Millet Meclisi Hükûmeti veya ben, Türk milletine her seyden evvel, millî emellerinin elde edileceği hakkında teminat vermeğe mecburuz. Türk milleti, Yunanlıları kovmağa her ne pahasına olursa olsun karar vermıştır" (A.S.D.III, s.30).

30 Ocak 1922 : Atatürk'ün, Sovyet Elçisi Aralof'un güven mektubunu kabulü ve elçinin söylevine cevap Konuşması (B.S.D.T.H., s.74; Ha., 1.2.1922).

1 Subat 1922 : Atatürk'ün, İngilizlerin Musul'daki siyasî faaliyetleri sebebiyle Millî Savunma Bakanlığına emri: "…Misak-ı Millî sınırları içinde kalan Musul ilinin kurtarılması amacıyla Revandiz bölgesine bir kısım kuvvet gönderilmesi…" (T.İ.H.c.IV, s.267).

4 Subat 1922 : Atatürk'ün Baskomutanlık süresinin 5 Subat 1922 tarihinden itibaren ikinci defa üç ay uzatılmasına dair Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabulü (N.II., s.653; T.İ.H.c.II, ks.6,kp.I, s.195).
5 Subat 1922 : Harp Encümeni'nin, Atatürk'ün Başkanlığında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık odasında toplantı yapısı (Ha. 6.2.1922).
: Atatürk'ün, öğleden sonra Vekiller Heyeti toplantısına başkanlık edişi (Ha. 6.2.1922).
16 Subat 1922 : Baskomutan Atatürk'ün, 1901 doğumluların hemen muayeneleri yapılarak silah altına alınmaları hakkında emri (T.İ.H. c.VII, s.421).
18 Subat 1922 : Kâzım Karabekir'in Atatürk'e, uzmanlardan kurulu ikinci bir meclis teklif eden telgrafı (N.II, s.640-641; İ.H., s.998-999).
1 Mart 1922 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Birinci Devre üçüncü toplantı yılını açış Konuşması: "…Efendiler! Büyük Millet Meclisi Hükûmeti Türkiye ve Türkiye halkının devamını ve bağımsızlığını temine çalışıyor. Çünkü Türkiye'nin asıl sahibi, mesru ve gerçek sahibi olan Türkiye halkının kesin arzu ve iradesi bu yoldadır" (Z.C. Devre:I, cilt: 18, s.2-16).
2 Mart 1922 : Atatürk'ün Afganistan'ın bağımsızlığa kavusmasının 4. Yıldönümü münasebetiyle Afgan Elçiliğinde yapılan törende Elçi Ahmet Han'ın söylevine cevap Konuşması (Ha. 5.3.1933).
3 Mart 1922 : Ankara'da Sovyet Elçisi Aralof'un, Elçilik binasında, Atatürk şerefine öğle yemeği vermesi ve Aralof'un söylevine Atatürk'ün cevap Konuşması: "…Devletlerin baslı basına ayrı ayrı kuvvetli olması, ayrı ayrı bağımsızlık fikriyle duygulanmıs ve hazırlanmıs bulunması lâzımdır" (Ha., 5.3.1922).
4 Mart 1922 : Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'in Meclis'in üstünde uzmanlardan olusacak ikinci bir meclis bulunmasını teklif eden 18 Subat 1922 tarihli yazısına bu görüsü uygun bulmadığını bildiren cevabı (N.II., s.642; İ.H., s.999-1000).
: Atatürk'ün, Bitlis'te Küfrevîzade Seyh Abdülbaki Efendi'ye, bölücü faaliyetlere Karşı halkın uyarılması ve dikkatli olunması hususunda mektubu (A.T.Y., s.545).
6 Mart 1922 : Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumlarında Baskomutan Atatürk'ün askerî vaziyet hakkında Konuşması ve "Nereye gidiyoruz?
Bizi kim, nereye sevk ediyor? Meçhûlata?..." sözleriyle ortalığı bulandıran muhaliflere cevabı: "Ordumuzun kararı, taarruzdur. Fakat, bu taarruzu tehir ediyoruz. Sebebi, hazırlığımızı tamamen tamamlamağa biraz daha zaman lâzımdır. Yarım hazırlıkla, yarım tedbirle yapılacak taarruz, hiç taarruz etmemekten daha çok fenadır". "Meclis'te, bir veya birkaç üyenin kötümserlik telkin eden sözlerinden bile aleyhimizde isitifade çareleri aranılmakta olduğuna süphe edilmemelidir" (G.C.Z., c.3, s.2-14); N.II, s.639; İ.A., s.759-760).

: Atatürk'ün gece saat 23.00'de Ankara'dan Batı cephesine hareketi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
7 Mart 1922 : Atatürk'ün sabah Biçer'e gelişi, bir saat sonra Biçer'den hareketle öğleyin Sivrihisar'a gelişi, askerî tetkik ve teftişleri (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
8 Mart 1922 : Atatürk'ün sabah Sivrihisar'dan hareketle öğleyin Karakaya'ya gelişi, askerî tetkiki ve teftişleri (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
9 Mart 1922 : Atatürk'ün sabah Sivrihisar'dan hareketle saat 10.00'da Aktas'a, saat 12.00'de Belpınar'a, saat 14.00'de Barık'a gelişi, buralardaki askerî kuvvetleri teftisi, saat 16.00'da Aziziye'ye gelişi (H.T.D.A.A., Klasör:58; Dosya:19).
: Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın saat 20.00'de Akşehir'den Aziziye'ye gelişi ve Baskomutan Atatürk ile buluşması (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
10 Mart 1922 : Atatürk'ün, sabah Aziziye'den hareketle HüsrevPaşa'da ileri karakol (Emniyet hattı) mevzilerine gelişi, araziyi tetkiki, saat 15.00'de buradan hareketle saat 17.00'de tekrar Aziziye'ye dönüşü, Akşam İsmet, Yakup Sevki ve Selâhattin Adil Paşalarla yemek yemesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
11 Mart 1922 : Atatürk'ün sabah Aziziye'den hareketle saat 11.00'de Üçüncü Tümeni teftisi ve subaylara kısa söylevi: "…Bugünkü Türkiye Ordusu, eski ordulardan faziletçe daha yüksektir. …Muvaffak olacaksınız. Geleceğin ilk serefli subayları olacaksınız!" (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
: Atatürk'ün 3. ve 7. Tümenleri teftisten sonra tekrar Aziziye'ye dönüşü (H.T.D.A.A. Klasör:58, Dosya:19).
12 Mart 1922 : Atatürk'ün, Yakup Sevki Paşa ve Albay Kemalettin Sami Bey'le beraber sabah Aziziye'den hareketle Afyon-Karahisar'ın kuzeyinde Derben köyüne gelişi, askerî kuvvetleri teftisini takiben Bolvadin'e gelişi ve geceyi burada geçirisi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
13 Mart 1922 : Atatürk'ün, rahatsızlığı sebebiyle günü yatakta geçirmesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
14 Mart 1922 : Atatürk'ün saat 11.00'de trenle Bolvadin'den Akşehir'e hareketi, Çay istasyonunda trende Ali İhsan Paşa ile Görüşmesi, saat 14.20'de Akşehir'e gelişi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
15 Mart 1922 : Atatürk'ün Akşehir'de Batı Cephesi Karargâhına gidişi, öğle yemeklerini İsmet Paşa ile yemesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
: Bulgaristan'ın Millî Savunma eski Bakanlarından General Kleman Boyaciyef'in Viyana yakınlarında Baden'den Atatürk'e mektubu: "Elde edeceğiniz Başarılar sayesinde zulüm görmüs bütün milletlerin zorla alınmıs haklarının geri verileceği zamanın geleceğini ümit ediyorum. Galibiyet tacıyla taçlanacak olan kahraman ordunuz, böylece yalnız vatanınıza değil, ortak Düşmanlarımızın her gün artan zulümleri altında inlemekte olan Doğu'ya, barıs ve Kurtuluş nimetlerini geri vermis ve

temin etmis olacaktır" (A.H.A., 1974, s.49-50; A.Me.,s.97-98; A.K.D.D.A.Y., s.18).
17 Mart 1922 : Atatürk'ün beraberinde İsmet Paşa olduğu halde Tayyare Bölüğünü teftisi, Fazıl Bey ve diğer pilotun uçuslarını izlemesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
18 Mart 1922 : Atatürk'ün Akşehir'de, posta ile gelen İstanbul ve Avrupa gazetelerini okuması (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
20 Mart 1922 : Akşehir'de, Müdafaa-i Hukuk Heyeti, Ali İhsan (Sâbis) ve Fahrettin
(Altay) Paşaların Atatürk'ü ziyareti (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
: Fransız Mareşali Lyautey'in, Atatürk'ün 23 Aralık 1921 tarihli mektubuna cevabı (A.İ.Y.I., s.189; A.M.D.P.I., s.417).
22 Mart 1922 : Atatürk'ün Akşehir'de Medrese'yi ve mektepleri dolasması, Kazak köyüne gidisi, tekrar Akşehir'e dönüşü (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
24 Mart 1922 : Dışişleri Bakan Vekili Celâl Bey'in İtilâf Devletlerinin mütareke teklifi notasını Akşehir'de bulunan Atatürk'e bildirmesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
: Atatürk'ün, cepheden, Vekiller Heyeti Başkanlığına direktifi: "Mütareke teklifini iyi saymak lâzımdır. Biz yalnız, onların teklif ettiği sartları kabul edemeyeceğimizden Karşı sartları öne süreceğiz" (N.II, s.648-649).
: Cemal Paşa'nın Paris'ten Atatürk'e mektubu: "Sizi temin ederim ki, Enver gerek Anadolu'nun zararını ve gerek Rusya ile Anadolu arasındaki İlişkilerin bozulmasını gerektirecek hareketlerde bulunmak istedikçe ona siddetle Karşı koyarak onunla katiyen isbirliği yapmayacağım. Bütün kudret ve kuvvetimle onun hareketlerine mâni olacağım! Son söz: Bütün ruhumla ve varlığımla sizinle beraber çalışmaktan Başka bir fikrim yok!" (T.Me, Tanin, 6.2.1945).
25 Mart 1922 : Franklin Bouillon'un Paris'ten –Yusuf Kemal Bey aracılığıyla- Atatürk'e mektubu (A.İ.Y.I., s.192).
26 Mart 1922 : Atatürk'ün saat 16.00'da Akşehir'den hareketle saat 20.00'de Sivrihisar'a gelişi, Heyet-i Vekile, halk ve asker tarafından Karşılanısı (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19).
26/27 Mart 1922 : Atatürk'ün Sivrihisar'da Vekiller Heyeti ile İtilâf Devletleri temsilcilerine verilecek cevabî notayı tesbit etmesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19; N.II., s.650; G.C.Z., c.3, s.148-149, 184).
28 Mart 1922 : Atatürk'ün, Sivrihisar'dan Akşehir'e hareketi (H.T.D.A.A., Klasör:58 Dosya:19).
29 Mart 1922 : Atatürk'ün, İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümü nedeniyle ordulara genelgesi: "…Zalim dünyaya Karşı milletimizi bastan basa boğazlayabileceğini ilân ve üstlenen istilâcı ve mağrur bir Düşman, geçen senenin 30 Mart günü yerlere serilerek hakkın galibiyetine boyun

eğmisti. Tarihimizin en serefli kahramanları arasına giren İkinci İnönü Şehitlerine fatihâlar, gazilerine minnet ve teşekkür ler sunmaya, bütün cephedeki Arkadaşlarımı davet ediyorum" (A.T.T.B, s.428).
30 Mart 1922 : Atatürk'ün, beraberinde İsmet Paşa olduğu halde Akşehir'den Çay'a gelişi ve öğleden sonra Çay yöresinde Birinci Ordu birliklerinin geçit resmini islemesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19; H.H.V., s.260).
: Atatürk'ün cephede komutanlarla Görüşmesi ve II.İnönü Zaferi'nin yıldönümü nedeniyle söyledikleri: "…Arzu ediyorum ki bütün askerlere kazandıkları bu zafer gününün yüceliğini hatırlatırken Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ve fedakâr Türkiye halkının, kahraman ordumuzun yakında Düşmanı mukaddes ana topraklarımızdan çıkaracağını da kesin güven ve imanla beklediklerini söyleyiniz!" (Ha. 31.3.1922).
31 Mart 1922 : Atatürk'ün Çay'dan hareketle Akşehir'e dönüşü (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:19; H.H.V., s.265).
: Atatürk'ün, II.İnönü zaferinin yıldönümü nedeniyle Azerbaycan Elçisi Abilof'un tebrik telgrafına cevabı: "…Ben eminim ki, milletlerin hak ve bağımsızlığına hürmet etmeyen ve bütün insanlığı zulüm ve zorla hükmü altında ezmek isteyenler, su mukaddes Savaşta er geç mağlup olacaklardır" (A.T.T.B., s.429).
1 Nisan 1922 : Atatürk'ün, beraberinde Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa olduğu halde Ilgın yöresinde Süvari Kolordusunu teftisi, harp uygulaması ve geçit resmini izlemesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:20; O.Y.S., s.316; İ.H.S.K., s.38).
: Atatürk'ün, Akşam Ilgın'dan Konya'ya gelişi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:20).
2 Nisan 1922 : Atatürk'ün Konya'da resmî daireleri ve bazı Kuruluşları ziyareti, Askerî Nalbant Okulu'nda yapılan diploma töreninde Konuşması: "Sanatın en basiti, en sereflisidir" (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:20, A.Y.G., s.245; A.S.D.II., s.31).
: Atatürk'ün, İkinci İnönü zaferinin yıldönümü nedeniyle Sovyet Elçisi Aralof'un tebrik telgrafına cevabı: "…Giristiğimiz su mücadelenin gayesi, tabiî hukukumuzun kurtarılmasıdır" (A.T.T.B., s.430).
: Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'in Paris'ten Atatürk'e mektubu: ".Burada vaziyet, günden güne lehinizde değisikliğe uğruyor gibidir" (A.İ.Y.I., s.196-198).
3 Nisan 1922 : Atatürk'ün, Konya'da bulunan Demiryolları Umum Müdürlüğüne yazısı: "…Demiryolları İdaresinde çalıştırılacak memurların seçim ve atanmasında göz önüne alınacak en önemli nokta, süphesiz uzmanlık ve tecrübe meselesidir. Bununla beraber bu memurların bugünkü mücadelemizin gerektirdiği tam güven sartına sahip bulunmaları lâzımdır. Bu görüs açısından Türk memur kullanılması esas olacaktır" (A.T.T.B., s.432).
10 Nisan 1922 : Atatürk'ün, 2 Ocak 1922'de Ankara'da imzalanan Türkiye-

Ukrayna Dostluk Antlaşması nedeniyle Lenin'e mektubu: "…Rus dostluğu geçmiste olduğu gibi her zaman Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin temel politikası olacaktır" (A.T.T.B., s.432).
11 Nisan 1922 : Atatürk'ün süvari manevralarında bulunmak üzere Akşehir'den Ilgın'a hareketi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:20).
12 Nisan 1922 : Atatürk'ün Ilgın'da süvari manevralarını izlemesi (H.T.D.A.A., Klasör:58, Dosya:20).
: Cemal Paşa'nın Münih'ten Atatürk'e mektubu: "…Enver'in iki sene içinde islediği iki büyük affedilemez hata, bundan sonra onunla hiçbir noktada isbirliği yapmama imkân bırakmamıştır" (H.T.D.A.A., Dosya:109-A, Fihrist:16, 17..
15 Nisan 1922 : Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez heyetlerine, örgüt yönetmeliğinin ciddiyetle uygulanmasını isteyen genelgesi: "…Bütün Merkez Heyetleri ve İdare Heyetlerinin bu yönetmelik içeriğini ciddiyet ve süratle uygulamaları, millet ve memleketin yüksek menfaatleri gereği" (A.T.T.B., s.433-436).
17 Nisan 1922 : Atatürk'ün Batı Cephesi'nden Ankara'ya dönüşü (Ha., 18.4.1922).
18 Nisan 1922 : Atatürk'ün İtilâf Devletlerinin mütareke önerilerine Hükûmetçe verilen cevaplar ve ordumuzun durumu hakkında Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Emin olabilirsiniz ki ordumuzun hiçbir eri müstesna olmamak üzere tümü izlediğimiz mukaddes davayı tamamen kavramıştır" (Z.C. Devre:I, cilt:XIX, s.296-297).
19 Nisan 1922 : Atatürk'ün, merhum Yusuf İzzet Paşa'nın esine başsağlığı telgrafı: "Bütün hizmet hayatında namus ve liyakatle kendisin göstermis bulunan Millî Mücadele'nin ilk günlerinden itibaren vatanın bağımsızlığı için yorulmak bilmeyen bir imanla çalışan Yusuf İzzet Paşa'nın acı ölüm haberini cephede aldım. Fevkalâde üzüntülerle başsağlığı dileklerimi arzeder, saygılarımı takdim ederim" (A.S.D.V., s.137).
22 Nisan 1922 : Atatürk'ün Franlin Bouillon'un 25.3.1922 tarihli mektubuna cevabı (A.İ.Y.I., s.210).
23 Nisan 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 2. açılış yıldönümü nedeniyle "Yeni Gün" gazetesi muhabirine demeci
: "23 Nisan bütün bir Düşmanlık cihanına Karşı ayağa kalkan Türkiye halkının, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni kurmak hususunda gösterdiği harikayı ifade eder" (A.S.D.V., s.96).
5 Mayıs 1922 : Atatürk'ün, Baskomutanlık Kanunu'nda mevcut yetkilerin kaldırılmasını isteyen muhalifler hakkında Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya gizli telgrafı ve İsmet Paşa'nın Baskomutana düsüncelerini bildiren cevabı (İ.A.İ.İ., s.199-201).
6 Mayıs 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda, Baskomutanlık Kanunu'nun uzatılmasını istemeyen muhaliflere Karşı

Konuşması: "..En büyük vazifemiz siyaset yapmak değil, en büyük vazifemiz topraklarımızda bulunan Düşmanı çıkarmaktır" (G.C.Z.,c.3, s.334-354).
: Baskomutanlık Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde üçüncü defa 3 ay süre ile uzatılması (N.II, s.653; T.İ.H. c.II, ks.6, kp.I, S.195; i.a., S.761).
9 Mayıs 1922 : Atatürk'ün, "Orduya Armağan" ve "Orta Anadolu'da Yunan Faciaları" adlı iki kitabını gönderen Zonguldak İstihbarat Müdürü Tahir (Karauğuz) Bey'e teşekkür mektubu (K.S.İ.K, s.9).
10 Mayıs 1922 : Atatürk'ün, Ankara'da Ziraat Mektebi'ni ziyareti, derslere girisi ve okulun faaliyetleri hakkında bilgi alısı (Ha. 11.5.1922).
24 Mayıs 1922 : Atatürk'ün Fransız kadın gazeteci Berthe Georges-Gaulis'in 2.4.1922 tarihli mektubuna cevabı: "…Eski Fransız-Türk dostluğunun kuvvetlenmesini her iki tarafın gözden uzak tutmaması gerektiğini düsünüyorum" (Aİ.Y.I., s.215-216).
25 Mayıs 1922 : Franklin Bouillon'un Paris'ten Atatürk'e mektubu: "…Emin olabilirisiniz ki, dostlarım ve ben, müsküller ve engeller ne olursa olsun, adaletli barısa ulasmayı müdafaa etmekten vazgeçmeyeceğiz" (A.M.D.P.I., s.421).
2 Haziran 1922 **:** Ali Fuat Paşa'nın Moskova'dan Ankara'ya gelişi ve Akşam Atatürk'le Görüşmesi (M.H., s.346).
13 Haziran 1922 : Atatürk'ün, Millî Müdafaa Vekili Kâzım (Özalp) Paşa ile beraber Sarıköy İstasyonuna gelişi ve vagonda Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa ile Görüşmesi (A.Y.G., s.26; M.M., s.299). Atatürk, bu Görüşmeyi takiben otomobille Adapazarı'na hareket etmistir (M.M., s.229).
: Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım ve kız Kardeşi Makbule Hanım'ın İstanbul'dan Adapazarı'na gelişi (A.Y.G., s.26; A.Z.T.B.Y., s.157).
14 Haziran 1922 : Atatürk'ün Adapazarı'na gelişi (A.İ.Y.I., s.221). (Atatürk burada İstanbul'dan gelmis olan annesi Zübeyde Hanım'la görüsmüstür B.T.D.C.F.A.Z., s.356-358).
17 Haziran 1922 : Atatürk'ün Adapazarı'ndan İzmit'e gelişi (A.İ.Y.I., s.22).
18 Haziran 1922 : Atatürk'ün İzmit'te Claude Farrére ile Görüşmesi ve Fransız edibi şerefine verilen çay ziyafetinde Konuşması: "…Türkiye halkı asırlardan beri hür ve müstakil yasamıs ve bağımsızlığı hayat gereği saymıs bir milletin kahraman evlâtlarıdır. Bu millet bağımsızlıktan uzak yAşamamıştır, yasayamaz ve yAşamayacaktır" (A.S.D.II., s.33; M.M., s.229; İ.A., s.761; K.T.R., s.129-139; G.C.Z., c.3, s.472).
: Atatürk'ün, İzmit'teki Vakit gazetesi muhabirine umumî vaziyet hakkında demeci: "…Geçen sene İnebolu'yu bombardıman etmislerdi; bu sene de Samsun'u. Bu gibi canavarca hareketler, milletin vatanını ve bağımsızlığını savunma yolundaki azim ve imanını kuvvetlendirmeden Başka bir netice hasıl etmez" (A.S.D.III, s.32).

19 Haziran 1922 : Atatürk'ün Claude Farrére'le beraber İzmit'ten Adapazarı'na hareketi ve İstasyon'da Konuşması: "…Bu yürüyüsümüzle memleketi gerçek neticeye kavusturacağımıza süpheniz olmasın!" (A.S.D.II, s.39).
: Atatürk'ün, İzmit'teki ayrılırken Mutasarrıf'a veda telgrafı:
"…Kurtuluş ve bağımsızlık mücadelemizde önemli bir yer İşgal eden Kocaeli'nden pek duygulu olarak dönüyorum" (K.T.R., s.140).
: Atatürk'ün, Claude Farrére ile Adapazarı'na gelişi, ziyaretleri ve öğle yemeğini burada yemeleri (A.Y.G., s.27;203).
: Atatürk'ün Adapazarı yolunda Vakit gazetesi Basmuharriri Ahmet Emin (Yalman)'e umumî vaziyet hakkında demeci: "…Orduda mevcut pek yüksek manevî kuvvet, dayanısma, azim ve iman, sevk ve nese çok defalar gözlerimi sevinç yaslarıyla doldurulacak derecede tesir bırakmaktadır" (A.S.D.III., s.33; A.Y.G., s.27).
20 Haziran 1922 : Claude Farrére'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına İzmit'ten telgrafı: "Fransa'ya pek acele dönmek mecburiyetinde bulunduğumdan hür İzmit toprağından Büyük Millet Meclisi'ne ve onun Reisine en içten saygılarımı sunarken acele ve serefli bir barıs dilediğimi arz eylerim" (Z.C. Devre:I, cilt:XX, s.540).
24 Haziran 1922 : Atatürk'ün, annesiyle beraber Adapazarı'ndan Ankara'ya dönüşü (Ha. 25.6.1922; M.M., s.229; A.Z.T.B.Y., s.157).
29 Haziran 1922 : Atatürk'ün, Mersin Gençler Yurdu Başkanlığı'na telgrafı:
"…Mersin Gençler Yurdu'nun arzunuz üzerine fahrî başkanlığını kabul ediyorum. Milletimizin ilerleme ve yükseltilmesine yönelik hizmetlerinizde Başarıya erismenizi temenni ederim" (A.T.T.B., s.439).
7 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Sovyet Elçisi Aralof'un İran Elçisi Mümtazüddevle
İsmail Han şerefine verdiği ziyafette Konuşması (A.S.D.II, s.39).
: Hindistan Merkez Hilâfet Komitesi Başkanı Chotani'nin, Bombay'dan Atatürk'e mektubu (A.İ.Y.I., s.226).
9 Temmuz 1922 : Cemal Paşa'nın, Bakû-Tiflis yolunda trenden Atatürk'e mektubu: "..Enver, kendisini Buhara Emiri ilân etti" (H.T.D.A.A., Dosya:109-A).
14 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Fransız Millî Bayramı münasebetiyle Ankara'da Fransız Elçiliğinde verilen ziyafette Konuşması: "Efendiler!
Yeryüzündeki uzak görüslü devlet adamları için her zaman göz önünde tutulması gereken bir gerçek vardır: Fikirler zorla ve siddetli, top ve tüfekle asla öldürülemez. Hassas bir millete Karşı uygulanan zalimane muamelelerin onu daha ziyade güçlendirdiği denenmıştır. Hürriyet ve bağımsızlık askı ile cosan ve kabaran bir milletin ne harikalar yaratabileceğini Fransız Büyük Devrimi, bundan 130 yıl önce pek güzel isabet etmistir. …İzmir'in İşgali üzerine aynı heyecan ile çarpan kalplerden olusan millî ordumuzun neler yapabileceğini kolaylıkla tahmin edebilirler!" (M. 15.7.198; A.R.Y.G.S., S.133-136).

16 Temmuz 1922 : Atatürk'ün Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu toplantısında Tabiî Başkanlığa seçilmesi (T.B.M.M. Albümü "I. Dönem", s.243; İ.H., s.1089).
17 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Meclis'teki Başkanlık odasında Fransız Albayı Mougin ve Sovyet Elçisi Aralof'un ziyaretini kabulü (Ha. 18.7.1922).
20 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Baskomutanlık süresinin 4 Ağustos 1922 tarihinden itibaren üç ay daha uzatılmasına dair Kanun nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Bugün ordumuzun manevî kuvveti en yüksek derecededir. Ordumuzun maddî kuvveti de fevkalâde bir önleme ihtiyaç hissetmeksizin millî emelleri tam bir güvenle elde edecek seviyeye ulasmıştır. Bu sebeple artık böyle bir yetkiyi sürdürmeye lüzum ve ihtiyaç kalmadığı kanaatindeyim" (Z.C. Devre:I, cilt:XXI, s.430-431).
: Baskomutanlığın süresiz olarak Atatürk'ün üzerinde kalmasının Büyük Millet Meclisi'nin kabulü (N.II., s.663; Z.C. Devre:I, cilt:XXI, s.435; T.İ.H. c.II, ks.6, KP.ı, S.195).
: Atatürk'ün, Türkiye Öğretmenler Dernekleri Birliği'nin fahrî başkanlığını kabulü ve Derneğe 100 lira bağısta bulunması (Ha. 21.7.1922).
21 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık odasında İspanya Kralı'nın Kardeşi Prens Lui du Borbon'u kabulü ve Görüşmesi (Ha. 22.7.1922).
: Atatürk'ün cepheye gitmek izere Akşam Ankara'dan ayrılısı (İ.A., s.742; Ha. 22.7.1922).
23 Temmuz 1922 : Atatürk'ün Batı Cephesi Karargâhı'nın bulunduğu Akşehir'e gelişi (N.II, s.672).
24 Temmuz 1922 : Atatürk'ün Akşehir'den Konya'ya gelişi, burada General Townshend'i kabulü ve Görüşmesi: "…Evet, Karşımızdaki Düşmanın çok kuvvetli olduğunu biliyorum. Fakat insaniyeti savunanlar ölümle tehdit edilmelerine rağmen ölmezler ve ebediyen yasarlar!" (N.II, s.671-672; İ.A., s.762; O.H., s.15; S.L., s.559).
: Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'e telgrafı: "…Büyük Millet Meclisi'nin fevkalâde vaziyeti sebebiyle diğer meclislerle Karşılastırma yapılamayacak derecede gizli oturumlar yapılmıs ve simdiye kadar vuku bulan gizli oturum miktarı 197'ye ulasmıştır" (İ.H., s.1081; A.T.T.B., s.443).
27 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Konya'dan Akşehir'e dönüşü (N.II., s.672; İ.A., s.763; A.K.D.D.A.Y., s.380).
: General Townshend'ın Ankara'dan raporu: "…Türk millî ordusu güçlü ve etkindir. İngiltere hükûmeti bunu kavrayabilmis değildir. Yepyeni bir Türkiye doğmustur. Bu da İngiltere'de henüz anlasılmıs değildir. Türk'ü Avrupa Dışına, Anadolu'ya itmeğe çalışmak çılgınlıktır" (İ.B.A.IV, s.LXXXVIII).

27/28 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Akşehir'e çağrılan ordu komutanlarına gece Büyük Taarruz planını açıklaması ve bu plan üzerinde umumî Görüşmeler yapılması (N.II., s.672; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.I, s.204; A.K.D.D.A.Y., s.380; A.B.E.B., s.136).
30 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, Akşehir'de Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa ve Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa ile yapılacak taarruzun ayrıntılarını tesbit etmeleri (N.II, s.672).
4 Ağustos 1922 : İngiltere Başbakanı Lloyd George'un Avam kamarası'nda Konuşması: "…Mustafa Kemal büyük bir general ve büyük bir yurtsever olabilir; ama Müslümanların bası İstanbul'dadır, halifedir(!)" (İ.B.A.IV, s.LXXXX, 336).
6 Ağustos 1922 : Atatürk'ün, Kâzım (Özalp) Paşa ile Akşehir'den –Konya yoluyla- Ankara'ya dönüşü (M.M.I., s.233).
13 Ağustos 1922 : Atatürk'ün gece Ankara'da Sovyet Elçiliği'nde –kaza sonucuçıkan
ve etrafa yayılma tehlikesi gösteren yangını söndürmeye çalışmalarını izlemesi (Ha., 14.8.1922).
14 Ağustos 1922 : Fethi (Okyar) Bey'in, Londra'dan Atatürk'e telgrafı: "Hariciye Nezareti'nde, Lord Curzon adına beni kabul eden Müstesar ile göRüştüm. Düsünce ve isteklerimizi Lord Cuzrzon'a bildireceğini söyledi" (Ü.D.B.A., s.305).
17 Ağustos 1922 : Atatürk'ün, Ankara'dan gizli olarak otomobille Konya'ya hareketi (T.İ.H.c.II, ks.6, kp.II, s.29;S.H.I., s.56). (Atatürk, öğleden sonra Konya'ya gelmis, geceyi –Demiryolları Genel Müdürü olarak- Konya'da görev yapan Behiç (Erkin) Bey'in evinde geçirmıştır A.S.A.H.A., s.602; A.So. V.10.10.1947).
18/19 Ağustos 1922 : Atatürk'ün Konya'dan gizli olarak Akşehir'e hareketi (A.So., V.10.10.1947; A.S.A.H.A.H., s.603).
20 Ağustos 1922 : Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlanan haber: "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Baskomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri Ağustos'un 21. Pazartesi günü öğleden sonra saat 4.00'de Çankaya'daki köşklerinde şehrimizde bulunan kordiplomatiğe bir ziyafet vereceklerdir. Ziyafette bütün elçiler ve siyasî kisiler hazır bulunacaktır. Birçok kisiye dün bu hususta davetiye gönderilmıştır" (Ha., 20.8.1922). (Bu haber, Atatürk'ün cepheye gidişini duyurmama amacıyla yayımlanmıştır).
20/21 Ağustos 1922 : Atatürk'ün Akşehir'de Batı Cephesi Karargâhında I.Ordu Komutanı Nurettin ve II.Ordu Komutanı Yakup Sevki Paşalara, taarruz planını harita üzerinde açıklaması ve taarruz emri verisi (N.II, s.674).
21 Ağustos 1922 : Atatürk'ün Akşehir'den Konya'ya dönüşü (A.So., V.10.10.1947).
24 Ağustos 1922 : Atatürk'ün Konya'dan tekrar Akşehir'e gidişi (A.So., V.10.10.1947).

: Baskomutanlık ve Batı Cephesi Karargâhlarının Akşehir'den cephe gerisinde Suhut kasabasına nakledilmesi (N.II, s.674; İ.A., s.763).
25 Ağustos 1922 : Baskomutanlık, Genelkurmay ve Batı Cephesi Karargâhlarının
Suhut'tan muharebenin idare edileceği Kocatepe'nin güney-batısında Çadırlı Ordugâha nakledilmesi (N.II, s.674; H.M.M., s.291; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.I, s.54; İ.A., s.763).
25/26 Ağustos 1922 : Atatürk'ün cepheden, İcar Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf Bey'e telgrafı: "…Ağustos'un 26. günü Düşmana taarruz Başlayacaktır" (A.T.T.B., s.446).
26 Ağustos 1922 : Sabah saat 5.30'da Kocatepe'den topçu atesiyle Büyük Türk Taarruzu'nun Başlaması (N.II., s.674; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.I, s.89; M.M., s.234; A., s.51; İ.A., s.763; İ.İ., s.161; İ.H.S.K., s.45; K.A., s.798; M.M.U.K.S.II, s.324-331; T.K.S., s.429; T.IV, s.118).
27 Temmuz 1922 : Atatürk'ün, cepheden Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına harekât hakkında telgrafı: "…Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının müstesna kıymet ve kabiliyeti sebebiyle yüksek Meclisi tebrik ederim. Komutanlarımızın sevk ve idarede Düşman komuta heyetine üstünlüğü belirgin bir surette görünmektedir" (Z.C.Devre:I, cilt:XXII, s.368; A.T.T.B., s.446-447).
28 Ağustos 1922 : Atatürk'ün İcra Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf Bey'e telgrafı: "…Askerlerimiz pek keyiflidir. Yorulmak bilmiyorlar. Bu gece Afyon-Karahisar'dayım, halk senlik yapıyor" (A.T.T.B., s.448-449).
: Atatürk'ün Akşam Afyon-Karahisar'a gelişi (A.T.T.B., s.449).
29/30 Ağustos 1922 : Atatürk'ün gece, Afyon Belediye binasının bir odasında Fevzi ve İsmet Paşalarla harp vaziyetini gözden geçirisi (A.V.T., s.15; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.II, s.231) Atatürk der ki "…Üçümüz vaziyeti bir defa daha gözden geçirdik ve kesinlikle anladık ki, Türkün hakiki Kurtuluş günesi 30 Ağustos sabahı bütün parlaklığıyla doğacaktır" (A.S.D.II, s.174).
30 Ağustos 1922 : Yunan ordusunun tamamen sarılması ve imha edilmesi suretiyle "Dumlupınar (Baskomutan) Meydan Muharebesi"nin kazanılması (N.II, s.675; M.M., s.234; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.II, s.231; İ.B.S.İ., s.463; İ.H.S.K., s.55; İ.A., s.763; K.A., s.811-822; M.M.U.K.S.II, s.333; T.K.S., s.463; T.IV, s.118; İ.İ., s.162).
30/31 Ağustos 1922 : Atatürk'ün, sabah Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa, I.Ordu Komutanı Nurettin Paşa ile beraber Adatepe bölgesine giderek muharebe meydanını gezmeleri (T.İ.Hc.II, ks.6, kp.II, s.274).
1 Eylül 1922 : Atatürk'ün orduya bildirgesi: "…Bütün Arkadaşlarımın Anadolu'da daha Başka meydan muharebeleri verileceğini göz önüne alarak ilerlemesini ve herkesin fikrî güçlerini ve kahramanlık ve vatanseverlik kaynaklarını yarısırcasına göstermeye devam etmesini isterim. Ordular!

İlk hedefiniz Akdenizdir, İleri!" (A.T.T.B., s.450; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.2, s.277; T.İ.T., s.110;İ.A., s.764).
: Atatürk'ün Türk milletine bildirgesi: "Zalim ve mağrur Düşman ordusunun esas unsurları akıllara dehset verecek katiyetle imha edilir. Milletin rey ve iradesine dayanan her isin sonucu, millet için hayır ve mutluluk olduğu açıktır" (A.T.T.B., s.450; H.T.V.D.,sayı:63, v.1416; İ.A., s.764).
: Atatürk'ün, ordu hakkındaki sevgi ve güvenini bildiren Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne cevabı: "…Bu selâm ve güvenden duygulanan ve en kıdemsiz erden komutanlarına kadar en yüksek azim ve imanla Savaşan ordunun, bağımsızlığımızın savunulması uğrunda namus gereğini yerine getireceğini temin ederim" (M.M.II, s.2014).
2 Eylül 1922 : Atatürk'ün, İcra Vekilleri Heyeti'ne telgrafı: "…Eskişehir ve Uşak'ın düşmesi haberini bekliyorum" (A.T.T.B., s.452).
: Atatürk'ün, bugün esir alınan Yunan Generali Trikopis'un kılıcını Kâzım (Özalp) Paşa'ya armağan edişi ve yazısı: "General Trikopis'in esyası arasında ganimet olarak alınan kılıcını siz Kardeşime takdir ediyorum" (M.M.II, s.XV; a.r.y.g., S.325-326).
3 Eylül 1922 : Atatürk'ün, Akşam Usak'a gelişi (A.T.T.B., s.452).
: Esir alınan Yunan komutanları General Trikopis ile General Diyenis'in Usak'ta Baskomutan Atatürk'ün huzuruna getirilisi ve Atatürk'ün General Trikopis'e söyledikleri: "Vicdanınıza Karşı vazifenizi yaptığınıza kani iseniz, içiniz rahat olabilirsiniz! En büyük komutanların bile esir oldukları tarihlerde yazılıdır. Meselâ Napolyon'u gösterebilirim" (T.İ.H.c.II, ks.6, kp.III, s.54; D.H.B.I., s.153; T.Aİ., s.275-277; A.T.T.B., s.453; H.A.Y., s.202-203).
: Atatürk'ün, İcra Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf Bey'e telgrafı: "…Esir alınan generallerle göRüştüm. Kendilerini teselli ve misafir ettim. Ailelerine sağlık haberlerini bildirmelerine müsaade ettim" (A.T.T.B., s.453).
: Batı Cephesi Komutanlığı tarafından, Dumlupınar Muharebesi'ne "Baskomutan Muharebesi" adı verildiğinin bildirilmesi (A.T.B.D. sayı:80, b.1776; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.III, s.254; H.T.V.D.sayı:62, v.1412).
: Paris Mümessili Ferit (Tek) Bey'in, 30 Ağustos Zaferi nedeniyle Baskomutan Atatürk'e tebrik telgrafı: "Türkiye'nin Büyük Çocuğu! Azmin, vatanı esaretten kurtardı!" (A.İ.Y.I., s.236).
4 Eylül 1922 : Atatürk'ün Akşam Esme'ye gelişi (A.T.T.B., s.454; H.T.V.D.sayı:63,
v.1417).
: İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf Bey'in, cephede bulunan Baskomutan Atatürk'e İstanbul'daki İtilâf Devletleri temsilcilerinin mütareke isteğini bildiren telgrafı (N.II, s.675; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.38).

5 Eylül 1922 : Atatürk'ün, Vekiller Heyeti'nin 4 Eylül 1922 tarihli telgrafına cevabı:
"Anadolu'daki Yunan ordusu kesin sekilde mağlup edilmıştır. Anadolu için herhangi bir Görüşmeye gerek kalmamıştır. Mütareke, ancak Trakya için söz konusu olabilir" (N.III, s.675-676).
: Fransız Mareşali Lyautey'in – Atatürk ve İsmet Paşa'ya iletilmek üzere- Paris'te Ankara Hükûmetinin temsilcisi Ferit Bey'e 30 Ağustos 1922 zaferini kutlayan yazısı (A.İ.Y.I., s.238).
: Hindistan Merkez Hilâfet Komitesi Başkanı Chotani'nin Bombay'dan –Atatürk'e iletilmek üzere- Paris mümessili Ferit Bey'e 30 Ağustos zaferini kutlayan telgrafı (A.İ.Y.I., s.241).
: İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a telgrafı: "Yüksek Komiserler, İzmir'de Kemalist kuvvetlerle Çatışmaktan sakınmak gerektiği kanısında" (İ.B.A.IV., s.LXXXVII).
6 Eylül 1922 : Fethi (Okyar) Bey'in Londra'dan Atatürk'e telgrafı: "İngiltere acele mütareke istiyor. Trakya'nın alınması,, azınlıkların değistirilmesi, harp tazminatı, ülkede yapılan tahriplerin tamiri istenmelidir" (Ü.D.B.A., s.313).
: Ankara Hükûmeti'nin Tiflis Mümessili Ahmet Muhtar Bey'in 30 Ağustos zaferi nedeniyle Atatürk'e tebrik telgrafı (A.İ.Y.I., s.247-248).
: Ukrayna Sovyet Hükûmeti'nin, Atatürk'e 30 Ağustos zaferini kutlayan telgrafı (A.İ.Y.I., s.246).
6/7 Eylül 1922 : İstanbul'daki İngiliz Orduları Baskomutanı General Harington'un İngiltere Savunma Bakanlığı'na telgrafı: "…Durum vahim. Ateskes için kaybedilecek zaman yok. Yunanlı Anadolu'dan kaçıp gitmekten Başka bir sey düsünmüyor!" (İ.B.A.IV., s.LXXXVII).
7 Eylül 1922 : Atatürk'ün, Esme'den Alaşehir-Salihli yönünde hareketi (A.T.T.B., s.455).
: Atatürk'ün, Salihli'ye gelişi (A.T.T.B., s.455).
: Atatürk'ün, Hindistan İslâm halkı tarafından emirlerine gönderilen paradan yüz bin lirayı Düşman zulmüne maruz kalan köylülerimize ayırısı (Ha. 8.9.1922).
: Fransız Generali Gouraud'un, Atatürk'e –Albay Mougin aracılığıyla- 30 Ağustos zaferini kutlayan telgrafı (A.İ.Y.I., s.249).
: Ankara Hükûmeti'nin Roma Mümessili Celâlettin Arif Bey'in Roma'dan Baskomutan Atatürk'e 30 Ağustos Zaferi nedeniyle tebrik telgrafı (A.İ.Y.I., s.249).
8 Eylül 1922 : Fethi (Okyar) Bey'in Roma'dan Atatürk'e İtalya Hariciye Nazırı ile Görüşmesini bildiren telgrafı (Ü.D.B.A., s.316).
9 Eylül 1922 : Atatürk'ün İzmir'in alınısı haberi üzerine ordulara mesajı: "İlk verdiğim Akdeniz hedefine varmakta orduların gösterdiği gayret ve fedakârlığı hürmet ve takdirle anarım. Orduların bundan sonra verilecek hedeflerin elde edilisinde de aynı istek ve fedakârlığı göstereceklerine

güvenim tamdır" (T.İ.H. c.II, ks.6, kp.III, s.130; H.T.V.D. sayı:64, v.1440; A.T.T.B., s.456-457).
: Atatürk'ün, İcar Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf (Orbay) Bey'e telgrafı: "Birliklerimiz İzmir doğu sırtlarında Düşmanın son direnisini kırdıktan sonra bugün mağlûp Düşmanla beraber İzmirimize zaferle girdi. Ben yarın öğleden itibaren İzmir'de bulunacağım" (A.T.T.B., s.457).
: Atatürk'ün Nif (KemalPaşa)'e gelişi ve geceyi burada geçirisi (K.S.İ.Y.c.II, s.309).
10 Eylül 1922 : Atatürk'ün Nif'ten hareketle Turgutlu üzerinden saat 14.00'de – Genelkurmay Başkanı Fevzi ve Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşalarlaİzmir'e gelişi, coskun gösterilerle Karşılanısı, Hükûmet Konağına gidisi (T.İ.Hc.II,ks.6, kp.III, s.134; İ.A., s.765;T.IV, s.119; A.T.T.B., s.457; O.Y.S., s.358-359; A.T.T.B., s.456; T.A.İ., s.288).
: İstanbul Hükûmeti'nin Büyük Zafer üzerine Atatürk'e "Kahraman Komutan!" hitabıyla tebrik telgrafı (A.İ.Ü.B., s.6).
: Atatürk'ün, geceyi Karşıyaka'da Alâtini köskünde geçirisi (K.S.İ.Y.II, s.311).
11 Eylül 1922 : Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin İzmir ve Bursa'nın Kurtuluşu nedeniyle orduya ve Baskomutan Atatürk'e milletin ebedî sükran ve minnetinin bildirilmesi kararı (Z.C. Devre:I, cilt:XXII, s.620).
: Atatürk'ün geceyi Alâtini köskünde geçirisi (K.S.İ.Y.II., s.311).
12 Eylül 1922 : İzmir'deki İngiliz Baskonsolosu Harry Lamb'ın, Ankara Hükûmeti ile
İngiltere arasındaki İlişkiler hakkında Atatürk'le Görüşmesi (M.K.A.B.M., Belleten, No:144, s.261; İ.B.A.IV., s.XCV, 408.
: Akdeniz'deki İngiliz Filosu Baskomutanı Amiral Brock'un, Atatürk'e, Ankara Hükûmeti'nin İngilizlere Karşı bir harp halinde olup olmadığını soran mektubu (M.K.A.B.M. Belleten No:144, s.537; T.Aİ., s.291; A.İ.Y.I., s.261; İ.B.A.IV, s.XCV, s.408).
: Atatürk'ün İzmir'e gelen "Daily Mail" gazetesi muhabiri G. Ward Price'e demeci: "…Bu son taarruzu istemedim; fakat Yunanlıları Anadolu'yu terk etmeye mecbur olduklarına inandırıcı Başka yol yoktu!" (T.K.S.K., s.183; A.S.D.III, s.44). (Bu demeç 15 Eylül 1922 günkü Daily Mail gazetesinde yayımlanmıştır Ç.O., s.220-221).
: Baskomutan Atatürk'ün, Anadolu'nun Kurtuluşu nedeniyle millete bildirgesi: "Akdeniz, askerlerimizin zafer teraneleriyle dalgalanıyor… Ordularımızın kabiliyet ve kudreti, Düşmanlarımıza dehset, dostlarımıza güven verecek bir mükemmellikte kendisini gösterdi. Büyük zafer özellikle senin eserindir. Büyük ve soylu Türk milleti! Anadolu'nun Kurtuluşu zaferini tebrik ederken sana İzmir'den, Bursa'dan, Akdeniz ufuklarından ordularının selâmını da sunuyorum" (H.T.V.D. sayı:64, b.v.1446; A.T.B.D. sayı:80, b.1777; A.T.T.B., s.459; İ.A., s.765).
: Atatürk'ün geceyi, kendisi için 1. Kordon'da hazırlanan bir evde

geçirisi (K.S.Y.İ.II, s.311).
13 Eylül 1922 : Atatürk'ün, Amiral Brock'un 12 Eylül 1922 tarihli mektubuna cevabı:
"…Her iki Hükûmetin uygulana gelen sekillere uyarak siyasal İlişkiler kurabileceklerini bildirmekle seref kazanmaktayım" (M.K.A.B.M., Belleten, No:144, s.539; A.İ.Y.I., s.263; İ.B.A.IV., s.XCVI, 409-410).
: Atatürk'ün Amerikalı gazeteci Richard Eaton'a İzmir'de demeci:
"…Ben İngilizlerle değil, Yunanlılarla harp ediyorum… Yirmi dört saatte en iyi kıtalarımı Trakya'ya geçirmeğe yetecek nakliye gemilerim de mevcuttur. Bu askerler bir isaretimi bekliyorlar!" (A.S.D.III, s.46-47; T.K.S.K., s.194) (Bu demeç, Le Figaro gazetesinin 1.10.1922 tarihli sayısında yayımlanmıştır. D.B.A., s.36-39).
: Atatürk'ün, kalmakta olduğu köskün balkonundan Akşam – Düşmanların sabotaj sonucu çıkan- İzmir yangınını izlerken yanındaki genç subaylara söyledikleri: "Çocuklar, bu manzaraya iyice bakın! Bu alevler bir devrin sona erip yeni bir devrin Başladığını gösteren bir yangındır. Osmanlı İmparatorluğunun son yüzyıllardaki bütün günahları su Ateşle temizlenirken yeni bir Türk Devletinin Kuruluşu ve Türk milletinin yükselisi de cihana ilân ediliyor!" (K.K.S., s.99).
: Atatürk'ün geceyi –İzmir yangını sebebiyle- tekrar Karşıyaka'da Alâtini köskünde geçirisi (K.S.İ.Y.II, s.311).
14 Eylül 1922 : Atatürk'e İzmir Belediyesi tarafından İzmir hemşehriliği unvanı verilisi (A.İ., s.765).
: Atatürk'ün, Lâtife Hanım'ın daveti üzerine Göztepe'de Usakîzade Muammer Bey'in kösküne misafir olusu (K.S.İ.Y.II, s.311) (Atatürk'ün İzmir'e gelişini takiben 10 ve 11 Eylül gecelerini Karşıyaka'da Alâtini Köskünde, 12 Eylül gecesini ise kendisi için I.Kordon'da hazırlanan bir evde geçirmis, 13 Eylül gecesi ise –İzmir yangını sebebiyle- tekrar Karşıyaka'da Alâtini Köskünde kalmıs, bilâhare -davet üzerine- Lâtife Hanım âilesinin Göztepe'deki köskünde misafir edilmıştır K.S.İ.Y.II, s.311).
: İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a telgrafı: "Savaşan tarafların artık birbiriyle temasları kalmadı. Konferans çağrısı için simdi en uygun zamandır. Ordularına "İlk hedefiniz Akdeniz'dir!" diyen Mustafa Kemal'in ikinci hedefi Trakya'dır. Konferans olmazsa Trakya'ya geçmeye çalışacaktır. Gecikirsek güç durumda kalırız" (İ.B.IV, s.XCVI).
16 Eylül 1922 : İngiliz Kabinesinin, Çanakkale'de tarafsız bölgeye tecavüz edilememesi için üç devlet tarafından Atatürk'e bildirimde bulunulması ve Doğu meselesinin halli için bir Konferans toplanması kararı (M.M.M.T., s.152).
: İngiltere Savunma Bakanlığı'nın İstanbul'da General Harington'a gizli telgrafı: "Kabine, iki tümeni daha seferber edip Mustafa Kemal'e Karşı

koymak niyetindedir. Mustafa Kemal, müttefiklere saldırıya geçecekse önce Çanakkale Boğazı'nın Anadolu kıyılarını İşgal edecektir, sanıyoruz" (I.B.A.IV., s.XCIV).
: İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un İngiltere Dışişleri Bakanına yazısı: "Padişah Hükûmeti, müttefiklerin tezelden konferans toplamalarını arzuluyor, Mustafa Kemal'in İstanbul'a yaklasmasından kaygılanıyor. Padişahın geleceği karanlık. Padişah, zaferden dolayı Mustafa Kemal'i kutlamayı reddetti" (İ.B.A.IV., s.C, 424-425).
18 Eylül 1922 : Atatürk'le Görüşmek üzere İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf Bey ve Hariciye Vekili Yusuf Kemal Bey'in Hükûmet adına İzmir'e gitmeleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı (G.C.Z.c.3, s.784-798-800).
: İstanbul'dan bir torpido ile İzmir'e gelen Fransız Yüksek Komiseri General Pellé'nin Atatürk ile Görüşmesi (N.II., s.677; H.T.V.D. sayı:65, v.1467; E.K.T., s.26; T.A.M.K.III., s.22-23; K.S.İ.Y.II.,, s.311-313,321).
: İzmir'e gelen "Chicago Tribune" muhabiri John Clayton'un Atatürk tarafından kabulü (E.K.T., s.18).
: İstanbul'daki İngiliz Orduları Baskomutanı General Harington'un İngiltere Savunma Bakanlığı'na telgrafı: "Kararlı bir tutumla Mustafa Kemal Boğazları ve İstanbul'u ele geçirmekten caydırılabilir. Çanakkale mevzilerinizi durmadan güçlendiriyoruz. Donanmanın topları da bana epeyce yardım edecek(!)" (İ.B.A.IV, s.CIV).
: İngiliz Kabinesi'nin toplantısı ve bazı kararlar alması: "Akdeniz Orduları Baskomutanı, Mustafa Kemal'in Anadolu'dan Trakya'ya kuvvet geçirmesini önlemekle görevli olacaktır. Savunma Bakanlığı, General Harington'a takviye yetistirmek için gerekli önlemleri alacaktır" (İ.B.A.IV, s.CII).
: Atatürk'ün, sohbet esnasında Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) Bey'e söyledikleri: "Millî Mücadelemizin bu safhası kapanmıştır. Simdi ikinci safhasını açmamız gerekiyor!" (V.Y., s.176).
19 Eylül 1922 : Atatürk'e, İstanbul Darülfununu Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu'nun "fahrî profesörlük" unvanını vermesi: "İstanbul Darülfununu Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu 19 Eylülde yaptığı toplantıda siz Kurtarıcı Kumandanlarını fahrî profesörlüğe oy birliği ile seçmekle seref duyar" (A.Se. 10-11; V. 20.9.1922; A.Me., 117-118). Atatürk'ün cevabı için Bk. 26 Ekim 1922.
20 Eylül 1922 : General Harington'un İngiltere Savunma Bakanlığına gizli teli "…General Charpy, Mustafa Kemal'in Çanakkale'ye saldıracağını söylüyor. Çanakkale İngiliz politikası için mihenk tası olacak!" (İ.B.A.IV, s.CVI).
: Paris'te İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon ile Fransa Başbakanı Poincaré arasında Görüşme ve Lord Curzon'un söyledikleri: "Mart

ayından beri Mustafa Kemal'i konferansa getirmek için harcanan çabalar bosa gitti" (İ.B.A.IV., s.CVI-CVII).
21 Eylül 1922 : Atatürk'ün, Akşam gazetesi muharriri Falih Rıfkı (Atay) Bey'e, İzmir'de Büyük Taarruz ve Zafer hakkında demeci: "…Süvari tümenlerimizle, piyade kıtalarımız Düşmanı ezip İzmir'e yürümekte birbiriyle yarıs etmislerdir. İzmir rıhtımında süvarilerimizin kılıçları denizde sekillenirken, piyadelerimiz Kadifekale'de Türk bayrağını semaya yükselttiler" (A.S.D.III., s.35-40).
22 Eylül 1922 : Atatürk'ün, İkdam gazetesi muharriri Yakup Kadri (Karaosmanoğlu)
Bey'e İzmir'de barıs sartları hakkında demeci: "…Askerî hareket, siyasî faaliyetin ümitsiz olduğu noktada Başlar. Ümidin güven verici bir surette avdeti, orduların hareketinden daha hızlı hedeflere erismeyi temin edebilir" (A.S.D.III, s.40.)
: Atatürk'ün İstanbul ve Boğazlar üzerine harekât ile ilgili Kâzım Karabekir'e telgrafı: "Pek kuvvetli olmamıza rağmen siyasette de pek hesaplı ve mutedil bulunuyoruz. Herhalde meseleyi siyasetle çözümlemeyi tercih etmekteyiz" (A.T.T.B., s.460).
: General Harington'un İngiltere Savunma Bakanlığı'na teli: "…Mustafa Kemal tarafsız bölgeyi çiğnememe kararını bugün verecektir, sanırım. Çiğnerse, Karşısında İngiltere'yi ve Dominyonları bulacağını açıkça kendisine duyurdum(!)" (İ.B.A.IV., s.VXVI).
: Fransa Başbakanı Poincaré'ın Paris'te İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a söyledikleri: Mustafa Kemal kuvvetleri ileri yürümek istiyor; Mustafa Kemal onları frenlemeğe çalışıyor. Çatışmayı önlemenin tek yolu Mudanya Konferansı'nı Başlatmaktır" (İ.B.A.IV., s.CXVII).
23 Eylül 1922 : Atatürk'e, İtilâf Devletleri Dışişleri Bakanları imzasıyla "Askerî harekâtın durdurulması ve bir barıs konferansının toplanmasıyla ilgili" nota verilmesi (N.II., s.678; İ.H., s.1094; M.M.M.T., s.154; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.40; İ.A., s.766; Ç.O., s.288-289).
: Türk süvarilerinin Çanakkale'de "tarafsız bölge"ye girişleri (A.An, s.22; Ç.O., s.289-299).
: Atatürk'ün, Kâzım Karabekir'in büyük zaferi kutlayan telgrafına cevabı: "12.9.1922 tarihli telgrafınızı 23.9.1922'de İzmir'de aldık. Kahraman ordularımız hakkında gösterilen takdirkâr duygularınıza teşekkür lerimizi sunarız" (İ.H., s.1093; A.T.T.B., s.460).
: İngiltere Koloniler Bakanı Churchill'in Kanada, Avustralya Yeni Zelanda ve Güney Afrika Birliği Genel Valilerine teli: "Kabine, Avrupa'ya yapılacak Türk saldırısına, Mustafa Kemal'in İstanbul'dan müttefikleri atmasına Karşı koymaya ve Gelibolu yarımadasını elde tutmağa karar verdi. Hükûmetimizin bir askerî birlik gönderip gönderemeyeceğini bilmek istiyorum" (İ.B.A.IV, s.CXXIV-CXXV).

24 Eylül 1922 : Atatürk'ün İleri gazetesi muharriri Celâl Nuri (İleri) Bey'e İzmir'de Zafer hakkında demeci: "…Askere istirahat emrediyorum, asker dinlemiyor ve İzmir'de istirahat ederiz, Karşılığıyla cenk ediyorlar!" (A.S.D.III, s.42-43).
: Atatürk'ün, İzmir Belediyesi tarafından kendisine hemşehrilik unvanı verilmesi üzerine teşekkür telgrafı: "..Vatanımızın Akdeniz'e Karşı sevgilisi olan, Düşman istilâsından kurtarılması için bütün memleketi seve seve senelerce mihnet ve fedakârlıklara sevk etmis bulunan İzmirimizin hemşehrileri arasında sayılmak, benim için sonsuz bir sevinç ve övünme doğurmustur" (A.T.T.B., s.461).
: Türk kuvvetlerinin Çanakkale'de "tarafsız bölge"yi İşgali üzerine İngiliz birliklerinin daha dar bir mevzie yerlesmek üzere geri çekilmeleri (A.An., s.22; Ç.O., s.291).
25 Eylül 1922 : Atatürk'ün "Reuter Ajansı" muhabirine İzmir'de, Büyük Zafer ve Trakya hakkında demeci (A.S.D.III, s.43).
: İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'un İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a teli: "2000 kisilik bir Türk süvari kuvveti Erenköy'de göründü. Bunları tarafsız bölgeden geri çekmesini Mustafa Kemal'e duyuruyoruz. Yoksa Harrington bunları geri çevirecek(!)" (İ.B.A.IV., s.CXXX).
: Hamit Bey'in, İstanbul'dan Atatürk'e telgrafı: "…General Pellé, 2000 süvarimizin Erenköy'den geri çekilmesini rica etti" (İ.B.A.IV, s.CXXIV, 559).
26 Eylül 1922 : Atatürk'ün, "Chicago Tribun" muhabiri John Clayton'a İzmir'de demeci: "…Misak-ı Millîmizde sebat ediyoruz. Bütün toprağında gerçek bağımsızlık istiyoruz. Bizim için artık kapitülâsyonlar mevcut değildir" (A.S.D.III, s.45).
: General Harington'un, Atatürk'e, Türk süvarilerinin Boğazlar üzerine harekâtıyla ilgili olarak kuvvetlerimizin tarafsız bölge Dışına çekilmesi hakkında telgrafı (A.T.T.B., s.462; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.42-43; A.İ.Y.I., s.298).
: Atatürk'ün, General Harington'un 26 Eylül 1922 tarihli telgrafına cevabı: "…Tarafsız bir bölgenin, simdiye kadar Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Müttefik Hükûmetler arasında kararlastırılmıs olduğundan haberim yoktur. Süvarilerimizin ve kıtalarımızın harekâtı, mağlup Yunan ordusunu takip harekâtından ibarettir" (A.T.T.B., s.462; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV., s.43; A.İ.Y.I., s.300-301; İ.B.A.IV, s.CXXXVI).
27 Eylül 1922 : General Harington'un Atatürk'e, Yunan donanmasının İstanbul'dan uzakalsrtırıldığını bildiren telgrafı: "…Yunan donanması bugün İstanbul'dan çekildi. Arzum Çatışmaktan kaçınmaktır. Arzu ederseniz sizinle Görüşmeye hazırım" (A.T.T.B., s.463; A.İ.Y.I., s.307-308; İ.B.A.IV., s.CXXXIV).
: Fransız Doğu Donanması Komutanı Amiral Dumesnil'in Atatürk'e

Türk süvarilerinin tarafsız bölgeden geri alınması hususunda Fransız Hükûmeti'nin isteğini bildiren mektubu (A.İ.Y.I., s.310-311).
: Atatürk'ün Kardinal Gaspari'nin, artık kan dökülmemesi ve bir an evvel barıs yapılmasını isteyen telgrafına cevabı: "…Yunan ordusunun terke mecbur olduğu bölgede bulunan bütün şehirlerimiz ve kasabalarımız yanmıs ve ahali her türlü zulme maruz kalmıştır. Aynı zulüm, yeni bir siddetle Trakya'da yapılmaktadır. Bu insanî hissi, bugünkü durumu yaratanlar katında uyandırmanızı sizden rica ederim" (A.S.D.V., s.138).
28 Eylül 1922 : Atatürk'ün, General Harington'un 27 Eylül 1922 tarihli telgrafına cevabı: "…Fransızlar ve İtalyanlar gibi, siz de Asya sahilinde bulunan kıtalarımızı geri çekmeğe hazır olduğunuz takdirde, Boğazlar sahilinde bulunan kıtalarımıza yavas yavas geri çekilmeleri ve yalnız mülkî idare ile polis örgütünü düzenlemekle yetinmeleri hususunda emir vermeğe hazırım!" (A.T.T.B., s.463).
: Atatürk'ün, İzmir'e gelen Fransız diplomatı Franklin Bouillon ile Görüşmesi (N.II., s.678; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.33,45; T.M.M.I., s.438; T.A.M.K.III., s.24; M.M.M.T., s.155; H.T.V.D. sayı:65, v.1467; İ.A., s.766).
: Atatürk'ün, Fransız Doğu Donanması Komutanı Amiral Dumesnil'in 27 Eylül 1922 tarihli mektubuna cevabı (A.İ.Y.I., s.323-324).
: İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold'a teli: "Mustafa Kemal tarafsız bölgeden çekilmezse Yunan donanmasının da Marmara'yı ve Çanakkale boğazını kullanmasına izin verilecektir. Bunu Ankara'ya duyurunuz(!)" (İ.B.A.IV, s.CXXXVIII).
29 Eylül 1922 : Atatürk'ün, İtilâf Devletleri Dışişleri Bakanlarının 23 Eylül 1922 tarihli notasını cevaplandırması (Cevabî nota'da Mudanya Konferansının kabul edildiği, açılışın 3 Ekim 1922 olmasının uygun olacağı, İsmet Paşa'nın delege tayin edildiği ve konusulacak hususlar bildirilmistir N.II., s.679; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.49; I.A., s.766; G.C.Z.cilt:3, S.861,862,870; a.t.t.b., S.464-465.
: Franklin Bouillon'un, Fransız Başbakanı Poincaré'a teli: "Mustafa Kemal'le 4 saat göRüştüm. Durumu güç; askerini zor zaptediyor" (İ.B.A.IV., s.CXLVI).
: 29/30 Atatürk'ün, İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf Bey, Hariciye Vekili Yusuf Kemal Bey ve Avrupa'dan dönen Dahiliye Vekili Fethi Bey ile beraber gece yazırı trenle İzmir'den Ankara'ya hareketi (G.C.Z.s.3, s.841; E.K.T., s.95; İ.A., s.766; T.A.M.K.III, s.26).
2 Ekim 1922 : Atatürk'ün, İzmir'den Ankara'ya gelişi ve coskun sekilde Karşılanısı (M.M., s.236; E.K.T., s.95; İ.A., s.766).
: Atatürk'e Ankara Hemşehriliği teklifi (İ.A., s.766). Bk. 5.X.1922.

3 Ekim 1922 : Mudanya Konferansı'nın Başlaması (N.II., s.679; T.İ.H., cçI, ks.6, kp.IV, s.34; M.M.M.T., s.158; İ.A., s.766; M.M., s.236).
: Atatürk'ün, İzmir hemşehriliği unvanının verilisi nedeniyle kendisini kutlayan Erzurum Belediye Başkanlığına cevabı: "…Mevcudiyetimizin ruhunda saklı olan bağımsızlık askını anlamayanlarca bütün Kurtuluş çarelerinin geçersiz sayıldığı bir sırada mukaddes Savaşa önderlik yapan ve bilhassa davamızın en müskül bir devresinde beni vefalı ve sadık sinesinde kucaklamıs bulunan Erzurumlu Kardeşlerime Karşı daima sıcak bir saygı bağı ile bağlı bulunmaktayım" (A.T.T.B., s.465-466).
4 Ekim 1922 : Atatürk'ün, 26 Ağustos Taarruzu, 30 Ağustos ve 9 Eylül zaferleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Milletin mukadderatını doğrudan doğruya üzerine alarak ümitsizlik yerine ümit, perisanlık yerine intizam, tereddüt yerine kararlılık ve iman koyan ve yokluktan koskoca bir varlık çıkaran Meclisimizin fedakâr ve kahraman ordularının basında bir asker bağlılığı ve itaatiyle emirlerinizi yerine getirmis olduğumdan dolayı, bir insan kalbinin nadiren duyabileceği bir memnuniyet içindeyim. Kalbin bu sevinçle dolu olarak pek aziz ve muhterem Arkadaşlarımı, bütün dünyaya Karşı temsil ettikleri hürriyet ve bağımsızlık fikrinin zaferinden dolayı tebrik ediyorum. Bu Anadolu Zaferi tarih arasında bir millet tarafından tamamen benimsenen bir fikrin ne kadar güçlü ve ne zinde bir kuvvet olduğunun en güzel misali olarak kalacaktır" (Z.C. Devre:I, cilt:XXIII, s.264-277).
: Atatürk'ün, İtilâf Devletleri Dışişleri Bakanlarının 23.9.1922 tarihli notası üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumundaki Görüşmeler esnasında Konuşması: "…Simdi Mudanya Konferansı ister müspet ister menfi sonuca varsın, biz bir an evvel barıs masasının basına geçmeliyiz. Biz Mudanya Konferansı menfi çıkarsa barıs konferansına gitmekten kaçınacak mıyız? O zaman bir taraftan askerî hareket devam eder, diğer taraftan da barıs Görüşmeleri devam eder" (G.C.Z., c.3, s.853-864).
: Atatürk'ün Ankara'da, Vakit gazetesi basmuharririne demeci: "…Millî emeller dahilinde barıs elde edilecektir. Elde edilisi yakındır!" (A.S.D.III, s.46).
: İsmet Paşa'nın Mudanya Konferansı'nın ilk 2 günündeki Görüşmeler ve siyasî hava hakkında Atatürk'e raporu (A.İ.Y.I., s.333).
5 Ekim 1922 : İsmet Paşa'nın, Mudanya Konferansı Görüşmeleri hakkında Bursa'dan Atatürk'e genis raporu (A.İ.Y.I., s.341-347).
: Atatürk'ün hemşehriliğini kabul ettiğine dair Belediye aracılığıyla yazısı: "…Sevgili milletimizin bütün bir Düşmanlık âlemine Karşı zaferle taçlandırdığı İstiklâl Mücadelesi Tarihi'nde Ankara adı en aziz bire yeri koruyacaktır. Büyük Millet Meclisi sizin yiğitlik ortamınızda korkusuzca bağımsızlık mücadelesine devam edebilmıştır. Bu sebeple Ankaralı hemşehrilerimin vatanın Kurtuluş mücadelesinde ayrı bir seref

hissesi vardır" (A.T.T.B., s.466-467; İ.A., s.766; H.A., s.193-194).
:Atatürk'ün, beraberinde İçişleri Bakanı Fethi (Okyar) Bey olduğu halde Akşam Albay Mougen'i ziyareti (Ha., 6.10.1922).
6 Ekim 1922 : Atatürk'ün, İsmet Paşa'nın 5.10.1922 tarihli telgrafına cevabı: "…Trakya'nın bosaltılması ve bize teslimi asla belli olmayan bir zamana ertelenemez!" (A.İ.Y.I., s.348-349).
: Atatürk'ün, Batı cephesi ordularının Boğazlar üzerindeki harekâtının durdurulması hakkında İsmet Paşa'ya verdiği yetkiyi kaldırması ve kendisine telgrafı: "Trakya'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetine iadesi kabul edilmediği takdirde 6/7 Ekim'de hemen İstanbul üzerine harekete geçiniz!" (Tİ.H. cçII, ks.6, kp.IV, s.34, 36; H.T.V.D.sayı:66, v.1477; A.İ.Y.I., s.350).
: Franklin Bouillon'un Atatürk'e telgrafı ve Baskomutanın cevabı: "…Dostça çalışmalarınızdan olumlu bir sonuç çıkacağını kuvvetle ümit ederim" (G.C.Z.c.3, s.350).
7 Ekim 1922 : İsmet Paşa'nın, Mudanya Konferansı Görüşmeleri hakkında Atatürk'e rapor halinde telgrafı (A.İ.Y.I., s.362-363).
: 1917 yılında doğu cephesinde sehit düsen Faik Paşa'nın esinin Atatürk'e telgrafı: "..İnsallah yakın zamanda, Büyük Kumandanımızı İstanbul'un büyük caddelerinden geçerken fevkalâde alkıslarla Karşılayacağız' çünkü sayenizde yeniden dünyaya geldik. Yine sayenizde o sanslı askerleriniz, serefli kumandanlarınız kusursuz vazifelerini yapmıs, vatanı kurtarmıslardır" (A.Me., s.99).
8 Ekim 1922 : Atatürk'ün, İsmet Paşa'ya telgrafsı: "…Konferansın olumsuz neticeye doğru daha fazla devamından hasıl olacak mahzurların ve bütün uygarlık dünyası nazarındaki büyük mesuliyetin sorumluları biz olmadığımızı ve olmak istemediğimizi, dünyanın takdir edeceğine şüphem iz yoktur" (A.İ.Y.I., s.378-379).
: İsmet Paşa'nın, Atatürk'e Mudanya Konferansı Görüşmeleri hakkında telgrafı (A.İ.Y.I., s.380-381).
: Atatürk'ün "Büyük Zafer" nedeniyle kendisine gelen tebriklere a.ık teşekkür ü: "Yoğun mesguliyetten ve bu sebeple bunların tümüne ayrı ayrı cevap vermek imkânsızlığından dolayı özel teşekkür lerimi açık olarak ifade ediyorum" (A.T.T.B., s.470).
9 Ekim 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "Görülüyor ki Trakya'yı bize vermek istemiyorlar ve gelecekte temin etmek istedikleri sekle simdiden bir sekil vermek istiyorlar. Halbuki bizim istediğimiz sey, Trakya'nın ve İstanbul'un doğrudan doğruya bizim hükûmetimize teslim olunmasıdır" (G.C.Z., c.3, s.921).
: İsmet Paşa'nın Atatürk'e telgrafı: "Trakya'yı bize hakikaten vermek fikrinde görünmüyorlar!" (A.İ.Y.I., s.382).
: İsmet Paşa'nın Atatürk'e Mudanya Konferansı gelismeleri ve İtilâf

Devletleri temsilcilerinin barış sartları hakkında telgrafı (A.İ.Y.I., s.383).
: İsmet Paşa'nın Atatürk'e Mudanya Konferansı Görüşmeleri hakkında diğer bire telgrafı: "Fransızlar, bütün kuvvetleriyle İngiliz tekliflerini desteklemekle mesguldürler" (A.İ.Y.I., s.391-392).
: Franklin Bouillon'un Mudanya'dan Atatürk'e telgrafı: "…İngiltere'nin Konferanstan evvel yapmak istediği bütün fedakârlıkları yaptığını hissettim(!)" (A.İ.Y.I., s.394-395).
: Atatürk'ün, Mudanya'dan İtilâf Devletlerinin barış sartlarını bildiren İsmet Paşa'ya görüslerini bildiren cevabî telgrafı: "…Vuku bulacak öneriler projesi tarafınızdan kabule uygun bir hale getirildikten sonra hükûmetin onayını almak kaydıyla tarafınızdan kabul edildiğini ifade edebilirsiniz" (A.T.T.B., s.470-472; T.M.M.I., s.449; M.M.M.T., s.172; A.İ.Y.I., s.385-386).
10 Ekim 1922 : Atatürk'ün, Mudanya Antlaşması'nı imzalamaya yetkili olduğuna dair İsmet Paşa'ya telgrafı: "Sözlesmeyi imza ediniz! İmzanız, Meclis'in de kabulünün eklendiği kuvvetine sahip olacaktır" (A.T.T.B., s.472).
:Atatürk'ün, Mudanya'da bulunan Franklin Bouillon'un 9.10.1922 tarihli telgrafına cevabı: "…Fransız dostlarımızın Türkiye'nin belli haklarından fedakârlıkta bulunmasını isteyici hareketlerini yorumlamakta güçlüğe uğruyorum" (A.İ.Y.I., s.358).
:Franlin Bouillon'un, Atatürk'ün 10.10.1922 tarihli telgrafına Mudanya'dan cevabı: "…Adaletten Başka bir sey müdafaa etmediğimi bilirsiniz ve milletiniz Karşısında sahidim olacaksınız" (A.İ.Y.I., s.403).
: Atatürk'ün, Mudanya'da bulunan Franklin Bouillon'un 10.10.1922 tarihli telgrafına cevabı: "…Barıs Konferansı'nın yakın zamanda ve bilhassa bizzat bulunmak fırsatını verecek olan İzmir'de olmasını teminin ne kadar mühim olduğunu takdir buyurursunuz. İzmir'in toplantı yeri olmasını temin için bizzat Paris'te vukubulacak çalışmanızın bir an evvel Başlaması uygun olur, görüsündeyim" (A.İ.Y.I., s.404).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "Ordu vazifesini tamamlamıştır. Bundan sonra temini lâzım gelen sonuçlar diplomatik yolla hallolunacaktır!" (G.C.Z. c.3, s.940-944).
: Atatürk'ün, saat 19.00'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık odasında Sovyet Elçisi Aralof'u kabulü ve Görüşmesi (Görüşme esnasında İcra Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf (Orbay) Bey ve Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal (Tengirsenk) Bey de bulunmuştur) (Ha. 11.10.1922).
11 Ekim 1922 : Mudanya Ateskes Antlaşması'nın (N.II., s.679; M.M.M.T., s.178; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.36,83; M.M., s.236; T.M.M.I., s.450-

454; İ.A., s.767; L.I., s.438; T.İ.T., s.111; T.IV., s.122; A.K.S., s.116-117; T.C.K., s.122-124; T.A.M.K.III, s.33; O.M.K. ve L., s.312-317; Türk D.T., s.148; T.C.T., s.123-125; Türk D.T.D., s.137; S.A.P.H., s.404; A.T.D.P., s.40; K.S.I.Y.II., s.318; T.A.T.D.T.G., s.96-97; A.M.D.P.I., s.607-610).

: Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne ve Belediye Başkanlarına, Mudanya Ateskes Antlaşması'nın imzalandığını bildiren telgrafı: "…Kazanılan büyük zaferin ilk önemli siyasî sonucu bu suretle Mudanya Konferansı'nda elde edilmis bulunuyor. Millî sınırlarımızın içinde tam bir bağımsızlıkla yasamımızı temin edecek olan barıs devresine pek ziyade yaklastığımız bu günlerde, millî Savaşa önderlik eden ve memleketin bütün maddî ve mânevi kuvvetlerini bu mukaddes mücadeleye yönelten saygıdeğer Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve fedakâr halkın temsilcisi bulunan Belediye Heyetlerini selâmlamakla bahtiyarım" (A.T.T.B., s.475).

: Atatürk'ün, Mudanya Ateskes Antlaşması'nı takiben General Harington'a telgrafı: "…Barısın kurulması için sarfedilen gayretlerin Başarıyla sonuçlanmasını bütün insanlık adına arzulamakta ve ümit etmekteyim" (A.T.T.B., s.474-475).

14 Ekim 1922 : Ahmet Rüstem Bey'in Roma'dan Atatürk'e mektubu (A.İ.Y.I., s.269-273).

15 Ekim 1922 : Atatürk'ün, Ankara'dan Bursa'ya hareketi (A.Y.G., s.93).

16 Ekim 1922 : Atatürk'ün Ankara'dan Bursa'ya gelişi ve coskun sekilde Karşılanısı (A.Y.G., s.93; E.K.T., s.129; M.M., s.237; İ.A., s.767; S.H.I., s.102; İ.H., s.1027).

: Atatürk'ün, Bursa'dan Belediye Heyetini kabulü ve Konuşması: "…Üç buçuk sene süren bu mücadeleden sonra ilim açısından, maarif açısından, iktisadiyat açısından Savaşlarımıza devam edeceğiz ve eminim ki, bunda da muvaffak olacağız!" (A.S.D.II, s.41; A.Y.G., s.94).

17 Ekim 1922 : Sadrazam Tevfik Paşa'nın, yakında toplanması gerekecek "Barıs konferansına İstanbul ve Ankara delegelerinin birlikte katılmalarının uygun olacağı ve bu gaye ile önceden bir kisinin Görüşmek üzere İstanbul'a gönderilmesi hakkında Atatürk'e telgrafı (N.III., s.1236; Z.C. Devre:I, cilt:XXIV, s.269; M.M.M.T., s.181).

: Atatürk'ün, Bursa'da kendisini Karşılayan çocuklara hitaben söyledikleri: "Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, bir talih Işığısınız. Memleketi asıl aydınlığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli, kıymetli olduğunu düsünerek ona göre çalışınız. Sizden çok seyler bekliyoruz; kızlar, çocuklar!" (A.S.D.V., s.30).

18 Ekim 1922 : Atatürk'ün, Sadrazam Tevfik Paşa'ya bildirilmek üzere Millî Hükûmetin İstanbul temsilcisi Hamit Bey'e yazdığı cevap telgrafı:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının kazandığı kesin zaferin doğal sonucu olmak üzere toplanması yakın olan barıs konferansında Türkiye Devleti yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti tarafından temsil olunur!” (N.III., s.1237; Z.C. Devre:I, cilt:XXIV, s.269-270).

19 Ekim 1922 : Lâtife Hanım’ın İzmir’den, Başyaver Salih (Bozok) Bey’e mektubu: “…Paşa Hazretlerine Karşı tasıdığım temiz ve ebedî sadakati hiç kimse sizin kadar takdir etmemıştır. Bana birkaç kelimecikle sıhhatleri hakkında bilgi verin olmaz mı? Paşa Hazretleri rica ve isteğime rağmen Ankara’da en ufak bir vazife ile bile görev vererek beni beraberinde bulundurmak istememislerdir. Yalnız bir gece, sonsuz denizlere benzeyen etkili gözlerini bana dikerek: “Bir yere gitmeyin, beni bekleyin. Bunu emrediyorum!” demislerdi. Bu cümleyi hatırladıkça belki bir daha kavusmak mümkün olacaktır, diyor, memnuniyet içinde yeni bir saadeti bekliyorum” (H.A.Y., s.215-216).

: Büyük Türk Zaferi üzerine İngiliz Başbakanı Loyd George’un düsüsü (İngiliz Parlamentosunda ağır ithamlara uğrayan Lloyd George Başbakanlıktan çekilirken kendisin söyle savunmustur: “Arkadaşlar! Yüzyıllardır nadir olarak dâhi, çağımızda Türk ulusuna nasip oldu ve bizim Karşımıza çıktı; Mustafa Kemal’in dehasına Karşı elden ne gelirdi!” (A.B.E.B., s.141).

24 Ekim 1922 : Atatürk’ün “United Pres” gazetesi muhabirine barıs sartları üzerine demeci: “…Amerika, Avrupa ve bütün uygarlık dünyası bilmelidir ki, Türkiye halkı her uygar ve kabiliyetli millet gibi, kayıtsız sartsız hür ve müstakil yAşamağa kesin karar vermıştır. Bu mesru kararı ihlâle yönelik her kuvvet, Türkiye’nin ebedî Düşmanı kalır!” (A.S.D.III., s.48).

26 Ekim 1922 : Atatürk’ün, kendisine “fahrî profesörlük” unvanı verilmesi münasebetiyle İstanbul Darülfununu Edebiyat Fakültesi’ne teşekkür telgrafı: “…Eminim ki millî bağımsızlığımızı ilim sahasında fakülteniz tamamlayacaktır! Bu serefli gelismenin gerçeklesmesini üzerine alan kurulunuz arasında bulunmak bence iftihar sebebidir” (A.S.D.V., s.139). Bk. 19.9.1922.

: Lâtife Hanım’ın İzmir’den Başyaver Salih (Bozok) Bey’e mektubu: “…Sizden çok rica ederim ki, ekli mektubu Paşa Hazretlerine takdim edin. …Acaba kendilerinden bugünlerde İzmir’i ziyaret edip etmeyeceklerini sorabilir misiniz? Paşa Hazretlerini herkesten evvel Karşılamak istiyorum. Herkesten önce, “Paşam, hos geldiniz!” demek, acaba o günü görmek nasip olacak mıdır?” (H.A.Y., s.217-218).

27 Ekim 1922 : Atatürk’ün, Nursa Sark sinemasında İstanbul ve Bursa öğretmenlerine hitabı: “…Milletimizin siyasî, sosyal hayatında, milletimizin fikrî eğitiminde de rehberimiz ilim ve fen olacaktır” (A.S.D.II, s.42; İ.A., s.767).

29 Ekim 1922 : Atatürk'ün Bursa'dan Ankara'ya dönüşü (Ha. 30.10.1922; İ.A., s.767).
31 Ekim 1922 : Atatürk'ün, Osmanlı saltanatının kaldırılmasının sorunlu olduğu hakkında Müdafaa-i Hukuk Grubu toplantısında Konuşması (N.II., s.689).
1 Kasım 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Millet mukadderatını doğrudan doğruya eline aldı ve millî saltanat ve egemenliğini bir sahısta değil, bütün fertleri tarafından seçilmis vekillerden olusan bir Meclis-i Ali'de temsil etti. İste o Meclis, Meclis-i Alinizdir; Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir. Milletin saltanat ve egemenlik makamı yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisidir!" (Z.C. Devre:I, cilt:XXIV, s.305-311).
: Hilâfet ve Saltanat'ın birbirinden ayrılarak Saltanat'ın kaldırılması kararı (N.II., s.683; Z.C. Devre:I, cilt:XXIV, s.314-315; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV, s.111-112; M.M.M.T., s.182; İ.A., s.768; O.T.P., s.238; T.IV, s.124). (Bu karar Vahdettin'e Yıldız Sarayı'nda Refet Paşa tarafıjndan tebliğ edilmistir O.S.P.S.V.G.X., s.14).
5 Kasım 1922 : Baskomutan Atatürk'ün, I.Ordu Komutanı Nurettin Paşa'nın – Lozan Konferansına davetle ilgili- 29 Ekim 1922 tarihli muhtırasına cevabı: "…Devlet ve milletin işlerini yürütmeyi üzerine alanlar, her türlü mesuliyeti en yüksek derecede omuzları üstünde tam bir cesaret ve iftiharla tutan insanlar olduğunu bilmek mecburiyetindedir" (E.K.T., s.180-181).
7 Kasım 1922 : Atatürk'ün, Sovyet İhtilâlinin 5. yıldönümü nedeniyle Kalinin'e kutlama telgrafı (A.T.T.B., s.478).
11 Kasım 1922 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "…İstanbul vilâyeti halen Düşmanlarımız olan İtilâf Devletlerinin İşgali altındadır ve İstanbul asırlardan beri fena bir idare makinesinin elinde hastadır, hasta olagelmistir. Bu sebeple biz, baskent olan bu İstanbul'u Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bir vilâyeti haline getirerek idare etmek istiyoruz" (G.C.Z., c.3, s.1032).
17 Kasım 1922 : Vahdettin'in İstanbul'dan Malta'ya kaçısı (N.II, s.692;M.M.M.T., s.182; A.B.E.B., s.152; İ.A., s.768).
: Atatürk'ün, Vahdettin'in kaçısı üzerine İstanbul'da bulunan Refet Paşa'ya telgrafı: "Emanetleri korumak önemlidir. İngilizler emanetleri ancak silâh kullanarak ve kan dökerek almalıdır. Bu hususta gerekenlere bu açıdan kesin emirler verilmelidir" (A.T.T.B., s.477-478).
18 Kasım 1922 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda yeni halife seçilmesi, halifenin yetkileri konusunda ileri sürülen bazı iddialara cevabı: "…Türkiye halkının kayıtsız sartsız egemenliğine sahip olduğunu bir defa daha ve kesinlikle tekrar ediyorum. Egemenlik, hiçbir mâna, hiçbir sekil ve hiçbir renkte ve belirtide istirak kabul

etmez. Unvanı halife olsun, ne olursa olsun hiç kimse bu milletin mukadderatına ortak olamaz!" (N.II, s.699-700).
: Abdülmecit Efendi'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla halife seçilmesi (N.II., s.695; Z.C. Devre:I, cilt:XXIV, s.564-565; O.T.P., s.238; A.B.E.B., s.166).
: Atatürk'ün, İstanbul'da bulunan Refet Paşa'ya Halife'nin durumu hakkında direktifleri: "Abdülmecit Efendi, "Halife-i Müslimîn" unvanını kullanacaktır. Bu unvana, Başka bir sıfat ve kelime ilâve edilmeyecektir. Alem-i İslâma duyurulmak üzere yayımlayacağı bildirgede Türkiye Devletinin ve Büyük Millet Meclisi'nin ve Hükûmetinin hususî niteliği ve idare seklinin Türkiye halkı ve bütün İslâm âlemi için en faydalı ve en uygun olduğu anılacak ve belirtilecektir" (N.II., s.696; T.IV, s.159).
19 Kasım 1922 : Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Atatürk'ün Abdülmecit Efendi'ye 1 Kasım 1922 tarihli karar ve esaslar içinde Halife seçildiğini bildiren telgrafı (N.III., s.1252; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.113; A.Ö.A.S., s.146; S.H.I., s.159; A.H.A., 1982, 6.4).
20 Kasım 1922 : Lozan Konferansı'nın açılış töreni (İ.K.T.K.S., s.162; Lozan s.95-106; Siyasî Ta., s.544-546; T.İ.H., c.VII, s.509; L.D., c.4-6.8.1973).
: Atatürk'ün, Büyük Zafer'i kutlayan İstanbul Türkocağı Genel Sekreteri Dr. Fethi (Cansever)'in tebrik telgrafına cevabı: "…Yeni Türkiye'nin dayanağı olan millet ve milliyet fikrinin gelismesi için yıllarca Başarı ile telkin ve yayında bulunmus olan Türkocağı'nın millî zafer dolayısıyla gönderdiği kutlamalara teşekkür ve özel temennilerine katılırım" (A.T.T.B., s.480).
: İsmet Paşa'nın Lozan'dan, Atatürk'e Poincaré ile Görüşmesi ve Konferansın açılış töreni hakkında telgrafı (A.İ.Y.I., b.441).
21 Kasım 1922 : Lozan Konferansı'nın ilk oturumu (Bu konferansa katılan Türk heyetine İsmet Paşa başkanlık etmistir). (N.II, s.701; Lozan, s.108-113; T.M.M.I., s.476; İ.A., s.768; L.II, s.16; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV, s.127; İ.K.T.K.S., s.165).
2 Aralık 1922 : Atatürk'ün, üç milletvekilinin teklif ettiği Seçim Kanunu'nun değistirilmesi hakkında Kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüsülmesi esnasında Konuşması: "Teklif olunan kanun tasarısı doğrudan doğruya benim sahsımı vatandaslık hukukundan düsürme amacına yöneliktir. Bu maddenin istediği sarta sahip bulunmuyorsam, yani, bes sene sürekli olarak bir seçim bölgesinde oturmamıs isem, o da, bu vatana yaptığım hizmetler yüzündendir. …Beni vatandaslıktan düsürme yetkisi bu efendilere nereden verilmistir? Bu kürsüden resmen yüksek heyetinize ve bu efendilerin seçim çevreleri halkına ve bütün millete soruyorum ve cevap istiyorum!" (Z.C. Devre:I, cilt: 25, s.159-161; N.II., s.724; T.İ.H. c.II,

ks.6, kp.IV, s.261-862; T.D.T., s.118).
6 Aralık 1922 : Atatürk'ün, Ankara'da, Hâkimiyet-i Milliye, Yenigün ve Öğüt gazeteleri muhabirlerine "Halk Fırkası" adıyla siyasî bir parti kurma görüsünde olduğunu bildiren demeci: "…Gördüğüm teveccüh ve itimada lâyık olabilmek için en mütevazı bir millet ferdi sıfatıyla hayatımı sonuna kadar vatanın hayrına adamak emeliyle barısın yerlesmesini takiben halkçılık esası üzerine emeliyle barısın yerlesmesini takiben halkçılık esası üzerine dayalı ve "Halk Partisi" adıyla siyasî bir parti kurmak niyetindeydim" (N.II., s.718; A.S.D.II, s.46; B.M.İ., s.118).
9 Aralık 1922 : Avusturya'dan Leopoldine König adlı müzik öğretmeninin Atatürk'e yazdığı marsı sunan mektubu: "Türk zaferi, güçlü elinizle yaratılan bu sanlı Kurtuluş, adaleti seven herkesi içten sevinçlere kavusturmustur. Bendeniz de yüksek yönetiminiz altında Türk milletinin kazandığı bu sanlı zafer hakkındaki sevinç ve duygularımı bestelediğim marsı Ekselenslarına sunmakla belirtmek istiyorum" (A.Me., s.100-101).
11 Aralık 1922 :İsmet Paşa'nın Lozan'dan Atatürk'e Konferans'ta ileri sürülen tekliflere, Karşı görüs isteyen telgrafı (A.İ.Y.I., s.449-450).
12 Aralık 1922 : Atatürk'ün Vakit gazetesi muhabirine demeci: "…Türkiye Devleti'nin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'nin temel niteliğini anlayabilmek için, Anayasasını dikkatle okumak lâzımdır" (A.S.D.III, s.52-53).
: Atatürk'ün, İsmet Paşa'nın 11.12.1922 tarihli telgrafına cevabı: "Nerede durmak lâzım geleceğini parlak zekânız ve kuvvetli muhakemeniz kestirilebilir!"(A.İ.Y.I., s.450).
13 Aralık 1922 : Zübeyde Hanım'ın, -Salih Bozok'un refakatinde- trenle Ankara'dan İzmir'e hareketi (H.A.Y., s.210).
14 Aralık 1922 : Zübeyde Hanım'ın Ankara'dan İzmir'e gelişi ve Karşıyaka İstasyonu'nda Lâtife Hanım tarafından Karşılanısı (H.A.Y., s.210). Zübeyde Hanım, İzmir'e gelişini takiben Karşıyaka İstasyonu yakınında –kendisi için hazırlanmıs- bir köske nakledilmis ve ölüm tarihi olan 14 Ocak 1923 gününe kadar burada tedavi edilmıştır).
19 Aralık 1922 : İsmet Paşa'nın Lozan'dan Atatürk'e mektubu: "…Özlemimin derecesini ifade edemem. Anadolu'da aylarca görüsemediğimiz zaman hemen sizi bulamaz., görememistim. İstediği zaman sizinle Konuşmak ve buluşmak ihtimali bile biz insanların en büyük kuvveti olduğunu bir daha tecrübe ediyorum" (A.İ.Y.I., s.452-453).
22 Aralık 1922 : Atatürk'ün Grace Ellison'la yaptığı Görüşmenin "Morning Post" gazetesinde yayımlanması: "…Bizim elde etmeye kararlı olduğumuz tam bağımsızlık idealimize meydan okuyacak kimse varsa, o kimse bu ülkümüzden ilham almıs bütün Türkleri ortadan kaldırmak imkânlarını arayıp bulmalıdır. Eminim böyle bir ortadan kaldırmaya, uygar dünya izin vermeyecektir. Aksine dünya uygarlığı Türkiyemizin de gelecekte

bir yeri olduğunu çok geçmeden öğrenecektir. Türkiye, uygarlık kösteklemek değil, gelistirecektir. Bu yönden uygar ülkeler, onun bağımsızlığını desteklemelidir" (Bu Görüşme Lozan Konferansı'nın toplanmasını izleyen günlerde -1923 Kasım sonu veya Aralık bası- Ankara'da yapılmıştır K.M.A., s.171-175).

25 Aralık 1922 : Atatürk'ün "Le Journal" muhabiri Paul Erio'ya Çankaya'da demeci: "…Türkler kapitülâsyonların devamının kendilerini pek az bir vakitte ölüme sevkedileceğini pek iyi anlamışlardır. Türkiye, esir olarak mahvolmaktansa, son nefes ine kadar mücadeleye karar vermıştır!" (A.S.D.III, s.55-58). (Bu demeç gazetenin 1.1.1923 tarihli sayısında yayımlanmıştır. D.B.A., s.183-185).

26 Aralık 1922 : Atatürk'ün, kendisine yazdığı marsı gönderen Leopoldine König adlı Viyanalı müzik öğretmeninin 9 Aralık 1922 tarihli mektubuna cevabı: "Hassas ve ince bir ruhun ifadesi olan mektubunuzu ve milletimizin kazandığı zaferi sakıyan marsınızı aldım. Çok teşekkür ederim. Adalet geç olsa bile, mutlaka bir gün belirecektir. Bu Allahın değismez bir kanunudur" (A.Me., s.101-102).

-1923-

1 Ocak 1923 : Claude Farrère'in Atatürk'e telgrafı: "Lâkin zatıdevletinizin surasını bilmelerini arzu ederim ki bütün Fransız milletinin kalbi benim kalbim gibi sizinle beraberdir. Bütün kalbimle ve bütün sadakat ve samimiyetimle zatıdevletinize bağlıyım Paşa Hazretleri" (Ha. 13.2.1923).

4 Ocak 1923 : Atatürk'ün, gece Azerbaycan Elçiliği'nde verilen ziyafeti şereflendirmesi ve Arkadaşlarıyla sohbet esnasında, -yakında evleneceğini ifade ederek- söyledikleri: "-Ben, sadece evlenmek için evlenmek istemiyorum. Vatanımızda yeni bir aile hayatı yaratmak için önce kendim örnek olmalıyım. Kadın öyle umacı gibi kalır mı?" (A.So., V.7.X.1947).

: Atatürk'ün, kendisine Adana'dan imzasız bir mektupla küçük boyda bir Kuran gönderilisi nedeniyle Hakimiyet-i Milliye gazetesi aracılığıyla teşekkür ü: "Bence kıymetini takdire imkân olmayan bu hediyeyi en derin ve hürmetkâr din duygularımla muhafaza edeceğim" (A.T.T.B., s.480-481).

10 Ocak 1923 : Atatürk'ün, Ankara Hacıbayram Mahallesi muhtar seçimi münasebetiyle Ankara hemşehrisi olarak oyunu kullanması ve demeci: "…Diyorsunuz ki istibdat fikri ve gericilik bir daha yer bulamayacaktır. Ben de aynı görüsteyim. Bunu sizin gibi gençlerden isitmek seref vericidir" (A.S.D.II., s.48-49).

14 Ocak 1923 : Atatürk'ün batı Anadolu'da bir inceleme seyahati için Ankara'dan hareketi (N.II., s.704;B.M.İ., s.172; A.İ.B.T., s.10).

: Atatürk'ün Ankara'dan ayrılırken İleri gazetesi basyazarı Celâl Nuri Bey'e demeci: "…Ben öyle bir parti kurulmasını düsünüyorum ki

parti milletin bütün sınıflarını refah ve mutluluğunu temine yönelmis bir programa sahip olsun. Milletimizin sartları buna müsaittir" (A.S.D.II., s.49).
: Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın İzmir'de ölümü (Ha. 16.1.1923; T.IV., s.354; D.C.İ.K.A., s.8; A.Me., s.93).
15 Ocak 1923 : Atatürk'ün Eskişehir'e gelişi ve Mutasarrıflık Dairesinde halkla Konuşması: "…Biz bütün milletçe, Hükûmetçe ve Meclisçe samimî surette barısa taraftarız. Gerçekten barıs hem kendi menfaatimiz hem de cihanın menfaati yararınadır" (İ.Y., s.3-9; A.S.D.II., s.50-52; G.M.K.A.E.İ.K., s.11-38).
: Atatürk'ün, annesi Zübeyde Hanım'ın ölümünü bildiren Başyaver Salih (Bozok) Bey'e telgrafı: "Verdiğiniz elim haber, beni çok müteessir etti. Merhumenin uygun bir sekilde cenaze törenini yaptırınız. Cenab-ı Hak, millete hayat ve selâmet versin" (A.S.D.V., s.140; D.C.İ.K.A., s.8).
: Zübeyde Hanım'ın öğleden sonra Karşıyaka'da toprağa verilisi (Ha., 18.1.1923).
16 Ocak 1923 : Atatürk'ün Arifiye'ye gelişi ve Konuşması: "…Tarihimiz bir çok parlak zaferler kaydeder. Fakat zaferle beraber her sey bırakılmıs ve semerlerini toplamayı ecdadımız ihmal etmistir" (A.S.D.II., s.52-54).
: Atatürk'ün İzmit'e gelişi (N.İ.T., s.200; A.Y.G., s.203).
16/17 Ocak 1923 : Atatürk'ün, İzmit'te İstanbul gazetecileriyle basın toplantısı: "…Aydınlar gidecekleri muhitlerde baslı basına bir âlem yaratabilirler. Memleketin yalnız bir yerinde değil, bes on yerinde birer bilim merkezi, nur merkezi, kültür merkezi yapmalıyız, millet bahtiyar olsun. …Bu devletin halife ile alâka ve münasebeti yoktur. Halkı kendi halinde terk edersek bir adım ileri atamayız. …İnkılâbın kanunu mevcut kanunların üstündedir. …Dış siyasetin dayanağı kuvvetli bir iç siyasettir" (A.İ.B.T., s.25-61; G.M.K.A.E.İ.K., s.39-87; İ.Y., s.17-31; N.İ.T., s.200; A.B.E.B., s.181-183).
17 Ocak 1923 : Atatürk'ün İzmit'te çesitli heyetleri kabulü (N.İ.T., sç200; A.Y.G., s.204).
: Atatürk'ün öğle yemeğini Hereke'de yemesi, Yarımca köyü halkının ricası üzerine Yarımca hemşehriliğini kabulü (Ha. 18.1.1923).
: Atatürk'ün, annesinin ölümü üzerine başsağlığı dileklerini ileten kisi ve Kuruluşlara –Anadolu Ajansı aracılığıyla- açık teşekkür ü (Ha. 19.1.1923).
: Atatürk'ün, annesinin ölümü nedeniyle Halife Abdülmecit Efendi'nin başsağlığı telgrafına cevabı (A.T.T.B., s.481).
18 Ocak 1923 : Atatürk'ün İzmit'te Anadolu sinemasında halkla sohbeti: "…Bütün millet emin ve müsterih olsun ki inkılâbı yapanlar menfi kuvvetleri çıktığı noktalarda imha edecek kudret ve kabiliyet ve tedbire sahiptirler" (İ.Y., s.10-17; A.S.D.II, s.62-65; G.M.K.A.E.İ.K., s.90-

124).
: Atatürk'ün, I.Ordu Komutanı Nurettin Paşa ile beraber Yarımca ve Hereke'deki ordu birliklerini denetlemesi (A.Y.G., s.204; N.İ.T., s.200; B.Y.T., s.100).
19 Ocak 1923 : Atatürk'ün Çerkesli, Tavsancıl, Gebze yöresindeki ordu birliklerini denetlemesi ve tatbikatı izlemesi (N.İ.T., s.200).
: Atatürk'ün İzmit'ten Bilecik'e gelişi (A.Y.G., s.74-204).
20 Ocak 1923 : Atatürk'ün saat 15.00'de Bilecik'ten Bursa'ya gelişi, şehirde ziyaretleri, Bursa Belediyesi'nin Çekirge'deki bir köskü kendilerine armağan edişi (A.Y.G., s.95).
: İsmet Paşa'nın Lozan'dan Atatürk'e, annesi Zübeyde Hanım'ın ölümü sebebiyle kendisi ve delege Arkadaşları adına başsağlığı telgrafı (A.İ.Y.I., s.463).
21 Ocak 1923 : Atatürk'ün, Bursa Lisesi öğretmenlerinin şerefine verdiği çayda, öğretmenlerle Görüşmesi (A.Y.G., s.95).
22 Ocak 1923 : Atatürk'ün Bursa'da "Sark Sineması" salonunda hakla Konuşması:
"..İnsanlar olgunlasmak için bazı seylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir milet ki tekniğin gerektirdiği seyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur" (İ.Y., s.31-42;A.S.D.II., s.65-70).
: Atatürk'ün, annesinin ölümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin başsağlığı dileklerini sunan Meclis II. Başkanı Ali Fuat (Cebesoy) Paşa'ya cevabı: "…Cenab-ı Hak, büyük validemiz vatanı gerçek Kurtuluş ve refaha ulaştırmaya ve milletin bağımsızlık ve egemenliğini sağlamlastırmaya çalışan Meclisimizi tarihî çalışmalarında Başarılı kılsın!" (A.T.T.B., s.482).
23 Ocak 1923 : İsmet Paşa'nın, Lozan'dan Atatürk'e, Konferans'ta Musul konusundaki Görüşmeleri bildiren telgrafı (A.İ.Y.I., s.464).
24 Ocak 1923 : Atatürk'ün sabah, İzmir'e gitmek üzere Bursa'dan ayrılısı (A.Y.G., s.95; V.25.1.1923).
25 Ocak 1923 : Atatürk'ün sabah, Alaşehir'e gelişi ve Hükûmet alanında Konuşması:
"…Arkadaşlar! Bundan sonra pek önemli zaferlere kavusacağız. Fakat bu zafer süngü zaferleri değil, ekonomi, bilim ve kültür zaferleri olacaktır" (İ.Y., s.42-44; A.S.D.II., s.71-72; A.Y.G., s.191).
26 Ocak 1923 : Atatürk'ün Salihli'ye gelişi ve İstasyonda halka hitabı:
"…Bundan sonra memleketimizi kesin Kurtuluşa kavusturmak için pek kuvvetli ve esaslı tedbirler almak gerekir. Bu tedbirlerin en önemlisi ve en birincisi bilim ve kültürdür" (İ.Y., s.45-46; A.S.D.II, s.72-73).
: Atatürk'ün Turgutlu İstasyonunda halka hitabı: "memleket ve milletin iyiliği için çalışanlar, milletin yardım ve itimadından emin bulunmazlarsa elbette kalp kuvveti ile çalışmazlar" (İ.Y., s.46-47;

A.S.D.II., s.73).
: Atatürk'ün Manisa'ya gelişi ve Konuşması: "…Bizim kuvvetimiz milletin güven ve itimadıdır" (İ.Y., s.47-49; A.S.D.II., s.74; A.Ma., s.10).
: Atatürk'ün, Manisa'dan Menemen'e gelişi, İstasyon'da Karşılanısı takiben İzmir'e hareketi (İ.Y., s.49-50; A.Y.G., s.267).
27 Ocak 1923 : Atatürk'ün, sabah Karşıyaka İstasyonunda trenden inerek annesinin mezarını ziyareti ve Konuşması: "…Burada yatan annem, zulmün, cebrin, bütün milleti felâket uçurumuna götüren bir keyfi idarenin kurbanı olmustur. …Bu kadar kan dökerek milletin elde ettiği egemenliğin korunması ve savunulması için gerekirse valdemin yanına gitmekte asla tereddüt etmeyeceğim. Milli egemenlik uğrunda canımı vermek, benim için vicdan ve namus borcu olsun!" (İ.Y., s50-53; A.S.D.II., s.74-76). (Atatürk, annesinin mezarını ziyaretten sonra Karşıyaka istasyonundan tekrar trene binerek saat 13.00 Basmane'ye gelmis ve coskun bir sekilde Karşılanmıştır).
: Atatürk'ün saat 13.00'de Basmane istasyonuna gelişi, daha sonra İzmir Valiliğini ziyareti, öğleden sonra Göztepe'de Usakîzade Muammer Bey'in kösküne gidişi (İ.Y., s.55-56; H.A.Y., s.213).
: Atatürk'ün Akşam, Şehir Belediyesi tarafından İzmir Hükûmet Konağında şerefine tertiplenen ziyafette Konuşması: "…Bütün bu Başarı yalnız benim eserim değildir ve olmaz. Bütün Başarı bütün milletin karar ve imanı ile çalışmasını birlestirmesi neticesidir; kahraman milletimizin ve güzide ordumuzun kazandığı Başarı ve zaferdir" (İ.Y., s.55-56; D.C.İ.K.A., s.63; A.S.D.II., s.76-81; A.Y.G., s.192).
: Atatürk'ün İzmir'de, Bulgaristan'ın Edirne Baskonsolosu T. Markov'u kabulü ve Türk-Bulgar İlişkileri hakkında Görüşmesi (Ertesi günü bir Görüşme daha yapılmıştır K.A.B., s.1871).
29 Ocak 1923 :Atatürk'ün İzmir'de Lâtife (Usaklıgil) Hanım'la evlenisi (Nikâh, Muammer Bey'in Göztepe'deki köskünde yapılmıs, müteakiben Anadolu Ajansı ile duyurulmustur. Nikâh'da Atatürk'ün sahitliğini Fevzi (Çakmak) ve Kâzım Karabekir, Lâtife Hanım'ın sahitliğini ise İzmir Valisi Abdülhalik (Renda) ve Salih (Bozok) yapmıslardır H.A.Y., s.214; D.C.İ.K.A., s.11-13;G.G.III., s.33; A.İ.B.T., s.11; İ.A., s.781; A.V., s.62).
30 Ocak 1923 : Atatürk'ün, İzmir'de Anadolu, Ahenk, Sadayihak, Sark ve Yeni Turan gazeteleri basyazarlarını kabulü ve Görüşmesi: "…Türkiye tam bağımsızlığını temin edecek bir barıs ister. …Muhtaç olduğumuz hayatî gerekleri ve bağımsızlığı temin edinceye kadar Başladığımız iste devam olunacaktır. Milletin ciddi kararı budur" (İ.Y., s.67-70; A.S.D.II., s.81-83).
: Atatürk'ün İzmir'de, İzmir basın mensuplarına Lozan Barıs

Konferansı hakkında demeci: "…Harbi devam ettirmek sorumluluğundan çekinmezlerse bilmelidirler ki, Hükûmetimiz vatan ve millete Karşı üstlendiği vazifeyi iyi yapabilmek için basvurmağa mecbur olduğu tedbirleri düsünmekten ve almaktan bir an geri kalmamıştır" (A.S.D.III., s.58-60).

1 Subat 1923 : Atatürk'ün, Anadolu gazetesi muhabirine barıs hakkında demeci:

"…Müttefikler Türkiye'nin, halkımızın varlığı ve gelismesi için kesin sekilde gerekli olan sartları henüz kabul edip onaylayacak bir zihniyete gelmedikleri anlasılıyor!" (A.S.D.III., s.60).

2 Subat 1923 : Atatürk'ün, İzmir'de, eski Gümrük binasında yapılan toplantıda çesitli konular ve Lozan Görüşmeleri hakkında Konuşması: "…Biz, 'barıs istiyoruz' dediğimiz zaman, 'tam bağımsızlık istiyoruz!' dediğimiz zaman, 'tam bağımsızlık istiyoruz!' dediğimizi herkesin bilmesi lâzımdır. Bunu istemeye hakkımız ve kudretimiz vardır" (İ.Y., s.70-85; A.S.D.II., s.83-91).

: Atatürk'ün gece Lâtife Hanım'la beraber Hat sinemasında İzmir'deki okulların düzenlediği müsamereyi şereflendirmesi (Müsamerede, kıs ve erkek öğrencilerin okudukları siirler dinlenilmis, sahneye koydukları temsillerin seyredilmıştır) (İ.Y., s.92-93).

4 Subat 1923 : Atatürk'ün İzmir'den hareketle Akhisar'a gelişi, Komutanlığı, Belediye'yi ziyareti ve Belediye binasında Konuşması: "…Çalışmak demek, bosuna yorulmak, terlemek değildir. Zamanın gereklerine göre ilim ve teknik ve her türlü uygar buluslardan azami derecede istifade etmek zorunludur" (İ.Y., s.85-89;A.S.D.II., s.91-94).

5 Subat 1923 : Atatürk'ün Akhisar Belediyesi tarafından Akşam Türkocağında şerefine tertiplenen ziyafette Konuşması: "…Her millet yAşamak mecburiyetindedir. YAşamak için mücadele sarttır!" (İ.Y., s.89-93; A.C.D.II., s.91-94).

: Atatürk'ün, Lozan Konferansı'nda Görüşmelerin kesilmesi üzerine Vakit gazetesi muhabirine demeci: "Lozan'da iktisadî meselelerden dolayı kesilme olmustur. Zerre kadar hayrete düsmeyiniz. Sorumluluğu bize ait olmayan ve olmayacak olan hesaplasmaların safhaları ne olursa olsun yasal hukukumuzu her sekilde temine muvaffak olacağımıza süphesi olmayan kimseleriz. Milletimizin kararı, kuvvetimiz, kabiliyetimiz buna kefildir" (A.S.D.V, s.98).

: Atatürk'ün, evliliğini kutlayan Halife Abdülmecid Efendi'nin telgrafına teşekkür ü (A.T.T.B., s.483).

6 Subat 1923 : Atatürk'ün Akhisar'dan Balıkesir'e gelişi, şehirde inceleme ve ziyareti (A.Y.G., s.65-66).

: Fransız Generali Edvart de Bourbon'un, evliliği nedeniyle Atatürk'e tebrik mektubu: "İslâmın savunması ve Türkiye'nin yeniden kazandığı yüce sanlı seref için de sizi ayrıca kutlarım" (A.Me., s.104-

105).
7 Subat 1923 : Atatürk'ün, Balıkesir'de Zağnos Paşa Camii minberinden halka seslenisi: "…Hutbelerin halkın anlayamayacağı bir dilde olması ve onların da bugünkü gerek ve ihtiyaçlarımıza temas etmemesi, Halife ve Padişah namını tasıyan müstebitlerin arkasından köle gibi gitmeye mecbur etmek içindi. Hutbeden amaç halkı aydınlatma ve ona doğru yolu göstermekti.r, Başka sey değildir. Yüz, iki yüz, hattâ bin sene evvelki hutbeleri okumak, insanları bilgisizlik ve dalgınlık içinde bırakmak demektir" (İ.Y., s.93-102; A.S.D.II., s.94).
8 Subat 1923 : Atatürk'ün Balıkesir'den Balya'ya gelişi, askeri birlikleri teftisi, geçit törenini izlemesi, daha sonra Belediye'yi, Vilâyeti, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti subesini ziyareti (Ha., 11.2.1923).
9 Subat 1923 : Atatürk'ün saat 17.00'de Balya'dan Edremit'e gelişi, gece şerefine
fener alayı düzenlenmesi (Ha., 11.2.1923; Ed., s.169; E.O.B., s.42).
: Atatürk'ün, Hindistan Merkez Hilâfet Komitesi Başkanı Seyit Chotani'ye mektubu: "…Bizim bu büyük zaferimizin doğurduğu büyük sonuç yalnız Türkiye'nin mukadderatı üzerine etki yapmakla kalmayacak, aynı zamanda bütün zulüm gören milletleri, kendi hayat ve bağımsızlıklarını tehdit ve baskı altında tutan zalimler aleyhine hareket için gayrete getirecektir" (A.T.T.B., s.479-480).
10 Subat 1923 : Atatürk'ün İzmir'e dönüşü (A.İ.B.T., s.11; A.İ. ve A.M., s.16).
13 Subat 1923 : Atatürk'ün İzmir'de Bölge Sanat Okulu'nu ziyareti ve okulun Seref Defterine yazdıkları: "…Erismeğe mecbur bulunduğumuz düzeye, bugünkü kadar uzak kalısımızın önemli sebeplerinden biri sanata ve sanatkârlığa lâyık olduğu derece önem verilmemis olmasıdır" (A.H.D.Y., s.6).
17 Subat 1923 : Atatürk'ün, İzmir'de toplanan "Türkiye İktisat Kongresi"ni açıs Konuşması: "…Yeni Türkiye'mizi lâyık olduğu düzeye eristirebilmek için mutlaka ekonomimize birinci derecede önem vermek zorundayız. Çünkü zamanımız tamamen bir ekonomi devresinden Başka bir sey değildir. …Kılıç ile zaferler kazananlar sapanla zaferler kazananlara mağlup olmaya ve netice olarak yerlerini onlara vermeğe mecburdur. …Siyasî, askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılamazlarsa meydana gelen zaferler devamlı olamaz, az zamanda söner. …Ekonomi demek her sey demektir, yAşamak için, mutlu olmak için, insan varlığı için ne lâzımsa onların hepsi demektir. Ziraat demektir, ticaret demektir, çalışma demektir, her sey demektir" (İ.Y., s.103-126; A.S.D.II., s.99; T.İ.K., s.243-256; A.D.M.P., s.330).
18 Subat 1923 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber İzmir'den Ankara'ya hareketi (A.Ma., s.14; A.Y.G., s.156; H.H.V., s.360; A.İ.ve A.M., s.17).

19 Subat 1923 : İzmir'den Ankara'ya gitmekte olan Atatürk'ün Lozan'dan dönen İsmet Paşa ile Eskişehir'de buluşma ve Görüşmesi (N.II., s.720; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.212; H.H.V., s.360; A.Y.G., s.151-156).
20 Subat 1923 : Atatürk'ün İsmet Paşa ile Ankara'ya gelişi (T.İ.H., c.II, ks.6, kpIV., s.212; A.İ.B.T., s.11; H.H.V., s.360; A.Ma., s.14).
: Atatürk'ün öğleden sonra, Vekiller Heyeti toplantısına başkanlık edişi (Ha. 21.2.1923).
25 Subat 1923 : Atatürk'ün Çankaya'da Chicago Tribune gazetesi muhabirini kabulü (Ha. 26.2.1923).
26 Subat 1923 : Atatürk'ün Amerikan milletine hitaben yayımladığı bildirgenin, Amerika Senatosu'nda okunarak tutanaklara geçirilmesi "…Yalanlara ve iftiralara inanmayınız. Hürriyet ve bağımsızlık uğrunda harp eden ve tıpkı sizler gibi dünyada ilerleme ve adalet amili olmak için samimi bir surette mücadelede bulunan Türk halkına kalbinizi açık bulundurunuz" (A.A.M.S., s.111-112).
27 Subat 1923 : Atatürk'ün, Bitlis'te Küfrevî Seyhi Abdülbaki Efendi'ye bölgesindeki genel durum hakkında bilgi vermesini isteyen telgrafı (A.T.T.B., s.484).
28 Subat 1923 : Atatürk'e İstanbul Belediyesi tarafından İstanbul hemşehriliği unvaı verilmesi (A.T.T.B., s.505). Bk. 21.6.1923â.
1 Mart 1923 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Birinci Devre dördüncü toplantı senesini açıs söylevi: "…Bilinmektedir ki izlediğimiz siyaset, barısçı siyasettir. Memleketimizi hiçbir hak ve adalete dayanmayarak çiğnemek ve çiğnetmek girisimi muzaffer ordumuzun fedakârane gayretiyle lâyık olduğu Başarısızlığa uğratılmıs ve milletimiz, tarihin nadir kaydettiği bir zafer kazanarak sevgili yurdumuzu kurtarmıştır" (Z.C. Devre:I, cilt: 28; S.2-18).
: Lâtife Hanım'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gelerek Atatürk'ün toplantı yılını açıs Konuşmasını izlemesi (Ha. 2.3.1923).
: Atatürk'ün, İzciler Ocağı'nın başkanlığını kabulü nedeniyle İstanbul Valiliğine telgrafı: "…Vatana yüksek karakterli ve sağlam ruhlu gençler yetistirmesini temenni ettiğim İstanbul Türk İzciler Ocağı'nın basbuğluğunu büyük bir iftihar hissiyle kabul ediyorum. Genç Arkadaşlarıma teşekkür ve selâmlarımın ulaştırılmasını rica ederim" (A.T.T.B., s.485).
3 Mart 1923 : Atatürk'ün, Süryanî Patriği İlyas Efendi'yi kabulü (Ha. 4.3.1923).
6 Mart 1923 : Atatürk'ün, Hükûmete güvenoyu verilmesini isteyen önerge nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda Konuşması: "…Ben sahsen vicdanıma ve fikrî kanaatıma, düsünüsüme ve Araştırmalarıma dayanarak yüksek heyetinize derim ki, Delege Heyetimiz kendisine verilen görevi tamamen ve pek mükemmel bir sekilde yapmıştır. Milletimizin ve Meclisimizin şerefini yükseltecek

bir tarzda dünyaya tanıtmıştır ve muvaffak da olmustur" (G.C.Z., x.4, s.173-174).

7 Mart 1923 : Atatürk'ün, İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'nun 77. Kuruluş yıldönümü nedeniyle öğretmen ve öğrencilere telgrafı: "…Büyük ve asil milletimizin insan gücü üstündeki mücadele ve fedakârlıkları ile kazanılan zaferler pek parlak olmakla beraber, bizi henüz gerçek mutluluk ve Kurtuluşa eristirememıştır. Memleketi ilim, kültür, ekonomi ve bayındırlık alanında da yükseltmek, milletimizin her hususta pek verimli olan kabiliyetlerini gelistirmek, gelecek kusağa sağlam, değismez ve olmulu bir karakter vermek lâzımdır. Bu kutsal amaçları elde etmek için mücadeleye atılan aydın kuvvetlerin arasında öğretmenler en önemli ve nazik yeri İşgal etmektedirler" (A.T.T.B., s.487).

13 Mart 1923 : Atatürk'ün, Lâtife Hanım'la beraber Adana'ya gitmek üzere trenle Ankara'dan hareketi (A.Y.G., s.14; H.H.V., s.364).

14 Mart 1923 : Atatürk'ün trenle Konya'dan geçisi ve istasyon'da Karşılanısını takiben Adana'ya hareketi (A.Y.G., s.14; H.H.V., s.367).

15 Mart 1923 : Atatürk'ün Adana'ya gelişi ve Türkocağında Konuşması "…Efendiler, bende bu olayların hissî girisimi bu memlekette, bu güzel Adana'da olusmustur. Bilirsiniz ki Suriye felâketinden hemen sonra ben Yıldırım Orduları Komutanlığını almak üzere buraya gelmistim. O zaman burada bütün memleketin, bütün milletin nasıl bir geleceğe sürüklenmekte olduğunu tamamen görmüstüm. Buna engel olabilmek için derhal girişimde bulunmustum. Fakat girisimim o zaman için mümkün olamadı" (A.Y.G., s.14-16; A.S.D.II, s.113; A.S.S., s.16; M.K.P.K., s.150).

: Atatürk'ün Adana Türkocağı Hatıra Defterine yazdıkları: "Bu ocağın atesi çok, pek çok eskidir. Onu,, asırlarca, söndürmeye çalışmaktan uzak kalmadılar. Fakat buna ger girisenin ocağı söndü" (A.A.S., s.15; A.H.D.Y., s.7).

: Atatürk'ün, Adana Belediyesi'nin şerefine verdiği ziyafette Konuşması: "Düşmanlarımızın hakkımızda uzun asırlarla yoğunlasan hişlerini yalnız bugünkü hadiseler ile silebileceğimizi zannetmek, gerçeği ifade etmek olmaz. Biz bunu zaferlerle değil, ancak bugünkü ilerlemeyi kabul, bugünkü bilimin ve uygarlığın istediği hususların hepsine basvurmak ve bütün uygar milletlerin kültür seviyelerine gerçekten erismekle yapacağız" (A.S.D.II., s.115-116; A.Y.G., s.16).

16 Mart 1923 : Atatürk'ün, Adana Türkocağı'nda çiftçiler tarafından şerefine verilen ziyafette Konuşması: "…Eğer milletimizin büyük ekseriyeti çiftçi olmasaydı biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktık" (A.S.D.II, s.116-125).

: Atatürk'ün, Adana Türkocağı'nda tertiplenen Esnaf Cemiyeti çayında Konuşması: "…Bir milletin yasatmak için bir takım temeller

lâzımdır ve bilirsiniz ki bu temellerin en önemlilerinden biri sanattır. Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa, tam bir hayata sahip olamaz. Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmus olur" (A.A.S., s.22; A.S.D.II., s.125-128).

17 Mart 1923 : Atatürk'ün Adana'dan hareketle Mersin'e gelişi, Hükûmet Konağını, Belediye'yi, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini ziyareti ve Millet Bahçesi'nde –Türkocağı'nın tertiplediği- toplantıda Konuşması: "…Gerçek refah ve mutluluğa sahip olabilmek için, asıl bundan sonra çalışmak lâzımdır. Sizin için, zafer ve ilerleme sahası iktisadiyatta, ticarettedir. Bunu takdir ediyorsanız, çok çalışmağa mecbursunuz" (Ha., 18.3.1923; A.S.D.II., s.128-129; A.Y.G., s.278; İ.R., s.107).

: Atatürk'ün Akşam Mersin'den Tarsus'a gelişi ve geceyi burada geçirisi (Ha., 18.3.1923; A.Y.G., s.279).

18 Mart 1923 : Atatürk'ün, Tarsus Çiftçiler Yurdu'nda Konuşması: "…Memleketimiz su iki seyin memleketidir; biri çiftçi, diğer asker. Biz çok iyi çiftçi ve çok iyi asker yetistiren bir milletiz. İyi çiftçi yetistirdik; Çünkü topraklarımızı çoktur. İyi asker yetistirdik; çünkü o topraklara kasteden Düşmanlar fazladır" (A.S.D.II., s.130-132).

: Atatürk'ün Tarsus Gençlik Yurdu'nda Konuşması: "…Muhterem gençler, hayat mücadeleden ibarettir. Hayatta yalnız iki sey vardır: Galip olmak, mağlup olmak. Size, Türk gençliğine bıraktığımız vicdanî emanet yalnız ve daima galip olmaktır ve eminim daima galip olacaksınız!" (A.S.D.II., s.133).

19 Mart 1923 : Atatürk'ün Tarsus'tan Konya'ya hareketi (Ha. 20.3.1923; A.Y.G., s.279).

20 Mart 1923 : Atatürk'ün, Konya'da gelişi, Hükûmet Konağı'ndan halka söylevi:

"…Egemenliğine doğrudan doğruya sahip olmanın değerini pek iyi anlayan millet, bu kutsal egemenliğine Karşı bas gösterecek her tehlikeyi boğacaktır!" (A.Y.G., s.246-247).

: Atatürk'ün Konya Hükûmet binasında esnaf ve tüccarlar tarafından şerefine tertiplenen ziyafette Konuşması: "…Bugün için düsündüğüm yegane sey kapitülâsyonların bir daha dirilmemek üzere yokluğa gömülmesini temin etmektir. Ticaretimizin de, sanayimizin de, iktisadiyatımızın da gelisme ve yükselmesi ancak buna bağlıdır" (A.S.D.II., s.134-137).

: Atatürk'ün, Konya Türkocağı'nda gençlere seslenisi: "…Bilirsiniz ki, milliyet teorisini, milliyet ülküsünü çözüp dağıtmaya çalışan teorilerin dünya üzerinde uygulama kabiliyeti bulunamamıştır. Çünkü tarih, olaylar, hâdiseler ve gözlemler insanlar ve milletler arasında hep milliyetin hâkim olduğunu göstermıştır ve milliyet ilkesi aleyhindeki büyük ölçüde eylemsel tecrübelere rağmen yine milliyet hissinin öldürülemediği ve yine kuvvetle yasadığı görülmektedir" (a.s.d.ıı.,

S.137-146).
20-21 Mart 1923 : Atatürk'ün Konya Türkocağı'nın seref defterine yazdıkları: "Konya, muhtelif Türk Devletleri yasamıs öz Türk vatanıdır. Konya, asırlardan beri tüten büyük bir Türk ocağıdır. Türk kültürünün esaslı kaynaklarından biridir. Konya Türkocağı, Konya Türklüğünün hakikî bir timsali olmalıdır. Bu Ocak'tan milletin hissini, ülküsünü daima ısıtacak, nurlandıracak parlak alevler semalara yükselmelidir, çok yükselmelidir!" (A.T.Y.,, s.5636; A.H.D.Y., s.7).
22 Mart 1923 : Atatürk'ün Konya'da Mevlâna Türbesi ve Dergâhı'nı ziyareti ve Dergâh'da düzenlenen Mevlevî semmaını izlemesi (A.Y.G., s.248).
23 Mart 1923 **:** Atatürk'ün sabah Konya'dan Afyon'a hareketi (A.Y.G., s.248).
: Atatürk'ün Afyon'a gelişi ve Belediye binası önünde halka söylevi: "…Felâketlerden ancak Millî benliğinize hâkim olduğunuz için kurtuldunuz!" (A.S.D.II., s.156-157).
: Atatürk'ün, Afyon Türkocağı'nda gençlere seslenisi: "…Milletin her vesile ile her vasıta ile böyle güven ve itimadın gördükçe kuvvetim artıyor!" (A.S.D.II., s.157-159).
: Atatürk'ün Afyon Belediyesi tarafından şerefine verilen ziyafette Konuşması: "…Milletimiz son bulmus Osmanlı Devleti yerine yeni Türkiye Devleti halinde varlığını göstermisse, bu milletimizin kendi hukukuna, kendi egemenliğine, kendi benliğine sahip olmasından ve millî menfaatleri Dışında emellerden uzaklasarak yürümesinden meydana gelmıştır" (A.S.D.II., s.159-163).
: Atatürk'ün, Afyon Türkocağı seref defterine yazdıkları: "…Afyon halkının, gençliğinin, aydınlarının kıymetli duygularını, millî egemenliğin korunmasındaki kesin kararlılıklarını kendi heyecanlı dillerinden isitmek benim için pek çok gönül ferahlığı ve güvene sebep olmustur. Afyon halkı cidden memleketlerine, millî ülküye sahiptirler" (A.B.Z., s.58).
: Atatürk'ün, gece Afyon'dan Kütahya'ya hareketi (A.Y.G., s.33).
24 Mart 1923 : Atatürk'ün Kütahya'ya gelişi ve Kütahya Lisesinde şerefine verilen çayda öğretmenlere seslenisi: "…Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefine, saadet hedefine ulaştırmak için iki orduya ihtiyaç vardır. Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin geleceğini yoğuran kültür ordusu" (A.Y.G., s.256; A.S.D.II., s.163-165).
: Atatürk'ün gece Kütahya'dan Ankara'ya hareketi (A.Y.G., s.257).
25 Mart 1923 : Atatürk'ün, Ankara'ya dönüşü (Ha., 26.3.1923; T.İ.T.K.I., s.148; A.İ.B.T., s.11).
27 Mart 1923 : Atatürk'e, Afganistan Kralı tarafından "Âliyülâlâ Nisanı" verilisi (İ.M.T.T., s.81; A.N.M., s.138, 179; A.H.E., s.359).
: Atatürk'ün Çankaya'da, İcra Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf (Orbay) Bey'le Dışişleri Bakanı İsmet (İnönü) Paşa'yı kabulü ve Görüşmesi

(Ha. 28.3.1923).
28 Mart 1923 : Atatürk'ün Çankaya'da Antep ve Kilis Heyetlerini kabulü ve bilgi alısı (Ha. 29.3.1923).
1 Nisan 1923 : Atatürk'ün, yeniden seçim kararı hakkındaki önergenin kabulü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Bütün cihan bilmelidir ki, artık bu Devletin ve bu milletin basında hiçbir kuvvet yoktur, hiçbir makam yoktur. Yalnız bir kuvvet vardır; o da millî egemenliktir. Yalnız bir makam vardır; o da milletin kalbi, vicdanı ve varlığıdır!" (Z.C. Devre:I, cilt: XXVIII, s.293).
8 Nisan 1923 : Atatürk'ün, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı sıfatıyla milletvekili seçimi nedeniyle millete, 9 umdeyi içine alan bildirgesi: "…Bu ilkeler, memleketin en ivedi ihtiyaçları ve birçok uzman kisilerin görüsleri ve özellikle İzmir'de bütün memleket temsilcilerinden olusarak açılan İktisat Kongresi çalışmaları da göz önüne alınarak tespit edilmıştır" (N.II., s.718; A.T.T.B., s.488; T.S.P., s.580-582; İ.A., s.770,775; A.B.E.B., s.181).
: Atatürk'ün Başkanı bulunduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne seçim nedeniyle bildirgesi: "…Milletimiz, gelecekteki idaresini üzerine alacak olanları seçim ile ayırmak kararını vermıştır. Müdafaa-i Hukuk örgütümüz, milletin bu kararı Karşısında mazide ispat ettiği liyakat ve nitelikleriyle gelecek için de itimada değer olduğunu ve milletin oylarına hak kazanmıs bulunduğunu iddia edecektir. Eğer Müdafaa-i Hukuk örgütümüzün üyeleri milletin oylarını kazanırlarsa gelecekte Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "Halk Partisi" adı altında memleketi idare sorumluluğunu üzerlerine alacaklardır" (A.T.T.B., s.491; İ.A., s.770).
11 Nisan 1923 : Atatürk'ün milletvekili seçimi nedeniyle İstanbul halkına bildirgesi:
"…Bütün vatan evlâdı hürriyet teneffüs ederken İşgal altında kalan İstanbul'u büyük bir özlem ve istekle hafızamızda tasıyoruz. İstanbullular! Düşmanın gözü üzerinizdedir. Reyleriniz parçalanacak mı? İstanbul'umuzun Düşmana ümit verecek oy bölünmesi yapmayacağına inanıyorum. Oyların bölünmesinden kimlerin yararlanacağını her an göz önünde tutmak özellikle sizin görevinizdir" (A.T.T.B., s.492).
: Atatürk'ün Vatan gazetesi muhabirine yeni seçim ve İstanbul hakkında demeci: "…Basının ilkelerimizi tahlil ederek halka anlatması lâzımdır. Ben art arda bildirgeler yayımlayarak halkı aydınlatmayı gayret edeceğim" (A.S.D.III., s.61-62).
12 Nisan 1923 : Atatürk'e, İstanbul Darülfununu Edebiyat Fakültesi'nce takdim edilecek fahrî profesörlük diplomasının, profesörlerden Necip Asım, İzmirli İsmail Hakkı, Semsettin (Günaltay) Beyler tarafından ilerletilmesinin karar altına alınması (A.Se., s.11-12). Bk. 28.6.1923.

14 Nisan 1923 : Atatürk'ün Anadolu Ajansı muhabirine eski İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkında demeci: "…Bugün kimse İttihat ve Terakki Cemiyeti veya Fırkası adına hareket etmek yetkisine sahip değildir" (A.S.D.III., s.62-63).

16 Nisan 1923 : Atatürk'ün, ordu'ya mesajı: "…Mesru hukukumuzun temini için devletçe yapılmakta olan barıs girisimlerinin neticesini sükûnet ve itimat ile bekliyoruz. Sonuç bizim tekrar harekete geçmemizi gerektirecek bir sekilde belirirse Savaşma ve yiğitlik yolunda aynı vatanperver sevk ile devam edeceğimiz tabiidir" (A.T.T.B., s.494; A ve D., s.27).

19 Nisan 1923 : Atatürk'ün, -"Hilâfet-i İslâmiye ve Büyük Millet Meclisi" adlı bir risale yayınlayarak dini siyasete âlet eden Afyon Karahisar Milletvekili Hoca Şükrü hakkında- Afyon Millî Eğitim Müdürü Sahin Bey'in mektubuna cevabı: "Mektubunuzu aldım. Memleketin hayat ve Kurtuluş esası olan millî egemenlik ilkesi hakkında gösterdiğiniz heyecanlı duygulara teşekkür ederim. En hasis çıkarların etkisinde hareket eden ve sonuç olarak milletin mukadderatını tacidarların keyfî idaresine bırakmaya çalışan Hoca Şükrü Efendi hakkında kıymet bilir, ileri görüslü ve vatansever Afyon halkının gösterdiği muamele milletin gerçek çıkarlarını İdrak hususundaki yüksek anlayısı gösterir" (A.T.T.B., s.494,495).

21 Nisan 1923 : Atatürk'ün, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti aleyhinde faaliyette bulunanlara Karşı uyanık bulunulması hakkında Trabzon halkına bildirgesi: "…Trabzonlu fedakâr Kardeşlerim, sizi tam bir açıklıkla görmekte olduğunuza zerre kadar şüphem olmayan büyük bir gerçekle Karşı Karşıya bırakıyorum. Ve tamamen eminim ki, hakkın, insafın, vefanın ve vatanseverliğin en yüksek nitelikleriyle donanmıs olan siz Trabzonlular doğru ile yanlıs yolun belirgin farkını derhal anlayacak ve zamanında temiz vicdanlarınızın kesin kararlarını ifade eden oylarınızı doğru yola vereceksiniz" (A.T.T.B., s.496-497).

: Atatürk'ün 9 ilkeyi kabulde tereddüt gösterenlerin uyarılması hakkımda Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Trabzon Subesi ileri gelenlerine telgrafı: "…İlkelerimiz, bütün milletçe dört yıllık bağımsızlık Savaşımızın Başarıyla taçlandırılmıs gerçek sonuçlarına dayanarak daha parlak bir geleceği amaçlayan millî ve saygı değer gayelerimizdir. Onlar bütün milletin malıdır" (A.T.T.B., s.495).

23 Nisan 1923 : Atatürk'ün, 23 Nisan'ın 3. yıldönümü nedeniyle millete bildirisi:

"…Vatanımızda millî hükûmet esasının kurulması hatırasını yasatan günün anılması sebebiyle bütün memleketin bağımsızlık ve millî egemenliğin sonsuz nimetleri içinde ebediyen mesut olmasını temenni ederim" (A.S.D.V., s.200).

: Atatürk'ün, 23 Nisan Bayramının 3. yıldönümü nedeniyle orduya

mesajı: “Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılış günü olan bu tarih, vatanımızda millet egemenliğinin kurulmasına Başlangıç olmustur. Her mesut günde sizi hatırlayan ve vatanın savunulmasını sizin büyük liyakatinizden bekleyen komutanınız sıfatıyla hepinizin millî bayramını tebrik ederim” (A.T.T.B., s.498).

25 Nisan 1923 : Atatürk’ün, İstanbul Evkaf-ı İslâmiye Mütevelliler Cemiyeti”nin telgrafına cevabı: “Evkaf işlerini vatan için faydalı olacak bir tarzda düzenleme ve düzeltmenin, barıs devrinin en önemli işlerinden birini olusturacağınızdan eminim” (A.S.D.V., s.142).

28 Nisan 1923 : Atatürk’ün, teklif eden Rize hemşehriliğini kabul ettiğine dair Rize İdare Meclisi’ne yazısı (A.T.T.B., s.500).

16 Mayıs 1923 : Atatürk’ün, bayram nedeniyle Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne, Belediye Heyetlerine ve millet fertlerine tebrik telgrafı: “…Nihayetsiz güçlükler içinde meydana getirdiği orduların kazandığı zaferlerle edebî iftihara hak kazanan millet, siyasî ve toplumsal faaliyet alanlarında da aynı liyakati gösterecek ve insallah millî ilerlemenin tam Gelişimi içinde çok mesut bayramlara erisecektir” (A.T.T.B., s.502).

: Atatürk’ün bayram nedeniyle orduya mesajı: “…Bütün silah Arkadaşlarımın tam bağımsızlık mücadelesinde zafer ve mutluluğa kavusmalarını, bu feyizli günün kutsallığı hürmetine Cenabıhak’tan dilerim” (Ha. 21.5.1923).

24 Mayıs 1923 : İsmet Paşa’nın Lozan’dan Atatürk’e telgrafı: “…Hükûmetle aramızda esasla ilgili anlasmazlık vardır. Uyusma olmazsa dönüs mecburiyet ve kararındayım. Başkan makamında bulunan sizin bu fevkalâde zamanda umumî vaziyeti yakından izlemelerini dilerim” (N.II., s.778).

2 Haziran 1923 : Atatürk’ün, asılsız haber ve propagandalar hakkında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütüne genelgesi: “…Yeni olusacak Türkiye Büyük Millet Meclisi memleketin geleceği üzerinde kesin ve hayatî bir tesir ve öneme sahip bulunduğuna bütün vatandasların bu ve bu gibi etki ve telkinler Karşısında uyanık bulunmalarını temin için bu bilgiyi sunuyorum” (A.T.T.B., s.503-504).

14 Haziran 1923 : Atatürk’ün Çankaya’da kendisine hemşehrilik belgesini getiren İstanbul Heyeti’ni kabulü (Ha. 15.6.1923).

21 Haziran 1923 : Atatürk’ün, -28 Subat 1923 tarihli kararla- kendisine verilen hemşehrilik unvanı nedeniyle İstanbul Belediyesine teşekkür yazısı: “…Bu vesile ile tabiî hemşehriliği ile övündüğün İstanbul’un artık hak edilmis mesut bir hayat devresi içinde hür ve mesut yükselmesini bekleyerek büyük, küçük bütün halkına en sıvak ve samimî özlemlerimin olusturulmasını rica ederim” (A.T.T.B., s.505-507).

23 Haziran 1923 : İstanbul Darülfununu Edebiyat Fakültesi fahrî profesörlük

diplomasının Necip Asım Bey tarafından Ankara'da Atatürk'e takdimi (Ha. 24.6.1923).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Sovyet Elçisi Suriç'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 24.6.1923).
4 Temmuz 1923 : Atatürk'ün, İsmet Paşa'ya telgrafı: "…Sizce esasen bilinen esas görüs üzerinde kararlı ve ısrarlı olduğumuz ve bunlarda lehimizde Başarısızlık halinde askerî vasıtalarca yapılabilecek hususlar ve bunların sonuçları malûmdur. Biz bu harekâtın yapılmasını ve sonucun elde edilmesini memleketimizin yüksek çıkarları için çoktan uygun görmekteyiz. Çok iyi takdir buyurulacağı gibi sizden yiğitçesine bir hareket ve onun kuvvetli bir ihtimal olan neticesini beklerim" (S.H.I., s.340).
13 Temmuz 1923 : Atatürk'ün Amerika'da yayımlanan "The Saturday Evening Post" dergisi yazarlarından İsaac F.Marcosson'un Çankaya'da kabulü ve Görüşmesi: "Yeni Türkiye'nin ilk ve en önemli düsüncesi siyasal değil, ekonomiktir. Biz, dünya üretiminin de, tüketiminin de bir parçası olmak istiyoruz" (B.Y.G.A.G., s.167-191).
18 Temmuz 1923 : Atatürk'ün Çankaya'da, dil uzmanlarından Mithat Sadullah (Sandr) Bey'i kabulü (Ha.19.7.1923).
: İsmet Paşa'nın, Hükûmetten beklediği cevabın gecikmesi üzerine Lozan'dan Atatürk'e telgrafı: "…Eğer Hükûmet, kabul ettiğimiz seylerin reddinde kesin ısrarlı ise, bunu bizim yapmaklığımıza imkân yoktur. …Hükûmetten teşekkür beklemiyoru. Yaptıklarımızın hesabı tarihe bırakılmıştır" (Aİ.Y.I., s.488-490).
19 Temmuz 1923 : Atatürk'ün, Lozan Barıs Görüşmeleri esnasında İsmet Paşa ile Vekiller Heyeti Başkanı Rauf Bey arasında çıkan anlasmazlık ve Ankara ile yazısmaların gecikmesi üzerine İsmet Paşa'ya telgrafı: "Hiç kimsede tereddüt yoktur. Kazandığınız Başarıyı en sıcak samimi hişlerimizle tebrik etmek için usulen imza olunduğunun bildirilmesini bekliyoruz" (N.II., s.788).
20 Temmuz 1923 : İsmet Paşa'nın Lozan'dan Atatürk'e telgrafı: "Her dar zamanımda Hızır gibi yetisirsin. Dört bes gündür çektiğim azabı tasavvur et! Büyük isler yapmıs ve yaptırmıs adamsın! Sana bağlılığım bir kat daha artmıştır!" (N.II., s.788).
23 Temmuz 1923 : Atatürk'ün Akşam Lâtife Hanım'la beraber Ankara'dan İzmir'e hareketi (Ha. 24.7.1923).
24 Temmuz 1923 : Lozan Konferansının sonu ve Lozan Antlaşması'nın imzalanması (N.II., s.750; T.İ.H.c.II, ks.6, kp.IV, s.254; T.D.M.İ.B.S.A., s.33-206; İ.A., s.771; İ.İ., s.178; L.II., s.506; Lozan, s.629; T.D.T., s.120; T.İ.T., s.114;T.IV., s.130; T.C., s.206; G.G.III., s.65; O.M.K. ve L., s.324-356; Türk D.T., s.148-149; Türk D.T.D., s.130-131; A.T.D.P., s.49-51; T.A.T.D.T.G., s.103-106; S.A.P.H., s.422; D.T., s.156-158; Siyasî Ta., s.546; İ.K.T.K.S., s.206-210;

T.C.Ta., s.356). Atatürk der ki: “Bu Antlaşma, Türk milleti aleyhine, asırlardan beri hazırlanmıs ve Sevr Antlaşması’yla tamamlandığı zannedilmis büyük bir suikastin yıkılısını ifade eder bir vesikadır. Osmanlı Devrine ait tarihte örneği bulunmayan bir siyasî zafer eseridir” (N.I., s.767).
: Atatürk’ün Lozan Antlaşması’nın imzalanması üzerine İsmet Paşa’ya tebrik telgrafı: “Memlekete bir dizi faydalı hizmetlerden ibaret olan ömrünüzü bu defa da tarihî bir Başarıyla taçlandırdınız!” (N.II., s.789).
: Atatürk’ün, bayram nedeniyle orduya tebrik mesajı: “…Harp sahasında olduğu kadar siyasî sahada da Türk milletinin hakları, ısrarla ve ehliyetle savunulmustur. Simdiye kadar hiçbir ordunun tahammül etmediği derecede ağır bir görevi, büyük mazinin söhretine lâyık bir surette yerine getirmis olan kahraman ordumuz bugün kurtulan vatanın ufuklarında bayram ve barıs günesinin beraber doğduğunu görüyor. Dünya ve tarih Karşısında Türk milletinin Karşı üstlendikleri görevi başarmaktan dolayı simdi pek haklı olarak mutluluk ve iftihar duyan aziz silah Arkadaşlarımın aynı mutluluk ve iftihar hissiyle bayramlarını tebrik ediyorum” (A.T.T.B., s.512).
: “…Atatürk’ün, eski Macar Başbakanı Frederik’e yazdığı mektubun, Macar Milli Meclisi’nde siddetli alkıslarla Karşılanması: “…İstikamet, metanet ve nefisten fedakârlık, zafere ulaştırır. Ümitsizliğe düsmeyiniz. Zira gelecek, arzu ve imanı olana vaat edilmıştır” (Ha 22.8.1923).
27 Temmuz 1923 : Atatürk’ün, Lâtife Hanım’la beraber Ankara’dan İzmir’e gelişi (A.Y.G., s.193).
: Atatürk’ün, Akşam Göztepe’de kalmakta olduğu köske gelerek kendisini selâmlayan halka söyledikleri: “…Memleket ve milletin menfaatine yan bakanların yeri ya denizin dibi yahut toprakların altıdır” (Ha. 30.7.1923).
28 Temmuz 1923 : Atatürk’ün, İzmir’de kurularak çalışmalarına Başlayan İhtiyat Zabitleri Cemiyeti’ne on bin lira bağısta bulunması (Ha. 5.8.1923).
2 Ağustos 1923 : Atatürk’ün Lâtife Hanımla beraber İzmir’den Ankara’ya dönüşü (Ha. 3.8.1923).
: İtalya eski Başbakanı Nitti’nin, Lozan Antlaşması’nın imzalanması nedeniyle Atatürk’e kutlama mektubu (A.İ.Y.I., s.508-509).
5 Ağustos 1923 : Çanakkale’de Savaşan Avustralyalı General Charles Ryan’ın Atatürk’e mektubu: “Türkiye’nin eski ve içten bir dostu olarak bu birkaç satırı yazmaya ve Türkiye’nin yeniden canlandırılmasındaki ve memnuniyet verici barısın yapılmasındaki önemli payınız sebebiyle size yürekten tebriklerimi sunuyorum. Sizin faaliyetleriniz ve askerlerinizin muhtesem davranısı olmasaydı, Türkiye acınacak durumda olurdu. Simdi Türkiye’nin dünya ülkeleri arasındaki eski ve

mağrur yerini almak için emin bir yolda bulunduğuna inanıyorum" (A. Me., s.105).
6 Ağustos 1923 : Atatürk'ün, Meclis'teki başkanlık makamında, -İzmir'de kurularak çalışmalarına Başlayan- İhtiyat Zabitleri Cemiyeti temsilcilerini kabulü ve cemiyetin fahri başkanlığını kabul edişi (Ha. 7.8.1923).
8 Ağustos 1923 : Atatürk'ün, yeni yAşama dönemi için seçilen milletvekilleriyle Halk Fırkası kurulması hakkında Konuşması (M.H.K.Y., s.11).
11 Ağustos 1923 : Atatürk'ün, İstanbul'dan gelen izcileri Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde teftisi (Ha. 12.8.1923).
13 Ağustos 1923 : Atatürk'ün 2. defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçilmesi (Z.C. Devre:II, cilt.I, s.36).
: Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin İkinci Devre I. Toplantı yılını açıs Konuşması: "…Memleketimizi bayındır, halkımızı mutlu yapacağız ve refaha kavusturacağız. Ümidimiz, kararımız ve bilhassa milletimizin ve Yüce Meclisinizin göstereceği birlik ve dayanısma ilerleme ve uygarlık yolundaki çalışmamızda elbette Başarının kefili olacaktır" (Z.C. Devre:II, cilt:I, s.36-42).
14 Ağustos 1923 : Atatürk'ün Akşam, Heyet-i İlmiye üyeleri şerefine Ankara Türkocağı'nda verilen çayda bulunması ve üyelere söyledikleri: "…Simdiye kadar askerlik ve siyaset alanında kazanılan zaferin kültür ve bilim alanında da temin edileceğini ümit ederim" (Ha. 16.8.1923).
: Sovyet Elçisi Suriç'in Atatürk'e, Lozan Antlaşması'nın imzası ve Meclis'in 2. Devre çalışmalarına Başlaması nedeniyle Sovyet Hükûmeti adına Çiçerin'in tebriklerini sunan mektubu (A.İ.Y.I., s.515-516).
15 Ağustos 1923 : Atatürk'ün 2. defa Meclis Başkanlığına seçilmesi nedeniyle Halife Abdulmecit Efendinin tebrik telgrafı (A.A.B.Y.V., s.478-479).
16 Ağustos 1923 : Atatürk'ün, Ankara Türkocağı toplantısında Ali Sami (Yen)'in sunduğu bilgi üzerine söyledikleri: "…Biz henüz Avrupa derecesine gelmedik. Sporda tek ve açık bir amaç gözetmek lâzımdır. Sporu ya propaganda için yapacağız, yahut da bedensel gelismemizi temin için yapacağız" (A.S.D.V, s.98).
5 Eylül 1923 : Atatürk'ün, Çankaya'da gazeteci Suphi Nuri (İleri) ile Görüşmesi ve söyledikleri: "..Ordu vazifesini yaptı. Memleketin bilim ve kültür sahipleri, memurları, milletvekilleri, is adamları devleti idare mevkiine geçtiler. Kendilerini göstersinler. Bu vatanı hür ve mutlu bir hale getirsinler!" (A.S.D.V., s.30-31).
: Atatürk'ün, öğleden sonra Meclis'teki başkanlık odasında Makedonyalılar Cemiyeti üyesi İhsan Bey'i kabulü ve değisim yolu ile gelecek soydaslarımız hakkında Görüşmesi (Ha., 6.9.1923).
9 Eylül 1923 : Atatürk'ün, İzmir'in Kurtuluş Bayramı nedeniyle İzmir Belediye Başkanlığı'na kutlama telgrafı: "9 Eylül 1923 günü, sevgili hemşehrilerimizin samimî ortamında bulunmak benim için bir

mutluluk olurdu. Ne çare ki, yine millet ve memleketimizin Kurtuluş ve refahına ait mühim uğraslarım, beni bu mutluluğa eristirmekten, bu serefli vazife menediyor" (A.T.T.B., s.513).
: Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Halk Fırkası üyeleri tarafından "Halk Fırkası Tüzüğü"nün kabul edilmesi (T.S.D.II., s.9; İ.A., s.770) (Parti 11 Eylül 1923 tarihinden itibaren kurulmus, ancak İçişleri Bakanlığına Kuruluş dilekçesi 23 Ekim 1923 günü verilmıştır").
10 Eylül 1923 : Atatürk'ün, açılış nedeniyle saygı ve bağlılık dileklerini ileten Tekfurdağı Türkocağı Başkanlığına Başarı telgrafı (T.A., s.16).
11 Eylül 1923 : Atatürk'ün "Halk Fırkası" Genel Başkanlığına seçilmesi (İ.A., s.770).
: Atatürk'ün, Meclis'teki başkanlık odasında –Mersin'den Ankara'ya gelen- Seyh Sunusiyî kabulü (Ha. 12.9.1923).
19 Eylül 1923 : Atatürk'ün, Yarbay İbrahim bey'in oğlu Kemalettin Efendi'nin hatıra defterine yazdıkları: "Oğlum Kemalettin! Babanın iyi ahlâklı bir insan, temiz bir asker olduğunu öğrendim. Seni fotoğrafından incelemekle fikir çıkarmaya kalkısmayacağım. Babanın verdiği öğütler kıymetlidir. Ben yalnız sunu ilâve edeceğim. Hatıra defterinin Başkalarının yazıları ile doldurmaya heves etmektense, hayat defterini kendi faaliyet ve fazilet eserlerinle doldurmaya bak!" (A.B.H.D.Y., s.286-287).
21 Eylül 1923 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber, Türkocağı salonunda toplanan Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu) Kongresi'nin açılışını izlemesi (Ha. 23.9.1923).
27 Eylül 1923 : Atatürk'ün "Neue Freie Presse" gazetesi muhabirine, Cumhuriyet idaresi, Türkiye'nin doğu, batı İlişkileri hakkında demeci: "…Yeni Türkiye Anayasasının ilk maddelerini size tekrar edeceğim: Egemenlik kayıtsız sartsız milletindir. Yürütme kudreti, yAşama yetkisi milletin yegâne gerçek mümessili olan Meclis'ten belirmis ve toplanmıştır. Bu iki kelimeyi bir kelimede özetlemek mümkündür: Cumhuriyet!" (A.S.D.III., s.63-66; A.B.E.B., s.183) (Bu Görüşme, gazetenin 2 Ekim 1923 tarihli sayısında yayımlanmıştır. D.B.A., s.286-288).
28 Eylül 1923 : Atatürk'ün, Rumeli Müslümanlarının yerlestirilmesi ve Yunan tahribatının tamiri için yardım amacıyla İslâm Alemine bildirgesi: "…Yunan idaresindeki Müslümanları buralarda yerlestirmeğe, altı yüz bin kisiye ekmek vermeğe, mesken bulmağa çalışan Türkler, Kardeşlerinin sefaletten yok olmamaları için İslâm âleminin iyilikseverliğine müracaat ediyor" (A.T.T.B., s.513-514).
4 Ekim 1923 : Atatürk'ün, kendisini İstanbul'a davet eden Üsküdar ve Beyoğlu Müdafaa-i Hukuk Heyetlerinin telgrafına cevabı: "…Hürriyetine kavusan sevgili İstanbul'u çıkacak ilk fırsatta ziyarete kosacağım" (Ha. 5.10.1923).

13 Ekim 1923 : Ankara'nın baskent olusu (Z.C. Devre:II, cilt:II, s.665,670; N.II, s.796; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV, s.265; İ.A., s.772; T.D.T., s.127).
20 Ekim 1923 : Atatürk'ün, -sehit yetimlerine yardıma hazır olduklarını bildiren-New York Türk Teavün Cemiyeti'ne teşekkür telgrafı (21.10.1923).
21 Ekim 1923 : Atatürk'ün, "Subay ve askerî memurların maas ve fevkalâde tahsisatları hakkındaki Kanun" nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Konuşması: "…Memleketimiz ve milletimiz her ne vakit felâketlere maruz kaldıysa, hiç süphesiz ki bütün evlâdı, memleket evlâdı, en büyük fedakârlığa katlanmaktan çekinmemıştır. Yalnız bütün bu memleket evlâdını, vatanın müdafaası için ölüme Şevketmek sorumluluğunu üzerine alan ve aynı zamanda onların ilerisinde göğsünü Düşman kursunlarına geren subaylardır, komutanlardır" (Z.C. Devre:2, cilt:II, s.851-853-857, 859).
23 Ekim 1923 : Halk Fırkası'nın Kuruluş dilekçesinin Genel Başkan Gazi Mustafa Kemal ve Genel Sekreter Recep (Peker) imzalarıyla Dahiliye Vekâletine verilisi (T.S.D.II., s.3; T.S.T.C.H.P.M., s.39). Bk. 9 Eylül 1923.
: Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber Türkocağı'nda açılan resim sergisini ve bazı tabloları satın almaları (Ha. 24.10.1923).
26 Ekim 1923 : Atatürk'ün Başbakanlığında Çankaya'da Vekiller Heyeti'nin toplanması ver Atatürk'ün teklifi üzerine Fethi Bey Kabinesinin istifa kararı alması (N.II, s.798).
27 Ekim 1923 : Atatürk'ün başkanlığında, Halk Fırkası Meclis Grubu'nun toplanması ve Fethi Bey'in Gruba, İcra Vekilleri Heyeti'nin istifasını bildirmesi (N.II, s.800).
28 Ekim 1923 : Atatürk'ün Akşam, Çankaya'da yemek esnasında hazır bulunanlara sözü: "Yarın Cumhuriyet ilân edeceğiz!" (N.II., s.802-803; İ.A., s.772; C.N.K., s.50-51).
: Gece, Atatürk'ün, İsmet Paşa ile Anayasa'nın bazı maddeleri hakkında değisiklik teklifi hazırlamaları ve Kanun teklifine "Türkiye Devletinin hükûmet sekli Cumhuriyettir" kaydının konulması (N.II., s.802-803; İ.A., s.772).
: Curtis Lafrance adlı Amerikalı çocuğun Atatürk'e mektubu: "Türkiye hakkında yazılan yazıları bir araya topluyoruz. Lütfen imzalı bir resminizle ufak bir mesaj gönderir misiniz? (Hayat, sayı:1, 2.1.1959, s.22).
29 Ekim 1923 : Atatürk'ün, Halk Fırkası toplantısında hükûmet buhranına hal tarzı bulmak için Anayasa'nın bazı maddelerini açıklanması" gerektiğini bildiren Konuşması ve 'Cumhuriyet' teklifinin toplantıda kabul edilmesi (N.II., s.812; İ.A., s.772; C.N.K., s.52-60).
: Büyük Millet Meclisi'nde "Anayasa'nın bazı maddelerinin değistirilmesine dair Kanun Teklifi'nin derhal görüsülmesini teklifi ve Türkiye Devletinin Hükûmet seklinin Cumhuriyet olduğunun,

“Yasasın Cumhuriyet” sesleri arasında kabul edilmesi (Z.C. Devre:II, cilt:III, s.90-98; N.II., s.813;T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV., s.266; T.C., s.312; T.D.T., s.122; İ.A., s.773; C.N.K., s.60-65).
: Büyük Millet Meclisi’nde gizli oyla Cumhurbaşkanı seçimi ve Ankara Milletvekili Atatürk’ün oya katılan 158 milletvekilinin 158 oyuyla Türkiye Cumhurbaşkanlığına seçilmesi (Z.C. Devre:II, cilt:III, s.99; T.İ.H., c.II, ks.6, kp.IV., s.266; T.C., s.314; T.D.T., s.122; İ.A., s.773; A.B.E.B., s.184; T.C. Ta., s.363-364).
: Atatürk’ün, Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine Meclis’e teşekkür ü: “…Daima, muhterem Arkadaşlarımın ellerine çok samimî ve sıkı bir surette yapısarak onların sahıslarından kendimi bir an bile ayrı görmeyerek çalışacağım. Milletin sevgisini daima dayanak noktası sayarak hep beraber ileriye gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır” N.II., s.184; Z.C. Devre:2, cilt:III, s.99-100; A.B.E.B., s.184û.
: Atatürk’ün, Fransız muharriri Maurice Pernor’e demeci: “…Memleketimizi çağdaslastırmak istiyoruz. Bütün çalışmamız Türkiye’de çağdas, bu sebeple batılı bir hükûmet olusturmaktır. Uygarlığa girmek arzu edip de, batıya yönelmemis millet hangisidir?” (A.S.D.III., s.66;A.Y.T.K.Y., s.59-64).
30 Ekim 1923 : Cumhurbaşkanı Atatürk tarafından Kabineyi kurmağa Malatya milletvekili İsmet Paşa’nın atanması (Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk kabinesi) (Z.C. Devre:II, cilt:III, s.103; N.II., s.815; B.M.İ., s.152; B.T.B.C.K.S., s.25; İ.G.B.G.İ.G.T.S.G., s.145).
1 Kasım 1923 : Atatürk’ün, Cumhurbaşkanı seçilmesi nedeniyle memleketin her tarafından gönderilen tebriklere açık teşekkür ü (A.T.T.B., s.515).
11 Kasım 1923 : Atatürk’ün Çankaya’da öğle yemeğinden sonra –göğsünde ve sol kolunda siddetli ağrı ile seyreden- bir koroner spazmı geçirmesi ve Dr. Reifk (Saydam)’ın müdahalesiyle krizin atlatılması (A.H.II., s.722, 726).
13 Kasım 1923 : Atatürk’ün Çankaya’da, öğle yemeğinden sonra bahçede gezinirken yeniden –gögsünde ve sol kolunda ağrı ile seyreden bir koroner spazmı geçirmesi (Bu kriz üzerine İstanbul’dan Prof. Dr. Neşet Ömer (İrdelp) Ankara’ya çağrılmıştır. A.H.II., s.722,726).
: Prof. Dr. Neşet Ömer (İrdelp) Bey’in Atatürk’ü muayene etmek üzere Ankara’ya çağrılması (Ha., 4.2.1924).
14 Kasım 1923 : Prof. Dr. Neşet Ömer (İrdelp) Bey’in, İstanbul’dan Ankara’ya gelişi ve Çankaya’da Atatürk’ü muayenesi (A.H.II., s.722).
17 Kasım 1923 : Atatürk’ü muayene edişini takiben Ankara’dan İstanbul’a dönen Prof. Dr. Neşet Ömer (İrdelp)’in gazetecilere demeci: “Gazi Paşa çok çalışmadan dolayı biraz yorgunluk belirtileri göstermislerdir; fakat 6 günlük bir istirahattan sonra tamamıyla sağlığına kavusmustur. Bu sebeple kendisini n rahatsızlığı (Anjin dö puatrin) ve benzeri bir

hastalık değildir. Gazi Paşa'nın rahatsızlığına tıp terminolojisinde 'yorgunluk' denir" (A.H.II., s.722-723).
19 Kasım 1923 : Atatürk'ün, Halk Fırkası Başkanlığına vekâlet etmesi İsmet Paşa'ya yazısı: "Halk Fırkası Genel Başkanlığı ile fiilen uğrasmaya bugünkü vazifem müsait olmadığından sizi vekil ediyorum" (A.T.T.B., s.516; İ.A., s.770; T.S.T.C.H.P.M., s.41).
21 Kasım 1923 : Atatürk'e, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı ile Yeşil-kırmızı seritli İstiklâl Madalyası verilmesi (Z.C. Devre:II, cilt:III, s.494; İ.M.T.T., s.81; A.N.M., s.179).
27 Kasım 1923 : Atatürk'ün, Curtis Lafrance adlı on yaslarında Amerikalı çocuğun - 28 Ekim 1923 tarihli- mektubuna cevabı: "…Amerika'nın zeki ve çalışkan çocuklarına yegâne tavsiyem, Türkler hakkında her isittiklerine gerçek gözüyle bakmayıp görüslerini mutlaka ilmî ve esaslı incelemelere dayandırmaya bilhassa önem vermeleridir" (Hayat, sayı:1, 2.1.1959, s.22; Ö.A.M., s.164).
4 Aralık 1923 : Atatürk'ün, Tercüman-ı Hakikat gazetesi basmuharririne İstanbul halkı ve Cumhuriyet hakkında demeci: "…Memleket mutlaka çağdas, uygar ve yeni olacaktır. Bizim için bu, hayat davsıdır. Türkiye, ya yeni fikirle donanmıs, namuslu bir idare olacaktır veyahut olamayacaktır. Halk ile çok temasım vardır. O saf kitle, bilmezsin ne kadar yenilik taraftarıdır" (A.S.D.III, s.70).
6 Aralık 1923 : Atatürk'ün, "Türkiye Tarihi" adlı eserini gönderen Prof. Fuat Köprülü'ye mektubu: "…Uzmanlığınızın kendini gösterecek eserleri millete, Cumhuriyete yapılabilecek hizmetlerin en kıymetlileri derecesinde bulunacaktır" (A.Ö.M., s.166).
31 Aralık 1923 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber Ankara'dan trenle İzmir'e hareketi (Ha. 1.1.1924; A.H.II., s.723; A.M.a., s.15).
-1924-
2 Ocak 1924 : Atatürk'ün, Lâtife Hanım'la beraber Ankara'dan İzmir'e gelişi (A.Ma., s.166).
8 Ocak 1924 : Atatürk'ün, İzmir'in Isıklar köyünde kız ve erkek okullarını ziyareti, köylülerle Görüşmesi (Ha. 10.1.1924).
9 Ocak 1924 : Atatürk'ün İzmir'de Belediye'yi ziyareti, ilgililerle Görüşmesi (Ha. 10.1.1924).
10 Ocak 1924 : Atatürk'ün, I.İnönü Zaferinin 3. yıldönümü nedeniyle İzmir'de Hakimiyet-i Milliye gazetesi muhabirine demeci: "YAşama ve bağımsızlık gayemiz istilâ ve tecavüz hırsıyla çarpısıyordu. Nihayet ayın on birinci günü sabahı muharebe meydanı mesru gayenin muzafferiyet fecrine bir belirme yeri oldu. Yeni Türkiye Devletinin küçük fakat millî ülkülü genç ordusu, en dar bir hesapla üç misli Düşmanı İnönü Meydan Muharebesinde mağlup etti" (A.S.D.III., s.73).
12 Ocak 1923 : Atatürk'ün İzmir'de halk arasında bir gezinti yapması (Ha.

10.1.1924).
15 Ocak 1924 : Atatürk'ün kendisine teklif edilen Hilâliahmer (Kızılay) Cemiyeti'nin fahri başkanlığını kabulü (Ha. 17.1.1924).
: Atatürk'ün, İzmir'de öğleden evvelk uzun bir at gezintisi yapması (Ha. 16.1.1924).
16 Ocak 1924 : Atatürk'ün, İzmir'de Bölge Sanat Okulu'nu ziyareti; öğrenciler tarafından verilen müsamereyi izlemesi ve Okulun seref defterine yazdıkları: "…Türkiye Cumhuriyeti, bu sanat mekteplerinin tam gelismesine çok muhtaçtır" (Ha. 18.1.1924; A.H.D.Y., s.8).
22 Ocak 1924 : Başbakan İsmet Paşa'nın, Halife Abdülmecit Efendi'nin Ankara'ya baskâtibini göndererek bazı isteklerde bulunması üzerine İzmir'de bulunan Atatürk'e telgrafı ve Cumhurbaşkanı Atatürk'ün cevabı:
"…Halife ve bütün cihan, kesin olarak bilmek lâzımdır ki, mevcut ve korunmus olan halife ve halife makamının, hakikatte, ne dinen ve ne de siyaseten hiçbir mâna ve varlık nedeni yoktur. Türkiye Cumhuriyeti safsatalarla mevcudiyetini, bağımsızlığını tehlikeye maruz bırakamaz. Hilâfet makamı, bizce en nihayet tarihî bir hatıra olmaktan fazla bir ehemmiyete sahip olamaz. Türkiye Cumhuriyeti devlet adamlarının veya resmî heyetlerin, kendisiyle temasını istemesi dahi Cumhuriyetin bağımsızlığına açık tecavüzdür… Halifenin hayatının temini ve geçinmesi için Türkiye Cumhurbaşkanının tahsisatından mutlaka asağı bir tahsisat kâfi gelir. Maksat debdebe ve gösteris değil, insanca hayat ve geçim temininden ibarettir. Hilâfetin hazinesi yoktur ve olamaz. Böyle bir hazineyi ecdadından miras yoluyla elde etmisse resmen ve açık olarak bilgi verilmesini rica ederim" (N.II., s.846-847).
27 Ocak 1924 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber İzmir'den Mersinli'ye kadar bir otomobil gezintisi yapması (Ha. 29.1.1924).
1 Subat 1924 : Atatürk'ün tarafından İstanbul gazetecilerinin İzmir'e çağrılması (G.G.III., s.102).
2 Subat 1924 : Prof. Dr. Neşet Ömer (İrdelp) Bey'in Atatürk'ün sağlığı hakkında kamuoyuna açıklanan raporu: "…Halen Cumhurbaşkanı Hazretlerinin tamamen sıhhatte bulunduklarını bildirir bu rapor takdim kılındı" (Ha. 4.2.1924; A.H.II., s.724).
4 Subat 1924 : Atatürk'ün, Göztepe'de kalmakta olduğu Kösk'te İstanbul gazetecilerini kabulü ve Görüşmesi (Ha. 5.1.1924; G.G.III., s.102-103).
5 Subat 1924 : Atatürk'ün, İzmir'de İstanbul gazetelerinin basyazarları şerefine verdiği yemekte Konuşması: "…Türkiye basını, milletin gerçek ses ve iradesinin belirtisi olan Cumhuriyetin etrafında çelikten bir kale olusturacaktır. Bir fikir kalesi, düsünüs kalesi. Basın mensuplarından bunu istemek, Cumhuriyetin hakkıdır!" (Ha. 7.2.1924; A.S.D.II., s.165; G.G.III., s.104).

7 Subat 1924 : Atatürk'ün, İzmir'de Lâtife Hanım'la beraber İzmir'de gece Bahribaba Tiyatrosu'nda "Uçurum" adlı temsili seyretmesi (Ha. 18.2.1924).
22 Subat 1924 : Atatürk'ün, İzmir'de tertiplenen Harp Oyunları'nın sona erisi nedeniyle komutanlara hitaben Konuşması: "…Benim için ordumuzun kıymetini ifadede ölçü sudur: Türk ordusunun bir birliği, esitini mutlaka mağlup eder; iki mislini durdurur ve tesbit eder. Simdilik bundan fazlasını istemiyorum. Çünkü fazlasını milletimizin yaradılıstan sahip olduğu cengâverlik zaten temin etmektedir" (Ha. 24.2.1924; A.S.D.II., s.168; A. ve D., s.41).
: Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber İzmir'den Ankara'ya hareketi (N.II., s.848;A.ve D., s.43).
23 Subat 1924 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber İzmir'den Ankara'ya dönüşü (N.II., s.848; Ha. 24.2.1924; A.Ma., s.15).
27 Subat 1924 : Atatürk'ün, Çankaya'da Sovyet Büyükelçisi Suriç'in güven mektubunu kabulü ve Elçi'nin Konuşmasına cevap söylevi (V.28.2.1924; T.İ.T.K.II., s.12).
1 Mart 1924 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin İkinci Devre İkinci Toplantı yılını açıs Konuşması: "…İslâm dinini, asırlardan beri alısılageldiği sekilde bir siyaset vasıtası mevkiinden uzaklastırmak ve yüceltmek gereğini görüyoruz. Mukaddes ve tanrısal inançlarımızı ve vicdanî değerlerimizi, karanlık ve kararsız olan ve her türlü menfaat ve ihtiraslara görünüs sahnesi olan siyasiyattan ve siyasetin bütün kısımlarından bir an evvel ve kesin sekilde kurtarmak milletin dünyevî ve uhrevî saadetinin emrettiği bir zorunluluktur. Ancak bu suretle İslâm dininin yüksekliği belirir" (Z.C. Devre:II, cilt:VII, s.3-6).
3 Mart 1924 : Atatürk'ün, Üniversite adına saygı ve bağlılık duygularını ileten İstanbul Darülfunun Emini İsmail Hakkı (Baltacıoğlu) Bey'in telgrafına cevabı: "Memleketimizde demokrasi ve cumhuriyet ilkelerinin tam ve kesin sekilde uygulanması ve memleketimizin bilim ve uygarlık tarihinde lâyık olduğu yüksek düzeye erisme hususunda Darülfununumuzun görüsü ve ilme dayalı suurlu çalışma ve uyarılarının daima en kıymetli ve yararlı etken olduğunu bu vesile ile de tekrar eder, hakkımda samimî sekilde hişlerini belirten muhterem heyetinize teşekkür lerimin iletilmesini rica ederim" (A.T.T.B., s.516-517).
: Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu'nun kabulü (Z.C. Devre:II, cilt:VII, s.27;N.II., s.849; T.D.T., s.125; İ.A., s.779; T.M.T.V., s.1445-1446).
: Hilâfetin kaldırılması (Z.C. Devre:II, cilt:VII, s.69; N.II., s.849; T.D.T., s.125; İ.A., s.774).

4 Mart 1924 : Atatürk'ün Ankara'da, İstanbul gazeteleri basmuharrilerine hilâfetin kaldırılması hakkında demeci: "…Bu kararlar millet ve memleket için herhalde çok hayırlıdır ve pek az zamanda bütün bu iyilikler kendisini gösterecektir" (A.S.D.III., s.74).
9 Nisan 1924 : Atatürk'ün Çankaya'da Sovyet Elçisi Suriç'i kabulü ve Görüşmesi (Bu Görüşmede İsmet Paşa da bulunmuştur. Ha. 10.4.1924).
23 Nisan 1924 : Atatürk'ün, 23 Nisan'ın 4. yıldönümü nedeniyle Hakimiyet-i Milliye muhabirine söyledikleri: "…Bes yıl evvel nasılsa bugün de aynı hislerle doluyum. Halden emin, gelecekten eminim. Bugün nasılsa yarın da öyle olacaktır" (Ha. 25.4.1924).
: Atatürk'ün, 23 Nisan'ın 4. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde düzenlenen geçit törenini izlemesi, daha sonra Meclis'te kutlamaları kabulü (Ha. 25.4.1924).
4 Mayıs 1924 : Atatürk'ün, New York Herald gazetesi muhabirine hilâfet ve yabancı dinî kurumlar hakkında demeci: "…Her adımda patrikhaneler ve hilâfet gibi siyasî, dinî kurumların hukuku ile Karşı Karşıya geldik. Patrikhanelerin veya hilâfetin itirazlarına maruz olmaksızın hiçbir düzenleme veya ilerici fikir idare seklimize sokulamıyordu" (A.S.D.V., s.104).
7 Mayıs 1924 : Atatürk'ün, Millî Mücadele ve İstiklâl Savaşı üzerine Yunus Nadi Bey'le Görüşmesinin Cumhuriyet gazetesinde yayımlanması: "…Türkiye'nin ve Türk milletinin ve Türk milleti menfaatlerinin en emin savunmasının ancak Ankara'dan olabileceği olaylarla belli olmustur" (A.S.D.V., s.99-104).
11 Mayıs 1924 : Atatürk'ün Çankaya'da Macar Elçisi Tahy de Tahvar'ın güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.31).
: Atatürk'ün, Ankara Sehremini Asaf (İlbay) Bey'i, Orman Çiftliği kurulması için düsünülen arazi üzerindeki çadırlı karargâh'a çağırarak direktifi: "…Burada bir çiftlik kurmak istiyorum. Bu çiftliğin faydası, memlekette çağdas ziraat usulünü yerlestirmek için bir örnek teskil etmesi olacaktır. Modern bir çiftliğe gerekli bütün tertibat ve araçlara sahip olunmalıdır" (A.H.H., T.28.6.1949).
30 Mayıs 1924 : Atatürk'ün manevî kızlarından Fikriye Hanım'ın Ankara'da intiharı (Ha. 1.6.1924).
10 Haziran 1924 : Atatürk'ün, Halk Partisi Yürütme Kurulu üyelerine Akşam Çankaya'da ziyafeti ve memleket sorunları üzerinde sohbet edilmesi (Ha. 11.6.1924).
14 Haziran 1924 : Atatürk'ün İçişleri Bakanı Recep (Peker) Bey'i ve Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'yı makamlarında ziyareti ve Görüşmeleri (Ha. 15.6.1924).
15 Haziran 1924 : Atatürk'ün, Ankara'nın yeni sehremini Haydar (Yuluğ) Bey'i Çankaya'da kabulü ve şehrin imarı hakkında Görüşmesi (Ha.

16.6.1924).
16 Haziran 1924 : Atatürk'ün Çankaya'da Alman Elçisi Herr Nadolni'nin güven mektubunu kabulü (Ha. 17.6.1924).
25 Haziran 1924 : Atatürk'ün Çankaya'da Polonya Elçisi Kaoll Romain'in güven mektubunu kabulü ve elçinin söylevine cevap Konuşması (D.B.Y. 1967, s.1091; Ha. 26.6.1924).
26 Haziran 1924 : Atatürk'ün, öğleden sonra Vekiller Heyeti toplantısına başkanlık yapısı (Ha. 27.6.1924).
1 Temmuz 1924 : Atatürk'ün İmar Vekili Celâl (bayar) Bey'i makamında ziyareti ve bir süre Görüşmesi (Ha. 2.7.1924).
3 Temmuz 1924 : Atatürk'ün, öğleden sonra Vekiller Heyeti toplantısına başkanlık edişi (Ha. 4.7.1924).
25 Temmuz 1924 : Atatürk'ün, Cebeci bölgesinde otomobille bir gezinti yapması (Ha. 27.7.1924).
30 Temmuz 1924 : Atatürk'ün, Akşam İsmet Paşa'yı Çankaya'da yemeğe alıkoyması (Ha. 31.7.1924).
6 Ağustos 1924 : Atatürk'ün Çankaya'da, Başbakan ve Dışişleri Bakanı İsmet Paşa ile Celâl (Bayar) Bey'i kabulü (Ha. 7.8.1924).
12 Ağustos 1924 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Berlin Elçisi Kemalettin Sami Paşa'yı kabulü (Ha. 13.8.1924).
18 Ağustos 1924 : Atatürk'ün, Sağlık Bakanı Refik (Saydam) Bey'le beraber Dışişleri Bakanlığına giderek Başbakan ve Dışişleri Bakanı İsmet (İnönü) Paşa'yı ziyareti (Ha. 19.8.1924).
25 Ağustos 1924 : Atatürk'ün, Ankara'da Öğretmenler Birliği Kongresi üyelerine verilen çay'da Konuşması: "…Öğretmenler! Yeni kusağı Cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eğitimcileri, sizler yetistireceksiniz, yeni kusak sizin eseriniz olacaktır!" (A.D.D.II., s.172-173; A.O.A.Z.İ.K., s.18-19).
26 Ağustos 1924 : Atatürk'ün direktifiyle Ankara'da Türkiye İs Bankası İdare Meclisi üyelerine söyledikleri: "Sermayenin azlığına bakarak cesaretiniz kırılmasın! Böyle kurumlar için en kuvvetli sermaye, zekâ, dikkat, iffettir. Teknik ve metodik çalışmasını bilmektir. Bu inançla ise sarılınız, mutlaka Başarırısınız! …Bu iste Başarı kazanmayı, eğer sahsî bir onur meselesinden daha ileri, millî bir gurur, millî bir onur meselesi yaparsanız çalışmak için, amacınıza ulasmak ve daha yükselmek için muhtaç olduğunuz atesi, enerjiyi bol bol yüreklerinizde bulacaksınız!" (C.27.8.1934; a.s.o., S.18).
29 Ağustos 1924 : Atatürk'ün Lâtife Hanımla beraber Ankara'dan trenle Dumlupınar'a hareketi (S.S., s.6; A.O.A.Z.İ.K., s.20; A. ve D., s.45).
30 Ağustos 1924 : Atatürk'ün Eskişehir-Afyon üzerinden Dumlupınar'a gelişi (S.S., s.7;A.Y.G., s.34).
: Atatürk'ün Dumlupınar'da Meçhul Asker Anıtı'nın temelini atması ve "Baskomutan Meydan Muhaberesi"nin ikinci yıldönümü nedeniyle

yapılan törende Konuşması: "…Hiç süphe etmemelidir ki yeni Türk Devletinin, genç Türk Cumhuriyetinin temeli burada sağlamlastırıldı. Ebedî hayatı burada taçlandırdı. …Bu anıt Türk vatanına göz dikeceklere, Türkün 30 Ağustos günündeki atesini, süngüsünü, hücumunu, kudret ve iradesindeki siddeti hatırlatacaktır!" (S.S., s.31-41; .O.A.Z.İ.K., s.33,53-73; A.S.D.II., s.173-182; A. ve D. S.43-51) (Atatürk, törende Fevzi (Çakmak) Paşa'nın, Darülfunun Rektörü İsmail Hakkı Beyin, basın adına Ahmet Ağaoğlu'nun, Türkocakları adına Hamdullah Suphi Beyin, Öğretmenler Birliği adına Nüzhet Hasim Beyin, Barolar adına Ali Sami Beyin, Kızılay adına Dr. Akil Muhtar Beyin, T.B.M.M. adına Fethi (Okyar) Beyin Konuşmalarını dinlemis daha sonra kendisi kürsüye gelmıştır).
: Atatürk'ün 30 Ağustos törenini takiben askerî geçit resmini izlemesi (S.S., s.41).
: Atatürk'ün, Akşam Dumlupınar'dan, Afyon-Eskişehir yoluyla Bursa'ya gelişi (S.S., s.44; Ha. 1.9.1924; A. ve D. s.52).
12 Eylül 1924 : Atatürk'ün Mudanya'dan Hamidiye kruvazörü ile İstanbul'a geçerek oradan da Trabzon'a hareketi (S.S. , s.63-65, 66; A. ve D., s.54-55).
13 Eylül 1924 : Atatürk'ün Hamidiye kruvazörü ile Trabzon'a gitmek üzere Karadeniz'de seyahati (S.S., s.65).
14 Eylül 1924 : Atatürk'ün Trabzon'a gitmek üzere Karadeniz seyahatine devam etmesi (S.S., s.65) ve Akşam Giresun'a gelişi (Ha. 15.9.1924).
15 Eylül 1924 : Atatürk'ün Hamidiye Kruvazörü ile Tarbzona ilk gelişi ve rıhtımda büyük törenle Karşılanısı (S.S., s.66; B.T.T., s.4; A. ve D. s.60).
: Atatürk'ün Trabzon'a Belediye'yi, Halk Partisi Merkezini, Vilâyeti ziyareti (S.S., s.67), Akşam, Trabzon Belediyesi tarafından sereflerine verilen ziyafet Konuşması: "…Arkadaşlar, bes sene evvel ilk defa Samsun'a ayak bastığım zaman bana kalp kuvveti veren vatandaslarımın ilk safında kahraman Trabzonluların bulunduğunu asla unutmayacağım. Sakarya kanlı Savaşında Üçüncü Tümen ile yetisen Trabzon evlâtlarının muharebe meydanında gösterdikleri fedâkarlığın kıymetli hatırası daima dimağımda canlı kalacaktır" (S.S., s.67-69; A.S.D.II., s.187; B.T.T., s.6; A. ve D., s.61).
16 Eylül 1924 : Atatürk'ün Trabzon'da ziyaret ve incelemeleri, Öğretmen Okulu'nun hatıra defterine yazdıkları: "…Memleketin muhtaç olduğu öğretmen miktarı düsünülürse bunun daha yüz misline çıkması gerekir. Sayı eksiği, yetisen öğretmenlerimizin kıymet faziletteki yüksekliği ile ancak telâfi edilebilir. Yeni kusak en büyük Cumhuriyetçilik dersini bugünkü öğretmenler topluluğundan ve onların yetistirecekleri öğretmenlerden alacaktır!" (S.S. s.70; B.T.T., s.10; A. ve D. s.62).
: Atatürk'ün, Akşam Trabzon Halk Partisi'ni ziyareti ve sereflerine verilen ziyafette Konuşması : "Bütün cihan bilsin ki benim için bir taraflık vardır; bir tarafım. O da Cumhuriyet taraftarlığı, fikrî, sosyal

inkılâp taraftarlığı! Bu noktada yeni Türkiye Topluluğunda bir ferdi hariç düsünmek istemiyorum!" (S.S. s.71-73; B.T.T., s.8; A. ve D., s.63; A.S.D.II., s.189).
: Atatürk'ün –Erzurum'daki zelzeleyi haber alması üzerine- Erzurum vilâyetine telgrafı: "Erzurum ilinin muhtelif bölgelerinde zelzele olduğu züntü ile haber alındı. Bilgi verilmesini ve zarar derecesinin bildirilmesini rica ederim" (S.S., s.74).
: Atatürk'ün, zelzele hakkında bilgi veren Erzurum Valisine telgrafı: "Başladığım seyahati bu elim vaziyet Karşısında yarı bırakmak kararını verdim. Trabzon-Erzurum yolunun hali ve Trabzon'da istifadeye elverisli otomobil bulamamak dolayısıyla bu yolla derhal hareket mümkün olmamıştır. Gereken aracı buldurarak diğer bir yönden hareket edeceğim. Muhterem hemşehrilerimin ıstıraplarını ortadan kaldırmak için en etkili surette çalışacağımı bildirmenizi rica ederim" (S.S., s.80-81).
17 Eylül 1924 : Atatürk'ün Hamidiye Kruvazörü ile öğleden sonra Trabzon'dan ayrılısı ve saat 18.00'de Rize'ye gelişi (S.S., s.80-81; A. ve D., s.65).
: Atatürk'ün, Rize'de Vilâyeti, Belediye'yi, Halk Partisi ve Komutanlık binalarını ziyareti ve heyetleri kabulü (S.S., s.82).
18 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Rize'den ayrılırken medreselerin açılmasını isteyen bir hoca heyeti'ne bağırarak söyledikleri: "Mektep istemiyorsunuz; halbuki, millet, onu istiyor. Bırakınız, artık bu zavallı millet, bu memleket evlâdı yetissin! Medreseler açılmayacaktır; millete mektep lâzımdır!" (S.S., s.82; G.K.G., s.140).
: Atatürk'ün, medreselerin tekrar açılması için kendisine dilekçe veren iki müftüye cevabı nedeniyle tebriklerini sunan İzmir milletvekili Mahmut Esat (Bozkurt) Bey'e telgrafı: "Gezdiğim ve gördüğüm her yerde millet cehalete ve tutuculuğa harp ilânı halindedir. Uygarlık ve ilerleme yolunda bir an kaybetmeye izni yoktur. Paslı beyinlerin suursuz sözleri ânide milletin müsterek ve müthis feveranıyla bunalmaktadır. Bunu gözlerimle gördüm" (A. ve D., s.66).
19 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Hamidiye kruvazörü ile Giresun'a gelişi ve Giresunlular adına Konuşan bir gencin söylevine cevap Konuşması: "Bu sözlerinizle bütün memleket gençliğine tercüman olmaktasınız. Muharebe meydanlarında kanlarını akıtan Şehitlerin ruhları bu sözleri isitmekte ve huzura erismektedir. Memleketin suurlu ve zinde gençliği Karşısında hissettiğim bahtiyarlık büyüktür" (S.S., s.83-85; A.S.D.V., s.32; A. ve D., s.67-68; G., s.21).
: Atatürk'ün, öğleden sonra Hamidiye kruvazörü ile Giresun'dan Ordu'ya gelişi, şehirde ziyaretleri ve Akşam Ordu'dan ayrılırken halka hitabı: "…Bu suurlu gösterinizle Türk milletinin bütün cihan Karşısında sonsuza dek yasayacağını bir daha ispat etmis olan sizin samimî çehreleriniz ve sevimli gözleriniz Karşısında günlerce kalmak

ve sizinle samimî sohbetlerde bulunmak isterdim!" (S.S., s.85; A. ve D., s.68; A.S.D.V., s.32).
: Atatürk'ün, Hamidiye kruvazörü ile Ordu-Samsun yolculuğu esnasında, gece gemide verdiği ziyafette Hamidiye komutanının Konuşmasına cevabı: "…Millî Mücadele esnasında donanmamızın toplu olarak kullanılmasına imkân yoktu. Bununla beraber dağınık ve vatansevercesine hizmetler pek çoktur" (S.S., s.86-88; A.ve D., s.70; A.S.D.V., s.33).
: Atatürk'ün Akşam Hamidiye Kruvazörü ile Ordu'dan Samsun'a hareketi (S.S., s.86).

20 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Hamidiye kruvazörü'nün hâtıra defteri'ne yazdıkları:
"…Sınırlarının önemli ve büyük parçaları deniz olan Türk Devleti'nin donanması da önemli ve büyük olmak gerekir. O zaman Türk Cumhuriyeti daha kaygısız ve emin olacaktır. Mükemmel ve güçlü bir Türk Donanmasına sahip olmak amaçtır" (S.S., s.89;A. ve D., s.90).
: Atatürk'ün sabah Samsun'a gelişi, Belediye binasında Görüşmeleri, Akşam Şehir Belediyesi'nin şerefine verdiği ziyâfette Konuşması: "Düşmanların İzmir'e çıktıkları günlerde idi ki, İstanbul'dan çıkarak Samsun'a gelmistim. Ben Samsun'u ve Samsun halkını gördüğüm zaman memleket ve millete ait bütün düsüncelerimin, kararlarımın herhalde yerine getirilebilir olduğuna bir defa daha kuvvetle inandım. Samsunluların hal ve vaziyetlerinde gördüğüm, gözlerinde okuduğum vatanseverlik, ümit ve tasavvurlarımı olumlu kanata ulaştırmaya kâfi gelmisti" (S.S., s.90-95; A.S.D.II., s.190; S.T., s.86-87; A. ve D., s.75-77).

21 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Samsun-Çarsamba demiryolu hattının temel atma töreninde Konuşması: "Memleket idaresinde cesaretle, kisisel belirsiz düsüncelerle ne yapılmak arzu ettiğini bilmeyenlere, halkın sağduyusuna basvurmayı tavsiye etmelidir. Halk, köylüler bana yer yerde is programını su iki kelime ile ihtar ettiler: Yol, mektep!" (S.S., s.95-98; A.S.D.II., s.193; S.T., s.89-90; A. ve D., s.77-78).
: Atatürk'ün, öğleden sonra Samsun'da Hükûmet Konağını, Komutanlığı, hastaneleri ve -Samsun'a ilk gelişinde kaldığı Mıntıka Palas'ı ziyareti, Akşam halkı arasında tiyatro seyretmesi (S.S., s.98; A.Y.G., s.303).

22 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Öğretmenler Birliği'nin Samsun İstiklâl Ticaret Mektebinde şerefine verdikleri çay'da Konuşması: "Bu çay ziyafetini düzenleyenlere özel olarak teşekkür ederim. Bu vesile beni, kafaları ilim ve fen ile bezenmis kıymetli insanlardan olusmus bir topluluk huzurunda bulunmakla pek mutlu etti. Dünyada her sey için en gerçek yol gösterici ilimdir, tekniktir. İlim ve tekniğin Dışında yol gösterici aramak dalgınlıktır, bilgisizliktir, doğru yoldan sapmaktır! Yalnız,

ilmin ve fennin yasadığımız her dakikadaki Gelişimini kavramak, ilerlemeleri zamanında izlemek sarttır." (S.S., s.99-108; A.S.D.II., s.194;S.T., s.90-91; A. ve D., s.79-83).
: Atatürk'ün, Samsun'da Öğretmenler Birliği'ni ziyareti ve birliğin hatıra defterine yazdıkları: "…Bütün Türkiye'yi içine alan Öğretmenler Birliğinin, bütün milleti aydın birlik haline getirdiği zaman, Türk milletinin nasıl bir demir kütle olacağını düsünmek cidden büyük zevk ve saadettir!" (Samsun İl Yıllığı, 1967, s.134).
23 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Samsun'da bazı heyetleri kabulü ve şehrin ihtiyaçları hakkında bilgi alması (S.T., s.94).
: Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber evinde misafir kaldığı Sahinzade Remzi Bey'in aile albümüne hatıra olarak yazdıkları: "Samsun'da kaldığımız günler içinde misafir olduğumuz Sahinzade Remzi Bey'in evinde, evin sahibi tarafından gördüğümüz misafirseverliği ve nezaketi özellikle kaydederim" (B.T., s.400; A.Y.G., s.304).
24 Eylül 1924 : Atatürk'ün, Erzurum'a gitmek üzere saat:10.00'da otomobille Samsun'dan ayrılısı ve Havza'ya gelişi (S.S., s.111; S.T., s.94; A. ve D., s.86).
: Atatürk'ün Havza Konuşması: "…Havza'ya ve Havzalılara çok borçluyum. Kalbî bağlılığımı ebediyen saklayacak, sizi hiç unutmayacağım. Muhterem Havzalılar! İlk cüreti, ilk cesareti gösteren, ilk örgüt yapan siz oldunuz. İnkılâp ve Cumhuriyet Tarihinde kahraman Havza'nın ve Havzalıların büyük bir yeri vardır" (Yu., s.36; A.S.D.II., s.199).
: Atatürk'ün, saat 19.30'da Amasya'ya gelişi ve Karşılayıcılara hitaben Konuşması: "…Cumhuriyet bayrağı altında birlik, kararlılık ve gayret en esaslı ilkemiz olmalıdır" (Amasya İl Yıllığı, 1967, s.101; A.Y.G., s.43).
: Atatürk'ün, gece Amasya Belediyesi tarafından şerefine verilen ziyafette Konuşması: "Benim için, memleket için, inkılâp için çok mühim günler geçirdiğim bir şehirde bulunuyorum. Milletin varlığını tanımayı alçalma sayanlar, kendilerini Allahın gölgesi olduğunu iddia dalgınlığında, cüretinde, sahtekârlığında bulunanlar, en nihayet bu mukaddes varlığa ilk defa bu şehirde hürmete mecbur edilmislerdir!" (S.S., s.112-113; A.S.D.II., s.200).
25 Eylül 1924 : Atatürk'ün sabah Amasya'dan hareketle saat 16.00'da Tokat'a gelişi
(S.S., s.113; G.K.G., s.143; A.Y.G., s.43,337).
26 Eylül 1924 : Atatürk'ün Tokat Valiliği'nde ilgililerden şehrin sorunları hakkında bilgi alısı, daha sonra Kolordu dairesini ziyareti, Akşam Tokat Musiki Yurdu tarafından verilen konseri izlemesi (S.S., s.114; A.Y.G., s.337).
27 Eylül 1924 : Atatürk'ün sabah Belediye'yi ziyareti, daha sonra Tokat'tan hareketle saat 16.30'da Sivas'a gelişi, Sivas Kongresi'nin toplandığı

lise salonunda şehir temsilcilerini kabulü, Akşam şerefine verilen yemekte teşekkür Konuşması (S.S., s.115-116; A.Y.G., s.323,337; G.K.G., s.134, 143-144).
28 Eylül 1924 : Atatürk'ün sabah Sivas'tan hareketle 11.30'da Zara'ya gelişi, bir süre dinledikten sonra Zara'dan hareketle –yolda Hafik'e de uğrayarak- saat 18.00'de Suşehri'ne varısı ve geceyi burada geçirisi (S.S., s.116-117; G.K.G., s.144; A.Y.G., s.324).
29 Eylül 1924 : Atatürk'ün sabah Suşehri'nden hareketle Akşam saat 18.00'de Erzincan'a gelişi, Belediye'yi, Vilâyet ve Kolordu dairelerini, Halk Partisi'ni ziyareti, Akşam sereflerine verilen ziyafette Konuşması: "Erzincan'ın az zamanda lâyık olduğu ve Cumhuriyetin kendisinden beklediği derecede ısık ve ilerleme kaynağı olacağına tamamen inanıyorum" (S.S., s.117-119; A.Y.G., s.143).
30 Eylül 1924 : Atatürk'ün sabah Erzincan'dan hareketle saat 17.00'de Erzurum'a gelişi, Vilâyet Konağını ziyareti, Cumhuriyet Caddesini hizmete açısı (S.S., s.123; G.K.G., s.145).
: Atatürk'ün Akşam, Erzurum'da şerefine verilen ziyafette Konuşması: "Muhterem hemşehrilerim kahraman Erzurumluların bugün hakkında gösterdikleri samimî, mertçe, sevgi dolu gösterilerden dolayı fevkalâde memnunum. Benim buraya gelişim bütün millet bu çemberin içinden nasıl çıkacağını düsünmekle mesguldü. Memleketin batı bölgesi Düşman ayaklarına terkedilmis ve oradaki halk silaha sarılmıs, buranın halkı ise memleketin felâketten kurtulması için ayağa kalkmıs bir vaziyette idi. Ben iste böyle bir zamanda Erzurum'a geldim. Burada gördüğüm samimiyet, mertlik, vefakârlığı benim, memleketi kurtarmak için her türlü fedakârlığı yapmak hususundaki karar ve kuvvetimi artırmıs idi. O zamanki vaziyetimi çok iyi biliyorsunuz. Burada rütbemi, resmî mevkiimi, üniformamı attım ve bütün kâinata ilân ettim ki milletin sinesinde bir ferdim!" (S.S., s.123-130; A.S.D.II., s.202-204).
1 Ekim 1924 : Atatürk'ün Erzurum'da "Depremden Zarar Görenlere Yardım Komisyonu"nun çalışmalarını denetlemesi ve felâketzedelere harcanmak üzere gerek kendisi gerekse Lâtife Hanım'ın onar bin lira bağısta bulunması (S.S., s.132; G.K.G., s.150; A.Y.G., s.150).
2 Ekim 1924 : Atatürk'ün, Erzurum'dan hareketle depremden zarar gören Hasankale (Pasinler) ve köylerinde incelemelerde bulunması, Akşam tekrar Erzurum'a dönüşü (S.S., s.132-136; G.K.G., s.134,150-152; A.Y.G., s.150).
3 Ekim 1924 : Atatürk'ün Erzurum'da, deprem felâketzedeleri yararına tertiplenen at yarıslarını izlemesi, daha sonra "Depremden Zarar Görenlere Yardım Komisyonu" toplantısına katılması (S.S., s.137; G.K.G., s.152; A.Y.G., s.150).
4 Ekim 1924 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber Erzurum'dan hareketle saat

18.00'de Sarıkamış'a gelişi ve geceyi burada geçirisi (S.S., s.137-138; G.K.G., s.153; A.Y.G., s.150, 209).
5 Ekim 1924 : Atatürk'ün Sarıkamış'ta Türkocağı'nı, Hükûmet binasını ve Belediyeyi ziyareti, heyetleri kabulü, Akşam Lâtife Hanım'la beraber Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir piyesi seyretmesi (S.S., s.139; G.K.G., s.153; A.Y.G., s.209).
6 Ekim 1924 : Atatürk'ün sabah Sarıkamış'tan hareketle öğle vakti Kars'a gelişi, şehirde ziyaret ve tetkikleri, Türkocağı'nda millî oyunları izlemesi, Akşam 21.00'de trenle tekrar Sarıkamış'a hareketi (S.S., s.139-140;G.K.G., s.153; A.Y.G., s.209-210).
7 Ekim 1924 : Atatürk'ün Sarıkamış'ta ilgililere Görüşme ve tetkikleri, günün bir bölümünü istirahatla geçirmeleri (S.S., s.140; G.K.G., s.157).
8 Ekim 1924 : Atatürk'ün Sarıkamış'tan hareketle öğleden sonra Erzurum'a dönüşü (S.S., s.142; G.K.G., s.134, 157; A.Y.G., s.150).
9 Ekim 1924 : Atatürk'ün Erzurum'da sabah Mus ve Bitlis'ten gelen heyetleri kabulü, öğleden sonra Belediye'yi, Komutanlığı, okulları, hastaneleri ziyareti, Lise'de ve Erkek Öğretmen Okulu'nda sereflerine verilen çaylarda öğretmenlerle sohbeti (S.S., s.142; A.Y.G., s.150; G.K.G., s.134).
10 Ekim 1924 : Atatürk'ün sabah Ankara'ya dönmek üzere Erzurum'dan ayrılısı (S.S., s.142; A.Y.G., sç143-144; A. ve D., s.86).
: Atatürk'ün saat 13.00'de Tercan'a gelişi ve gece Halk Partisi tarafından şerefine verilen ziyafette bulunması (S.S. s.145; A.Y.G., s.144; A. ve D., s.86).
11 Ekim 1924 : Atatürk'ün sabah 11.00'de Erzincan'dan hareketle, Akşam geç vakit – Giresun'a bağlı- Sebinkarahisar'a gelişi ve geceyi burada geçirisi (S.S., s.145; A.Y.G., sç171; G.K.G., s.134).
12 Ekim 1924 : Atatürk'ün Sebinkarahisar'da sabah Belediye'yi, Halk Partisini, Türkocağını, Vilâyeti, Alay Komutanlığı'nı ziyaretleri, daha sonra ilçeden hareketle saat 20.00'de Sivas'a gelişi (S.S., s.146; A.Y.G., s.324).
13 Ekim 1924 : Atatürk'ün sabah Sivas'tan hareketle Akşamüzeri Kayseri'ye gelişi, Belediye'yi ziyareti, gece kaldığı ein önünde toplanan halkı selâmlaması ve onlara seslenisi: "Mazinin kararsız, çürümüs zihniyeti ölmüstür. Bütün dünya bilmelidir ki Türk milleti hakkını, haysiyetini, şerefini tanıtmaya gücü yetecek kadar kuvvetlidir. Türk vatanının bir karıs toprağı için bütün millet bir vücut olarak ayağa kalkar!" (S.S., s.146; A.K., s.72-74; A.Y.G., s.225).
14 Ekim 1924 : Atatürk'ün Kayseri'de Vilâyeti, Komutanlığı, Halk Partisi'ni ve Ticaret Odası'nı ziyareti, yeni yapılan Memleket Hastanesini hizmete açısı, öğleden sonra Kayseri Lisesi'nde sereflerine verilen müsamereyi izlemesi (S.S., s.153-154).
: Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber Kayseri Lisesi'nin hatıra defterine yazdıkları: "Kayseri Lisesi'nin müdürleriyle,

öğretmenleriyle, bütün öğrencisiyle Cumhuriyetin atesli, feyizli bir ocağı bulduk" (A.K., s.72-73; A.Y.G., s.226; A.E., s.8).
15 Ekim 1924 : Atatürk'ün Kayseri'den hareketle gece Yozgat'a gelişi (S.S., s.154; A.Y.G., s.226,353; A.K., s.82; G.K.G., s.134).
16 Ekim 1924 : Atatürk'ün Yozgat'ta Vilâyeti ve Belediye'yi ziyareti, Vilâyette yapılan toplantıda ilgililerden şehrin sorunları hakkında bilgi alması, vilâyetin kazalarında doktor olmadığını, Memleket Hastanesi'nde de yalnız bir operatör bulunduğunu öğrenince söyledikleri: "İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde doktorları milletin hayat ve sağlığı ile ilgilendirmek çarelerini bulmalıyız!" (S.S., s.154-155; A.Y.G., s.354).
17 Ekim 1924 : Atatürk'ün Yozgat'tan hareketle saat 17.00'de Kırşehir'e gelişi, Vilâyet'te heyetleri kabulü (S.S., s.156; A.Y.G., s.354; G.K.G., s.134).
: Atatürk'ün Fransız yazarı Anatole France'ın ölümü nedeniyle Fransa Cumhurbaşkanı Doumergeu'e başsağlığı telgrafı (A.S.D.V, s.151).
18 Ekim 1924 : Atatürk'ün Kırşehir'den hareketle saat 13.00'de Ankara'ya gelişi ve törenle Karşılanısı (S.S., s.157; Ha., 19.10.1924; A. ve D., s.151).
: Cumhurbaşkanı Atatürk'ün çağrısı üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olağanüstü toplanısı (Z.C. Devre:II, cilt:IX, s.4).
19 Ekim 1924 : Atatürk'ün doğu seyahati izlenimleri hakkında Cumhuriyet gazetesi muhabirine demeci: "…Kesinlikle bir daha gördüm ki, ilerlemeyi, yükselmeyi ve yüzyılın gereklerini seven ve isteyen güzide bir milletimiz vardır. Türk'e olumlu ve iyi bir sey veriniz; bunu reddetmesi ihtimali yoktur. Halkın karanlığı asmak, refaha ve iyiliğe varmak arzusu elle tutulacak kadar belirgindir. Cumhuriyetin eli bu arzuyu tutmustur" (A. ve D., s.87; A.R.Y.G.S., s.206-207).
21 Ekim 1924 : Atatürk'ün İstanbul'da Fransız Hastanesinde tedavi görmekte olan büyük Türk düsünürü Ziya Gökalp'e telgrafı: "Rahatsızlığınızdan çok üzüntü ile haberdar oldum. İyilestiğiniz için Avrupa'da tedavinize ihtiyaç varsa gereken her seyin yapılmasını üzerime alıyorum" (A.S.D.V., s.151; A.Ö.M., s.168; Z.G.S.S., s.626).
: Atatürk'ün, Ziya Gökalp'in ölümü üzerine esine başsağlığı telgrafı: "Muhterem esiniz Ziya Gökalp Bey'in bütün Türk âlemi için pek elim bir kayıp teskil eden ölümü sebebiyle tâziyetlerimi ve Türk milletinin samimi kalbî teessürlerini sunar ve Türk milleti ve hükûmetinin büyük düsünürün âilesi hakkında müsfik hişlerini temin ederim efendim" (A.S.D.V., s.152; A.Ö.M., s.196; Z.G.S.S., s.629).
26 Ekim 1924 : Ziya Gökalp'in esi Vecihe Hanım'ın Atatürk'ün gönderdiği başsağlığı telgrafına cevabı: "…Hayatını millete adayan ve bu sebeple onun kurtarıcısı olan zatı devletlerine dünyada en ziyade hürmet ve sevgi beslediğini bildiğim ve merhum esimin elim kaybı Karşısında büyük Türk milletinin ve onun kurtarıcısı Gazimizin gösterdiği üzüntü, bu matemli günlerimizde üzgün kalplerimize teselli veren en

büyük kuvvet olmustur" (Z.G.S.S., s.630).
30 Ekim 1924 : Atatürk'ün milletvekili olan komutanlara telgrafı: "Bana olan itimat ve sevginize dayanarak gördüğüm ciddî lüzum üzerine derhal milletvekilliğinden istifa ettiğinizi telgrafla Meclis Başkanlığı'na bildirmenizi teklif ederim. Önemli olan askerî görevinize kayıtsız sartsız kendinizi vermek, sebep olarak kayda değer.Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa Hazretleri aynı lüzuma dayanarak teklifim üzerine istifasını vermıştır" (Bu telgraf III.Ordu müfettisi Cevat (Çobanlı), I. Kolordu Komutanı İzettin (Çalışlar), II. Kolordu Komutanı Şükrü Naili (Gökberk), V. Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) ve VI. Kolordu Komutanı Cafer Tayyar (Eğilmez) Paşalara çekilmistir. N.II., s.857; T.D.T., s.130; K.K.S., s.156-157).
31 Ekim 1924 : Atatürk'ün, Vakit gazetesi muhabirine Cumhuriyetin I. Yıldönümü nedeniyle demeci: "…Türk milletinin tabiat ve âdetlerine en uygun olan idare, cumhuriyet dairesidir" (A.S.D.III., s.74).
1 Kasım 1924 **:** Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclidi'nin II. Devre II. Toplantı yılını açıs Konuşması: "…Hiç süphe etmemelidir ki, Anadolu ortasında süratle meydana getirilecek yeni ve bayındır bir Ankara, asırlarca ihmal edilen Türk vatanı için baslı basına bir uygarlık merkezi, Türk Devleti için baslı basına bir uygarlık merkezi, Türk Devleti için pek önemli bir dayanak olacaktır!" (Z.C. Devre:II, cilt: X, s.I; A.S.D.I., s.332).
12 Kasım 1924 : Atatürk'ün Akşama doğru eski Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa'yı kabulü (Ha. 13.XI.1924).
: Atatürk'ün İstanbul Darülfununu profesörlerinden Fuat (Köprülü), Ali Nihat (Tarlan) ve diğer bazı öğretim üyelerini kabulü ()Ha. 13.X.1924î.
: Atatürk'ün, Akşamüzeri Başbakan İsmet (İnönü) Paşa ve rahatsız bulunan Sağlık Bakanı Refik (Saydam) Bey'i evinde ziyareti (Ha. 13.XI.1924).
13 Kasım 1924 : Atatürk'ün, Milli Eğitim Bakanı Vasıf (Çınar) Bey'i Keçiören'deki
evinde ziyareti (Ha. 14.XI.1924).
17 Kasım 1924 : Atatürk'ün, Çankaya'da Siran Elçisi Sadek Tababai'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 7.12.1924).
: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Kuruluşu (3 Haziran 1925'de Bakanlar Kurulu kararı ile feshedilmıştır. B.M.İ., s.176; K.K.S., s.205; A.S.Ç., s.99-100; A.B., s.246; D. ve T., s.81; T.D.T., s.131; S.H.II., s.111; G.G.III., s.150; T.S.P., s.606-614; T.S.D.II., s.61; K.Atatürk, s.156).
20 Kasım 1924 : Atatürk'ün, Çankaya'da Avusturya Elçisi August'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha.

21.XI.1924).
21 Kasım 1924 : Atatürk'ün Halk Partisi Grup İdare Heyeti'nin gizli toplantısında
Konuşması: "…Biz, büyük bir inkılâp yaptık. Memleketi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük. Birçok eski müesseseleri yıktık. Bunların binlerce taraftarı vardır. Fırsat beledikleri unutmamak lâzım. En ileri demokrasilerde bile rejimi korumak için, sert tedbirlere müracaat edilmıştır. Bize gelince, inkılabı koruyacak tedbirlere daha çok muhtacız (K.K.S., s.164-166).
22 Kasım 1924 : Atatürk'ün, Başbakanlıktan istifa eden İsmet Paşa'ya yazısı: "…Gerek sizin ve gerek başkanlığını yaptığınız Bakanlar Kurulu'nun vatan ve milletin Kurtuluş ve mutluluğunu üstlenen hizmetlerinden dolayı teşekkür lerimi sunar ve zatıdevletlerine sağlık ve esenlik temenni ederim" (A.T.T.B., s.518).
25 Kasım 1924 : Atatürk'ün, "Le Matin" gazetesi yazarı Madam Titaniye'ya Türkiye- Fransa İlişkileri ve hilâfetin kaldırılması hakkında demeci: "…Hilâfet, mazinin bir rüyası olup zamanımızda yeri yoktur!" (A.S.D.V., s.106).
15 Aralık 1924 : Atatürk'ün, Times gazetesi İstanbul muhabirinin siyasî partiler hakkında yazılı sorularına cevabı: "…Millî egemenlik esasına dayanan ve bilhassa cumhuriyet idaresine sahip bulunan memleketlerde siyasî partilerin mevcudiyeti tabiidir. Türkiye Cumhuriyeti'nde de, birbirini denetleyen partilerin doğacağına süphe yoktur" (A.S.D.III., s.77). (11 Aralık 1924 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinde der yayınlanmıştır).
-1925-
1 Ocak 1925 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber saat 17.00'de Ankara'dan Konya'ya hareketi (Ha. 1.1.1925; T.İ.T.K.II., s.26).
3 Ocak 1925 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber Konya'ya gelişi (Ha. 4.1.1925;
A.Y.G., s.248).
: Atatürk'ün Konya'da tuttuğu günlük notlardan: "…Memleket ve milletin Kurtuluşu ve mutluluğu için çalışmaktan Başka bir amacım yoktur. Bu, bir insan için kâfi bir sevinç ve haz temin eder. Ben ve benimle beraber olanlar, hedefimiz yüceliğine, yolumuzun doğruluğuna eminiz. Bunda asla süphe ve tereddüdümüz yoktur" (A.S.D.V., s.209).
4 Ocak 1925 : Atatürk'ün Konya'da, Adana'nın Kurtuluş Bayramı'na katılacak T.B.M.M. Heyeti'ni kabulü (Ha. 5.1.1925).
: Atatürk'ün Konya'da tuttuğu günlük notlardan: "…Milleti idarede ilkemiz, milletin müsterek ve umumî görüs ve eğilimlerin gerçek ve ciddî olabilmesi, milletin maddî ve manevî ihtiyaç kaynaklarından gelmesine bağlıdır" (A.S.D.V., s.210).
5 Ocak 1925 : Atatürk'ün Konya'da Kolordu'yu, Vilâyet'i, Belediye'yi ve Halk

Partisi merkezini ziyareti (Ha. 5.1.1925).
: Atatürk'ün Konya'da tuttuğu günlük notlardan: "…Biz keyfi hareket etmeyiz. Müstebit asla değiliz. Hayatımız, bütün faaliyetimiz memleket işlerinde keyfi ve müstebit hareket edenlere Karşı mücadele ile geçmistir. Bizim akıl, mantık ve zekâ ile hareket etmek belirgin özelliğimizdir. Bütün hayatımızı dolduran olaylar, bu gerçeğin kanıtıdırlar" (A.S.D.V., s.210).
6 Ocak 1925 : Atatürk'ün Konya'da bazı şehir ve kasaba heyetlerini kabulü, dertlerini dinlemesi, daha sonra Meram'a kadar bir gezinti yapması (Ha. 7.1.1925).
7 Ocak 1925 : Atatürk'ün Konya'da tuttuğu günlük notlarından: "…Ankara Hükûmet merkezidir ve ebediyen Hükûmet merkezi kalacaktır!" (A.S.D.V., s.212;A.İ.H.I., s.98).
9 Ocak 1925 : Atatürk'ün, Konya'da "Musul Tetkik Heyeti"ni kabulü ve Görüşmesi
(Ha. 11.1.1925).
11 Ocak 1925 : Atatürk'ün, Birinci İnönü Zaferinin 4. yıldönümünde Konya'da Alâeddin Tepesinde yapılan törende Konuşması: "…Birinci İnönü Meydan Muharebesi, inkılâp tarihimizin çok önemli, çok verimli bir sayfasıdır. Bizden sonrakiler ve bütün cihan bu sayfayı mütalâa ve tetkik ettikçe Türk inkılâbını yapan bugünkü Türk ordusunu ve bu orduyu sinesinden çıkaran bugünkü Türk topluluğunu elbette saygıyla anacak ve takdir edecektir!" (A.S.D.II., s.205).
13 Ocak 1925 : Atatürk'ün, sabah Konya'dan hareketle saat 14.00'de Adana'ya gelişi, Belediye'yi, Vilâyet Konağını, Türkocağı ve Parti binasını ziyaretleri ve Akşam trenle Dörtyol'a hareketi (A.A.S., s.26).
17 Ocak 1925 : Atatürk'ün, Dörtyol'dan Adana'ya dönüşü ve gece şerefine fener alayı düzenlenmesi (A.A.S., s.27).
: Atatürk'ün, Akşam Konya Türkocağı salonunda, Adana'nın Kurtuluş gününe ait bir müsamereyi izlemesi (Ha. 19.1.1925).
18 Ocak 1925 : Atatürk'ün Adana'da Memleket Hastanesi ve Ziraat Mektebini ziyaretleri ve kısa bir Konuşması: "…Eğitime ayrılan zamanlarınızı bos geçirmemenizi iyi bir çiftçi, çağdas gelisme ve ilerlemeyi kavrayan bir ziraatçı olmanızı, ziraat sahasında emin ve metin adımlarla yürümenizi tam bir ciddiyetle istiyorum!" (A.A.S., s.27-28).
19 Ocak 1925 : Atatürk'ün Adana'da Liseyi, Kız ve Erkek Öğretmen Okullarını Cumhuriyet Halk Partisi Merkezini ziyaretleri (A.A.S. s.28).
20 Ocak 1925: Atatürk'ün öğleden evvel Adana'dan Tarsus'a hareketi (A.A.S., s.28).
: Atatürk'ün Tarsus'tan Mersin'e gelişi (İ.R., s.108).
: Atatürk'ün, Kardeşinin ölümü nedeniyle Afgan Kralı Amanullah Han'a başsağlığı telgrafı (Ha. 21.1.1925).

26 Ocak 1925 : Atatürk'ün Mersin'de, çiftçilerin tarktör ve diğer ziraat âletleriyle
yaptığı geçit törenini izlemesi; öğleden sonra bir portakal bahçesinde çiftçiler tarafından verilen yemeği şereflendirmesi (Ha. 27.1.1925).
27 Ocak 1925 : Atatürk'ün Merisn üzerinden Silifke'ye gelişi (A.S., s.57-58).
28 Ocak 1925 : Atatürk'ün Silifke'de Türkocağı'nı ve Sultani Mektebini ziyareti ve Sultani Mektebi'nin hatıra defterine yazdıkları: "Bu nur ocağında, geleceğin parlak günesleri doğus halindedir" (A.S., s.73-75).
: Atatürk'ün Silifke'den Tasucu kasabasına gelişi ve geceyi burada geçirisi (A.S., s.75-78).
29 Ocak 1925 : Atatürk'ün Tasucu'ndan –Silifke'ye bağlı- Tekir köyüne gidişi (Atatürk burada çiftlik (Gazi Çiftliği) kurmak üzere bir miktar arazi satın almıştır AY.G., s.280).
: Atatürk'ün Tekir köyünden Mersin'e dönüşü (A.Y.G., s.280).
2 Subat 1925 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'la beraber Ankara'ya dönüşü (Ha. 3.2.1925; T.İ.T.K.II., s.28).
3 Subat 1925 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'yı ziyareti ve Vekiller Heyeti'nin olağanüstü toplatısı'na istirak etmesi (Ha. 4.2.1925).
5 Subat 1925 : Atatürk'ün, Meclis'teki odasında öğleden sonra İstanbul Sehremini Emib (Erkul) Bey'i kabulü (Ha. 6.2.1925).
13 Subat 1925 : Doğu'da Genç ilçesine bağlı Piran'da Seyh Sait İsyanının Başlaması (Kesin olarak bastırılmıştır: 31 Mayıs 1925). (A., s.88; S.S.İ., s.25; İ.D.T., s.133-134).
17 Subat 1925 : Asar'ın kaldırılmasına dair Kanun'un kabulü (Z.C. Devre: II, cilt:XIV, s.84; T.IV., s.277; T.D.T., s.163; B.Mİ., s.89; G.G.III., s.158).
21 Subat 1925 : Atatürk'ün Çankaya'da, İsmet Paşa ile Seyh Sait isyanına Karşı alınacak önlemler hakkında Görüşmesi (S.S.İ., s.40).
: Atatürk'ün başkanlığında, Akşam Çankaya'da Cumhuriyet Halk Partisi Başkan Vekili İsmet Paşa, Basvekil Fethi Bey, Meclis Başkanı Kâzım Paşa'nın katılmasıyla bir toplantı yapılarak Seyh Sait İsyanı ve alınacak önlemlerin görüsülmesi (S.S.İ., s.40).
: Atatürk'ün başkanlığında gece Vekiller Heyeti toplantısı ve doğu ilerinin bir kısmında "sıkıyönetim" ilânı (S.S.İ., s.40-41). (Meclis tarafından onaylanması: 25.2.1925. Z.C. Devre:II, cilt:XIV, s.306-309).
24 Subat 1925 : Atatürk'ün, yeni kurulan Türk Tayyare Cemiyeti'ne tebrik ve Başarı:
"…Cemiyetinize hayırlı çalışmalarında yardım, benim için haz ve övünç sebebidir. Kurucuları tebrik eder, cemiyetin hedefine doğru sürat ve Başarı ile ilerlemesini temenni ederim" (A.T.T.B., s.519).
28 Subat 1925 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'yı

makamında ziyareti ve Görüşmesi (Ha. 1.3.1925).
1 Mart 1925 : Atatürk'ün, Seyh Sait İsyanı ve destekçilerine Karşı Darülfunun adına lânet ve takbih hişlerini bildiren İstanbul Darülfunun Emini İsmail Hakkı (Baltacıoğlu) Bey'e cevap telgrafı: "…Büyük milletimizin insan gücü Dışında uzun ve ciddi mücadelesinin ve pek yüksek fedakârlıklarının mutlu sonucu olan inkılap aleyhine ne sekil ve surette olursa olsun belirecek eğilim ve girisimlerin umumî nefret ve mukavemette Karşılanacağı tabii idi. Birkaç günden beri bunun en açık ve soylu isaretlerini görmekle övünüyoruz" (A.T.T.B., s.519).
: Atatürk'ün Seyh Sait İsyanını tel'in eden ve inkılâplara bağlılığını bildiren Trabzon halkına telgrafı: "…Muhterem halkımızın her taraftan yükselen hararetli lânet ve nefret hişleri Karşısında gerici zihniyet girisimlerinin ebediyen eriyeceğine itimadım tamdır" (B.T.T., s.20).
5 Mart 1925 : Atatürk'ün öğleden sonra Milli Savunma Bakanı Recep (Peker) Bey'i ziyareti, daha sonra onunla birlikte İçişleri Bakanı Cemil (Uybadin) Bey'i makamında ziyareti (Ha. 6.3.1925).
7 Mart 1925 : Atatürk'ün, Seyh Sait İsyanı nedeniyle millete ve orduya bildirgesi:
"…Vatanın her kösesinde, kamu huzurunu bozan olayın, yalnız oradaki vatandasları değil, en uzak yerlerdeki vatandasların rahatını, saadetini, çalışma hayatını, ekonomi ve üretimini etkilediği ve zarar verdiği açıktır. Yüksek memurların ve mazisi san ve serefle dolu olan Cumhuriyet ordusu mensuplarının vatanın iç ve Dış bütünlüğü için fedakârlık ve vazife hişlerini beklerim!" (A.T.T.B., s.520-521; T.IV., s.191; T.D.T., s.136; G.G.III., s.164; S.H.II., s.152; S.S.İ., s.60-615).
8 Mart 1925 : Atatürk'ün Akşamüzeri, beraberinde Kemalettin Sami Paşa olduğu halde şehirde bazı ziyaretlerde bulunması (Ha. 9.3.1925).
12 Mart 1925 : Atatürk'ün, Çankaya'da İtalya Büyükelçisi Montagna Giulio Cesare'ın güven mektubunu kabulü ve elçinin söylevine cevap Konuşması (D.B.Y., 1967, s.1080; Ha. 13.3.1925).
20 Mart 1925 : Atatürk'ün, Anadolu seyahatine çıkmak üzere bir "Halkı Aydınlatma Heyeti" oluşturan İstanbul Üniversitesi Öğrenci Birliği'nin telgrafına cevabı: "…Memleketin aydın gençliğinin tutuculuk ve gericiliğe Karşı mücadelesindeki yüksek vazifesini idrak ile girisim sahasına geçmesi takdire değerdir!" (A.S.D.V., s.154).
22 Mart 1925 : Atatürk'ün öğleden sonra, kabine toplantısına başkanlık edişi (Ha. 23.3.1925).
26 Mart 1925 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanlığını ziyareti ve –Başbakan İsmet Paşa, Millî Savunma Bakanı Recep (Peker) Bey'le beraber- Seyh Sait İsyanı bölgesinden gelen raporları incelemesi (Ha. 27.3.1925).
14 Nisan 1925 : Atatürk'ün Belçika Elçisi Baron de Jean de Villenfagne'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha.

15.4.1925).
23 Nisan 1925 : Atatürk'ün, vatandaslara bayram mesajı: "…Bugünlerde Cumhuriyet, sanlı ordusunun kahramanlığı ve bütün vatan evlâtlarının koruma ve yardımı ile büyük bir gericilik tehlikesini bastırmak ve isyan ve ihanetin Başlarını Cumhuriyet mahkemelerinin adaletinin pençesine teslim etmis olmakla bir defa daha parlak bir zafer kazanmıştır" (A.T.T.B., s.521-522).
: Atatürk'ün, orduya bayram mesajı: "…Memleketi büyük bir gericilik ve Çöküş tehlikesine Karşı savunma yolunda yeniden büyük zafer kazanan komutanlarımızı, subaylarımızı ve askerlerimizi bu vesile ile selâmlarım" (A.T.T.B., s.522).
27 Nisan 1925 : Atatürk'ün, Türkocakları üyelerine söyledikleri: "Bu gibi sosyal ocaklar hep batı memleketlerinde yoğunlasmıştır. Simdi doğu, bu bosluğun cezasını çekmektedir. Türk Cumhuriyetinin inkılâbı, ocaklara dayanmaktadır" (A.S.D.V., s.35).
6 Mayıs 1925 : Atatürk'ün, Aydın Valisi Ziya Bey'i kabulü (Ha. 6.5.1925).
12 Mayıs 1925 : Atatürk'ün, Akşam İstanbul Sehremini Emin (Erkul) Bey'i kabulü (Ha. 14.5.1925).
24 Mayıs 1925 : Türk Tayyare Cemiyeti'ne teşekkür yazısı (A.T.T.B., s.522-523).
30 Mayıs 1925 : Atatürk'ün, Vakit gazetesi basyazarı Asım (Us)'a ziraat hakkında demeci: "…Biz memleketimizde 20 milyon Türk'ü bugünkü iptidaî vasıtalarla çalışmaya bırakırsak bu devlet hiçbir zaman kurtulamaz. Memleketimizin en büyük servet kaynağı topraktır. Türkiye Cumhuriyeti topraktan çıkan servetle yasıyor" (V. 9.6.1925).
31 Mayıs 1925 : Atatürk'ün, -Seyh Sait İsyanı sebebiyle ilân edilen- kısmî seferberliğin kaldırılması nedeniyle millete bildirgesi: "…Türk vatanperverliğinin birinci isareti, vatan savunması daveti Karşısında her isi bırakarak silah altına kosmaktır. Cumhuriyeti savunmus olmanın verdiği haklı seref ve gurur hişleriyle yuvalarına dönmeğe Başlayan evlâtlarımızı sevgi ve minnet ile tekrar selâmlarım!" (A.T.T.B., s.524; S.S.İ., s.73-75; T.IV., s.191).
7 Haziran 1925 : Ankara'da Marmara Köskü havuzunun, Atatürk'ün huzurlarında ilk defa su ile doldurulusu (A.H.H., y. 28.6.1949).
16 Haziran 1925 : Atatürk'ün, Viyana'dan gelen heykeltıras Heinrich Krippl'e, yapacağı heykel için 1,5 saat süre ile model olması (Ha. 17.6.1925).
19 Haziran 1925 : Atatürk'ün Akşam Çankaya'da, Prag Elçisi Vasıf (Çınar) Bey'i kabulü (Ha. 21.6.1925).
7 Temmuz 1925 : Atatürk'ün Akşamüzeri General Mougin'in veda ziyaretini kabulü (Ha. 8.7.1925).
15 Temmuz 1925 : Atatürk'ün, Erzurum Valisi Zühtü Bey'i kabulü ve Erzurumlulara iltifatı (Ha. 17.7.1925).

5 Ağustos 1925 : Atatürk'ün, Lâtife (Usaklıgil) Hanım'dan ayrılısı (İ.A., s.781, 806; D.C.İ.K.A., s.13; A.V., s.63).
: Atatürk'ün Hollanda Elçisi Varon van Rengers'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 6.8.1925).
6 Ağustos 1925 : Atatürk'ün Çankaya'da Yunan Elçisi Argyropulos'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.35).
10 Ağustos 1925 : Atatürk'ün, Ankara istasyonu yakınındaki höyüklerde yapılan arkeolojik kazıları yerinde izlemesi ve ilgililerden cevap Konuşması (Ha. 11.8.1925).
11 Ağustos 1925 : Atatürk'ün Başbakanlığa Lâtife Hanım'la evliliklerinin 5.8.1925 tarihinde sona erdiğini bildiren yazısı (U.İ.Y. 1967, s.71; D.Cİ.K.A., s.13).
: Ankara'ya gelen Kastamonu Heyeti'nin Atatürk tarafından kabulü ve kendisini Kastamonu'ya davet edişi (Ha. 13.8.1925; V.12.8.1925).
12 Ağustos 1925 : Atatürk'ün Lâtife Hanım'dan ayrılısı hakkında hükûmet bildirisi: "Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, Başbakanlığa yazdıkları 11 Ağustos 1925 tarihli tezkerelerinde, Usakîzade Lâtife Hanımefendi Hazretleri ile evlilik bağına son vererek birbirlerinden ayrılmaya karar verdiklerini ve 5 Ağustos 1925 tarihinde bosanma vuku bulmus olduğunu bildirmistir. Durum malûm olmak üzere Vekiller Heyeti kararı ile resmen tebliğ olunur" (D.C.İ.K.A., s.13-14).
15 Ağustos 1925 : Atatürk'e, tutuklu gazetecilerden Suphi Nuri (İleri), İsmail Müstak (Mayakon), Ahmet Emin (Yalman), Ahmet Şükrü (Esmer) imzalarıyla Adana'dan telgraf: "Biz yüksek dehanızın kurduğu rejimin tabiî ve samimî adamları ve hizmetkârlarıyız. Gericilerin suikastını kolaylastırma gibi bir zan altından kurtarılmamızı en derin saygılarımıza ekleyerek rica ederiz" (Gazeteciler ayrıca Diyarbakır'dan da aynı anlamda bir telgraf daha çekmisler, bu telgraflar Atatürk tarafından İstiklâl Mahkemesi'ne gönderilmıştır. A.H.I., s.346-347.
23 Ağustos 1925 : Atatürk'ün –panama Şapkasıyla- sabah otomobille Ankara'dan Kastamonu'ya hareketi ve öğleyin Çankırı'ya gelişi (D.B.Ç., s.43; Y.B.B.G., s.15-16).
: Atatürk'ün öğle yemeğinden sonra Çankırı'dan hareketle Akşam Kastamonu'ya gelişi ve halk tarafından coskun sekilde Karşılanısı (D.B.Ç., s.43; Y.B.B.G., s.15-16. Atatürk'ün Ankara'dan hareketi ve Kastamonu'ya gelis tarihi, bazı kaynaklarda yanlıs olarak 24 Ağustos 1925 gösterilmiştir: A.S.D.K.İ.S., s.10-12; İ.A., s.783).
24 Ağustos 1925 : Atatürk'ün, üzerinde Müsir (Mareşal) üniforması olduğu halde Kastamonu Kıslasını ziyareti ve burada bir sözü: "Bir Türk dünyaya bedeldir!" (A.S.D.K.İ.S., s.14).

: Atatürk'ün, Kastamonu Memleket Hastanesini, Şehir Kitaplığını, Belediyeyi ziyareti ve Belediye salonunda Konuşması: "Uygarlık öyle kuvvetli bir atestir ki, ona yabancı kalanları yakar, mahveder! İçinde bulunduğumuz uygarlık ailesinde lâyık olduğumuz yeri bulacak, onu koruyacak ve yükselteceğiz. Refah, mutluluk ve insanlık bundadır" (A.S.D.II., s.206; A.S.D.K.İ.S., s.14-18).

25 Ağustos 1925 : Atatürk'ün öğleye doğru Kastamonu'dan İnebolu'ya hareketi, Ecevit ve Küre'den geçerek İnebolu'ya gelişi (A.S.D.K.İ.S., s.19-22).

26 Ağustos 1925 : Atatürk'ün İnebolu'da Müsir (Mareşal) üniformasıyla yaya olarak kaldıkları evden Belediye binasına gelişi, burada muhtelif heyetleri kabulü, daha sonra Hükûmet binasında memurlar Görüşmesi (A.S.D.K.İ.S., s.27-33).

: Atatürk'ün saat 18.00'de İnebolu çarsısında sivil elbise ve elinde panama Şapkasıyla dolasması (A.S.D.K.İ.S., s.34).

: Atatürk'ün gece İnebolu'da denizcilerin ve kayıkçıların, kaldığı evin önünde millî gösteriler yapması üzerine, onlara hitabı: "…Ben simdiye kadar millet ve memleket hayrına ne gibi hamleler, inkılâplar yapmıs isem hep böyle halkımızla temas ederek, onların ilgi ve sevgilerinden, gösterdikleri samimiyetten kuvvet ve ilham alarak yaptım!" (A.S.D.V., s.36; A.S.D.K.İ.S., s.36-39).

27 Ağustos 1925 : Atatürk'ün sivil elbise ve elinde panama Şapkası ile İnebolu Türkocağına gelişi ve ünlü Şapka nutku'nu söylemesi: "…Bunu açık söylemek isterim! Bu serpusun ismine Şapka denir! Redingot gibi, bonjur gibi, smokin gibi, frak gibi, iste Şapkamız!" (A.S.D.K.İ.S., s.40-47; A.H.I., s.266).

28 Ağustos 1925 : Atatürk'ün elinde panama Şapkası ile sabah, İnebolu'dan Devrekâni'ye gelişi, öğle yemeğinden sonra tekrar Kastamonu'ya dönüşü (A.S.D.K.İ.S., s.53-54).

29 Ağustos 1925 : Atatürk'ün, Kastamonu Kıslasında öğleyin şerefine verilen ziyafette Konuşması: "Milleti sevk ve idare edenlerin dayanağı ordu olmustur. Diğer milletlerde ordu ile millet daima yekdiğeri ile Karşı Karşıyadır. Halbuki bizde tamamıyla tersinedir. İkinci Mesrutiyeti kahraman subaylarımız ilân ettikleri gibi, bu inkılâpları da yine bunların fedakârlığına borçluyuz. Bundan sonraki yükselme ve ilerleme de sizin suurlu kuvvetinizle olacaktır" (A.S.D.K.İ.S., s.54-55).

: Atatürk'ün, saat 14.00'de Kastamonu'dan Daday'a hareketi, Hükûmet ve Belediye'yi ziyaretleri ve Belediye'de Dadaylılara hitabı (A.S.D.K.İ.S., s.55-56).

30 Ağustos 1925 : Atatürk'ün Kastamonu Türkocağını ziyaretten sonra Halk Partisi Merkezine gelişi ve Konuşması: "…Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti seyhler, dervisler, müritler, mensuplar memleketi olamaz! En doğru ve en gerçek tarikat, uygarlık

tarikatıdır!" (A.S.D.II., s.213).
31 Ağustos 1925 : Atatürk'ün, Ankara'ya dönmek üzere Kastamonu'dan otomobille hareketi ve uğurlamaya gelen halka veda Konuşması (A.S.D.K.İ.S., 65-67; A.S.D.II., s.218).
: Atatürk'ün, Kastamonu dönüşü Çankırı'ya gelişi, Hükûmet konağında heyetleri kabulü ve söyledikleri: "…Tekkeler mutlaka kapanmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti, her alanda uyarıda bulunacak kudrete sahiptir. Hiçbirimiz teklerin uyarmasına muhtaç değiliz. Biz uygarlıktan, bilim ve teknikten kuvvet alıyoruz ve ona göre yürüyoruz, Başka bir sey tanımayız. Doğru yoldan ayrılmısların amacı, halkı kendinden geçmis ve aptal yapmaktır. Halbuki halkımız aptal ve kendinden geçmis olmamaya karar vermıştır. Bunlar basit bir durum gibi görünür; fakat önemi vardır. Biz cihan âilesi içinde uygarız. Her görüs açısından uygarlığın gereklerini uygulayacağız" (A.S.D.K.İ.S., s.67-68).
1 Eylül 1925 : Atatürk'ün, Kastamonu gezsisinden Ankara'ya dönüşü, devlet büyükleri tarafından ellerinde Şapka olduğu halde Karşılanısı ve Karşılayıcıları Şapkasıyla selâmlaması (A.S.D.K.İ.S., s.69).
2 Eylül 1925 : Atatürk'ün Ankara'da toplanan "Birinci Tıp Kongresi"nde Görüşmeleri izlemesi (V.3.9.1925).
: Atatürk'ün öğleden sonra, kabine toplantısına başkanlık edişi (Ha. 3.9.1925).
: Atatürk'ün Çankaya'da "Türk Tıp Bildirgesi" adına kensini ziyaret eden heyeti kabulü (Ha. 4.9.1925; V.4.9.1925).
: Atatürk'ün öğleden sonra Meclis'te Millî Türk Tıp Kongresi'ne katılan doktorları ayı ayrı tanısarak kabulü (Ha. 4.9.1925).
8 Eylül 1925 : Atatürk'ün, milletin yükselme ve ilerlemesi yolunda alınan kararları desteklediklerini bildiren İstanbul Darülfununu Fen Fakültesi Dekanı Hüsnü Hamit Bey'in telgrafına cevabı: "…Aydın gençliğimizin yenilesme ve ilerleme yolundaki millî harekete Karşı gösterdiği ilgi ve duyarlığa teşekkür lerimi sunarım" (A.T.T.B., s.525).
13 Eylül 1925 : Doğu İstiklâl Mahkemesi'nde durusmaları tamamlanmak üzere olan 10 gazetecinin toplu olarak Atatürk'e telgrafı: "…Vicdanlarımızda hasıl olan uyanıklığı gelecekteki hareketlerimizde rehber edinerek yüksek amacımıza doğru, temiz alınla yürüyebilmek için itimadımızın feyzini bizlerden esirgememenize pek muhtacız. Mahkeme huzurunda meydana çıkan masumiyetimiz ancak büyük kurtarıcının yüksek vicdanından duyacağımız af ve müsamaha müjdesiyledir ki bizim için kıymetli olur!" (Atatürk, bu basvuruyu bir telgrafla Doğu İstiklâl Mahkemesi'ne bildirmıştır: "…Bunu nazar-ı insafa almak uygundur" A.H.I., s.348).
15 Eylül 1925 : Ankara Hukuk Mektebi Öğretim Kurulu'nun Atatürk'e "Öğretim Kurulu Fahrî Başkanlığı"nı vermesi (A.A.H.M., s.59,60-70).

20 Eylül 1925 : Atatürk'ün, Ankara Hukuk Mektebi Öğretim Kurulu Başkanı Mahmut Esat (Bozkurt) Bey'e -15 Eylül 1925 tarihinde kendisine verilen- Öğretim Kurulu Fahrî Başkanlığı'nı memnuniyetle kabul ettiğini bildiren yazısı (A.A.H.M., s.70).
: Atatürk'ün Ankara'dan İzmit'e gelişi (A. ve D., s.70).
21 Eylül 1925 : Atatürk'ün trenle Ankara'dan İzmit'e gelişi (A. ve D., s.100).
22 Eylül 1925 : Atatürk'ün İzmit'ten ReşitPaşa vapuru ile Mudanya'ya gelişi ve –
kendisini İstanbul'a davet eden- İstanbul Heyeti'ni kabulü ve söyledikleri: "…İstanbul'u ziyaret etmeyi çok isterim. Bu arzumun gerçeklesmesinde doğrusu bugüne kadar çok gecikmeler oldu. Bunun sebepleri ortadan kalkmasıyla İstanbul ve İstanbulluları da ziyaret etmek bahtiyarlığına kavusacağım (A. ve D., s.104,106; A.S.D.V., s.37).
: Atatürk'ün ReşitPaşa vapurunun hatıra defterine yazdıkları: "Gördüğümüz intizam ve mükemmeliyet seyrisefain (Denizbank) idaremizin yetenekli ellerde bulunduğuna süphe bırakmamaktadır. Bu yazılarım teşekkür dür" (A. ve D., 105).
: Atatürk'ün Mudanya'dan trenle Bursa'ya gelişi (A. ve D., s.107).
23 Eylül 1925 : Atatürk'ün, Bursa Türkocağı'nda Konuşması: "…Güzel bir serpus olan Şapkadan pek az bir zamanda dervisler, mürit ve hocalar da memnun kalacaklardır! Zeki insanlar uygar olmayan bir kılık altında kisisel ve bilimsel kıymetlerini kaybetmektedir. Bu sebeple serefli yerlerini korumak için uygar kılığa bürünmek lâzımdır" (A.S.D.V., s.37).
28 Eylül 1925 : Bursa'da binlerce kisinin, Şapka inkılâbını benimsediklerini göstermek üzere Atatürk'ün kalmakta olduğu Cumhuriyet Kasrı'na gidisi ve Atatürk'ün Konuşması: "…Hep beraber izlediğimiz yol doğrudur. Bu yol bizi mutluluğa eristirecektir!" (M.M.B., s.165-166; A.S.D.II., s.218).
29 Eylül 1925 : Atatürk'ün Bursa'dan Mudanya'ya gidişi (V.30.9.1925).
: Atatürk'ün Mudanya'da Halk Partisi'ni ziyareti ve Parti'nin hatıra defterine yazdıkları: "Muhterem Mudanyalıların geçen seçimde gösterdikleri vefayı ve programımıza suurlu bağlılığını ispat eden hareketlerini teşekkür ve takdirle kaydetmeyi vazife sayıyorum" (V. 30.9.1925).
30 Eylül 1925 : Atatürk'ün Mudanya'dan Bursa'ya dönüşü (V. 1.1.0.1925).
1 Ekim 1925 : Atatürk'ün, Bursa Dokuma Fabrikasının temel atma töreninde Konuşması: "…Bursa baslı basına bir sanat memleketi olmaya pek kabiliyetlidir. Onun için çok temenni ederim. Bursa'da her seye ait fabrikalar çoğalsın, hiç olmazsa türbelerinin adedine yaklassın!" (A.S.D.II., s.220).
2 Ekim 1925 : Atatürk'ün Bursa Kız Öğretmen Okulu'nda verilen müsamereyi

izlemesi (V. 3.10.1925).
3 Ekim 1925 : Atatürk'ün, İstanbul'dan gelen Türk lokantacıları tarafından Bursa Belediyesinde şerefine verilen ziyafette Konuşması:
"…Memleketimizde bu nevi sanatkârlar ihtiyaç ile orantılı tarz ve miktarda yetistirilmemiştir" (A.S.D.II., s.220).
4 Ekim 1925 : Atatürk'ün Bursa'dan Gemlik'e gelişi, bir süre kaldıktan sonra Akşamüzeri tekrar Bursa'ya dönüşü (A.Y.G., s.97; V. 7.10.1925).
7 Ekim 1925 : Atatürk'ün Bursa'da çesitli heyetleri kabulü (V. 8.10.1925).
8 Ekim 1925 : Atatürk'ün Bursa'dan Balıkesir'e hareketi (Ha. 9.10.1925; A.Y.G., s.97).
: Atatürk'ün, Balıkesir'e gelişi ve Konuşması: "…Türk milletini kendi nefsini bile anlamaktan meneden seller, setler imha edilmıştır, yıkılmıştır. Ve mütemadiyen imha edilecektir, yıkılacaktır!" (A.S.D.II., s.222).
9 Ekim 1925 : Atatürk'ün, Balıkesir'de heyetleri kabulü, şehirde tetkik ve ziyaretleri (A.Y.G., s.67).
10 Ekim 1925 : Atatürk'ün sabah Balıkesir Türkocağı'nı ziyareti ve ocağın hatıra defterine yazdıkları: "…Millete yüzyılın uygarlığının bugünkü ve yarınki gereklerini iyi aşılamaya Balıkesir Türkocağı'nın verimli bir kaynak, Başarılı bir kurum olmasını temenni ederim" (V. 10.10.1925).
: Atatürk'ün saat 11.30'da Soma'ya gelişi (Ha. 12.10.1925).
: Atatürk'ün Akhisar'a gelişi ve Türkocağı'nda Konuşması: "…Şapka giyelim mi, giymeyelim mi gibi sözler mânasızdır. Şapka da giyeceğiz, batının her türlü uygarlık eserlerini de alacağız. Efendiler, uygar olmayan insanlar uygar olanların ayakları altında kalmağa mahkûmdurlar!" (A.S.D.II., s.223).
: Atatürk'ün, Akhisar Belediyesi'ni ziyareti ve belediyenin hatıra defterine yazdıkları: "…Memleket güzeldir, halk temiz, sağlıklı ve aydındır. Sevgi bağlılığı, bu aydın çevrenin havasında ne kadar derin bir kaynasma ile saklıdır" (V. 15.10.1925).
: Atatürk'ün Manisa'ya gelişi ve Belediye'de Konuşması:
"…Felâketler insanları, akılları basında olan milletleri daima kararlı hamlelere sevkeder!" (A.S.D.II., s.224).
11 Ekim 1925 : Atatürk'ün İzmir'e gelişi ve Belediye binası balkonundan halka hitabı: "…Arkadaşlar! Birbirimize daima gerçeği söyleyeceğiz! Felâket ve saadet getirsin, iyi ve fena olsun, daima gerçekten ayrılmayacağız!" (A.S.D.II., s.227).
12 Ekim 1925 : Atatürk'ün, sabahleyin Kemal Paşa yakınlarında yapılmakta olan sonbahar ordu manevraları alanına gelişi, manevraları izlemesi, daha sonra Kemal Paşa'ya dönerek Askerlik Dairesinde bir süre dinlenişi, Türkocağı'nı ziyareti (Ha. 14.10.1925).
: Atatürk'ün, Kemal Paşa Türkocağı'nda Konuşması: "…Arkadaşlar, bütün hayatımda sevinçle geçirdiğim bir gece vardır. O gece,

ordumuzun İzmir'e girdiği günün burada geçirdiğim gecesidir. O vakit buradan geçerken bu muhterem halkın gördüğü zulüm ve tecavüze rağmen resmimi koyunlarından çıkararak beni tanıdıklarını ve otomobilime atılarak kucakladıklarını unutmam. Bugün o hâtırayı yasıyorum, bahtiyarım!" (A.S.D.II., s.228).
: Atatürk'ün öğleden sonra Bornova'yı ziyareti, Akşam İzmir'e dönüşü (Ha. 14.10.1925).
13 Ekim 1925 : Atatürk'ün İzmir Kız Lisesi'ni ziyareti ve okulun hatıra defterine yazdıkları: "Müdür hanım ve bey öğretmenlerin ciddî, isabetli çalışmasının eserleri kolaylıkla ve takdirle görülmektedir" (V. 14.10.1925).
: Atatürk'ün saat 17.00'de İzmir Türkocağını ziyareti, burada bazı heyetleri kabulü, daha sonra Musiki Yurdu gençlerinin verdiği konseri izlemesi (Ha. 15.10.1925).
: Atatürk'ün Karşıyaka'da annesi Zübeyde Hanım'ın kabrini ziyareti ve çelenk koyusu (Ha. 15.10.1925).
: Atatürk'ün İzmir'de Karşıyaka Spor Kulübünü ziyareti ve Kulübün hatıra defterine yazdıkları: "Karşıyaka Spor Kulübünde Karşı Karşıya bulunduğum gençlik iftihara çok değerdir. Bu gençlik Karşısında geleceğin kuvveti, ne kadar belirgin görünmektedir" (Ha. 15.10.1925; V. 5.10.1925; B.T.S.T.A., s.70).
: Atatürk'ün, İzmir'de Müstahkem Mevki Komutanlığı tarafından şerefine verilen ziyafette Konuşması: "…Kahraman Türk ordularının kazandıkları büyük zaferlerde sahsına düsmüs olan vazifeleri yapabilmissem çok bahtiyarım. Yalnız bu noktada bir gerçeği izah için arzedeyim ki, benim, ordularımız sevk ve yönelttiğim hedefler, esasen ordularımın her erinin, bütün subaylarının ve komutanlarının görüslerinin, vicdanlarının, kararlarının, ülkülerinin yöneldiği hedefler idi!" (A.S.D.II., s.228).
14 Ekim 1925 : Atatürk'ün, İzmir Belediyesi tarafından şerefine verilen ziyafette Konuşması: "…Türk esaret kabul etmeyen bir millettir. Türk milleti esir olmustur!" (A.S.D.II., s.229).
: Atatürk'ün İzmir Kız Öğretmen Okulu'nu ziyareti ve öğrencilerle Konuşması: "Cumhuriyet ahlakî fazilete dayanan bir idaredir. Cumhuriyet fazilettir! Sultanlık korku ve tehdide dayalı bir idaredir. Cumhuriyet idaresi faziletli ve namuslu insanlar yetiştirir. Sultanlık korkuya, tehdide dayalı olduğu için korkak, zelil, sefil, rezil insanlar yetiştirir. Aradaki fark bunlardan ibarettir" (A.S.D.II., s.231).
: Atatürk'ün İzmir Kız Öğretmenler Okulu'nda zeybek dansını izledikten sonra söyledikleri: "…Zeybek dansı her sosyal salonda kadınla beraber oynanabilir ve oynanmalıdır" (A.S.D.V., s.38).
: Atatürk'ün Kız Öğretmen Okulu'nun hatıra defterine yazdıkları: "İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda geçirdiğim gecenin saatleri halde

değil, gelecekte bütün milletin yasayacağı hayattan örnek oldu" (Ha. 5.10.1925).
: Atatürk'ün, İzmir'de Altay Spor Kulübünü ziyareti ve Kulübün hatıra defterine yazdıkları: "Altay Spor Kulübünde tanıdığım gençlik iftihara değerdir. Bu gençlik Karşısında geleceğin kuvveti ve saadeti en belirgin görülmektedir" (B.T.S.T.A., s.70).
: Atatürk'ün İzmir Erkek Öğretmen Okulunda şerefine verilen çay'da Konuşması: "…Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir!" (A.S.D.II., s.232).
: Atatürk'ün İzmir Bölge Sanat Okulu'nu ziyareti ve okulun hatıra defterine yazdıkları: "Bu defa ki ziyaretimde daha çok memnun oldum. Her yıl biraz daha ilerleme var; daha çok lâzım!" (A.H.D.Y., s.11).
15 Ekim 1925 : Atatürk'ün, İzmir Ziraat Okulu'nu ziyareti ve okulun hatıra defterine yazdıkları: "İzmir Ziraat Mektebi yetenekli ellerde verimli eserini göstermıştır. Ziyaretimden memnunum" (V. 16.10.1925).
: İzmir Belediyesi'nin "Naim Palas" binasını Hazine'den satın alarak Atatürk'e hediye edişi (V. 16.10.1925. Bu tarih A.İ. ve A.M., s.21'de 13 Ekim 1926 olarak gösterilmiştir).
16 Ekim 1925 : Atatürk'ün İzmir'den Konya'ya hareketi (V. 16.10.1925; A.Y.G.,
s.195).
: Atatürk'ün saat 17.00'de İzmir'den Usak'a gelişi, Belediye'yi, Sefkat Yurdu'nu ziyareti, gece hareketi (A.Y.G., s.349-350).
17 Ekim 1925 : Atatürk'ün Konya'ya gelişi ve Belediye'de halkın sevgi gösterilerine teşekkür Konuşması: "…Konya'da bayındırlığa ve uygarlığa sarf olunan çalışmanın verimli sonuçları meydandadır. Özellikle aziz Konya halkının en son şereflendirildiğim tarihten bugüne kadar duygularında, görüşlerinde, yenilik ve ilerleme yolunda yürüme kararında ne derece yüksek fark gördüğüm takdirlerle ifade ederim" (A.S.D.II., s.233).
18 Ekim 1925 : Atatürk'ün Konya'da Hükûmet Binasını, Belediye'yi, Türkocağı'nı ziyareti ve Konya Öğretmenler Birliği'nde Konuşması: "…Her türlü Başarı sırrının, her nevi kuvvetin, kudretin gerçek kaynağının, milletin kendisi olduğuna inancımız tamdır!" A.S.D.II., s.234; A.Y.G., s.249.
19 Ekim 1925 : Atatürk'ün, Konya Türkocağı'nı ziyareti ve Konuşması: "…Verimli ve parlak alınlarınızda çok büyük ümitler görmekten duyduğum zevk ve mutluluk büyüktür!" (A.S.D.V., s.38).
: Atatürk'ün, Konya Öğretmenler Birliği müsameresinde Konuşması: "…Zaman, bütün gerçekleri en geri olanlara dahi anlatacaktır. Milletimizi vehimlerden nefsini kurtarmağa gücü yetecek hale getirmeğe çok çalışalım!" (A.S.D.II., s.235).

21 Ekim 1925 : Atatürk'ün Afyon'a gelişi ve Belediye Dairesinde şerefine verilen ziyafette Konuşması: "…Ben vazifemin bitmediğini, yüklendiğim sorumluluğun da yüksek ve çetin olduğunu idrak ediyorum. Arkadaşlar! Bu vazife bitmeyecektir, ben toprak olduktan sonra da devam edecektir. Ben ise sevine sevine bütün varlığımı bu kutsal vazifeme hasredeceğim ve onun yüksek sorumluluğunu yüklenmekle mesut olacağım. Vazifeye Başarı ile devam edeceğim. Çünkü büyük milletimizin kalp ve vicdanında, bana Karşı sarsılmaz bir güven ve itimat taşımakta olduğunu görüyorum. Bu benim için büyük kuvvettir, büyük yetkidir!" (A.S.D.II., s.235; D.C.İ.K.A., s.52).
22 Ekim 1925 : Atatürk'ün Ankara'ya dönüşü (O.Y.S., s.392).
28 Ekim 1925 : Türkiye Cumhuriyeti adına basılan ilk 5 liralık altının Maliye Vekili Abdülhalik (Renda) Bey tarafından Atatürk'e takdimi (Ha. 29.10.1925).
1 Kasım 1925 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin II.Dönem III.Toplanma yılını açıs Konuşması: "…Cumhuriyet devrinin kendi zihniyet ve ahlâkiyle donanmıs basınını yine ancak Cumhuriyetin kendisi yetiştirir" (Z.C. Devre:II, cilt XIX, s.7; A.S.D.I., s.337).
3 Kasım 1925 : Atatürk'ün, Çankaya'da İtalya Elçisi Orisini Baroni'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.39).
5 Kasım 1925 : Atatürk'ün Ankara Hukuk Mektebi'nin açılış töreninde Konuşması:
"…Bugün tanık olduğumuz olay, yüksek memur ve uzman bilginler yetistirmek girisiminden daha büyük bir öneme sahiptir. Yıllardan beri devam eden Türk İnkılâbı, varlığını ve zihniyetini, toplum yasamının temeli olan yeni hukuk esaslarında belirlemek ve gerçeklestirmek çaresine girismıştır. Cumhuriyetin yardımcısı olacak bu büyük kurumun açılışında hissettiğim mutluluğu hiçbir girişimde duymadım ve bunu gösterme ve ifade etmekle memnunum" (A.A.H.M., s.73-79; O.Y.K., s.X; T.IV., s.218; A.S.D.I., s.236-240) (Mektebin adı 1927 yılında "Ankara Hukuk Fakültesi"ne çevrilmistir A.A.H.M., s.161).
9 Kasım 1925 : Atatürk'ün, Çankaya'da sair Abdülhak Hâmit (Tarhan) Bey'i kabulü (Ha. 11.XI.1925).
14 Kasım 1925 : Atatürk'ün Mütareke'de Sisli'de oturduğu evin cephesine merasimle bir plâka konulması (Ha. 16.XI.1925; A.E.A.M., s.29).
17 Kasım 1925 : Atatürk'ün, Türk Antropoliji Dergisi'nin ilk sayısının gönderilisi nedeniyle Dr. Nurettin Ali (Berkol) Bey'e teşekkür mektubu: "Türk'ü ve Türk toplumunu tetkik amacını güden kuruma kıymetli çalışmalarında Başarılar temenni ederim" (T.A.E.T., s.3).
22 Kasım 1925 : Atatürk'ün, Tekirdağ Heyeti'ni kabulü (Ha. 23.XI.1925).

: Atatürk'ün, İzmir Cumhuriyet Halk Partisi Heyeti'ni kabulü (Ha. 23.XI.1925).
25 Kasım 1925 : Şapka giyilmesi hakkında Kanun'un kabulü (Z.C. Dvevre:II, cilt:XIX, s.247; T.D.T., s.168; B.M.İ., s.49).
: Atatürk'ün Akşam, Çankaya'da toplanan kabine toplantısına başkanlık edişi (Ha. 27.XI.1925).
26 Kasım 1925 : Atatürk'ün Akşam Başbakanlığa giderek İsmet (İnönü) Paşa'yla bir süre Görüşmesi (Görüşme esnasında İçişleri Bakanı Cemil (Uybadin) Bey de bulunmuştur.). (Ha. 28.XI.1925).
30 Kasım 1925 : Tekke ve zaviyeler ile türbelerin kapatılmasına ve türbedarlıklar ile bir takım unvanların kaldırılmasına dair Kanun'un kabulü (Z.C. Devre:II, cilt: XIX, s.312; B.M.İ., s.48; T.D.T., s.141).
26 Aralık 1925 : Milletlerarası saat ve milletlerarası takvim hakkındaki Kanunların kabulü (Z.C. Devre:II, cilt: XX, s.115,333; A.H.H.B., s.332; B.M.İ., s.49; T.IV., s.355).
28 Aralık 1925 : Atatürk'ün, Yüksek Askerî Sûra'nın açılışı nedeniyle Konuşması:
"..Sûra'yı oluşturan muhterem üyelerin bilhassa muharebe meydanlarında kazanılmıs yüksek tecrübe ve bilgilerinin, istenilen çalışma ve vazifelerin vatanın ihtiyacına en iyi cevap verecek neticelerle taçlanacağını temin edeceğine şüphem yoktur!" (A.S.D.V., s.41).
-1926-
3 Ocak 1926 : Atatürk'ün, Türk Tayyare Cemiyeti Genel Merkezi'ni ziyareti ve ilgililerden bilgi alışını takiben çalışmalar hakkında takdirlerini bildirmesi (Ha. 5.1.1925).
12 Ocak 1926 : Atatürk'ün, Kahire Elçisi Muhittin (Akyüz) Paşa'yı kabulü (Ha. 14.1.1926).
26 Ocak 1926 : Atatürk'ün Almanya Cumhurbaşkanlığına seçilen Hindenburg'a tebrik mektubu (A.M.D.P.II., s.118).
1 Subat 1926 : Atatürk'ün Akşam, -Ankara Eskişehir yolunda ilk istasyon olan- Gazi İstasyonunun açılış töreninde bulunması (Ha. 2.2.1926).
7 Subat 1926 : Atatürk'ün, Kahire Elçisi Muhittin (Akyüz) Paşa'yı kabulü (Ha. 8.2.1926).
11 Subat 1926 : Atatürk'ün, Çankaya'da Fransa'nın Suriye Yüksek Komiseri Henri de Jouvenel'i kabulü (Ha. 17.2.1926; A.G.M.K., s.16).
: Atatürk'ün Ankara'da Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nin yeni binasının açılış töreninde bulunması (A.G.M.K., s.16).
17 Subat 1926 : Türk Medenî Kanunu'nun kabulü (Z.C. Devre:II, cilt: XXII, s.334;
İ.A., s.776; B.M.İ., s.49).
18 Subat 1926 : Erzurum Belediye Başkanı Nazif Bey'in Atatürk'ü ziyareti ve Erzurumlular tarafından satın alınarak Atatürk'e hediye edilen

Erzurum'a ilk gelişlerinde kaldıkları evin anahtarlarını kendisine teslimi (Ha. 19.2.1926).
: Atatürk'ün gece, Ankara Kulübü'nde düzenlenen –elçilerin de katıldığı- baloyu şereflendirmesi (Ha. 21.2.1926).
22 Subat 1926 : Atatürk'ün, Akşam Fransız Elçisi Albert Sarraut tarafından Fransız Elçiliğinde şerefine verilen çay ziyafetinde bulunması (Ha. 23.2.1926).
: Atatürk'ün Erzurum Belediye Başkanı Nafiz ve Erzurum Meclis-i Umumî üyesi ve Tevfik Beyleri Ankara'da kabulü ve ziyaretçilerin Erzurum'un Türk İnkılâbına bağlılığını belirtmeleri (İ.Ma.II., s.321).
24 Subat 1926 : Atatürk'ün, Çankaya'da Afganistan Elçisi Gulam Ceylâni Han'ın güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.41).
1 Mart 1926 : Atatürk'ün, Ankara'da açılan Devlet Resim Sergisi'ni ziyareti (V. 2.3.1926).
: Atatürk'ün Ankara'da "Devlet Resim Sergisi"nin açılışı nedeniyle düzenlenen çayda bulunması (A.G.M.K., s.17).
8 Mart 1926 : Atatürk'ün Ankara'da Türkiye İs Bankası'nın, şerefine düzenlediği çayda bulunması (V. 9.2.1926).
13 Mart 1926 : Atatürk'ün, Falih Rıfkı (Atay) ve Mahmut (Soydan) Bey'lere anlattığı hayatına dair hatıraların kısaltılmış seklinin Milliyet gazetesinde yayımlanması: "…Büyüklük odur ki, hiç kimseye iltifat etmeyeceksin, hiç kimseyi aldatmayacaksın, memleket için gerçek ülkü neyse onu görecek, o hedefe yürüyeceksin! Herkes senin aleyhinde bulunacaktır, herkes seni yolundan çevirmeye çalışacaktır. İste sen bunda mukavemetsiz olacaksın. Kendini büyük değil, küçğk, zayıf, vasıtasız, hiç telâkki ederek, kimseden yardım gelmeyeceğine inanarak bu engelleri asacaksın. Ondan sonra sana büyüksün derlerse, bunu diyenlere de güleceksin!" (A.S.D.V., s.108-114)
: Atatürk'ün,, Çankaya'da Arnavutluk Elçisi Rauf Bey'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.42).
14 Mart 1926 : Atatürk'ün, Falih Rıfkı (Atay) ve Mahmut (Soydan) Bey'lere anlattığı hayatına ait hatıraların ilk tefrikasının Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlanması: "Ben harbin müttefiklerimiz için iyi netice vereceğine inanmıyordum. Fakat olup bittikden sonra bulunduğum cephelerde harbi Başarıya ulaştırmağa çalıştım. Başka cephelerde ise sanki aksine müsabaka vardı" (Ha. 14.3.1926; A.H., s.10).
22 Mart 1926 : Atatürk'ün, Zonguldak Heyeti'ni kabulü (Ha. 23.3.1926).
24 Mart 1926 : Atatürk'ün, yeni Polonya Elçisi Bader'in güven mektubunu kabulü
ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 25.3.1926).
28 Mart 1926 : Atatürk'ün Giresun Heyeti'ni kabulü (Ha. 29.3.1926).

5 Nisan 1926 : Atatürk'ün, Diyarbakır Belediye Meclisi'nin kendisini fahrî hemşehriliğe seçisi nedeniyle teşekkür telgrafı (A.Y.G., s.124; A.D., s.41; . ve Di., s.97-98).
11 Nisan 1926 : Atatürk'ün yeni Danimarka Elçisi Andreas Oidenburg'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 12.4.1926).
22 Nisan 1926 : Borçlar Kanunu'nun kabulü (Z.C. Devre:II, cilt:XXV, s.492; T.T.O.M.A.R., s.7).
26 Nisan 1926 : Atatürk'ün, Ankara'da Türkocakları delegelerine demeci: "Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçiyiz; Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur" (A.S.D.V., s.114).
3 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, Sivas Heyeti'ni kabulü (Ha. 4.5.1926).
5 Mayıs 1926 : Gazi Orman Çiftliğinin 1. Kuruluş yıldönümünün kutlanması, bu nedenle yüzlerce davetlinin çiftliği ziyareti (Ha. 6.5.1926).
7 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da Burdur Heyeti'ni kabulü (Ha. 8.5.1926).
: Atatürk'ün Ankara'dan trenle Konya'ya hareketi (A.B., s.; T.IV, s.193; A., s.88; A.A.S., s.30).
8 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Ankara'dan trenle gidisi şehirde tetkiklerde bulunması (A.A.S., s.30).
9 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Konya'dan Tarsus'a gelişi (A.S., s.31).
10 Mayıs 1926 : Atatürk'ün, saat 22.00'de Mersin'e girisi (İ.R., s.108)
11 Mayıs 1926 : Atatürk'ün, Mersin'den Ertuğrul Yatı ile Silifke'ye hareketi (İ.R., s.108).
12 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Silifke'ye gelişi (A.S., s.88).
13 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Silifke'ye bağlı Tekir Köyüne giderek kurmaya çalıştığı çiftlikte incelemeler yapması (A.Y.G., s.280).
14 Mayıs 1926 : Atatürk'ün saat:9.00'da Mersin'e gelişi,Cumhuriyet Halk partisi Merkezini, Belediyeyi, Vilâyeti ve Türkocağını ziyareti (Ha. 18.5.1926).
16 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Mersin'den Adana'ya gelişi, Vilâyeti, belediyeyi, Halk Partisi Merkezini, Türkocağını ziyareti ve Akşamüzeri Adana'dan Dörtyol'a hareketi (A.A.S., s.31).
18 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Akşamüzeri Konya'ya gelişi ve geceyi burada geçirisi (A.Y.G., s.249).
19 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Konya'dan Bozöyük'e gelişi (A.Y.G., s.249).
: Atatürk'ün Bozöyük Kereste Fabrikası'nı ziyareti ve Konuşması: "...Cumhuriyet Hükûmetinin namuslu, vatansever, Cumhuriyet is adamlarını daima yardımcı olacağına süphe edilmemelidir(!)" (A.S.D.II., s.241).
20 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa'ya gelişi (A.H.I., s.366; A.Y.G., s.97).
22 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa'da Belediyeyi, Vilâyeti ziyareti (Ha. 27.5.1926).
23 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa'dan 11. Tümen Karargahını ziyareti, daha

sonra Osman Gazi Türbesi'nin bahçesinde bir süre istirahat edişi (Ha. 25.5.1926).
25 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa'dan Balıkesir İnegöl'den gelen heyetleri kabulü (Ha. 27.5.1926; V. 26.5.1926).
26 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa Türkocağını ziyareti ve ocakçılarla sohbeti (V. 27.5.1926).
29 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa'da Dar-ül-elhân tarafından verilen konseri izlemesi (V. 30.5.1926).
: Türk Ticaret Kanunu'nun kabulü (Z.C. Devre: II, cilt: XXV, s.695; B.M.İ., s.51).
31 Mayıs 1926 : Atatürk'ün Bursa'dan İstanbul şehri temsilcilerini kabulü ve söyledikleri: "İstanbulluların doğrudan doğruya içinde bulunmak, onları bizzat selamlamakla bahtiyar olacağım günün uzak olmadığını söyleyebilirim!" (A.S.D.II., s.241; A.İ.H.I., s.99).
1 Haziran 1926 : Atatürk'ün 120 yaslarında bulunan Zaro Ağayı kabulü (Ha. 3.6.1926).
: Atatürk'ün Bursa'da gece, Doğu Musikisi Cemiyeti'nin konserini izlemesi (Ha. 3.6.1926).
3 Haziran 1926 : Atatürk'ün Bursa'da Kocaeli heyetini kabulü (Ha. 5.6.1926).
4 Haziran 1926 : Atatürk'ün, otomobille Bursa'dan Mudanya'ya gelişi (Ha. 6.6.1926).
5 Haziran 1926 : Atatürk'ün Gülcemal Vapuru'nun hatıra defterine yazdıkları: "...Gülcemal vapurunda gördüğümüz intizam ve mükemmeliyet takdire değer. Genel müdüre geminin süvarisine ve bütün mürettebatına teşekkür ederim." (A.H.D.Y., s.11).
: Atatürk'ün Mudanya'dan Bursa'ya dönüşü (Ha. 7.6.1926).
: Atatürk'ün Akşam İstanbul Şehir Tiyatrosunun Öğretmenler Birliği'nde sergilediği piyesi izlemesi (Ha. 7.6.1926).
8 Haziran 1926 : Atatürk'ün Bursa'dan Anadolu Ajansı muhabirine Hava Kuvvetlerimizin kuvvetlendirilmesine dair demeci (A.S.D.V., s.115).
9 Haziran 1926 : Atatürk'ün Cumhuriyet Halk Partisi Bursa Merkezi tarafından şerefine düzenlenen kır ziyaretine katılması (Ha. 11.6.1926).
10 Haziran 1926 : Atatürk'ün Bursa'da tiyatro sanatçıların söyledikleri:"...Sizin vatana en büyük hizmetiniz Anadolumuzu bastanbasa dolasıp halkımıza sanatın ne olduğunu anlatmanız olacaktır!" (A.S.D.V., s.44).
: Atatürk'ün Bursa'da kendisine tesbih armağan eden Kehribarcı Ali Babanın hatıra defterine yazdıkları "...Sanatınızdaki emek ve Başarınızı takdir ve tebrik ederim" (V. 14.6.1926).
11 Haziran 1926 : Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin tatile girmesi

nedeniyle gönderdiği telgrafa cevabı: "...Her toplantı yılı memlekete feyz ve mutluluk temin eden Meclisinize teşekkür ve saygılarımın arzını dilerim" (Ha. 13.6.1926).
: Atatürk'ün Bursa'da küçük gezintiler yapması (Ha. 13.6.1926).
13 Haziran 1926 : Atatürk'ün sabah saat 8.00'de Bursa'dan hareketle Mudanya'ya gelişi, buradan Karadeniz vapuruyla Bandırma'ya gelişi (Ha. 14.6.1926).
: Atatürk'ün Karadeniz vapurunda açılan seyyar sergiyi ziyareti ve geminin hatıra defterine yazdıkları: "Sergi, Başarıya ulasmıs bir eserdir. Bende gayet iyi izlenimler meydana getirdi. Sunus tarzı çok iyidir. Hazırlayıcısını takdir ve tebrik ederim" (A. Ve D. S.212; Ha. 14.6.1926).
: Atatürk'ün Akşam Bandırma'dan Balıkesir'e gelişi (A.Y.G., s.68).
14 Haziran 1926 : Atatürk'ün Balıkesir'de Cumhuriyet Halk Partisi'ni, Öğretmenler Birliği'ni, Belediyeyi, Türkocağı'nı ziyareti, Akşam Belediyede sereflerine verilen balo'da bulunması (Ha. 16.6.1926; A.Y.G., s.68) (15 Haziran'da İzmir'de bulunmak üzere bugün Balıkesir'den hareket edeceği sırada İzmir Valisi'nden, İzmir'de kendisine Karşı tertiplenen bir suikast girisiminin meydana çıkarıldığını bildiren ve hareketinin ertelenmesini rica eden bir telgraf almıştır İzmir S.İ.I., s.4; A.B., s.139-140; A.İ. ve A.M., s.20; A.ma., s.24).
: Atatürk'e Karşı İzmir'de hazırlanan suikast girisiminin meydana çıkması (Suikast girisimini İzmir'de motorculuk işleriyle uğrasan Giritli Sevki adına sahıs, İzmir Valisi Kâzım (Dirik)'e haber vermistir İzmir S.İ.I., s.15; S.H.II., s.201; S.355).
14/15 Haziran 1926 : Atatürk'e Karşı suikast girisimi eleBaşları (Ziya Hursit ve Arkadaşları)'nın İzmir'de tutuklanması (İzmir S.İ.I., s.17; K.K.S., s.209; T.IV., s.193; T.D.T., s.145).
15 Haziran 1926 : Atatürk'ün Balıkesir'de Orduevi'ni ziyareti ve Akşam saat 19.00'da İzmir'e hareketi (Ha. 17.6.1926; A.Y.G., s.68).
16 Haziran 1926 : Atatürk'ün saat 9.30'da Soma'ya gelişi, otomobille istasyondan Vilâyet'e gidişi, Türkocağı heyetini kabulü, öğle yemeğini vilâyette yedikten sonra İnsaat Malzeme Fabrikası sergisini, belediye'yi ve Cumhuriyet Halk Partisi'ni ziyareti (Ha. 18.6.1926).
: Atatürk'ün saat 16.00'da Menemen'e gelişi, bir saatlik kalıstan sonra hareketi (Ha. 17.6.1926).
: Atatürk'ün Akşam İzmir'e gelişi ve halk tarafından cosku ile Karşılanısı (Ha. 17.6.1926; İzmir S.İ.I., s.17-18).
18 Haziran 1926 : Atatürk'ün İzmir'de Bornova Ziraat Mektebi'ni ve Türkocağı'nı ziyareti ()V. 19.6.1926.

: Atatürk'ün, İzmir suikast girisimi hakkında Anadolu Ajansına demeci: "...Alçak girisimin, benim sahsımdan ziyade mukaddes Cumhuriyetimize ve onun dayandığı yüksek ilkelerimize yönelmis bulunduğuna süphe yoktur.. benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır; fakat Türkiye Cumhuriyeti sonsuza dek yasayacaktır!" (Ha. 19.6.1926; S.H.II., s.201; A.S.D.III., s.80; A.B.E.B., s.186).

20 Haziran 1926 : Atatürk'ün, İzmir'de "Suikast'ı Lânetleme Heyeti"ne hitabı: "...Ben ölürsem soylu milletimizin beraber yürüdüğümüz yoldan asla ayrılmayacağına eminim; bununla müsterihim! Düşmanlarımız düsünebildikleri iğrenç çarelere sitedikleri kadar girissinler. Onların boğazlanmısçasına hareketleri bizim inkılâp atesimizi söndüremez!" (A.S.D.V., s.44).

22 Haziran 1926 : Atatürk'ün İzmir'deki suikast girisiminin memleketçe lânetlenmesi nedeniyle millete bildirgesi: "...sahsımdan ziyade milletin varlığı aleyhine yönelik olduğu anlasılan gizli siyasî tertibat Karşısında bütün milletin duyduğu, pek vakur ve asil bir sekilde gösterdiği pek temiz duygular beni teselli etmektir. Muhterem ve soylu milletimiz tarafından sahsım hakkında lütfen gösterilen samimî ve kalbî sevgi gösterilerinden dolayı derin teşekkür lerimi açık olarak belirtirim" (A.T.T.B., s.528; İzmir S.İ.I., s.14).

24 Haziran 1926 : Atatürk'ün, suikast girisimi sebebiyle, ordunun üzüntülerini bildiren Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'nın telgrafına cevabı: "...Gösterilen sevgi eserine teşekkür lerimi sunar ve kıymetli ordumuza selâm ve sevgilerimi iletirim" (A.ve D., s.107).

: Atatürk'ün, -İsmet Paşa, Fahrettin (Altay) ve Tevfik Rüştü (Aras) ile beraber- İzmir'de Karşıyaka Spor Kulübü'nü ziyareti ve Kulübün hatıra defterine yazdıkları: "Bu defa ki ziyaretimde geçen aylarca harcanan çalışma ve gayretin kıymetli izlerini gördüm. Teşekkür ve tebrik ederim" (B.T.S.T.A., s.70).

: Atatürk'ün, suikast girisimiyle ilgili olarak İzmir'de Yunus Nadi Bey'e demeci: "...Suikast görünürde sahsıma yönelmis olmakla beraber, gerçekte milletin talihine kursun sıkılmak isteniyordu!" (C. 25.6.1926; İzmir S.İ.I., s.7-8).

27 Haziran 1926 : Atatürk'ün suikastı girisimi hakkında gazete muhabirlerine demeci: "...Fikirlerini, hişlerini ve girisimlerini gizli tutanlar, gizli vasıtalar uygulamağa girisenler mutlaka utanması gereken, akıl ve mantığın Dışında hareket edenler olabilirler. Bu gibi girisimcilerin sonu daima hüsrandır!" (Ha. 29.6.1926; A.S.D.III., s.80).

30 Haziran 1926 : Atatürk'ün, Başbakan İsmet Paşa'yla İzmir'den Çesme'ye gidişi (Ha. 2.7.1926; O.Y.S., s.420).

: Atatürk'ün, Çesme'ye gitmek üzere Urla'dan geçerken, şerefine verilen çayda Konuşması: "...İnkılâp içerde ve Dışarıda pek çok seyleri basarmıştır; fakat daha vazifemiz bitmemistir. Gençliğin pek çok çalışması lâzımdır. Bu noktada dikkatinizi çekerim" (Ha. 3.7.1926).

6 Temmuz 1926 : Atatürk'ün, Çesme'de İzmir İstiklâl Mahkemesi Heyeti ile Görüşmesi (O.Y.S., s.420).

8 Temmuz 1926 : Atatürk'ün, Çesme'den İzmir'e dönüşü (T.İ.T.K.II., s.53; İ.Ma.II., s.354).

9 Temmuz 1926 : Atatürk'ün, İsmet Paşa'yla İzmir'den Ankara'ya hareketi (A.G.M.K., s.19; I.Ma.II., s.354; O.Y.S., s.422; D. Ve T., s.204).

10/11 Temmuz 1926 : Atatürk'ün gece İzmir'den Ankara'ya dönüşü (Ha. 11.7.1926: A.Ma., s.24).

13 Temmuz 1926 : Atatürk'ün saat 13.30'da Çankaya'da Trabzon Heyeti'ni kabulü (Ha. 16.7.1926).

15 Temmuz 1926 : Atatürk'ün saat 16.00'da Çankaya'da vali başkanlığındaki Kırklareli Heyeti'ni kabulü (Ha. 16.7.1926).

25 Temmuz 1926 : Atatürk'ün Moskova'dan gelen Rus havacısı Mecalop ve Rus gazetecisi Kolcuni'yi Sovyet Elçisi Suriç'in refakatinde kabulü (Ha. 27.7.1926).

26 Temmuz 1926 : Atatürk'ün, Korgenarelliğe yükselisi nedeniyle Fahrettin (Altay) Bey'e tebrik telgrafı: "...Bu vazifeyi yaparken sizin Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşuna ve vatanın Kurtuluşuna esas olan Millî Mücadele'de ve muharebe meydanlarında gösterdiğiniz fedakârcasına çalışmalarınızı takdirle anıyorum" (O.Y.S., s.385).

8 Ağustos 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, vali başkanlığında Kırşehir Heyeti'ni kabulü (Ha. 9.8.1926).

17 Ağustos 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, Mardin Heyeti'ni kabulü (Ha. 18.8.1926).

18 Ağustos 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, Tekirdağ Heyeti'ni kabulü ve söyledikleri: "...Trakya'nın sevimli ve güzel bir parçası olan Tekirdağ'ın bende ayrı ve tatlı bir hatırası saklıdır. Umumî Harp esnasında 19. Tümen Komutanlığını Tekirdağ'da üzerime almıs ve tümeni orada olusturmustum. Bu tümeni teskil etmekliğim Maydos, Arıburnu ve Anafartalar'daki askerî çalışmalarımın esasını olusturmustur. Yüksek heyetinizle Görüşmek suretiyle bu hatırayı canlandırdığından sizlere ayrıca teşekkür eder ve muhterem Tekirdağ halkına hürmet ve selâmlarımı ulaştırılmasını rica ile en kısa zamanda ziyaretlerine geleceğimi bildiririm" (Ha. 19.8.1926).

22 Ağustos 1926 : Atatürk'ün saat 16.00'da Çankaya'da vali başkanlığındaki Nolu Heyeti'ni kabulü (Ha. 23.8.1926).

29 Ağustos 1926 : Atatürk'ün saat 16.00'da vali başkanlığındaki Kayseri

Heyeti'ni kabulü (Ha. 30.8.1926).
30 Ağustos 1926 : Atatürk'ün saat 18.30'da Çankaya'da, Malatya Heyeti'ni kabulü (Ha. 31.8.1926).
11 Eylül 1926 : Atatürk'ün, -Ankara'ya gelen- Amiral Yamamato başkanlığındaki Japon Denizci Heyeti'ni kabulü (Ha. 12.9.1926).
16 Eylül 1926 : Atatürk'ün Ankara Uçak Alanında Alman pilotu Hanyeke'nin parasütle atlayıs gösterilerini izlemesi (Ha. 17.9.1926).
17 Eylül 1926 : Atatürk'ün saat 15.00'de Çankaya'da, vali başkanlığındaki İçel Heyeti'ni kabulü (Ha. 18.9.1926).
30 Eylül 1926 : Atatürk'ün, Çankaya'da Türkiye İdman cemiyetleri İttifakı kongresi adına Milli Eğitim Bakanı Necati Bey başkanlığındaki spor heyetini kabulü ve Konuşması: "...Cihanda spor hayatı, spor âlemi çok önemlidir. Bu kadar önemli olan spor hayatı, bizim için çok daha önemlidir; çünkü ırk meselesidir, ırkın düzelmesi ve gelismesi meselesidir ve hatta biraz da uygarlık meselesidir!" (Ha. 1.10.1926; A.S.D.II., s.242; B.T.S.T.A., s.74-82).
3 Ekim 1926 : İstanbul Sarayburnu'ndaki Atatürk heykelinin açılış töreni (İ.A., s.807; O.Y.K., s.XI; A.İ.H.I., s.99; A.B.E.B., s.187).
8 Ekim 1926 : Atatürk'ün, Ankara dolaylarında yapılan askerî manevraları izlemesi (A.G.M.K., s.19).
14 Ekim 1926 : Atatürk'ün, Ankara dolaylarında yapılan askerî manevraların bitisi nedeniyle silah Arkadaşlarına yazısı: "..Kıymetli ve kahramanlığı denenmis ordumuz bu münasebetle de vatan vazifesini yerine getirecek kuvvete sahip olduğunu göstermıştır" (A.T.T.B., s.528-529).
21 Ekim 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, Polonya Elçisi Wierusz-Kowalski'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 29.10.1926).
28 Ekim 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, yeni Frnasız Elçisi Daeschner'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 29.10.1926).
29 Ekim 1926 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 3. yıldönümü nedeniyle kutlamaları kabulü ve geçit törenini izlemesi (Ha. 30.X.1926).
: Konya'da Atatürk heykelinin açılış töreni (C. 5.XI.1926; A.R.H., s.197,366).
1 Kasım 1926 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin II.Dönem IV.Toplantı yılını açıs Konuşması: "...Bu büyük millet, arzu ve istibdadının yöneldiği istikametleri görmeye çalışan ve görebilen evlâdını daima takdir ve himaye etmistir" (A.S.D.I., s.344).
4 Kasım 1926 : Atatürk'ün, İzmir Suikasti'nin sonuçsuz kalması nedeniyle duyulan umumî sevinci ileten Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyetine demeci: "...Büyük Türk milletinin her görmüs açısından

duyarlık ve eğilimlerini kendi kalplerinde, vicdanlarında ve kisiliklerinde temsil eden Meclisimizin bana ulaştırdığınız bu duygulanmaları çok kıymetlidir. Bunu hayatımda erisebileceğim en büyük mükâfatlardan biri sayıyorum" (Ha. 6.XI.1926;Z.C. Devre:II., cilt:XXVII, s.23).

6 Kasım 1926 : Atatürk'ün T.B.M.M.'nde, İzmir Valisi Kâzım (Dirik) Paşa'yı kabulü ve kendisini İzmirlilere selâmlarını iletmeye memur etmesi (Ha. 7.XI.1926).

10 Kasım 1926 : Atatürk'ün, Anakara'da İtalyan heykeltıras Canonica'yı kabulü (V. 11.XI.1926).

13 Kasım 1926 : Atatürk'ün, Ankara'nın baskent olusunun 3. yıldönümü nedeniyle Çankaya'da Sehremini Haydar (Yuluğ) Bey başkanlığında Ankara Heyeti'ni kabulü ve söyledikleri: "...Ankara'mızın hükûmet merkezi olmasındaki karar, geçen olaylarla da doğrulanmıştır" (Ha. 14.XI.1926).

: Atatürk'ün saat:16.00'da Çankaya2da, vali başkanlığındaki Antalya Heyeti'ni kabulü (Ha. 14.XI.1926).

21 Kasım 1926 : Atatürk'ün Akşam Çankaya'da, eski Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa onuruna ziyafeti (Ha. 23.XI.1929).

22 Kasım 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, İngiliz Elçisi George Clerk'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 23.XI.1926).

4 Aralık 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da Yunan Elçisi Camados'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.45).

16 Aralık 1926 : Atatürk'ün, izinli olarak Ankara'da bulunan Roma Elçisi Suat Davaz ve Atina Elçisi Cevat beti Akşam yemeğine daveti (Yemekte İsmet Paşa da bulunmuştur). B(Ha. 18.12.1926).

19 Aralık 1926 : Atatürk'ün Akşam Çankaya'da, Yüksek Askeri Sura üyeleri şerefine bir ziyafet vermesi (Ha. 20.12.1926).

21 Aralık 1926 : Atatürk'ün, Ankara'da Kastamonu Heyetini kabulü ve Konuşması: "...En uygun bir fırsatta yine memleketinizi ziyaretle Kastamonu halkının temiz sinesinde bulunmak en büyük arzularımdandır!" (V. 22.12.1926; A.S.D.V., s.46).

31 Aralık 1926 : Atatürk'ün Çankaya'da, vali başkanlığındaki Isparta Heyeti'ni kabulü (Ha. 1.1.1926).

-1927-

19 Ocak 1927 : Atatürk'ün Çankaya'da, vali başkanlığındaki Şehir Meclisi Heyeti'ni kabulü ve mektep ve yol çalışmaları hakkında dikkatlerini çekisi (Ha. 20.1.1927).

27 Ocak 1927 : Atatürk'ün, T.B.M.M.'nde, yeni seçilen milletvekillerini kabulü (Ha. 28.1.1927).

31 Ocak 1927 : Atatürk'ün –Sanayi ve Ticaret Bankası'nın düzenlediği- Millî

Sanayi Ürünleri Sergisi'ni ziyareti ve ilgililere takdirlerini bildirmesi (Ha. 1.2.1927).

16 Subat 1927 : Atatürk'ün T.B.M.M.'nde, Ankara Belediye Heyeti'ni kabulü ve Ankara'nın bayındırlık işlerini Görüşmesi (Ha. 17.2.1927).

: Atatürk'ün T.B.M.M.'nde, Ticaret Odaları Genel Kongresi adına saygılarını ileten heyeti kabulü ve ekonomik mücadelede izlenmesi gereken yol hakkında görüslerini bildirmesi (Ha. 17.2.1927).

24 Subat 1927 : Atatürk'ün, Ankara Oalas'ta "Çocuk Esirgeme Kurumu" balosunu şereflendirmesi (Ha. 26.2.1927; A.G.M.K., s.21).

19 Mart 1927 : Atatürk'ün, Türkocağı Ankara subesinin yıllık toplantısı nedeniyle kendisine gönderilen saygı telgrafına teşekkür mektubu (Ha. 20.3.1927).

21 Mart 1927 : Atatürk'ün, Çankaya'da Mısır Elçisi Abdülâzam Rasit Paşa'nın güven mektubunu kabulü (Ha. 22.3.1927; V. 22.3.1927, D.B.Y., 1967, s.1044).

24 Mart 1927 : Eski Erzurum Belediye Başkanı ve Manisa milletvekili Nafiz Bey tarafından –Erzurumluların saygı ve bağlılıklarına dayanarak- Atatürk şerefine bir balo verilmesi (Ha. 26.3.1927).

28 Nisan 1927 : Atatürk'ün, Türkocakları IV.Kurultay üyelerini kabulü ve Görüşmesi (Ha. 29.4.1927; V. 29.4.1927).

18 Mayıs 1927 : Cumhurbaşkanlığı için Almanya'da yaptırılan hususi vagon'un Ankara'ya getirilisi (Ha. 19.5.1927).

22/23 Mayıs 1927 : Atatürk'ün gece, -göğsünde ve sol kolunda siddetli ağrı ile seyreden- bir oroner spazmı geçirmesi (Bu krizin 3 gün sonra tekrarlanması üzerine Berlin Tıp Fakültesi Dahiliye Kliniği Direkötür Prof. Dr. Kraus ile Münih Tıp Fakültesi Dahiliye Kliniği Direktörü Prof. Dr. Von Romberg Ankara'ya davet edilmıştır. S.G.A., s.15-18;66-67, A.H.II., s.724-726).

25 Mayıs 1927 : Atatürk'ün Çankaya2da İran Elçisi Mirza Sadek Tababai'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha.26.5.1927).

2 Haziran 1927 : Atatürk'ün 1 Temmuz 1927'de İstanbul'a geleceğinin İstanbul şehri idarecilerine resmen bildirilisi (A.Y.G., s.177).

3 Haziran 1927 : Atatürk'ün Ankara'da –himayelerinde düzenlenen- 1. Gazi Kosusu'nu izlemesi (Ha. 4.6.1927).

6 Haziran 1927 : Almanya'dan davet edilen Prof. DR. Kraus ve Prof. Dr. Von Romberg'in Ankara'ya gelişleri ve Çankaya'da Atatürk'ü muayene edişleri (Hekimler Ankara'da 4 gün kalmıslardır. S.G.A., s.18,66-67; A.H.II, s.727-728).

10 Haziran 1927 : Atatürk'ün Ankara'da –himayelerinde düzenlenen- Gazi Kosusu'nu izlemesi (Ha. 14.6.1927; A.G.M.K., s.23).

28 Haziran 1927 : Atatürk'ün, Millî Savunma Bakanlığı'na askerlikten

emekliliğini isteyen dilekçesi (A. Ve S.G., s.7).
30 Haziran 1927 : Atatürk'ün –vermis olduğu dilekçe üzerine- askerlikten emekliye ayrılması hakkında müsterek kararname düzenlenmesi (A. Ve S.G., s.9; T.İ.H.K., s.3).
: Atatürk'ün İstanbul'a gitmek üzere trenle Ankara'dan hareketi (Ha. 1.7.1927; A.G.M.K., s.23; N.İ.T., s.201).
1 Temmuz 1927 : Atatürk'ün Ankara'dan trenle İzmit'e gelişi, İstanbul'a gitmek üzere Ertuğrul yatı'na geçisi (A.Y.G., s.177-178, 204).
: Atatürk'ün, İzmit'ten Ertuğrul yatı ile İstanbul'a gelişi ve coskun sekilde Karşılanısı (Kurtuluş'tan sonra İstanbul'a ilk gelişi) (A. Ve D., s.108; A.İ.H.I., s.107-111; O.Y.S., s.423; İ.A., s.807; N.İ.T., s.201; A.B.E.B., s.187).
: Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı Salonu'nda İstanbul halkı temsilcilerini kabulü ve Konuşması: "...Artık bu saray, Allahın gölgelerinin değil, gölge olmayan, gerçek olan milletin sarayıdır. Ve ben burada milletin bir ferdî, bir misafiri olarak bulunmakta bahtiyarım!" (Ha. 2.7.1927; A.S.D.II., s.246-247).
: Atatürk şerefine gece büyük fener alayı düzenlenmesi ve Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı penceresinden halkı selâmlaması (A.İ.H.I., s.117-118).
2 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, İstanbul'daki yabancı konsolosları kabulü (Ha. 3.7.1927).
: Atatürk'ün, vali başkanlığındaki Kırklareli Heyetini kabulü (Ha. 3.7.1927).
3 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, otomobille İstanbul'da muhtelif semtleri dolasması, bu arada Edirnekapı Sehitliği'ni ziyareti (Ha. 4.7.1927; A.İ.H.I., s.118).
7 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayında İstanbul Öğretmenler Heyeti'ni kabulü ve öğretmenlere söyledikleri: "...Öğretmenler her vesileden istifade ederek halka kosmalı, halk ile beraber olmalı ve halk, öğretmenin çocuğa yalnız alfabe okutur bir varlıktan ibaret olmayacağını anlamalıdır!" (A.S.D.V., s.46).
9 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, İstanbul'da Komutanlık, Vilâyet ve Sehremaneti'ni ziyareti (A.İ.H.I., s.125-127).
10 Temmuz 1927 : Atatürk'ün İstanbul'da Cumhuriyet Halk Partisi ve Tayyare Cemiyeti Subesini ziyareti (A.İ.H.I., s.128).
: Atatürk'ün, İstanbul'da Afganistan Dışişleri Bakanı Mahmut Tarzî Han'ı kabulü (A.İ.H.I., s.128).
11 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, İstanbul''da motorlu deniz gezintisi yapması, Üsküdar çarsısında halk arasında dolasması (A.İ.H.I., s.131).
13 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, Abdülhak Hâmit (Tarhan), SamiPaşazade Sezai ve Danıstay Başkanı Nusret Bey'i kabulü (Ha. 14.7.1927).
: Atatürk'ün gece Taksim Bahçesine gidişi, bir süre kaldıktan

sonra Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (Ha. 14.7.1927)
14 Temmuz 1927 : Atatürk'ün Akşam Ankara motoru ile Büyükada'ya gidişi (Ha. 15.7.1927).
15 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, İstanbul'dan hareketle Mudanya üzerinden Bursa'ya gelişi, burada İsmet Paşa ile Görüşmesi, gece tekrar İstanbul'a dönüşü (A.İ.H.I., s.133-135).
16 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, Atatürk'ün, Dolmabahçe sarayı'ndan hareketle Beylerbeyi Sarayı'na gidisi, tekrar Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.İ.H.I., s.135).
24 Temmuz 1927 : Atatürk'ün, Lozan Antlaşması'nın 4. yıldönümü nedeniyle Dolmabahçe Sarayında kendisini ziyaret eden İstanbul Darülfununu Hukuk Fakültesi Heyetine söyledikleri: "...Lozan Barısı, Türk tarihinde bir dönüm noktasıdır. Türk milleti için siyasî bir zafer oluşturan bu Antlaşmanın Osmanlı tarihinde emsali yoktur!" (A.S.D.V., s.47).
1 Ağustos 1927 : Atatürk'ün, Bursa'dan İstanbul'a gelen Başbakan İsmet Paşa'yı Dolmabahçe Sarayı'na kabulü ve Görüşmesi (A.İ.H.I., s.143).
5 Ağustos 1927 : Atatürk'ün, Moda'da deniz yarısları izlemesi (A.G.M.K., s.25; A.İ.H.I., s.144).
8 Ağustos 1927 : Atatürk'ün, Ankara erkek Öğretmen Okulu'nun temel atma günü sebebiyle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kendisine gönderilen saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Çok önemli ve ağır ödevlerini daima muvaffakiyetle basardıklarına tanık olduğum fedakâr öğretmenlerimize genç ve kıymetli Arkadaşlar yetistirecek olan Ankara Öğretmen Okulu'nun temel tasının atıldığını öğrenmekle pek memnun oldum. Bu yoldaki teşekkür e değer faaliyet ve Başarıların devamını temenni ederim" (A.T.T.B., s.529).
10 Ağustos 1927: Atatürk'ün, tedavi amacıyla gittiği Avrupa'dan dönen Fevzi (Çakmak) Paşa'yı Dolmabahçe Sarayı'nda kabulü ve Görüşmesi (A.İ.H.I., s.146).
24 Ağustos 1927 : Atatürk'ün, Üsküdar Yangını'nda açıkta kalanlara yardım olmak üzere 5.000 lira bağısta bulunması (A.İ.H.I., s.150).
28 Ağustos 1927 : Atatürk'ün başkanlığında İstanbul'da Bakanlar Kurulu toplantısı (Seçim işleri görüsülmüstür. A.İ.H.I., s.152).
29 Ağustos 1927 : Atatürk'ün, milletvekili seçimi nedeniyle Cumhuriyet Halk Partisi programındaki esasları açıklayan seçim bildirgesi: "...Türk Cumhuriyetine aziz vatanımıza gelecekte daha büyük hizmetler yapabileceğimize de tam güvenimiz vardır. Türk milletinin geleceği, bugünkü evlâtlarının görüs isabeti ve yorulmak eğiliminde olmayan çalışma gayretiyle büyük ve parlak olacaktır." (Ha. 30.8.1927; A.T.T.B., s.529).

: Atatürk'ün, milletvekillerinin uyacağı esaslar hakkında genelgesi: "...Cumhuriyet Halk Partisi'ne mensup milletvekillerinin, milletvekili sıfatını özel iktisadî hayatları için değerden düsürmemelerine Parti Genel Başkanlığı dahi özel dikkat gösterecektir" (Ha. 30.8.1927).

7 Eylül 1927 : Atatürk'ün, milletvekili seçimini takiben millete bildirgesi: "...Evlâtlarının serbest reyleriyle memleketin mukadderatını kalben güven beslediği ellere bırakan Türkiye, millî ülküsünde ısrar ve millî çalışmalarında sarsılmaz birlikle muhterem ve kuvvetli bir varlık olduğunu bir kere daha göstermis oluyor" (Ha. 8.9.1927).

11 Eylül 1927 : Atatürk'ün, Hürriyet-i Ebediye Tepesi'nde Şehitleri ziyareti, dönüste tramvayla halk arasında Beyoğlu'na gelişi, kısa sürede Tokatlıyan Oteli'nde kaldıktan sonra Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.İ.H.I., s.160).

15 Eylül 1927 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'ndan otomobille Florya'ya gidişi, gece trenle tekrar İstanbul'a dönüşü (A.İ.H.I., s.163).

18 Eylül 1927 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda –Lahey'den dönen- Adalet Bakanı Mahmut Esat (Bozkurt) Beyi kabulü (Ha. 19.9.1927).

: Atatürk'ün Dolmabahçe sarayı'nda Trakya bölgesini teftisten dönen Milli Savunma Bakanı recep (Peker) Beyi kabulü (Ha. 19.9.1927).

19 Eylül 1927 : Atatürk'ün, polisin Başarılı çalışmaları nedeniyle kendilerini tebrik ettiğini Emniyet Müdürlüğüne bildirmesi (Ha. 20.9.1927).

30 Eylül 1927 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara motoru ile Mudanya'ya hareketi (Mudanya'dan da otomobille Bursa'ya hareket etmistir A.İ.H.I., s.167-168).

1 Ekim 1927 : Atatürk'ün Bursa'ya gelişi (A.İ.H.I., s.168).

4 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Bursa'da Sehitliği ziyareti (A.İ.H.I., s.168).

5 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Veteriner Kongresi'nin saygı ve bağlılık telgrafına teşekkür ü (Ha. 6.10.1927).

9 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Bursa'dan Ankara'ya hareketi (Aİ.H.I., s.168).

10 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Bursa'dan Anakara'ya dönüşü (Ha. 11.X.1927; A.G.M.K., s.26; T.İ.T.II., s.65).

12 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Çankaya'da Amerika Büyükelçisi Joseph C. Grew'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (T.A.M.K.B.B., s.44; A. Ve İ., s.63; T.A.İ.Y.K., s.326; T.A.S.İ.A.Ç., s.265).

15 Ekim 1927 : Atatürk'ün Genel başkanı bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisi "II. Büyük Kongresi"nin Ankara'da toplanması (Sivas Kongresi I.Kongre kabul edilmıştır A., s.89; İ.A., s.770).

: Atatürk'ün, Cumhuriyet Halk partisi II.Büyük Kongresi'nde 36 saat 33 dakika süren söylevine Başlaması: "...Efendiler, bu vaziyet

Karşısında bir tek karar vardı. O da millî egemenliğe dayanan, kayıtsız sartsız bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak! İste, daha İstanbul'dan çıkmadan evvel düsündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulanmasına Başladığımız karar, bu karar olmustur" (N.I., s.1-13; T.IV., s.175; İ.A., s.771,807; K.Atatürk, s.162; A.B.E.B., s.187).

20 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Parti Kongresi'nde okuduğu söylevini bitirisi: "...Bugün ulastığımız netice, asırlardan beri çekilen millî felâketlerin doğurduğu uyanıklığın ve bu aziz vatanın her kösesini sulayan kanların Karşılığıdır. Bu neticeyi Türk gençliğine emanet ediyorum. Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk bağımsızlığını, Türk Cumhuriyetini sonsuza dek savunmaktır. ...Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asîl kanda mevcuttur!" (N.II., s.898).

27 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Basın Cemiyeti Başkanı Hakkı Tarık (Us) Bey'in büyük Söylev nedeniyle telgrafına cevabı: "Hitabenin, gençliğimizin ve büyük milletimizin ruhunda uyandırdığı temiz akişleri dinlemekle pek mesudum!" (A.S.D.V., s.160).

29 Ekim 1927 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 4. yıldönümü nedeniyle Ankara'da büyük geçit resmini izlemesi, kabul töreni, Akşam Türkocakları tarafından tertiplenen balo'yu sereflendirisi (V. 30.10.1927).

1 Kasım 1927 : Atatürk'ün İkinci defe Türkiye Cumhurbaşkanlığına seçilmesi (Z.C. Devre:III, cilt:I., s.3).

: Atatürk'ün Cumhurbaşkanı olarak yemini ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin III.Dönem I.Toplanma Yılını açıs Konuşması: "...Büyük Millet Meclisi, Türk milletinin asrılar süren arayıslarının özü ve onun bizzat kendisini idare etmek suurunun canlı timsalidir. Türk milleti, mukadderatını Büyük Millet Meclisi'nin kifayetle ve vatanperver eline bıraktığı günden itibaren karanlıları sıyırıp kaldırmıs ve ümitleri boğan felâketlerden milletin gözlerini kamastıran günesler ve zaferler çıkarmıştır" (Z.C. Devre:III, CİLT:, s.3-4; A.S.D.I., s.353).

Atatürk'ün İkinci defa Türkiye Cumhurbaşkanlığına seçilmesi nedeniyle millete bildirgesi: "...Naçiz ferdi olmakla övündüğüm Türk milletinin mutluluğu ve hizmeti uğrunda bütün kabiliyet ve varlığımı vermek gayret ve kararıyla duygulu ve dolu bulunuyorum. Asla süphe yoktur ki, Cumhuriyetin gelecek evlâtları bizden daha çok refaha kavusmus ve bahtiyar olacaklardır!" (A.T.T.B., s.435).

: Atatürk'ün, yeni Cumhurbaşkanlığı devresinde yapılacak isler hakkında millete bildirgesi: "...Dünyanın zorunlu gidisinde asil milletimize düsen yüksek ödevlerin yerine getirilmesine çalışacağız. Bu ödevler, uygarlık ve insanlık ailesinde Türk milletinin layık olduğu yüksek itibar mevkiini koruma ve

yükseltmesine hizmet etmek olacaktır" (A.T.T.B., s.536).
4 Kasım 1927 : Ankara'da Etnografya Müzesi önünde ve Yenişehir'deki Atatürk heykellerinin açılışı (Ha. 5.XI.1927; İ.A., s.807; T.IV., s.356; B.Y.A., s.102; O.Y.K., s.XI).
7 Kasım 1927 : Atatürk'ün, Sovyet devriminin 10. yıldönümü nedeniyle Kalinin'e tebrik telgrafı (A.T.T.B., s.536).
19 Kasım 1927 : Ankara'ya gelen Alman ressamı A. Kampf'ın Çankaya'da Atatürk'ün resmini yapmaya Başlaması (Ha. 20.XI.1927).
24 Kasım 1927 : Ankara'da Ulus Meydanındaki Zafer Anıtı'nın açılışı (T.IV., s.356; A.B., s.180; O.Y.K., s.XI; a.b.e.b., S.188).
-1928-
23 Ocak 1928 : Atatürk'ün Yugoslav Elçisi Y. Taditch'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylrvine cevap Konuşması (Ha. 24.1.1928).
4 Subat 1928 : Atatürk'ün "Türk Maarif Cemiyeti" temsilcilerini kabulü ve Cemiyeti himayelerine alısı (ha. 5.2.1928; V. 5.2.1928).
20 Subat 1928 : Atatürk'ün gece, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü (Aras) ve esinin verdiği resepsiyonu şereflendirmesi (Ha. 22.2.1928).
7 Mart 1928 : Atatürk'ün, fakir öğrenciler için Çocuk Esirgeme Kurumu'na bin lira bağısta bulunması (Ha. 9.3.1928).
8 Mart 1928 : Atatürk'ün, "Le Matin" gazetesi muhabirine Türk demokrasisi hakkında demeci: "...Türk demokrasisi Fransız ihtilâlinin açtığı yolu izlemis, lâkin kendisine has ayırıcı özellikle gelismıştır. Her ne kadar milletlerin ve demokrasilerin isbirliği yapmaları lâzım vre mümkünse de, isbirliği bir tek amaca, yani barısa yönelik ise mümkün ve taralı olur" (A.S.D.III., s.81).
12 Mart 1928 : Atatürk'ün "Le Matin" gazetesi muhabirine bir kısım basının sağlığı ve hastalığı hakkında kasıtlı yayını ile ilgili demeci:
"...Ölüme doğru en çok atılanlardan biriyim. Kursun ve gülle yağmuru altında bir çok muharebelere istirak ettim. Hatta ölüm bir defa kalbimin yanından sıçrayarak geçti. Kalbimin üzerinde bir saat vardı ve bu saat mermi parçasının siddetini kırdı. Sağlığım tamamen yerinde, kuvvetim de daha iyiye gitmekte. Ölmeye asla niyetim yok!" (A.S.D.III., s.).
29 Mart 1928 : : Atatürk'ün, Çankaya'da Yunan Elçisi Jean Papas ile Danimarka Elçisi Otto Carl Mohr'un güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.47-48).
1 Nisan 1928 : Atatürk'ün, Torbalı depreminde zarar görenlere yardım almak üzere 10.000 lira bağısta bulunması (Ha. 3.4.1928).
10 Nisan 1928 : Lâikliğe giden önemli Anayasa değisikliklerinin yapılması (Bu değisikliklerle, Anayasanın İkinci maddesindeki "Türkiye Devleti'nin dini, din-i İslâmdır" fıkrası ile 26. maddede mevcut "ahkâm-ı seriye'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütüleceği" belirten cümle kaldırılmıs, ayrıca milletvekillerinin

ve Cumhurbaşkanının yaptıkları yeminler de değistirilerek namus üzerine ant içilmesi sekli kabul edilmıştır). (Z.C. Devre:III, cilt: III, s.104,112,125; İ.A., s.777; B.Mİ., s.35; T.IV, s.163,213).

15 Nisan 1928 : Atatürk'ün yapımı tamamlanan Etnografya Müzesi binasını ziyareti (Atatürk, bu ziyaretinde Afgan Kralı Amanullah Han'ın Mayıs ayında Ankara'ya gelişlerinde müzenin açılış töreninin yapılmasını emretmıştır) (E.M.K., s.4).

11 Mayıs 1928 : Ankara okullarının beden eğitimi senliği ve Atatürk'ün – hareket
gösterileri yapan- öğrencilerin geçit törenini izlemesi (Ha. 11.5.1928).

17 Mayıs 1928 : Atatürk'ün Çocuk Esirgeme Kurumu Kongresi adına saygılarını
ileten heyeti kabulü (Ha. 18.5.1928).

18 Mayıs 1928 : Atatürk'ün, Romanya Elçisi Filality'nin yenilenen güven mektubunu kabulü (Ha. 19.5.1928).

19 Mayıs 1928 : Atatürk'ün Belçika Elçisi Baron Louis Leclercq'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (Ha. 21.5.1928).

20 Mayıs 1928 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Afganistan Kralı Amanullah Han ve Kraliçe Süreyya'yı İstasyon'da Karşılaması (Ha. 21.5.1928).

: Atatürk'ün Afganistan Kral ve Kraliçesiyle beraber Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Görüşmeleri izlemesi ve İstiklâl Madalyası takılısı töreninde hazır bulunması (Ha. 21.5.1928).

: Atatürk'ün, Afganistan Kralı Amanullah han ve Kraliçe Süreyya sereflerine Ankara Palas'ta verilen ziyafette Konuşması:
"...Geleceğin yüksek ufuklarından doğmaya Başlayan günes asırlardan beri ıstırap çeken milletlerin talihidir! Bu talihin artık bir daha siyah bulutlara bürünmemesi, milletlerin ve onların önderlerinin dikkat ve fedakârlığına bağlıdır!" (A.S.D.II., s.248; A.M.D.P.II., s.163-165).

: Milletlerarası rakamların kullanılması hakkında Kanun'un kabulü (Z.C. Devre:III, cilt: IV., s.208).

21 Mayıs 1928 : Atatürk'ün, Afganistan Kralı Amanullah han ve esiyle beraber öğleden sonra at yarıslarını zilemesi (V. 22.5.1928).

22 Mayıs 1928 : Afganistan Kralı Amanullah Han ve esinin Akşam Atatürk' şerefine ziyafeti (Ha. 23.5.1928; 24.5.1928).

25 Mayıs 1928 : Atatürk'ün Afganistan Kralı Amanullah han'la beraber Ankara'da Resim Sergisi'ni ziyareti (V. 26.5.1928).

27 Mayıs 1928 : Afganistan Kralı Amanullah Han'ın Ankara'dan ayrılırken Hakimiyet-i Milliye gazetesi muhabirine demeci: "...Gazi, dünyanın en büyük adamı ve en önemli bir askeridir. Kendileriyle haberlesiyor, tanısıyor ve seviyorum. Fakat göRüştükten sonra

kıymetinin büyüklüğünü anladım" (Ha. 28.5.1928).
1 Haziran 1928 : Atatürk'ün, Torbalı ve çevresindeki deprem nedeniyle İzmir Valiliğine telgrafı: "...Memleketin her tarafından üzüntü ve ıstıraba istirak haberleri alıyorum. Bu müsterek ıstırap ve hassasiyet, teselliyi gerektiren bir harekettir" (Ha. 2.4.1928).
4 Haziran 1928 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a hareketi (Ha. 5.6.1928).
5 Haziran 1928 : Atatürk'ün Ankara'dan İstanbul'a gelişi (A.Y.G., s.179; Ha. 6.6.1928; A.İ.H.I., s.187).
6 Haziran 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda sair Abdülhak Hâmit'i kabulü, Akşamüzeri Ankara motoru ile Boğaziçi'nde bir gezinti yapması (A.İ.H.I., s.191).
9 Haziran 1928 : Atatürk'ün otomobille İstanbul içinde bir gezinti yapması (Aİ.H.I., s.192-191).
11 Haziran 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Avrupa'dan dönen Türkiye İs Bankası Genel Müdürü Celâl (Bayar) Bey'i kabulü (A.İ.H.I., s.193).
16 Haziran 1928 : Atatürk'ün İstanbul'da Türkiye İs bankası Yenicami Subesine gelişi, binayı gezerek ilgililerden bilgi alısı (A.İ.H.I., s.195).
20 Haziran 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Paris'ten gelen Büyükelçi Fethi (Okyar) Bey'i kabulü (A.İ.H.I., s.198).
23 Haziran 1928 : Atatürk'ün Fethi (Okyar) Bey'le beraber Söğütlü yatı ile Dolmabahçe'den HaydarPaşa'ya gelişi, Fethi Bey'i Ankara'ya uğurlayısı, tekrar Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.İ.H.I., s.199).
28 Haziran 1928 : Atatürk'ün, Ankara motoru ile Büyükada Yat Kulübü'ne gelişi, tarihçi Ahmet Refik (Altınay) Bey'le kısa Görüşmesi, daha sonra Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (Ha. 30.6.1928;A.İ.H.I., s.200).
10 Temmuz 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Kâbil Elçiliğine atanan Hikmet (Bayur) Bey'i kabulü ve kendisine Latin harfleriyle ithaflı bir resmini armağan edişi (Ha. 11.7.1928).
24 Temmuz 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Lozan Barıs Antlaşması'nın 5. yıldönümü nedeniyle gençliğin teşekkür ve bağlılık duygularını ileten İstanbul Darülfununu Heyeti'ni kabulü (Aİ.H.I., s.206-207).
: Atatürk'ün Ankara Hukuk Mektebi'nin ilk mezunlarını tebrik telgrafı: "...Ankara Hukuk Mektebi'nin ilk mezunlarını ve profesörlerini tebrik ve mezun efendilerin memlekete hayırlı hizmetlerde bulunmalarını temenni ederim" (Ha. 25.7.1928; A.S.D.V., s.160-161).
26 Temmuz 1928 : Atatürk'ün gece, "Çocuk Esirgeme Kurumu" ve "Türk Maarif Cemiyeti" balolarını şereflendirmesi (A.İ.H.I., s.207).
29 Temmuz 1928 : Atatürk'ün –izinli olarak Türkiye'ye dönen- Sofya Elçisi

Hüsrev (Gerede) Bey'i kabulü (Ha. 30.7.1928).
: Atatürk'ün, Güzel Sanatlar Birliği Edebiyat subesi adına Halit Ziya (Usaklıgil) ve Hüseyin Rahmi (Gürpınar)'ı kabulü ve kendisine teklif edilen bu subenin fahri başkanlığını kabul edişi (Ha. 30.7.1928).
1 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, Latin harfleri Komisyonu üyelerinden Falih Rıfkı (Atay), Ahmet Cevat (Emre), ve Mehmet Emin Beyleri kabulü, alfabe ve gramer konuları üzerinde Görüşmesi (Ha. 2.8.198).
8 Ağustos 1928 : İstanbul'da Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın açılması (T.IV., s.356).
9 Ağustos 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Sofya Elçisi Hüsrev (Gerede) Bey'i kabulü (Ha. 10.8.1928).
9/10 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, İstanbul Sarayburnu Parkında Cumhuriyet Halk Partisi tarafından tertiplenen gece toplantısında yeni harfler hakkında Konuşması: "...Bizim ahenkli, zengin dilimiz yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Asırlardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulunduran, anlasılmayan ve anlamadığımız isaretlerden kendimizi kurtarmak ve bu gereği anlamak mecburiyetindeyiz! Anladığımız belirtisine yakın zamanda bütün dünya tanık olacaktır. Buna kesinlikle eminim" (T.M.T.V., s.1463-1467; A.İ.H.I., s.212-213; M. 101.8.1928; A.S.D.II., s.351; A.B.E.B., s.199).
10 Ağustos 1928 : Atatürk'ün saat 28.00'de otomobille Taksim Cumhuriyet Anıtı önüne gelerek, bir süre anıtı seyretmeleri (Ha. 11.8.1928; A.İ.H.I., s.215).
11 Ağustos 1928 :Atatürk'ün, -Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey de hazır bulunduğu halde- Latin harfleri Komisyonu üyelerini kabulü ()Ha. 14.8.1928).
14 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, matbuat Cemiyeti Kongresi'nin saygı telgrafına selâm ve iltifatlarını ileten cevabı (Ha. 15.8.1928). (Bu telgraf yeni Türk harfleriyle yazılmıştır).
16 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, yeni Türk harfleri hakkında Adalet Bakanı Mahmut Esat (Bozkurt) Bey'in telgrafına cevabı: "...Gerçekten yeni Türk yazısı, Türkün yaradılıstan gelen zekâ ve kabiliyetini gelistirebileceğinden yeni yazımızı tarlalarında çalışan çitçilerimize, sürüleri basında dağlarda dolasan çobanlarımıza kadar en az bir zamanda yaymaya çalışmak hepimizin vicdan ve millî haysiyet borcudur" (Ha. 17.8.1928).
17 Ağustos 1928 : Atatürk'ün Moda'daki deniz yarıslarını izlemesi, Akşam Kalamıs Belvü Palas'ta verilen balo'yu şereflendirmesi (A.İ.H.I., s.217-218).
18 Ağustos 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Yüksek Askerî Sûra üyelerinden Yakup Sevki (Subası) ve Cevat (Çobanlı) Paşaları

kabulü (Ha. 23.8.1928).
23 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan Tekirdağ'a gelişi, şehirde ziyaretleri (Öğleden sonra saat 13.00 sıralarında yatla tekrar İstanbul'a hareket etmıştır. T.T.A., s.208; T.A., s.17-18).
: Atatürk'ün Tekirdağ dönüşü İstanbul'da Anadolu Ajansı muhabirine yeni Türk harfleriyle ile ilgili demeci: "...Az zaman sonra, yeni Türk harfleriyle, gözler kamastırıcı Türk mânevi Gelişiminin erisebileceği kudret ve itibarın milletlerarası seviyesini gözlerimi kapayarak simdiden o kadar parlak görüyorum ki, bu manzara beni kendimden geçiriyor!" (A.S.D.III., s.82; T.A., s.25).
25 Ağustos 1928 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı salonunda İbrahim Necmi (Dilmen) Bey'in yeni Türk harfleri ve okunusu ile ilgili Tartışmalı konferansını izlemesi ()Bu konferansı 150 kadar milletvekili de izlemıştır A.İ.H.I., s.221â.
27 Ağustos 1928 : Atatürk'ün Söğütlü yatıyla İstanbul'dan Mudanya'ya, Mudanya'dan da otomobille Bursa'ya gelişi, İl Genel Meclisi salonunda memurları yeni harflerden imtihan edişi, Akşam tekrar Mudanya üzerinden İstanbul'a hareketi (Ha. 28.8.1928; A.İ.H.I., s.227-229).
27/28 Ağustos 1928 : Atatürk'ün Mudanya'dan Ertuğrul yatıyla İstanbul'a dönüşü
(Ha. 28.8.1928).
: Atatürk'ün Ertuğrul yatıyla Mudanya'dan İstanbul'a dönerken harf inkılâbı hakkında söyledikleri: "...Türk milleti yaptığını suurla ve bunca bin yılların hayatında açtığı devasız yaraları acele tedavi etmek acısıyla, gerçek denilen cevheri bulmus olduğuna inanarak uzun adımlarla Kurtuluş aramaya karar vermıştır. Bunun önüne set çekmek isteyeceklerin âkıbeti Türkün kuvvetli ayakları altında ezilmektedir" (Ha. 28.8.1928).
28 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, öğretmenlerin yeni yazıyı öğrenme ve öğretmedeki fedakâr çalışmaları nedeniyle Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'e telgrafı: "Yeni Türk yazısını öğrenmek ve öğretmek hususunda memleketin her tarafında sarfedilen atesli faaliyet ve çalışmaların derin bir haz ve memnuniyetle görüyorum. Öğretmenlere teşekkür ve selâmlarımın iletilmesini rica ederim" (A.T.T.B., s.538).
29 Ağustos 1928 : Atatürk'ün huzurunda Dolmabahçe Sarayı salonunda yeni Türk harflerinin okunus ve yazılısı ile ilgili Tartışmalı konferans ve Atatürk'ün tahta'ya yazılan bir notu: "Milleti bilgisizlikten kurtarmak için kendi diline uymayan Arap harflerini terkedip Lâtin esasından Türk harflerini kabul etmekten Başka çare yoktur!" (A.İ.H.I., s.230-234).

: Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayında sair ve yazarlardan olusan sofra'da Sair Halit Fahri (Ozansoy)'ye hitaben yazdırdıkları: "...Siirlerin sen, neseli, faal Türk milletinin sevinç, nese, faaliyet, his ve hareketlerini sakıyacaktır. buna mevcudiyetini hasredeceksin!" (E.Ç., s.263).

30 Ağustos 1928 : Atatürk'ün, Büyük Zaferin 6. yıldönümü nedeniyle basın temsilcilerine demeci: "30 Ağustos'ta yönettiğim muharebe, Türk milletinin yanımda bulunduğu halde idare ettiğim ilk ve son muharebedir. Bir insan kendisini milletle beraber hissettiği zaman, ne kadar kuvvetli bilir misiniz? Bunu tarif müsküldür" ()Ha. 31.8.1928; A.S.D.III., s.83.

1 Eylül 1928 : Atatürk'ün, Dolmabahçe'den Ertuğrul Yatı ile Çanakkale'ye gelişi, Vilâyet ve Belediyeyi ziyaret ederek yeni harfler hakkında halkla Konuşmaları (A. ve D., s.122).

: Atatürk'ün saat 16.00'da Maydos (Eceabat)'a hareket ederek Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar bölgelerini ziyareti (A.ve D. s.122).

2 Eylül 1928 : Atatürk'ün Ertuğrul yatı ile Çanakkale'den Gelibolu'ya gelişi, Hükûmet konağı ve Belediyeyi yeni harfler hakkında halkla Konuşması (A.veD., s.122).

: Atatürk'ün, deniz manevraları nedeniyle Donanma Komutanı'na tebrik telgrafı: "...Donanmamızın bugün görmüs olduğum düzen ve mükemmeliyetinden çok memnun ve övünüyorum" (Ha. 4.9.1928).

2/3 Eylül 1928 : Atatürk'ün, Akşam Çanakkale'den İstanbul'a dönüşü (A.Y.G., s.106).

4 Eylül 1928 : Atatürk'ün, Galatasaray Kulübü Başkanı Necmettin (Sadak) Bey'e mektubu: "Mektubunuzu aldım. Türk gençliğinin spor sahasında gösterdiği kabiliyet ve faydalı faaliyeti takdirle görüyor ve izliyorum" (B.T.S.T.A., s.87).

9 Eylül 1928 : Atatürk'ün, üniversite ve yüksekokul öğrencilerini tasıyan vapur Dolmabahçe Sarayı önünden geçerken gençlerin kendisine sevgi gösterisinde bulunmaları üzerine, saray penceresinden onları selâmlaması (Gençlerin gösterilerine devam etmesi üzerine Cumhurbaşkanlığı orkestrası Saray balkonuna çıkarak bazı parçalar çalmıs, gençler de birlikte Cumhuriyet Marsını söylemislerdir Ö.H., s.111).

14 Eylül 1928 : Atatürk'ün, İzmir vapuru ile İstanbul'dan Karadeniz'e hareketi (A.ve D., s.123; A.İ.H.I., s.240).

: Atatürk'ün, Karadeniz yolculuğuna Başlarken kendisini uğurlayan donanma mensuplarına –Donanma Komutanı Fahri (Engin) Bey aracılığıyla- telsiz mesajı: "Karadeniz'in dalgaları içinde en az çok haz ve sevincimi gerektiren kalbî hissim, samimî

hâtıram siz olmaktasınız. Bunu size adreslerini bilmediğim bütün Arkadaşlara evlâtlara iletiyorum" (A.ve D., s.124).
15 Eylül 1928 : Atatürk'ün Sinop'a gelişi, şehirde tetkik ve ziyaretleri, gece Samsun'a hareketi (A.Y.G., s.315, 317; V. 16.9.1928).
16 Eylül 1928 : Atatürk'ün; Samsun'a gelişi, Akşam öğretmenler tarafından şerefine verilen balo'ya gelişi (M. 18.9.1928).
: Atatürk'ün, samsun'da sabah yazdıkları: "Saat 8.00'i çeyrek geçiyor. Yazı odasındayım. İsmet Paşa'yı beklerken bu satırları yazıyorum. Samsun'a üçüncü defa geliyorum. İlk gelişim malûmdur: 19 Mayıs 1919..." (Samsun 15, 1938, s.44; Yedigün, sayı:348, s.9, 1939).
17 Eylül 1928 : Atatürk'ün Samsun'da ziyaret ve incelemelerde bulunması
18 Eylül 1928 : Atatürk'ün Samsun'dan Amasya'ya gelişi, bir süre sonra Turhal yolu ile Tokat'a hareketi (R.A., s.151).
: Atatürk'ün Tokat'a gelişi ve geceyi burada geçirisi (V. 19.9.1928)
19 Eylül 1928 : Atatürk'ün Tokat'tan Sivas'a gelişi (A.Y.G., s.325).
20 Eylül 1928 : Atatürk'ün sabah Sivas'ta incelemeleri, Sivas Kongresi'nin toplandığı lise salonunu ziyareti ve Lise'nin hatıra defteri'ne yazdıkları: "İlk Kongremizin toplandığı salonu görmekten çok duygulandım!" (A.H.D.Y., s.12; A.Y.G., s.325).
: Atatürk'ün, Sivas'tan hareketle Kayseri'ye gelişi (A.Y.G., s.325; A.K., s.91-94).
: Atatürk'ün, öğleden sonra Kayseri'den Ankara'ya hareketi (M. 21.9.1928).
21 Eylül 1928 : Atatürk'ün Kayseri'den Ankara'ya gelişi (A.G.M.K., s.35; T.M.T.V., s.1464).
: Atatürk'ün yeni harflerin kullanılısı nedeniyle gramerde yapılacak değişiklikler hakkında Başbakanlığa yazısı (M. 22.9.1928).
27 Eylül 1928 : Atatürk'ün, Çankaya'da Fransız Büyükelçisi Comte de Chambrun'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.50).
1 Ekim 1928 : Atatürk'ün, Ankara'da Hakimiyet-i Milliye gazetesi yönetim yerini ziyareti (M. 2.10.1928).
19 Ekim 1928 : Atatürk'ün İsmet Paşa ile Anra'da at yarıslarını izlemesi (M. 21.10.1928).
21 Ekim 1928 : Atatürk'ün Çankaya'da İran Elçisi Furugi Muhammed Ali'nin güven mektubunu kabulü (D.B.Y., 1967, s.1071).
25 Ekim 1928 : Atatürk'ün Çankaya'da Irak Elçisi Suphi Bey. Mısır Elçisi Ratıp Bey ve Lehistan Elçisi Kazimierz Olszowsky'nin güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.51-53; V. 26.10.1928).

29 Ekim 1928 : Atatürk'ün Cumhuriyetin 5. yıldönümü nedeniyle Ankara'da geçit törenini izlemesi (M. 30.10.1928).
: Atatürk'ün, Sofya'da yayımlanan "La Burgarie" gazetesi muhabirine Türk-Bulgar İlişkileri ve Bulgaristan hâtıraları hakkında demeci (C. 3.13.1928).
1 Kasım 1928 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin III.Dönem, II.Toplantı Yılını açış Konuşması "...Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla Türk harflerinin kesinlik ve yasallık kazanması, bu memleketin yükselme mücadelesinde baslı basına bir geçit olacaktır" (Z.C. Devre: III, cilt:V, s.2-5; A.S.D.I., s.355).
: Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında Kanun'un kabulü (Z.C. Devre:III, cilt:V., s.7-8; M.İ.K., s.17).
: Cumhurbaşkanı Atatürk'e, milletin sükran hâtırası olmak üzere altın levha üzerinde kabartma bir alfabe takdim edilmesi hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı (Z.C. Devre:III., cilt:V, s.12).
8 Kasım 1928 : Atatürk'ün, halka yeni yazıyı öğretmek üzere faaliyete geçen Millet Mektepleri'nin Genel başkanlığını ve Basöğretmenliğini kabul etmesi (C. 9.XI.1928).
11 Kasım 1928 : Atatürk'ün, Çankaya'da İsviçre Elçisi Martin Henri'nin güven mektubunu kabulü (D.B.Y., 1967, s.1079).
19 Aralık 1928 : Atatürk'ün, Ankara'da İtalya Dışişleri bakanlığı Müstesarı Grandi'yi kabulü (C. 20.12.1928).

-1929-

1 Ocak 1929 : Yeni harfleri ve bu harflerle yazıyı halka öğretmek üzere "Millet Mektepleri"nin açılması (C. 2.1.1929; O.Y.K., s.XI; t.m.i.p., S.254).
17 Ocak 1929 : Atatürk'ün gece manevî kızı Nebile Hanım'ın evlenmesi nedeniyle Ankara Palas'ta düzenlenen baloyu şereflendirmesi (C. 18.1.1929).
28 Ocak 1929 : Atatürk'ün, Türk alfabesinin sadelestirilmesi nedeniyle tebrik telgrafı gönderen İngiliz Heceyi Sadelestirme Cemiyeti'ne cevabı:
"...İnsanlar arasında kolay ve hevesli okumak vasıtasının temin edilmesi, hem millî gelismeye hem de milletler arasında anlasmaya çok hizmet eder" (Ha. 1.3.1929).
19 Nisan 1929 : Atatürk'ün, Çankaya'da İngiltere'nin eski Mısır Fevkalâde Komiseri Lord Lloyd'u kabulü (M. 20.4.1929).
23 Nisan 1929 : Atatürk'ün, öğleden sonra Ankara Palas'ta düzenlenen "Çocuk Balosu"nu şereflendirmesi (M. 24.4.1929; C. 24.4.1929).
30 Mayıs 1929 : Atatürk'ün, 28.V.1929 günü İstanbul'da toplanan Dördüncü Uluslar arası Ajanslar Kongresi'nin saygı telgrafına cevabı:
"Hakkımda gösterilen samimî duygulara teşekkür eder, Başarılar dilerim" (C. 31.5.1929; A.T.T., s.22).

11 Haziran 1929 : Atatürk'ün, Basın cemiyeti Genel Kurulu'nun saygı telgrafına cevabı: "Genel kurul münasebetiyle hakkımda gösterilen hislere teşekkür ederim" (V. 12.6.1929; A.T.T., s.22).
18/19 Temmuz 1929 : Atatürk'ün, gece yarısından sonra Ankara'nın Tahtakale bölgesinde çıkan yangın yerine gelişi ve alınan önlemleri denetlemesi (İ. 20.7.1929).
24 Temmuz 1929 : Atatürk'ün Lozan Antlaşması'nın 6. yıldönümü nedeniyle İsmet (İnönü) Paşa'ya telgrafı: "Devlet ve milletin bağımsızlığını bütün cihana pek parlak sekilde tanıtan Lozan Barıs Antlaşması'nın yıldönümünde, barıs yolundaki uğrası ve çalışmalarınızı takdirle anmak benim için bir zevktir" (A.T.T., s.22).
5 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Ankara'da toplanan Türkçe öğretmenlerinin saygı ve bağlılık duygularını ileten Milli Eğitim Bakanı Cemal Hüsnü (Taray)'ın telgrafına cevabı: "Türkçe öğretmenlerine pek yüksek ve vatanî vazifelerinde Başarı temenni ederim" (C. 6.8.1929).
: Atatürk'ün, trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 6.8.1929; M. 6.8.1929).
5/6 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Eskişehir'den geçerken istasyon'da Sakarya gazetesi Basmuharririne demeci: "Türk milletinin toplumsal düzenini bozmaya yönelik didinmeler, boğulmağa mahkûmdur. Türk milleti, kendinin ve memleketinin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen karıstırıcı, sefil, vatansız ve milliyetsiz beyinsizlerin saçmalamalarındaki gizli ve kirli emelleri anlayamayacak ve onlara müsamaha edecek bir topluluk değildir. O simdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görürü. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeğe, kahredilmeğe mahkûmdur. Bunda köylü, isçi bilhassa kahraman ordumuz candan beraberdir. Bundan kimsenin süphesi olmasın!" (A.S.D.II., s.253; Ha. 7.8.1929; M. 7.8.1929; T.S.K.F., s.429).
6 Ağustos 1929 : Atatürk'ün trenle Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C. 7.8.1929; M.6.8.1929; A.İ.H.I., s.269-270).
9 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Akşam Fethi (Okyar) Bey'in Büyükdere'deki yalısında kendisini görmeğe gelen İstanbullulara seslenisi:
"...Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu kâfidir! Benim kuvvetim, benim size olan sevgim ve sizin bana olan sevginizdir. Bu millet, bu memleket yeni rejim üzerinde dünyanın en mâkul bir varlığı olacaktır. Ben bunu kendi gözlerimle görmeden ölmeyeceğim!" (M. 11.8.1929; A.S.D.II., s.254).
10 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile İmralı adasına gelişi (Ada önlerinde 2 saat kadar kalmıs, adaya çıkmamıştır İ.

11.8.1929).
16 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Akşam Dolmabahçe Sarayı'nda Ferit İbrahim Bey tarafından Gazi Çiftliği'nde çekilen filmi seyretmesi
21 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan Yalova'ya gidisi, buradan Bursa'ya geçisi (A.İ.H.I., s.724).
22 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Bursa'dan hareketle Yalova'ya gelişi, Akşam İstanbul'a dönüşü (A.İ.H.I., s.724).
24 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan tekrar Yalova'ya gelişi (M. 26.8.1929).
25/26 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (M. 27.8.1929).
28 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, Akşama doğru Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (M 29.8.1929; A.İ.H.I., s.277).
: Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'nın 30 Ağustos Zaferinin 7. yıldönümü nedeniyle Atatürk'e tebrik telgrafı: "Yüksek dehalarının ve mucizeler yaratan isabetli ve kudretli irade ve iradelerinin yadigârı olan zafer bayramını, bütün silah Arkadaşlarım adına tebrik eder, Cumhuriyet ordusunun sonsuz bağlılık ve saygılarımı arzederim" (C. 1.9.1929).
: Atatürk'ün, Yalova'dan Ertuğrul yatı ile İstanbul'a dönüşü (M. 29.8.1929; A.İ.H.I., s.277).
30 Ağustos 1929 : Temeli 30 Ağustos 1924 günü atılan Dumlupınar'daki Meçhul Asker Anıtı'nın törenle açılışı (C. 11.9.1929).
31 Ağustos 1929 : Atatürk'ün, 30 Ağustos Zaferi'nin 7. yıldönümü nedeniyle Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'nın tebrik telgrafına cevabı: "…Bu büyük günde kudretli ordumuzun subaylarına ve asker Arkadaşlarıma hürmet ve sevgilerimin ulaştırılmasına aracılığınızı rica ederim" (A.T.T., s.23).
: Atatürk'ün, gece yatla Kadıköy ve Fenerbahçe sahillerinde ve Boğaziçi'nde bir gezinti yapması (M. 1.9.1929).
3 Eylül 1929 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile Dolmabahçe'den Yalova'ya geçisi, gece Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (M. 4.9.1929).
4 Eylül 1929 : Atatürk'ün, Söğütlü yatı ile Boğaziçi'nde bir gezinti yapması (M. 5.9.1929).
6 Eylül 1929 : Atatürk'ün, Akşam Sakarya motoru ile Boğaziçi'nde bir deniz gezintisi yapması (M. 7.9.1929).
7 Eylül 1929 : Atatürk'ün, Ayasofya Camii ve Topkapı Sarayı'nda incelemelerde bulunması (C. 8.9.1929; A.İ.H.I., s.279).
11 Eylül 1929 : Atatürk'ün, Akşamüzeri otomobille Taksim ve Sisli taraflarında bir gezinti yapması (M. 12.9.1929).
12 Eylül 1929 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile Yalova'ya gidisi (İ. 13.9.1929).

13 Eylül 1929 : Atatürk'ün, Millet Çiftliğine giderek incelemelerde bulunması (M.14.9.1929).
17 Eylül 1929 : Atatürk'ün Ankara'da toplanan III. Millî Türk Tıp Kongresi'nin saygılarını ileten Sağlık Bakanı Refik (Saydam)'ın telgrafına cevabı:
"Kongrenin muhterem üyelerine teşekkür lerimin ulaştırılmasına aracılığınızı rica eder, Kongreye takdire değer çalışmalarında Başarılar dilerim" (V. 21.9.1929; A.T.T., s.23).
18 Eylül 1929 : Atatürk'ün gece Ertuğrul yatı ile Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (M.19.8.1929; İ. 20.9.1929).
21 Eylül 1929 : Atatürk'ün Sisli Çocuk hastanesi'ne giderek tedavi görmekte olan küçük çoban Sığırtmaç Mustafa'yı ziyareti (İ. 22.9.1929; C. 23.9.1929).
22 Eylül 1929 : Atatürk'ün Sığırtmaç Mustafa'yı Sisli Çocuk Hastanesi'nde tekrar ziyaret ederek tedavisi hakkında bilgi alması (C. 23.9.1929).
30 Eylül 1929 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 1.10.929).
1 Ekim 1929 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya dönüşü (C. 2.10.1929).
14 Ekim 1929 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen İngiltere Akdeniz Filosu Baskomutanı
Amiral Frederick Field'i kabulü (Ha. 15.10.1929).
22 Ekim 1929 : Atatürk'ün, Ankara'da Türkiye İs Bankası'nı ziyareti ve binayı gezisi (Ha. 23.10.1929).
24 Ekim 1929 : Atatürk'ün, Ankara'da Hakimiyet-i Milliye gazetesi idarehanesi ile Anadolu Ajansı'nı ziyareti (M. 25.10.1929).
29 Ekim 1929 : Atatürk'ün, Cumhuriyet'in 6. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin III.Dönem III. Toplantı Yılını açıs Konuşması:
"…Meclisimizin en büyük eseri olan Türk harfleri, memleketin umumî hayatına tamamen tatbik olunmustur. İlk müskülat, milletin ülkü kuvveti ve uygarlığa olan sevgisi sayesinde kolaylıkla yenilmistir" (Z.C. Devre:III, cilt:XIII, s.2-4; A.S.D.I., s.360).
7 Kasım 1929 : Atatürk'ün Ankara'da İtalya eski Maliye Nazırı Kont Volpi'yi kabulü (C. 8.XI.1929; T.C.M.B., s.266).
24 Kasım 1929 : Atatürk'ün, Milli Savunma Bakanlığı'nı ziyareti (M. 25.XI.1929).
: Atatürk'ün, Ankara'da yapılmakta olan Türkocağı Merkez Binasında incelemelerde bulunması (İ. 25.XI.1929).
25 Kasım 1929 : İstanbul'a gelen Alman biyografi yazarı Emil Ludwig'in demeci:
"Ben öteden beri büyük simaları tetkik ile mesgulüm. Avrupa'nın büyük devlet adamları ile göRüştüm. Onların karakterlerini ve görüslerini öğrendim. Büyük Gazi de meydana getirdiği büyük eserlerle kendisinden çok söz ettirmiş bir şahsiyettir. Bu sebeple özellikle Gazi ile Görüşmek isterim. Bu amaçla Ankara'ya gideceğim" (C. 26.XI.1929).

30 Kasım 1929 : Atatürk'ün, Çankaya'da Emil Ludwig'i kabulü ve Görüşmesi: "…kapıda duran nöbetçi bile benden korkmaz; isterseniz kendisinden sorunuz. Korku üzerine egemenlik kurulamaz. Toplara dayalı egemenlik yaşamaz! Böyle bir egemenlik ve hatta diktatörlük, ancak ihtilâl halinde geçici bir zaman için gerekir" (Ha. 1.12.1929; M. 1.12.1929; A.S.D.III., s.84-88).
: 1 Aralık 1929 : Alman biyografi yazarı Emil Ludwig'in Ankara'dan ayrılırken gazetecilere demeci: "Gazi Hazretleri ile Görüşmem o kadar kıymetlidir ki, bunu bir iki kelime ile sınırlamak imkânı yoktur. Bütün dünya Gazi Hazretlerinin yalnız faaliyetini bilirler. Fakat ben kendileri ile görüsürken dünyanın meçhulü olan diğer bir meziyetini kesfettim. Gazi Hazretleri eylem adamı oldukları kadar da bir düsünürdürler" (M. 3.12.1929).
4 Aralık 1929 : Atatürk'ün, Kayseri-Sivas hattında Gemerek istasyonunun açılışı nedeniyle kendisine saygı telgrafı çeken halka memnuniyetini ve salâmlarını bildirmesi (M. 5.12.1929).
7 Aralık 1929 : Atatürk'ün, Yalova'ya gitmek üzere Ankara'dan hareketi (Ha. 8.12.1929).
8 Aralık 1929 : Atatürk'ün Ankara'dan Yalova'ya gelişi (Ha. 9.12.1929).
13 Aralık 1929 : Atatürk'ün Başbakan İsmet (İnönü) Paşa'ya telgrafı: "Millî paramızın kıymetini koruma yolunda hükûmetin aldığı önlemlerin iyi sonuçlar vermekte olmasından memnunum. Büyük Millet Meclisi'nin bu vesile ile de beliren itimadı ve bütün milletin fiilî tasvibi iktisat mücadelemizde Başarınız için pek kıymetli bir tesviktir" (Ha. 15.12.1929).
15 Aralık 1929 : Atatürk'ün, Yalova'dan Marmara vapuru ile Derince'ye gelişi, buradan trenle Ankara'ya hareketi (M. 16.12.1929; A.İ.H.I., s.295).
16 Aralık 1929 : Atatürk'ün, Yalova'dan Ankara'ya dönüşü (Ha. 17.12.1929).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Sovyet Hariciye Komiseri Vekili Karahan'ı kabulü (Ha. 17.12.1929) (Karahan, bir ziyaret esnasında Moskova'dan beraberinde getirdiği Semerkant'ta Timur'un türbesi'ni konu alan bir yağlıboya bir tabloyu Atatürk'e hediye etmistir).
28 Aralık 1929 : Atatürk'ün, Çankaya'da Irak Elçisi Rauf Bey'in güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.54).
31 Aralık 1929 : Sovyet Sosyalist Suralar Birliği Merkez İcra Komitesi Başkanı Kalinin'in Atatürk'e telgrafı: "Türkiye'ye seyahati Sovyet-Türk protokolünün imzasıyla kendisini gösteren Hariciye Komiser Vekili Karahan'ın derin bir destek ve samimiyet kabulünü rica ederim. Türk-Sovyet İlişkilerinin inkisafını daima en samimi bir alâka ile izlemis olduğumdan bu belgenin memleketlerimizi bağlayan ve bugünkü verimli iktisadî faaliyetlerine çok lüzumlu barısın teminatı derecesinde bulunan dostane İlişkilerin takviyesi yolunda bir adım daha olusturduğunu görmekle bahtiyarım" (M. 6.1.1930; V. 6.1.1930).

-1930-

3 Ocak 1930 : Atatürk'ün, Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'ne ilk üye olarak kaydedilmesi (V. 2.1.1929).

5 Ocak 1930 : Atatürk'ün Kalinin'in 31.12.1929 tarihli telgrafına cevabı: "…Ankara'da Türk-Sovyet protokolünün imzası memleketlerimiz arasında müskül zamanlarda kurulan ve iki tarafın Karşılıklı Antlaşmaları ve barıs gayesine hizmet etmek hususundaki samimî arzuları sayesinde gelisen dostane münasebetler için pek ziyade memnuniyeti gerektiren bir olaydır" (M. 6.1.1930; V. 6.1.1930).

7 Ocak 1930 : Atatürk'ün, Ankara Hukuk Fakültesi'ni ziyareti (Ha. 8.1.1930) ve kendisine Hukuk Mektebi Öğretim Kurulu Fahrî Başkanlığı'nın verilmesi (M.K.A.F.B., s.120).

11 Ocak 1930 : Atatürk'ün, Hakimiyet-i Milliye gazetesi matbaasını ziyareti ve burada 2 saat kadar kalısı (Ha. 12.1.1930).

6 Subat 1930 : Atatürk'ün, Etnografya Müzesini ziyareti ve Müze'de toplanan sanat eserleri üzerinde incelemeleri (Ha. 7.2.1930).

26 Subat 1930 : Atatürk'ün, Ankara'dan İzmir'e gelişi (Ha. 28.2.1930; A.İ. ve A.M.,s.21).

5 Mart 1930 : Atatürk'ün, İzmir'den Antalya yönüne hareketi (Ha. 6.3.1930; C. 7.3.1930).

6 Mart 1930 : Atatürk'ün öğleye doğru Isparta'ya gelişi ve yemekten sonra Burdur'a hareketi (Ha. 7.3.1930; C. 7.3.1930).

: Atatürk'ün, Burdur'a gelişi ve Antalya'yı hareketi (Ha. 7.3.1930).

: Atatürk'ün Antalya'ya gelişi (Ha. 7.3.1930; C. 7.3.1930).

: Atatürk'ün Akşam yemeğinden önce Genel Sekreteri Hasan Rıza (Soyak) Bey'le bire sohbeti ve söyledikleri: "…Münasebet düstükçe daima tekrar ediyorum; bütün bu dertlerin, bütün bu ihtiyaçların giderilmesi, her seyden evvel, pek Başka sartlar altında yetismis, bilgili, genis düsünceli, azim, feragat ve ihtisas sahibi adam meselesidir, sonra da zaman ve imkân meselesi… İleri milletler düzeyine erismek isini bir yılda, bes yılda, hatta bir kusakta tamamlamak da imkânsızdır. Biz simdi o yol üzerindeyiz; kafileyi hedefe doğru yürütmek için, insan gücünün üstünde gayret sarfediyoruz; Başka ne yapabiliriz ki…" (D.C.İ.K.A., s.68-70).

8 Mart 1930 : Atatürk'ün Antalya'da kazalardan gelen heyetleri kabulü ve şehirde incelemeler yapması (Ha. 9, 10.3.1930).

9 Mart 1930 : Atatürk'ün, Antalya Müzesi'ni gezisi, Aspendos'a giderek tarihî incelemelerde bulunması (A.Y.G., s.54).

12 Mart 1930 : Atatürk'ün, Antalya'dan Ankara'ya hareketi (Ha. 13.3.1930).

13 Mart 1930 : Atatürk'ün, Ankara'ya dönüşü (Ha. 14.3.1930).

24 Mart 1930 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Macar Dışişleri bakanı Walko'yu

kabulü (25.3.1930).
3 Nisan 1930 : Türk kadınlarına belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanıyan "Yeni Belediye Kanunu"nun kabulü (Z.C. Devre:III, cilt: XVIII., s.13; T. Bugüne, s.62; A.H.H.B., s.256).
: Atatürk'ün, Ankara'da Türkocakları Merkezi'nde Afet (İnan) Hanım'ın kadın haklarına dair konferansını izlemesi (C.4.4.1930; A. Mektuplar, s.11; A.T.K.H.K., s.128).
6 Nisan 1930 : Atatürk'ün, Çankaya'da Afgan Elçisi Gulâm Nabi Han'ın güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması: "…Türk ve Afgan milletleri arasında mevcut İlişkiler kuvvetlidir. Bu bozulmaz dostluk ve Kardeşlik bağlarının her gün daha ziyade artacağını kabul ediyorum" (C. 7.4.1930).
12 Nisan 1930 : Atatürk'ün, Çankaya'da İtalya Elçisi Pempeo Aloisi'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (C. 14.4.1930).
12/13 Nisan 1930 : Atatürk'ün, turne dolayısıyla Ankara'da bulunan Darülbedayin (İstanbul şehir Tiyatrosu) sanatkârlarını Çiftlik'teki Marmara Köskü'nde yemeği daveti ve sanatkârların ayrılırken elini öpmek istemeleri üzerine söyledikleri: "Biz hepimiz milletvekili olabilirz, bakan olabiliriz, hatta Cumhurbaşkanı; ama hiçbirimiz sanatkâr olamayız. Böyle olunca sanatakâr el öpmez; sanatkârın eli öpülür!" (O.G.B.G., s.321-324).
19 Nisan 1930 : Atatürk'ün, Çankaya'da Japon Elçisi Yoshida'nın güven mektubunu
kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.55).
21 Nisan 1930 : Atatürk'ün, Ankara'da Millî Sanayi Sergisi'ni ziyareti (C. 22.4.1930).
27 Nisan 1930 : Atatürk'ün Ankara'da Türkocakları VI. Kurultayı'nın çalışmalarını izlemesi (V. 28.4.1930).
8 Mayıs 1930 : Kırklareli'nde Atatürk Heykeli'nin açılışı (V. 9.5.1930; C. 9.5.1930).
31 Mayıs 1930 : Atatürk'ün Ankara civarınca Gâvurkale'deki Eti harabelerinde incelemelerde bulunması (A.G.M.K., s.60).
5 Haziran 1930 : Atatürk'ün, Çankaya'da, Çanakkale Savaşları esnasında sağ kokunu kaybeden General Gouraud'u kabulü ve Görüşme esnasında hazır bulunan Fransız Büyükelçisi Comte de Chambrun'a söyledikleri: "Türk topraklarında yatan onun serefli kolu memleketlerimiz arasında son derece kıymetli bier bağdır" (C. 10.6.1930; T. Bugüne, s.150; A.F.D., s.324).
9 Haziran 1930 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 10.6.1930).
11 Haziran 1930 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C. 12.6.1930).
12 Haziran 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile Yalova'ya gidisi, yapılmakta olan Kösk insaatını tetkiki, Akşam tekrar İstanbul'a dönüşü

(V. 13.6.1930).
13 Haziran 1930 : Atatürk'ün Dolmabahçe'den motorla Beylerbeyi Sarayı'na gidisi, Akşama doğru Boğaziçi'nde bir gezinti yapması, Akşam Sığırtmaç Mustafa'yı görmek üzere Sisli Sıhhat Yurdu'na gidişi (Doktorlar Sığırtmaç Mustafa'nın hastaneden çıktığını söylemislerdir V. 14-15.6.1930).
15 Haziran 1930 : Sığırtmaç Mustafa'nın, Dolmabahçe Sarayı'na giderek Atatürk'ün elini öpmesi (V. 17.6.1930).
17 Haziran 1930 : Atatürk'ün İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (V. 19.6.1930).
20 Haziran 1930 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (C.12.7.1930).
30 Haziran 1930 : Atatürk'ün İstanbul'dan Yalova'ya gelişi (C. 1.7.1930).
11 Temmuz 1930 : Atatürk'ün Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (C. 12.7.1930).
12 Temmuz 1930 : Atatürk'ün İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (V. 13.7.1930).
21 Temmuz 1930 : Atatürk'ün Yalova'da, Tahran'a Elçi olarak atanan Hüsrev (Gerede) Bey'i kabulü ve Türk-İran İlişkileri ve dostluğu üzerine talimat vermesi: "Bugünkü Türkiye Cumhuriyeti ricali, mazinin manâsız kör dövüslerini bilir. Onu hiçbir sebep ve suretle, asla tekrar etmek istemez!" (C. 26.7.1930;A.So., V.1X.1947).
22 Temmuz 1930 : Atatürk'ün, Yalova'da, -Bulgar Basın Cemiyeti'nin Türk gazetecilerinden bir heyeti Sofya'ya daveti nedeniyle- Türk Basın Cemiyeti Başkanı Hakkı Tarık (Us)'a demeci (C. 27.7.1930; A.So., V.3.X.1947).
24 Temmuz 1930 : Atatürk'ün, Lozan barıs Antlaşması'nın 7. yıldönümü nedeniyle Başbakan İsmet (İnönü) Paşa'ya telgrafı: "Lozan Antlaşmasını imzaladığınız büyük günün serefli hatırasını kutlar, bundan duyduğum iftiharlarımı takdim eder ve sevgi ile gözlerinizden öperim" (C. 26.7.1930).
: İsmet (İnönü) Paşa'nın Atatürk'ün kutlama telgrafına cevabı:
"…Lozan büyük bir eserin ancak bir aynasıdır. Eseri yaratana ve takip edene bağlılığımız ebedidir, aziz ve büyük Başkanımız!" (C. 26.7.1930).
: Atatürk'ün, Yalova'da –kendisini ziyaret eden- Fethi (Okyar) Bey'e çiftliklerini ve yapılmakta olan binaları gezdirmesi (S.C.F., s.8).
26 Temmuz 1930 : Atatürk'ün, demiryolunun Sivas'a ulasması nedeniyle Bayındırlık Bakanı Recep (Peker) Bey'e telgrafı: "Doğuya giden demiryolunun Sivas'a ulasmasından pek memnun oldum. Sizinle beraber kıymetli mühendislerimizin memleketin servet ve refahını yükseltecek olan bu mühim ve hayırlı isi başarmak hususundaki muvaffakiyetleri takdir ve tebrike değerdir" (A.T.T., s.24).
28 Temmuz 1930 : Atatürk'ün, Yalova'da yakın Arkadaşlarıyla sohbeti ve Fethi (Okyar) Bey'e söyledikleri: "…Memlekette muhalif bir parti kurmak lâzımdır. Böyle bir parti kurulursa Meclis'te münakasa daha serbest

olur. Meselâ, siz böyle bir partinin basına geçerseniz bildiklerinizi serbestçe Meclis'te söylersiniz; bu suretle uygulamada görülen birçok hataların önü alınmıs olur" (S.C.F., s.12).
29 Temmuz 1930 : Atatürk'ün, gece Fethi (Okyar) Bey'le beraber, Ertuğrul yatı ile Yalova'dan İstanbul'a hareketi (S.C.F., s.17).
30 Temmuz 1930 : Atatürk'ün, sabah Yalova'dan İstanbul'a gelişi (S.C.F., s.17).
: Atatürk'ün, Büyükdere'de Fethi (Okyar) Bey'in evine yemeğe gelişi ve sohbet esnasında bir sözü: "Sizin partinizin ismini buldum: Serbest Cumhuriyet Fırkası. Bu isme ne dersiniz?" (S.C.F., s.18).
1 Ağustos 1930 : Atatürk'ün, -İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (V. 2.8.1930).
7 Ağustos 1930 : Atatürk'ün Akşam, Yalova'da –Denizyolları İşletmesi tarafındandüzenlenen
baloda İsmet (İnönü) ve Fethi (Okyar) Bey'e söyledikleri:
"…Ben simdi bir babayım. Siz ikiniz de benim evlâdımsınız. İkiniz arasında benim gözümde hiçbir fark yoktur. Benim istediğim sadece memleket işlerinin Büyük Millet Meclisi'nde açıkça tartısılmasıdır. Büyük Millet Meclisi'nde Türk milletinin gözü önünde açıkça konusulamayacak hiçbir is yoktur" (G.D.D., s.132; S.C.F., s.27; C. 9.8.1930).
9 Ağustos 1930 : Paris Büyükelçisi Fethi (Okyar) Bey'in Atatürk'e yeni bir parti kurulması isteğiyle ilgili mektubu: "Cumhuriyet idaresinin memleketimizde edebilesmesi için bir partili hükûmet idaresi yerine Tartışma hürriyetini kurmak ve hükûmetten millet işleri hakkında ciddî hesap istemeği temin etmek ve bu islerde hata varsa herkesin gözü önünde cereyan edecek serbest Tartışma sonucu düzeltmeye çalışmak gayelerinin gerçeklesmesine, Cumhuriyetin kurucusu olmak sıfatıyla herkesten evvel başkanımızın taraftar bulundukların asla süphe edemem. Cumhuriyetin âsıkı olmak sıfatıyla bu gayelerin gerçeklesmesi mukaddes emelimdir. Bu sebeple tam ve gerçek cumhuriyetçi ve bütün anlamıyla lâik ve fakat Cumhuriyet Halk Partisi'nin malîve iktisadî ve iç ve Dış siyasetlerinin bir çok noktalarına Karşı bulunan ayrı bir parti ile siyasî mücadele sahnesine atılmak kararındayım. Bu siyasî kararımın ne yolda yorumlanacağını bilmek lüzumunu hissediyorum. Cevabınızı bekler ve en derin kalbî sevgilerimle beraber hürmet ve saygılarımı sunarım" (C. 11.8.1930; T.D.T., s.147; S.F.H., s.7-8; D. ve T., S.278; s.c.f., S.54-56).
10 Ağustos 1930 : Atatürk'ün yeni bir parti kurulması hakkında Fethi Bey'in 9.8.1930 tarihli mektubuna cevabı: "Büyük Millet Meclisi'nde ve millet Karşısında, millet işlerinin serbest münakasası ve iyi niyet sahibi kisilerin ve partilerin düsüncelerini ortaya koyarak, milletin yüksek menfaatlerini aramaları benim gençliğimden beri âsık ve taraftar olduğum bir sistemdir. Memnuniyetle tekrar görüyorum ki,

lâik cumhuriyet esasında beraberiz. Zaten benim siyasî hayatta bir taraflı olarak daima aradığım ve arayacağım temel budur. Bu nedenle Büyük Meclis'te aynı temele dayanan yeni bir partinin faaliyete geçerek millet işlerini serbest münakasa etmesini cumhuriyetin esaslarından sayarım!" (S.C.F., s.59-60; A.T.T.B., s.544; S.F.H., s.9; D. ve T., s.279; G.D.D., s.139).
: Atatürk'ün, Akşam Yalova'da Arkadaşlarıyla sohbeti ve söyledikleri: "Lâzımdır ki insanlar evvela siyasî rengini, reyini ve kararını açık ve milletçe anlasılır tarzda ifade etsin. Merdane, namuskârane hareket budur. Fethi Beyefendi ancak bu tarzda hareket edebilir Arkadaşlarındandır ve böyle hareket etmistir. Açık ve doğru hareket etmek ve vu suretle Türk'ün yüksek siyasî kurumunu, Cumhuriyeti yükseltmek… Bugünün Türk toplumu, mazinin en derin uygarlıklarında kuruculuk iddia eden bu Türk milletinin bugünkü çocukları, açık ve doğru yolu bulmuslardır!" (A.S.D.II., s.255).
20 Ağustos 1930 : Atatürk'ün Yalova'da gece sofra'da Arkadaşlarına söyledikleri:
"Milletin, sahıslara kendini unutacak ve kendini kaptıracak kadar tutkun olması iyi netice vermez. Bunun tarihte misalleri çoktur" (G.D.D., s.146-149).
23 Ağustos 1930 : Atatürk'ün, Yalova'da gece sofra'da söyledikleri: "…Biz bu müesseseyi (Cumhuriyeti) hacılara, hocalara terk etmek için meydana getirmedik. Tarihi, Octave'e bırakamayız. …Cumhuriyet müessesesinin bir müstebit eline geçeceğini mezarımda bile duysam, millete Karşı haykırmak isterim. …Cumhuriyetin milletin kalbinde kök saldığını görmek, yegâne emelimdir" (S.C.F., s.69-70).
1 Eylül 1930 : Atatürk'ün, demiryolu'nun Sivas'a ulasması nedeniyle Başbakan İsmet (İnönü) Paşa'ya telgrafı: "…Demiryolu ağının Sivas'a ulasması münasebetiyle bu sahada da elde edilen parlak Başarı, milletin yüksek anlayıs ve kabiliyetinin ve başkanı bulunduğunuz Hükûmetin takdire değer çalışmasının eseridir" (D.M.C., 10. Y., s.498).
2 Eylül 1930 : Atatürk'ün, Prof. Sadri maksudi (Arsal) Bey'in "Türk Dili İçin" adlı kitabına yazdıkları: "…Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır!" (T.D.İ., s.1930û.
5 Eylül 1930 : Atatürk'ün Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (Ha. 6.9.1930).
6 Eylül 1930 : Atatürk'ün İstanbul'da bir gezinti yapması, Gülhane Parkı'nda halk arasında bir süre dinlenişi, Akşamüzeri Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (M. 7.9.1930).
8 Eylül 1930 : Cumhurbaşkanlığı makamının bildirisi: "Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Hazretleri'nin yeni Serbest Cumhuriyet Fırkası'na Karşı Devlet Başkanı olarak vaziyetleri kendi açık mektuplarında belirtilmistir. Buna rağmen surada burada açıkça veya ima yoluyla

Reisicumhur Hazretlerinin yeni parti ile beraber olduğu halka ifade edilmekte ve yayılmaktadır. Bu gibi ifade ve haberler gerçeğe tamamen ve kesin sekilde aykırıdır" (M. 9.9.1930).

9 Eylül 1930 : Yunus Nadi Bey'in Cumhuriyet gazetesinde, Serbest Cumhuriyet Partisi Başkanı Fethi Bey'in İzmir seyahati esnasında Cumhuriyet Halk Partisi aleyhine gelisen gösteriler sebebiyle Atatürk'ten bir açıklama yapmasını isteyen mektubu (C. 9.9.1930; S.F.H., s.48; S.C.F., s.71; D. ve T., s.286).

10 Eylül 1930 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Yunus Nadi Bey'in Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan 9 Eylül 1930 tarihli mektubuna cevabı:

"Cumhuriyet gazetesinde bana hitaben yazılan açık mektubu okudum. Bu mektupta, son günlerde İzmir'de meydana gelen olaylar isaret olunarak, beni Cumhuriyet Halk Partisi'nden Başka partilerin kendilerine mal etmeğe çalıştıkları görüldüğünden söz edilerek durumun aydınlatılması için gerçeğin ifadesi isteniyor. Ben Cumhuriyet Halk Partisi, Anadolu'ya ilk ayak bastığım andan itibaren kurulup benimle çalışan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nden doğmustur. Bu örgüte tarihen bağlıyım. Bu bağı çözmem için hiçbir sebep ve lüzum yoktur ve olamaz!" (C. 10.9.1930; Ha. 10.9.1930; S.F.H., s.49-50; S.C.F., s.71-72; A.T.T.B., s.545; D. ve T., s.286).

13 Eylül 1930 : Atatürk'ün, Bakanlar Kurulu'nun teklifiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Hükûmetin millî para siyasetine yön vermek üzere 22 Eylül 1930 günü olağanüstü toplantıya çağırması (Ha. 14.9.1930).

14 Eylül 1930 : Atatürk'ün Sakarya motoru ile Boğaziçi'nde bir gezinti yapmasını takiben gece Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (M. 15.9.1930).

19 Eylül 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (Ha. 20.9.1930).

20 Eylül 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (Ha. 21.9.1930).

22 Eylül 1930 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olağanüstü toplantısında Başbakan Başbakan İsmet Paşa'nın millî para siyaseti ve doğu olayları hakkında Konuşmasını izlemesi (M. 23.9.1930).

25 Eylül 1930 : Atatürk'ün, kendisine ömür boyu Cumhurbaşkanlığı teklifi söylentileri üzerine gazetecilere demeci: "Siz ve kamuoyu bilmelisiniz ki bu yoldaki teklifler hosuma gitmemıştır ve gitmez! Dediğiniz gibi bir teklifi benim idealimi cidden rencide eden bir manâda telâkki ederim" (V. 26.9.1930).

: İsmet (İnönü) Paşa tarafından Kuruluşu (C. 27.9.1930).

26 Eylül 1930 : Yeni Kabine'nin tekrar İsmet (İnönü) Paşa tarafından Kuruluşu (C.27.9.1930).

27 Eylül 1930 : Atatürk'ün demeci: "…Eğer İsmet Paşa Hükûmeti kurmayı kabulden kesinlikle kaçınsaydı Başbakanlığı bizzat üstlenmekten Başka çare kalmazdı. Ya ben ya İsmet Paşa!" (V. 28.9.1930).

3 Ekim 1930 : Atatürk'ün, Cumhuriyet gazetesi'ne demeci: "…Milletin umumî

eğilimi su veya bu zorunluluk Karşısında Başbakan olmamı gerektirirse bu vazifeyi tam bir tevazu ve minnetle yapmağa hazırım!" (C. 4.10.1930).
6 Ekim 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'un Kurtuluşunun 7. yıldönümü nedeniyle İstanbul Valisi Muhittin (Üstündağ) Bey'in şehir adına gönderdiği saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "..İstanbul halkının sevincine bütün kalbimle istirak ederim. Hakkımda gösterilen hislerden de pek minnettarım" (V. 9.10.1930; C. 9.10.1930).
: Atatürk'ün, Çankaya'da İngiltere'nin Irak Komiseri Hempres'i kabulü (C. 7.10.1930).
16 Ekim 1930 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya Elçisi Jean Camp ve Yugoslavya Elçisi Nechich'in güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.56-57).
25 Ekim 1930 : Atatürk'ün, Çankaya'da İsveç Elçisi M. De Heidenstan ve Irak Elçisi Naci Şevket Bey'in güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.58).
27 Ekim 1930 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Yunanistan Başbakanı Venizelos ve Dışişleri Bakanı Mihalakopulos'u kabulü, Görüşmesi ve bir sözü: "Üzücü mazi, ebediyen kapanacaktır. Artak aramızda harp olmayacaktır" (V. 29.10.1930; C. 28.10.1930).
28 Ekim1930 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Macar Basvekili K. Bethlen'i kabulü (C. 29.10.1930).
29 Ekim 1930 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 7. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kutlamaları kabulü, daha sonra Ankara'da geçit törenini izlemesi (Töreni Yunan Başbakanı Venizelos, Dışişleri Bakanı Mihalakopulos ve Macar Başbakanı Bethlen de misafir olarak izlemıştır).
30 Ekim 1930 : Atatürk'ün, Ankara Türkocağı'nda tertiplenen Cumhuriyet Balosunda, misafir Yunan gazetecilerinin ricası üzerine demeci: "Yunan gazetecilerini burada görmekle bahtiyarım. Yaklasma temininde basının rolü çok kıymetlidir" (V. 31.10.1930; A.S.D.V., s.115).
31 Ekim 1930 : Atatürk'ün Ankara Musikisî Muallim mektebi'nde Ekrem Zeki Bey'in konserini izlemesi (M. 1.XI.1930).
1 Kasım 1930 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin III.Dönem IV.Toplantı Yılını açıs Konuşması: "…Geçen senenin önemli olaylarından biri de Sivas'a demiryolunun ulasmasıdır. Bu kadar müskülât içinde vatanı bir misli daha genİşletmeye ve kuvvetlendirmeye yardımcı olan bu eserin gelecekte Türk milleti tarafından sükranla anılacağına eminim!" (A.S.D.I., s.363).
2 Kasım 1930 : Bir deniz yolculuğu yapmakta olan Bulgar Kralı Boris'in Atatürk'e telgrafı: "Sofya'dan çekilen bir telgraf zatıdevletlerinin, Kraliçeyi ve beni nazikâne davet haberini verdi. Bu lütufkârlıktan pek derin bir

sekilde memnun olduk. Bu davete uyamadığımızdan cidden üzgünüz. Son günlerdeki fırtınalar, seyahatimizin uzamasına sebep olduğundan Boğaziçi'ni büyük üzüntülerle gece geçmek mecburiyetinde kaldık" (C. 3.XI.1930).
: Atatürk'ün Bulgar Kralı Boriz'in telgrafına cevabı: "Fırtına dolayısıyla vuku bulan gecikmenin siz ve Kraliçe hazretlerinin biraz istirahatlarına mani olduğundan ben de pek üzgünüm" (C. 3.XI.1930).
8 Kasım 1930 : Atatürk'ün Çankaya'da Mısır Elçisi Abdülmalik Hamza, Lehistan Elçisi Kazimierz Olsowsky ve Norveç Elçisi Bentzon'un güven Konuşmaları (A.S.D.V., s.59-61).
9 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Amerika İktisat Bakanlığı Müstesarı Klein'ı kabulü (C. 10.XI.1930).
11 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Fox Film Sirketi tarafından Ankara Gazi Çiftliği'nin filme alınması nedeniyle Amerikan milletine hitaben bir Konuşma yapması: "…Türk milleti tabiatı gereği demokrattır. …Esas hamuru demokrasi olan Türk milleti, demokrasinin kendisi olduğunu ispat etmis olan Amerikalılara derin ve kuvvetli bir dostluk hisseder. Ümit ederim ki bu gözlem, iki millet arasındaki dostluğu köklestirecektir. Yalnız bu kadarla kalmayacaktır, belki bütün insanlığı birbirini sevmeğe ve bu müsterek sevgiye mâni olan mazi hurafelerini silmeğe, dünyayı barıs ve huzur alanına sokmağa vesile olacaktır" (A.A., s.167-169; V. 12.XI.1930; M. 12.XI.1930).
16 Kasım 1930 : Fethi (Okyar) Bey'in, Serbest Cumhuriyet Fırkasının kendisini feshettiğine dair beyannameyi Atatürk'ün bilgisine sunması (S.C.F., s.81-82) (Fesih bildirgesi 17 Kasım 1930 günü ilân edilmıştır).
17 Kasım 1930 : Atatürk'ün, yurt gezisine çıkmak üzere Ankara'dan Kayseri'ye hareketi (C. 17.XI.1930; M. 20.XI.1930).
18 Kasım 1930 : Atatürk'ün Ankara'dan Kayseri'ye gelişi, şehirde Belediye'yi, Komutanlığı, Cumhuriyet Halk Partisini ve Lise'yi ziyareti (C. 18.XI.1930).
19 Kasım 1930 : Atatürk'ün saat 14.30'da trenle Kayseri'den Sivas'a hareketi (A.Y.G., s.227, 325; M. 20.XI.1930).
20 Kasım 1930 : Atatürk'ün Kayseri'den Sivas'a gelişi, şehirde ziyaret ve incelemeleri ve Lise binasında Sivas Kongresi'nin toplandığı tarihî salonu ziyaretini takiben Okulun seref defterine yazdıkları: "Bugün de aynı duygulanma, aynı kuvvetle devam ediyor!" (C. 21.XI.1930; M. 21.XI.1930; A.H.D.Y., s.12).
21 Kasım 1930 : Atatürk'ün Sivas'tan Tokat'a gelişi (C. 22.XI.1930).
22 Kasım 1930 : Atatürk'ün Turhal ve Amasya'yı ziyaretleri (C. 23.XI.1930).
: Atatürk'ün saat 21.00'de Samsun'a gelişi (C. 23.XI.1930; M.23.XI.1930).
23 Kasım 1930 : Atatürk'ün Samsun'da ziyaret ve incelemeleri (C. 24.XI.1930; M. 24.XI.1930).

24 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Samsun'dan Çarsamba'ya gidişi, ilçede ziyaret ve incelemeleri, Türkocağı hatıra defterine yazdıkları: "Çarsamba Türkocağı'nda tanıdığım gençlik iftihara lâyıktır" (V. 25.XI.1930; M. 25.XI.1930; A.Y.G., s.305; A.H.D.Y., s.12).
: Atatürk'ün Akşam Çarsamba'dan Samsun'a dönüşü (M. 25.XI.1930; V. 25.XI.1930).
26 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Samsun'da Vilâyeti, Belediyeyi, Liseyi ve Türkocağı'nı ziyareti, gece Ege vapuruyla Trabzon'a hareketi (V. 27.XI.1930; V. 25.XI.1930).
: Atatürk'ün, Samsun Türkocağı'ndan ayrılırken söyledikleri: "Milletin kıymetli ve seçkin gençleriyle Konuşmak benim için saadettir. Bu saadeti uzatmak isterdim; fakat vapuru bekletmemek lâzım. Çok memnun oldum" (V. 27.XI.1930).
27 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Ege vapuruyla Samsun^dan Trabzon'a gelişi ve bu şehirde bazı ziyaretlerde bulunması (C. 28.XI.1930).
28 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Trabzon Cumhuriyet Halk Partisi'ni ziyareti ve Konuşması: "…Her an tarihe Karşı, cihana Karşı hareketimizin hesabını verebilecek bir vaziyette bulunmak lâzımdır!" (C. 29.XI.1930; B.T.T., s.16; A.S.D.II., s.256-257).
29 Kasım 1930 : Atatürk'ün, Ege vapuruyla Trabzon'dan ayrılısı (C. 30.XI.1930;B.T.T., s.16).
1 Aralık 1930 : Atatürk'ün Trabzon'dan İstanbul'a gelişi (A. ve D., s.125; C. 2.12.1930).
2 Aralık 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'da Harp Akademisi, Harp Okulu, Mülkiye ve Galatasaray Lisesi'ni ziyaretleri (C. 3.12.1930; M. 4.12.1930).
3 Aralık 1930 : Atatürk'ün, Fox Film Sirketi tarafından Ankara Gazi Çiftliğinde çevrilen –kendisini de Amerikan milleti'ne demecini içeren- filmi Elhamra Sineması'nda seyretmesi (V. 4.12.1930; M. 4.12.1930).
4 Aralık 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Yalova'ya gidisi, Akşam tekrar İstanbul'a dönüşü (M. 5.12.1930).
14 Aralık 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'da CerrahPaşa ve Haseki Hastanelerini ziyareti, ilgililerden bilgi alısı ve CerrahPaşa Hastanesi defterine yazdıkları: "Gördüklerimden memnun oldum. Temizlik, intizam, ciddi çalışma takdire değerdir" (V. 15.12.1930; C. 15.12.1930).
: Atatürk'ün, Galatasaray Lisesi'ne imzalı resmini göndermesi (B.T.S.T.A., s.91).
15 Aralık 1930 : Atatürk'ün İstanbul Darülfununu'nu ziyareti, gençlik tarafından heyecanla Karşılanısı (C. 16.12.1930; M. 16.12.1930) ve Darülfunun Hatıra Defteri'ne yazdıkları: İstanbul Darülfununu'nda yüksek profesörler ve kıymetli gençlerle yakından tanıstığımdan çok memnun oldum. İlim sembolü olan bu yüksek Kuruluşumuzun büyük hizmetleriyle iftihar edeceğimize süphe yoktur!" (A.H.D.Y., s.12).
16 Aralık 1930 : Atatürk'ün İstanbul'da bazı fabrikaları gezerek incelemelerde

bulunması (M. 17.12.1930).
17 Aralık 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'da Mezbaha'yı Darülaceze'yi, Deri Fabrikası ve Kâhtane köyünü ziyareti (M. 18.12.1930).
18 Aralık 1930 : Atatürk'ün, İstanbul'da Kolordu Komutanlığı, Vilâyet, Belediye, Cumhuriyet Halk Partisi ve Türkocağını ziyareti, Türkocağı konferans salonunda gençlere seslenisi: "…Cumhuriyeti, onun gereklerini yüksek sesle anlatınız. Cumhuriyet ilkelerini sevdiriniz. Bunun kalplere yerlestirmek için hiçbir fırsatı ihmal etmeyiniz!" (A.S.D.II., s.257; C. 19.12.1930; V. 19.12.1930).
19 Aralık 1930 : Atatürk'ün, Kırklareli ve Edirne'yi ziyaret etmek üzere Akşam İstanbul'dan Trakya'ya hareketi (C. 20.12.1930).
20 Aralık 1930 : Atatürk'ün, Alpullu'ya gelişi, Seker fabrikası'nı ziyareti (C. 21.12.1930; A.Kı., s.16-17) ve Fabrika'nın hatıra defterine yazdıkları: "…Memleketimizin her müsait bölgesinde seker fabrikalarının çoğalması ve bu suretle memleketin seker ihtiyacının temini, mühim hedefimiz arasında tanınmalıdır!" (A.H.D.Y., s.13).
: Atatürk'ün öğleden sonra saat 15.00'de Kırklareli'ne gelişi, Vilâyeti, Süvari Tümen Komutanlığı'nı, Belediye'yi ve Cumhuriyet Halk Partisi Vilâyet Merkezi'ni ziyareti ve Konuşması: "…Cumhuriyetin temelinin lâik bir dünya görüsüne dayalı olduğu hiçbir zaman unutulmamalı ve bu gerçek gözden kaçmamalıdır. Zira Türk halkı teokratik yöneyimden çok ıstırap çekmıştır. Geri kalışının nedenleri arasında bunun önemli bir yeri vardır" (A.K.I., s.18-32).
: Atatürk'ün Kırklareli Cumhuriyet Halk Partisi Vilayet Merkezi'nin hatıra defterine yazdıkları: "…Cumhuriyet Halk Partisi mensuplarının halkçılık, devletçilik kavramlarını çok güzel anlamış olduklarını en iyi açıklayan sözler, köylü çiftçilerin ağızlarından isitiliyor. Gördüklerimden ve İşittiklerimden pek ziyade memnunum" (A.H.D.Y., s.13; A.Kı., s.32-33).
21 Aralık 1930 : Atatürk'ün, öğleden sonra Kırklareli Türkocağı'nı ziyareti ve Konuşması: "…Her ulus devlet hayatında, fikir ve ekonomik hayatta bir seyler yapar; bir seyler yaratır. İste bu üç hayatın toplamından meydana gelen değerlere 'hars' ya da 'kültür' denir" (A.Kı., s.38-42).
: Atatürk'ün, Kırklareli Türkocağı hatıra defterine yazdıkları: "Kırklareli Türkocağı'nda çok kıymetli Arkadaşlarla geçirdiğim zamanın hatırasını ölmez hislerle saklayacağım" (Kırklareli İl Yıllığı, 1967; A.Kı., s.48).
: Atatürk'ün saat 15.30'da Kırklareli'nden hareketle yolda Çorlu'ya da uğrayarak saat 17.30'da Edirne'ye gelişi (C. 21-22.12.1930; A.K.ı., s.50-51; A.Y.E., s.73).
22 Aralık 1930 : Atatürk'ün, Edirne Cumhuriyet Halk partisi Merkezini ziyareti ve heyetlerle Görüşmesi (C. 23.12.1930; A.Y.E., s.74).

23 Aralık 1930 : Menemen'de Kubilây adlı yedeksubay öğretmenin bir kısım gericiler tarafından sehit edilmesi (O.Y.S., s.433; A.B., s.235-237; T.G.E., s.30-32; D. ve T., s.303; T.IV., s.197; A.B.E.B., s.203).
: Atatürk'ün Edirne'de özel girisime ait Çeltik İşletmesini, pirinç tarlalarını gezisi ve köylülerle Görüşmesi (A.Y.E.B., s.75).
24 Aralık 1930 : Atatürk'ün Edirne'de bazı okulları ve Belediye'yi ziyareti, incelemelerde bulunması (C. 25.12.1930; A.Y.E., s.75).
25 Aralık 1930 : Atatürk'ün sabah Edirne Türkocağı'nı ziyareti, gençlerle Görüşmesi ve Edirne'de gösterdikleri içten duygu ve gösterilerden dolayı teşekkür ü (A.Y.E., s.75-76).
: Atatürk'ün öğleden sonra Edirne'den ayrılısı ve Akşam İstanbul'a dönüşü (Atatürk, Edirne'den otomobille hareketini takiben Havsa'da 15 dakika kadar Cumhuriyet Halk Partisi binasını ziyaret etmis, daha sonra Babaeski'ye gelerek, burada da Belediye'yi ziyaretini takiben İstanbul'a dönmek üzere trenle ayrılmıslardır. A.Y.E., s.76-77; C. 26.12.1930).
27 Aralık 1930 : Dolmabahçe Sarayında Atatürk'ün başkanlığında İsmet, Fevzi, Kâzım (Özalp), Fahrettin (Altay) Paşalar ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın katılımlarıyla Menemen olayı ile ilgili bir toplantı yapılması (C. 28.12.1930; M.28.12.1930).
28 Aralık 1930 : Atatürk'ün Kubilây'ın sehit düşmesi nedeniyle ordu'ya başsağlığı mektubu: "…Büyük ordunun kahraman genç subayı ve Cumhuriyetin ülkücü genç öğretmen topluluğunun kıymetli üyesi Kubilây'ın temiz kanı ile Cumhuriyet hayatiyetini tazelemis ve kuvvetlendirmis olacaktır!" (M. 29.12.1930; A.T.T.B., s.546).
29 Aralık 1930 : Atatürk'ün İstanbul Çarsıkapı'daki "Ayakkabıcılar Cemiyeti" Merkezini ziyareti, üyelerle Görüşmesi, yerli kunduraların sunulduğu sergiyi gezisi ve cemiyetin hatıra defterine yazdıkları:
"…Kunduracılar sergisinde gördüğüm her tür ayakkabılar, sanatkârlarımızın çok ilerlemis bulunduklarını ispat eden eserlerdir. Vatandaslara yerli ayakkabılara rağbet göstermelerini tavsiye ederim" (M. 29.12.1930; A.H.D.Y., s.14).

-1931-

3 Ocak 1931 : Atatürk'ün, gece Ege vapuruyla İstanbul'dan Mudanya'ya hareketi (Ha. 4.1.1931; V. 4.1.1931) (Geceyi gemide geçirmistir).
4 Ocak 1931 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Mudanya'ya gelişi, buradan otomobille Bursa'ya geçisi, şehirde ziyaret ve incelemeleri (Ha. 5.1.1931; V. 5.1.1931).
5 Ocak 1931 : Atatürk'ün, Bursa'da Türkocağı'nı, Tümen Komutanlığı'nı ziyareti, saat 17.00'de Mudanya'ya hareketi (Ha. 6.1.1931; V. 6.1.1931; Y. 5.1.1931; A.Y.G., s.99).
: Atatürk'ün gece saat 23.00'de Ege vapuru ile Mudanya'dan Derince'ye gelişi, buradan trenle Ankara'ya hareketi (Ha. 7.1.1931).

6 Ocak 1931 : Atatürk'ün Ankara'ya dönüşü (V. 7.1.1931; Y. 7.1.1931; O.Y.S., s.433).
7 Ocak 1931 : Çankaya'da Atatürk'ün başkanlığında İsmet Paşa, Kâzım (Özalp) Paşa, Fahrettin Paşa, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Millî Savunma Bakanı Zekâi (Apaydın) Bey'in katılmasıyla bir toplantı yapılarak Menemen olayının görüsülmesi (O.Y.S., s.434).
: Atatürk'ün Ankara'da "Ziraat Sergisi"ni ziyareti (C. 8.1.1931).
11 Ocak 1931 : Atatürk'ün Ankara'da "Gazi Öğretmen Okulu"nu ziyareti, derslere girerek incelemelerde bulunması (Ha. 12.1.1931).
12 Ocak 1931 : Atatürk'ün, yeni Millî Savunma Bakanlığı binasını gezmesi (Ha.13.1.1931).
13 Ocak 1931 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Japon Prensi Takamatsu'yu Çankaya'da kabulü (Ha. 14.1.1931; Y. 14.1.1931).
: Atatürk'ün Japon Prensi Takamutsu şerefine verilen ziyafette Konuşması (Ha. 14.1.1931; A.S.D.II., s.258).
18 Ocak 1931 : Atatürk'ün Ankara'da İsmetPaşa Kız Enstitüsü'nü ziyareti (C. 19.1.1931).
19 Ocak 1931 : Atatürk'ün İsmet ve Kâzım (Özalp) Paşa'larla beraber Akşam, Ankara Türkocağı salonunda Fransız tiyatro sanatkârlarının temsilini izlemesi (Ha. 20.1.1931).
25 Ocak 1931 : Atatürk'ün başkanlığında Kabine toplantısı ve 1931 yılı bütçesinin görüsülmesi (C. 26.1.1931).
: Atatürk'ün Akşam trenle Ankara'dan İzmir'e hareketi (V. 26.1.1931; A.H.II., s.457; C. 26.1.1931).
: Atatürk'ün, Ankara'dan ayrılırken söyledikleri: "…Dilimiz, aydınlarımızın tarafında kaybolmustur" (C. 27.1.1931).
26 Ocak 1931 : Atatürk'ün, Eskişehir, Kütahya ve Afyon'dan geçisi, Usak'a 7 kilometre uzaklıkta trenden inerek Seker Fabrikası'nı ziyareti, saat 19.00'da Usak'tan İzmir'e hareketi (C. 27.1.1931; V. 27.1.1931).
27 Ocak 1931 : Atatürk'ün İzmir'e gelişi (C. 28.1.1931; V. 28.1.1931; O.Y.S., s.440; A.İ. ve A.M., s.21).
29 Ocak 1931 : Atatürk'ün, İzmir'de Vilâyeti, Belediye'yi, Müstahkem Mevkii Komutanlığını ve Cumhuriyet Halk Partisi Merkezi'ni ziyareti (C. 30.1.1931; V. 31.1.1931).
: Atatürk'ün, Cumhuriyet Halk Partisi İzmir İl Kongresi'nde Konuşması: "…Vatandaslara, kamuoyuna daima gerçeği söylemek vazifemiz olsun. Herkese arzularının tamamen yapılabilir olduğuna dair fikir vermek bizim için fayda vermez. Partimizin amacı böyle gün kazanmak değildir!" (A.S.D.II., s.263).
30 Ocak 1931 : Atatürk'ün, İzmir'den hareketle KemalPaşa kazası ve Armutlu köyüne gidişi, incelemelerini takiben Akşam tekrar İzmir'e dönüşü (C. 31.1.1931; Ha. 1.2.1931).
: Atatürk'ün, Akşam İzmir Elhamra sinemasında halk arasında film

seyretmesi (C. 1.2.1931).
31 Ocak 1931 : Atatürk'ün, İzmir'de Ziraat Bankası, İs Bankası ve Ticaret ve Sanayi Odası'nı ziyareti ve Konuşması: "…Kooperatif yapmak, maddî ve manevî kuvvetleri, zekâ ve maharetleri birlestirmektir. Yoksa bir zayıfla bir kuvvetlinin birlesmesinden bahsetmiyorum. Birlesmenin böylesi zayıf olanın kuvvetliye esir olması demektir" (Ha. 1.2.1931; C. 1.2.1931; A. Tarihi, sayı: 82-83, s.82-83, s.7071; A.S.D.II., s.265).
: Atatürk'ün 13.1.1931 günü Türkiye'ye gelen Japon Prensi Talamutsu'ya gösterilen yakın ilgiye teşekkür eden Japon İmparatoruna cevabı: "…Prens ve Prenses Takamutsu'nun burada gördükleri iyi kabul, sizinle beraber Hanedanları ve Japon milleti hakkında gerçek dostluk ve sevgi duygularımızın çok samimî bir gösterisidir" (A.T.T., s.24).
1 Subat 1931 : Atatürk'ün, İzmir'de Erkek ve Kız Liselerini ziyareti ve öğretmenlerle sohbeti (V. 2.2.1931; C. 2.2.1931; A.G.M.K., s.85; A.S.D.II., s.265).
2 Subat 1931 : Atatürk'ün, İzmir'de Karşıyaka Kız Öğretmen Okulu'nu ziyareti ve okulun hatıra defterine yazdıkları: "Karşıyaka Kız Öğretmen Okulu'nu ikinci defa ziyaret ediyorum. Çok memnun oldum. Bundan sonraki ziyaretlerimde daha çok memnun olacağıma inandıran çok yüksek gelisme eserleri gördüm"(A.H.D.Y., s.14).
3 Subat 1931 : Atatürk'ün, İzmir'de Âsar-ı Atîka (Eski Eserler) Müzesi'ni ziyareti,incelemeleri ve müzenin hatıra defterine yazdıkları: "İzmir Âsar-ı Atîka Müzesini gezdim. Büyük garet ve dikkatle istifadeli bir hale getirilmis, memnun oldum" (A.H.D.Y., s.15).
: Atatürk'ün, İzmir'den Aydın'a gelişi ve Türkocağında Konuşması: "Türkocakları, Cumhuriyet Halk Partisi'nin kültür subesidir. Ocaklılar, Cumhuriyet Halk Partisi'nin programını vatandaslara izah etmekle asıl görevini yapmıs, ülkülerine en büyük hizmeti yerine getirmis olurlar" (V. 4.2.1931; C. 5.2.1931; Ay. İ.Y., s.116-118; A.Y.G., s.59; A.S.D.II., s.267).
4 Subat 1931 : Atatürk'ün, Aydın'dan Nazilli ve Denizli'ye gelişi (V. 5.2.1931; Ha.5.2.1931; A.Y.G., s.60, 119).
5 Subat 1931 : Atatürk'ün, Denizli'den İzmir'e dönüşü (Ha. 7.2.1931; C. 6.2.1931;V. 7.2.1931).
7 Subat 1931 : Atatürk'ün Balıkesir'e gelişi, şehirde ziyaret ve incelemeleri ve Türkocağı'nda Konuşması: "Halkın saflığından faydalanarak milletin maneviyatına saldıran kimselerle onların ardından gidenler elbetteki bir takım cahillerden ibarettir. Bunlar, Türk milleti için yüzkarası olustracak vaziyetlerin meydana gelmesinde daima etken olmuslardır. Milletimizin önünde açılan Kurtuluş ufuklarında aralıksız yol almasına mâni olmağa çalışanlar, he bu müesseseler (9) ve bu müesseselerin mensupları olmustur. Millete anlatmalıdır ki, bunların millet

bünyesinde yaptıkları tahribatı hissetmek lâzımdır. Bu gibi mevcudiyetini müsamaha ile Karşılayanlar, Menemen'de Kubilây'ın bası kesilirken kayıtsızca seyretmeğe tahammül ve hatta alkıslamağa cesaret edenlerle birdir" (V. 8-9.2.1931; A.H.I., s.463; A.Y.G., s.122).
8 Subat 1931 : Atatürk'ün, öğleden sonra Balıkesir'den İzmir'e dönüşü (Ha. 10.2.1931; A. ve D., s.125; A.Y.G., s.68).
: Atatürk'ün, saat 16.25'de Age vapuru ile İzmir'den Antalya'ya hareketi (A. ve D., s.125).
9 Tekkeler **10 Subat 1931** : Atatürk'ün, Ege vapuru ile Antalya'ya gelişi, daha sonra Tasucu'na çıkarak Silifke'ye gidisi ve tekrar Tasucu'na dönüsle saat 21.00'de Mersin'e hareketi (A. ve D., s.125; A.S., s.122).
12 Subat 1931 : Atatürk'ün, Ege vapuruyla Mersin'e gelişi ve saat 18.00'de trenle Adana üzerinden Malatya'ya hareketi (A. ve D., s.126; A.A.S., s.32; İ.R., s.108; Ha. 14.2.1931).
13 Subat 1931 : Atatürk'ün, Malatya'ya gelişi, şehirde ziyaretleri ve Türkocağı'nda Konuşması: "…Bütün vatan bir demir kitle haline gelecektir. Demiryolları memleketin tüfekten, toptan daha önemli bir güvenlik silahıdır. Demiryolları, Türk milletinin refah ve uygarlık yollarıdır!" (Ha. 15.2.1931; A.Y.G., s.262; A.S.D.II., s.268).
14 Subat 1931 : Atatürk'ün gece, Malatya'dan trenle Dörtyol'a hareketi (Ha. 15.2.1931; A.Y.G., s.263).
15 Subat 1931 : Atatürk'ün Malatya'dan Dörtyol'a gelişi, ilçede incelemeleri, Akşamüzeri Adana'ya hareketi (Ha. 16.2.1931; A.G.M.K., s.88).
16 Subat 1931 : Atatürk'ün Dörtyol'dan Adana'ya gelişi (Ha. 16.2.1931; A.A.S., s.32).
17 Subat 1931 : Atatürk'ün, Adana Hükûmet Dairesini, Cumhuriyet Halk Partisi Merkezini, Belediye'yi ziyaretleri. Daha sonra Türkocağında Konuşması: "Milliyetin çok belirgin niteliklerinden biri dildir. Türk milletindenim diyen insan her seyden evvel ve mutlaka Türkçe Konuşmalıdır. Türkçe Konuşmayan bir insan, Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz!" (A.A.S., s.39; A.Y.G., s.18-19; A.G.O.İ.T.B.K., s.23-24).
: Atatürk'ün, Akşamüzeri Adana'dan Konya'ya gelişi (V. 19.2.1931; A.G.M.K., s.91; A.Y.G., s.249-250).
20 Subat 1931 : Atatürk'ün, Konya'da incelemeler yapması ve Başbakan İsmet Paşa'ya müzeler, eski sanat ve uygarlık eserlerinin korunması hakkında telgrafı: "…Memleketimizin hemen her tarafında emsalsiz defineler halinde yatmakta olan eski uygarlık eserlerinin ilerde tarafımızdan meydana çıkarılarak bilimsel bir sekilde korunma ve tasnifleri ve geçen devirlerin sürekli ihmal yüzünden pek harap bir hale gelmis olan âbidelerin korunmaları için müze müdürlüklerinde ve kazı işlerinde kullanılmak üzere arkeoloji uzmanlarına kesin lüzum vardır. Bunun için Millî Eğitim Bakanlığınca Dışarıya öğretime

gönderilecek öğrenciden bir kısmının bu subeye ayrılması uygun olacağı fikrindeyim" (A.S.D.V., s.168).
21 Subat 1931 : Atatürk'ün, Konya Âsar-ı Atîka (Eski eserler) ve Mevlâna Müzelerini ziyareti, incelemelerde bulunması ve Mevlâna Müzesi hatıra defterine yazdıkları: "Bilgi eseri olduğu anlasılan tertip ve intizamdan çok memnun oldum" (A.Y.G., s.250; Ha. 23.2.1931;A Tarihi, sayı:84-85, s.7282; A.H.D.Y., s.15).
22 Subat 1931 : Atatürk'ün, Konya Orduevi'nde Konuşması: "…Bütün tarih bize gösteriyor ki, milletler yüksek amaçlarına erismek istediği zaman, bu atılımları Karşısında üniformalı çocuklarını bulmuslardır. Tarihin bu genelliği içinde yüksek bir istisna bizim tarihimizde, Türk tarihinde görülür. Bilirsiniz ki, Türk milleti ne vakit yükselmek için adım atmak istemisse, bu adımların önünde daima bas olarak, daima yüksek millî ideali gerçeklestiren hareketlerin önderi olarak kendi kahraman çocuklarından olusan ordusunu görmüstür!" (A.S.D.II., s.268).
28 Subat 1931 : Atatürk'ün, Konya'da Cumhuriyet Halk partisi Merkezi ve Türkocağı'nı ziyareti ve Konuşmaları: "…Partimizin yüksek ülküsünü ve programının esaslarını bütün vatandaslara anlatmalıdır" (A.S.D.II., s.270; A.Y.G., s.250).
1 Mart 1931 : Atatürk'ün, Konya'da Ordu Müfettisi Fahrettin (Altay) Paşa'yı, daha sonra Kolordu Komutanlığı'nı ziyareti, Akşam Konya'dan Afyon'a hareketi (A. Tarihi, sayı:84-85, s.7293; V. 2.3.1931).
2 Mart 1931 : Atatürk'ün, Konya'dan Afyon'a gelişi, şehirde ziyaret ve incelemeleri, Akşam Ankara'ya hareketi (V. 3.3.1931; Ha. 3.3.1931; A. Tarihi, sayı:84-85, s.7293).
3 Mart 1931 : Atatürk'ün Afyon'dan Ankara'ya gelişi (V. 4.3.1931; A.Ma., s.25;A.G.M.K., s.92).
: Atatürk'ün milletvekili seçiminin yenilenmesinin uygun olacağı hakkında Cumhuriyet Halk partisi Başkanlığı'na mektubu: "…Her türlü girisimlerimizde ilham ve kuvvet kaynağı olan milletimizin hakkımızdaki güveni tekrar belirince millî ülkümüze yürümekte dayandığımız temelin ne kadar sarsılmaz olduğu bir daha görülmüs olacağı inancındayım" (M. 5.3.1931; A.T.T.B., s.547).
12 Mart 1931 : Atatürk'ün, Paris'te kurulan "Hitit Cemiyeti"nin Fahrî Başkanlığı'nı kabul etmesi (C. 13.3.1931).
15 Mart 1931 : Atatürk'ün, Ankara'da Türkiye İs Bankası Merkezini ziyaret ve incelemeleri (V. 16.3.1931).
24 Mart 1931 : Atatürk'ün, Türkocaklarını Cumhuriyet halk partisi ile birlestirme kararı hakkında demeci: "…Kuruluş tarihinden beri ilmî sahada halkçılık ve milliyetçilik ilkelerini yaymağa sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti gerektiren hizmetleri geçmis olan Türkocaklarının aynı esasları siyasî ve pratik sahada gerçeklestirilen Partimle bütün mânasıyla tek vücut olarak çalışmalarını münasip

gördüm. Bu kararım ise, millî Kuruluş hakkında duyduğum itimat ve güvenin ifadesidir!" (C. 25.3.1931; A.S.D.III., s.90).
28 Mart 1931 : Atatürk'ün Çankaya'da Afgan Elçisi Sultan Ahmet Han ve İran Elçisi Mirza Sadık Han'ın güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin Konuşmalarına cevap Konuşmaları (C. 29.3.1931; Y. 29.3.1931; Ha. 30.3.1931).
12 Nisan 1931 : Atatürk'ün direktifiyle "Türk Tarih Tetkik Cemiyeti"nin Kuruluşu (Daha sonra "Türk Tarih Kurumu" adını almıştır A.H.H.B., s.201; T.V., cilt:I 'yeni seri' sayı:2, 1958).
17 Nisan 1931 : Atatürk'ün, Ankara'da "II. Yerli Mallar Sergisi"ni ziyareti ve incelemeleri (Ha. 18.4.1931).
20 Nisan 1931 : Atatürk'ün, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı sıfatıyla parti programını açıklayan bildirgesi: "Yapmak yeteneğinde olmadığımız işleri uyusturucu, oyalayıcı sözlerle yaparız diyerek, millete Karşı gündelik siyaset izlemek âdetimiz değildir" (A.T.T.B., s.549; Ha. 21.4.1931).
23 Nisan 1931 : Edirne'de "Gazi Heykeli"nin açılış töreni (Ha. 26.4.1931; A.Y.E.,s.134-135).
27 Nisan 1931 : Atatürk'ün milletvekili seçimi'nin sonuçlanması nedeniyle millete bildirgesi: "…Yeni seçilen milletvekili Arkadaşlarımla birlikte gösterilen güvene lâyık olmak için bütün kuvvetimizi sarf edeceğimizi kamuoyuna arzederim" (Ha. 28.4.1931).
2 Mayıs 1931 : Atatürk'ün, sabah Ankara'dan hareketle Sakarya'ya kadar trenle gidip dönmek suretiyle bir seyahat yapması (M. 3.5.1931).
4 Mayıs 1931 : Atatürk'ün üçüncü defa Cumhurbaşkanlığına seçilmesi (Z.C. Devre:Iv., cilt:I, s.3).
: Atatürk'ün üçüncü defa Cumhurbaşkanlığına seçilmesi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne teşekkür ü ve Cumhurbaşkanı sıfatıyla ant içmesi: "Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Cumhuriyetin kanunlarına ve millî egemenlik esaslarına riayet ve bunları savunma, Türk milletinin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle çaba sarfetme, Türk Devletine yönelecek her türlü tehlikeyi tam bir siddetle men, Türkiye'nin san ve şerefini koruma ve yükseltmeye ve üstlendiğim görevin gereklerine varlığımı vermekten ayrılmayacağıma – huzurunuzda- namusum üzerine söz vererek ant içerim" (Z.C. Devre: IV, cilt:I, s.6; A.S.D.I., s.367).
: Atatürk'ün Çankaya'da Danimarka Elçisi Schon Peter'in güven mektubunu kabulü ve Elçi'nin söylevine cevap Konuşması (C. 5.5.1931; D.B.Y., 1967, s.1051).
10 Mayıs 1931 : Atatürk'ün Ankara'da toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Üçüncü Büyük Kongresi'ni açıs Konuşması: "…Millet için ve milletçe yapılan işlerin hâtırası her türlü hâtıraların üstünde tutulmazsa millî tarih kavramının kıymetini takdir etmek mümkün olmaz!" (A. s.89; B.M.İ.,

s.186; A.S.D.I., s.367).
19 Mayıs 1931 : Atatürk'e, Cumhuriyet Halk Partisi Üçüncü Büyük Kongresi kararı gereğince bütün delegelerin imzalarıyla bir tutanak sunulması: "En Büyüğümüz! Yalnız sunu bil ki azmin ve iraden nasıl her zaman bizimle ve bizimse sevgimiz, saygımız ve kopmaz bağlılığımız da her zaman senindir ve seninledir!" (M. 20.5.1931).
7 Haziran 1931 : Atatürk'ün, Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nin Fransız arkeologu Prof. Delaport şerefine Ankara Halkevi'nde verdiği çay ziyafetinde bulunması (A.G.M.K., s.94; V. 9.6.1931).
4 Temmuz 1931 : Atatürk'ün Amerika'nın bağımsızlık günü nedeniyle Amerika Cumhurbaşkanı Hoover'e kutlama telgrafı: "İstiklâl gününün yıldönümü münasebetiyle hararetli tebriklerimin ve gerek zatıdevletlerin sahsî saadeti gerek büyük memleketin refshı hakkındaki samimi temennilerimin kabulünü rica ederim" (M. 12.7.1931 (Hoover bu telgrafa su cevabı vermıştır: "Zatı devletlerinin sıhhati ve Türk milletinin devamlı saadeti hakkında mütekabil ve samimî temennilerimi arzetmekle bahtiyarım"
5 Temmuz 1931 : Atatürk'ün, Çankaya'da Brezilya Elçisi Pementel Brondos'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin Konuşmasına cevap söylevi (D.B.Y., 1967, s.1045; Ha. 7.7.1931.
6 Temmuz 1931 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen Irak Kralı Faysal'ı istasyon'da Karşılayısı (C. 7.7.1931; V.7.7.1931; A.G.M.K., s.94).
: Atatürk'ün Irak Kralı Faysal şerefine Akşam Ankara Palas'ta verilen ziyafette Konuşması (C. 7.7.1931; A.S.D.II., s.271.
15 Temmuz 1931 : Irak Kralı Faysal'ın Türk topraklarından ayrılırken Karaağaç'tan Atatürk'e teşekkür telgrafı (A.M.D.P.II., s.200.
19 Temmuz 1931 : Atatürk'ün, Ankara'da "Türk Tarih Tetkik Cemiyeti" toplantısına başkanlık edişi (A.G.M.K., s.97; C.E.Y.T.T.K., s.7; C. 20.7.1931.
20 Temmuz 1931 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 21.7.1931).
20/21 Temmuz 1931 : Atatürk'ün Ankara'dan İstanbul'a giderken gece Eskişehir istasyonunda trenden inerek halkla Konuşması: "Köylü hepimizin velinimetidir! Bu soylu unsurun refahını düsüneceğiz" (C. 25.7.1931).
21 Temmuz 1931 : Atatürk'ün Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C. 22.7.1931).
22 Temmuz 1931 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile Yalova'ya gidisi (C. 23.7.1931).
1 Ağustos 1931 : Atatürk'ün Yalova'da New York'tan uçarak Yeşilköy'e inen Russel Boardman ve John Polando adlı Amerikalı havacıları kabulü ve söyledikleri: "…Kıtaları birlestirirken, milletleri yaklastırıyorsunuz. Sizin gibi kahramanlar, milletleri birbirlerinin saadetleri ve kaderleriyle ilgilenen bir âile fertleri haline getirirler. Süphe etmem ki, siz uygarlığını hayranlıkla izlediğimiz yeni dünya'nın büyük diyarı ile eski dünya kıtalarının birlestikleri yerde bulunan Yeni Türkiye'yi

böyle vasıtasız birlestirirken, Amerikalıların ve Türklerin kaplerini de birbirine daha ziyade yaklastırdınız" (A. ve D., s.124; M. 2.8.1931; A.S.D.III., s.91-92).
: Atatürk'ün Amerikalı havacıların Başarısı nedeniyle Amerika Devlet Başkanı Hoover'e tebrik telgrafı: "Amerikalı kahramanlar, Türk ulusunun kalbini sevinçle doldurmustur. Basarmıs oldukları harikulâde isin sonunda bu cesur gençlerin yüzlerinde gördüğüm nese ve kararlılık ifadesi bana su inancı verdi ki, insanlık için kazandıkları bu büyük zafer onlar için yalnız bir Başlangıçtır" (A. ve İ., s.125.
7 Ağustos 1931 : Atatürk'ün, Yalova'dan Bursa'ya gelişi, Uludağ'da incelemeleri, daha sonra Mudanya'dan İstanbul'a hareketi (C. 8.8.1931; M. 8.8.1931).
7/8 Ağustos 1931 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Mudanya'ya gelişi (C. 8.8.1931).
8 Ağustos 1931 : Atatürk'ün, Akşam İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile Yalova'ya gidisi (C.9.8.1931).
23 Ağustos 1931 : Atatürk'ün liseler için tarih kitapları yazılırken, Türk Tarih Kurumu'na gönderdiği mektup: "…tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa, değismeyen hakikat, insanlığı sasırtacak bir mahiyet alır" (A.Y, S.26).
25 Ağustos 1931 : Atatürk'ün, Yalova'dan Ertuğrul yatı ile İstanbul'a dönüşü (M.26.8.1931).
26 Ağustos 1931 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile Zonguldak'a gelişi, maden ocaklarında incelemeleri (Aynı gün Akşamüzeri tekrar İstanbul'a hareket etmistir) (C. 27.8.1931).
31 Ağustos 1931 : Atatürk'ün, Akşam İstanbul'dan Yalova'ya hareketi (V. 1.9.1931).
6 Eylül 1931 : Atatürk'ün, Yalova'dan Ertuğrul Yatı ile Büyükada'ya gelişi, Yat Kulüp'te bir süre kalısı, tekrar Yalova'ya dönüşü ()V. 7.9.1931).
8 Eylül 1931 : Atatürk'ün, sabah Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (M. 9.9.1931).
9 Eylül 1931 : Atatürk'ün, Sakarya motoru ile Dolmabahçe'den Fenerbahçe'ye kadar bir gezinti yapması, daha sonra Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (M. 10.9.1931).
14 Eylül 1931 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı balkonunda bilim adamlarıyla sohbetesnasında söyledikleri: "..Sair Mehmet Emin (Yurdakul)'in, ilk defa Manastır Askerî İdadisi'nde öğrenci iken okuduğum "Ben bir Türküm, dinim, cinsim uludur" mısraıyla Başlayan siirinde, bana ulusal benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı bulmustum. Fakat ben asıl bunu, orduya katıldığım ilk günlerde, bir Anadolu çocuğunun gözyaslarında gördüm ve kuvvetle duydum. Ondan sonra Türklük, benim en derin güven kaynağım, en engin övünç dayanağım oldu. Kendimi hiçbir zaman Osmanlılığın telkin ettiği Başka ulusları öven ve Türklüğü asağı gören eksiklik duygusuna kaptırmadım" (N.M.T.D., s.71-78).

15 Eylül 1931 : Atatürk'ün, Sakarya motoru ile Suadiye'ye kadar bir gezinti yapması(M. 16.9.1931).
17 Eylül 1931 : Atatürk'ün, Akşam Sakarya motoru ile Dolmabahçe'den hareketle Bostancı'ya, oradan da Suadiye plajına gelerek burada verilen baloyu şereflendirmesi (M. 18.9.1931).
18 Eylül 1931 : Atatürk'ün, "Vatandas İçin Medenî Bilgiler" adlı iki ciltlik eser hakkında Başbakan İsmet (İnönü) Paşa'ya yazısı: "…Kitaplar yazılırken ve yazıldıktan sonra bizzat ilgilendim; bunların yazılmalarında izlenen amaçlara hizmet edecek kıymet ve nitelikte olduklarını bilhassa kaydederim. Bundan Başka bu kitapların memlekette yurttaslara okutulması için ilgiyi artıracak her tedbirin kıymetli olacağı görüsündeyim" (V.İ.M.B., Kitap I, 1933).
25 Eylül 1931 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 26.9.1931).
26 Eylül 1931 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 27.9.1931).
26 Ekim 1931 : Atatürk'ün, İkinci Balkan Konferansı'nın Ankara'da yapılan son birlesiminde delegelere hitaben Fransızca Konuşması: "…Artık insanlık kavramı, vicdanlarımızı arıtmaya ve hişlerimizi yüceltmeye yardım edecek kadar yükselmıştır!" (A.S.D.II., s.272; C. 27.10.1931).
27 Ekim 1931 : Atatürk'ün, Ankara'da Sovyet Hariciye Komiseri Litvinof'u kabulü (C. 28.10.1931).
29 Ekim 1931 : Atatürk'ün, Cumhuriyet Bayramı nedeniyle Ankara'da geçit törenini izlemesi, gece Cumhuriyet Balosu'nu şereflendirmesi (V. 31.10.1931).
: Atatürk'ün Ankara'da Genelkurmay Başkanlığı yeni binasını hizmete açısı (V. 31.10.1931; A.G.M.K., s.97).
: Bursa'da, Hükûmet Parkı içindeki Gazi Heykeli'nin açılışı (Gaziyolu Gazetesi, 28.10.1931, Bursa).
1 Kasım 1931 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin IV.Dönem I.Toplantı Yılını açıs Konuşması: "…Türkiye'nin güvenliğini gaye tutan, hiçbir milletin aleyhsnde olmayan bir barıs doğrultusu, bizim daima kuralımız olacaktır!" (Z.C. Devre:IV, cilt:IV., s.3-4; A.S.D.I., s.369).
12 Kasım 1931 : Atatürk'ün, ünlü Türk pehlivanı Kurtdereli Mehmet'e takdir mektubu: "Seni cihanda büyük ün almıs bir Türk pehlivanı tanıdım. Parlak Başarılarının sırrını su sözlerle açıkladığını öğrendim: "'Ben her güreste arkamda Türk Milletinin bulunduğunu ve millet şerefini düsünürdüm. Bu dediğini en az yaptıkların kadar beğendim. Onun için senin bu değerli sözünü Türk sporcularına bir meslek ilkesi olarak kaydediyorum! Bununla, senden ve sözlerinden ne kadar memnun olduğumu anlarsın" (A.Ö.M., s.175; T.IV., s.268; B.T.S.T.A., s.98-99).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Finlandiya Elçisi Vainö Tanner'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.7; D.V.Y., 1953, s.119)

2 Aralık 1931 : Atatürk'ün, Çankaya'da Bulgar Başbakanı Musanof'u kabulü (A.N.D., s.12; M. 3.XI.1931).
4 Aralık 1931 : Atatürk'ün, Bulgar Başbakanı Musanof şerefine, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği tarafından verilen çayda bulunması (M. 5.12.1931).
5 Aralık 1931 : Atatürk'ün Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi)'nin 55. yıldönümü nedeniyle kendisine gönderilen saygı telgrafına cevabı:
"Mülkiye Mektebi'nin 55. yıldönümü münasebetiyle toplanan mezunlarının hakkımda gösterdikleri samimi duygulara teşekkür ederim" (M. 6.12.1931).
: Atatürk'ün, Bulgar Başbakanı Musanof şerefine Cumhurbaşkanlığı Orkestrası'nın verdiği konseri izlemesi ve Musanof'la bir süre Görüşmesi (M. 6.12.1931).
7 Aralık 1931 : Atatürk'ün, Çankaya'da Mısır eski Hidivi Abbas Hilmi Paşa'yı kabulü (A.N.D., s.14).
11 Aralık 1931 : Atatürk'ün, Akşam Ankara'da "Bulgar Opereti"nin gösterilerini izlemesi (A.N.D., s.15).
12 Aralık 1931 : Atatürk'ün Çankaya'da Fransız Elçisi Comte de Chambrun'u kabulü (A.N.D., s.15).
: Atatürk'ün, millî ekonomi ile ilgili aldığı kararlar nedeniyle Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'ne telgrafı: "…Büyük milletimizin her millî ve vatanî iste gösterdiği suurlu hassasiyetin bu yeni gösterisi, beni pek duygulandırdı. Devletçe öteden beri uygulana gelmekte olan önlemler ve uyanık halkımızın daima harikalar yaratan büyük gayreti sayesinde bugünkü güçlüğü de kolaylıkla yeneceğimize itimadım tamdır. Türk kuvvet ve zekâsının yenmediği ve yenemeyeceği güçlük yoktur" (Ha. 13.12.1931).
29 Aralık 1931 : Atatürk'ün, Ankara garnizonlarındaki birliklerin manevralarını idare etmesi (Ha. 30.12.1931).
31 Aralık 1931 : Atatürk'ün, gece Hilâlıahmer Cemiyeti (Kızılay)'nin Ankara Palas'taki balosunu şereflendirmesi (M. 2.1.1932).
-1932-
4 Ocak 1932 : Atatürk'ün, gece Ankara Türkocağında Faruk Nafiz (Çamlıbel)'in yazdığı "Akın" piyesini seyretmesi (A.N.D., s.22).
11 Ocak 1932 : Atatürk'ün, Ankara'dan trenle İstanbul'a hareketi (C. 12.1.1932).
12 Ocak 1932 : Atatürk'ün trenle Ankara'dan İstanbul'a gelişi ve Söğütlü yatı ile Dolmabahçe'ye geçisi (A.N.D., s.25; M. 13.11.1932).
15 Ocak 1932 : Samsun'da Atatürk heykelinin açılışı (Ha. 16.1.1932; M. 13.11.1932).
18 Ocak 1932 : Atatürk'ün, İstanbul Öğretmenler Birliği Konseri Başkanı Prof. Fuat Köprülü'nün öğretmenler adına saygı telgrafına cevabı: "…Teşekkür ve sevgilerimin muhterem öğretmenlerimize ulaştırılmasına

aracılığınızı rica ederim" (V. 20.1.1932).
19 Ocak 1932 : Atatürk'ün öğleden sonra otomobille Sisli, Ayazağa, Boyacıköy, Aranavutköy taraflarında bir gezinti yapması (V. 20.1.1932).
20 Ocak 1932 : Atatürk'ün Ziraat Mezunları Kongresi'nin saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Ziraat Mezunları Kongresi münasebetiyle hakkımda gösterilen hislere teşekkür eder ve çalışmalarınızın hayırlı ve Başarılı sonuçlarını beklerim" (A.T.T., s.25).
22 Ocak 1932 : Atatürk'ün, Akşam İstanbul'da Opera Sineması'nda "Çanakkale" filmini seyretmesi (M. 23.1.1932).
25 Ocak 1932 : Atatürk'ün, Samsun'da Gazi Heykelinin açılış töreni nedeniyle halkın sevgi ve bağlılık telgrafına cevabı: "Muhterem Samsun halkının sahsıma Karşı besledikleri asîl duyguların kıymetli bir belirtisini bildiren telgrafınızdan pek duygulandım. Teşekkür , sevgi ve selâmlarımın muhterem halka sunulmasını rica ederim" (A.T.T., s.26).
: Atatürk'ün, Akşam İstanbul Darülbedayii (İstanbul Şehir Tiyatrosu)'nde piyes seyretmesi (A.N.D., s.28).
1 Subat 1932 : Atatürk'ün, İstanbul'da "Balkan Konferansı Konseyi" üyelerine verilen ziyafette bulunması (A.N.D., s.31; M. 2.2.1932).
4 Subat 1932 : Atatürk'ün, saat 19.00'da trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.42).
5 Subat 1932 : Atatürk'ün, saat 12.30'da İstanbul'dan trenle Ankara'ya gelişi (A.N.D., s.42).
11 Subat 1932 : Atatürk'ün, Akşam Darülbedayii'nde Faruk Nafiz (Çamlıbel)'in yazdığı "Akın" piyesini seyretmesi (A.N.D., s.35).
19 Subat 1932 : Halkevlerinin açılması (M. 19-20.2.1932).
22 Subat 1932 : Atatürk'ün, George Washington'un 200. doğum yıldönümü nedeniyle Amerika Başkanı Hoover'e telgrafı (Ha. 8.3.1932).
4 Mart 1932 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (A.H.D., s.42; M. 5.3.1932).
5 Mart 1932 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (A.N.D., s.42; M. 7.4.1932).
20 Mart 1932 : Atatürk'ün, Çankaya'da, Habesistan Elçisi Babjerande Zellake Ajoudou'nun güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (C. 21.3.1932).
3 Nisan 1932 : Atatürk'ün, Akşam Ankara Halkevinde Behçet Kemal (Çağlar)'ın yazdığı "Çoban" piyesini seyretmesi (A.N.D., s.50).
7 Nisan 1932 : Atatürk'ün, Akşam Ankara Halkevinde düzenlenen Çocuk Esirgeme Kurumu balosunu şereflendirmesi (A.N.D., s.51).
10 Mayıs 1932 : Atatürk'ün, kendi tavlalarında yetistirilen "Çankaya" adlı bir yasındaki İngiliz tayını Nis'teki süvari yarısmalarında Başarı kazanan teğmen Saim Bey'e armağan edişi (M. 11.5.1932).

20 Mayıs 1932 : Atatürk'ün, Çankaya'da Amerikan Büyükelçisi General Sherrill ve Litvanya Elçisi Jurgis Baltrusaitis'in güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (C. 21.5.1932).
21 Mayıs 1932 : İngiliz Büyükelçisi George Clerk'in Çankaya'da Atatürk'ü ziyareti ve İngiltere Krallığı adına General Aspin al-Oglander tarafından yazılan "Gelibolu Savaşı'nın Resmî Tarihi" adlı iki ciltlik İngilizce büyük eseri ithaflı olarak takdimi (B.G.A.D.C.D.G.M.K., s.619-634) (Bu eser, bugün Anıtkabir Atatürk Kitaplığı'nda bulunmaktadır).
5 Haziran 1932 : Atatürk'ün İtayla seyahatinden Ankara'ya dönen Başbakan İsmet Paşa'yı istasyonda Karşılayısı (A.G.M.K., s.98).
11 Haziran 1932 : Atatürk'ün gece, Ankara Halkevi'nde Aka Gündüz'ün yazdığı "Mavi Yıldırım" adlı oyunu seyretmesi (A.N.D., s.66).
12 Haziran 1932 : Atatürk'ün, Çankaya'da Hicaz Umumî Valisi Emir Faysal'ı kabulü, Akşam Vali şerefine Çankaya'da verilen ziyafette Konuşması (A.N.D., s.67; C. 13.6.1932; İ.A., sç807; A.H.H.B., s.333).
20 Haziran 1932 : Atatürk'ün, binası yanan Fenerbahçe Spor Kulübü'ne 500 lira bağısta bulunması (M. 2.1.1932).
21 Haziran 1932 : Atatürk'ün, gece Ankara halkevi'nde "Bulgar Bale Topluluğu"nun gösterisini izlemesi (A.N.D., s.69).
27 Haziran 1932 : Atatürk'ün, Ankara'dan Çubuk kazasına gidisi ve incelemeleri (M. 28.6.1932).
2 Temmuz 1932 : Atatürk'ün Ankara Halkevi konferans salonunda çalışmalarına Başlayan " Birinci Türk Tarih Kongresi"nin açılışını izlemesi (Kongre 11 Temmuz 1932'de son bulmustur D.Y., 1944-45, s.330; Almanak, 1933, s.110; A.N.D., s.72; T.M.T.V., s.1692-1693).
3 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, öğleden sonra "Türk Tarih Kongresi"nde Reşit Galip'in konferansını izlemesi (A.N.D., s.73).
8 Temmuz 1932 : Atatürk'ün "Türk Tarih Kongresi" üyelerine Marmara Köskünde çay ziyafeti vermesi (Ha. 9.7.1932).
12 Temmuz 1932 : Atatürk'ün direktifiyle "Türk Dili Tetkik Cemiyeti"nin Kuruluşu (A.H.H.B., s.33; İ.A., s.788; Ünaydın, s.12; K.Atatürk, s.177; T.D.T., s.159; A.B.E.B., s.204) (Atatürk, bugün Akşamüzeri Çankaya'da – dilcilerin de katıldığı- Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti toplantısına başkanlık etmis, toplantı sonunda sunları söylemıştır: "-Dil işlerini düsünecek zaman da gelmistir; ne dersiniz? Öyle ise Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti gibi, bir de ona Kardeş, bir dil cemiyeti kuralım. Adı "Türk Dili Tetkik Cemiyeti olsun!" Aynı gün, kurulacak cemiyetin başkan, genel sekreter ve üyeleri belirlenmis, bilâhare izin için hükûmete basvurulmustur A. So., V. 26.9.1947) (Cemiyetin adı, III.Türk Dil Kurultayı'nın 31 Ağustos 1936 günkü birlesiminde kabul ettiği Tüzük değisikliği ile "Türk Dil Kurumu"na çevrilmistir).
15 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, saat 19.30'da Ankara'dan trenle Derince'ye hareketi (M. 16.7.1932; A.N.D., s.77; Ünaydın, s.16).

16 Temmuz 1932 : Atatürk'ün trenle Ankara'dan Derince'ye gelişi, buradan Ertuğrul yatı ile Yalova'ya geçisi (M. 17.7.1932; C. 17.7.1932).
17 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, Yalova'daki Kaplıca Kuruluşunda incelemelerde
bulunması (M. 18.7.1932).
18 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, Yalova'da İtalyan Filosu Komutanı Amiral Moreno ve İtalya Elçisi Baron Aloiz'i kabulü (C. 19.7.1932).
22 Temmuz 1932 : Atatürk'ün Yalova yakınındaki Çınarcık'a gelişi, burada Çoban Mehmet ve diğer bazı pehlivanların güreslerini izlemesi (M. 24.7.1932).
24 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, Sakarya motoru ile Yalova'dan hareketle Marmara'ya bir gezinti yapması, Büyükada'ya uğrayarak Yat
Kulüp'te bir süre dinlenmesi, daha sonra tekrar Yalova'ya dönüşü (M. 25.7.1932).
27 Temmuz 1932 : İzmir'de Gazi Heykeli'nin açılış töreni ve Başbakan İsmet Paşa'nın söylevi (M. 28.7.1932; Ha. 29.7.1932; C. 28.7.1932; A.R.H., s.369).
30 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, İzmir'de 27 Temmuz 1932 günü yapılan Gazi Heykeli'nin açılış töreni nedeniyle, Belediye Başkanı Dr. Behçet (Uz) Bey'in şehir adına çektiği saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Millî Mücadele heyecanımızın sembolü olan güzel İzmir'de heykelimin dikilmesi vesilesiyle muhterem İzmirlilerin hakkımda gösterdikleri değerbilirlik ve çok asîlane duygulardan pek heyecanlıyım. Muhterem İzmirlilere teşekkür lerimin, selâm ve sevgilerimin ulaştırılmasını rica ederim" (A.T.T., s.26).
31 Temmuz 1932 : Atatürk'ün, Yalova'dan İstanbul'a hareketi ve Dolmabahçe Sarayı'na gelişi (C. 1.8.1932).
Temmuz 1932 : Atatürk'ün, Prof. Malche'ın İstanbul Darülfununu ile ilgili raporu üzerine yazdığı notlardan: "…Okuduğumuz rapor bir bakıma göre rüya Türkiye'de bir yüksek öğretim kurumu kurmak için öğütler kapsıyor; halbuki gerçekte bütün Türkiye'de bir kültür programının ne olmasına, nasıl olmasına isarettir. O halde bizim için İstanbul Darülfununu ne yapalım diye bir mesele mevcut değildir. Bizim için, bütün Türkiye'de nasıl bir kültür planı yapalım? Mesele budur. İste biz, yalnız ve ancak bu çetin mesele Karşısındayız ve onu kesinlikle çözümlemek mecburiyetindeyiz" (A.Ü.R.İ.N., s.30-10) (Atatürk'ün söz konusu notlarında tarih yoktur. Prof. Malche'ın raporunu ilgililere sunus tarihinin 29 Mayıs 1932 olduğu göz önüne alınırsa, raporun Atatürk tarafından okunus tarihinin de Haziran ve Temmuz 1932 olması gerekmektedir).
2 Ağustos 1932 : Atatürk'ün Keriman Halis'in dünya güzeli seçilmesi nedeniyle Cumhuriyet gazetesi basmuharririne demeci: "…Türk ırkının dünyanın en güzel ırkı olduğunu tarihî olarak bildiğim için, Türk

kızlarından birinin dünya güzeli seçilmesini çok tabii buldum. Fakat Türk gençlerine bu münasebetle sunu hatırlatmayı gerekli görüyorum: Övündüğünüzü tabii güzelliğinizi usulüne uygun sekilde korumasını biliriz ve bu yolda uyanık bir gelismenin kesintisiz gerçeklesmesini ihmal etmeyiniz. Bununla beraber, asıl uğrasmaya mecbur olduğunuz sey, analarınızın ve atalarınızın oldukları gibi, yüksek kültürde ve yüksek fazilette dünya birinciliğini tutmaktır" (C. 3.8.1932).

4 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile Dolmabahçe'den Yalova'ya hareketi ve saat 20.00'de Yalova'ya gelişi (A.N.D., s.93; C. 5.8.1932).

9 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Yalova Millet Çiftliği'ne Alman Elçisi Nadolny Rudolf'u kabulü (A.N.D., s.84).

12 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Yalova'da Fransız arkeologlarından Prof. Delaport'u kabulü (A.N.D., s.85).

14 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Yalova'da Millet çiftliğinde Amerika Büyükelçisi
Sherrill'i kabulü (A.N.D., s.86).

18 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Yalova'da, Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin amacı ve Türk dili çalışmaları üzerine Yunus Nadi ile Görüşmesi: "…Amaç, Türk milletine kendi mazisinde mevcut ve miras kalmıs, geleceğini de kapsayan kendi kültürünü ortaya çıkararak göstermektedir" (C. 21.8.1932).

: Dünya güzeli seçilen Keriman Halis Hanım'ın Paris'ten Atatürk'e telgrafı: "Bu Başarım, sizin memleket kadınlığına asıladığınız fikirler eseridir!" (C. 19.8.1932).

29 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Türk dilini özlestirme çalışmaları nedeniyle Millî Türk Talebe Birliği'nin çektiği saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Dilimiz çok zengindir, güzeldir. Bunu ortaya çıkaracaklar sizin gibi duygusu derin, yorulmaz Türk gençleridir. Türkçemizi günün en ileri bilgi dili yapmak değerli Araştırmacılarınızdan beklenir. Sizlere uğurlar dilerim" (C. 30.8.1932; M. 30.8.1932).

31 Ağustos 1932 : Atatürk'ün, Yalova'dan Ertuğrul yatı ile İstanbul'a hareketi ve Dolmabahçe Sarayı'na gelişi (A.N.D., s.91; C. 1.9.1932).

1 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe'den otomobille Tarabya'ya giderek bir süre Tokatlayan Oteli'nde dinlenmesi (M. 2.9.1932).

2 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Keriman Halis'in 31 Ağustos 1932 : tarihli saygı ve teşekkür telgrafına cevabı: "…Donanmıs olduğunuz maddi ve mânevi kıymet ve fazilet içinde mutlu olmanızı dilerim, kızım!" (C. 3.9.1932).

5 Eylül 1932 : Atatürk'ün, İstiklâl Caddesinde İpekis Mağazası'nı ziyareti ve üretilen kumasların niteliği hakkında bilgi alısı (V. 6.9.1932).

7 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe'den otomobille Florya'ya gidişi, dönüşünde Edirne'den gelen posta trenine binerek yolcular arasında Sirkeci istasyonu'na gelişi (M. 7.9.1932).

12 Eylül 1932 : Atatürk'ün, İktisat Vekili Celâl (Bayar) Bey'in göreve Başlaması nedeniyle kendisine çektiği telgrafa cevabı: "…Bütün dünyada olduğu gibi memleketimizde de ne basta bulunan önemli isimiz, iktisat isidir! Bu iste en yüksek Başarıyı temine çalışmak hayatîdir, zarurîdir. Bunun için bu iste bütün devlet teskilâtının, bütün yurttasların ve hepimizin ciddi duygularla alâkalı olmamız gereği tabiidir" (M. 13.9.1932).
16 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Akşam İstiklâl Caddesinde Glorya sinemasında film seyretmesi (V. 17.9.1932).
20 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda "Dil Encümeni" toplantısında bulunması (A.N.D., s.98).
23 Eylül 1932 : Atatürk'ün Ahmet Rasim'in ölümü üzerine, çocuklarına başsağlığı telgrafı: "Değerli babanızın ölümü büyük bir kayıptır. Çok acı duydum!" (C. 23.9.1932; V. 23.9.1932).
26 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda çalışmalarına Başlayan Birinci Türk Dil Kurultayı'nın açılışını izlemesi (Kurultay 5 Ekim 1932 tarihine kadar çalışmalarını sürdürmüstür Ünaydın, s.33,69; İ.A., s.788;Almanak, 1933, s.112; T.M.T.V., s.1697).
27 Eylül 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Amerika Genelkurmay Başkanı General Mac Arthur'un kabulü (A.N.D., s.100) ve Görüşmesi "Avrupa devlet adamları , Başlıca anlasmazlık konusu olan önemli siyasî sorunları, her türlü millî egoizmlerden uzak ve yalnız umumun yararına olarak, son bir gayret ve tam bir niyetle ele almazlarsa korkarım ki, felâketin önü alınamayacaktır" (C. 8.XI.195; A.S.D.III., s.93-95).
: Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda İktisat Bakanı Celâl (Bayar) Bey'i kabul ederek bir süre Görüşmesi (M. 28.9.1932).
: Atatürk'ün, General Mac Arthur ile Dil Kurultayı çalışmalarını izlemesi (M. 28.9.1932).
4 Ekim 1932 : Atatürk'ün, Diyarbakır gazetesi sahibine Dolmabahçe Sarayında demeci: "Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstanbullu, Trakyalı ve Makedonyalı hep bir ırkın evlâtları, hep aynı cevherin damarlarıdır" (C. 5.10.1932.
6 Ekim 1932 : Atatürk'ün, İstanbul'da Macar tarih bilgini Prof. Zayit Ferencz'i kabulü (C. 7.10.1932.
7 Ekim 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe'den Sakarya motoru ile Yalova'ya gelişi, Akşam tekrar Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (M. 8.X.1932.
10 Ekim 1932 : Atatürk'ün, Sile'de incelemeleri, Akşam Dolmabahçe'ye dönüşü (M.11.10.1932).
18 Ekim 1932 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Fransa'nın Suriye Yüksek Komiseri Ponsot ve Fransa Büyükelçisi Comte de Chambrun'u kabulü (C. 19.10.1932; M. 19.10.1932).
22 Ekim 1932 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ertuğrul yatı ile Derince'ye geçisi ve buradan Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.109; C. 23.10.1932).

23 Ekim 1932 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 24.10.1932.
25 Ekim 1932 : Atatürk'ün, Çankaya'da İtalya Elçisi Lojacone, Yugoslavya Elçisi Dr. Yankoviç ve İspanya Elçisi Juan Manuel de Aristejui'nin güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (C. 26.10.1932.
27 Ekim 1932 : Atatürk'ün Çankaya'da İran Dışişleri Bakanı Furugî Han'ı kabulü(C. 28.10.1932.
29 Ekim 1932 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 9. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde düzenlenen kabul törenini takiben geçit remini izlemesi (A.N.D., s.111; M. 30-31.X.1932.
1 Kasım 1932 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin IV. Dönem II.Toplantı Yılını açıs Konuşması: "…Millî kültürün her çığırda açılarak yükselmesini Türkiye Cumhuriyeti'nin temel dileği olarak temin edeceğiz!" (Z.C. Devre:IV, cilt:X, s.3; A.S.D.I., s.371.
5 Aralık 1932 : Atatürk'ün, Samih Rıfat Bey'in ölümü nedeniyle Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumuna)'na mektubu: "…Bu acı Karşısında Genel Merkez Heyetinizin gösterdiği duyarlık, Türk milletinin bilginleri için her zaman besleyegeldiği yüksek saygının yeni bir belirtisidir. Türk dilinin yükselmesi uğrunda yıllardan beri emek vermis Başkanınızın yaptığı gibi bıkmadan, usanmadan çalışmak için içtiğiniz andı kutlarım. Bu andı hepinizin sağ ve sağlam olarak yerine getirmenizi dilerim" (Türk Dili, sayı:1, Nisan 1933, s.2-3).
18 Aralık 1932 : Atatürk'ün, Ankara'da İsmetPaşa Kız Enstitüsü'nde açılan "Birinci Kadın İktisat Sergisi"ni ziyareti ve incelemeleri (M. 19.12.1932).
27 Aralık 1932 : Atatürk'ün, Heyet-i Temsiliye ile Ankara'ya geldiği günün ilk defa olarak törenle kutlanması (H.A., s.214-218.
: Atatürk'ün, Ankara'ya gelişinin 13. yıldönümü nedeniyle Ankaralılara söyledikleri: "…Ankara'ya geldiğimden sonraki mücadele hayatımızda hürriyet ve bağımsızlık âsığı kahraman Ankaralıların gösterdikleri vefa ve yardımları her vakit minnetle anarım!" (M. 28.12.1932.
31 Aralık 1932 : Atatürk'ün, yeni yıl nedeniyle Türk-Yunan dostluğu üzerine Atina Ajansına demeci: "Türkiye ve Yunan anlasması ve dostluğu, milletler arasında çalışma beraberliğinin ve yeni siyaset anlayısının gerçeklesmis çok güzel bir örneği ve insanlığın, doğu Akdeniz ve Başkanlarda ilerleme ve yükselmesinin bir ifadesidir" (Aynı gün Yunan Cumhurbaşkanı, Başbakanı ve Dışişleri Bakanı da Anadolu Ajansı'na demeç vermislerdir (Ha. 1.1.1933 C. 1.1.1933).

-1933-

1 Ocak 1933 : Atatürk'ün Ankara Palas salonlarında kutlanan yılbası gecesinde bulunması, saat 24.00'den sonra Maarif Vekili Reşit Galip tarafından –yeni yıl armağanı olarak- kendisine 3 kitap takdimi nedeniyle söyledikleri: "Bu anda duyduğum mutluluk büyüktür. Kendisinden ve

diğer Vekillerimizden her an böyle armağanlar beklerim. Vekil Bey'in naçiz dedikleri bu armağan gerçekte çok değerlidir!" (Ha. 2.1.1933; A.S.D.V., s.61-62).
4 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Türk Dili Tetkik Cemiyeti toplantısına başkanlık yapması ve Cemiyetin faaliyetleri hakkında bilgi alması (C. 5.1.1933; M. 5.1.1933).
14 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yunan Elçisi C. Sakellarapoulos ve Avusturya Elçisi'nin güven mektuplarını kabul ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.62-63).
15 Ocak 1933 : Atatürk'ün, saat 20.00'de trenle Ankara'dan Eskişehir'e hareketi (A.N.D., s.132; C. 16.1.1933).
16 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Eskişehir'de Vilâyeti, Belediye'yi, Komutanlığı, Halkevini ziyareti, Eskişehir Lisesi'nde derslere girisi ve saat 18.00'de Derince'ye hareketi (A.N.D., s.133; C. 17.1.1933; A.Y.G., s.158).
17 Ocak 1933 : Atatürk'ün Derince'den Gülcemal vapuru ile saat 18.00'de Mudanya'ya gelişi, daha sonra saat 18.30'da Bursa'ya varısı (A.N.D., s.133; C. 19.1.1933).
18 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Bursa'da Vilâyet ve Komutanlığı ziyareti, şehirde tetkikleri (A.N.D., s.133; C. 18.1.1933).
19 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Bursa'da İpekis Fabrikasını ve Askerî Hastaneyi ziyaretleri ve İpekis Dokuma Fabrikası'nın hatıra defterine yazdıkları: "İpekis Fabrikası'nda gördüklerimden çok sevinç duydum" (A.N.D., s.133; C. 20.1.1933; Ha. 20.1.1933).
20 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Bursa'dan Gemlik'e gelişi, Akşam Gülcemal vapuru ile Bandırma'ya hareketi (A.N.D., s.133; A.Y.G., s.69).
21 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Bandırma'dan Balıkesir'e gelişi, Vilayeti, Belediye'yi Kolordu Karargahı'nı ve Cumhuriyet Halk Partisi'ni ziyareti (C. 22.1.1933; A.Y.G., s.69).
22 Ocak 1933 : Atatürk'ün Balıkesir'de Lise'yi ve Öğretmen Okulu'nu ziyareti, bazı derslere girisi, gece 24.00'de trenle Kütahya'ya hareketi (A.N.D., s.133; C. 23.1.1933; A.Y.G., s.69).
23 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Balıkesir'den Kütahya'ya gelişi, resmî ziyaretleri ve Kiremit Fabrikası'nı gezmesi (A.N.D., s.133; C. 24.1.1933).
: Atatürk'ün, Ülkü dergisine ithaflı resmini armağan edişi: "Ülkü'den, öz ülkümüzü yayma yolunda kutlu verimler beklerim" (Ülkü Dergisi, sayı:70, 1938).
24 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Kütahya'da okullar ziyareti, Akşam trenle Afyon'a gelişi ve 23.30'da Afyon'dan Konya'ya hareketi (A.N.D., s.133; C. 25.1.1933).
25 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Konya üzerinden trenle Adana'ya gelişi ve şehirde resmî ziyaretleri (A.N.D., s.134; C. 26.1.1933).
: Millî Eğitim Bakanı Reşit Galip'in Atatürk'e telgrafı: "…Mekteplere

her zaman olduğu gibi bu seferki seyahatlerinde de ayrılan derin alâka payından dolayı övünen ve minnettar kalan bütün öğretmen ve öğrenci evlâtlarımız adına sonsuz sükranlarımı sunarım" (M. 26.1.1933).
: Atatürk'ün Millî Eğitim Bakanı Reşit Galip'in telgrafına cevabı: "Ziyaret ettiğim okullarda öğretmenlerin, öğrencilerin verimli çalışma ve yüksek heyecanını görmekteyim" (M. 26.1.1933).
: Atatürk'ün, Türk Tarih Tetkik Cemiyeti Başkanı Yusuf Akçura'ya telgrafı: "Yalnız Eskişehir'de değil, gezdiğim diğer yerlerde de verimli çalışmalarınızın parlak ürünlerini sevinçle görmekteyim. Cemiyetinizin bu yolda memlekete yapmakta olduğu ve yapacağı hizmet ölçülemeyecek kadar büyüktür. Üyelerin gözlerinden öperim" (A.T.T., s.27).
26 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Adana'dan Gaziantep'e gelişi, Halkevi'ni ziyareti, Akşam şerefine büyük bir yemek verilmesi ve geceyi Vali Konağında geçirmesi (A.N.D., s.134; C. 27.1.1933; A.Y.G., s.164).
27 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Gaziantep'te Vilâyeti ve Belediyeyi ziyareti, Şehir Meclisi'nin kendisine hemşehrilik belgesi sunusu (A.Y.G., s.164-165).
: Atatürk'ün öğleden sonra Gaziantep'ten Narlı'ya gelişi, buradan da trenle Adana'ya hareketi (A.N.D., s.134; A.Y.G., s.165).
: Atatürk'e, Prof. Fuat Köprülü'nün bayram tebriki: "Türk milletine öz benliğinin tükenmez kudretini veren büyük kurtarıcı ve yol göstericimizin sonsuz saygılarımla bayramını kutlarken varlığımızı karanlıklardan kurtaran bu mukaddes Işığın basımızdan eksik olmamasını ona candan bağlı her Türk gibi Tanrı'dan dilerim" (A.Me., s.126).
28 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Gaziantep'ten Adana'ya dönüşü ve buradan Mersin'e geçerek resmî ziyaretlerde bulunusu (A.N.D., s.134).
: Atatürk'ün, Prof. Dr. Fuat Köprülü'nün bayram tebrikine cevabı: "Hakkımdaki samimî duygularınıza teşekkür eder, Başarılar dilerim" (A.Me., s.126).
: Atatürk'ün, gece Gülcemal vapuru ile Mersin'den Antalya'ya hareketi (M. 30.1.1933; A.Y.G., s.281).
29 Ocak 1933 : Atatürk'ün saat 17.30'da Gülcemal vapuruyla Mersin'den Antalya'ya gelişi (Atatürk, karaya çıkmamıs, Antalya'da bulunan Başbakan İsmet İnönü ve bazı heyetleri vapurda kabul etmıştır). (M. 31.1.1933).
: Atatürk'ün saat 21.00'de Gülcemal vapuru ile Antalya'dan İzmir'e hareketi (M. 31.1.1933).
30 Ocak 1933 : Atatürk'ün, Gülcemal vapuru ile Akdenizde –Fethiye ve Marmaris koylarına da girilerek- İzmir'e doğru yola devam etmesi (A.N.D., s.134).

31 Ocak 1933 : Atatürk'ün Gülcemal vapuruyla Antalya'dan İzmir'e gelişi (C. 1.2.1933).
1 Subat 1933 : Atatürk'ün, İzmir'de Vilâyet, Komutanlık, Belediye ve Parti Merkezini ziyareti, mektepleri gezmesi (A.N.D., s.134; C. 2.2.1933).
2 Subat 1933 : Atatürk'ün, Bornova'da yeni yapılan Ziraat Mektebi'ni ziyareti (C.3.2.1933).
3 Subat 1933 : Atatürk'ün, İzmir'de Millî Kütüphane'yi ziyareti, kitapları tetkiki ve bilgi alısı (C. 4.2.1933).
: Atatürk'ün kendisini Isparta'ya davet eden telgrafa cevabı: "Arzuma rağmen Isparta'ya uğramaya imkân bulamadığımdan üzgünüm. İktisat Vekili Celâl (Bayar) Beyefendi adıma da güzel Isparta'ya ve onun muhterem halkını ziyaret edecek ve hepinize sevgi ve saygılarımı sunacaktır" (M. 4.2.1933).
4 Subat 1933 : Atatürk'ün İzmir'den hareketle Afyon'a gelişi, bir süre sonra İsmet Paşa ile beraber Bilecik'e hareketi (A.N.D., s.134; C.5.2.1933).
5 Subat 1933 : Atatürk'ün, Bilecik'ten otomobille Bursa'ya gelişi (A.N.D., s.135; C. 6.2.1933).
6 Subat 1933 : Atatürk'ün, Bursa'da bir kısım gericilerin ezan ve kamet'in Türkçe okunması nedeniyle 1 Subat'ta çıkardıkları olay hakkında Anadolu Ajansı aracılığıyla resmî bildirisi: "…Olaya dikkatimizi bilhassa çevirmemizin sebebi, dini siyaset ve herhangi bir tahrike vesile etmeğe asla müsamaha etmeyeceğimizin bir daha anlasılmasıdır. Meselenin mahiyeti esasen din değil, dildir. Kesin olarak bilinmelidir ki, Türk milletinin millî dili ve millî benliği bütün hayatında hâkim ve esas kalacaktır!" (Ha. 7.2.1933; C. 7.2.1933; M. 7.2.1933).
: Atatürk'ün, Bursa'dan Mudanya'ya, buradan da Gülcemal vapuru ile İstanbul'a hareketi (A.N.D., s.135; C. 7.2.1933).
: Atatürk'ün gece Bursa'dan İstanbul'a gelişi (A.İ.H.II., s.13; M. 7.2.1933; A.N.D., s.135).
8 Subat 1933 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayında eski Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa, Berlin Elçisi Kemalettin Sami Paşa, Pertev (Demirhan) Paşa ve Sair Abdülhak Hamit'i kabulü (C. 9.2.1933; M. 9.2.1933; A.İ.H.II., s.17).
10 Subat 1933 : Atatürk'ün Topkapı Sarayı'nı ziyareti, Sarayın muhtelif bölümlerinde incelemeleri ve Müze Müdürü Tahsin (Öz) Bey'den bilgi alısı (C. 11.2.1933).
14 Subat 1933 : Atatürk'ün beraberinde Kemalettin Sami Paşa olduğu halde Dolmabahçe'den Sakarya motoru ile Suadiye'ye gelerek Paşa'yı bırakması, daha sonra Kadıköy iskelesinden vapura giderek halk arasında köprü'ye gelişi ve Vali Muhittin (Üstündağ) Beyle Akşam yemeği için Tokatlıyan'a gidişi (M. 15.2.1933).
24 Subat 1933 : Atatürk'ün, Ankara Halkevi'ndeki söylevini radyodan dinledikten sonra Başbakan İsmet Paşa'ya telgrafı: "Halkevi'nde yaptığınız

Konuşmayı zevkle dinledim, tebrik ve teşekkür ederim. Necip Ali Bey'in demeç ve açıklamasından da çok memnun oldum. Kendisini tarafımdan takdir ve taltif buyurmanızı rica ederim" (M. 25.2.1933).
26 Subat 1933 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 27.2.1933).
27 Subat 1933 : Atatürk'ün, İstanbul'dan trenle Ankara'ya gelişi (C. 28.2.1933).
28 Subat 1933 : Atatürk'ün Roosvelt'e yapılan suikast nedeniyle Amerika Devlet Başkanı Hoover'e telgrafı: "Pek muhterem Roosevelt aleyhine yapılan alçakça suikast girisimi üzüntüme sebep oldu. Bu vesile ile dostane sevgilerimin ve asîl Amerikan milleti hakkında Türk halkının hişlerini tazeleme teminatının kabulünü sizden rica ederim" (A.T.T., s.28).
8 Mart 1933 : Atatürk'ün başkanlığında Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin toplantısı ve dil çalışmaları hakkında bazı kararlar alınması (C. 9.3.1933).
12 Mart 1933 : Atatürk'ün, Erzurum'un Kurtuluş bayramı nedeniyle İstanbul Halkevi'nde toplantı düzenleyen Erzurumlu gençlerin saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Erzurum'un Kurtuluşunun yıldönümünü ben de sizinle beraber kutlular, saygı değer halka hakkımda gösterdikleri sevgiden dolayı teşekkür ederim" (M. 15.3.1933).
14 Mart 1933 : Atatürk'ün, Amerika Devlet Başkanı Roosevelt'e göreve Başlaması nedeniyle tebrik telgrafı (Ha. 15.3.1933).
19 Mart 1933 : Atatürk'ün, ordu'ya hitaben Fahrettin (Altay) Paşa'ya –onun ağzından- bir söylev dikte etmesi: "…Silahlarımızı büyük Türk ulusunu ezmek isteyenlerin gözlerine gezleyelim. Bunda amaç, Düşman olsun. Bu amaca giden kursun, Türk'ün ülkü kursunudur!" (O.Y.S., sç451-452; A.Ya., s.12).
27 Mart 1933 : Atatürk'ün, dil çalışmalarına gösterdikleri yakın ilgi nedeniyle Millî Türk Talebe Birliği'ne telgrafı: "Millî ülküye ulaştıran öz dil yolunda durmadan sasmaz büyük adımlarla yürümeğe verdiğiniz değerden dolayı sizi överim. Yürekten sevgiler çocuklarım!" (Ha. 28.3.1933).
29 Mart 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Amerika Büyükelçisi Sherrill'in veda ziyaretini kabulü (A.N.D., s.148).
15 Nisan 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Bulgar Elçisi Antonof'un güven mektubunu kabulü ve Elçinin Konuşmasına cevap söylevi (Ha. 16.4.1933; D.B.Y., 1967, s.1046).
17 Nisan 1933 : Atatürk'ün başkanlığındaki Çankaya'da tarihçilerin katıldığı toplantıda, hazırlanmakta olan "Türk Tarihi'nin Ana Hatları" adlı müsveddelerin okunarak tartısılması (Çankaya'daki bu toplantılar 20 Nisan 1933'e kadar 4 gün devam etmis, daha sonra 22 Nisan-13 Mayıs 1933 tarihleri arasında da Türk Tarih Kurumu'nda toplanılarak müsveddelerin okunması tamamlanmıştır. C.E.Y.T.T.K., s.21-23).
27 Nisan 1933 : Atatürk'ün, Razgart olayını protesto amacıyla yapılan gençlik gösterisinin izin alınmadan yapılması nedeniyle kovusturmaya

geçilmesi üzerine, izinsiz gösteriyle ilgileri olmadığını bildiren Türk Talebe Birliği Kongresi daimî delegelerine telgrafı: "Gençliğin çalışkan, hassas ve milliyetçi yetismesi esas dileklerimizdendir. Gençlik her türlü faaliyetlerinde Cumhuriyet kanunlarına ve Cumhuriyet kuvvetlerinin usul ve kurallarına uymaya da dikkatli olmalıdır. Cumhuriyet Hükûmetinin millî meselelerde vazifesini bilir olduğuna ve kanunların ve adlî kuvvetlerin adaletine emin olunuz" (C. 28.4.1933; M. 29.4.1933).

5 Mayıs 1933 : Atatürk'ün, Ankara'ya 18 km. uzaklıktaki Ahlatlıbel bölgesinde devam eden arkeoloji Araştırmalarını izlemesi (A.N.D., s.158; C. 5.1933).

10 Mayıs 1933 : Atatürk'ün, Türk bağımsızlık Savaşı ve inkılâbımız üzerine Akşam Arkadaşlarıyla sohbet esnasında söyledikleri: "…İki Mustafa Kemal var: Biri ben, fert olan, fanî olan Mustafa Kemal… İkinci Mustafa Kemal'den ise "Ben" diye bahsedemem. Ondan ancak "Biz" diye bahsedebilirim. O Mustafa Kemal, yani sizler, bu Akşam etrafımda olanlar, memleketin her kösesinde çalışan köylüler, uyanık, aydın, vatansever, milliyetçi vatandaslar… İste ben onların hayalini tespit ediyorum, onların hayalini gerçeklestirmeye çalışıyorum. O Mustafa Kemal, ölmez! O, Türk milletinin ihtiyaçları ile beraber, gitgide uyanan suuru ile beraber, gelis gelise ebedî olarak yasayacaktır. Bizde cumhuriyeti yapan, inkılâbı yaratan, O "Biz" diye ifade edebileceğim Mustafa Kemal'dir!" (M. 11.5.1933).

14 Mayıs 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Arnavutluk Elçisi Cavit Leskoviku'nun güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.64).

19 Mayıs 1933 : Atatürk'ün, Amerika Devlet Başkanı Roosevelt'in devlet başkanlarına gönderdiği, devletlerin Karşı Karşıya olduğu güçlükler ve dünya barısı ile ilgili hitabesine cevabı: "…Ekonomik kalkınma için her memlekette yapılan gayretlerin, makul ve iyi düsünülmüs uluslar arası toplu tedbirlerle tamamlanması zorunlu olduğunda tamamıyla aynı görüsteyiz" (A.T.T.B., s.557-558; Ha. 20.5.1933).

31 Mayıs 1933 : İstanbul Darülfununu'nun kaldırılmasına ve Millî Eğitim Bakanlığınca yeni bir üniversite kurulmasına dair Kanun'un kabulü (Z.C. Devre:IV. Cilt:XV, s.483) (Bu kanunla İstanbul Darülfununu kapatılmıs, 18 Kasım 1933 günü İstanbul Üniversitesi öğretime açılmıştır).

4 Haziran 1933 : Atatürk'ün Akşam, devlet ve fikir adamlarıyla sohbet esnasında söyledikleri: "Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet sekli demektir. Biz cumhuriyeti kurduk, o on yasını dolduruken demokrasinin bütün gereklerini sırası geldikçe uygulamaya koymalıdır. Kadın haklarını tanımak da bunun bir gereği olacaktır. Müsterih olunuz!" (A. ve De. s.3).

8 Haziran 1933 : Atatürk'ün, Yunan eski Başbakanı Venizelos'a yapılan suikast nedeniyle Yunanistan Cumhurbaşkanı Zaimis ve Venizelos'a üzüntülerini bildiren telgrafı (M. 9.6.1933).
12 Haziran 1933 : Atatürk'ün hazineye devredeceği mallarında mirasçıların mahfuz hisselerini önleme amacıyla 2307 sayılı kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabulü: "Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin, Medenî Kanun'un 452. maddesi dairesindeki tasarrufları, mahfuz hisseler hakkındaki hükümden müstesna olup bütün mallarında muteberdir" (A.H.II., s.753-754).
14 Haziran 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Polonya Elçisi Potocki'nin güven mektubunu kabulü ve Elçinin söylevine cevap Konuşması (A.S.D.V., s.65).
22 Haziran 1933 : Atatürk'ün, Ankara yakınında Yalıncak köyü'nde incelemeleri,
köyde yemek yemesi ve köy işleri hakkında bilgi alması (C.23.6.1933).
24 Haziran 1933 : Atatürk'ün, Ankara Kız Lisesi'ni ziyareti ve sınavlarda bulunması (A.N.D., s.175).
27 Haziran 1933 : Atatürk'ün Ankara'da İsmetPaşa Kız Enstitüsü'nü ziyareti(A.N.D., s.176).
. Atatürk'ün Polonya Cumhurbaşkanlığına yeniden seçilen İgnace Mascicki'ye kutlama telgrafı (T. 28.6.1933).
28 Haziran 1933 : Atatürk'ün, Ankara Erkek Lisesi'ni ziyareti ve sınavlarda bulunması (A.N.D., s.177; M. 29.6.1933).
29 Haziran 1933 : Atatürk'ün Ankara Hukuk Fakültesi sınavlarında bulunması (Ha. 30.6.1933).
: Atatürk'ün, Akşam Ankara'dan İstanbul'a hareketi (Ha. 30.6.1933).
30 Haziran 1933 : Atatürk'ün trenle Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C. 1.7.1933).
1 Temmuz 1933 : Atatürk'ün İstanbul'da Galatasaray Lisesi'ni ziyareti ve Hukuk Fakültesi sınavlarında bulunusu (C. 2.7.1933).
2 Temmuz 1933 : Atatürk'ün, İstanbul Darülfununu'nu ziyareti ve Hukuk Fakültesi sınavlarında bulunusu (C. 3.7.1933; A.İ.H.II., s.27-29).
4 Temmuz 1933 : Atatürk'ün Amerika bağımsızlığının yıldönümü nedeniyle Amerika Devlet Başkanı Franklin D. Roosevelt'e kutlama telgrafı (M. 17.7.1933).
5 Temmuz 1933 : Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip'in Ankara'dan Atatürk'e telgrafı: "Kurtuluş zaferinden sonra ne olmak istersiniz? Sorgusunda bulunan bir Arkadaşımıza, 'Maarif Vekili olmak isterdim' buyurmustunuz. Bu dileğiniz ilk bakıma elde edilmemis görünür. Gerçekte her zaman Maarif Vekilliği isini bilfiil izlemeye en büyük önemi verdiniz. …Buradaki teftislerden sonra İstanbul'da Galatasaray Lisesi ve Darülfunun sınavlarına alâkanızın yayılısı profesörlerden en küçük köy öğretmenlerine kadar bütün maarif ailesinin vazife ask ve heyecanını artırdı" (M. 7.7.1933).

6 Temmuz 1933 : Atatürk'ün Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip'in 5 Temmuz 1933 tarihli telgrafına cevabı: "Telgrafınızı aldım, memnun oldum. Teşekkür ederim" (M. 7.7.1933).
14 Temmuz 1933 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan Çanakkale'ye gelişi, şehirde kısa sürede kaldıktan sonra Yalova'ya geçisi (C. 16.7.1933).
15 Temmuz 1933 : Atatürk'ün Akşam Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (C. 16.7.1933).
18 Temmuz 1933 : Atatürk'ün İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (C. 19.7.1933; A.İ.H.II., s.32).
24 Temmuz 1933 : Atatürk'ün Lozan Barıs Antlaşmasının 10. yıldönümü nedeniyle İsmet Paşa'ya telgrafı: "Bugün, Lozan günüdür. Bu günü millete kazandıran zatıdevletlerini bütün kalbimle tebrik eder ve gözlerinizden öperim" (M. 25.7.1933; Ha. 25.7.1933).
: Atatürk'ün, sabah Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (C. 26.7.1933).
25 Temmuz 1933 : Atatürk'ün –bir deniz kazası geçiren- Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip'i Moda'daki köskünde ziyareti (C. 26.7.1933).
: Atatürk'ün Akşam İstanbul'dan Yalova'ya geçisi (A.N.D., s.186).
27 Temmuz 1933 : Atatürk'ün Yalova'dan İstanbul'a dönüşü ve Dolmabahçe Sarayı'nda eski Afgan Kralı Amanullah Han'ı kabulü (C. 28.7.1933; A.N.D., s.187).
: Atatürk'ün Akşam Adatepe torpidosu ile İstanbul'dan Yalova'ya geçisi ve geminin hatıra defterine yazdıkları: "Adatepe ile yaptığım kısa yolculuğun değerli hâtırasını unutmayacağım. Yakından tanımak fırsatına sahip olduğum seçme deniz komutanlarımız, genç subaylarımız ve denizcilerimizle iftihar ettim" (C. 4.8.1933; A. ve D. s.130).
1 Ağustos 1933 : Atatürk'ün Yalova'da öğleden sonra Fransız Büyükelçisi Comte de Chambrun'u kabulü (C. 2.8.1933).
: Kanunla kapatılan İstanbul Darülfununu'nun yerine İstanbul Üniversitesi'nin kurulması (O.Y.K., s.185; A.B., s.309; C. 2.8.1933).
6 Ağustos 1933 : Atatürk'ün Başbakan İsmet İnönü'ye mektubu: "İsmet, büyük adamsın; hassas olduğun kadar his veren adamsın. …Sen beni muhakkak çok seviyorsun. Ya ben seni! Buna cevap istemez. Gözlerinizden öperim" (A.V.İ., C.11XI.1986).
12 Ağustos 1933 : Atatürk'ün, İsmet Paşa'yla beraber Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (Aİ.H.II., s.34).
17 Ağustos 1933 : Atatürk'ün, Yalova'dan İstanbul'a dönüşü ve Dolmabahçe Sarayı'nda Türk Dili Tetkik Cemiyeti Merkez Heyeti'nin toplantısına başkanlık edişi (A.İ.H.II., s.35).
19 Ağustos 1933 : Atatürk'ün, sabah İstanbul'dan Yalova'ya gidisi, Akşam dönüşü (A.İ.H.II., s.35).
20 Ağustos 1933 : Atatürk'ün, Sovyet Rusya'dan ithal edilen bazı malların yerli mallardan düsük fiatla satılması üzerine, önlem alınması hususunda

Başbakanlığa telgrafı: "…Aksi takdirde Rusların, Türk pazarından bir miktar mal satın almakla bize görünüste temin ettikleri fayda, haksız rekabetle tamamen hiçe indirilmis olur" (A.T.T.B., s.559; C. 17.9.1956).
: Atatürk'ün Dolmabahçe'den motorla Büyükada'ya gidisi (A.N.D., s.193).
21 Ağustos 1933 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda eski Fransız Başbakanı Herriot'u kabulü ve 2,5 saat Görüşmesi (E.H.A.A.D., s.33-36; C. 22.8.1933) (Atatürk, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın da hazır bulunduğu bu Görüşme esnasında Herriot'ya Büyük Nutuklarından bir nüshayı imzalı olarak armağan etmislerdir).
24 Ağustos 1933 : Eski Fransız Başbakanı Herriot'nun İstanbul'dan ayrılırken Havas Ajansı muhabirine demeci: "Cumhurbaşkanı olarak Gazi Mustafa Kemal ile mülâkatların en faydalışını en dikkate değer olanını yapmakla övünüyorum. Ciddiyeti ve zekâsının genisliği bende derin bir izlenim bıraktı. Asker, kelimenin bütün kuvvetli mânasıyla bir hükûmet adamı olmustur. Gazinin eseri, çesitleri içindeki yekpareliği ile sayan-ı hayrettir. O, Türkiye'ye gerçek bir Cumhuriyet verdi. Sathî görüsler ve iftiralar onun eserinin Başarısını örtemez!" (M. 26.8.1933).
25 Ağustos 1933 : Atatürk'ün İstanbul'dan Yalova'ya gidisi.
26 Ağustos 1933 : Atatürk'ün, Türkiye İs Bankası'nın 9. Kuruluş yıldönümü nedeniyle Yalova'da "İs Bankası Heyeti"ni kabulü ve demeci "İs Bankası mütevazı bir sermaye ile Başlamıştır, mütevazı olan maddî sermayesi idi, fakat manevî sermayesi çok büyüktü, çünkü isin basında gayet kıymetli, iyi ahlâklı, sebatlı Celâl Bey ve onun yanında birkaç kisiyi geçmeyen güzide Arkadaşlar bulunuyordu. Bu maddî sermayenin yüzlerce misli ile ise Başlamıs ve hiçbir Başarı göstermeden batmıs nice kurumlar tanırız. Demek ki bir kurumun yAşaması, gelismesi, Başarı kazanması o kurumun basına geçenlerin ahlâklı, dürüst, imanlı kisiler olmasına bağlıdır. İs Bankası memleketimizin iktisadiyatına çok yararlı hizmetler yapmıştır. Bence bütün bu hizmetlerin üstünde daha mühim olan bir hizmeti de bankacılıkta gençlerimizi yetistirmis olmasıdır. En çok bununla iftihar ederim" (C. 27.8.1933).
1 Eylül 1933 : Atatürk'ün, Yalova'dan motorla Büyükada Yat Kulübü'ne gelişi, gece tekrar Yalova'ya dönüşü (A.N.D., s.195).
3 Eylül 1933 : Atatürk'ün Yalova'dan motorla Heybeliada'da Kemalettin Sami Paşa'nın kösküne gelişi, bir süre istirahattan sonra araba ile bir gezintiyi takiben tekrar Yalova'ya dönüşü (D.N.D., s.196).
5/6 Eylül 1933 : Atatürk'ün, Yalova'dan Ertuğrul yatı ile İstanbul'a hareketi (Geceyi yatta geçirmistir. A.N.D., s.196).
6 Eylül 1933 : Atatürk'ün, sabah yalova'dan İstanbul'a dönüşü (A.N.D., s.197).
7 Eylül 1933 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 8.9.1933).

8 Eylül 1933 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 9.9.1933).
11 Eylül 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Ankara'ya gelen Yunanistan Başbakanı Çaldaris, Dışişleri Bakanı Maksimos ve Ekonomi Bakanı Pesmazoğlu'nu kabulü (C. 12.9.1933; M. 12.9.1933).
: Atatürk'ün Akşam Ankara'dan trenle İstanbul'a hareketi (C. 12.9.1933).
: Atatürk'ün, Yunanistan Başbakanını kabulünden sonra Akşam İstanbul'dan Ankara'ya giderken yolda İsmet Paşa'ya telgrafı: "İnsanlığın huzur ve saadeti için bütün milletlerin bizim gibi gerçek dost olmasını temenni ederim. Kıymetli misafirlerimize ve Ankara Türk dostluğunun ciddî ve gerçek duygularını göstermekte olduklarına emin olduğum bütün Arkadaşlara selâm" (A.T.T., s.29).
12 Eylül 1933 : Atatürk'ün Ankara'dan İstanbul'a gelişi (A.N.D., s.199; C. 13.9.1933).
15 Eylül 1933 : Atatürk'ün Türk-Yunan Antlaşması'nın imzalanması nedeniyle Başbakan İsmet Paşa'ya tebrik telgrafı: "…Bu pakt, iki milletin Karşılıklı büyük menfaatlerini kuvvetlendiren Kardeşlik inkisaf sahasına enginlik veren kıymetli bir vesikadır. İki taraf için kalpten arzu edilen verimi vermesini temenni ve hükûmetimizi tebrik ederim" (Ha. 16.9.1933; A.T.T.B., s.255).
: Atatürk'ün Türk-Yunan Antlaşması'nın imzalanması nedeniyle Yunan yöneticilerinin gönderdiği telgrafa cevabı: "…Türkiye Cumhuriyeti, milletler arasında dostluk ve barıs fikrinin gelisme ve gerçeklesmesi yönünden kendine düsen ödevini ciddi ve samimi bir surette daima yerine getirmeden geri kalmayacaktır" (Ha. 16.9.1933; A.T.T.B., s.559-560).
19 Eylül 1933 : Atatürk'ün gece Maksim Salonu'nda Türk-İtalyan güres Karşılasmalarını izlemesi (A.N.D., s.201; C. 20.9.1933; B.T.S.T.A., s.107-109).
25 Eylül 1933 : Atatürk'ün, Bulgaristan'dan dönen Başbakan İsmet Paşa ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey'i Dolmabahçe Sarayı'nda kabulü ve Sofya Görüşmeleri hakkında bilgi alısı (M. 26.9.1933; C. 26.9.1933).
26 Eylül 1933 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda eski Yunan Başbakanı Venizelos'u kabulü ve Görüşmesi (A.N.D., s.204; M. 27.9.1933; C. 27.9.1933; A.M.D.P.II., s.222-224).
27 Eylül 1933 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda İngiliz Büyükelçisi George Clerck'in veda ziyaretini kabulü (C. 28.9.1933).
4 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda İstanbul'a gelen Yugoslavya Kralı Alexandre ile Kraliçe Mari'yi kabulü (A. ve D., s.134; A.H.H.B., s.333; İ.A., s.807; M. 5.10.1933; C. 5.10.1933; A.Y.D.A.G., s.117-179). (Atatürk bu ziyaret esnasında Yugoslavya Kralı ile yarım saat kadar görüsmüs, daha sonra Kral'ın ziyaretini iade için, kalmakta olduğu gemiye Gitmiştir. Akşam da Kral şerefine

Dolmabahçe Sarayı'nda bir ziyafet verilmistir. A.M.D.P.II., s.225-227).

9 Ekim 1933 : Atatürk'ün, İstanbul'dan trenle Ankara'ya hareketi (C.10.10.1933).

10 Ekim 1933 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 11.10.1933).

15 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Ankara'ya gelen Romanya Dışişleri Bakanı Titulesco'yu kabulü (Ha. 16.10.1933).

16 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Amerika Büyükelçisi Robert Pect Skinner ve Japonya Büyükelçisi Vikont Kintoma Mushkoji'nin güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.67-68).

: Atatürk'ün Çankaya'da Fransız Büyükelçisi Kammerer, Meksika Elçisi Genaro Estrado, Avusturya Büyükelçisi Buchberger'in güven mektuplarını kabulü ve Elçilerin söylevlerine cevap Konuşmaları (A.S.D.V., s.69-71).

21 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Macar Başbakanı Gömbös ve Dışişleri Bakanı M. De Kanya'yı kabulü (Ha. 28.10.1933).

27 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Ankara'ya gelen Vorosilof başkanlığındaki Sovyet Heyeti'ni kabulü (Ha. 22.10.1933).

28 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'daki kitaplığında sohbet esnasında Afet (İnan) Hanım'a söyledikleri: "…Tarihî olayların seyri sırasında, bazen fizyolojik arızalar mühim rol oynarlar. Tabiat ya mâni olur veyahut yardım eder!" (A.H.H.B., s.171).

29 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle sabah 9.15'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kordiplomatiği kabulü ve elçilere söylevi: "…Türk inkılâbı kurucudur. Türk ihtilâli yüksek bir insanî ülkü ile birlesmis vatanperverlik eseridir. Çocuklarına bütün güzellikleri ve bütün büyüklükleri görmek ve aynı zamanda bütün sefaletlere acımak sanatını öğretmektedir!" (Ha. 30.10.1933; C. 30.10.1933; M. 30.10.1933).

: Atatürk'ün saat 10.10'da Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle geçit töreni'ni izlemeye gelişi ve Türk milletine ünlü söylevi: "…Az zamanda çok ve büyük isler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir. …Asla şüphem yoktur ki Türklüğün Unutulmuş büyük uygar vasfı ve büyük uygar kabiliyeti bundan sonraki Gelişimiyle geleceğin yüksek uygarlık ufkundan yeni bir günes gibi doğacaktır. …Ne mutlu Türk'ün diyene!" (Ha. 30.10.1933; C. 30.10.1933).

: Atatürk'ün, gece Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Ankara Palas'ta tertiplenen "Cumhuriyet Balosu"nu şereflendirmesi (M. 30.10.1933).

: Atatürk'ün, Hakimiyet-i Milliye gazetesine imzalı resmini armağan edişi: "Cumhuriyetin 10. yılında Kurtuluş ve inkılâbımızın ilk ve sadık isçisi Hakimiyet-i Milliye'ye" (U. 10.XI.1939).

: Selânik Belediye Meclisi'nin kararı: "Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. yıldönümü nedeniyle Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in doğduğu Apostolu Pavlu sokağındaki evin Belediye tarafından satın alınması ve hatıra levhası konulması" (Selânik T.C. Konsolosluğu Arşivi). (Söz konusu hatıra levhası 4 Kasım 1933 günü törenle yerlestirilmis, ancak evin sahiplerinden satın alınması ve bosaltılması islemleri 1937 Subatında tamamlanabilmıştır. BK. 13.2.1937).
: Amerika Devlet Bakanı Roosevelt'in, Cumhuriyetin 10. yıl dönümü nedeniyle Atatürk'e kutlama telgrafı: "Geçen bu on yıl içinde zatıâlilerinin faal ve suurlu idareleri altında Türkiye, dünyanın en ileri milletleri arasına girmekle kalmayıp uluslar arası barıs Savaşının eristiği gelisme ve Başarılar sebebiyle zatıâlilerine en kalbî tebriklerimi takdim eder, gerek Amerikan milleti ve gerek kendi adıma memleketinize daha büyük refah ve saadetler dilerim" (M. 4.XI.1933).
: Sovyet Rusya Merkezî İcra Komitesi Başkanı Kalinin'in Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Atatürk'e kutlama telgrafı: "…Dost Türkiye'nin iktisadî ve kültürel Kuruluşundaki Başarıları büyük bir ilgi ile izlemekteyim. Basiretli ve etkili iradesiyle genç Türkiye'ye istiklâl için olan çetin mücadelesi senelerinde zaferi temin eden ve sonra da onu iktisat ve kültür cephesinde zaferlere sevk eden sefi, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu onuncu yıldönümünde selâmlamakla övünüyorum" (M. 4.XI.1933).
: Almanya Cumhurbaşkanı Mareşal Hindenburg'un Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Atatürk'e tebrik telgrafı: "…Benimle beraber bütün Alman milleti, yüksek rehberliğiniz altında modern Türk Devleti'nin temellestiğini derin bir ilgi ile izledi. Türk milliyetçiliğini nasıl uyandırdığınızı, nasıl kuvvetlendirdiğinizi, çalışkan ve ilerlemeyi seven milletinize, bütün dünyada takdirler çeken siyasî ve iktisadî yükselis için, tedbirli bir elle nasıl yol açtığınızı büyük hayranlık ve takdirle gördük" (A.Me. s.112).
: Fransız Radikal Partisi Başkanı ve eski Fransız Başbakanı Herriot'nun Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Atatürk'e kutlama telgrafı: "…Yaratmıs olduğunuz Türkiye Cumhuriyeti'nin, onuncu yıldönümünü kutlamaya hazırlandığı su anda sizden Fransız Radikal Partisi ve sahsım adına devletinizin refahı ve kendisiyle milletlerin umumî barısı sahasında Kardeşçe İlişkilerde bulunmak arzusunda olduğumuz milletinizin saadeti hakkındaki temennilerimi kabul buyurmanızı rica ederim" (M. 4.XI.1933).
: Japonya İmparatoru Hirohito'nun, Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Atatürk'e kutlama telgrafı: "…Zatıdevletlerine sıcak tebriklerimi ve Türkiye'nin artan refahı için samimî temennilerimi arz ederim" (Ha. 4.XI.1933).

30 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Macar Heyeti'ni kabulü ve söyledikleri: "…Bir milletin büyüklüğü coğrafi yüzölçümü ile değil, yüreğinin asaleti, ülküsünün yüksekliği ile ölçülür!"
31 Ekim 1933 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Roosevelt'in Türk milletine hitaben yayımladığı mesaja Karşılık olmak üzere Amerikan milletine mesajı: "…Türkiye'de doğan inkılâp günesi yükselerek sıcaklığını yaydıkça, Türk milletinin kalbi büsbütün dünyanın büyük ve takdire değer eserlerine Karşı sıcak bir sevgiyle dolmus, bütün ilerleme ilkelerini tamamıyla benimsenmıştır!" (M. 3.XI.1933; A.T.T.B., s.560; C. 5.XI.1933).
: Atatürk'ün, Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Türk Dostları Cemiyeti Başkanı Amiral Bristol'un kutlama telgrafına cevabı: "…Türk dostları ile onların ünlü başkanı bize duygularının yeni bir delilini daha gösterdiler" (A.T.T.B., s.561).
4 Kasım 1933 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin IV. Dönem III. Toplantı yılını açıs Konuşması: "…Geçen on sene, gelecek devirler için bir Başlangıçtan Başka bir sey değildir. Bununla beraber, eski devirlerin tarihi Karşısında, Cumhuriyetin on senesi, esi görülmeyen bir dirilis ve göz kamastırıcı bir ileri atılıs anıtıdır!" (Z.C. Devre:IV, cilt:XVIII, s.2-3; A.S.D.I., s.373).
2 Kasım 1933 : Atatürk'ün, Ankara İsmetPaşa Kız Enstitüsünde açılan "Maarif Sergisi"ni, Ticaret Okulu'nda "İktisat Sergisi"ni ve Halkevi'nde "İnkılâp Resim Sergisi"ni gezmesi ve –sergi nedeniyle- Ticaret Okulu'nun hatıra defterine yazdıkları: "Gördüklerim yüreğimi sevinç ve büyük umutlarla doldurdu. Türk çocuklarının yüksek kabiliyetine inancım tamdır. Bu bilgi yapısında yetismek fırsatına erisen çocuklarımızı tebrik eder ve memlekete faydalı olmalarını dilerim" (C. 3.XI.1933; Ha. 3.XI.1933; A.H.D.Y., s.16).
3 Kasım 1933 : Atatürk'ün, Roosevelt'in 29 Ekim 1933 tarihli kutlama telgrafına cevabı: "Cumhuriyetin 10. yıldönümü münasebetiyle zatıdevletleri tarafından bana gönderilen lütufkâr temenni ve tebriklerden derin bir sekilde duygulandım. Bundan dolayı zatıdevletlerine samimî teşekkür lerimi bildiririm" (M. 4.XI.1933).
: Atatürk'ün, Kalinin'in 29 Ekim 1933 tarihli kutlama telgrafına cevabı: "…Çalışmalarınızın Başarısını ve yükselme eserinin gerçeklesmesine olan sahsî hizmetimi tarif için kullandığınız sözleri minnettarlıkla Karşılasırım" (M. 4.XI.1933).
: Atatürk'ün, Herriot'nun 29 Ekim 1933 tarihli kutlama telgrafına cevabı: "Cumhuriyetçi ve Cumhuriyet fikirlerini o kadar soylu bir görüsle temsil etmekte olan bir parti tarafından bana yöneltilen sözlerden pek duygulandım halde size ve partinize gerek kendi adıma ve gerek Cumhuriyet Hükûmeti adına çok dostane selâmlarımı arzederim" (M. 4.XI.1933).

: Atatürk'ün, Japon İmparatoru Hirohito'nun 29 Ekim 1933 tarihli kutlama telgrafına cevabı: "…En sıcak teşekkür lerimi ve sahsî saadetleri ve Japonya'nın refahı için olan en samimî temennilerimi kabul buyurmalarını rica ederim" (Ha. 4.XI.1933).

4 Kasım 1933 : Atatürk'ün Selânik'te doğduğu eve, Yunan Hükûmeti tarafından bir hatıra levhası konulması: "Türk Milletinin büyük inkılâpçısı ve Balkan Birliğinin koruyucusu Gazi Mustafa Kemal bu evde dünyaya gelmıştır. 29.XI.1933" (C. 5.XI.1933).

20 Kasım 1933 : Atatürk'ün, kapatılan İstanbul Darülfununu'nun yerine İstanbul Üniversitesi'nin öğretim açılması nedeniyle kendisine gönderilen saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "İstanbul Üniversitesi'nin açılmasından çok sevinç duydum. Bu yüksek ilim ocağında kıymetli profesörlerin elinde Türk çocuğunun müstesna zekâ ve essiz kabiliyetinin çok büyük gelismelere eriseceğinden eminim!" (M. 21.XI.1933).

: Atatürk'ün, İstanbul Üniversitesi'nin açılışı nedeniyle Millî Eğitim Bakanı Hikmet (Bayur)'un gençliğin ve öğretim üyelerinin saygı ve bağlılıkları bildiren telgrafına cevabı: "…Hakkımdaki duygularınızdan dolayı size ve bütün profesörlere ve öğrencilere teşekkür ve sevgilerimi sunar, Başarılar dilerim" (A.T.T., s.29).

26 Kasım 1933 : Atatürk'ün Çankaya'da Macar Elçisi Tahy'nin veda ziyaretini kabulü (A.N.D., s.224).

4 Aralık 1933 : Atatürk'ün Eskişehir Seker Fabrikası'nın, -Ankara'ya getirilenhatıra defterine yazdıkları: "Eskişehir Seker Fabrikası, millî ülküye derin ilginin yükselmis, değerli vesikasıdır. Türkiye Cumhuriyeti'ni, böyle sanayi Kuruluşlarıyla zenginlestirenlere, güzellestirenlere minnet!" (Ha. 6.12.1933).

5 Aralık 1933 : Atatürk'ün, Mülkiye Mektebi'nin 57. Kuruluş yıldönümü nedeniyle Mülkiyelilerin sevgi ve bağlılık telgrafına cevabı: "…Mülkiyelilerin bana bildirdikleri duygular, değerli bir topluluğun yüksek yurt, vazife, inkılâp ve ülkü kavramlarına beslediği suurlu ve aydınlık sevgiyi ve saygıyı gösterdiğinden beni çok sevindirdi!" (Ha. 7.12.1933).

11 Aralık 1933 : Atatürk'ün, Çankaya'da Alman Büyükelçisi Rosenberg'in güven mektubunu kabulü (Ha.12.12.1933).

-1934-

9 Ocak 1934 : Atatürk'ün Çankaya'da Macar Elçisi Michel Yungerth-Arnöthy'nin güven mektubunu, Romen Elçisi B. Jean P. Carp'ın da veda mektubunu kabulü (A.N.D., s.237; D.V.Y., 1953, s.123-124).

12 Ocak 1934 : Yunanistan Başbakanı Venizelos'un, Nobel Ödülü Komitesi Başkanlığına Atatürk'ü Nobel Barıs Ödülü'ne aday gösterdiğini bildiren mektubu: "Barısı takviye hareketi, yeni ve seçkin Türk Devleti'ne bugünkü görüntüsünü veren tüm is reform hareketleri ile birlikte yürümüstür. Mustafa Kemal Paşa'yı Yüksek Nobel Barıs

Ödülü için aday göstermekle seref kazanırım" (A.M.D.P.II., s.244-245).

1 Subat 1934 : Atatürk'ün, Ankara'dan otomobille Kırşehir'e gelişi, geceyi Kırşehir'de geçirisi (A.N.D., s.246; C. 2.2.1934).

2 Subat 1934 : Atatürk'ün, Kırşehir'den hareketle Akşam Yerköy'e gelişi (A.N.D., s.246; C.3.2.1934).

3 Subat 1934 : Atatürk'ün, Yerköy'den Yozgat'a gelişi, resmî ziyaretleri, gece Yrköy'e dönüşü (A.N.D., s.246; C. 4.2.1934).

4 Subat 1934 : Atatürk'ün, Yerköy'den Kayseri'ye hareketi, yolda Sefaatli ve Boğazköy'de trenden inerek halkla Konuşması ve Akşamüzeri Kayseri'ye gelişi (A.N.D., s.246-247; C. 5.2.1934; E.K. ve T.B.B., s.VIII).

5 Subat 1934 : Atatürk'ün, Kayseri'de Uçak Fabrikası'nı, Müzeyi, Mimar Sinan Camii'ni ziyaretleri, öğleden sonra Kayseri'den hareketle 23.30'da Niğde'ye gelişi (A.N.D., s.247; E.K. ve T.B.B., s.VIII; C. 6.2.1934).

6 Subat 1934 : Atatürk'ün, Niğde'den hareketle Konya'ya gelişi, resmî daireleri ziyareti ve geceyi Konya'da geçirisi (A.N.D., s.247; C. 7.2.1934).

7 Subat 1934 : Atatürk'ün, Konya'dan Ankara'ya gelişi (A.N.D., s.247; C. 8.2.1934).

9 Subat 1934 : Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında "Balkan Antantı"nın imzalanması (T.T.O.M.A.R., s.19; T.D.M.İ.B.S.A., s.229-232; T.D.T., s.177; E.W.H., s.963, 1097; C. 10.2.1934; T. Bugüne, s.202).

11 Subat 1934 : Atatürk'ün, Balkan Antantı'nın imzası nedeniyle kutlama telgrafı gönderen Yunanistan Cumhurbaşkanı Alexandre Zaimis'e cevabı: "…Antlaşmayı imza eden memleketlerin devlet adamlarının anlayış ve uzağı görüsleri ürünü olan bu Antlaşma ile Balkanlarda bir huzur ve mutluluk dönemi açtıklarını görmekle bahtiyarım" (A.T.T.B., s.564).

15 Subat 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da İngiltere Büyükelçisi Percy Loraine'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.250; D.V.Y., 1953, s.118).

19 Subat 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yang Siyeh başkanlığındaki Çin Askerî Heyeti'ni kabulü (C. 20.2.1934).

26 Subat 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya Elçisi Edmond Ciuntu ve Afgan Elçisi'nin güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.254; D.V.Y., 1953, s.124).

10 Mart 1934 : Yahya Kemal (Bayatlı)'nın Yozgat milletvekilliğine seçilmesi nedeniyle Atatürk'e teşekkür telgrafı: "Türk milletinin büyük ve engin serefli başkanının yüksek yakınlığı eseri olarak bu defa Yozgat Milletvekilliğine seçilmem sebebiyle kalbim minnetle doludur. On dokuz seneden beri dehasının yıldızı arkasından gittiğim büyük başkanımızın yakınlığı hayatımın yegâne değeridir. Derin teşekkür ve saygılarımı arzederim, efendim" (A. Me. S.119).

18 Mart 1934 : İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın, Çanakkale Şehitleri için yapılan

törende, hayatlarını kaybeden diğer millet askerlerine de hitap edilmek üzere Atatürk'ün yazdırdığı söylevi okuması: "…Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın topraklarındasınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler, Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlâtlarını harbe gönderen analar! Göz yaslarınızı dindiriniz, evlâtlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu toprakta canlarını verdikten sonra, artık bizim evlâtlarımız olmuslardır" (A. ve A., s.6; A.B.C.H.S.İ.N., Dünya, 10.XI.1953). (Kaynaklarda bu olayın yılı belirtilmesine rağmen ayı ve günü gösterilmemiştir. 1934 yılına ait gazetelerde de –Şükrü Kaya'nın Başka bir görevle Gelibolu'ya gidisi Dışında- açıklayıcı bir bilgi bulunmamaktadır. Biz, gerçek tarih tesbit edilinceye kadar bu Konuşma tarihini –ihtiyatla- 18 Mart 1934 olarak kabul ediyoruz).

19 Mart 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da, Vali başkanlığındaki Edirne Heyeti'ni kabulü ve kendisine, Edirneliler adına hediye edilen Sarayiçi Çiftliği tapu senedinin takdimi (C. 20.3.1934).

24 Mart 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Danimarka Elçisi Axel Noergaard'ın güven mektubunu kabulü (Ha. 25.3.1934; D.B.Y., 1967, s.1051).

7 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Akşam trenle Ankara'dan İzmir yönünde hareketi (C. 8.4.1934; Ha. 8.4.1934).

8 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Usak'ta topçu birliklerini, Salihli'de istihkâm taburunu, topçu alayını teftis edişi, saat 19.00'da Manisa'ya gelişi (A.N.D., s.268; C. 9.4.1934).

9 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Manisa'dan hareketle Muradiye istasyonunda ve Menemen'de piyade alaylarını, Foça civarında müstakil topçu bataryasını teftis edişi ve Foça'dan vapurla 19.30'da İzmir'e gelişi (A.N.D., s.262; C. 10.4.1934).

10 Nisan 1934 : Atatürk'ün İzmir'den Gaziemir'e gelerek piyade alayını, tayyare topçu bataryasını ve Seydiköy'de hava kuvvetlerini denetlemesi, daha sonra Selçuk üzerinden Kusadası'na gelerek süvari alayını denetledikten sonra Akşam tekrar İzmir'e dönüşü (A.N.D., s.269; C. 10.4.1934).

11 Nisan 1934 : Atatürk'ün, İzmir'den hareketle Resadiye, Seferihisar ve Bornova'da bazı askerî Kuruluşları denetlemesi ve tekrar İzmir'e dönüşü (A.N.D.,s.269; C. 12.4.1934).

: Atatürk'ün Akşam yemeği sohbetinde söyledikleri: "Arkadaşlar, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâplar için bilimin ve aydınların yoluna gideceğiz; hedef ve hünerimiz cahil kütleyi de aydınlatarak yolumuzda yürütmek ve onu selâmete çıkarmaktır. Cumhuriyetimizi, çağdas uygarlık düzeyine ulasmak istediğimizi köstekleyecek herhangi bir referanduma gitmek yalnız cehalet değil

hıyanet olur. Yüzde seksenine okuma yazma öğretilmemis bir memlekette inkılâplar plebisitle olmaz!" (A.C.M., s.172).
12 Nisan 1934 : Atatürk'ün, İzmir'de Gazi İlkokulu'nu ziyareti ve saat 20.00'de Çocuk Balosu'nu şereflendirmesi (A.N.D., s.270; C. 13.4.1934).
13 Nisan 1934 : Atatürk'ün, İzmir'den hareketle Bergama, Dikili ve Ayvalık'ta inceleme ve denetlemelerde bulunması, Akşam Edremit'e gelişi ve geceyi burada geçirmesi (A.N.D., s.270; C. 14.4.1934).
14 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Edremit'ten hareketle Küçükkuyu, Ayvalık ve Ezine üzerinden Çanakkale'ye gelişi ve Akşam şerefine verilen balo'da bulunusu (A.N.D., s.271; E.O.B., s.49; C. 15.4.1934).
15 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Çanakkale'den hareketle Balya üzerinden Balıkesir'e gelişi, bazı askerî birlikleri denetlemesi (A.N.D., s.271; C. 16.4.1934).
16 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Balıkesir'den trenle Eskişehir'e gelişi, bir süre halkla Görüşmesi, daha sonra Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.271; C. 17.4.1934).
17 Nisan 1934 : Atatürk'ün saat 01.00'de Eskişehir'den trenle Ankara'ya gelişi (A.N.D., s.271).
18 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanlığını ziyareti (A.N.D., s.272).
19 Nisan 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yugoslavya Dışişleri Bakanı Yevtiç'i kabulü (C. 20.4.1934).
: Atatürk'ün, Berlin Elçimiz Kemalettin Sami Paşa'nın ölümü nedeniyle başsağlığı telgrafı gönderen Almanya Cumhurbaşkanı Mareşal Hindenburg'a cevabı: "…Kemalettin Sami Paşa'nın ölümüyle kıymetli evlâtlarından birini kaybeden Türkiye, Almanya'nın sahsınızda bu ölümün matemine samimiyetle istirakine Karşı daima duygulanmasını koruyacaktır" (A.T.T., s.30).
30 Nisan 1934 : Atatürk'ün, İsmet Paşa'yla beraber trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 1.5.1934).
1 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, İstanbul'a gelişi, İsmet Paşa'yla beraber, merhum Kemalettin Sami ve Dervis Paşaların kabirlerini ziyaret edişi (A.N.D., s.276; C. 2.5.1934).
2 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Kalamıs vapuruyla İstanbul'dan Yalova'ya gelişi (A.N.D., s.277; C. 3.5.1934).
498
4 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Yalova'dan Bursa'ya gelerek öğle yemeğini burada yemesi ve tekrar Yalova'ya dönüşü (A.N.D., s.278; C. 5.5.1934).
5 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Yalova'dan vapurla Derince'ye gelişi, buradan trenle Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.278; C. 5.5.1934).
6 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelişi (A.N.D., s.278; C. 7.5.1934).
7 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yunan Millî Savunma Bakanı General Kondilis ile Yunan Genelkurmay Başkanını kabulü (A.N.D., s.279; C. 8.5.1934).

12 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Kız Lisesi'nin Ankara Halkevi'nde tertiplediği müsamereyi şereflendirmesi (A.N.D., s.280).
16 Mayıs 1934 : Atatürk'ün, Cumhuriyet gazetesinin Kuruluşunun 10. Yıldönümü nedeniyle Yunus Nadi'ye telgrafı: "Gazetenizin onuncu yıldönümünü idrak etmesinden memnun oldum. Başarı temenni ederim" (C. 17.V.1934; A.T.T., s.30).
2 Haziran 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Irak Elçisi Naci Şevket'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.287; D.V.Y., 1953, s.121).
16 Haziran 1934 : Atatürk'ün, trenle Samsun'dan Ankara'ya gelen İran Sahı Pehlevi'yi istasyonda Karşılaması (Ha. 17.6.1934; C. 17.6.1934).
: Atatürk'ün, Akşam Çankaya'da İran Sahı Rıza Pehlevi Şerefine verdiği ziyafette Konuşması: "…Barıs içinde gelismekten Başka amaçları olmayan milletlerimizin, aynı zamanda umumî barısa hizmet etmeyi en serefli ödev saydıklarına süphe yoktur" (Ha. 17.6.1934; C. 17.6.1934; A.S.D.II., s.276; A.M.D.P.II., s.263).
17 Haziran 1934 : Atatürk'ün, Ankara'da İran Sahı Rıza Pehlevi ile askerî birliklerin, izcilerin ve okulların katıldığı geçit törenini izlemesi (Ha. 18.6.1934; A.N.H., s.292).
18 Haziran 1934 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Kâzım Özalp tarafından İran Sahı Rıza Pehlevi şerefine verilen öğle yemeğinde bulunması, Akşam Sah'ın İran Elçiliğinde verdiği ziyafeti şereflendirmesi (A.N.D., s.292).
19 Haziran 1934 : Atatürk'ün, Akşam Halkevi'nde İran Sahı Rıza Pehlevi ile beraber –onun şerefine oynanan- "Özsoy" operasını izlemesi (D.C.İ.K.A., s.28; Ha. 20.6.1934; A.N.D., s.293).
20 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile beraber trenle Ankara'dan Eskişehir'e hareketi (A.N.D., s.293; C. 21.6.1934).
: Atatürk'ün, Dünya Uyusturucu Maddelerle Mücadele Cemiyeti Başkanı Richmond P. Holison'a –Cenevre'de imzalanan uyusturucu maddelerin üretim ve dağıtımını sınırlama sözlesmesi'nin yıldönümü nedeniyle- mektubu: "…Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, kendi ülkesi içinde uyusturucu maddeleri kontrol için daha çok yasaklayıcı önlemler aldığı gibi Türkiye'nin dünyadaki gayri mesru uyusturucu madde ticaretine merkez olusturması ihtimalini de kesin olarak ortadan kaldırmıştır. Ve Türkiye bu gayeye erismek için samimi olarak çalışmaktan asla vazgeçmeyecektir" (A.T.T.B., s.565-566).
21 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile beraber Eskişehir'de Hava Meydanı Mektebi'ni gezmesi, Afyon'da Kolordu Karargâhını ziyareti ve daha sonra Usak yönünde hareketi (A.N.D., s.293; C. 22.6.1934).
: Soyadı Kanunu'nun kabulü (Z.C. Devre:IV, cilt:XXIII, s.259; A.H.H.B., s.333).
22 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile Usak'ta topçu kıtasını denetlemesi, daha sonra Manisa üzerinden İzmir'e gelişi ve Kız

Öğretmen Okulu ve Halkevini ziyareti (A.N.D., s.293; C. 23.6.1934).
23 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile Seydiköy yöresinde askerî manevrayı izlemesi (A.N.D., s.293; C. 24.6.1934).
24 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile Menemen'de piyade alayını denetlemesi, daha sonra Soma üzerinden Balıkesir'e gelişi (A.N.D., s.293; C. 25.6.1934).
25 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile Balıkesir'den Çanakkale'ye gelişi, buradan Gülcemal vapuruyla İstanbul'a hareketi (A.N.D., s.294; C. 26.6.1934).
26 Haziran 1934 : Atatürk'ün İran Sahı Rıza Pehlevi ile Çanakkale'den İstanbul'a gelişi ve Sarayburnu'nda karaya çıkısı (A.N.D., s.294; A. ve D., s.135; C. 27.6.1934).
27 Haziran 1934 : Atatürk'ün öğleden sonra İran Sahı Rıza Pehlevi ile Harp Akademisi'ni ziyareti (C. 28.6.1934).
29 Haziran 1934 : Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi ile beraber motorla Moda ve Suadiye'ye gidisi, daha sonra Büyükada Yat Kulübü'nü ziyareti (Ha. 30.6.1934).
3 Temmuz 1934 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile İstanbul'dan Yalova'ya gelişi (A.N.D., s.294; Ha. 4.7.1934).
6 Temmuz 1934 : İran Sahı Rıza Pehlevi'nin Gürcübulak'ta Türkiye'den İran sınırına geçisi ve Sah'ın teşekkür telgrafına Atatürk'ün cevabı (Ha. 7.7.1934; A.M.D.P.II., s.264).
7 Temmuz 1934 : Atatürk'ün, Yalova'dan Ertuğrul yatı ile Derince'ye gelişi ve buradan Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.294; C. 8.7.1934).
8 Temmuz 1934 : Atatürk'ün Ankara'ya gelişi (C. 9.7.1934).
16 Temmuz 1934 : Atatürk'ün otomobille Ankara'dan Kızılcahamam'a hareketi ve geceyi yolda çadırda geçirisi (A.N.D., s.294; C. 17.7.1934).
18 Temmuz 1934 : Atatürk'ün Bolu'dan ayrılırken sabah Halkevi seref defterine yazdıkları: "Bolu Halkevinde bir gece kaldım. Bolu'nun güzelliğinden, halkın coskun sevinçlerinden çok duygulandım" (C.O.Y.B., s.39).
: Atatürk'ün, Bolu'dan hareketle Akşam saat 20.00'de Adapazarı'na gelişi (Gece yarısına doğru trenle İstanbul'a hareket etmıştır A.Y.G., s.27, 86).
19 Temmuz 1934 : Atatürk'ün İstanbul'a gelişi ve HaydarPaşa'dan Dolmabahçe Sarayı'na geçisi (C. 19.7.1934).
20 Temmuz 1934 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Yalova'ya gidisi (Ha. 21.7.1934).
30 Temmuz 1934 : Atatürk'ün Ertuğrul yatı ile Yalova'dan İstanbul'a dönüşü (A.N.D., s.269).
31 Temmuz 1934 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda dil işleri ve II. Türk Dil Kurultayı hazırlıklarıyla mesgul olması (C. 1.8.1934).
: Atatürk'ün, Akşam Dolmabahçe'den Ertuğrul yatı ile Çanakkale'ye hareketi (A.N.D., s.269).

1 Ağustos 1934 : Atatürk'ün saat 10.00'da Ertuğrul yatı ile Çanakkale önlerine gelişi, karaya çıkmaksızın saat 13.30'da Yalova'ya hareketi (A.N.D., s.296).
2 Ağustos 1934 : Atatürk'ün, saat 01.30'da Çanakkale'den Yalova'ya gelişi (A.N.D.,s.296).
8 Ağustos 1934 : Atatürk'ün, Alman Devlet Başkanı Mareşal Hindenburg'un ölümü üzerine, oğluna başsağlığı telgrafı (A.S.D.V., s.176-177).
11 Ağustos 1934 : Atatürk'ün Yalova'dan İstanbul'a dönüşü.
12 Ağustos 1934 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Türk Dili Tetkik Cemiyeti Toplantısı'na başkanlık edişi (V. 13.8.1934; Ha. 14.8.1934).
18 Ağustos 1934 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı salonunda açılan "İkinci Türk Dili Kurultayı"nın çalışmalarını izlemesi (Kurultay 23 Ağustos 1934'e kadar devam etmıştır. C. 19.8.1934; Ha. 19.8.1934; T.M.T.V., s.1698; Almanak 1935, s.123).
29 Ağustos 1934 : Atatürk'ün, Uluslar arası IV. İzmir Fuarı'nın açılışı nedeniyle Başbakan İsmet Paşa'nın telgrafına cevabı: "…26 Ağustos, Türk budunu için her yıl yepyeni kazançlar verimi olacaktır" (A.T.T.B., s.567).
4 Eylül 1934 : Atatürk'ün Alman Devlet Başkanlığına seçilmesi nedeniyle Adolf Hitler'e tebrik telgrafı (A.T.T., s.104).
9 Eylül 1934 : Atatürk'ün, İzmir'in 12. Kurtuluş yıldönümü nedeniyle kendisine gönderilen saygı ve kutlama telgrafına cevabı (A.T.T., s.32).
13 Eylül 1934 : Atatürk'ün, İstanbul'da "Galatasaray Lisesi" ve "İs Bankası" sergilerini ziyareti (C. 15.9.1934).
20 Eylül 1934 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 21.9.1934).
21 Eylül 1934 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 22.9.1934).
26 Eylül 1934 : Atatürk'ün, "Dil Bayramı" nedeniyle Ankara Halkevi'nde yapılan toplantıya şereflendirmesi (A.N.D., s.311).
: Atatürk'ün, İstanbul'da toplanan Parlamentolar Birliği Konferansı üyelerinin telgrafına cevabı: "…Çalışmalarınızdan tam bir Başarıyla Türkiye'deki kalışınızın zevkli olması hakkındaki samimi temennilerimi iletirim" (A.T.T.B., s.568).
3 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Ankara'ya gelen İsveç Veliahtı Prens Güstav Adolf'u istasyonda Karşılaması ve Akşam Çankaya'da şerefine verilen ziyafette Konuşması (C. 4.10.1934; A.S.D.II., s.277).
4 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Akşam saat 20.00'de İsveç Veliahtı Prens Güstav Adolf'un Ankara İstasyonu'ndan uğurlaması (A.N.D., s.313).
9 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Üçüncü Balkan Güres Kongresi'nin saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Kongre münasebetiyle hakkımda gösterilen duygulara teşekkür ederim" (A.T.T., s.32).
: Atatürk'ün, Fransa Dışişleri Bakanı Bartu'nun suikast sonucu ölümü nedeniyle Fransa Cumhurbaşkanı Albert Lebrun'a başsağlığı telgrafı (A.T.T., s.32).
: Atatürk'ün, Yugoslavya Kralı Alexandre'ın ölümü üzerine Kraliçe

Mari, Veliaht Piyer ve Kral Naibi Prens Paul'a başsağlığı telgrafları (A.T.T.B., s.568-569).
16 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Fransız devlet adamlarından Poincaré'ın ölümü nedeniyle esine ve Fransa Cumhurbaşkanı Albert Lebrun'a başsağlığı telgrafları (A.S.D.V., s.179-180).
17 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Finlandiya Elçisi Onni Talas'ın güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.318; D.V.Y., 1953, s.124).
23 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Sovyet Elçisi Karahan'ın güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.320; D.V.Y., 1953, s.124).
: Atatürk'ün, İstanbul Üniversitesi'ne imzalı fotoğrafını armağan edişi (Ha. 24.10.1934).
28 Ekim 1923 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya Dışişleri Bakanı Titulesco'yu kabulü (A.N.D., s.231).
29 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin on birinci yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde tebrikleri kabulü, Orduevi ve Halkevi'ndeki Cumhuriyet Balolarını şereflendirmesi (A.N.D., s.322).
31 Ekim 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya Dışişleri Bakanları şerefine çay ziyafeti vermesi (A.N.D., s.323).
1 Kasım 1934 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin IV. Dönem IV: Toplantı Yılını açış Konuşması: "…Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak, bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir" (Z.C. Devre: IV. Cilt: XXV, s.3-4; A.S.D.I., s.376).
: Atatürk'ün Ankara'da –bugün açılan- Güven Anıtı'nı saat 17.00'de ziyareti (A.N.D., s.3123; A.R.H., s.370).
8 Kasım 1934 : Atatürk'ün, yeni Bayındırlık Bakanlığı binasının açılış merasiminde bulunması (A.N.D., s.326).
22 Kasım 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da İsveç Elçisi Vinter'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.330; Haç 23.XI.1934).
24 Kasım 1934 : Kendisine "Atatürk" soyadı verildiğine dair Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabulü: "Kemal öz adlı cumhurbaşkanımıza 'Atatürk' soyadı verilmistir" (Kanun teklifi İsmet Paşa ve Arkadaşları tarafından yapılmıştır Z.C. Devre:IV, cilt:XXV, s.34-35; C. 25.11.1934; A.H.H.B., s.333).
25 Kasım 1934 : Atatürk'ün, Başbakanlığa İsmet Paşa'ya "İnönü" soyadını verdiğini bildiren mektubu: "Başbakan İsmet Paşa Hazretlerinin, inkılâp tarihimizin ilk serefli ve parlak sayfası olan İnönü Meydan Muharebelerini Başkahramanı olmus bulunması itibariyle soyadı kanunu gereği olarak alacağı aile isminin İnönü olmasını çok yerinde bulduğumdan kendilerine bu soyadını verdiğimi bildiririm" (Ha. 26.11.1934; C. 27.11.1934).

: Atatürk'ün, esi ve kızıyla Türkiye'yi ziyaretleri esnasında gördükleri yakınlığa teşekkür eden İsveç Veliahtı Prens Güstav Adolf'un mektubuna cevabı (A.M.D.P.II., s.269).
26 Kasım 1934 : Efendi, Bey, Paşa, Hazretleri vb. lâkap ve unvanların kaldırıldığına dair Kanun'un kabulü (Z.C. Devre:IV. Cilt:XXV, s.50-52).
3 Aralık 1934 : Bazı kıyafetlerin giyilemeyeceğine dair Kanun'un kabulü (Bu kanunla din adamlarının -*hangi din ve mezhebe mensup olursa olsunlar- mabet ve âyinler haricinde ruhanî kıyafet tasımaları yasaklanmıştır).
5 Aralık 1934 : Türk kadınlarına seçme ve seçilme hakkı tanıyan Anayasa değişikliğinin kabulü (Z.C. Devre: IV. Cilt: XXV., s.85; A.B.E.B., s.205; A.H.H.B., s.333).
: Atatürk'ün, Türk kadınına milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınması üzerine bir notu: "…Bu kadar Türk kadınına sosyal ve siyasî hayatta bütün milletlerin üstünde yer vermıştır. Çarsaf içinde, peçe altında ve kafes arkasındaki Türk kadının artık tarihlerde aramak lâzım gelecektir. Türk kadını evdeki uygar yerini salâhiyetle almıs, is hayatının her safhasında Başarılar göstermıştır. Siyasî hayatta Belediye seçimlerinde tecrübesini yapan Türk kadını, bu sefer de milletvekili seçme ve seçilme suretiyle haklarının en büyüğünü elde etmis bulunuyor. Uygar memleketlerin bir çoğunda kadından esirgenen bu hak, bugün Türk kadınının elindedir ve onu salâhiyet ve liyakatla kullanacaktır. Bu notla en mühim inkılâplarından birini anmıs oluyoruz" (A. ve T.K., s.741).
6 Aralık 1934 : Atatürk'ün, gece Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Ankara Palas'taki kostümlü balosunu şereflendirmesi (A.N.D., s.334).
: Ankara kadınlarının, kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınması nedeniyle Ankara Halkevi'nde toplantısı, Atatürk ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne teşekkür kararı alınması (A.T.K.H.K., s.144; C. 7.12.1934).
8 Aralık 1934 : Atatürk'ün, Mühendisler Birliği'nin yeni binasının açılışı nedeniyle Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'nın mühendisler adına kendisine gönderdiği bağlılık telgrafına cevabı: "Değerli Türk mühendisleri Arkadaşlarımızın bildirdiğiniz temiz duygularından dolayı duyduğum kıvancın büyük olduğunu bildiririm. Kendileri için bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de büyük isler basarmalarını dilerim" (A.T.T., s.33).
9 Aralık 1934 : Atatürk'ün, kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınması nedeniyle kendisine çekilen saygı ve bağlılık telgraflarına cevabı: "…Türk kadınlığının yeni girdiği siyasal alanlarda da değerli isler basarmasını dilerim" (U. 10.12.1934).
17 Aralık 1934 : "Atatürk" soyadının veya bunun basına ve sonuna söz konarak yapılan adların hiçbir kimse tarafından öz ve soyadı olarak

alınamayacağına dair Kanun'un kabulü (Z.C. Devre:IV. Cilt:XXV, s.202, 203).
27 Aralık 1934 : Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 15. yıldönümü nedeniyle Ankara Halkevi'nde bir tören düzenlenmesi (U. 27-28.12.1934).
30 Aralık 1934 : Atatürk'ün, Çankaya'da Irak Dışişleri Bakanı General Nuri'yi kabulü (U. 31.12.1934).
-1935-
2 Ocak 1935 : Atatürk'ün, yeni yılını kutlayan vatandaslara Anadolu Ajansı ile teşekkür ve iyi dileklerini iletmesi (M. 3.1.1935).
12 Ocak 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da İtalya Elçisi Gali Carlo'nun güven mektubunu kabulü (U. 13.1.1935).
21 Ocak 1935 : Atatürk'ün, İsmet İnönü ile beraber trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (U. 22.1.1935).
22 Ocak 1935 : Atatürk'ün Ankara'dan İstanbul'a gelişi (U. 23.1.1935).
30 Ocak 1935 : Atatürk'ün İstanbul'da Günes Kulübü'nü ziyareti (B.T.S.T.A., s.113-115).
2 Subat 1935 : Atatürk'ün, milletvekili seçimi nedeniyle Cumhuriyet Halk Partisi örgütüne ve ikinci seçmenlere bildirgesi: "…Cumhuriyetçi ve milliyetçi olmakla beraber Partimiz programından Başka bir programla ve partili olmanın tabii kayıtları Dışında serbest çalışacak samimi yurttasların ulus kürsüsünden yapacakları tenkitler ve söyleyecekleri düsüncelerle millî çalışmanın kuvvetleneceğine inanıyoruz" (U. 3.2.1935).
4 Subat 1935 : Atatürk'ün, milletvekili genel seçimi nedeniyle millete bildirgesi:
"…Müspet bilimlerin temellerine dayanan, güzel sanatları seven, fikir eğitiminde olduğu kadar beden eğitiminde de kabiliyeti artmıs ve yükselmis olan erdemli, kudretli bir kusak yetistirmek, ana siyasamızın açık dileğidir" (A.T.T.B., s.571; U. 5.2.1935).
8 Subat 1935 : Atatürk'ün, milletvekili seçimlerini takiben Akşam, millete bildirgesi: "…Ulusça gösterilen birlik, ülküye bağlılık bütün gözleri yeniden yurdumuza çekmıştır. Öz dileğimiz yurdun yüceliği, yurttasın genliğidir" (A.T.T.B., s.574; U. 9.2.1935).
15 Subat 1935 : Atatürk'ün, Akşam İstanbul'da Günes Kulübü'nün çayını şereflendirmesi (B.T.S.T.A., s.114).
16 Subat 1935 : Atatürk'ün, Ege vapuru ile İstanbul'dan Ege'ye doğru yolculuğa çıkması (A.N.D., s.356; A. ve D., s.137).
17 Subat 1935 : Atatürk'ün Ege vapurundan Zafer Destroyeri'ne geçisi ve Alanya yönünde hareketi (A.N.D., s.356; A. ve D. s.137).
18 Subat 1935 : Atatürk'ün, Zafer destroyeri ile Alanya'ya gelişi, oradan Antalya'ya hareketi (A. ve D., s.138; A.N.D., s.357).
: Atatürk'ün, Zafer destroyeri ile saat 13.30'da Antalya'ya gelişi ve coskun sekilde Karşılanısı (A. ve D. s.138-139; U. 19.2.1935).

: Atatürk'ün Zafer destroyeri'ni hatıra defterine yazdıkları: "…Zafer içinde geçirdiğimiz saatlerin hâtırası unutulmayacaktır" (A. ve D., s.142).
19 Subat 1935 : Atatürk'ün, Antalya'da bir gezinti yapması ve saat 22.30'da Ege vapuru ile Tasucu'na hareketi (A. ve D. s.140).
20 Subat 1935 : Atatürk'ün, Ege vapuru ile Tasucu'na gelişi, buradan Silifke'ye gidisi ve tekrar Tasucu'na dönüşü (A.ve D., s.140; U. 21.2.1935; A.S., s.171).
21 Subat 1935 : Atatürk'ün, Ege vapuru ile Tasucu'ndan Mersin'e gelişi, karaya çıkmaksızın saat 18.00'de Fethiye yönünde hareketi (A. ve D. s.140).
22 Subat 1935 : Atatürk'ün, Ege vapuru ile Fethiye'ye gelişi (A. ve D. s.140; A.N.D., s.357; H.Y.F., s.203).
23 Subat 1935 : Atatürk'ün Ege vapuru ile Marmaris'e gelişi (A. ve D. s.141; U.24.12.1935).
24 Subat 1935 : Atatürk'ün Ege vapuru ile Marmaris'ten İstanbul'a hareketi (A. Ve D. s.141; U. 26.2.1935).
25 Subat 1935 : Atatürk'ün Ege vapuru ile Çanakkale'den geçerek İstanbul'a gelişi ve Dolmabahçe'ye çıkısı (A.N.D., s.358; A. ve D., s.141; U.26.2.1935).
27 Subat 1935 : Atatürk'ün trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (U. 28.2.1935).
28 Subat 1935 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (U. 1.3.1935).
1 Mart 1935 : Atatürk'ün dördüncü defa Cumhurbaşkanı seçilmesi (Z.C. Devre:V,cilt:I, s.3-4).
: Atatürk'ün Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ant içmesi ve Konuşması: "…Bu içtiğim antla üzerime aldığım onurlu görevin kutsal olduğu kadar ağır da bulunduğunu pek iyi anlıyorum. Buna benim özel gücüm, ancak sizin, seçkin Arkadaşlarımın ayrılmaz birliği ve arasız yardımı ile yetebilir. Bu değerli güvencin benden esirgenmeyeceğine inancım büyüktür" (Z.C. Devre:V, cilt:1, s.4; A.S.D.I., s.379).
: Kayseri'de Atatürk heykelinin törenle açılışı (U. 6.3.1935).
7 Mart 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da Japon Elçisi İyesema Tokugawa'nın güven mektubunu kabulü (U. 8.3.1935).
23 Mart 1935 : Atatürk'ün suikast'tan kurtulan Suudi Arabistan Kralı Abdülaziz İbn-i Suut'a geçmis olsun telgrafı (A.T.T., s.33).
27 Mart 1935 : Atatürk'ün Çankaya'da Fransa'nın Suriye Fevkalâde Komiseri Kont de Martel ile Fransa Elçisi Kammerer'i kabulü (U. 28.3.1935).
17 Nisan 1935 : Atatürk'ün, İsmet İnönü ile beraber Ankara Halkevi'nde Moskova Devlet Tiyatrosu sanatçılarının verdiği müzik ve bale konserini izlemesi (U. 18.4.1935).
18 Nisan 1935 : Atatürk'ün, gece Maarif Cemiyeti'nin Halkevi'nde düzenlediği baloyu şereflendirmesi (U. 20.4.1935).

22 Nisan 1935 : Atatürk'ün İstanbul'da toplanan Milletlerarası Kadınlar Kongresi'ne telgrafı: "…Siyasî ve sosyal halkların kadın tarafından kullanılmasının insanlığın mutluluğu ve saygınlığı bakımından gerekli olduğuna eminim!" (A.S.D.V., s.181; U. 23.4.1935).
26 Nisan 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da Milletlerarası Kadınlar Kongresi Heyeti ile Balkan Ekonomi Konseyi üyelerini kabulü (A.N.D., s.377; T. 27.4.1935) ve Milletlerarası Kadın Kongresi Heyetine söyledikleri: "Türk kadınının dünya kadınlığına elini vererek dünyanın barıs ve güvenliği için çalışacağına emin olabilirsiniz" (T. 27.4.1935).
27 Nisan 1935 : Atatürk'ün, Ankara'da Türk Tayyer Cemiyeti Merkezini ziyareti ve "Türkkusu" üyelerinin çalışmaları hakkında bilgi alısı (C. 28.4.1935: Havacılık ve Spor, 10.XI.1938).
28 Nisan 1935 : Atatürk'ün Hilâliahmer'e "Kızılay" adını verisinin Kızılay Kurultay'ında alkıslarla kabul edilisi (U. 29.4.1935).
29 Nisan 1935 : Atatürk'ün, Kadın Esirgeme Kurumu'nun Ankara Orduevi'nde düzenlediği geceyi şereflendirmesi ve Kurum üyelerinden birinin verdiği izahatta "yoksul kadınlara yardım ediyoruz" cümlesi üzerine yazdıkları: "…Kadın denilen varlık, kendiliğinden yüksek bir varlıktır. Onun yoksulluğu olamaz. Kadına yoksul demek, onun bağrından kopup gelen bütün beseriyetin yoksulluğu demektir. Eğer insanlık bu halde ise, kadına yoksul demek lâyık görülebilir. Gerçek bu mudur? Eğer kadın dünyada çalışan, Başarı kazanan, zengin olan, maddî ve manevî zengin eden insanları yetistirmisse, ona yoksul sıfatı verilebilir mi? Verenler varsa, onlara nankör denirse doğru olmaz mı?Bizce, Türkiye Cumhuriyeti anlamınca kadın, bütün Türk tarihinde olduğu gibi, bugün de en muhterem mevkide, her seyin üstünde yüksek ve serefli bir varlıktır" (T. 1.5.1935; A. ve T.K., s.740-741).
3 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Türkkusu'nun hizmete açılışı nedeniyle Etimesut Hava Alanında yapılan törende Konuşması: "…Türk çocuğu' her iste olduğu gibi, havacılıkta da, en yüksek düzeyde, gökte, seni bekleyen yerini, az zamanda dolduracaksın!" (A.S.D.II., s.280; U. 4.5.1935).
5 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya Elçisi Eugéne Fliotti'nin güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.380; D.V.Y., 1953, s.124; D.B.Y., 1967, s.1093).
8 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Ulusal Ekonomi ve Artırma Kurumu'nun Genel Kongresi nedeniyle kendisine gönderilen bağlılık telgrafına teşekkür ü (A.T.T., s.34).
9 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Cumhuriyet Halk Partisi IV. Büyük Kurultayı'nı açıs Konuşması: "Uçurum kenarında yıkık bir ülke …türlü Düşmanlarla kanlı boğusmalar … yıllarca süren Savaş … ondan sonra, içerde ve Dışarıda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için arasız, devrimler … İste Türk genel devrimi'nin

bir kısa ifadesi!" (U. 10.5.1935).
11 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, İngiliz Kralı V. George'a tahta çıkısının 25. Yıldönümü nedeniyle tebrik telgrafı (A.T.T., s.35).
14 Mayıs 1935 : Atatürk'ün Akşam "Türkkusu" uçus alanını ziyareti ve çalımsalar hakkında bilgi alısı (C. 15.5.1935).
15 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Mareşal Pilsudski'nin ölümü nedeniyle Lehistan (Polunya) Cumhurbaşkanı Moscicki'ye başsağlığı telgrafı (A.T.T., s.35).
: Atatürk'ün, Cumhuriyet Halk Partisi IV. Büyük Kurultayı üyeleri şerefine Orman Çiftliği'nde verilen ziyafette bulunması (C. 16.5.1935).
16 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da yeni Çin Elçisi Ho-Yao-Tsu'nun güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.384; U. 17.5.1935).
17 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Cumhuriyet Halk Partisi IV. Büyük Kurultayı'nın bitisi nedeniyle Ankara Valisi Nevzat Tandoğan'ın Ankara Palas'ta verdiği çayı şereflendirmesi (Z. 18.5.1935).
: Atatürk'ün, Akşam Ankara'dan trenle İstanbul'a hareketi (U. 18.5.1935; Z. 18.5.1935).
18 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi (A.N.D., s.348).
22 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, İstanbul'da Hürriyet-i Ebediye tepesine giderek, burada yapılan askerî manevraları izlemesi (A.N.D. s.386).
23 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Akşam İstanbul'dan Yalova'ya geçisi (A.N.D., 386).
24 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Yalova'dan Baltacı ve Millet Çiftliklerine gidişi (A.N.D., s.387).
25 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Akşam Yalova'dan hareketle Büyükada'ya gelişi ve geceyi Gladys Baker'ı kabulü (A.N.D., s.387; A.İ.H.II., s.142,144).
: Atatürk'ün, Türk Tecim ve Endüstri Odaları Genel Kurultayı adına bağlılık telgrafı gönderen Ekonomi Bakanı Celâl Bayar'a teşekkür lerini bildiren cevabı (A.T.T., s.35).
: Atatürk'ün, Akşam Büyükada'dan Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.N.D., s.387).
27 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Amerikalı kadın gazeteci Gladys Baker'in sorularına cevapları: "Yeni Türkiye'yi görmüs ve tanımıs olanlar bilirler ki Türk Cumhuriyeti topluluğu, kendisine hedef olan insanlığı ve kültürü almıştır. Türkün yeni gittiği yol ve varmak istediği nokta kültür hayatında yükselmek, insanlık yolunda ilerlemek ve elinden geldiği kadar barısa ve insanlığa hizmet etmektir" (A.M.D.P.II., s.272-279).
"…Türkiye'de Bolseviklik olmayacaktır. Çünkü Türk Hükûmetinin ilk gayesi, halka hürriyet ve mutluluk vermek, askerlerimize olduğu kadar, sivil halkımıza da bakmaktır!" (U. 21.6.1935; z. 21.6.1935).
: Atatürk'ün, Birinci Basın Kurultayı'nın saygı telgrafına teşekkür lerini bildiren cevabı (A.T.T., s.36).

: Atatürk'ün, Türk Hava Kurumu VI. Kurultayı'nın sevgi ve bağlılık telgrafına teşekkür lerini bildiren cevabı (A.T.T., s.35).
28 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, İstanbul'da Paşabahçe Sise ve Cam Fabrikası'nı ziyareti (Z. 30.5.1935).
: Fransa Cumhurbaşkanı Lebrun'un bir Görüşme esnasında Paris Büyükelçimiz Suat Davas'a söyledikleri: "Ben Mussolini'nin siyasetini hiç beğenmiyorum; kararsız bir siyaset izlediğini zannediyorum. Gazi Mustafa Kemal emsalsiz bir asker ve dâhi bir komutan olduğu halde ne kadar barıssever; bunu takdir etmek lâzımdır. İnsaniyet barısa muhtaçtır; barısı herhalde temin etmek zorunluluğu Karşısında bulunuyoruz" (A.M.D.P.II., s.269).
29 Mayıs 1935 : Atatürk'ün, Türk Hava Kurumu'na 10.000 lira bağısta bulunması ve söyledikleri: "…Bu ulus en zor zamanlarda memleket ödevlerine canla, Başla kosmustur. …İstediklerinden daha fazlasını basaracaklardır. Tuttukları yol doğrudur" (U. 30.5.1935).
3 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Prenses İngrid ile Danimarka Veliahtı Frederick'in evlenmeleri nedeniyle İsviçre Veliahtı Prens Güstav Adolf'a tebrik telgrafı (A.T.T., s.36).
: Atatürk'ün, İstanbul'dan trenle Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.390).
4 Haziran 1935 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (A.N.D., s.390; U. 5.6.1935).
7 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Moskova Büyükelçimiz Vasıf Çınar'ın ölümü nedeniyle Sovyetler Birliği Merkezî İcra Komitesi Başkanı Kalinin'in başsağlığı telgrafına cevabı (A.T.T., s.36).
10 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da Macar Elçisi Zolten de Mariassy'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.392; D.V.Y., 1953, s.123).
17 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanlığını ziyareti (A.N.D., s.395).
18 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Ankara'da Kızılay Genel Merkezi'ni ziyareti ve ilgililerden çalışmalar hakkında bilgi alısı (U. 19.6.1935).
20 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da Çekoslavakya Elçisi Karel Halla'nın güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.396; D.V.Y., 1953, s.119).
27 Haziran 1935 : Atatürk'ün Ankara'dan trenle İstanbul'a hareketi (U. 28.6.1935).
28 Haziran 1935 : Atatürk'ün, Ankara'dan trenle HaydarPaşa'ya gelişi, motorla Dolmabahçe Sarayı'na uğradıktan sonra Florya'ya geçisi ve gece tekrar Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.N.D., s.386).
1 Temmuz 1935 : Atatürk'ün, Moda Deniz Kulübü'nü ziyareti ve Denizcilik Bayramı nedeniyle Moda koyunda yapılan deniz yarıslarını izlemesi (Z. 2.7.1935; B.T.S.T.A., s.118).
2 Temmuz 1935 : Atatürk'ün, Denizcilik Bayramı nedeniyle İstanbul'da tertiplenen Ankara vapuru gezintisine katılması (C. 3.7.1935).

7 Temmuz 1935 : Atatürk adına, Cumhurbaşkanlığı Başyaveri tarafından Avrupa binicilik yarısmalarında Başarı kazanan subaylara Dolmabahçe Sarayı'nda imzalı birer kol saati verilmesi (U. 30.7.1935).
10 Temmuz 1935 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile Dolmabahçe Sarayı'ndan Yalova'ya gelişi (C. 11.7.1935).
12 Temmuz 1935 : Atatürk'ün, Türk Dil Kurumu'nun 3. Kuruluş yıldönümü nedeniyle kendisine gönderilen saygı telgrafına cevabı: "Türk Dil Kurumu'nun üç sene içinde yaptığı isler çok büyüktür. Kurum içinde çalışan Arkadaşlar onunla övünebilirler. Kurumunuzu kutlar, tam Başarılar dilerim" (A.T.T., s.37).
15 Temmuz 1935 : Atatürk'ün Yalova'dan Bursa'ya gelişi, Uludağ Oteli'ne çıkması ve geceyi Çekirge'deki Köskünde geçirmesi (A.N.D., s.404; C. 16.7.1935).
16 Temmuz 1935 : Atatürk'ün, Uludağ'da bir gezinti yapması (C. 17.7.1935).
: Atatürk'ün Akşam sofrada bir müzik öğretmenine utla bir parça çaldırdıktan sonra söyledikleri: "Bu parçalar, atalarımızın yadigârı kıymetli eserlerdir. Bunların kaybolmamaları lâzımdır" (D.C.İ.K.A., s.24-25).
17 Temmuz 1935 : Atatürk'ün, Bursa'dan hareketle Mudanya'ya gelişi, buradan Ertuğrul yatı ile Florya'ya uğrayarak Dolmabahçe'ye dönmesi (A.N.D., s.404; C. 18.7.1935).
2 Ağustos 1935 : Atatürk'ün el yazısı ile ilgililere direktifi: "Sinan'ın heykelini yapınız!" (A.H.H.B., s.180; A.R.H., s.371).
21 Ağustos 1935 : Atatürk'ün, Florya'daki Deniz Evi'nde İsmet İnönü Kabinesi'ne başkanlık edişi (U. 23.8.1935).
22 Ağustos 1935 : Uluslar arası V. İzmir Fuarı'nın açılışında Başbakan Celâl Bayar'ın Atatürk'ün devletçilik ilkesi'ni açıklayan mesajını okuması: "Türkiye'nin uyguladığı devletçilik sistemi, ondokuzuncu yüzyıldan beri sosyalizm nazariyecilerinin ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edilmis bir sistem değildir. Bu, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmus, Türkiye'ye has bir sistemdir" (U. 23.8.1935).
23 Ağustos 1935 : Atatürk'ün, Beyazıt'taki Dışçi Okulu'nu ziyareti (Z. 24.8.1935).
21 Eylül 1935 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Piatakof başkanlığında Sovyet Sanayi Heyeti'ni kabulü (U. 22.9.1935; Z. 22.9.1935).
: Atatürk'ün İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak'la beraber trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 22.9.1935).
22 Eylül 1935 : Atatürk'ün, İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak'la beraber İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 23.9.1935; U. 23.9.1935).
26 Eylül 1935 : Atatürk'ün, Dil Bayramı'nın 3. yıldönümü nedeniyle Türk Dil Kurumu'na tebrik telgrafı: "…Türk Dil Kurumu'nun verimli çalışmasını ve bütün yurttasların dil işlerine gösterdiği büyük ilgiyi sevinçle anarım. Bayramınız kutlu olsun" (A.T.T., s.37).

21 Ekim 1935 : Gençliğin, Atatürk'e suikast girisimini lânetleme amacıyla İstanbul Üniversitesi'nde büyük mitingi (C. 22.10.1935). (Çerkez Ethem ve Kardeşi Reşit'in hazırlattığı düsünülen bu suikast girisimi eleBaşlarından 5 kisi Suriye sınırından yurda girmis ve biri güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanmıstı. Bu olayın meydana çıkısı memlekette büyük teessüre sebep olmus, bu arada birçok şehirlerde suikastı lânetleme mitingleri düzenlenmıştır).
: Atatürk'ün, suikast girisimini lânetleyen kurum ve fertlere teşekkür ü: "Büyük milletimin bana Karşı gösterdiği derin ilgi ve sevgiden kıvanç duydum!" (Z. 22.X.1935).
22 Ekim 1935 : Ankara'da, Hakimiyet-i Milliye Meydanında 50.000 kisinin istirakiyle Atatürk'e suikast girisiminin lânetlenmesi (C. 23.10.1935; C. 23.10.1935).
23 Ekim 1935 : İstanbul'da Atatürk'e suikast girisimini lânetleme mitingleri (C. 24.10.1935).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Yugoslavya Elçisi Branko Lazarevitch'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.433; D.V.Y., s.125).
29 Ekim 1935 : Atatürk'ün Cumhuriyetin 12. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde tebrikleri kabulü, Hipodrom'da yapılan geçit töreninde hazır bulunusu (A.N.D., s.433; D.V.Y., s.125).
1 Kasım 1935 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin V. Dönem I. Toplantı Yılını açıs Konuşması: "…Olaylar Türk milletine iki önemli kuralı yeniden hatırlatıyor: Yurdumuzu ve haklarımızı savunacak kuvvetle olmak! Barısı koruyacak uluslar arası çalışan birliğine önem vermek!" (Z.C. Devre:V, cilt:VI, s.2-3; A.S.D.I., s.383).
21 Kasım 1935 : Londra'dan yurda dönmekte olan Atatürk'ün manevî kızlarından Zehra (Aylin)'nın Fransa'da trenden düserek ölümü (Z. 22.XI.1935).
24 Kasım 1935 : Atatürk'ün, Fevzi Paşa –Diyarbakır demiryolu hattının açılışı nedeniyle Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'nın vatandasların gösteri ve sevgilerini bildiren telgrafına cevabı: "…Yurdumuzun demir ağlarla örülmesi sahasında kazanılan bu yeni Başarı, güven ve genliğimizi artıracaktır. Bu yolda Başarıların devamını dilerim" (U. 25.XI.1935; A.T.T.B., s.574).
11 Aralık 1935 : Atatürk'ün, Siyasal Bilgiler Okulu'nun 59. Kuruluş yıldönümü nedeniyle gece Ankara Palas'ta düzenlenen toplantıda Başbakan İsmet İnönü tarafından kendisine iletilen bağlılık ve saygı telgrafına cevabı: "Bana içten sevgilerini haykıranlar yarım asırdan beri büyük Türk ulusunun tam anlamıyla millet olmasına çalışan, onunla en modern bir Türk Devleti kurmak için insanlık fedakârlıklarının hiçbirini kendilerinden esirgemeyen kültür, idare, intizam, devlet anlayıslarını en son ilmî telâkkilere göre billurlastırmağa çalışmıs ve çalışan yüksek Arkadaşlarımdır" (C. 12.12.1935; T. 12.12.1935; A.T.T.B.,

s.575).
20 Aralık 1935 : Atatürk'ün, Çankaya'da Amerika Büyükelçisi Robert P. Skinner'in veda ziyaretini kabulü (A.N.D., s.452; D.V.Y., 1953, s.117).
27 Aralık 1935 : Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 16. yıldönümünün kutlanması ve Ankara Halkevi'nde bir müsamere düzenlenmesi (Ulus (Kızılay) 28.12.1935).
-1936-
6 Ocak 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Afganistan Dışişleri Bakanı Feyz Muhammed Han'ı kabulü (C. 7.1.1936).
9 Ocak 1936 : Atatürk'ün, Ankara Halkevi salonunda "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi"nin açılış törenini izlemesi (Açılış Konuşmasını Millî Eğitim Bakanı Saffet Arıkan yapmıs, ilk dersi Afet (İnan) vermıştır A.H.H.B., s.234; C. 10.1.1936).
: Atatürk'e suikast hazırlamak suçundan sanık 8 kisinin Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde durusmalarının Başlaması (Sanıklar 17 Subat 1936 günü delil yetersizliği sebebiyle beraat ettiklerinden serbest bırakılmıslardır C. 10.1.1936; 18.2.1936).
12 Ocak 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi profesörleriyle Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu üyelerine çay ziyafeti vermesi (A.N.D., s.459).
25 Ocak 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yunan Elçisi Raphael'in güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.464; D.V.Y., 1953, s.123; D.B.Y., 1967; s.1108).
: Atatürk'ün Türkkusu'nu ziyareti (A.N.D., s.464).
8 Subat 1936 : Atatürk'ün, trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (A.N.D., s.468).
9 Subat 1936 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C. 10.2.1936).
10 Subat 1936 : Atatürk'ün, Topkapı Eski Eserler Müzesini ziyareti ve incelemelerde bulunması (C. 11.2.1936).
10 Mart 1936 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 11.3.1936).
11 Mart 1936 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 12.3.1936).
10 Nisan 1936 : Atatürk'ün, Yugoslav Kral ailesinin bir kızları olusu nedeniyle Prens Paul Karajorjeviç'e tebrik telgrafı (A.T.T., s.37).
5 Mayıs 1936 : Atatürk'ün, Mısır Kralı I. Fuat'ın ölümü nedeniyle Prens Faruk'a başsağlığı telgrafı (A.T.T., s.38).
14 Mayıs 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da İran Elçisi Halil Fahimi'yi kabulü (A.N.D.,s.497; D.V.Y., 1953, s.121).
16 Mayıs 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da 8. Edward'ın tahta çıkısı nedeniyle İngiliz Büyükelçisi Percy Loraine'in yeni güven mektubunu kabulü (U. 17.5.1936).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Fransız Büyükelçisi Henri Ponsot'un güven mektubunu kabulü (U. 17.5.1936).
: Atatürk'ün, Akşam trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C.

17.5.1936).
17 Mayıs 1936 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C. 18.5.1936).
28 Mayıs 1936 : Atatürk'ün, İstanbul'da Harp Akademisi askerî tatbikatını izlemek üzere Topçu Atıs Mektebi'ne gitmesi ve geceyi tatbikat sahasında geçirmesi (A.N.D., s.501; C. 29.5.1936).
3 Haziran 1936 : Atatürk'ün, İstanbul'dan otomobille Çorlu'ya gelişi, Çorlu ve Muratlı'da incelemeleri gece Çorlu'dan trenle İstanbul'a dönüşü (A.N.D., s.502; C. 4.6.1936). (Atatürk Çorlu'da Kolordu Karargâhını ziyaret etmis, öğleden sonra Muratlı'ya geçerek yeni yapılan göçmen evlerinde incelemelerde bulunmuştur).
6 Haziran 1936 : Atatürk'ün, vapurla İstanbul'dan Mudanya'ya gelis, Mudanya'dan otomobille Bursa'ya geçisi ve geceyi burada geçirisi (A.N.D., s.503; C. 8.6.1936).
8 Haziran 1936 : Atatürk'ün, Bursa'dan Mudanya'ya gidisi, vapurla Mudanya'dan HaydarPaşa'ya geçisi, buradan trenle Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.504; C. 9.6.1936).
9 Haziran 1936 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya giderken Eskişehir'e uğrayısı, burada Komutanlık, Vilâyet ve Belediye'yi ziyareti, Uçak Mektebi'ni denetlemesi, uçusları seyretmesi ve Mektebin seref defterine yazdıkları: "Çok sevindim gördüklerimden!" (A.N.D., s.504; C. 10.6.1936; Açık Söz 10.6.1936).
: Atatürk'ün, saat 19.45'de Eskişehir'de Ankara'ya gelişi (C. 10.6.1936).
: Atatürk'ün Dışişleri Binasına giderek orada toplanan kabineye başkanlık edişi (Bugünkü kabine toplantısında T.B.M.M. Başkanı Abdülhalik Renda ile Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak da hazır bulunmuştur Açık Söz, 10.6.1936).
12 Haziran 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Polonya Elçisi Michel Sokolnicky ve Bulgaristan Elçisi Todor Christov'un güven mektuplarını kabulü (D.V.Y., 1953, s.118; A.N.D., s.505).
15 Haziran 1936 : Atatürk'ün, trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (A.N.D., s.507).
16 Haziran 1936 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi ve Akşamüzeri motorla Florya'ya geçisi (A.N.D., s.507; C. 16.6.1936).
18 Haziran 1936 : Atatürk'ün, uçakla Ankara'ya dönecek olan İsmet İnönü'yü Yeşilköy Hava Alanı'ndan uğurlaması (U. 19.6.1936).
28 Haziran 1936 : Atatürk'ün, İsmet İnönü ile beraber Yeşilköy Hava Alanına gelişi ve Sabiha Gökçen'in, uçağıyla yaptığı uçusları izlemesi (Açık Söz 29.6.1936).
30 Haziran 1936 : Atatürk'ün, Silifke Ziraat Bankası'na, Tekir Köyü'nden 6 kisiyle beraber bölgede "Tarım ve Kredi Kooperatifi" kurmak istediklerini bildiren dilekçesi (Gerekli islemler Temmuz ayında tamamlanmıştır U. 14.7.1936).

13 Temmuz 1936 : Atatürk'ün, Tekir Tarım Kredi Kooperatifi'nin 1 sayılı kurucusu
olması nedeniyle kendisini kutlayan Ekonomi Bakanı Celâl Bayar'ın teşekkür telgrafına cevabı: "…Tarım Kredi Kooperatiflerinin az zamanda bütün yurdu kaplamasını Başarıcı gayretinizden bekliyoruz" (U. 14.7.1936; C.K.A., s.20).
18/19 Temmuz 1936 : Atatürk'ün, Florya Köskünde sohbet esnasında yazdırdığı notlardan: "…Güzel sanatlardan Başarı, bütün inkılâpların Başarı kazandığının en kesin delilidir. Bunda Başarı kazanamayan milletlere ne yazıktır. Onlar bütün Başarılarına rağmen uygarlık alanında yüksek insanlık sıfatıyla tanınmaktan daima mahrum kalacaklardır!" (A.Y.B.N., s.499).
20 Temmuz 1936 : Boğazların Türk Hükûmetinin egemenliğine geçisini sağlayan "Montreux Sözlesmesi"nin imzalanması (C. 21.7.1936; U. 21.7.1936; Siyasî T., s.669; Siyasal T., s.357; T.T.O.M.A.R., s.187; T.D.M.İ.B.S.A., s.235-257; T.T.A., s.63; B.A. ve T.D., s.232).
: Atatürk'ün Montrö Sözlesmesi'nin imzalanmasını takiben söyledikleri: "Milletinin yüksek seciyesine, ordusunun bükülemez bazusuna ve uygar insanlığın aldatılamaz sağduyusuna dayanarak ve güvenerek zekâ, mantık ve enerjinin, bütün insanlığın muhtaç olduğu barıs ve huzur veren sonuçlar doğurabileceğinin bir delili olan Montrö Konferansı eseri, cidden sevinmeğe ve sevindirmeğe değer bir tarihî olaydır" (C. 21.7.1936).
22 Temmuz 1936 : Atatürk'ün, Montrö Sözlesmesi'nin imzalanması nedeniyle İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ tarafından –şehir adına- çekilen telgrafa cevabı: "Yurdumuzun Boğazlardaki güvenini belgeleyen Montrö Sözlesmesi münasebetiyle muhterem halkın coskun heyecan ve sevinçlerini bildiren telgrafına samimi teşekkür lerimi bildiririm" (T. 23.7.1936).
25 Temmuz 1936 : Atatürk'ün, Montrö Sözlesmesi'nin imzası nedeniyle tebrik telgrafı gönderen İran Sahı Rıza Pehlevi'ye teşekkür ü (U. 26.7.1963; A.T.T.B., s.576).
28 Temmuz 1936 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 29.7.1936).
29 Temmuz 1936 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 30.7.1936).
31 Temmuz 1936 : Montrö Sözlesmesi'nin imzalanması nedeniyle "Meclis'in, Atatürk'e minnet ve teşekkür lerinin iletilmesi" ve "Kahraman orduya saygı ve selâmlarının bildirilmesi" hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi kararları (Z.C. Devre:V, cilt:XII, s.328, 330).
2 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Akşam trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 3.8.1936).
3 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Ankara'dan HaydarPaşa'ya gelişi ve Florya'ya geçisi (C.

4.8.1936).
9 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı'ndan Moda koyunda –Moda Deniz Kulübü
tarafından tertiplenen- deniz yarıslarını izlemesi (B.T.S.T.A., s.124).
10 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Florya'dan Ertuğrul yatı ile Yalova'ya gelişi (A.N.D., s.526; C. 11.8.1936).
10/11 Ağustos 1936 : Atatürk'ün gece boyunca yatmaksızın dil çalışmalarını sürdürmesi (A.N.D., s.526).
13 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, askerî manevralar nedeniyle Org. Fahrettin Altay'ın gönderdiği telgrafa cevabı: "…Sizin ve bütün kahraman ordumuzun sevgi ile gözlerinden öperim. Yarın, yorulmak bilmemis ve bilmeyecek olan sanlı ordumuzun geçit törenini gözlerimin önünde canlandırarak mesut olacağım" (U. 14.8.1936).
16 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile Yalova'dan İstanbul'a gelişi (A.N.D., s.527).
22 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda 3. Türk Dil Kurultayı'na gelen yabancı dil bilginlerini kabulü ve söyledikleri: "Dünya dil âlimlerinin Türk âlimleriyle beraber çalışmaları dil biliminin simdiye kadar çözemediği birçok güçlüklerin çözümünü kolaylastıracaktır. Bundan, büyük gerçekler de meydana çıkacaktır!" (U. 23.8.1936).
24 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı salonunda toplanan "Üçüncü Türk Dil Kurultayı"nın açılış törenini ve çalışmalarını izlemesi (C. 25.8.1936; U. 25.8.1936). (Kongre 31 Ağustos 1936 günü kapanmıştır).
26 Ağustos 1936 : Atatürk'ün, Türkiye İs Bankası'nın 10. Kuruluş yıldönümü nedeniyle demeci: "İs Bankası, Cumhuriyet tarihinde ekonomi bakımından baslıbasına yer alacaktır. Bu kurum, çok küçük bir servetin bile ekonomik hayatta fert çıkarlarına ayrılmayıp ulus çıkarlarına ayrılmasından çıkabilecek olan büyük sonuçları, az bir zamanda ve özellikle yepyeni bir devlet Kuruluşunun türlü inkılâp güçlükleri içinde dünya çapında göstermıştır (A.S.D.V., s.72).
2 Eylül 1936 : Atatürk'ün gece Beylerbeyi Sarayında düzenlenen Balkan Festivali'ni şereflendirmesi (C. 4.9.1936).
2/3 Eylül 1936 : Atatürk'ün, Beylerbeyi Sarayındaki Balkan Festivali'nde General Kâzım Dirik'e yazdırıp okuttuğu nottan: "…Beseriyette saadet, iste böyle insanoğullarının birbirine yaklasması, insanların birbirini sevmesi, hepsinin temiz his ve düsüncelerini birlestirmesiyle olacaktır. Bu geceki Birleşik vaziyetimiz, bu insancıl idealin yüksek isaretidir. İste bunun için ev sahibi olarak bütün kıymetli misafirlerimize derin sevinçlerimi ifade ederim" (A.Y.B.N., s.500-501).
: Atatürk'ün, Beylerbeyi Sarayındaki Balkan Festivali'nde bir Türk çocuğuna yazdırıp okuttuğu nottan: "…Bir millet çok seyde inkılâp

yapabilir ve bunların hepsinde de Başarı kazanabilir. Fakat musiki inkılâbıdır ki milletin yüksek Gelişiminin belgesidir" (A.Y.B.N., s.501).
4 Eylül 1936 : Atatürk'ün, İstanbul'a gelen İngiliz Kralı VII. Edward'ı Tophane rıhtımında Karşılayısı (A. ve D., s.145; C. 5.9.1936).
: Atatürk'ün öğleden sonra Dolmabahçe Sarayı'nda İngiliz Kralı VIII. Edward'ı kabulü (Kabul ve Görüşme esnasında İngiltere Büyükelçisi Percy Loraine de hazır bulunmuştur A.M.D.P.II., s.330).
6 Eylül 1936 : Atatürk'ün, İngiliz Kralı VIII. Edward'la Moda'da düzenlenen deniz yarıslarını izlemesi (A. ve D., s.145; C. 7.9.1936; B.T.S.T.A., s.126).
7 Eylül 1936 : Atatürk'ün, İngiliz Kralı VIII. Edward'ın Türkiye topraklarından ayrılırken gönderdiği teşekkür telgrafına cevabı: "Majesteleri bütün kalpleri kendisine çekmıştır. Ben sahsen bu cazibeyi bütün genisliği ile hissetmenin büyük zevkini duydum" (A.M.D.P.II., s.333).
25 Eylül 1936 : Atatürk'ün, Uluslar arası İzmir Fuarı'nın kapanısı nedeniyle Belediye Başkanı Dr. Behçet Uz'un bağlılık telgrafına teşekkür cevabı (A.T.T., s.38).
27 Eylül 1936 : Atatürk'ün İstanbul'da Büyükada'yı ziyareti (C. 28.9.1936).
29 Eylül 1936 : Atatürk'ün, Dil Bayramı'nın 4. yıldönümü nedeniyle Türk Dil Kurumu tarafından çekilen saygı telgrafına cevabı: "…Türk Dil Kurumu'na bundan sonraki çalışmalarında da Başarılar dilerim" (A.T.T., s.38).
6 Ekim 1936 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 7.10.1936).
7 Ekim 1936 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 8.10.1936).
18 Ekim 1936 : Atatürk'ün, Ankara Hipodromu'nda at yarıslarını izlemesi (U. 19.10.1936).
19 Ekim 1936 : Atatürk'ün, Türk Dil Kurumu'nu ziyareti ve ilgililerle dil işleri üzerinde Görüşmesi (U. 20.XI.1936).
20 Ekim 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Afganistan Savunma Bakanı Mareşal Mahmut Han'ı kabulü (C. 21.10.1936).
21 Ekim 1936 : Atatürk'ün, Genelkurmay Başkanlığını ziyareti ve doğu seyahatinden dönmüs olan Fevzi Çakmak'la iki saat kadar Görüşmesi (A.N.D., s.548; C. 22.10.1936).
28 Ekim 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yugoslavya Başbakanı Stoyadinoviç'in kabulü (C. 29.10.1936).
29 Ekim 1936 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 13. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde tebrikleri kabulü, daha sonra geçit törenini izlemesi (A.N.D., s.550; C. 30.10.1936).
: Atatürk'ün, Ankara Palas'ta düzenlenen suvare esnasında Yugoslavya gazetecilerine Türk-Yugoslav İlişkileri üzerine demeci: "Gerçeklestirdiğimiz müsterek dostluk devam edecektir. Bu dostluğun devamına ve daima daha kuvvetlenmesine çalışacağım. Bu dostluk

bütün barıs dostları için bir isaret teskil eder. Böyle bir dostluk ancak insanî ve Kardeşçe hislerle yerlesir" (C. 30.10.1936; U. 30.10.1936).
: Atatürk'ün Ankara Palas'ta verilen suvare2de yabancı misafirlerle sohbet esnasında söylediği bir söz: "Biz kimsenin Düşmanı değiliz; yalnız insanlığın Düşmanı olanların Düşmanıyız!" (A.F.D., s.323).
1 Kasım 1936 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin V. Dönem II. Toplanma Yılını açıs Konuşması: "…Cumhuriyet, yeni ve sağlam esaslarıyla Türk milletini emin ve sağlam bir gelecek yoluna koyduğu kadar, asıl fikirlerde ve ruhlarda yarattığı güvenlik itibariyle büsbütün yeni bir hayatın müjdecisi olmustur!" (Z.C. Devre:V, cilt:XIII, s.4-7; A.S.D.I., s.386).
: Atatürk'ün, Ankara Sergievi'nde açılan "Elişleri ve Küçük Sanatlar Sergisi"ni ziyareti (B.Y.A., s.104; C. 2.11.1936).
10 Kasım 1936 : Atatürk'ün, kendisine saygılarını sunan Siyasal Bilgiler Okulu mensuplarına telgrafı: "Siyasal Bilgiler Okulu'nun bundan sonra da memleket için verimi daima artan bir kültür ve bilim kaynağı olmakta devam edeceğine şüphem yoktur!" (U. 11.XI.1936).
: Dışişleri Bakanlığı'nın –Atatürk'ün doğum günüyle ilgili olarak- Cumhurbaşkanlığını Genel Sekreterliği'ne yazısı: "İngiltere Maslahatgüzarı Mösyö Morgan, Bakanlığımıza müracaat ederek Cumhurbaşkanımızın doğum günü münasebetiyle İngiltere Kralı VII. Edward tarafından hususi ve samimi bir tebrik telgrafı çekileceğini söylemis ve Atatürk'ün doğum tarihinin bildirilmesini rica etmıştır. Durumu arz eder ve İngiltere Büyükelçiliği'nce istenilen bilgi uygun görüldüğü takdirde bildirilmesine müsaadelerinizi rica ederim" (A.N.Z.D., M. 10.XI.1966;). Yazının cevabı için Bkz. 12.XI.1936.
12 Kasım 1936 : Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin, Dışişleri Bakanlığı'nın 10.XI.1936 tarihli yazısına cevabı: "Cumhurbaşkanı Atatürk'ün 19 Mayıs 1881 tarihinde doğmus olduklarını arz ederim" (A.N.Z.D., M. 10.XI.1966).
18 Kasım 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Alman İktisat Bakanı Dr. Schact'ı kabulü (C. 19.XI.1936).
20 Kasım 1936 : Atatürk'ün, Amerika Birleşik Devletleri Başkanlığına yeniden seçilmesi nedeniyle Roosevelt'e tebrik telgrafı (A.T.T., s.39).
22 Kasım 1936 : Atatürk'e, geçirmekte olduğu titreme ve Ateşle seyreden rahatsızlık
nedeniyle Dr. Refik Saydam ve Dr. Asım Arar tarafından zatürre Başlangıcı teshisinin konulması (Atatürk'e bu teshis üzerine yatakta bes günlük bir tedavi uygulanmıştır. A.H.II., s.728-729).
8 Aralık 1936 : Atatürk'ün, Balıkçılar Kongresi adına İktisat Bakanı Celâl Bayar'ın gönderdiği saygı ve bağlılık telgrafına teşekkür ü: "Ekonomi hayatımızda yeni bir atılım oluşturan deniz ürünlerimizin isletilmesini incelemek üzere toplanan Kongre'de bana gösterilen yüksek hislerden

duygulandım. Teşekkür ve Başarılar dilerim" (A.T.T., s.39).
: Atatürk'ün, Adana ve çevresindeki su baskını sebebiyle zarar gören vatandaslara yardım için Kızılay'a 10 bin lira bağısta bulunması (U. 9.12.1936).
10 Aralık 1936 : Atatürk'ün, Ankara Palas'ta Fransız Büyükelçisi Henri Ponsot ile Hatay davasıyla ilgili Görüşmesi (A.Y.D.A.G., s.199-202).
18 Aralık 1936 : Atatürk'ün, tahta çıkısı nedeniyle İngiltere Kralı VI. George'a tebrik telgrafı (U. 19.12.1936; A.T.T.B., s.578).
23 Aralık 1936 : Atatürk'ün, Başbakan İsmet İnönü ile beraber Genelkurmay Başkanlığını ziyareti ve Fevzi Çakmak'la Görüşmesi (C. 24.12.1936).
25 Aralık 1936 : Atatürk'ün, Gaziantep'in XV. Kurtuluş yıldönümü nedeniyle Gazianteplilere telgrafı: "…Türküm diyen her şehir, her kasaba ve en küçük Türk köyü, Gazianteplileri kahramanlık misali olarak alabilir! En eski çağlardan beri tarihî Türk yurtlarında, Türklüğün yüksek varlığını kahramanlıkla tespit etmis olanlarla, sahsen beraber olduğumu ifade etmekten duyduğum zevk ve mutluluk yücedir" (A.T.T.T.B., s.578; U. 26.12.1936).
29 Aralık 1936 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya Elçisi Alexandre Telemaque'ın
gücen mektubunu kabulü (A.N.D., s.568; D.V.Y. 1953; s.124; D.B.Y., 1967, s.1093).
30 Aralık 1936 : Atatürk'ün, trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (A.N.D., s.568).
31 Aralık 1936 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi ve Dolmabahçe Sarayı'na geçisi (A.N.D., s.568; C. 1.1.1937).
-1937-
5 Ocak 1937 : Atatürk'ün, HaydarPaşa'dan trenle Konya'ya hareketi (A.N.D., z.570; C. 6.1.1937).
6 Ocak 1937 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Eskişehir'e gelişi, Başbakan İsmet İnönü, Mareşal Fevzi Çakmak, Dışişleri ve İçişleri Bakanlarıyla göRüştükten sonra Konya'ya hareketi (A.N.D., s.571; C. 7.1.1937).
7 Ocak 1937 : Atatürk'ün, trenle Konya'ya gelişi, istasyonda Karşılanısı, daha sonra Ankara'ya hareketi (C. 8.1.1937).
8 Ocak 1937 : Atatürk'ün, Konya'dan Ulukısla-Kayseri yoluyla Ankara'ya gelişi (C. 9.1.1937; U. 9.1.1937).
9 Ocak 1937 : Atatürk'ün saat 16.00'da trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi, Eskişehir'de trenden inerek Orduevi'ni ziyareti, daha sonra trene dönüşü (A.N.D., s.572; C. 10.11.1937).
10 Ocak 1937 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi ve Dolmabahçe Sarayı'na geçisi (C. 11.1.1937).
16 Ocak 1937 : Atatürk'ün, Yüksek Ticaret Okulu'nun 54. Kuruluş yıldönümü nedeniyle gece Pera Palas salonlarında düzenlenen toplantıyı şereflendirmesi ve gençlerle Görüşmesi (C. 17.1.1937; A.H.H., T.

31.7.1937).
: Atatürk'ün, Cenevre'de bulunan Afet (İnan)'a mektubu: "Hatay üzüntüsüne, Conker'in ölümü acısı karıstı; bu acının açtığı yaranın derinliğini tahmin edersin!" (A. Mektupları, s.36).
17 Ocak 1937 : Atatürk'ün, çocukluk Arkadaşlarından Asaf İlbay'ı Akşam evinde ziyareti ve sohbet esnasında söyledikleri: "…Her zaman samimî olalım, bütün duygularımızı samimîliğe, açıklığa ve dürüstlüğe doğru iletelim. İçi Başka, Dışı Başka insanlar vicdan rahatlığı duyamazlar" (Bu ziyarette İsmet İnönü ve Sabiha Gökçen de bulunmuştur A.H.H., T. 31.7.1949).
22 Ocak 1937 : Atatürk'ün Kurun (Vakit) gazetesinde Hatay davasıyla ilgili olarak Asım Us imzasıyla çıkan basyazısı: "…Acaba Fransız devlet adamlarının bu isi böyle çıkmaza sokmaktan maksatları ne olabilir? …Biz artık Fransız devlet adamlarına hitap etmeye gerek görmüyoruz. Bundan sonra Fransızların kendi menfaatleri namına dostları ve müttefikleri olan devletlerin gerçeği yakından görerek durumun gereğine göre hareket etmelerini istiyoruz!" (G.D.D., s.153-154). (Atatürk tarafından dikte edilip Asım Us imzasıyla Kurun (Vakit) gazetesinde yayımlanan bu makalelerin sayısı bestir. 22-26 Ocak 1937 günlerinde yayımlanmıştır B.T.K.A.G., s.102; G.D.D., s.152).
23 Ocak 1937 : Atatürk'ün Kurun gazetesinde Hatay davasıyla ilgili olarak Asım Us imzasıyla ikinci makalesi: "Zavallı Fransa, bugün kendisine pek mütemayil bir dostunu daha kaybetmek üzeredir" (G.D.D., s.154-156).
24 Ocak 1937 : Atatürk'ün Kurun gazetesinde Hatay davasıyla ilgili olarak Asım Us imzasıyla üçüncü makale4si: "…Dostlarımızın kendilerine düsen vazifeyi yapmaları pek lüzumlu olduğu inancındayız. Biz dostluğa lâyık ve lâzım olduğu kadar hürmette, hak ve menfaatlere azamî riayette kusur etmiyoruz. Fakat Türkiye Cumhuriyetine eski Osmanlı İmparatorluğunun bir uzantısı gözü ile bakılarak ona Karşı dejenere bir politika izlendiği ve hâlâ bu sevdada yasayan diplomatların siyasette hakim olduklarını görürsek bunun yalnız isabetsiz değil, aynı zamanda tehlikeli bir meslek olduğunu söylemekten de kendimizi alamıyoruz" (G.D.D., s.156-157).
25 Ocak 1937 : Atatürk'ün Kurun gazetesinde Hatay davasıyla ilgili olarak Asım Us imzasıyla dördüncü makalesi: "Başbakan İsmet İnönü, on bes gün evvel Hatay sorunu üzerinde konusurken söyle demisti: "…Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve onun hükûmetine hitap ediyoruz: On altıncı gündeyiz. Vaziyet nedir? Bizi, Türk milletini yeniden aydınlatınız!" (G.D.D., s.157-159).
27 Ocak 1937 : Atatürk'ün Kurun gazetesinde Hatay davası ile ilgili olarak Asım Us imzasıyla Beşinci makalesi: "Türkiye Cumhuriyeti çok haklı olduğu

Hatay davasını ortaya atarken bunun bütün sonuçlarını düsünmemis olduğunu kim iddia edebilir? Dava uluslar arası olmustur. Davasında haklı olan Türkiye'dir. Artık dinlenilecek sözün kimin ağzından çıktığına çok dikkat etmelidir. Türkün sözü, Türkün haklı ve yerinde sözü Türk'ün kendisidir. Ona uymamak, onu tanımamak, onu hiçe saymak, buna cesaret gösterenlerin düsünmedikleri akıbetle Karşılasacaklarına asla süphe etmemelidir" (G.D.D., s.159-161).
: Cenevre'de Milletler Cemiyeti toplantısında Hatay'ın bağımsızlığın kabul edilmesi (Bu durum, 29 Mayıs 1937'de Cenevre'de toplanan Milletler Cemiyeti Konseyi'nde de Hatay Anayasasıyla beraber onaylanmıs, bağımsızlık rejimi 29 Kasım 1937 günü yürürlüğe girmistir. 2 Eylül 1938'de Hatay Millet Meclisi açılarak Devlet Bakanlığına Tayfur Sökmen seçilmıştır. Devletin adı "Hatay Devleti" olarak kabul edilmis, 23 Haziran 1939'da Türkiye ile Fransa arasında yapılan Antlaşma ile de Türkiye'ye bırakılmıs, 7 Temmuz 1939 tarih ve 3711 sayılı Kanun'la yeni Hatay ili kurulmustur).
: Atatürk'ün, Milletler Cemiyeti toplantısında Hatay'ın bağımsızlığının kabul edilmesi üzerine Başbakan İsmet İnönü'ye telgrafı: "Başarılmıs olan millî davada izlenen uygar ve insanî yola uluslar arası lâyık olduğu kıymetin verileceğine süphe yoktur. Türkiye Cumhuriyeti haklı olduğuna inandığı davasını, büyük ve âdil hakem heyeti olmasını temenni ettiği Milletler Cemiyeti'ne bırakmakla insanlık adına isabetli bir harekette bulunmuştur. Bu suretle uygarlık adına da yüksek bir vazife yapmıs olmakla sadece takdir ve tebrike lâyıktır!" (U. 28.1.1937; A.M.D.P.II., s.337).
: Atatürk'ün 27 Ocak 1937 tarihli telgrafına Başbakan İsmet İnönü'nün cevabı: "Hatay davasında hükûmetin izlediği yol ve hareket, yüksek sefimizin ilham ve telkini eseridir" (A.M.D.P.II., s.338).
29 Ocak 1937 : Hatay davasının Başarılması nedeniyle Atatürk'e, İsmet İnönü Hükûmetine ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'a teşekkür edilmesi" ve "Kahraman ordu'ya selâ gönderilmesi" hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi kararları (Z.C. Devre:V, cilt:XV, s.160, 173).
31 Ocak 1937 : İstanbul'da Beyazıt meydanında, Hatay'ın bağımsızlığa kavusması nedeniyle düzenlenen büyük mitingi takiben halkın vapurlarla Dolmabahçe Sarayı önüne gelerek Atatürk'e sevgi gösterilerinde bulunması ve Atatürk'ün balkona çıkarak halkı selâmlaması (C. 1.2.1937).
1 Subat 1937 : Atatürk'ün, Hatay davasının Başarılması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin teşekkür lerini ileten Meclis Başkanı Abdülhalik Renda'ya cevabı: "Hatay mukadderatının tespitini memnuniyete değer görmüs olan büyük Kamutay'ın hakkımızda taltif kararı vermis olduğunu bildiren telgrafınızı memnuniyetle aldım. Teşekkür ve

minnetlerimi bildirmekle bahtiyar olduğumun Kamutay'a arz edilmesini dilerim" (U. 2.2.1937; A.T.T.B., s.580; Z.C. Devre:V, cilt:XVI, s.3).
2 Subat 1937 : Atatürk'ün, Bursa Belediye Başkanı'na, Çelik Palas Oteli'ndeki hissesi ile otel bahçesindeki köskü, Bursa Belediyesine terk ettiğini bildiren mektubu (A.E.A.M., s.88-89).
12 Subat 1937 : Atatürk'ün, -Selânik'te doğduğu evin, sahibinden satın alındığını ve kendi emirlerine verilmesinin karalastırıldığını bildiren- Selânik Belediye Başkanı Marcuriu'ya teşekkür telgrafı (C. 19.2.1937; U. 19.2.1937).
13 Subat 1937 : Atatürk'ün doğduğu evin anahtarlarının, Selânik Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluğu'na teslimi (Selânik T.C. Konsolosluğu Arşivi).
15 Subat 1937 : Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın, Selânik'te Atatürk'ün doğduğu evi ziyareti (U. 16.2.1937).
23 Subat 1937 : Atatürk'ün Halkevlerinin 5. kurulu yıldönümü nedeniyle, kendisine gönderilen saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "…Halkevlerine Başarılar dilerim" (A.T.T., s.39).
9 Mart 1937 : Atatürk'ün, trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 10.3.1937).
10 Mart 1937 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 11.3.1937).
12 Mart 1937 : Atatürk'ün, Türk Dil Kurumu'nu ziyareti ve Terim Kolu üyeleriyle 6 saat çalışması (C. 13.3.1937).
13 Mart 1937 : Atatürk'ün, I. Çekirdeksiz Üzüm Millî Kongresi'nin saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "İhracat ürünlerimiz arasında önemli bir yeri olan kuru üzümün standart tiplerini tespit için toplanan Kongre'nin yüksek hişlerini bildiren telgrafı büyük memnuniyetle aldım. Teşekkür eder, değerli çalışmanızda verimli Başarılar dilerim" (A.T.T., s.40).
15 Mart 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Japon Elçisi Toshihiko Taketomi'nin güven mektubunu kabulü (A.N.D., s.589; D.V.Y., 1953, s.122).
17 Mart 1937 : Atatürk'ün Çankaya'da Romanya Dışişleri Bakanı Antonesco şerefine Ankara Palas'ta verilen ziyafette Konuşması: "…Milletler gam ve keder bilmemelidir. Seflerin vazifesi, hayatı nese ve sevkle Karşılamak hususunda milletlerine yol göstermektir! Bütün insanlığın varlığını kendi sahıslarında gören adamlar mutsuzdur. Herhangi bir sahsın yasadıkça memnun ve mesut olması için lâzım gelen sey, kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için çalışmaktır. Hayatta tam zevk ve mutluluk, ancak gelecek nesillerin şerefi, varlığı, mutluluğu için çalışmakta bulunabilir" (A.S.D.II., s.280; U. 20.3.1937).
26/27 Mart 1937 : Atatürk'ün, Bursalı gençlerin Ankara Halkevi'nde tertipledikleri geceyi şereflendirmesi ve gençlere hitabı: "…Gençler, benim

gelecekteki emellerimi gerçekleştirmeyi üstlenen gençler! Bir gün bu memleketi sizin gibi beni anlamış bir gençliğe bırakacağımdan dolayı çok memnun ve mesudum. Buna cidden sevinmekteyim. Fakat beraber yasadığımız müddetçe benim hedefime yürümenizi hepinizden istemek, yasal bir hakkım olarak tanınmalıdır" (Trakya Dergisi; sayı:9, 1937, s.6).

30 Mart 1937 : Atatürk'ün, Amerika'da Tylers Okulu'nda meydana gelen patlama ve can kaybı nedeniyle Roosevelt'e başsağlığı telgrafı (A.T.T., s.40).

6 Nisan 1937 : Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt'in, Cumhuriyet Türkiyesi ile ilgili bir filmi Beyaz Ev'de seyretmesi üzerine Atatürk'ü teşekkür ve tebrikleriyle beraber kendisiyle buluşma fırsatını ümit ettiğini bildiren mektubu (A.Ö.M., s.183; U. 10.7.1937).

13 Nisan 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da İngiliz Generali Townshend'in eşi Madam Townshend'i kabulü (B.Y.A., s.64; C. 14.4.1937).

23 Nisan 1937 : İstanbul'da Yedek Subay Okulu'nda Atatürk Anıtı'nın açılış töreni (C. 24.4.1937).

: Atatürk'ün, veda ziyaretinde bulunan Sovyet Büyükelçisi Karahan'ı kabulü (U. 24.4.1937).

26 Nisan 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Irak Dışişleri Bakanı Naci Elasil'i kabulü (C. 27.4.1937).

11 Mayıs 1937 : Atatürk'ün, Ankara Halkevi'nde Cevat Abbas Gürer'in "Atatürk ve 19 Mayıs" konulu konferansını takiben Halkevi'ne gelişi ve halk oyunlarını izleyisi (U. 12.5.1937).

12 Mayıs 1937 : Atatürk'ün Hindenburg balonunun karaya inerken patlaması sonucu meydana gelen can kaybı nedeniyle Almanya Cumhurbaşkanı Adolf Hitler'e başsağlığı telgrafı (A.T.T., s.40).

15 Mayıs 1937 : Atatürk'ün, Ankara Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencilerinin Halkevinde verdikleri çay nedeniyle Adalet Bakanı Şükrü Saraçoğlu tarafından kendisine çekilen telgrafa cevabı: "Bana gösterilen temiz ve samimî hişleri bildiren telgrafınızı memnuniyetle aldım. Teşekkür eder ve Ankara Hukuk Fakültesi'ne nurlu yolunda daima ilerlemeler ve Başarılar dilerim" (T. 16.5.1937).

: Atatürk'ün, Mamak baruthanesi'ndeki patlama nedeniyle üzüntülerini bildiren Fransa Cumhurbaşkanı Albert Lebrun'a teşekkür telgrafı (A.T.T., s.41).

17 Mayıs 1937 : Atatürk'ün, İngiltere Kralı VI. George'un taç giyme töreni nedeniyle tebrik telgrafı (A.T.T., s.41).

19 Mayıs 1937 : İngiltere Kralı VI. George'un, doğum yıldönümü nedeniyle Atatürk'e tebrik telgrafı: "Doğum günümüzün yıldönümü nedeniyle Ekselânsınıza kalbî tebriklerimi ve aynı zamanda sıhhat ve uzun ömürler temennilerimi takdim ile samimî bir zevk duyarım" (A.T.T., s.42).

21 Mayıs 1937 : Atatürk'ün, 19 Mayıs 1937 günü Ankara Stadyumu'nda yapılan tören nedeniyle milletin sevgi ve bağlılık duygularını ileten İçişleri Bakanı ve C.H.P. Genel Sekreteri Şükrü Kaya'ya teşekkür telgrafı: "…19 Mayıs gününün yıldönümünde Ankara Stadyumu'nda toplanan muhterem yurttasların ve suurlu ve gürbüz gençliğin yüksek ve kalbî hişlerini bildiren telgrafınızı büyük sevinçle aldım. Teşekkür eder ve Türk'ün sınırı olmayan yükselme ve ilerlemesinde daima Başarılar dilerim" (A.T.T., s.41).
24 Mayıs 1937 : Atatürk'ün, doğum yıldönümü tebrik eden İngiltere Kralı VI. George'e teşekkür telgrafı (A.T.T., s.42).
26 Mayıs 1937 : Atatürk'ün –Başbakan İsmet İnönü şerefine Atina'da verilen ziyafet esnasında- Yunan Başbakanı Metaxas'a telefonla mesajı: "Balkan Müttefik Devletlerinin Balkanlardaki sınırları tek bir sınırdır. Bu sınıra göz dikenler günesin yakıcı ısınlarıyla Karşılasır. Bundan sakınılmasını tavsiye ederim. Sınırlarımızın bir ve onu savunan kuvvetlerimizin bir ve ayrılmaz olduklarını söylemekle en büyük insanlık ve askerlik zevkini duyduğumu size bildirmekle mesudum." General Metaxas'ın telefon cevabı: "Tamamıyla ve her zaman için aynı görüsteyiz" (A.M.D.P.II., s.354-355; U. 27.5.1937; T. 28.5.1937).
: Emekli Yunan Generali Sonakos İlias'ın Atatürk'e mektubu: "…Balkanların bir tek sınır ve cephe teskil ettiği hakkındaki demecinizi Birleşik Balkan orduları varlığını nefesinde toplamıs ve temsil etmis olan bir komutanın can evinden yükselen bir gerçek olarak yorumluyorum. Balkan devletlerinin bugünkü birlik ve ortaklığı ezelden beri tabiî ve zorunlu bir ihtiyaçtı" (A. Me., s.116-117).
: Atatürk'ün, Akşamüzeri Ankara Halkevi'nde sahneye konan "AyIşığı" adlı adapte çocuk operetini izlemesi ve ilgilileri kutlaması" (U. 27.5.1937)
31 Mayıs 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Ürdün Kralı Abdullah'ı kabulü (C. 1.6.1937).
1 Haziran 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Sovyet Büyükelçisi Karsky'nin güven mektubunu kabulü (U. 2.6.1937).
4 Haziran 1937 : Atatürk'ün, trenle Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 5.6.1937).
5 Haziran 1937 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi (C.6.6.1937; A. ve A.,s.146).
6 Haziran 1937 : Atatürk'ün, Beylerbeyi Sarayı'nda Ürdün Kralı Abdullah'ı ziyareti (A.N.D., s.620).
8 Haziran 1937 : Atatürk'ün, İzmir vapuru ile İstanbul'dan Trabzon'a hareketi (A.ve D., s.148; C. 8.6.1937).
10 Haziran 1937 : Atatürk'ün, İzmir vapuru ile Trabzon'a gelişi (C. 11.6.1937;

B.T.T., s.42).
11 Haziran 1937 : Atatürk'ü Trabzon'da Vilâyet konağını, Halkevi'ni, Parti Merkezini, Belediye'yi, Komutanlığı ziyaretleri ve halkın gösterdiği büyük sevgi nedeniyle Başbakan İsmet İnönü'ye telgrafı: "…Bu kadar saygı ve bağlılık ifade eden millî heyecan Karşısında bir naçiz kalbin durmaması, yine o millî heyecanının verdiği kuvvet sayesinde ancak mümkün olabilmıştır!" (B.T.T., s.46-49).
: Atatürk'ün, Başbakanlığa, bütün çiftliklerini ve mallarını hazineye bağısladığını bildiren telgrafı: "…Kullanmaya yetkim altındaki bu çiftlikleri, bütün tesişleri, hayvanları ve demirBaşları ile beraber, hazineye hediye ediyorum. Gereken kanunî islemin yapılmasını dilerim" (B.T.T., s.51; A.T.T.B., s.585; D.Cİ.K.A., s.94). (Resmî islemler 11 Mayıs 1938 günü tamamlanarak Atatürk tarafından imzalanmıştır).
12 Haziran 1937 : Atatürk'ün, sabah İzmir vapuruyla Trabzon'dan İstanbul'a hareketi (B.T.T., s.52).
: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, çiftliklerini hazineye bağıslaması nedeniyle Atatürk'e Meclis'in samimî hişlerinin ve teşekkür lerinin sunulması kararı (Z.C. Devre:V, cilt:XIX, s.275).
13 Haziran 1937 : Atatürk'ün, çiftliklerini hazineye bağıslaması nedeniyle milletve Meclis adına kendisine teşekkür telgrafı çeken Başbakan İsmet İnönü'ye cevabı: "…Söz konusu olan hediye, yüksek Türk milletine benim asıl vermeği düsündüğüm hediye Karşısında hiçbir kıymete sahip değildir. Ben gerektiği zaman en büyük hediyem olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim!" (A.T.T.B., s.590; C. 14.6.1937).
: Atatürk'ün, çiftliklerini hazineye bağıslaması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin samimî hişlerini ve teşekkür lerini bildiren telgrafına cevabı: "Yapılan bir vazifedir!" (C. 14.6.1937).
: Atatürk'ün, İzmir vapuru ile Trabzon'dan Yalova'ya gelişi (C. 14.6.1937).
19 Haziran 1937 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Yalova'ya gelişi (C. 20.6.1937).
20 Haziran 1937 : Ürdün Kralı Abdullah'ın 30 Mayıs-8 Haziran 1937 tarihleri arasında Türkiye'ye yaptığı ziyafet nedeniyle Atatürk'e teşekkür telgrafı (A.M.D.P.II., s.357).
22 Haziran 1937 : Atatürk'ün Yalova'da, -isteği üzerine- Prof. Dr. Nihat Reşat Belger tarafından muayenesi (Bu muayenede dikkate değer bir bulgu tespit edilmemıştır A.H.II., s.736).
23 Haziran 1937 : Atatürk'ün, İbn-i Sina'nın 900. yıldönümü nedeniyle Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenen törende kendisine gönderilen saygı telgrafına cevabı: "…Törende bana Karşı gösterilmis olan temiz ve yüksek hislerden duygulandım. Teşekkür eder ve Türk ilim adamlarına daimî Başarılar dilerim" (A.T.T., s.42).

26 Haziran 1937 : Atatürk'ün Yalova'dan Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.N.D.,s.625).
28 Haziran 1937 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'ndan Florya'ya gidisi (A.N.D.,s.625).
3 Temmuz 1937 : Atatürk'ün, Ürdün Kralı Abdullah'ın 20 Haziran 1937 tarihli mektubuna cevabı: "Emin olabilirsiniz ki, burada bırakmıs olduğunuz hatıra size Karşı olan dostluk ve Kardeşlik duygularımızı bir kat daha kuvvetlendirmistir" (A.M.D.P.II., s.357).
8 Temmuz 1937 : Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Sadaabat Paktı'nın imzalanması nedeniyle Atatürk'e tebrik telgrafı: "…Bundan sonra çözülmez bir bağ ile birlesmis olan memleketlerimiz, bu olay yolu ile samimî ve verimli isbirliklerini barısın hizmetine koyabileceklerdir" (A.M.D.P.II., s.359).
: Atatürk'ün, İran Sahı Rıza Pehlevi'nin 8 Temmuz 1937 tarihli telgrafına cevabı: "…Memleketlerimizin, barıs idealinde müsterek bir eseri olan bu Antlaşmanın hepimiz için ve dünya barısı için kutsal olmasını dilerim" (A.M.D.P.II, s.359).
9 Temmuz 1937 : Atatürk'ün, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt'in 6
Nisan 1937 taihli mektubuna cevabı: "…Sizinle bir an evvel buluşmak benim de samimî arzum olduğundan sevimli ve kuvvetli sahsiyetinizi Türkiye'de selâmlayacağım günü sabırsızlıkla bekliyorum!" (A.T.T.B., s.590-591; C. 10.7.1937).
10 Temmuz 1937 : Atatürk'ün Sadabat Paktı'nın imzası sebebiyle tebrik telgrafı gönderen Irak Kralı Gaziyülevvel'e cevabı: Birbirine Kardeşlik ve dostluk bağlarıyla bağlı dört devletin dünya barısı yolunda verimli bir isbirliğini temin edecek olan bu Antlaşmayı memleketlerimiz için çok hayırlı bir eser telâkki eder, hepimize uğurlu olmasını dilerim" (A.T.T., s.43).
: Atatürk'ün, Sadabat Paktı'nın imzası sebebiyle tebrik telgrafı gönderen Afganistan Kralı Muhammed Zahir Han'a cevabı: "Dört Kardeş millet arasında mevcut en sıkı dostluk bağlarını bir kat daha doğrulayarak cihan barısının esaslı desteklerinden birisini teskil eden bu mühim eserin, milletlerimizin barısseverliği sayesinde meydana gelmis olması, hepimiz için iftiharı gerektiren bir olaydır" (A.T.T., s.43).
15 Temmuz 1937 : Atatürk'ün Florya'dan hareketle otomobille Yakuplu köyü ve Angurya çiftliğine kadar bir gezinti yapması (A.N.D., s.629).
17 Temmuz 1937 : Atatürk'ün, demiryolunun Zonguldak'a ulasması nedeniyle Vali'nin halkın saygı ve teşekkür lerini sunan telgrafına cevabı (A.T.T., s.44).
19 Temmuz 1937 : Atatürk'ün, İtalyan bilgini Marconi'nin ölümü nedeniyle ailesine başsağlığı telgrafı: "Bütün insaniyet, uğradığınız kaybı acı bir

sekilde hissetmektedir!" (A.S.D.V., s.195; C. 21.7.1937).
25 Temmuz 1937 : Atatürk'ün, Akşamüzeri Florya'dan yatla Moda'ya geçerek deniz yarıslarını izlemesi gece Moda Deniz Kulübü'nün balosunu şereflendirmesi , tekrar Florya'ya dönüşü (A.N.D., s.33).
7 Ağustos 1937 : Atatürk'ün Florya'dan hareketle Akşamüzeri Halkalı Ziraat Okulu'nu ziyareti, Akşam tekrar Florya'ya dönüşü (A.N.D., s.637).
10 Ağustos 1937 : Atatürk'ün Florya'dan hareketle Büyük Çekmece yakınında Mimar Sinan köyünü ziyareti, gece tekrar Florya'ya dönüşü (A.N.D., s.630).
11 Ağustos 1937 : Atatürk'ün Florya'dan hareketle saat 17.00'de İskeçe .iftliğine gidişi, Akşam tekrar Florya'ya dönüşü (A.N.D., s.638).
16 Ağustos 1937 : Atatürk'ün, Florya istasyonundan trenle Çerkezköy'e gelişi, geceyi İsmet İnönü ve Mareşal Fevzi Çakmak'la beraber Çerkezköy'de geçirmesi (C. 17.8.1937).
17 Ağustos 1937 : Atatürk'ün, Çerkezköy yakınlarındaki askerî manevraları izlemesi,Lüleburgaz ve Çorlu'da askerî Kuruluşları ziyareti ve Çorlu'dan trenle Florya'ya dönüşü (A.N.D., s.641; C. 18.8.1937).
15 Eylül 1937 : Atatürk'ün, Florya Denizevi'nde Prof. Pittard'ı kabulü, dil ve tarih konuları üzerinde Görüşmesi (C. 16.9.1937).
16 Eylül 1937 : Atatürk'ün trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 17.9.1937).
17 Eylül 1937 : Atatürk'ün İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 18.9.1937).
18 Eylül 1937 : Atatürk'ün, İsmet İnönü ile beraber trenle Ankara Çiftlik İstasyonundan İstanbul'a hareketi (C. 19.9.1937; A.N.D., s.652).
19 Eylül 1937 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelişi (A.N.D., s.653; C. 20.9.1937).
20 Eylül 1937 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda toplanan İkinci Türk Tarih Kurultayı'nın açılışını ve çalışmalarını izlemesi (C. 21.9.1937; T.M.T.V., s.1693-1695).
: İsmet İnönü'nün –dinlenmek üzere- bir buçuk ay izin alarak Başbakanlıktan ayrılması ve Ekonomi Bakanı Celâl Bayar'ın Başbakanlık Vekilliğine atanması (C. 21.9.1937; U. 21.9.1937;D.Y., 1944-1945). (İsmet İnönü'nün Başbakanlıktan istifası: 25 Ekim 1937).
: Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nın bir bölümünde Türkiye'de ilk resim galerisini açısı (A.H.H.B., s.173;C. 21.9.1937).
: Atatürk'ün, İkinci Türk Tarih Kurultayı nedeniyle Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen "Tarih Sergisi"ni açısı (C. 21.9.1937).
21 Eylül 1937 : Atatürk'ün, İktisat Bakanı Celâl Bayar'a mektubu: "Başbakan Malatya Mebusu İsmet İnönü siddetli sürmenaj (Fazla çalışmanın sebep olduğu yorgunluk) neticesi olarak mutlak istirahat seklinde izne ihtiyaç hissetmekte olduğundan bahisle tedavisini bitirebilmek üzere bir buçuk ay müddetle izin istemis ve isteği uygun bulunarak Başbakanlık Vekâletine sizin atanmanız uygun görülmüstür. Durum

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve kendisine bildirilmıştır" (T. 28.9.1937; Haber, 28.9.1937).
26 Eylül 1937 : Atatürk'ün, İkinci Türk Tarih Kurultay'ına istirak eden tarih öğretmenlerine Beylerbeyi Sarayı'nda verilen çayı şereflendirmesi ve öğretmenlerle Görüşmesi (C. 27.9.1937).
28 Eylül 1937 : Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin, Başbakan İsmet İnönü'nün izin alması üzerine bazı gazetelerdeki asılsız haber ve yazılar üzerine bildirisi: "Türk kamuoyunun böyle hareketleri tasvip etmeyeceğine süphe yoktur!" (U. 29.9.1937).
29 Eylül 1937 : Atatürk'ün, Dil Bayramı'nın 6. yıldönümü nedeniyle Türk Dil Kurumu'nun saygı ve bağlılık telgrafına cevabı: "Değerli çalışmalarınızda Başarılarınızın sürmesini dilerim" (A.T.T., s.44).
3 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Ertuğrul yatı ile Dolmabahçe'den Yalova'ya gelişi, saat 19.00'da Derince'den trenle Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.658).
4 Ekim 1937 : Atatürk'ün, trenle Derince'den Ankara'ya gelişi, İsmet İnönü ve Celâl Bayar tarafından Karşılanısı (A.N.D., s.658; C. 5.10.1937; U. 5.10.1937).
5 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Dışişleri Bakanı Tevfik Essuveydi'yi kabulü (C. 6.10.1937).
8 Ekim 1937 : Atatürk'ün, trenle Ankara'dan Aydın'a hareketi (A.N.D., s.660; C.9.10.1937).
9 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Nazilli Basma Fabrikası'nı İşletmeye açısı (C. 10.10.1937; A.H.H.B., s.333; Ay.İ.Y., s.119).
: Atatürk'ün, Nazilli'den Söke'ye hareketi (C. 10.10.1937).
10 Ekim 1937 : Atatürk'ün Söke bölgesinde askerî manevraları izlemesi ve komutanlarla Görüşmesi (A.N.D., s.662; C. 11.10.1937).
12 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Ege manevra bölgesinden ayrılırken Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak ve manevra komutanı Orgeneral İzzettin Çalışlar'ı kabul ederek ordu manevralarından memnun olduklarını ifa etmesi (S.P., 14.10.1937).
: Atatürk'ün, İsmet İnönü ile beraber Ege manevra sahasından ayrılısını takiben Aydın'dan trenle Ankara'ya hareketi (C. 13.10.1937).
.: Atatürk'ün Aydın'dan Ankara'ya dönerken trendeki sohbet esnasında yazdırdığı nottan: "…Büyük devletler arasındaki mücadele, gerginlik, Düşmanlık o haldedir ki bunların arasında bulunarak bir badireye karısmak ihtimali vardır. Bu ihtimale Karşı ise son derecede dikkatli, tedbirli ve soğukkanlı bulunarak, postu kurtarmaya çalışmak vaziyetindeyiz" (A.Y.B.N., s.496).
: Atatürk'ün, Aydın'dan Ankara'ya dönerken sohbet esnasında "yazı" kelimesinin açıklanmasıyla ilgili olarak yazdırdığı nottan: "Yazı, bu Türk kelimesi, su anlamı isaret eder: Her sey, hususiyle bir sey. O da insan zekâsının, düsüncesinin, kafasındaki genis parlaklığın, o zekâ

parlaklığının bütün bulus ve görüslerinin, yapıslarının ifadesine yarayan bir seydir, objedir" (A.Y.B.H., s.496).
13 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Aydın'dan Ankara'ya gelişi (C. 14.10.1937; V. 14.10.1937).
: Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın ordu'ya genelgesi: "Ege manevrasını Başlangıcından itibaren bütün ayrıntıları ile yerinde izleyen Cumhurbaşkanımız Atatürk ordumuzun en modern silahları pek iyi kullanmasını, komutanlarla subaylarımızın sevk ve idaredeki kabiliyet ve maharetlerini fevkalâde takdir buyurmuslar, beraberlerinde bulunan hükûmet erkânının da bu takdirata istirak ettiklerini bildirmisler ve bu takdiratın selâmları ile birlikte bütün orduya duyurulmasını emir buyurmuslardır. Orduya gösterilen bu yüksek iltifatları benim de göğsümü iftiharla kabartmıştır" (S.P., 14.10.1937).
19 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yunan Başbakanı Metaxas'ı kabulü ve Balkan Devletleri arasında İlişkiler hakkında uzun bir Görüşme yapması (A.M.D.P.II., s.361-373; A.Y.D.A.G., s.179-196; U. 20.10.1937).
24 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da İran Dışişleri Bakanı Samiî'i kabulü (C.25.10.1937).
25 Ekim 1937 : İsmet İnönü'nün Başbakanlıktan istifası ve yeni Kabineyi Celâl Bayar'ın kurusu (U. 26.10.1937; C. 26.10.1937).
: Atatürk'ün, Celâl Bayar Kabinesi'nin ilk toplantısına başkanlık yapması (C. 26.10.1937; U. 26.10.1937).
28 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da Romanya Başbakanı Georges Tataresco'yu
kabulü ve Görüşmesi (A.H.H.B., s.333; C. 29.10.1937).
29 Ekim 1937 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 14. yıldönümü nedeniyle Ankara'daki geçit törenini izlemesi (C. 30.10.1937;u. 29.10.1937).
: Atatürk'ün, Cumhuriyet balosu balosunda Fransa Büyükelçisi Henri Ponsot'ya sohbet esnasında söyledikleri: "…Ben toprak büyütme dileklisi değilim; barıs bozma alıskanlığım yoktur; ancak Antlaşmaya dayanan hakkımızın isteyicisiyim. Onu almasam edemem. Büyük Millet Meclisi'nin kürsüsünden milletime söz verdim: Hatay'ı alacağım! Milletim benim dediğime inanır. Sözümü yerine getiremezsem onun huzuruna çıkamam, yerimde kalamam. Ben simdiye kadar yenilmedim, yenilemem; yenilirsem bir dakika yasayamam!" (A.T.D.K., s.5-6)â.
1 Kasım 1937 : Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin V. Dönem III.Toplantı Yılını açıs Konuşması: "…Milletimizin lâyık olduğu yüksek uygarlık ve refah seviyesine varmasını alıkoyabilecek hiçbir engel düsünmeğe yer bırakılmadığını ve bırakılmayacağını huzurunuzda söylemekle bahtiyarım!" (A.S.D.I., s.392; C. 2.XI.1937).

4 Kasım 1937 : Amerika'daki Mark Twain Cemiyeti'nin Atatürk'e madalya verisi (U. 3.12.1937).
10 Kasım 1937 : Atatürk'ün, Celâl Bayar Kabinesi'nin program hakkında sözleri:
"…Millete yepyeni bir program bildiriniz. Bu program benim millete vaat ettiğim hususlardır! Ben milletle beraber Celâl Bayar'ın ve Arkadaşlarının programının nokta nokta izleyeceğim. Daha iyi açıklayayım: Ben Türkiye Cumhurbaşkanı Atatürk ve Türk milleti, Başbakan Celâl Bayar'ın ve onun hükûmeti'nin programını izliyoruz ve fiilî sonucunu görmek istiyoruz" (U. 11.XI.1937; T.13.XI.1937).
12 Kasım 1937 : Atatürk'ün, Başbakan Celâl Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya ile beraber Ankara'dan trenle Doğu seyahatine çıkısı (C. 13.XI.1937; U. 13.XI.1937).
13 Kasım 1937 : Atatürk'ün beraberindekilerle Ankara'dan Sivas'a gelişi, bazı ziyaretleri, Sivas Kongresi'nin toplandığı salonu gezisi ve Çetinkaya'ya hareketi (C. 14.XI.1937; U. 15.XI.1937).
14 Kasım 1937 : Atatürk'ün Malatya'ya gelişi, Mensucat Fabrikası ve Memleket Hastanesi insaatlarını denetlemesini takiben Lise'yi ve Halkevi'ni ziyareti, daha sonra Diyarbakır'a hareketi (A.N.D., s.673; C. 15.XI.1937; U. 15.XI.1937).
15 Kasım 1937 : Atatürk'ün saat 18.00'de Diyarbakır'a gelişi, Halkevi ve Orduevi'ni ziyareti, halkevinde orkestra tarafından şerefine verilen konseri dinledikten sonra kısa Konuşması: "Yirmi sene sonra tekrar Diyarbakır'da bulunuyorum. Dünyanın en güzel ve en modern binası içinde, modern, nefis bir müziği dinleyerek… İnsanlığın uygar bir halkı huzurunda, bu halkın evinde duyduğum zevk ve saadetin ne kadar büyük olduğunu elbette takdir edersiniz. Bunu kaydetmekle bahtiyarım" (C. 16.XI.1937; A.D., s.27; A. ve Di., s.102-103).
16 Kasım 1937 : Atatürk'ün Diyarbakır'da Umumî Müfettisliği, Kolordu Merkezini, Hava Meydanını, 20 senen evvel Diyarbakır'da iken kaldığı Karargâh binasını ve Vilâyeti ziyareti (C. 17.XI.1937; A.D., s.46; A.N.D., s.673; A. ve Di., s.104-105).
: Atatürk'ün, Irak ve İran sınırlarına ulasacak olan "Diyarbakır-Cizre" demiryolu hattının temel atma töreninde bulunması (C. 17.XI.1937).
: Atatürk'ün, saat 18.45'de Diyarbakır'dan trenle Elâzığ'a hareketi (A.D., s.86; A. ve D.i., s.109).
17 Kasım 1937 : Atatürk'ün Diyarbakır'dan Elâzığ'a gelişi, Tunceli'nin Pertek kazasına geçerek Murat nehri üzerinde Singeç Köprüsü'nü hizmete açısı (C. 18.XI.1937).
18 Kasım 1937 : Atatürk'ün Elâzığ'dan hareketle Malatya-FevziPaşa üzerinden Adana'ya gelişi (C. 19.XI.1937: U. 20.XI.1937).
19 Kasım 1937 : Atatürk'ün, Adana ve Mersin'de incelemeleri, saat 17.00'de Mersin'den Konya'ya hareketi (C. 20.XI.1937; U. 20.XI.1937).

20 Kasım 1937 : Atatürk'ün, Konya üzerinden Afyon'a gelişi, Afyon'dan hareketle
Eskişehir üzerinden Ankara'ya dönüşü (C. 21.XI.1937; U. 21.XI.1937) ve doğu seyahati izlenimleri hakkında demeci:
"…Gerçek insanlık, tereddütsüz kabul eder ki Türkiye Cumhuriyeti ve onun bugünkü sahipleri olan Türkleri bütün dünya uygarlık ve insanlığı için bir benzeme örneğidir" (A.T.T.B., s.591; A.D., s.88; U. 22.XI.1937).
21/22 Kasım 1937 : Atatürk'ün başkanlığında Kabine toplantısı ve siyasî müstesarlıkların kaldırılması kararı (U. 22.XI.1937).
30 Kasım 1937 : Atatürk'ün, Hatay rejimi ile ilgili Ulus gazetesi basyazarına demeci:
"…Hatay'da Fransız delegesi, Hataylıların çok sevk ve heyecanla bayram yapmaları doğal olan bir günde eğer Hatay Türklerini serbestçe bugünü kutlamaktan men edecek önlemler almıssa, buna yazık demekle yetinirim. Çünkü böyle bir zihniyet, devletler arasında yüksek dostluk İlişkilerinin bugün ve yarın için olumlu yolda yürümek lüzumunun henüz anlasılmamıs olmasından ileri gelir!" (U. 1.12.1937; C. 2.12.1937).
Kasım 1937 : Alman devlet adamı Dr. Ernest Jackh'ın Türkiye'yi ziyaretini takiben Atatürk'e mektubu: "Ankara'dan Atina'ya yolculuğumdan tekrar Çanakkale boğazından geçtim. Oradaki Görüşmemizi hatırladım ve Çanakkale boğazında kazandığınız zaferin tarihî önemini özetlemeye karar verdim: Türkiye için, bir millet olarak varlığını, Kurtuluş ve bağımsızlığını temin, merkez devletleri için Macaristan, Avusturya ve Almanya'ya kuzey-doğudan bir hezimet ve Çöküşe sebep olacak bir tehdidin 1915'te önlenmesi ve 1918 yılına kadar da böyle bir tehlikeye Karşı uyanıklığı" (Y.H., s.194).
2 Aralık 1937 : Gençliğin, İstanbul Beyazıt Meydanında, Türk Hatay'ın bağımsızlığına kastedenlerin protesto amacıyla büyük mitingi ve Atatürk'e telgrafı: "…Suurlu heyecanlarımızı bütün bağlılığımızla ulaştırıyoruz. Büyük Atamız!" (C. 3.XII.1937).
9 Aralık 1937 : Atatürk'ün, Çankaya'da "Alman Gençliği Örgütü" Başkanı Baldur
von Schirach'ı kabulü (C. 10.XII.1937).
21/22 Aralık 1937 : Atatürk'ün Ankara'da Suriye Başbakanı Cemil Mardam'la Görüşmesi (A.Y.D.A.G., s.202-207).
25 Aralık 1937 : Atatürk'ün, Gaziantep'in Kurtuluş yıldönümü nedeniyle Ankara Halkevi'nde düzenlenen toplantıyı şereflendirmesi ve Gazianteplilerle telgrafı: "…Eğer bir gün millet, vatan ve Cumhuriyetin yüksek menfaatleri gerektirirse o çevre kahramanlarının geçmiste olduğundan daha yüksek kahramanlıklar göstermeğe hazır bulunduklarına da şüphem olmadığı bilinmelidir!" (C. 26.XII.1937; U. 26.XII.1937;

A.T.T.B., s.592).
27 Aralık1937 : Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 18. yıldönümünün Ulus Meydanı'nda yapılan büyük bir törenle kutlanısı (U. 28.12.1937).
-1938-
1 Ocak 1938 : Atatürk'ün, yeni yıl nedeniyle kendisine gönderilen kutlama telgraflarına Anadolu Ajansı aracılığıyla açık teşekkür ü (T. 2.1.1938).
4 Ocak 1938 : Atatürk'ün, Akşam sofra'da yazdırdıkları: "…Biz bir Türk bestesini dinlediğimiz zaman ondan, geçmisin uyanma bırakması lâzım gelen hikâyesini kalbimize giren oklar gibi duymak isteriz. Acı olsun tatlı olsun biz bir beste dinlerken ve farkından olmaksızın hişlerimizin incelir olduğunu duymak isteriz. Bütün bunlardan Başka musikiden beklediğimizin maddî, fikrî ve hissî uyanıklık ve çevikliğin kuvvetlenmesi olduğuna süphe yoktur. Yeni sairlerimizden, ediplerimizden, musiki bilginlerimizden ve bilhassa ses sanatkârlarından istediğimiz ve aradığımız bunlardır" (A.Ya., s.21).
17 Ocak 1938 : Atatürk'ün, dört yeni denizatlısının isimlendirilmesi hakkında Başbakan Celâl Bayar'a el yazısıyla direktifi: "Yeni dört denizaltı gemilerimiz için bulduğumuz isimler sunlardır; 1)Saldıray 2)Batıray 3)Atılay 4)Yıldıray. Bunların mânâları, som Türkçe olan bu kelimelerin kendisindedir; yani saldıran, batıran, atılan, yıldıran" (A. ve D., s.161).
18 Ocak 1938 : Atatürk'ün, İçişleri Bakanlığı'nda "İstanbul plan ve maketi"ni incelemesi ve ilgililerden bilgi alısı (U. 19.1.1938).
20 Ocak 1938 : Atatürk'ün, Yalova'ya gitmek üzere Ankara'dan trenle hareketi (C.21.1.1938; 21.1.1938).
21 Ocak 1938 : Atatürk'ün, trenle İzmit üzerinden Derince'ye gelişi, Akay vapuru ileYalova'ya geçisi ve yeni yapılan Termal Otel'in ilk misafir olusu (U. 22-23.1.1938; C. 22-23.1.1938).
22 Ocak 1938 : Atatürk'ün, bazı sikâyetleri üzerine Yalova'da Prof. DR. Nihat Reşat Belger tarafından muayenesi ve ilk defa olarak "siroz Başlangıcı" teshisinin konulması (A.H.N.R.B.M., s.9-12; A.Y.D., s.91-93; A.S.Gün., s.41, 116-117, 120). (Bu teshis daha sonra diğer hekimlerle beraber Fransa'dan davet edilen Prof. Dr. Fissenger tarafından da doğrulanmıştır).
23 Ocak 1938 : Atatürk'ün, Yalova'ya çağrılan Prof. DR. Neşet Ömer İrdelp tarafından muayenesi (A.H.N.R.B.M., s.12-13; A.Y.D., s.93-94).
25 Ocak 1938 : Atatürk'ün, Yalova'da eski Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa'yı kabulü (C. 26.1.1938).
1 Subat 1938 : Atatürk'ün, Yalova2dan Bursa'ya hareketi, yolda Gemlik Sun'i İpek Fabrikası'nın açılış töreninde bulunması ve Fabrika'nın açılış töreninde bulunması ve Fabrika'nın seref defterine yazdıkları: "Sun'i İpek Fabrikası'nı ziyaretten duyduğum bahtiyarlık büyüktür. Bu değerli kurumun millet için kutlu olmasını dilerim" (İ.A., s.796;

A.N.D., s.698; Ku. 2.2.1938; C. 2.2.1938).
2 Subat 1938 : Atatürk'ün, Bursa Merinos Fabrikası'nı İşletmeye açısı ve Fabrika'nın seref defterine yazdıkları: "Sümerbank Merinos Fabrikası, çok kıymetli bir eser olarak millî sevinci artıracaktır. Bu eser, yurdun, özellikle Bursa bölgesinin endüstri Gelişimine ve büyük millî ihtiyacın giderilmesine yardım edecektir" (C. 3.2.1938; A.H.D.Y., s.19).
: Atatürk'ün, Kurun gazetesi basyazarı Asım Us'a Bursa izlenimleri hakkında demeci: "Bursa Düşman istilâsından kurtulduktan sonra ben buraya gelmistim. Bana bu memleket halkı büyük gösteriler yaptılar. Bunu olduğu gibi hatırlıyorum. Bugün Bursa ve havalisinin yaptığı gösteriler ilk gördüğümden çok yüksek oldu. Bunun sebebini kendi kendime söyle izah ediyorum: İlk gelişimdeki gösteriler kendilerini yabancı istilâsından kurtarıs içindi, simdiki gösteriler onların ekonomik hayatta yükselisine ve refahına yarayan endüstri fabrikalarımızın kurulmus olmasından ileri geliyor. Bundan çok memnun oldum" (Ku. 2.2.1938).
: Atatürk'ün, Bursa Belediye Başkanı'na mektubu: "…Bursa kaplıcalarının büyük ve medenî ihtiyaçlarından birini Karşılayan Çelikpalas Oteli'nin Bursa Belediyesi'nin de gayret ve yardımıyla daha fazla gelisebilmesini temin için bu otelin ait olduğu sirketteki 34.830 Türk liralık hissemi Belediye'ye terk ediyorum. Aynı zamanda vaktiyle Bursa Belediyesi'nin 1923 tarihinde bana hediye etmis olduğu otel bahçesine bitisik köskü de bütün eklentileri ile Belediye'ye hibe ettim" (Ku. 3.2.1938).
: Atatürk'ün, Akşam Bursa Belediyesinin, şerefine verdiği suvarede Konuşması: "…Tarihte ve cihanda en büyük imparatorluk kurmus olan Türkler de, evvelâ Bakışlarını Bursa'ya, bu kıymetli sehre yöneltmislerdir. Onun kıymetini anlamış ve ifade etmissem çok bahtiyarım" (A.S.D.VB., s.73).
3 Subat 1938 : Atatürk'ün, Bursa'dan Mudanya'ya geçisi, Mudanya'dan Ege vapuruyla İstanbul'a gelişi ve geceyi vapurda geçirisi (C. 4.2.1938; A.N.D., s.699; A.Y.D., s.99).
4 Subat 1938 : Atatürk'ün saat 12.00'de Ege vapurundan Dolmabahçe Sarayı'na geçisi (A.N.D., s.699; A.Y.D., s.100).
6 Subat 1938 : Atatürk'ün Akşam, Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.N.D., s.700; A.H.II., s.738).
7 Subat 1938 : Atatürk'ün öksürük ve göğüs ağrısı nedeniyle gece –Saray'a çağrılan- Prof. Dr. Nihat Reşat Belger tarafından muayenesi ve zatürre teshisinin konulması (Atatürk, bu teshis üzerine 10 gün kadar tedavi altına alınmıştır). (A.H.II., s.738; A.Y.D., s.100).
8 Subat 1938 : Atatürk'ün, Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp ve Prof. Dr. Nihat Reşat Belger tarafından tekrar muayenesi ve zatürre tedavisine devam edilmesi (A.H.II., s.738; A.Y.D., s.100-101).

19 Subat 1938 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelen İsmet İnönü'yü kabulü (A.N.D., s.704). (İsmet İnönü, Atatürk'ün daveti üzerine bir hafta kadar Dolmabahçe Sarayı'nda misafir olarak kalmıs, 24 Subat 1938 günü onunla beraber Ankara'ya hareket etmıştır İ.İ.H., s.299).
20 Subat 1938 : İçişleri Bakanı ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Şükrü Kaya'nın, halkevlerinin 6. Kuruluş yıldönümü nedeniyle Atatürk'e telgrafı: "Yarattığınız büyük idealler içinde çalışarak gösterdiğiniz yüksek hedefe bir an evvel varmak isteyen halkevleri, bugün 6. yıldönümünü cosku ile kutladılar. Bu güzel vesile ile de Büyük Seflerine inan ve bağlılıklarını bir daha coskunluklarla tekrarladılar (T. 23.2.1938).
21 Subat 1938 : Atatürk'ün, halkevlerinin 6. Kuruluş yıldönümü nedeniyle kendisine gönderilen telgraflara Anadolu Ajansı aracılığıyla açık teşekkür ü (T.22.2.1938).
22 Subat 1938 : Atatürk'ün, halkevlerinin 6. Kuruluş yıldönümü nedeniyle İçişleri Bakanı ve C.H.P. Genel Sekreteri Şükrü Kaya'nın telgrafına cevabı: "Kültür alanındaki gelismemizde önemli bir vazife gören halkevlerinin yıldönümü münasebetiyle gönderdiğiniz telgraftan çok duygulandım. Teşekkür eder ve halkevlerine suurlu ve nurlu çalışmalarında Başarılar dilerim" (Ku., 23.2.1938; A.T.T., s.44).
24 Subat 1938 : Atatürk'ün, İsmet İnönü ile beraber trenle İstanbul'dan Ankara'ya hareketi (C. 25.2.1938; U. 25.2.1938).
25 Subat 1938 : Atatürk'ün, İstanbul'dan Ankara'ya gelişi (C. 26.2.1938; U. 26.2.1938).
: Atatürk'ün, Çankaya'da Yunanistan Başbakanı ve Balkan Antantı Konseyi Başkanı Metaxas, Yugoslavya Başbakanı Stoyadinoviç ve Romanya Dışişleri Müstesarı Comnen'i ayrı ayrı kabulü ve Görüşmesi (C. 26.2.1938).
27 Subat 1938 : Atatürk'ün, Çankaya'da, Balkan Antantı üyeleri şerefine çay ziyafeti (A.H.II., s.739).
: Atatürk'ün Akşamüzeri siddetli bir burun kanaması geçirmesi (Bu kanama nedeniyle Akşam Balkan Antantı üyeleri şerefine verilen yemeğe geç gelmıştır) (S.G.A., s.31; A.H.II., s.729; A.Y.D., s.102).
: Atatürk'ün Akşam, Hariciye Köskü'nde Balkan Antantı Konseyi üyeleri şerefine verilen yemek ve kabul töreninde bulunması ve Balkan gazetecilerine demeci: "Balkan ittifakı, bizim öteden beri samimiyetle üzerinde durduğumuz bir idealdir. Bu idealin her gün genis bir saha üzerinde daha ziyade genislemesini görmekle bahtiyarım" (U. 28.2.1938; C. 28.2.1938; Ku. 28.2.1938).
28 Subat 1938 : Atatürk'ün, Balkan Antantı ile ilgili olarak Yunan gazetecilerine demeci: "Uzun sulh devreleri tarihte nadirdir. İçinde bulunduğumuz devreyi mümkün olduğu kadar uzatmak için elden gelen gayreti ve iyi niyeti sarf etmeliyiz. Milletleri idare edenler için ilk ve en müskül

vazife, sahsî gurura kapılmaktan kendini korumaktır. Herkesi memnun edecek bir adalete varmak güçtür. Mutlak mânada bir hakkaniyet belki hiçbir zaman dünya yüzünde kurulamayacaktır. Bununla beraber bütün kuvvetlerimizi bu yüksek ideale doğru çevirmeli ve buna yaklasmak için elden neler gelirse hepsini yapmalıyız" (T. 1.3.1938).
: Atatürk'ün Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü ve yabancı hekim getirilmesi isteğine Karşı söyledikleri: "Ortada Hatay meselesi var; hastalığım Dışarıda duyulursa fena olur. Dr. Neşet Ömer'le konus; bizim doktorlar bir muayene ve konsültasyon yapsınlar.." (A.H.II., s.730; C.B.B.K., s.352-353).
4 Mart 1938 : Atatürk'ün, Akşamüzeri, Evkaf Apartmanı'nda faaliyet gösteren Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni ziyareti ve ilgililerden çalışmalar hakkında bilgi alısı (C. 5.3.1938; U. 5.3.1938; İ.A., s.796).
6 Mart 1938 : Atatürk'e, Çankaya'da Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp, Prof. Dr. Akil Muhtar Özden, Dr. Hüsamettin Kural, Dr. Ziya Naki Yaltırım ve Dr. Asım Arar'dan olusan bir hekim grubu tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (A.G.A., s.33-34; A.G.G., s.105; A.H.II., s.730-731; A.S.H., s.19-20).
: Atatürk'ün Akşamı, Yeni Sinema'da ses sanatkârı Melek Tokgöz ve saz Arkadaşlarının konserini izlemesi (U. 7.3.1938; A.N.D., s.708).
9 Mart 1938 : Atatürk'ün, Ankara Halkevi'nde güres Karşılasmalarını izlemesi (U.10.3.1938).
11 Mart 1938 : Atatürk'ün, Etimesut Türkkusu Meydanı'nda, uçusları izlemesi ve uçus yapan gençleri tebrik edişi (C. 12.3.1938; U. 12.3.1938).
12 Mart 1938 : Atatürk'ün, İstanbul'dan davet edilen Prof. Dr. Frank tarafından muayenesi (A.S.G., s.14; A.S.H., s.21).
15 Mart 1938 : Atatürk'ün, Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü ve onun yabancı hekim getirilmesi isteğini tekrarlaması üzerine cevabı: "Çocuk, ne yapacaksan çocuk yap; ben hastayım!" (A.H.II., s.730; C.B.B.K., s.353).
24 Mart 1938 : Devletçe, Cumhurbaşkanı için satın alınan Savarona yatı'na İngiltere'nin Southamton limanında bayrak çekme merasimi (A. ve D., s.162). (Törende Londra Büyükelçimiz Fethi Okyar da hazır bulunmus, yat teslim alınısını takiben Hamburg'da –insa edildiği fabrikada- bakımdan geçirilip bazı değisiklikler yapıldıktan sonra 22.5.1938'de İstanbul'a gelmistir. S.G.A. 15.6.1950).
28 Mart 1938 : Paris'ten davet edilen Prof. Dr. Fissenger'in Ankara'ya gelişi ve Çankaya'da Atatürk'ü muayenesi (A.G.G. s.23; A.S.G., s.15-17; S.G.A., s.38).
29 Mart 1938 : Atatürk'ü muayene eden Prof. Dr. Fissenger'in, hazırladığı raporu Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine sunması (A.G.G., s.24).

30 Mart 1938 : Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin, Fransa'dan davet edilen Prof. Dr. Fissenger'in Atatürk'ü muayenesini takiben –Atatürk'ün hastalığı hakkında- ilk resmî tebliğ yayımlaması (Bu tebliğ'de Fissenger'in muayenesi sonucu Atatürk'ün sıhhatinde endişe verici bir durum olmadığının belirlendiği ve kendisine 1,5 ay kadar istirahat tavsiyesinin yeterli görüldüğü belirtilmistir. C. 31.3.1938; U. 31.3.1938; İ.A., s.796, 807).
31 Mart 1938 : Atatürk'ü Ankara'da muayene eden Prof. Dr. Fissenger'in Akşam ekspresle İstanbul'dan Paris'e hareketi ve gazetecilere Atatürk hakkında söyledikleri: "Bu kadar dinamizmin, bu kadar zekâ ve canlılığın bir arada toplanması pek enderdir. Zamanımızın birçok büyük adamlarıyla temas ettim; fakat Büyük Sefiniz Atatürk, bunlardan hiçbiriyle bir tutulamaz!" (A. 1.4.1938; T. 1.4.1938).
5 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, Ankara içinde bir gezinti yapması, Orman Çiftliği'nde yemek yemesi (U. 6.5.1938).
7 Mayıs 1938 : Atatürk'ün Çubuk Barajında gezinti yapması ve incelemelerde bulunması (C. 8.5.1938; U. 9.5.1938; U. 8.5.1938).
11 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, Başbakanlığa çektikleri 11 Haziran 1938 tarihli telgrafla hazineye hediye ettikleri çiftliklerinin resmî islemlerinin tamamlanarak kendisi tarafından imza edilmesi (C. 12.5.1938; D.Cİ.K.A., s.104).
: Atatürk'ün mülkiyeti üzerinde olan -11 Haziran 1937 günkü bağısı Dışında- Ulus Matbaasını, bütün demirbas esyası ve civarındaki arsaları ile Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağıslaması (Atatürk bugün ayrıca Hipodrom ve Stadyum civarındaki arsaları ve çarsı içerisindeki bir otel ve altındaki dükkânları da Ankara Belediyesi'ne bağıslayarak resmî islemlerini imzalamıştır Ku. 12.5.1938).
14 Mayıs 1938 : Atatürk'ün Akşamüzeri Orman Çiftliği'ne gelişi (A.G.G., s.27).
17 Mayıs 1938 : Atatürk'ün Orman Çiftliği'ne gelişi (A.G.G., s.27).
18 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, Çankaya'da Yugoslavya Kara ve Deniz Kuvvetleri Bakanı Orgeneral Mariç'i kabulü (C. 19.5.1938).
19 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle 19 Mayıs Stadyumunda gösterileri izlemesi (A.N.D., s.724; İ.A., s.54; C. 20.5.1938; U. 20.5.1938).
: Atatürk'ün, saat 17.00'de trenle Ankara'dan Mersin'e hareketi (A.N.D., s.724; A.A.S., s.46; C. 20.5.1938; U. 20.5.1938).
: İngiltere Kralı VI. George'un, doğum yıldönümü nedeniyle Atatürk'e tebrik telgrafı (Ku. 22.5.1938).
20 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, saat 13.00'de Ankara'dan Mersin'e gelişi, askerî birliklerin geçit törenini izlemesi ve geceyi Mersin'de geçirisi (A.N.D., s.725; C. 21.5.1938; İ.R., s.129).

21 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, Mersin yakınlarında Viranşehir harabelerini gezmesi, tekrar Mersin'e dönüşü (A.N.D., s.725; C. 22.5.1938).
: Atatürk'ün, doğum yıldönümünü kutlayan İngiltere Kralı VI. George'a teşekkür telgrafı (Ku. 22.5.1938).
22 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, Akşamüzeri, motorla Mersin kıyılarında bir deniz gezintisi yapması (A.N.D., s.725).
23 Mayıs 1938 : Atatürk'ün bir süre Mersin Vali Konağı'nda istirahat edişi, daha sonra portakal bahçelerinde incelemelerde bulunması (C. 24.5.1938; A.N.D., s.725; İ.R., s.110).
24 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, saat 13.00'de Mersin'den hareketle Tarsus'a gelişi, burada bir saatlik istirahatı takiben Adana'ya hareketi, saat 16.30'da Adana'ya gelişi ve Atatürk Parkı önünde piyade ve topçu birliklerinin geçit törenini izlemesi, Akşam trenle Ankara'ya hareketi (A.N.D., s.726; A.A.S., s.46-47; C. 25.5.1938; A.Y.G., s.20-21).
26 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, son olarak Ankara'dan İstanbul'a hareketi (C. 27.5.1938). Ölüm tarihine kadar İstanbul'da kalmıştır.
27 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, HaydarPaşa'ya gelişi ve Dolmabahçe Sarayı'na geçisi (C. 28.5.1938).
28 Mayıs 1938 : Atatürk'ün Akşamüzeri Dolmabahçe'den otomobille Florya'ya gidişi, gece saat 21.00'de tekrar Dolmabahçe Sarayı'na dönüşü (A.N.D., s.727; A.S.G., s.27-28; A.H.II., s.741).
: Atatürk'ün gece Florya'dan Dolmabahçe Sarayı'na dönerken bir fenalık geçirmesi (A.S.G., s.28-29; A.H.II., s.741-742).
29 Mayıs 1938 : Atatürk'ün, gece geçirdiği rahatsızlık üzerine Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp tarafından muayene edilmesi (Neşet Ömer bu muayenesinde karında su toplanmaya Başladığını belirlemiştir A.H.II., s.741-742).
31 Mayıs 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü (A.N.D., s.728).
1 Haziran 1938 : Devlet tarafından Cumhurbaşkanı için satın alınan Savarona yatı'nın İstanbul'a gelişi (A. ve D., s.162; C. 2.6.1938).
: Atatürk'ün, saat 15.30'da Savarona yatı'na geçisi (A. ve D. , s.162; A.N.D., s.728). (Atatürk, bu tarihten 25 Temmuz 1938 gününe kadar yat'ta kalmıştır).
2 Haziran 1938 : Atatürk'ün Savarona'da, Başbakan Celâl Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ'ı kabulü ve İstanbul imar projesi üzerinde Görüşmesi (A.S.Gü., İ. 20.8.1939).
: Atatürk'ün Savarona'da Türk Tarih Kurumu ile Türk Dil Kurumu Kol Başkanlarını kabulü ve Görüşmesi (A.S.Gü., İ. 20.8.1939).
: Atatürk'ün Savarona'da Akşam yemeğinden sonra yatta bulunan milletvekili hekimleri kabulü ve hastalığıyla ilgili Görüşmesi (A.S.Gü., İ. 20.8.1939; A.N.D., s.728).
3 Haziran 1938 : Atatürk'ün saat 15.30'da Savarona yatı ile Dolmabahçe'den hareketle önce Yeşilköy-Florya daha sonra Boğaz yönünde olmak

üzere Marmara'da bes saat kadar süren bir deniz gezintisi yapması (A.S.Gü., İ. 20.8.1938; A.N.D., s.728).
8 Haziran 1938 : Prof. Dr. Fissenger'in çağrı üzerine, -2. defa- Türkiye'ye gelişi ve İstanbul'da Savarona yatı'nda Atatürk'ü muayenesi (A.Dö., s.242; A.S.G., 36-37,43).
9 Haziran 1938 : Prof. Dr. Fissenger'in Atatürk'ün emri ile İstanbul'dan Ankara'ya gelerek safra kesesi iltihabından rahatsız bulunan İsmet İnönü'yü muayenesi, Akşam tekrar İstanbul'a hareketi (T. 10.6.1938; Akşam 10.6.1938; A.S.G., s.43; A.H.II., s.755; A.Dö., s.245).
10 Haziran 1938 : Prof. Dr. Fissenger'in Atatürk'ün tedavisi hususunda gereken direktifleri verdikten sonra Akşam İstanbul'dan ayrılısı (A.S.G., s.43-44).
11 Haziran 1938 : Atatürk'ün, Ankara'dan İstanbul'a gelen Başbakan Celâl Bayar'ı Savarona yatı'nda kabulü (T. 12.6.1938).
14 Haziran 1938 : Atatürk'ün, Savarona yatı'ndan Cenevre'de bulunan Afet (İnan)'a mektubu: "…Tamamen iyilesme ümidi ve sansı kuvvetlidir" (A.H.H.B., s.21; A. Mektupları, s.40).
15 Haziran 1938 : Amerika'daki Mark Twain Cemiyeti Başkanı'nın, resmini göndermesi nedeniyle Atatürk'e teşekkür mektubu: "Zamanımıza, geçmis devirlerin Büyük İskender, Jül Sezar ve Napolyon'undan daha sanlı bir isim bıraktınız. Askerî ve sivil dehânız bütün insanlık tarihi üzerinde derinden etkili olmustur" (A.Me., s.128).
16 Haziran 1938 : Atatürk'ün, Savarona'da Başbakan Celâl Bayar, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve daha sonra maliye Bakanı Fuat Ağralı'yı kabulü ve Görüşmesi (A.N.D., s.730).
17 Haziran 1938 : Atatürk'ün Savarona'da Başbakan Celâl Bayar'la beraber Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ve İçişleri Bakanı Rüştü Kaya'yı kabulü ve bir süre Görüşmesi (A.N.D., s.730).
19 Haziran 1938 : Atatürk'ün, Savarona yatı'nda Romanya Kralı Karol'u kabulü ve Görüşmesi (C. 21.6.1938; İ:A., s.797).
20 Haziran 1938 : Atatürk'ün, Hatay sorunu nedeniyle Savarona yatı'nda Mareşal Fevzi Çakmak'ın da katıldığı dört buçuk saat süren Bakanlar Kurulu olağanüstü toplantısına başkanlık edişi (C. 21.6.1938; T. 21.6.1938; İ.A., s.797).
24 Haziran 1938 : Atatürk'ün, Savarona yatı ile İstanbul'dan Erdek'e gelişi, Akşam tekrar Erdek'ten İstanbul'a hareketi (A.N.D., s.732; A. ve D., s.103-164; C. 25.6.1938; a.h.ıı., S.743; a.s.g., S.48-49). (Atatürk Erdek'te donanmamız tarafından selâmlanmıs ve Donanma Komutanı Amiral Şükrü Okan'ı Savarona yatı'nda kabul etmıştır).
: Atatürk'ün Erdek dönüşü gece –üsütme sonucu- ates yükselmesiyle seyreden bir rahatsızlık geçirmesi (A.S.E.G., İ., 13.7.1939; 22.7.1939).
25 Haziran 1938 : Savarona yatı'nın Erdek dönüşü –Atatürk'ün emriyle-

Büyükdere önlerinde demirlemesi (A.S.Gü., İ. 25-27.8.1939) (Yat 27 Haziran 1938 günü saat 12.55'e kadar burada kalmıştır).
27 Haziran 1938 : Savarona yatı'nın saat 12.55'de Büyükdere önünden hareketle saat 14.25'de Dolmabahçe önlerine gelişi (A.S.Gü., İ. 27.8.1938; A.N.D., s.732).
: Atatürk'ün sabah Savarona yatı'nda –Ankara'dan gelen- Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü (A.S.Gü., İ. 27.8.1939).
29 Haziran 1938 : Atatürk'ün Savarona yatı'nda, İstanbul Valisi Muhittin üstündağ'ı kabulü ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya da hazır bulunduğu halde İstanbul'un imarı hakkında vilgi alısı ve bazı direktifler verisi (A.S.E.G., İ. 7.7.1939).
3 Temmuz 1938 : Atatürk'ün Savarona yatı'nda, Ankara'dan İstanbul'a gelen, Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü (A.N.D., s.733; T. 4.7.1938).
4 Temmuz 1938 : Antakya'da 3.7.1938 günü Türk ve Fransız Askerî Heyetleri arasında imzalanan "Askerî Antlaşma" gereğince her iki hükûmetin Hatay'da esit sayıda asker bulundurmayı kararlastırmaları üzerine birliklerimize ait öncü müfrezelerin Hatay'a girisi (C. 5.7.1938; U. 5.7.1938) (Ana kuvvetler 5.7.1938'de girmıştır).
6 Temmuz 1938 : Atatürk'ün Hatay davasının sonuca ulasması nedeniyle yurdun her tarafından kendisine gönderilen telgraflara Anadolu Ajansı aracılığıyla cevabı: "Hatay millî meselemizin dostça tedbirlerle olumlu sonuca ulaştırılmasından duyulan sevinç yerindedir" (Ku. 7.7.1938; T. 7.7.1938).
: Atatürk'ün, Hatay Türklerinin saygı ve teşekkür telgrafına cevabı: "Sizin için artan saadet ve refah dilerim!" (C. 7.7.1938).
8 Temmuz 1938 : Atatürk'ün, Savarona yatı'nda izinli olarak İstanbul'a gelen Londra Büyükelçisi Fethi Okyar'ı kabulü (T. 9.7.1938).
9 Temmuz 1938 : Atatürk'ün, Savarona yatı'nda 3 saat süren "Bakanlar Kurulu" toplantısına başkanlık edişi (C. 10.7.1938; U. 10.7.1938; T. 10.7.1938). (Bu toplantı Atatürk'ün, Bakanlar Kuruluna son başkanlık yapısıdır).
10 Temmuz 1938 : Atatürk'ün saat 14.00'de Savarona yatı'ndan Acar motoruna geçerek Florya'ya gelişi, Deniz Köskü'nden bir süre istirahattan sonra, Boğaz'da Büyükdere'ye kadar kısa bir gezintiyi takiben tekrar Dolmabahçe önlerinde Savarona yatı'na dönüşü (S.G.A., İ28.8.1939; A.S.E.G., İ. 8-10.7.1939; A.N.D., s.734; A.H.II., s.744; A.S.G., sç51-52).
: Atatürk'ün gece, ates yükselisinin eslik ettiği bir rahatsızlık geçirmesi (A.S.Gü., İ: 29.8.1938; A.S.E.G., s.İ. 19.6.1939). (Yapılan muayene sonucu zatürre Başlangıcı teshisi konulmustur).
16 Temmuz 1938 : Prof. Dr. Fissenger'in Paris'ten üçüncü defa gelişi ve Savarona yatı'nda Atatürk'ü muayenesi (A.S.E.G.,İ.13.7.1939; S.G.A., s.42,44).

18 Temmuz 1938 : Atatürk'ün, -zatürre Başlangıcı sebebiyle- bir haftadır devam eden atesinin 36.5 dereceye düsürülmek suretiyle konbtrol altına alınısı (A.S.E.G., İ. 14.7.1939).
23 Temmuz 1938 : Atatürk'ün saat 11.30'da Savarona yatı ile Dolmabahçe önlerinden hareketle Moda, Florya, adalar ve Boğaz'da bir gezinti yapması (Bu gezinti esnasında Moda'dan –bir motorla gelerek- Başbakan Celâl Bayar da yat'a binmis, yat geceyi Büyükdere önlerinde demirleyerek geçirmistir). (S.G., A. 15.6.1950; A.S.E.G.,İ 16-17.7.19; A.S.Gün., İ. 29.8.1939; A.H.II., s.746).
24 Temmuz 1938 : Atatürk'ün Savarona yatı ile saat 16.30'da Büyükdere önlerinden ayrılarak Dolmabahçe'ye gelişi, burada bir saatlik bir duraklamadan sonra saat 19.00'da hareketle Marmara Ereğlisi önlerine varısı, gece tekrar Dolmabahçe'ye dönüşü (A.S.E.G, İ. 19.7.1939; A.S.Gü, İ. 30.8.1939).
25 Temmuz 1938 : Atatürk'ün, gece saat 1.00'de Savarona yatı'ndan Dolmabahçe Sarayı'na geçisi (A.N.D., s.737; A. ve D., s.164; A.H.II., 746).
26 Temmuz 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda İzmir, Afyon ve Kütahya'daki askerî denetlemelerden dönen Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ı Celâl Bayar'la beraber kabulü ve kendisinden bilgi alısı (U. 27.7.1938; T. 27.7.1938).
30 Temmuz 1938 : Atatürk'ün sabah, -Bükres'ten dönen- Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı, öğleden sonra –Ankara'dan gelen- İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'yı ayrı ayrı kabulü ve Görüşmesi (T. 1.8.1938; A.S.G., İ. 2.9.1939).
: Atatürk'ün öğleden sonra Başbakan Celâl Bayar'la Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı beraber kabulü ve Görüşmesi (T. 1.8.1938; A.S.G., İ. 2.9.1939).
: Atatürk'e Dolmabahçe Sarayı'nda müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (A.S.H., s.23-24).
31 Temmuz 1938 : Viyana'dan davet edilen Prof. Dr. Eppinger'in İstanbul'a gelişi ve Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ü muayenesi (A.S.H., s.25).
1 Ağustos 1938 : Almanya'dan davet edilen Prof. Dr. Bergmann'ın İstanbul'a gelişi ve Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ü muayenesi (A.S.H., s.25).
: Atatürk'e, Prof. Dr. Eppinger ve Prof. Dr. Bergmann'ın da istirakiyle müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (A.S.H., s.25; S.G.A., s.51-52).
3 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'yı kabulü ve Görüşmesi (A.S.H., s.25; S.G.A., s.51-52).
: Atatürk'e, Prof. Dr. Eppinger ve Prof. DR. Bergmann'ın da istirakiyle tekrar muayene ve konsültasyon yapılması (A.S.H., s.26-27).
4 Ağustos 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ve Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'yı kabulü (A.S.Gü., İ.

3.9.1939).
: Atatürk'e Dolmabahçe Sarayı'nda, Prof. Dr. Bergmann'ın da istirakiyle müdavi ve müsavir hekimler tarafından konsültasyon yapılması (A.S.H., s.27).
5 Ağustos 1938 : Atatürk'e, Prof. Dr. Bergmann'ın da istirakiyle konsültasyon yapılması (A.S.H., s.27).
6 Ağustos 1938 : Times gazetesinin, Atatürk Türkiyesi'ne ait özel sayı yayımlaması (A.S.Gü., İ. 3.9.1939).
: Atatürk'e, Prof. Dr. Bergmann'ın da istirakıyle konsültasyon yapılması (A.S.H., s.27).
: Atatürk'ü, muayene için çağrılan Prof. Dr. Bergmann ve Prof. Dr. Eppinger'in memleketlerine dönmek üzere İstanbul'dan ayrılısları (A.G.G., s.49).
9 Ağustos 1938 : İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak'a mektubu: "…Dr. Aras bana Atatürk'ün cihan değer selâmlarını getirdi. Atatürk'e en derin saygılarla minnetlerimi ve en samimî âfiyet dileklerimi takdim ederim. Bir münasip fırsatta yüce huzurlarına arz ederseniz size çok teşekkür ederim. Sevgilerle selâmlar…" (Bu mektubun Atatürk'e arz edilmesi üzerine, onun emriyle Genel Sekreter tarafından teşekkür , sevgi ve iyi dileklerini bildiren bir cevap yazılmıştır A.H.II., s.756).
10 Ağustos 1938 : Atatürk'ün harf inkılâbının 10. yıldönümü nedeniyle Kültür Bakanı Saffet Arıkan'ın telgrafına cevabı: "Türkün kültür sahasındaki kabiliyetinin gelismesine temel olan harf inkılâbının onuncu yıl dönümü münasebetiyle gönderdiğiniz telgrafı memnuniyetle aldım. Teşekkür eder ve milletimize kültür sahasında sonsuz Başarılar dilerim" (Ku. 11.8.1938; Y.S. 11.8.1938).
15 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı kabulü ve Görüşmesi (A.S.Gü., İ. 5.6.1939).
18 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Hatay'dan gelen Tayfur Sökmen'i kabulü (H.K.İ.H.Ç., s.108).
19 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda, izinli olarak Türkiye'de bulunan büyük elçileri (Moskova Büyükelçisi Zekâi Apaydın, Varsova Büyükelçisi Ferit Tek, Tahran Büyükelçisi Enis Akaygen, Brüksel Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, Sofya Büyükelçisi Sevki Berker, Bğdat Büyükelçisi Tahir Lütfi Tokay) toplu olarak kabulü, Görüşmesi ve direktifleri (S.P., 20.8.1938; A.S.Gü., İ. 5.9.1939).
20 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Uluslar arası 8. İzmir Fuarı'nın açılış nedeniyle Başbakan Celâl Bayar'a telgrafı: "…Fuarın yıldan yıla ayrı bir gelisme eseri gösterdiğine dair olan haberinizden çok memnun oldum. Vazifelilere takdirlerimin ve sayın halka teşekkür ve sevgilerimin iletilmesini diler, gözlerinizden öperim" (Haber, 2.8.1938).
22 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda 8. Uluslar arası İzmir

Fuarı'nın açılışından dönen Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü (S.P. 23.8.1938; U. 23.8.1938).
28 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Doğu Manevraları'nın bitisi nedeniyle Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın telgrafına cevabı: "Türk ordusunun yarattığı zaferin bu yıldönümü günlerinde kalbim orduya Karşı takdir ve sükran hişleriyle doludur. Sizin ve tercüman olduğunuz aziz silâh Arkadaşlarımın hakkımda gösterdikleri samimî ve asil duygular, o günlerdeki hatıralarımı canlandırdı, heyecanlarımı artırdı" (C. 29.8.1938; U. 29.8.1938).
29 Ağustos 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Elâzığ'dan İstanbul'a dönen Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü (S.P. 30.8.1938).
: Atatürk'ün, İtalya Büyükelçisi Ottovio de Peppo'nun güven mektubunu kabulü (U. 30.8.1938).
30 Ağustos 1938 : 30 Ağustos zaferinin 16. yıldönümünün bütün yurtta cosku ile kutlanması.
: Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü ve İstanbul'da yapılan 30 Ağustos töreni hakkında bilgi alısı (A.S.Gü., İ. 9.9.1939).
3 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Hatay Millet Meclisi'nin açılması ve Devlet Başkanı'nın seçilmesi üzerine Başbakan Celâl Bayar'a telgrafı: "…Cumhuriyet Hükûmeti'nin bu Başarısını tebrik ederim" (A.T.T.B., s.596).
: Atatürk'ün, Trans-İran demiryolunun açılış töreni nedeniyle İran Sahı Rıza Pehlevi'ye tebrik telgrafı (A.T.T.B., s.595).
4 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Hatay Devlet Başkanlığına seçilen Tayfur Sökmen'e tebrik telgrafı: "Hatay'daki çalışmalarınızda Başarınızı temenni eder ve Hatay'ın yeni idare altında pek çok saadet ve refahlar görmesini yürekten temenni ederim" (H.K.İ.H.Ç., s.109; U. 5.9.1938).
5 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda vaziyetini yazması: "Sahip olduğum bütün para ve hisse senetleriyle Çankaya'daki tasınır ve tasınmaz mallarımı Cumhuriyet Halk Partisine asağıdaki sartlarla, terk ve vasiyet ediyorum: 1- Para ve hisse senetleri, simdiki gibi, İs Bankası tarafından faizlendirilecektir. 2- Her seneki faizden, bana nispetleri şerefi saklı kaldıkça, yasadıkları müddetçe, Makbule'ye ayda bin, Afet'e 800, Sabiha Gökçen'e 600, Ülkü'ye 200 lira ve Rukiye ile Nebile'ye simdiki yüzer lira verilecektir. 3- Sabiha Gökçen'e bir ev de alınabilecek ayrıca para verilecektir. 4- Makbule'nin yasadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır. 5- İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek öğrenimlerini tamamlamaları için muhtaç olacakları yardım yapılacaktır. 6- Her sene faizden arta kalan miktar yarı yarıya Türk Tarih ve Dil Kurumlarına tahsis edilecektir" (Vasiyetname 6 Ekim 1938 günü Dolmabahçe Sarayı'na çağrılan İstanbul Altıncı Noteri'ne Atatürk tarafından teslim edilmıştır. Vasiyetnamenin Ankara Üçüncü Sulh Hukuk Hakimliğince

açılışı: 28 Kasım 1938). (A.V., s.9-11, 20-21,52; A.H.II., s.752-760).
6 Eylül 1938 : Prof. Dr.Fissenger'in –dördüncü defa- gelişi ve Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ü muayenesi (İ.B.I.A.S.G., s.550-551).
7 Eylül 1938 : Atatürk'e, Op. Dr. Mim Kemal Öke tarafından –birinci defa- karın ponksiyonu yapılarak toplanan mayi (su)'in Dışarı alınması (Bu islem esnasında Prof. Dr. Fissenger de hazır bulunmuştur) (A.H.A.A., U. 10.XI.1959; A.S.H., s.28; S.G.A., s.52).
: Atatürk'ün, kendisine Meclis'in ve Hatay halkının minnet ve bağlılıklarını bildiren Hatay Millet Meclisi Başkanı Abdülgani Türkmen'in telgrafına cevabı: "…Hatay Millet Meclisi'ne Başladığı mühim vazifede Başarılar ve Hatay halkına yeni idare altında saadetler dilerim" (Ku. 8.9.1938).
8 Eylül 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda, -bir gün sonra Milletler Cemiyeti toplantısına katılmak üzere Cenevre'ye gidecek olan- Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı kabulü ve Görüşmesi (A.S.Gü., İ. 11.9.1939).
9 Eylül 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda, Paris Büyükelçisi Suat Davaz'ı kabulü ve Görüşmesi (A.S.Gü., İ. 11.9.1939).
10 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Budapeste Büyükelçisi Behiç Erkin'i kabulü ve Görüşmesi (A.N.D., s.744).
12 Eylül 1938 : Atatürk'ün, İzmir'in Kurtuluş yıldönümü nedeniyle Belediye Başkanı Behçet Uz tarafından çekilen 9 Eylül 1938 tarihli saygı telgrafına cevabı: "…İzmirlilerin hakkımda belirttiklerini bildirdiğiniz duygulardan çok hislendim. Teşekkür , sevgi ve iyi dileklerimin sayın halkla iletilmesini dilerim" (Ku. 13.9.3938;A.T.T., s.45).
17 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Ankara'dan İstanbul'a gelen Başbakan Celâl Bayar'ı
18 Eylül 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda, Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü, hükûmetçe hazırlanan 4 yıllık yeni ekonomik plân hakkında bilgi alısı ve söyledikleri: "Bizim bu ve buna benzer işleri basarmamız için en çok üç sene süreniz vardır; ondan evvel de fırtına kopmaz demiyorum… Ne yapacaksak bu dar müddetin içine sıkıstırmaya bakmalıyız. Bütçe filân düsünmeye gerek yoktur; memleketin bütün kuvvet kaynaklarını seferber ederek bu işleri yapmak lâzımdır" (A.H.II., s.750-751).
21 Eylül 1938 : Atatürk'e, Opr. Dr. Mim Kemal Öke tarafından –ikinci defa- karın ponksiyonu yapılarak toplanan mayi (sı)'in Dışarı alınması (H.A.Y., s.262; A.S.H., s.28).
26/27 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda gece hafif bir koma atlatması (A.H.H.B., s.19; U.A.S.G. Yedigün No:304, s.11-12; YA.A., s.35-37; H.A.Y., s.263).
27 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Dil Bayramı'nın 7. yıldönümü nedeniyle Türk Dil

Kurumu'na tebrik telgrafı (A.T.T., s.45).
: Atatürk'ün, Dil Bayramı'nın 7. yıldönümü nedeniyle gönderilen kutlama telgraflarına Anadolu Ajansı aracılığıyla açık teşekkür ü (A.S.Gü., İ. 15.9.1939).
: Atatürk'e müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (A.S.H., s.28-29).
28 Eylül 1938 : Atatürk'ün, Barbaros'u anma nedeniyle denizde düzenlenen İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ'ın halkın saygı ve bağlılık duygularını bildiren telgrafına teşekkür cevabı (A.T.T., s.45).
: Atatürk'ün, Barbaros'u anma nedeniyle denizde düzenlenen ısık oyunlarını Dolmabahçe Sarayı'nın penceresinden izlemesi (A.S.Gü., İ. 16.9.1939).
2 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Cenvre'den dönen Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı kabulü (S.P. 3.10.1938).
3 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Başbakan Celâl Bayar ve Atina Elçisi Rusen Esref Ünaydın'ı birlikte kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.21; A.G.G., s.64; S.P. 4.10.1938).
5 Ekim 1938 : İsmet İnönü'nün Atatürk'e mektubu: "Sevgili Atatürk! Muhterem
Celâl Bayar bana sizin selâmınızı getirdi. Çok sevindim. Sizin bir an evvel sağlığınıza kavusmanız yegâne ve en samimî dileğimdir. İki mübarek ellerinizden, sevgili ve can verici yüzünüzden, doymadan binlerce öperim, sevgili Atatürk, büyük Atatürk, velinimetim Atatürk!" (A.V.İ.C. 11.XI.1986).
6 Ekim 1938 : Atatürk'ün, -5 Eylül 1938 tarihli- vasiyetini, Dolmabahçe Sarayı'na çağırdığı İstanbul Altıncı Noteri İsmail Kunter'e teslimi ve söyledikleri: "Bu benim vasiyetimdir. Gerektiği zaman kanunî muamelesini yaparsınız!" (A.V., s.20-21; A.H.II., s.759-760).
: İstanbul'un Kuruluşunun 15. yıldönümü nedeniyle gece düzenlenen fener alayı ile Tophane Caddesi'ni geçerek Dolmabahçe Sarayı önüne gelen halkın "Yasa Atatürk, var ol Ulu Önder!" haykırıslarıyla gösterilerde bulunması (A.S.Gü., İ. 22.9.1939).
: Atatürk'ün geceyi hafif rahatsız olarak geçirmesi (A.S.Gü., İ. 22.9.1939).
7 Ekim 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Mareşal Fevzi Çakmak ve Almanya'daki askerî manevralardan dönen 2. Ordu Müfettisi Orgeneral İzzettin Çalışlar'ı kabulü (S.P. 8.10.1938).
: Atatürk'ün İstanbul'un 15 Kurtuluş yıldönümü nedeniyle İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ tarafından çekilen saygı telgrafına cevabı: "…Sayın halkın bana Karşı gösterdiklerini bildirdiğiniz samimî hislerden çok duygulandım. Aziz İstanbullulara candan teşekkür ve sevgilerimin iletilmesini rica eder, hepinize daima artan refah ve saadetler dilerim" (Ku. 8.10.1938).

8 Ekim 1938 : Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda Kılıç Ali'yi kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.30).
9 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Ankara-Erzurum demiryolu'nun Erzincan'a ulasması nedeniyle Başbakan Celâl Bayar'ın telgrafına cevabı: "Muhterem halkın bu önemli ve mesut olaydan pek yerinde olarak duyduğu hişlerini belirtirken bana Karşı gösterdiğini bildirdiğiniz hislerden çok duygulandım" (Ku. 10.10.1938).
: Atatürk'ün Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.34).
: Atatürk'ün, kız Kardeşi Makbule (Atadan). Afet (İnan) ve Sabiha (Gökçen)'i kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.34).
10 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Başbakan Celâl Bayar, Londra Büyükelçisi Fethi Okyar, Salih Bozok'u kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.34).
12 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.40).
14 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı kabulü ve bilgi alısı (S.P., 15.10.1938).
: Atatürk'ün, Kardeşi Makbule (Atadan), Afet (İnan) ve Sabiha (Gökçen)'i ayrı ayrı kabulü (S.N.D., s.44).
15 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Belediye seçimlerinin sonuçlarını bildiren Başbakan Celâl bayar'a cevap telgrafı: "…İstiklâl Savaşı ve Türk İnkılâbı, her hamlesinde ve her safhasında, milletimizin yüksek siyasî ve uygar karakteriyle memleket işlerindeki suurlu birliğine dayanarak Başarıya erismıştır. Dün ve bugün olduğu gibi yarın da memleket ve millet için yegâne kudret, mutluluk ve refah kaynağı, inkılâp ilkeleri ve Cumhuriyet rejimidir" (C. 16.10.1938).
16 Ekim 1938 : Atatürk'ün, ilk ağır koma'ya girisi (S.N.D., s.49; U.A.S.G., Yedigün No:304, s.11-13; S.G.A., s.54; A.H.II., 762-763; a.s.h., S.30-33). (Atatürk ilk ciddî koma'ya 16 Ekim 1938 günü girmis ve bu koma hali 17 ve 18 Ekim günleri de devam etmis, 19 Ekim günü ise yavas yavas komadan çıkmıştır. Bu günler esnasında Fransa'da bulunan Prof. Dr. Fissenger ile telefonla İlişki kurulmus ve tavsiyeleri alınmıştır).
17 Ekim 1938 : Atatürk'te koma halinin ciddî olarak devam etmesi (S.N.D., s.49;
A.S.Gü., İ.24-26.9.1939; A.S.H., s.30-32).
: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin, Atatürk'ün geçirmekte olduğu rahatsızlığa ait sabah ve Akşam yayımlanan iki bildirisi:
"…Karaciğer hastalığı normal seyrini izlerken 16.10.1938 Pazar günü birdenbire umumî halsizlikle birlikte sindirim ve sinir sistemine ait belirtiler göstermeye Başlamıştır" (C. 18.10.1938; U. 18.10.1938; S.G.A., s.56).(Atatürk'ün sağlık durumu ile ilgili bu bildiriler 22 Ekim 1938'e kadar sabah ve Akşam olmak üzere günde 2 defa

yayımlanmıştır 10).
18 Ekim 1938 : Atatürk'te, koma halinin açılmaksızın devam etmesi (S.N.D., s.51-55; A.S.H., s.30-32).
19 Ekim 1938 : Atatürk'ün zaman zaman komadan çıkısı ve Akşama doğru komanın tamamen açılışı (S.N.D., s.57-59; A.S.H., s.32-33).
: Başbakan Celâl Bayar başkanlığındaki Bakanlar Kurulu'nun, T.B.M.M. Başkanı Abdülhalik Renda ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın da istirakiyle Dolmabahçe Sarayı'nda bir toplantı yapması (A.S.Gü., İ. 28.9.1939; A.S.H., s.33).
: Sağlık Bakanı Dr. Hulusi Alatas'ın, müdavi, ve müsavir hekimlere – Atatürk'ü tedavide gösterdikleri Başarı nedeniyle- Bakanlar Kurulu'nun tebrik ve teşekkür lerini bildirmesi (A.S.H., s.33).
20 Ekim 1938 : Komayı atlatan Atatürk'ün tamamen kendine gelişi ve durumunun düzelmeye Başlaması (A.S.Gü., İ. 29.9.1939; A.S.H., s.33).
: Atatürk'ün Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü ve Görüşmesi (S.N.D., s.62; A.S.H., s.33).
: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin Atatürk'ün sağlığı ile ilgili bildirisi: "Umumî durum iyiliğe gitmekte olup, sinirsel belirtiler tamamen geçmıştır" (C. 21.10.1980).
10 Atatürk'ün sağlık durumuyla ilgili yayımlanan bildirilerde imzası bulunan hekimler sunlardır: Müdavî hekimler: Prof.Dr. Neşet Ömer İrdelp, Prof. Dr.M. Kemal Öke, Dr. Nihat Reşat Belger, Müsavir hekimler: Prof. Dr. Akil Muhtar Özden, Prof. Dr. Hayrullah Diker, Prof. DR. Süreyya Hidayet Serter, Dr. Abrevaya Marmaralı, Dr. Mehmet Kâmil Berk.
21 Ekim 1938 : Atatürk'ün sağlığı hakkında yayınlanan iki bildiri'de "geceyi ve gündüzü rahat geçirdikleri vce umumî durumda iyiliğin devam ettiği"nin bildirilmesi (C. 22.10.1938).
22 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak'a söyledikleri: "Gel bakalım, ne dersin; biz gittik, geldik! Bu doktorlar insana âdeta can veriyorlar!" (A.H.II., s.766).
: Atatürk'ün küçük Ülkü'yü kabulü ve 10 dakika Görüşmesi (S.N.D., s.64).
: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin Atatürk'ün sağlığı hakkında bildirisi: "…Doktorların saat 20.00'de verdiği rapora göre hastalık normal seyrine dönmüstür. Günlük bildiri yayımlamağa gerek kalmamıştır" (C. 23.10.1938; S.G.A., s.58).
23 Ekim 1938 : Atatürk'te müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (A.S.H., s.334; A.G.G., s.82; S.N.D., s.66).
24 Ekim 1938 : Atatürk'ün küçük Ülkü ve annesini kabulü (S.N.D., s.70).
25 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Cumhuriyetin 15. yıldönümü nedeniyle orduya göndereceği mesajı, -3 saat süre ile- Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak'a dikte etmesi (A.S.Gü., İ. 2.10.1939). Bk. 29.XI.1938.

: Atatürk'ün, Kardeşi Makbule (Atadan), Afet (İnan) ve Sabiha (Gökçen)'i beraber kabulü ve söyledikleri: "Doktorlar beni yeniden canlandırdılar!" (S.N.D., s.72; A.S.H., s.35; A.H.A.A., U. 15.XI.1939).

26 Ekim 1938 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde adına okunacak söylev üzerinde Başbakan Celâl Bayar'la 40 dakika görüsüp metin üzerinde düzeltme ve ilâveler yapması (S.N.D. s.74).

27 Ekim 1938 : Atatürk'e müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (A.S.H., s.35).

29 Ekim 1938 : Cumhuriyetin 15. yıldönümünün yurdun her yerinde cosku ile kutlanması (U. 30.10.1938).

: Cumhuriyetin 15. yıldönümü nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde tören yapılması ve T.B.M.M. Başkanı Abdülhalik Renda'nın Cumhurbaşkanı Atatürk adına tebrikleri kabulü (A.H.II., s.768).

: Atatürk'ün, Cumhuriyetin 15. yıldönümü nedeniyle orduya mesajı: "Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile Başlayan, her zaman zaferle beraber uygarlık ısıklarını tasıyan kahraman Türk ordusu! Türk vatanının ve Türklük topluluğunun san ve şerefini, iç ve dış her türlü tehlikelere Karşı korumaktan ibaret olan vazifeni her an yapmaya hazır olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimadımız vardır!" (U. 30.10.1938; C. 30.10.1938). (Bu mesaj, Ankara'da yapılan 29 Ekim töreninin Başlangıcında Başbakan Celâl Bayar tarafından okunmustur).

: Kuleli Askerî Lisesi öğrencilerinin -29 Ekim töreni dönüşü- vapurla Dolmabahçe Sarayı önünden geçerken İstiklâl Marsı söyleyerek Atatürk'ü selâmlamaları ve içten sevgi gösterilerinde bulunmaları (A.S.G., s.75; A.H.II., s.769).

1 Kasım 1938 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi V. Dönem, IV. Toplantı Yılını açıs Konuşmasının Başbakan Celâl Bayar tarafından okunması: "…Cumhurreisimiz Atatürk'ten aldığım emir üzerine bu seneye ait söylevlerini okuyorum: Memleketimizi her gün daha çok kuvvetlendirmek, her alanda her türlü ihtimallere Karşı koyabilecek bir halde bulundurmak ve dünya olaylarının bütün safhalarını büyük bir uyanıklıkla izlemek, barıssever siyasetimizin dayanacağı esasların Başlangıcıdır" (Z.C. Devre:V, cilt: XXVIII, s.3-7).

2 Kasım 1938 : Atatürk'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Abdülhalik Renda'nın –Meclis'in duygularını ileten- telgrafına cevabı: "Büyük Millet Meclisi'nin, yeni yıl çalışmalarına Başlarken hakkımda gösterdiğini bildirdiğiniz yüksek hislerden çok duygulandım. Büyük Kamutay'a teşekkür ve derin saygılarımı arzederim" (Ku. 8.XI.1938).

3 Kasım 1938 : Atatürk'e müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (S.N.D., s.90).

4 Kasım 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda Ankara'dan İstanbul'a gelen Başbakan Celâl Bayar'ı kabulü ve çesitli konular hakkında bilgi alısı (S.N.D., s.92; U. 6.XI.1938; S.P. 6.XI.1938).
5 Kasım 1938 : Atatürk'e müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (S.N.D., s94).
: Atatürk'ün, Kardeşi Makbul (Atadan), Afet (İnan) ve Sabiha (Gökçen)'i birlikte kabulü (S.N.D., s.94).
6 Kasım 1938 : Atatürk'e müdavi ve müsavir hekimler tarafından muayene ve konsültasyon yapılması (S.N.D., s.96).
7 Kasım 1938 : Atatürk'e, Dr. Mehmet Kâmil Berk tarafından –üçüncü defa- karın ponksiyonu yapılarak toplanan mayi(su)'nin bosaltılması (S.N.D., s.97; U.S.A.G., Yedigün, No:304, s.11-13; A.H.II., s.770; A.S.H., s.36).
8 Kasım 1938 : Atatürk'ün ikinci defa ağır komaya girisi (S.N.D., s.99; A.H.II., s.771; A.H.H.B., s.20). (Bugün saat 19.00 sıralarında Başlayan koma gittikçe ağırlasarak ölüm anına kadar devam etmıştır).
: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin Atatürk'ün sağlığına ait tekrar resmî bildiri yayımlamaya Başlaması: "…Bugün saat 18.30'da hastalık birdenbire normal seyrinden çıkarak siddetlenmis ve sıhhî vaziyetleri yeniden ciddiyet kazanmıştır" (C. 9.11.1938).
9 Kasım 1938 : Atatürk'te ağır koma halinin devam etmesi (S.N.D., sç101; S.G.A.,s.61; A.H.II., s.772).
: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nin Atatürk'ün sağlığıyla ilgili olarak saat 10.00, saat 20.00 ve saat 24.00'de olmak üzere üç bildiri yayımlaması (Saat 24.00'deki bildiride "umumî durumun tehlikeli bir hal aldığı" bildirilmistir C. 10.XI.1938).
10 Kasım 1938 : Atatürk'ün, Dolmabahçe Sarayı'nda saat dokuzu bes geçe ölümü (S.N.D., s.101; U. 11XI.1938, C. 11.XI.1938; İ.A., s.798; A.H.II., s.772-773; A.S.H., s.37).
: Atatürk'ün, ölümü üzerine müdavi ve müsavir hekimlerin raporu: "…8 Kasım 1938 Salı günü bir kere daha beliren ve bütün bakım ve tedaviye rağmen ilerlemesine mâni olunmayan ve büyük bir süratle gelisen ikinci bir büyük koma içinde 10 Kasım 1938 Persembe sabahı, saat dokuzu bes geçe, çok muazzez ve büyük terk-i hayat etmistir" (A.S.H., s.39-41; S.G.A., s.63).
: Atatürk'ün ölümü üzerine Hükûmet bildirisi: "…Ebedî Türk Milleti, onun eserlerini ebediyete kadar yasatacaktır. Türk Milleti, onun eserlerini ebediyete yasatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli emaneti olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir. Kemal Atatürk, Türkün tarihinde ve gönlünde daima yasayacaktır" (C. 11.XI.1938; İ.A., s.798; A.H.II., s.773-774; İ.B.I.A.S.G., s.556-557).
: Atatürk'ün ölümünü takiben, -Hıfzısıhha Enstitüsü Müdürü Dr. Nuri

Hakkı Aktansel tarafından yüzünün ve sağ elinin mulâjının yapılması (S.G.A., s.64; A.S.H., s.42).
: Atatürk'ün nâsının, -Gülhane Hastanesi Patalojik Anatomi hocası- Prof. Dr. Lütfi Aksu tarafından Dolmabahçe Sarayı'nda tahnit edilmesi (S.G.A., s.63; A.S.H., s.42).
11 Kasım 1938 : Atatürk'ün ölümü üzerine Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına Malatya Milletvekili İsmet İnönü'nün seçilmesi (C. 12.XI.1938;
T.B.M.M., s.103, 260, 265). (İsmet İnönü, 22 Mayıs 1950 tarihine kadar bu görevde kalmıştır).
16 Kasım 1938 : Atatürk'ün Türk Bayrağına sarılı tabutunun, Dolmabahçe Sarayı'nın büyük tören salonu'nda bir katafalk üzerine yerlestirilerek milletin ziyaretine bırakılması (Tabut 18 Kasım 1938 Akşamına kadar burada kalmıştır). (C. 17.XI.1938; İ.A., s.798).
19 Kasım 1938 : Sabah, Dolmabahçe Sarayı tören salonunda Atatürk'ün cenaze namazının kılınması (İ.A., s.798; A.S.Gün., s.90; A.S.H., s.43).
: Atatürk'ün tabutunun saat 8.21'de Dolmabahçe Sarayı'ndan top arabasına konularak törende Sarayburnu rıhtımına, buradan Zafer torpidosu aracılığıyla Yavuz zırhlısına nakledilmesi, daha sonra bu gemi ile İzmit'e getirilisi, yine Zafer torpidosuna nakledilerek karaya çıkarılısı, cenazenin saat 20.30'da özel trenle İzmit'ten Ankara'ya gönderilisi (C. 20.XI.1938; İ.A., s.798).
20 Kasım 1938 : Atatürk'ün cenazesinin saat 10.00'da, basta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, milletvekilleri, devlet ve ordu ileri gelenleri tarafından Ankara İstasyonu'nda törende Karşılanması (U. 21.XI.1938; İ.A., s.798).
: Atatürk'ün tabutunun trenden alınarak top arabasına konulması ve büyük törende Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilerek Meclis önünde hazırlanan katafalk'a yerlestirilmesi (U. 21.XI.1938; İ.A., s.798).
21 Kasım 1938 : Atatürk'ün tabutunun Türkiye Büyük Millet Meclisi önündeki katafalk'tan alınarak büyük törenle geçici kabir olarak ayrılan Etnografya Müzesi'ne getirilisi ve hazırlanan mermer lahtin üzerine konulusu (U. 22.XI.1938; C.22.XI.1938; İ.A., s.799).
28 Kasım 1938 : Atatürk'ün vasiyetinin Ankara Üçüncü Sulh Hukuk Hakimliği tarafından açılması (U. 29.XI.1938; A.V., s.51).
-1944-
9 Ekim 1944 : Rasattepe'de Anıtkabir insaatına Başlanılması ve ilk harcı Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun koyması (U. 10.10.1944).
-1953-
9 Kasım 1953 : Atatürk'ün tabutunun sabah, görevli heyet huzurunda açılarak rapor düzenlenmesi (Za. 10.XI.1953; U. 10.XI.1953; A.S.H., s.44-47).

(Atatürk'ün tahnit edilmis nâsı –hiç bozulmamıs olduğu görüldükten sonra- kursun tabuttan çıkarılarak ceviz ağacından yapılmıs bir tabuta alınmıştır Y.İ., 10.XI.1953).

10 Kasım 1953 : Atatürk'ün tabutunun Etnografya Müzesi'nden alınarak büyük bir törenle Anıtkabir'e nakledilmesi ve fani vücudunun vatan topraklarına verilisi (U. 11.XI.1953; Za., 11.XI.1953; C. 11.xı.1953; a.s.h., S.48-51).

-1981-

1981 : Atatürk'ün yüzüncü doğum yıldönümünün cosku ile kutlanması.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AÇIKSÖZ, Hüsnü: İstiklâl Harbinde Kastamonu, Kastamonu Vilâyet Matb. Kastamonu, 1933.

ADIVAR Halide Edip: Türkün Ateşle İmtihanı (İstiklâ Savaşı Hâtıraları), Çan Yayını, İstanbul 1962.

ADİL, Selâhattin: İstanbul'un Kurtuluşu, Yakın tarihimiz Dergisi, Sayı:32, s.161-162, 1962.

ADİL, Selâhattin: Hayat Mücadeleleri (Selâhattin Adil Paşa'nın Hatıraları), Zafer Matb., İstanbul 1982.

AFETİNAN: Vatandaslar İçin Medenî Bilgiler, I.Kitap, Afet (İnan), Devlet Matbaası, İstanbul 1933.

AFETİNAN: Gerilla Hakkında İki Hatıra, Belleten, T.T.K., Sayı:1, s.10-13, Ocak 1937.

AFETİNAN: Vatan ve Hürriyet, Belleten, T.T.K., Sayı:2, s.289-298, Nisan 1937.

AFETİNAN: Trablusgarb'ta Hürriyet'e Karşı İsyan, Belleten T.T.K., Sayı:31, s.387-401, Temmuz, 1944

AFETİNAN: Mukaddes Tabanca, Belleten T.T.K., Sayı:3-4, s.605-610, Ekim 1937.

AFETİNAN: Kumandanlar Madunlarından Yüksek ve Alim Olmalıdırlar, Belleten T.T.K., Sayı:56, s.507-510, Ekim 1956.

AFETİNAN: Kemal Atatürk'ü Anarken, Atatürk'ten Hatıralar:2, İkinci Baskı, Ankara 1956.

AFETİNAN: Atatürk Ve Demokrasi, Belleten T.T.K., Sayı:89, s.1-8, Ocak 1959.

AFETİNAN: Atatürk'ün Askerliğe Dair Eserleri, Türkiye İs Bankası yayını, 1959.

AFETİNAN: Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılması, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1964.

AFETİNAN: Atatürk Hakkında Hâtıralar ve Belgeler, Türkiye İs Bankası Yayını, Ankara 1968.

AFETİNAN: Tarihten Bugüne, Türkiye İs Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1970.
AFETİNAN: Türk Tarih Kurumu'nun Kuruluş Günlerinde Atatürk'ün El Yazısı ile Tashihi Edilmis
Bazı Tarih Soruları ve Dikte Ettiği Cevcaplardan Örnekler, Tarih Vesikaları Dergisi, Cilt:1
(Yeni Seri), Sayı:2, 1958.
AFETİNAN: M.Kemal Atatürk Ankara Hukuk Mektebi'nin Öğretim Kurulu Fahri Başkanı, T.T.K.,
Belleten, cilt:XXXVIII, Sayı:149, s.117-121.
AFETİNAN: Atatürk'ten Mektuplar, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1981.
AĞAOĞLU, Ahmet: Serbest Fırka Hatıraları, 2.Baskı, Baha Matb., İstanbul, 1969
AHMAD, Feroz : İttihat ve Terakki (1908-1914), Çeviren:Nuran Yavuz, Kaynak Yayınları, İstanbul,
1984.
AKBAS, Fuad-UĞUR Sait: İçel Rehberi, Cilt:1, Yeni Mersin Matb., Mersin, 1944.
AKÇAKAYALI, Cihat: Atatürk (Komutan, Devrimci ve Devlet Adamı Yönleriyle), Harp Tarihi ve
Stratejik Etüt Başkanlığı, 1980.
AKGÜN, Seçil: General Harbord'un Anadolu Gezisi ve Ermeni Meselesine Dair Raporu, Tercüman
Tarih Yayınları, İstanbul, 1981.
AKSİN, Sina: İstanbul Hükümetleri ve Millî Mücadele, Cem Yayınevi, 1976.
AKSİN, Sina: Jön Türkler ve İttihat Terakki, Remzi Kitabevi, 1987.
AKTEPE, Münir: Atatürk'e Dair Bazı Belgeler, Beleten T.T.K., Cilt: XXXII, Sayı:128, s.441-457, Ankara, 1968.
AKTEPE, Münir: Atatürk'ün Sofya Ataşemiliterliği'ne Kadar İttihat ve Terakki Cemiyeti İle Olan Münasebetleri ve Bu Hususla Alâkalı Bir Belge, Belleten T.T.K., Cilt:XXXVIII, Sayı:150,
s.254-263, Nisan, 1974.
ALTAY, Fahrettin: İstiklâl Harbinde Süvari Kolordusu, İnsel Kitabevi, İstanbul, 1949.
ALTAY, Fahrettin: 10 Yıl Savaş (1912-1922) ve Sonrası, İnsel Yayınları, İstanbul, 1970.
ALTUĞ, Yılmaz: Türk Devrim Tarihi Dersleri (1919-1938), İ.Ü.İşletme Fak. Yayını, İstanbul, 1973.
ARALOV, S.İ.: Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları, Çev.Hasan Ali Ediz, Burçak Yayınevi, İstanbul, 1967.
ARAR, Asım: Son Günlerinde Atatürk, Dr.Asım Arar'ın Hatıraları, Selek Yayınları, İstanbul, 1958.
ARAR, İsmail: Atatürk'ün Halkçılık Programı, Baha Matb., İstanbul, 1963.

ARAR, İsmail: Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı, Burçak Yayınevi, İstanbul 1969.
ARAR, İsmail: Atatürk'ün Günümüz Olaylarına da Isık Tutan Bazı Konuşmaları, T.T.K., Belleten, Cilt:XLV/I, Sayı:177, s.5-26, 1981.
ARAR, İsmail: Atatürk'ün Amerikan Milletine Seslenisi, Belleten T.T.K., Sayı:178, s.108-113, Nisan 1981.
ARAS Tevfik Rüştü: Görüşlerim, II.Kitap, İstanbul, 1968.
ARIBURNU, Kemal: Millî Mücadele'de İstanbul Mitingleri, Yeni Matb., Ankara, 1951.
ARIKOĞLU, Damar: Hatıralarım (Millî Mücadele), Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul 1961.
ARMAOĞLU, Fahir H.: Siyasî Tarih (1789-1960). II.Basım, Sevinç Matb., Ankara 1964.
ARSAL, Sadri maksudi: Türk Dili İçin, İstanbul, 1930.
ASARKAYA, Halis: Ulusal Savaşta Tokat, Tokat Basımevi, Tokat, 1936.
ASKERİ TARİH BELGELERİ DERGİSİ: Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih Ve Staratejik Etüt Başkanlığı Yayını, Sayı:67-81, Ankara, 1969-1983.
ASKERİ YÖNÜYLE ATATÜRK: T.C. Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayını, Ankara 1981.
ASLAN, İzzet: Atatürk Silifke'de, Töyko Mayb., Ankara, 1969.
ASKUN, Vehbi Cem: Sivas Kongresi, İkinci Baskı, İnkılâp ve Aka Kitabevleri Koll. Sti., İstanbul, 1963.
ATADAN, Makbule: Büyük Kardeşim Atatürk, Anlatan:Makbule Atadan, Yeni İstanbul Gazetesi, 1.XI.1952-22.III.1953.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Zâbit ve Kumandan İle Hasbihal, Mustafa Kemal (Atatürk), Rusen Esref'in giris yazısıyla, Türkiye İs Bankası yayını, Ankara 1956.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe, Yayınlayan:Uluğ İğdemir, T.T.K. Yayını, 1962.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Arıburnu Muharebeleri Raporu, Yayına Hazırlayan: Uluğ İğdemir, T.T.K. yayını, 1968.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Mustafa Kemal Atatürk'ün Karlsbat Hatıraları, Yayına hazırlayan: Afet İnan, 1983.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Nutuk, Cilt:I (1919-1920), Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 1961.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Nutuk Cilt:II (1920-1927), Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 1961.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Nutuk, Cilt:III ()Vesikalarâ, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 1960.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, Toplayan:Nimet Arsan, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara, II.baskı, 1961.

ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, Toplayan:Nimet Arsan, Türk İnkılâp Tairihi Enstitüsü Yayını, II.baskı, Ankara 1959.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III, Toplayan:Nimet Arsan, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, II.baskı, Ankara 1964.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri IV, Derleyen:Nimet
Arsan, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara, 1964.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Tamim ve Telgrafları V, Hazırlayanlar: Sadi Borak, Dr.Utkan Kocatürk, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara 1972.
ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI (10 Kasım 1973): T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmî Yayınları, Atatürk Serisi No:2, 1973.
ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI (10 Kasım 1974): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tairihi Başkanlığı Resmî Yayınları, Atatürk Serisi:3. 1974.
ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI (10 Kasım 1975): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı Resmî Yayınları, Atatürk Serisi:4, 1975.
ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI (10 Kasım 1977): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı Resmî Yayınları, Atatürk Serisi No:6, 1977.
ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI (10 Kasım 1978): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı Resmî Yayınları, Atatürk Serisi No:7, 1978.
ATATÜRK İLE İLGİLİ ARSİV BELGELERİ: (1911-1921 Tarihleri Arasına Ait 105 Belge), T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayını, Ankara, 1982.
ATATÜRK'ÜN BİR HATIRA DEFTERİNE YAZDIKLARI: Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, s.286-287, Ankara 1984.
ATATÜRK'ÜN ÖZEL ARSİVİNDEN SEÇMELER: Hazırlayan:T.C. Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1981.
ATATÜRK'ÜN SAVARONA'DA 56 GÜNÜ: İkdam Gazetesi 13.6.1939-13.8.1939.
ATATÜRK VE SOSYAL GÜVENLİK: Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1981.
ATAY, Falih Rıfkı: Atatürk'ün Hatıraları (1914-1919). Türkiye İs Bankası yayını, Ankara 1965.
ATİLLA, Osman: Atatürk ve Büyük Zafer, 1972.
AYBARS, Ergün: İstiklâl Mahkemeleri (1920-1923), Bilgi Yayınevi, Ankara 1975.
AYBARS, Ergün: İstiklâl Mahkemeleri, (1923-1927), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 1982.
AYBARS, Ergün: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayını, İzmir, 1984.

AYDEMİR, Şevket Süreyya: Tek Adam Mustafa Kemal, Birinci Cilt, IV.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1969.
AYDEMİR, Şevket Süreyya: Tek Adam Mustafa Kemal, İkinci Cilt, IV.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1971.
AYDEMİR, Şevket Süreyya: Tek Adam Mustafa Kemal, Üçüncü Cilt, III.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1969.
AYDEMİR, Şevket Süreyya: İkinci Adam İsmet İnönü, Birinci Cilt (1884-1938)., II.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1968.
AYDEMİR, Şevket Süreyya: Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa, Üçüncü Cilt (1914-1922), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972.
AYDIN İL YILLIĞI 1967: Haz.Aydın Valiliği, Ticaret Matb. T.A.S. İzmir, 1967.
AYHAN, Yusuf: Mustafa kemal'in Pozantı Kongresi ve Adana'nın Kurtuluşu, İpek Matb., Adana, 1963.
AYHAN, Yusuf: Adana'danın İstiklâl Beyannamesi, Kemal Matbaası, Adana, 1970.
AYIN TARİHİ: İçişleri Bakanlığı Basın genel Direktörlüğü Yayını (seri).
BAĞMAN, Lâtif-ONUR, Onal: Atatürk'ün Yasamında Edirne, Günlük Ticaret Gazetesi Tesişleri, İstanbul, 1982.
BANOĞLU, Niyazi Ahmet: Basın Tarihimizin Kara ve Ak Günleri, M.Sıralar Matb., İstanbul, 1960.
BANOĞLU, Niyazi Ahmet: Atatürk'ün İstanbul'daki Hayatı I., Büyük İstanbul Dernbeği Yayını, İstanbul 1973.
BANOĞLU, Niyazi Ahmet: Atatürk'ün İstanbul'daki Hayatı II., Büyük İstanbul Derneği yayını, İstanbul, 1974.
BASER, Tayip: Dünkü ve Bugünkü Çankırı, İstiklâl Matb., Ankara, 1956.
BAYCAN, Nusret: Komutan Atatürk'ün Başarıları, Kazandığı Ödüller ve Sasmaz Önerileri, Geneskurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1981.
BAYCAN, Nusret: Atatürk ve Askerlik Sanatı, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayını, 1985.
BAYCAN, Nusret: Atatürk'ün Nisan ve Madalyaları, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayını, 1986.
BAYDAR, Mustafa: Atatürk Ne Zaman Doğdu, Milliyet Gazetesi 10.XI.1966.
BAYKAL, Bekir Sıtkı: Eruzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara, 1969.
BAYKAL, Bekir Sıtkı: Mütareke Devrinde Mustafa Kemal Paşa'ya Ait İki Belge, Belleten T.T.K., Sayı:148, s.451-476, Ekim 1973.
BAYKAL, Bekir Sıtkı: Heyet-i Temsiliye Kararları, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1974.
BAYKAL, Bekir Sıtkı: Millî Micadelede Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, Atatürk Araştırma Merkezi yayını, 1986.

BAYUR, Hikmet: Türkiye Devletinin Dış Siyasası, İ.Ü.Yayınları:59, İstanbul, 1938.
BAYUR, Hikmet: Mustafa Kemal'in Falkenhayn'la Çatışmasıyla İlgili Henzü Yayınlanmamış Bir Raporu, Belleten T.T.K., Sayı:80, s.619-632, Ekim 1956.
BAYUR, Hikmet: 1918 Bırakışmasından Az Önce Mustafa Kemal Paşa'nın Başyaver Naci Bey Yolu İle Padişaha Bir Başvurması, Belleten T.T.K., Cilt:XXI, Sayı:84, s.561-565, Ekim 1957.
BAYUR, Hikmet: Mustafa Kemal'in Üç Mektubu, Belleten T.T.K., Cilt:XXIV, Sayı:93, s.129-137, Ocak 1960.
BAYUR, Hikmet: Atatürk Hayatı ve Eseri, Güven Basımevi, Ankara, 1963.
BAYUR, Hikmet: Atatürk'ün Geleceği Sezis Gücüne ve İnsandan Anlayısına Üç Örnek, Belleten T.T.K., Cilt:XXXII, Sayı:126, s.431-440, Ekim 1968.
BAYUR, Hikmet: 1918 Bırakışmasın Sırasındaki Tinsel Durum ve Mustafa Kemal'in İki Demeci, Belleten T.T.K., Cilt:XXXII, Sayı:128, s.479-497, Ekim 1968.
BAYUR, Hikmet: T.B.M.M., Hükümeti Umur-u Hariciye Vekili Yusuf Kemal Tengirsenk'in 1922 Martında Yaptığı Avrupa Gezisiyle İlgili Anılar, T.T.K.Ç Belleten, Cilt:XL, Sayı:160, s.616-667, 1976.
BEHÇET CEMAL: Seyh Sait İsyanı, Sel Yayınları, Atatürk Kütüphanesi, İstanbul, 1955.
BELEN, Fahri: Atatürk'ün Askerî Kisili, Atatürk Serisi:4, Milli Eğitim Bakanlığı yayını, 1963.
BELEN, Fahri: Askerî, Siyasal ve Sosyla Yönleriyle Türk Kurtuluş Savaşı, Başbakanlık Kültür Müstesarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları:13, Ankara 1973.
BELGELERLE TÜRK TARİHİ DERGİSİ: Mustafa Kemal'in Bir Beyannamesi; Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, sayı:14, s.26-27, İstanbul, 1968.
BEYSANOĞLU, Şevket: Atatürk ve Diyarbakır, Diyarbakır Üniversitesi 100. Yıl yayını, s.69-136, Diyarbakır 1981.
BIYIKLIOĞLU, Tevfik: Trakya'da Millî Mücadele, I.cilt., Türk tarih Kurumu yayını, Ankara, 1955.
BIYIKLIOĞLU, Tevfik: Atatürk Anadolu'da (1919-1921) Türkiye İs Bankası Yayını, Ankara, 1959.
BİLDİK, Cemaleddin: Savarona'yı Gezerken, Akşam gazetesi, 11.6.1950-24.6.1950.
BİLSEL, M.Cemil: Lozan, Birinci Cilt, Ahmet İhsan Matb., İstanbul, 1933.
BİLSEL, M.Cemil: Lozan, İkinci Cilt, Ahmet İhsan matb., İstanbul, 1933.
BİRİNCİ DÜNYA HARBİNDE TÜRK HARBİ, Cilt:IV, KısımII:T.C. Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayını, Ankara 1987.
BLEDA, Mithat Sükrğ: İmparatorluğun Çöküşü, Remzi Kitabevi, 1979.

BORAK, Sadi: Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk, Kitapçılık Tivaret Lim. Sirk. Yayını, İstanbul, 1966, BORAK, Sadi: Atatürk'ün Özel Mektupları, 2.Baskı, Varlık yayınevi, İstanbul, 1970.
BORAK, Sadi: Atatürk, Basak Kitabevi, İstanbul, 1973.
BORAK, Sadi: Öyküleriyle Atatürk'ün Özel Mektupları, Çağdas yayınları, 1980.
BORAK, Sadi: Atatürk'ün Resmî Yayıunlara Girmemis Söylev, Demeç, Yazısma ve Söylesileri, Halkevleri Atatürk Enstitüsü Arastırmsa Yayınları:12, Ankara, 1980.
BORAK, Sadi: Ata ve İstanbul, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul, 1983.
BOZOK, Salih: Atatütürk'ün 40 Yıl Yanından Ayırmadığı Salih Bozok'un hatıraları, Milliyet Gazetesi, 5.XI.1979-7.XII.1979.
BOZOK, Salih-BOZOK Cemil: Hep Atatürk'ün Yanında (Baba-Oğul Bozoklardan Anılar), 1985.
BÜLKAT, Esat: Esat Paşa'nın Çanakkale Anıları, Yayına hazırlayan:İhsan Ilgar, Baha Matbaası, İstanbul, 1975.
BÜYÜK TAARRUZDA BATI CEPHESİ KOMUTANLARI VE SEHİTLERİ: Afyon İli Turizm Komitesi Yayını, 1972.
BÜYÜK TAARRUZDA TRABZON'DA: Derleyen: Trabzon Çocuk Esirgeme Kurumu, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938.
BÜYÜKTUĞRUL, Afif: Büyük Atamız ve Türk Denizciliği, Türkiye İs bankası Yayını, Ankara, 1969.
CEBESOY, Ali Fuat: Millî Mücadele Hatıraları, Vatan Nesriyatı İstanbul, 1953.
CEBESOY, Ali Fuat: Moskova Hatıraları, Vatan Nesriyatı İstanbul, 1955.
CEBESOY, Ali Fuat: Siyasî Hatıralar, I.Kısım, Vatan Nesriyatı, İstanbul, 1957.
CEBESOY, Ali Fuat: Siyasî Hatıralar, II.Kısım, Doğan Kardeş Yayınları A.S. Basımevi, İstanbul 1960.
CEBESOY, Ali Fuat: Sınıf Arakadasım Atatürk, İnkılâp ve Aka Kitabevleri Koll. Sti., İstanbul, 1967.
CONK, Cemil: Çanakkale Conkbayırı Savaşları, Cemil Conk, Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Yayını, Ankara 1959.
COSAR, Ömer Sami: İstiklâl Harbi Gazetesi, Yeni İstanbul Yayını İstanbul, 1969-1970.
COSAR, Ömer Sami: Millî Mücadele Basını, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları:5, İstanbul (Tarihsiz).
CUMHURİYET HALK FIRKASI Nizamnamesi: (15 Tesrinievvel 1927'de inikat eden Cumhuyriyet Halk Fırkası Büyük Kongresi'nin 22 Tesrinievvel 1927 tarihli içtimaında müzakere ve kabul edilmıştır), Zelliç Birazderler Matb., 1927.
CUMHURİYETİN 15. YILINDA BOLU: Bolu, 1938.
ÇALIŞLAR, İzzettin: Büyük Harbin üçüncü Senesinde Mustafa Kemal (1916) I.Kısım, Ulus Gazetesi, 24.3.1940.

ÇALIŞLAR, İzzettin: Büyük Harbin üçüncü Senesinde Mustafa Kemal (1916) II.Kısım, Ulus gazetesi, 14.3.1940.
ÇAMBEL, Leylâ: Dr. Neşet Ömer'in Ağzından Atatürk'ün Hastalığına Ait Anılar, Ulus gazetesi, 10.XI.1959-19.XI.1959.
ÇAYCI, Abdurrahman: Atatürk'e Dair En Eski İki Yabancı Arşiv Belgesi Hakkında, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:103, s.593-597, Mayıs 1971.
ÇELEBİ, Ömer: Atatürk Kayseri'de, Ayyıldız Matb., Ankara, 1973.
ÇELİKER, Fahri: Çanakkale ve Mustafa Kemal, Atatürk Araştırma Merkesi Dergisi, sayı:9, Ankara, 1987.
ÇERKEZ ETHEM: Çerkez Ethem'in Hatıraları, Dünya Yayınları, İstanbul 1962.
ÇEVİK, Hikmet: Tekirdağ Tarihi Araştırmaları, Ahmet Sait Basımevi, İstanbul, 1949.
DANİSMEND, İsmail Hâmi: İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 4.Cilt, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1973.
DELİORMAN, Altan: Mustafa Kemal Balkanlarda, Akşam gazetesi 10.XI.1958-29.XI.1958.
DELİORMAN, Altan: Mustafa Kemal'in Askerî Ataşe Olarak Bulgaristan'daki Faaliyeti, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:25, s.41-51, Kasım 1964.
DEMİRAY, Ahmet: Resimli Amasya (Tarih, Coğrafya, Salname, Klavuz ve Kazalar), Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, T.A.O., Ankara, 1954.
DIŞİSLERİ BAKANLIĞI: Atatürk'ün Millî Dış Politikası (Millî Mücadele Dönemine ait 100 belge)
1919-1923, Cilt:I, Haz.Dışişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı yayını, 1981.
DIŞİSLERİ BAKANLIĞI: Atatürk'ün Millî Dış Politikası (Milli Mücadele Dönemine Ait 100 belge)
1923-1938, Cilt:II. Haz.Dışişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı Yayını, 1981.
DIŞİSLERİ BAKANLIĞI YILLIĞI (1967): Dışişleri Bakanlığı Yayını, Yayıma hazırlayan: Hâmid Aral, Ankara Basım ve Ciltevi, Ankara, 1968.
DIŞİSLERİ VEKÂLETİ YILLIĞI 1953(Eylül): Dışişleri Vekâleti Yayını, Güzel İstanbul Matb., Ankara, 1954.
DOĞAN, Avni: Kurtuluş, Kuruluş ve Sonrası, Dünya Yayınları, İstanbul, 1964.
DURAN, Tülây: Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda "Felâh-ı Vatan İttifakı", Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, sayı:61, s.12-21, İstanbul, 1972.
DURSUNOĞLU, Cevat: Millî Mücadele'de Erzurum, Ankara, 1946.
DURU, Cihan; TURAN, Kemal; ÖNGEOĞLU, Abdurrahman: Atatürk Dönemi Maliye Politikası, I.Kitap (Mondros'tan Cumhuriyet'e Mali ve Ekonomik Sorunlar), Tisa Matbaacılık Sanayi LTD. Sti., Ankara, 1982.
DURUSU, İsmail Hakkı: Atatürk'ü Samsun'a götüren Bandırma Vapuru Kaptanı (İsmail Hakkı Durusu) Anlatıyor, Kurun gazetesi, 20.5.1938.
EĞİLMEZ, Mümtaz Şükrü: Millî Mücadele'de Bursa, Yayına hazırlayan:İhsan Ilgar, Tercüman, Atatürk'ün 100. Doğum Yılı Yayını:2, İstanbul, 1980.

ELDENİZ, Perihan Naci: Atatürk ve Türk Kadını, Belleten T.T.K., Sayı:80, s.739-745, Ekim 1956.
ELİBAL, Gültekin: Atatürk ve Resim-Heykel, Türkiye İs Bankası Kültür Yayınları:121, İstanbul, 1973.
ELLİSON, Grace M.: Bir İngiliz Kadını Gözüyle Kuva-yı Milliye Ankarası, Tükrçesi:İbrahim S. Turek, Milliyet Yayınları, 1973.
ENGİNSOY, Cemal: Atatürk Biyografisi'nden Sayfalar, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı:9,11,12, Ankara, 1987-1988.
ERDEHA, Kâmil: Milli Mücadelede Vilâyetler ve Valiler, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975.
ERDEN, Ali Fuad: Atatürk, Burhanettin Erenler Matb., İstanbul, 1952.
ERDEN, Ali Fuad: İsmet İnönü, Burhanettin Erneler Matb.,İstanbul, 1952.
ERGİN, Feridun: K.Atatürk, Yasar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını, İstanbul, 1978.
ERGİN, Osman: Türkiye Maarif Tarihi (Beşinci cilt), Osmanbey Matbaası, İstanbul, 1943.
ERİKAN, Celâl: Komutan Atatürk, Türkliye İs Bankası Yayını, Ankara, 1972.
ERKİN, Behiç: Atatürk'ün Selânik'teki Askerlik hayatına Ait Hatıralar, Belleten T.T.K., Sayı:80, s.599-604, Ekim 1956.
EROĞLU, Hamza: Türk Devrim Tarihi, A.İ.T.İ.A., Sosyal Faaliyetler ve Gelistirme Derneği Yayını, Ankara, 1972.
EROĞLU, Hamza: Atatürk'ün hayatı, Kültür ve Turizm bakanlığı yayını, Ankara, 1986.
ERTUNA, Hamdi: 1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi ve Kolağası Mustafa Kemal, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayını, 1984.
ESMER, Ahmet Şükrü: Siyasî Tarih, Siyasal Bilgiler Okulu Yayını, Maarif Mtb., İstanbul, 1944.
FARUK ŞÜKRÜ: Eskişehir (Ticarî, Zirai, Coğrafî, Tarihî, malûmat ve Halk Bilgiler), Sakarya Matb., Eskişehir, 1931.
GAZETELER: Resmî Gazete, Hakimiyet-i Milliye, Ulus, Milliyet, Cumhuriyet, Vakit, Akşam, Son Posta, Haber, Tan, Zaman, Yarın, Kurun, İkdam, Tanin, Yeni Sabah, Zafer, Açık Söz.
Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri İzmir Yollarında (Baskumandan Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin İzmir Seyahatleri Esnasında Muhtelif Mahallerde) İrad Buyurdukları Nutuklar ve Hasbıhaller; Matbuat Müdüriyet-i Umumiyesi yayını, Ankara İstihbarat matbaası, 1923.
GEORGES-GAULİS, Berthe: Çankaya Akşamları, Türkçesi: Füruzan Tekil, İstanbul, 1983.
GERÇEKÇİ, Hikmet: İstanbul'dan Samsun'a Cehennemi 215 Saat, Hikmet Gerçekçi, Hayat Dergisi, Sayı:21, s.6-7, 1969.
GEREDE, Hüsrev: Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Samsun'a Nasıl Gitmişti?, Hayat dergisi, sayı:7, s.6-7, 18 Mayıs 1956.

GİRAY, Muharrem: Büyük Türk Dostu Claude Farrère'in Atatürk'ü Ziyareti, Yakın tarihimiz Dergisi, Cilt:2, Sayı:25, s.356-358, 1962.
GİRİTLİ, İsmet: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Ders Notları, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1983.
GİRİTLİOĞLU, Fahir: Türk Siyasî Tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Mevkii, Cilt:I, Ayyıldız Matb., Ankara, 1965.
GİZLİ CELSE ZABITLARI: Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları, Cilt:I.IV, T.B.M.M. Basımevi, Ankara, 1980.
GOLOĞLU, Mahmut: Erzurum Kongresi, Nüve Matb., Ankara 1968.
GOLOGLU, Mahmut: Sivas Kongresi, Basnur Matb., Ankara, 1969.
GOLOGLU, Mahmut: Üçüncü Mesrutiyet (1920), Basnur Matb., Ankara, 1971.
GOLOGLU, Mahmut: Cumhuriyete Doğru (1921-1922), Basnur Matb., Ankara 1971.
GOLOGLU, Mahmut: Türkiye Cumhuriyeti (1923), Basnur Matb., Ankara 1971.
GOLOGLU, Mahmut: Devrimler ve Tepkileri (1924-1930), Basnur Matb., Ankara, 1972.
GÖĞEM, Ziya: Kurmay Albay Daday'lı Halit Beğ Akmansü (1884-1953), Cilt:I-II, Halk Matb., İstanbul, 1954, 1956.
GÖKBİLGİN, M.Tayyip: Millî Mücadele Başlarken, Birinci Kitap, Türkiye İs Bankası Yayını, Ankara, 1959.
GÖKBİLGİN, M.Tayyip: Millî Mücadele Başlarken, İkinci Kitap, Türkiye İs Bankası Yayını, Ankara, 1965.
GÖNLÜBOL, Mehmet; SAR, Cem: Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938), Milli Eğitim
Basımevi, İstanbul, 1963.
GÖVSA, İbrahim Alâettin: Çanakkale İzleri, Semih-Lütfi-Suhulet Kütüphanesi, İstanbul, 1932.
GÖYÜNÇ, Nejat: Sevres'den Lausanne'a, T.T.K. Belleten, Cilt:XLVI, Sayı:183, 1982.
GÖZTEPE, Tarık Mümtaz: Mütareke Gayyasından Gurbet Cehennemine, Yeni Sabah, 16.8.1944- 1.2.1945.
GÖZTEPE, Tarık Mümtaz: Osmanoğullarının Son Padişahı Sultan Vahideddin Gurbet Cehenneminde, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1968.
GÖZTEPE, Tarık Mümtaz: Osmanoğullarının Son Padişahı Sultan Vahideddin Mütareke Gayyasında, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1969.
GREW, Joseph: Atatürk ve İnönü (Bir Amerikan Elçisinin Hâtıraları), Çev:Muzaffer Askın, Kitapçılık Tic. Lim. Sirk. Yayını, İstanbul, 1966.
GÜNER, Hamza: Tarihte Kütahya, Kütahya Vilayeti Matb., 1961.
GÜNES, İhsan: Atatürk'ün Bilinmeyen Bir Konuşması, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:5, s.463-465, Mart 1986.
GÜNGÖR, Salâhaddin: Yakınlarının Ağzından Atatürk, Gençlik Kütüphanesi, İstanbul 1944.

GÜRER, Cevat Abbas: 19 Mayıs, 11 Mayıs 1937 gecesi Ankara Halkevinde verdiği konferans, Yeni Türk Dergisi, cilt:5, Sayı:55, Temmuz, 1937.
GÜRER, Cevat Abbas: Ebedî Sef, Kurtarıcı Atatürk'ün Zengin Tarihinden Birkaç Yaprak, Halk Basımevi, İstanbul 1939.
GÜRER, Cevat Abbas: Atatürk'ün Hayatından Yazılmamıs Hatıralar, Yeni Sabah gazetesi, 14.2.1941-25.5.1941.
GÜRER, Cevat Abbas: Kutladığımız Büyük Gün, Yeni Sabah, 19.5.1943.
HALİS: Çanakkale Raporu, Eser Matbaası, İstanbul 1975.
HAMUROĞLU, İlay: Atatürk İzmir'de ve Atatürk Müzesi, Nüve Matbaası, Ankara 1979.
Harp Mıntıkaları, Şehir ve Kasabaların İşgal, İstirdat ve Bombardıman Tarihleri:T.C. Genelkurmay Bask. Harp Tarihi Encümeni yayını., Ankara, 1940.
HİMMETOĞLU, Hüsnü: Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları, Cilt:I, Ülkü Matb., İstanbul, 1975.
HİMMETOĞLU, Hüsnü: Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları, Cilt:II, Ülkü Matb., İstanbul 1975.
IRMAK, Sadi: Devrim Tarihi, İsmail Akgün Matb., İstanbul 1967.
ISIKSEL, Cemal: Atatürk Gazi Mustafa Kemal, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1969.
İĞDEMİR, Uluğ: Atatürk'ün Anafartalar Grubu Komutanlığı'ndan İstifasına Dair Bazı Belgeler, Belleten T.T.K., Cilt:XXXII, Sayı:128, s.473-483, Ankara.
İĞDEMİR, Uluğ: Birinci Dünya Savaşı'nda Atatürk'le Mareşal Falkenhayn Arasında Çıkan Anlasmazlığa Dair Yeni Belgeler, Belleten T.T.K., Cilt:XXXIII, Sayı:132, s.505-556, Ekim 1969.
İĞDEMİR, Uluğ: Sivas Kongresi Tutanakları, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1969.
İĞDEMİR, Uluğ: Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1975.
İĞDEMİR, Uluğ: Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1973.
İĞDEMİR, Uluğ: Atatürk'ün Yasamı, I.Cilt (1881-1928), T.T.K. yayını, 1980.
İLBAY, Asaf: Atatürk'ün Hususî Hayatı, Tan gazetesi, 8.6.1949-6.9.1949.
İLHAN, Suat: Harp Yönetimi ve Atatürk, Atatürk Araştırma Merkezi yayını, 1987.
İMECE, Mustafa Selim: Atatürk'ün Şapka Devriminde Kastamonu ve İnebolu Seyahetleri (1925), T. İş Bankası Yayını, Ankara, 1959.
İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal: Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, Dördüncü Basılıs, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1969.
İNAM, Erberk: Rauf Bey, Genkur. Bsk. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Yayını, İstanbul, 1965.
İNAN, Arı: Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 Eskişehir-İzmit Konuşmaları, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1982.

İNÖNÜ, İsmet: hatıralar, 2.Kitap, Yayıma Hazırlayan:Sabahattin Selek, Bilgi yayınevi, 1987.
İSLAM ANSİKLOPEDİSİ: Atatürk Maddesi, 10.Cüz., İstanbul, 1960.
İSTİKLÂL MADALYASI, TARİHÇESİ VE TANIMI: Türkiye Muharibp Gaziler Derneği, Şekerbank yayını, 1983.
JACHK, Ernest: Yükselen Hilâl (Dünkü, Bugünkü ve Yarınki Türkiye) çeviren: Perihan Kuturman, Uğur Kitabevi, İstanbul 1946.
Jaeschke, Gotthard: Türk İnkılâbı Tarihi Kronolojisi (1918-1923), Birinci Cilt, Çev.:Niyazi Recep Aksu, İ.Ü. Edebiyat Fak. Türk İnkılâbı Tarihi Enst. Yayını, İstanbul, 1939.
JAESCHKE, Gotthard: Türk İnkılâbı Kronolojisi (29.10.1923-1.1.1930), İkinci Cilt, Çev.: Niyazi Recep Aksu, İ.Ü.Edebiyat Fak. Türk İnkılâbı Tarihi Enst. Yayını, İstanbul, 1941.
JAESCHKE, Gotthard: Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi (Mondros'dan Mudanya'ya Kadar), Türk Tarih Kueumu Yayını, Ankara, 1970.
JAESCHKE, Gotthard: Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, T.T.K. Yayını, Ankara, 1971.
JAESCHKE, Gotthard: Mustafa Kemal'in Amiral Brock'a Mektubu, Çeviren: Nimet Arsan, T.T.K. Belleten, Cilt:XXXVI, No:144, s.535-539, 1972.
JAESCHKE, Gotthard: I. Ve II. Dünya Savaşlarında Türkiye'nin Dış Politikası, G. Jaeschke, Çeviren:
Mihin Lugal, Belleten T.T.K., Cilt:XLI, Sayı:164, s.733-734, Ekim 1977.
KABASAKAL, Hüseyin: Mustafa Kemal Sofya Askerî Ataşemiliterliğinde, Genelkurmay Harp Tarihi ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Atatürk Haftası 10 Kasım 1982, s.71-84.
KADRİYE Hüseyin: Mukaddes Ankara'dan Mektuplar, Çeviren: Cemile Necmeddin Sahir Sılan, Kültür ve Turizm bakanlığı yayını, 1987.
KALAÇ, Ahmet Hilmi: Kendi Kitabım, Yeni Matb., Ankara, 1960.
KANDEMİR, Feridun: İzmir Suikastinin İç Yüzü, Cilt:I-II, Ekicigil Tarih Yayınları, İstanbul, 1955.
KANDEMİR, Feridun: Hatıaralar ve Söyleyemedikleri ile Rauf Orbay, Yakın tarihimiz Yayını, İstanbul, 1965.
KANDEMİR, Feridun: Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası, Yakın Tarihimiz Yayınları, Yayınlayan:Nejat Ağbaba, İstanbul, 1965.
KANSU, Mazhar Müfit: Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, Cilt:I-II, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1966-1968.
KANSU, Şevket Aziz: Türk Antropolojisi Enstitüsü Tarihçesi, İstanbul 1940.
KARABEKİR, Kâzım: İstiklâl Harbimizin Esasları, Sinan Matbaası ve Nesriyat Evi, İstanbul, 1951.
KARABEKİR, Kâzım: İstiklâl Harbimizde Enver Paşa ve İttihat ve Terakki Erkânı, Mentes Kitabevi, İstanbul, 1967.
KARABEKİR, Kâzım: İstiklâl Harbimiz, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1969.

KARACAN, Ali Naci: Lozan, İkinci Baskı, Milliyet yayınları, İstanbul 1971, (Kitabın I. Basımı 1943 Yılında "Lozan Konferansı ve İsmet Paşa" ismiyle yayımlanmıştır).
KARAÇAM, Nazif: Atatürk Kırklarelinde, Saffet Matbaası, Ankara, 1969.
KARAGÖZ, Sadık: Atatürk Manisa'da, Gediz Matb., Manisa, 1969.
KARAİBRAHİMOĞLU, Sacit: Türkiye Büyük Millet Meclisi, Ege Matbaası, Ankara, 1968.
KARAİBRAHİMOĞLU, Sacit: Giresun (Bütün Yönleri ve Kazaları İle), Doğus Matb., Ankara, 1965.
KARAL, Enver Ziya: Türk İnkılâbının Mahiyeti ve Önemi, Tarih Semineri Dergisi, Sayı:I, İstanbul, 1937.
KARAL, Enver Ziya: Unutulmuş Belgeler, Türk Dili Dergisi, Cilt:XVII, Sayı:194, s.90-97, Kasım 1967.
KARAL, Enver Ziya: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (1918-1965), Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973.
KARAMAN, Sami Sabit: İstiklâl Mücadelesi ve Enver Paşa (Trabzon ve Kars Hatıraları 1921-1922),
Selüloz Basımevi, İzmit, 1949.
KARA MEHMET AĞAZADE Kemaleddin: Erciyes Kayserisi ve Tarihine Bir Bakış, Yeni Matb., Kayseri, 1934.
KARAOSMANOĞLU, Tahir: Kurtuluş Savaşı'nın İki Kitabı, İstanbul 1965.
KARAY, Refik Halid: Minelbab İlelmihrab, İnkılâp ve Aka Kitabevleri Koll. Sti., İstanbul, 1964.
KARDEŞ Sırrı: Heyet-i Temsiliye ve Mustafa Kemal Kırşehir'de, C.H.P. Halkevleri Bürosdu Yayınları, Ulus Basımevi, Ankara, 1950.
KAS, Ali: Edouard Herriot'nun Anılarında Atatürk ve Devrimleri, Batı Edebaiyatları Araştırma Dergisi, Sayı:5-6 (Atatürk Özel Sayısı), s.27-36, Aralık 1981.
KAYABALI, İsmail; ARSLANOĞLU, Cemender: İstiklâl Savaşında Türk Denizcileri, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:117 (Denzi Kuvvetleri Sayısı), s.847-851, 1972.
KAYGUSUZ, Bezmi Nusret: Bir Roman Gibi, İhsan Gümüsayak Matb., İzmir, 1955.
KAYMAZ, Nejat: Misâk-ı Millî Üzerinde Yapılan Tartışmalar Hakkında VIII, Türk Tarih Kongresi (Ankara 11-15 Ekim 1976), III.Cilt, s.1941-1958, T.T.K. Yayını, Ankara, 1983.
KILIÇ, Ali: Atatürk'ün Son Günleri, Sel yayınları Atatürk Kütüphanesi:18, İstanbul, 1955.
KILIÇ, Ali: Atatürk'ün Hususiyetleri, Sel yayınları Atatürk Kütüphanesi:2, İstanbul, 1955.
KIRGIZOĞLU, Fahrettin: 2. Ordu Kumandan Vekili Mustafa Kemal Paşa'nın 230 Numaralı Raporu, Türk Dili Dergisi, Cilt:XII, Sayı:134, s.83-87, Kasım 1962.

KIRGIZOĞLU, Fahrettin: Gazi'nin Kuzeydoğu Gezileri (Eylül-Ekim 1924), 50. Yıl Armağanı, Cilt:1, s.133-188, Atatürk Üniversitesi yayını, Erzurum 1974.
KIRGIZOĞLU, Fahrettin: Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum'daki Evi, 50. Yıl Armağanı, Cilt:1, s.189-196, Atatürk Üniversitesi yayını, Erzurum 1974.
KIRGIZOĞLU, Fahrettin: Atatürk'e Ait Bilinmeyen Yedi Vesika, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:164, Haziran 1976.
KISA, Leman: Aydın tarihi ve Coğrafyası, Coskun Matb., Aydın 1960.
KISAPARMAK, Necip Gündör: Milli Eğitim Cephesiyle Amasya, Kardeş Matb., Ankara 1966.
KIZILDOĞAN, Hüsrev Sami: Vatan ve Hürriyet İttihat ve Terakki, Belleten T.T.K., Sayı:3-4, s.619-625, Ekim 1937.
KOCATÜRK, Utkan: Atatürk'ün Hatıra Defterlerine Yazdıkları, Edebiyat yayınevi, Ankara, 1971.
KOCATÜRK, Utkan: Atatürk'ün Toplanmamıs Telgrafları, Edebiyat yayınevi, Ankara, 1971.
KOCATÜRK, Utkan: Atatürk'ün Yazdırıkları, Edebiyat yayınevi, Ankara, 1971.
KOCATÜRK, Utkan: Atatürk'ün Sohbetleri, Edebiyat Yayınevi, Ankara, 1971.
KOCATÜRK, Utkan: Atatürk'ün Fikir ve Düsünceleri, 3.Basım, Turhan Kitabevi, Ankara 1984.
KOCATÜRK, Utkan: Atatürk'ün Üniversite Reformu İle İlgili Notları, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:1, s.3-95, Kasım 1984.
KOCATÜRK, Utkan: Celâl Bayar'la Bir Konuşma, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı:5, s.323-359, Mart 1986.
KOÇU, Reşat Ekrem: Osmanlı Muahedeleri ve Kapitülasyonlar ve Lozan Muahedesi, Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi, İstanbul 1934.
KOÇU, Reşat Ekrem: Osmanlı Tarihinin Panorması, Ak Kitabevi, İstanbul, 1964.
KONAY Rıfkı: Atatürk'ün Sofrası, Atatürk'ün Sofrasında Bulunmus kisilerin hatıraları, Haz.Rıfkı Konay, Vakit Gazetesi, 8.9.1947-11.10.1947.
KONRAPA, M.Zekâi: Bolu Tarihi, Bolu Vilâyet Matb., Bolu, 1960.
KOSAY, Hamit Zübeyr: Etnografya Müzesi Kılavuzu, Maarif Basımevi, İstanbul, 1956.
KURAN, Ahmet Bedevî: Osmanlı İmparatorluğunda İnkılâp Hareketleri ve Millî Mücadele, Çeltüt Matb., İstanbul, 1959.
KURAT, Akdes Nimet: Türk-Amerikan Münasebetlerine Kısa Bir Bakış (1800-1959), Doğus Matb., Ankara, 1959.
KURTULUŞ SAVAŞINDA İÇEL: Haz.: "Kurtuluş Savaşında İçel" tarihini Yazma Komitesi, Türkiye Kuvayi Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Mersin Subesi Yayınlarından, Baha Matb., İstanbul, 1971.
KUTAY, Cemal: Bilinmeyen Tarihimiz, İstanbul, 1974.
KUTAY, Cemal: Atatürk'ün Son Günleri, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1981.

KÜRKÇÜOĞLU, Ömer: Türk-İngiliz İlişkileri (1919-1926), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, 1978.
LANGER, William L.: An Encyclopedia of World History, Houghton Mifflin Company, Boston, U.S.A., 1952.
LEVENTOĞLU, Mazhar: Atatürk'ün Vasiyeti, Bahar Matbaası, İstanbul, 1968.
LEVENTOĞLU, Mazhar: Atatürk Yürür Dururken, Ajans Türk Tarih Yayınları Serisi:3, Ankara, 1971.
LEVENTOĞLU, Mazhar: Atatürk Göçüp Giderken, Ajans Türk Tarih yayınları Serisi:4, Ankara, 1971.
MAHMUT ŞEVKET PAŞA: Mahmut Şevket Paşa'nın Günlük Not Defteri, Hayat Mecmuası, Sayı:1
(1 Ocak 1965)-31 (29 Temmuz 1965).
MATBUAT ALMANAĞI 1933: İstanbul Matbuat Cemiyeti, İstanbul, 1933.
MATBUAT ALMANAĞI 1935: İstanbul Matbuat Cemiyeti, İstanbul, 1935.
MERAM, Ali Kemal: Türk-Rus İlişkileri Tarihi, Kitas yayınları, İstanbul, 1969.
MERAY, Seha L.: Lozan Barıs Konferansı (Tutanaklar, Belgeler), Seri yayın, A.Ü.Siyasal Bilgiler Fak. Yayını, 1969-1973.
METEL, Rasit: Atatürk ve Donanma, Genkur. Bsk. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yayını, İstanbul, 1966.
MİLLET HİZMETİNDE 40 YIL C.H.P.: C.H.P. Yayını, Ankara Basım ve Ciltevi, 1963.
MUMCU, Ahmet: Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi, A.Ü.Hukuk Fak. Yayını, Ankara, 1971.
MUMCU, Ahmet: Ankara Adliye Hukuk Mektebi'nden Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne (1925-1975), A.Ü.Hukuk Fakültesi Yayını, Ankara, 1977.
MUMCU, Uğur: Atatürk ve İnönü, Cumhuriyet gazetesi, 11.XI.1986.
MUTLUÇAĞ, Hayri: Heyet-i Temsiliye Üyeleri ile Komutanlar Arasında Gizli Görüşmeler I-IV, Belgelerle Türk Tarih Dergisi, Cilt:12, Sayı:69-70-71-72, 1973.
NADİ (ABALIOĞLU), Yunus: Mustafa Kemal Paşa Samsun'da, Sel yayınları Atatürk Kütüphanesi:7, İstanbul, 1955.
NADİ (ABALIOĞLU), Yunus: Ankara'nın İlk Günleri, Sel yayınları Atatürk Kütüphanesi:4, İstanbul, 1955.
NADİ (ABALIOĞLU), Yunus: Çerkes Ethem (Çerkez Ethem Kuvvetlerinin İhaneti), Sel yayınları Atatürk Kütüphanesi, İstanbul 1955.
NEŞET, Halil: Büyük Meclis ve İnkılâp, T.B.M.M. Matbaası, Ankara, 1933.
OKAN, Niyazi Ahmet: Ulu Atamızın Son Günleri, Anlatan:Mim Kemal Öke, Yazan:Niyazi Ahmet Okan, Yedigün mecmuası, No:304, Sayfa:10-13, İstanbul, 1939.
OKYAR, Fethi: Üç Devride Bir Adam, Yayına Hazırlayan: Cemal Kutay, Tercüman Gazetesi Atatürk'ün 100. Doğum Yılı yayınları:I, İstanbul, 1980.
OKYAR, Fethi: Serbest Cumhuriyet Fırkası Nasıl Doğdu, Nasıl Fesh Edildi?, İstanbul, 1987.

ONBESİNCİ YIL KİTABI: Cumhuriyet Halk Partisi Yayını, 1938.
O'NDAN HATIRALAR: Yücel Mecmuası, Cilt:XVI, Sayı:91-92-93, 1942, s.15.
ORAL, Fuat Süreyya: Türk Basın tarihi (1919-1965 Cumhuriyet Dönemi), İkinci Kitap, Doğus Ltd. Sirketi Matb., Ankara, 1968.
ORBAY, Rauf: Rauf Orbay'ın hatıraları, Yakın Tarihimiz Dergisi, Cilt: 1-4, Sayı:1-52, 1962-1963.
OY, Aydın: Tekirdağ'da Atatürk, (Anılar, Belgeler, Fotoğraflar), Ekin Basımevi, İstanbul, 1965.
OZANSOY, Halit Fahri: Edebiyatçılar Çevremde, İstanbul, 1970.
ÖCAL, Hulki: Hatay Savaşı, Desen Matb., Ankara, 1953.
ÖKÇÜN, A.Gündüz: Türkiye İktisat Kongresi (1923-İzmir) Haberler-Belgeler-Yorumlar, A.Ü.Siyasal Bilgiler Fak. Yayını, Ankara, 1968.
ÖKSE, Necati: Çanakkale Muharebeleri, Bu Muharebelerde Atatürk'ün Oynadığı Rol, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Atatürk Haftası Armağanı, 10 Kasım 1986.
ÖNER, Mehmet: Bilgin Sivaslı Ali Kemalî, Yenikitap Basımevi, Konya, 1954.
ÖNDER, Mehmet: Atatürk Evleri-Atatürk Müzeleri, Türkiye İs Bankası Yayını, Ankara, 1970.
ÖNDER, Mehmet: Atatürk'ün Yurt Gezileri, Türkiye İs Bankası yayını, Ankara, 1975.
ÖNDER, Mehmet: Atatürk'ün Almanya Gezisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı yayını, 1981.
ÖNDER, Mehmet: Atatürk'e Mektuplar, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt:IV, Sayı:10, s.91- 132, Kasım 1987.
ÖNDER, Mehmet: Belgelerin Işığı Altında Ziya Gökalp'in Son Saatleri ve Atatürk'ün yakın İlgisi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:9, s.625-631, Temmuz, 1987.
ÖNEN, Yekta Ragıp: Atatürk'ün Bütün Cihana Hitaben Söylenmesini İstediği Nutuk, Anlatan:Şükrü Kaya, Dünya Gazetesi 10.XI.1953.
ÖNGÖREN, İbrahim Talî: 19 Mayıs Yolu, Yeni Sabah, 19.5.1945.
ÖZALP, Kâzım: Özalp Atatürk'ü Anlatıyor, (Kâzım Özalp'ın Hatıraları), Milliyet Gazetesi, 10.XI.1969-27.XI.1969.
ÖZALP, Kâzım: Millî Mücadele, Cilt:I-II, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1971.
ÖZBUDUN, Ergun: Türkiye'nin Kuruluş Yıllarında Bir Yabancı Gazetecinin Ankara Yolculuğu ve Atatürk'le Görüşmesi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:1, s.166-191, 1984.
ÖZÇELEBİ, Ali: Atatürk ve Yeni Türkiye'nin Kuruluş Yıllarında İki Fransız Tanık, Atatürk Üniversitesi, Atatürk Devrimleri Enstitüsü Dergisi, Sayı:1, s.55-69, Temmuz 1978.
ÖDEMİR, Haydar: Afyon Vilâyeti Tarihçesi, İkaz Matb., Afyon, 1961.

ÖZERDİM, Sami N.: Atatürk Devrimi Kronolojisi, II.Basım, Varlık Yayınları, İstanbul, 1966.
ÖZGÜ, Melâhat: Atatürk'e Sevgi, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara, 1972.
ÖZKAYA, Yücel: Millî Mücadele'de Anadolu Ajansı'nın Kuruluşu ve Faaliyetine Ait Bazı Belgeler, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:2, s.587-598, Mart 1985.
ÖZKAYA, Yücel: Ulusal Bağımsızlık Savaşı Boyunca Yararlı ve Zararlı Dernekler, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:10, s.139-186, Kasım, 1987.
ÖZKAYNAK, Kemal: Efelerden Haber, Aydın, 1946.
ÖZTÜRE, Avni: Nicomedia (İzmit) Tarihi, Çeltüt Matb., Koll. Sti., İstanbul, 1969.
ÖZTÜRE, Avni: Brunga Yarımca Tarihi, Yarımca Belediyesi yayınları:1, Çeltüt Matb., İstanbul, 1971.
PASİNER Galip: Atatürk'ün 908 İnkılâbında da Çok Büyük Hizmeti Vardır, Akşam Gazetesi, 16.XI.1938.
PEKER, Nurettin: 1918-1923 İstiklâl Savaşı'nın Vesika ve Resimleri (İnönü, Sakarya ve Dumlupınar Zaferlerini sağlayan İnebolu ve Kastamonu havalisi deniz ve kara harekâtı ve hatıralar),
Gür Basımevi, İstanbul, 1955.
PEKİN, Fuat: Atatürk ve Lyautey, Belleten, T.T.K., Cilt:XX, Sayı:80, s.633-665, Ankara, 1956.
REİSİCUMHUR GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİNİN SONBAHAR SEYAHATLERİ (1924): Ankara, 1925.
RESİT PAŞA: Reşit Paşa'nın Hatıraları, Nesreden: Cevdet R. Yularkıran, Ahmet halit Kitabevi, İstanbul, 1939.
SÂBİS, Ali İhsan: Harb Hatıralarım (Beşinci Cilt), Günes matb., Ankara, 1951.
SAFA, Peyami: Atatürk'ün Bir Kadına Mektupları: Tercüme ve İzah Eden:Peyami Safa, Milliyet Gazetesi, 21.XI.1954-6.XII.1954.
SAKA, Remzi: Cumhuriyet Kooperatifçiliği ve Atatürk, Türk Yurdu Dergisi, Sayı:11, 1966.
SAMSUN İL YILLIĞI, 1971: Haz: Samsun valiliği, Ankara, 1971.
SAN Halûk: Belgeleri İle Türk Spor Tarihinde Atatürk, Türk Spor Vakfı yayınları:2, İstanbul, 1981.
SANDERS, Liman Von: Türkiye'de Bes Yıl, Çeviren: M. Sevki Yazman, Burçak yayınevi, İstanbul, 1968.
SANER, Nejat,: Atatürk Dönemi, (19 Altın Yılın Öyküsü), Milliyet yayınları, İstanbul, 1975.
SARCAN, Ali: Samsun Tarihi, Kültür Matbaası, Ankara, 1966.
SEDEN, Selime: 23 Nisan ve Mareşal Çakmak, Akın gazetesi, 22.VI.1948.
SEDEN, Selime: 19 Mayıs 1919'u Sayın Mareşal'den Dinledim, Akın gazetesi, 20.V.1948.

SELEK, Sabahttin: Anadolu İhtilâli, Dördüncü Baskı, Burçak yayınevi, İstanbul, 1968.
SELEK, Sabahttin: Millî Mücadele (Ulusal Kurtuluş Savaşı), Cilt:I, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul 1970.
SELEK, Sabahattin: Millî Mücadele (Ulusal Kurtuluş Savaşı), Cilt:II, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1971.
SERTOĞLU, Mithat: Atatürk'ler İlgili Üç Belge, Belgelerle Türk tarihi Dergisi, Sayı:1, s.3-7, İstanbul, 1967.
SERTOĞLU, Mithat: Balkan Savaşı Sonlarında Edirne'nin Kurtarılması Hususunda Hemen Teşebbüse Geçilmesi İçin Atatürk'ün Harbiye Nezaretini Uyarısına Dair Bilinmeyen Bir Belge, Belleten T.T.K., cilt:XXXII, s.128, c.460-468, Ekim 1968.
SERTOĞLU, Mithat: Mustafa kemal'den Mahmut Şevket Paşa'ya, Cumhuriyet Gazetesi, 5.3.1986.
SİMAVİ, Lütfi: Osmanlı Sarayı'nın Son Günleri, Hürriyet yayınları, İstanbul, 1972.
SİMON, Rachel: Önderliğin Başlangıç Yılları; Mustafa kemal'in Libya'yı İlk Ziyareti, çeviren:Tüten Özkaya, Belleten T.T.K., Cilt:XLIV, Sayı:173, s.83-96, Ocak 1980.
SONYEL, Salâhi: R.: 1919 Yılı İngiliz belgelerinin Işığında Mustafa kemal ve Millî Mukavemet I-II, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:85 (s.35-52), Sayı:89 (s.311-331), 1969, 1970.
SONYEL, Salahi R.: İngiliz Belgelerinin Işığında Atatürk'ün Son Günleri, Belleten T.T.K., Sayı:140, s.541-586, Ekim 1971.
SONYEL, Salâhi R.: İngiliz Gizli Belgelerine Göre İşgal Gücünün Türkiye'de Son Günleri ve Cumhuriyet'in Kuruluşu, T.T.K., Belleten, Cilt:XLII, Sayı:165, s.105-146, 1978.
SONYEL, Salâhi R.: "Büyük general, Asil Düşman ve Cömert Dost… Gazi Mustafa Kemal" T.T.K., Belleten, Cilt:XLIII, Sayı:171, s.619-634, 1979.
SONYEL, Salâhi R.: Kurtuluş Savaşı Günlerinde Doğu Siyasamız (Nisan 1920-Mart 1921), T.T.K., Belleten, Cilt:XLI, Sayı:164, s.657-731, 1977.
SONYEL, Salâhi R.: Kurtuluş Savaşı Günlerinde Batı Siyasamız (Nisan1920-Mart 1921), T.T.K. Belleten, Cilt:XLV/I, Sayı:177, s.327-417, 1981.
SOYAK, Hasan Rıza: Doğumundan Cumhuriyetin İlânına Kadar Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk'ün Hususiyetleri, Hayat Yayınları, 1965.
SOYAK, Hasan Rıza: Atatürk'ten Hatıralar, Cilt:I-II, Yapı ve Kredi Bankası İstanbul, 1973.
SOYSAL, İsmail: Türkiye'nin Dış Münasebetleriyle İlgili Başlıca Siyasî Andlasmaları, Türkiye İş bankası yayını, Ankara, 1965.
SOYSAL, İsmail: Türk-Amerikan Siyasal İlişkilerinin Ana Çizgilerileri, T.T.K. Belleten, Cilt:XLI, Sayı:162, s.257-276, 1977.
SÖKMEN, Tayfur: Hatay'ın Kurtuluşu İçin Harcanan Çabalar, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1978.

SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemalî: Başımıza Gelenler (Yakın Bir Mazinin Hatıraları), Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1939.
SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemalî: 30 Senelik Siyasî Hatıralarımın Üçüncü ve Son Cildi (1918-1922), Ülkü Matb., İstanbul, 1953.
SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemalî: Hariciye Hizmetinde 30 Sene (1892-1922), IV. Cildin son kısmı, Maarif Basımevi, İsdtanbul, 1955.
SAHİNGİRAY, Özel: Atatürk'ün Nöbet Defteri, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayını, Ankara, 1955.
SAHİNGİRAY, Özel: Son Nöbet Defteri, Türkiye İs Bankası yayını, Ankara, 1955.
SAPOLYO, Enver Behnan: Kemal Atatürk ve Millî Mücadele Tarihi, Üçüncü Baskı, Rafet Zaimler Yayınevi, İstanbul, 1958.
SAPOLYO, Enver Behnan: Mustafa Kemal Paşa ve Millî Mücadele'nin İç Âlemi, İnkılâp ve Aka Kitapevleri, İstanbul, 1967.
SAPOLYO, Enver Behnan: Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın, Güven matbaası, Ankara, 1969.
SEHSUVAROĞLU, Bedi: Atatürk'ün Sağlık Hayatı, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1981.
SIVGIN, Hale: Mustafa Kemal'in İlk Savaşı, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı:10, s.187-195, Kasım 1987.
SİMSİR Bilâl N.: İngiliz belgeleriyle Sakarya'dan İzmir'e (1921-1922), Milliyet yayınları, İstanbul, 1972.
SİMSİR, Bilâl N.: İngiliz belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:I, Türk tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1973.
SİMSİR, Bilâl N.: İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:II, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1973.
SİMSİR, Bilâl N.: İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:III, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1973.
SİMSİR, Bilâl N.: İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938), Cilt:IV, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1973.
SİMSİR Bilâl N.: Vahdettin'in kaçısı ve Sonu, Cumhuriyet Gazetesi, 26.XI.1973-29.XI.1973.
SİMSİR Bilâl N.: Malta Sürgünleri, Milliyet yayınları, İstanbul, 1976.
SİMSİR, Bilâl N.: Türk-Amerikan İlişkilerinin Yeniden Kurulması ve Ahmet Muhtar Bey'in Vaşington Büyükelçiliği (1920-1927), T.T.K. Belleten, Cilt:XLI, Sayı:162, s.277-356, 1977.
SİMSİR Bilâl N.: Atatürk İle Yazısmalar I (1920-1923), Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1981.
SİMSİR, Bilâl N.: Dış Basında Atatürk ve Türk Devrimi, Cilt:I, T.T.K. Yayını, 1981.
SİMSİR, Bilâl N.: Atatürk'ün Yabancı Devlet Adamlarıyla Görüşmeleri (Yedi Belge), Belleten T.T.K., Sayı:177, s.157-209, 1981.

TAÇALAN, Nurdoğan: Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1970.
TANSEL, Selâhattin: Atatürk ve Kurtuluş Savaşı (1919-1922), Türkiye Vakıflar Bankası Yayını, Ankara, 1965.
TANSEL, Selâhattin: Mondros'tan Mudanya'ya kadar, Cilt:I.IV, Başbakanlık Kültür Müstesarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayını, 1973-1974.
TANSU, Samih Nafiz: Türk İnkılâp Tarihi ve Büyük hsrpten Sonra Avrupa, İkbal Kitabevi, 1938.
TANSU, Samih Nafiz: İki Devrin Perde Arkası, Anlatan:Hüsamettin Ertürk, Yazan:Samih Nafiz Tansu, Ararat Yayınevi, İstanbul, 1969.
TARİH IV: Türkiye Cumhuriyeti, Hazırlayan: Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, Devlet Matb., İstanbul, 1931.
Tarihin Sesi: Tarihin Sesi Dergisi, Sayı:1 (24.4.1962).
TAYLAK, Muammer: Saltanat, II. Mesrutiyet ve I. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri, Basnur Matb., Ankara, 1969.
T.B.M.M. ALBÜMÜ "Dönem I": (Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 25 inci Yıldönümünü Anış, 23 Nisan 1945). T.B.M.M. Basımevi, Ankara, 1945.
T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Atatürk Arşivi: Ankara.
TEKELİ İlhan-İLKİN Selim: Kurtuluş Savaşı'nda Talat Paşa ile Mustafa Kemal'in Mektuplasmaları, T.T.K. Belleten, Cilt:XLIV, Sayı:174 s.301-345.
TEKELİ İlhan-İLKİN Selim: Para ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Aşama Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Cumhuriyet Merkez Bankası yayını, Ankara, 1981.
TENGİRSENK, Yusuf Kemal: Vatan Hizmetinde, Bahar Matb., İstanbul, 1967.
TERZİOĞLU, Sait A.: Atatürk ve Çok Partili Rejim, Sait A. Terzioğlu, Cumhuriyet Gazetesi, 10.XI.1963.
Tevetoğlu, Fethî: Milliyetçi Atatürk, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:37, s.55-62, 1965.
TEVETOĞLU, Fethî: Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960), Ayyıldız Matb., Ankara, 1967.
TEVETOĞLU, Fethî: Millî Mücadele'de Mustafa Kemal Paşa-General Harbord Görüşmesi I-IV, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:76 (s.257-268)â, Sayı:77 (s.321-334), Sayı:80 (s.525-545), Sayı:81 (s.589-603), 1969.
TEVETOĞLU, Fethî: Fethî Okyar'ın Günlük Hatıraları, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:82, s.739-759, 1969.
TEVETOĞLU, Fethi: Atatürk'ün Toplanmamıs Yazıları, Belleten T.T.K., Cilt:I, Sayı:197, s.531-546, Ağustos 1986.
TEZER, Şükrü: Atatürk'ün Hatıra Defteri, T.T.K. yayını, 1972.
TOKER, M. TAHRAN: Kars (Coğrafya, Tarih Ekonomi), İl Basımevi, Kars, 1938â.
TOROS, Hüsamettin: Türkiye Sanayi "Devlet İşletmeleri", Cilt:I, Güven Basımevi, İstanbul, 1954.
TOROS, Taha: Atatürk'ün Adana Seyahatleri, Seyhan Basımevi, Adana, 1939.

TUNAYA, Tarık Z.: Türkiye'de Siyasî Partiler (1859-1952), İstanbul, 1952,
TUNCEL, Bedrettin: Atatürk ve 30 Ağustos Zaferinin İlk Kutlanısı, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1972.
TURAN, Serafettin: Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ve Hacim Muhittin Çarıklı'nın Kuvayı Milliye Hâtıraları (1919-1920), Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara, 1967.
TÜLBENTÇİ, Feridun Fazıl: Cumhuriyet Nasıl Kuruldu?, Sel yayınları Atatürk Kütüphanesi:17, İstanbul, 1955.
TÜMTÜRK, Ali Muhlis: Yanlış Bilinen Bir Gün, Ata'nın Yurdu Mecmuası, Yıl:8, Sayı:8-1, 27 Ekim1966.
TÜNAY, Bekir: Gazi'nin Millî Mücadele Destanı II, Kültür Bakanlığı Yayını, 1981.
TÜRK DEVRİM TARİHİ: Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1971.
TÜRKGELDİ, Ali Fuad: Görüp İşittiklerim, II.basılıs, T.T.K. Yayınları, Ankara, 1951.
TÜRKGELDİ, Ali Fuad: Mondros ve Mudanya Mütarekelerinin Tarihi, Türk Devrim tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1948.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ, I.Cilt, Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara 1962.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ, II.Cilt (Batı Cephesi), 1. Kısım: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1963.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ, II.Cilt, (Batı Cephesi), 2.Kısım: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1965.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ, II.Cilt, (Batı Cephesi) 3.Kısım: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1966.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ, II.Cilt, (Batı cephesi), 4.Kısım: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1974.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ, II.Cilt, (Batı Cephesi), 5.Kısım, 1.Kitap: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1972.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ II.Cilt, (Batı Cephesi), 5. Kısım, 2.Kitap: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1973.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ II.Cilt, (Batı Cephesi), 6. Kısım, 1.Kitap: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1967.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ II.Cilt (Batı Cephesi), 6.Kısım, 2.Kitap: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1968.

TÜRK İSTİKLÂL HARBİ II.Cilt (Batı Cephesi) 6.Kısım, 3.Kitap: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1969.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ II.Cilt (Batı Cephesi), 6.Kısım, 4.Kitap: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1969.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ III.Cilt (Doğu Cephesi): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1965.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ IV.Cilt (Güney Cephesi): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1966.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ V.Cilt(Deniz Cephesi ve Hava Harekâtı): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara, 1964.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ VI.Cilt (İç Ayaklanmalar): T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp tarihi
Dairesi Resmî Yayınları Seri No:1, Ankara,1964.
TÜRK İSTİKLÂL HARBİ VII.Cilt(İdarî Faaliyetler): T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Ankara, 1975.
Türk İstiklâl Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri: T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1972,
Türkiye Cumhuıriyeti Devlet Yıllığı (1944-1945): Başbakanlık Basın ve Yayın Umum Müd. Yayını, 1945.
Türkiye'de Siyasî Dernekler II: İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Nesriyatı, Ankara, 1950.
Türkiye Dış Politikasında 50 Yıl Kurtuluş Savaşımız(1919-1920): T.C. Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Siyaset Planlama Genel Müdürlüğü, 1973.
TÜRK TARİH KURUMU, Atatürk ve Türk Devrimini Araştırma Merkezi Arşivi, Ankara.
ULUBELEN, Erol: İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, Yaylacık matb., SDatıs yeri:Aykaç Kitabevi, İstanbul, 1971.
ULUĞ, Nasit Hakkı: Emperyalizme Karşı Türkiye (1922-1924), Belge yayınları Tarih Dizisi:I, İstanbul, 1967.
ULUĞ, Nasit Hakkı: Hemşehrimiz Atatürk, Türkiye İs Bankası Kültür Yayınları, 1973.
ULUĞ, Nasit Hakkı: Siyasî Yönleriyle Kurtuluş Savaşı, Milliyet yayınları, İstanbul, 1973.
ULUĞ Nasit Hakkı: Atatürk Biyoğrafisinin Esasları ve Belgeleri, Atatürk Devrimleri Milletlerarası Sempozyumu Bildirileri (10-14 Aralık 1973), s.110-225, İstanbul Üniversitesi Atatürk Devrimleri Enstitüsü Yayını, 1975.
UNAT, Faik Reşit: İsmet İnönü, Ankara halkevi Yayını, Ankara, 1945.
UNAT, Faik Reşit: Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşuna Ait Vesikalar, Tarih Vesikaları Dergisi, Cilt:I, Sayı:I-II, 1941.

UNAT, Faik Reşit: Atatürk'ün Askerlikten İstifası ve Millî Savaşa Millet Ferdi Olarak Başlaması, Tarih Vesikaları Dergisi, Cilt:I, sayı:5, 1942.
UNAT, Faik Reşit: Mustafa Kemal Paşa baskumandanlığına Tayini ve Kendilerine Müsürlük Rütbesiyle Gazilik Unvanı Verilmesi Hakkında Bazı Vesikalar, Tarih Vesikaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:8, 1942.
UNAT, Faik Reşit: Türkiye Devleti'nin Makarr-ı İdaresi Ankara Şehridir, Tarih Vesikaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:9, 1942.
UNAT, Faik Reşit: Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi, Trih Vesikaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:10, 1942.
UNAT, Faik Reşit: Mustafa Kemal Paşa'ya 9. Ordu Kıtaatı Müfettisi Sıfatıyla Verilen Vazife ve Salâhiyetlere Dair Bazı Vesikalar, Tarihy Vesikaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:12, 1943.
UNAT, Faik Reşit:Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Birinci Devresinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunun Kuruluşuna ve Çalışmalarına Ait Bazı Vesikalar, Tarih Vesikaları Dergisi, Cilt:3, Sayı:13, 1944.
UNAT, Faik Reşit:Atatürk'ün II.Mesrutiyet İnkılâbı'nın Hazırlanmasındaki Rolüne Ait Bir Belge, Belleten T.T.K., Cilt:XXVI, Sayı:102, s.339-349, Nisan 1962.
UNAT, Faik Reşit: Atatürk'ün Biyoğrafisi İle İlgili Bazı Tarih ve Belgeler Hakkında, Türk Dili Dergisi, Cilt:XII, Sayı:102, s.239-342, Subat 1963.
UNAT, Faik Reşit: Ne Mutlu Türküm Diyene, Türk Dili Dergisi, Sayı:146, s.77-78, 1963.
URAN, Hilmi: Hatıralarım, Ankara, 1959.
US Asım: Gördüklerim Duyduklarım Duygularım (Mesrutiyet ve Cumhuriyet Devirlerine Ait Hatıralar ve Tetkikler), Vakit Matb., İstanbul, 1964.
USAK İL YILLIĞI 1967: Haz: Usak Valiliği, Sulhi garan matb., İstanbul, 1968.
ÜÇOK, Coskun: Siyasal tarih (1789-1950), 6.Baskı, Basnur Matb., Ankara, 1967.
ÜÇÜNCÜ ORDU KOMUTANLIĞI: Atatürk 3. Ordu Bölgesinde, 3. Ordu Komutanlığı, Erzurum 1981.
ÜNAL Tahsin: Harbokulu Tarihi ve Mustafa Kemal, Türk Kültürü Dergisi, Kasım 1964.
ÜNAL, Tahsin: Mustafa Kemal ile Cemal Paşa'nın Muhaberatı, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:13, s.109-113, 1968.
ÜNAL, Tahsin: Mustafa Kemal'in Ataşemiliterliği, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:90, s.361-366, Nisan 1970.
ÜNAYDIN, Rusen Esref: Anafartalar Kumandanı Mustafa kemal ile Mülâkat, İstanbul, 1930.
ÜNAYDIN, Rusen Esref: Hâtıralar (Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin Kuruluşundan İlk Kurultay'a Kadar), T.D.K. Yayını, Ankara, 1943.
ÜNAYDIN, Rusen Esref: Atatürk tarih ve Dil Kurumları (Hâtıralar), Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara, 1954.

ÜNAYDIN, Rusen Esref: Atatürk'ün Sofrasında İlk Gece, Dün ve Bugün Dergisi, Sayı:38, s.14-15, 28 Temmuz 1956.
ÜNAYDIN, Rusen Esref: Atatürk'ü Özleyis, Hatıralar, Türkiye İs Bankası, 1957.
ÜNAYDIN, Rusen Esref: Atatürk'ün Hastalığı (Profesör Dr. Nihat Reşat Belger'le Mülâkat), T.T.K. yayını, Ankara, 1959.
ÜNLER, Ali Nadi: Gaziantep Savunması, İstanbul, 1969.
VANDEMİR, Bâki: Atatürk'ün Cehaletle Mücadelesi, Yerli yabancı 80 İmza Atatürk'ü Anlatıyor, s.172, İstanbul (tarih yok).
VELİKOV, Stefan: Kemal Atatürk ve Bulgaristan, VIII.Türk Tarih Kongresi, Ankara 11-15 Ekim 1976, Kongreye Sunulan Bildiriler Cilt:III, s.1865-1875, Ankara 1983.
WALDER, David: Çanakkale Olayı, Türkçesi: M.Ali Kayabal, Milliyet yayınları III.Baskı, İstanbul, 1971.
YAĞIZ, Rahmi: Atatürk'ün Son Günleri İkdam Gazetesi, 14.8.1939-22.XI.1939.
YALÇIN, Hüseyin Cahit: Tarihî Mektuplar, Yayınlayan: Hüseyin Cahit Yalçın, Tanin Gazetesi 15.X.1944-2.VI.1945.
YALMAN, Ahmet Emin: Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, Cilt:I, İstanbul, 1970.
YALMAN, Ahmet Emin: Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, Cilt:II, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970
YALMAN, Ahmet Emin: Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, Cilt:III, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970
YAZMAN, Aslan Tufan: Atatürk'le Beraber (Devrimler-Olaylar-Anılar 1922-1938), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1969.
YESİL, Mustafa: Kütahya İlinin Kısa Tarihi, Ebüziyya Matb., İstanbul, 1937.
YESİLÇAYIR, Nese: Atatürk'ün Yazdırdığı Bazı Notlar, Atatürk Arastıema Merkezi Dergisi Sayı:11, s.495-501, Mart 1988.
YETKİN, Gıyas: Edremit, Edremit Halkevi Nesriyatı, Türk Pazarı Basımevi, Balıkesir, 1939.
YETKİN, Gıyas: Kuruluşlundan Bugüne Kadar Edremit'te Olup Bitenler, Türkdili Matb., Balıkesir, 1957.
YILMAZ, M. Kâzım: Her Yönüyle Fethiye, Emek Matb., Fethiye, 1969.
YÖRÜKOĞLU, Ömer: Atatürk Evi, Beğendik Kültür Hizmetleri Serisi:2.
YÜCE, Rifat: Kocaeli Tarih ve Rehberi, Türk Yolu Matb., İzmit, 1945.
ZABIT CERİDELERİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri (1920-1938), Ankara.
ZOBU, Vasfi Rıza: O Günden Bu Güne, Milliyet yayınları, İstanbul, 1977.
ZÜBEYROĞLU, M.FUAT (Havzalı): Yurdumuz, Havzalı Zübeyroğlu M.Fuat, Vatan Matbaası, 1925.

www.isteataturk.com

Sitesinden indirilmiştir.